

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 72.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDICINALFORHOLDENE

1906.

MED KARTER.

54DE AARGANG.

*(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1906,
avec cartes).*

54ÈME ANNÉE.

UTGITT AV

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII).

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ARCHEHOUG & Co.

1908.

Pris: kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK. V. 72.

SUNDHETSTILSTANDEN
OG
MEDICINALFORHOLDENE
1906.

MED KARTER.

54DE AARGANG.

*(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1906,
avec cartes).*

54IÈME ANNÉE.

UTGIT AV

DIREKTØREN FOR DET CIVILE MEDICINALVÆSEN.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII).

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1908.

For aarene 1882—1897 se Norges officielle Statistik, række III.

For aarene 1898—1903 se Norges officielle Statistik, række IV, senest nr. 128.

For aarene 1904 og 1905 se Norges officielle Statistik, række V. 23 og 55.

Indhold.

(Table des matières).

A.	Almindelig beretning om sundheds- og medicinalforholdene i riket 1906. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1906)	Side. 1*
	Fortegnelse over tabellerne. (Liste des tableaux).	
I.	Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinal-personale (Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	1*
II.	Dødeligheten i riket, dets bygder og byer (La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes).	6*
III.	Døde i forhold til 1000 levende fødte (Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	7*
IV.	Samtlige av lægerne anmeldte tilfælder av epidemiske sygdomme, fordelt paa amter (Les maladies épidémiques dans les départements).	8*
V.	De av lægerne opgivne tilfælder av epidemiske sygdomme efter maaned, kjøen og alder (Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).	12*
VI.	De i byerne anmeldte epidemiske sygdomme (Les maladies épidémiques dans les villes, par mois).	15*
VII.	Epidemiske sygdomme i amternes byer (Les maladies épidémiques dans les villes par départements).	16*
VIII.	Angrepne av 1000 indvaanere av tyfoidfæber, skarlagensfæber, difteri og lungebetændelse (Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).	18*
IX.	Dødsfald paa barselseng (Décès pendant les couches).	19*

X.	Dødsårsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operationer. (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	Side. 20*
XI.	Paa sykehus indkomne tilfælder av gonorré og uretrit (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de la uréthrite dans les hôpitaux</i>).	21*
XII.	Utenfor sykehus behandlede tilfælder av veneriske sygdomme (<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	22*
XIII.	Til- og avgang av spedalske i stiftelserne (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	23*
XIV.	Oversigt over antallet av kjendte spedalske i 1856, 1875, 1885, 1890, 1895, 1900 og 1905 (<i>Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1905</i>).	24*
XV.	Anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme ifølge de indsendte utdrag av tuberkuloseprotokollerne (<i>Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé</i>).	26*
XVI.	Dødeligheten av lungetuberkulose i de forskjellige amter for aarene 1904—1906 (<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1904—1906</i>).	34*
XVII.	Antallet av sindssyke, forpleiet med statsbidrag efter lov av 27/6 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommuner [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)</i>].	36*
XVIII.	Utdrag af jordmødrenes bøker (<i>Extrait des registres des sages-femmes</i>).	38*
XIX.	Av lægerne utførte obstetriciske operationer (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	40*
XX.	Obstetriciske operationers utfald for mødre og børn (<i>Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	42*
XXI.	Tvillingfødsler med kunstig forløsning (<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales</i>).	43*
XXII.	Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer (<i>Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par opération césarienne, f) par accouchement forcé, g) par symphyséotomie, h) par perforation, i) par embryotomie, — d'après les indications différentes</i>).	44*
XXIII.	Fødte og døde (<i>Naissances et décès</i>).	47*
XXIV.	Fødte og døde i bygderne og byerne (<i>Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes</i>).	48*
XXV.	Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjendt årsak og de ialt indtrufne dødsfald inden amterne (bydistrikt og landdistrikt) samt i de enkelte lægedistrikter (<i>Décès totaux et décès par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux</i>).	50*

XXVI.	De hyppigste av lægerne opgivne dødsaaarsaker ved sygdom	Side. 52*
	<i>(Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence).</i>	
XXVII.	Vaksinerte	53*
	<i>(Vaccination).</i>	
XXVIII.	Oversigt over en del utførte retsmedicinske forretninger	54*
	<i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	
XXIX.	Norske kursteder	56*
	<i>(Sanatoria, stations balnéaires etc.)</i>	
XXX.	Meddelelser om pleiebørn efter helseraadenes protokoller (jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905)	58*
	<i>[Tableau des enfants assistés (loi nr. 2 de 29 avril 1905)].</i>	
XXXI.	Dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede lande	60*
	<i>(Décès des sujets norvégiens dans l'étranger).</i>	
XXXII.	Apotekene og deres personale	62*
	<i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	
XXXIII.	Syfilis paa sykehus	66*
	<i>(La syphilis dans les hôpitaux).</i>	
XXXIV.	Tabel over tilfælder av sindssygd, behandlet paa sykehus	68*
	<i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	
XXXV.	Antal av de paa sykehusene behandlede syke	70*
	<i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	
XXXVI.	Kjendte dødsaaarsaker	74*
	<i>(Causes de décès).</i>	
XXXVII.	Kjendte dødsaaarsaker i riket efter kjøen og alder	82*
	<i>(Causes de décès par sexe et par âge).</i>	
XXXVIII.	Kjendte dødsaaarsaker i byerne	90*
	<i>(Causes de décès dans les villes).</i>	
XXXIX.	Kjendte dødsaaarsaker i byerne efter kjøen og alder	100*
	<i>(Causes de décès dans les villes par sexe et par âge).</i>	
XL.	En del av lægerne behandlede epidemiske sygdomme, fordelt paa lægedistrikter og maaneder	108*
	<i>(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).</i>	

B. Beretninger for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.
(Rapports spéciaux pour les départements différents).

I.	Kristiania by	1
II.	Akershus amt	27
III.	Smaalenenes —	37
IV.	Buskerud —	47
V.	Jarlsberg og Larvik —	62
VI.	Hedemarkens —	70
VII.	Kristians —	83

VIII.	Bratsberg	amt	Side.
IX.	Nedenes	—	93
X.	Lister og Mandal	—	105
XI.	Stavanger	—	114
XII.	Søndre Bergenhus	—	123
XIII.	Bergens by	—	134
XIV.	Nordre Bergenhus	amt	149
XV.	Romsdals	—	164
XVI.	Søndre Trondhjems	—	176
XVII.	Nordre	—	192
XVIII.	Nordlands	—	211
XIX.	Tromsø	—	225
XX.	Finmarkens	—	245

C. Anhang.

(Appendices).

1.	Utdrag av medicinalberetningen for Moss lægedistrikt for 1906. Av distriktslæge Romeke	268
2.	Utdrag av medicinalberetningen for Kistrand lægedistrikt for 1906. Av distriktslæge N. Christoffersen	271
3.	Sundhetsforskrifter, approbert i 1906 <i>(Règlements sanitaires communaux, approuvés en 1906).</i>	275
4.	Love, kongelige resolutioner, skrivelser m m. vedkommende medicinalvæsenet, utfærdiget i 1906	288

En 1906 l'état sanitaire du royaume a été, en général, très satisfaisant. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques¹⁾ a été 138 573 (en 1905 157 590). Parmi les maladies prédominantes il faut citer les suivantes: Le typhus ne s'est montré qu'avec quelques cas dans le département de Nordland. La fièvre typhoïde a été plus fréquente que d'habitude. La poliomyélite antérieure aiguë s'est montrée cette année dans tous les départements du royaume, notamment dans celui de Nordland et les deux départements de Trondhjem. La scarlatine a été un peu et la rougeole très plus rare que d'habitude. La diphthérie a continué son cours épidémique et a gagné en fréquence (mortalité 7,0 pct.). Le nombre des cas déclarés de la coqueluche était moindre que pendant l'année précédente, mais plus grande que d'habitude (mortalité 4,4 pct.). Les maladies catarrhales de l'appareil respiratoire et les affections gastriques aiguës ont été plus rares que d'habitude. Du même la pneumonie et notamment la grippe.

La mortalité calculée d'après la population supposée au milieu de l'année, c'est à dire 2 296 300, a été 13,6 sur 1 000. Le nombre des décès a été 31 214, celui des mort-nés 1 427. Le nombre des naissances 61 316 a dépassé avec 30 162 le nombre des décès.

989 ont péri par suite d'accidents malheureux, 118 par suicide, 24 par homicide.

Parmi les 31 214 décès (morts par accidents etc. non compris), les médecins ont indiqué la cause pour 27 391 (87,8 pct.)²⁾. Le plus grand nombre est occasionné par les maladies suivantes³⁾: la phthisie et les tubercules pulmonaires (4 539), la décrépitude (4 025) les maladies cancéreuses (2 239), les maladies organiques du coeur (1 361), la pneumonie (1 293), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 287), la méningite tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors des poumons (1 275), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 173), la débilité congénitale (1 022), la bronchite chronique (646), la maladie de Bright (642), la diarrhée et la cholérine (622), la paralysie du coeur (540), la diphthérie (croup) (477), la coqueluche (428), les convulsions des enfants (357), le catarrhe de l'estomac et de l'intestin (295), la méningite suppurative (258), l'artériosclérose (257), la péritonite diffuse (229), la cystite et cystopyelonephrite (207).

Dans les hôpitaux, sur lesquels il y a des rapports, ont été traités 22 175. 19 725 sont sortis, dont 2 356 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 10,6 sur 100 des sortis.

Dans 15 asiles d'aliénés ont été traités 3 233. 891 sont sortis, dont 137 sont décédés.

Le royaume est divisé en 158 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés a été de 1 238, dont 34 sont des femmes.

La vaccination a été pratiquée sur 62 657 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été 736.

Il y a 1 293 sages-femmes examinées.

Le nombre des pharmacies a été 144.

¹⁾ Voir le tableau nr. IV et V, pages 8*—13*.

²⁾ Voir le tableau nr. XXXVI, page 74*.

³⁾ Voir le tableau nr. XXVI, page 52*

Trykfeil og rettelser.

I medicinalberetningen for 1905.

- Side IV. Linie 12 fra oven staar 1856—1900, læs 1856—1905.
— « — 18 « — — 1902—1904, « 1903—1905.
— « — 20 « — — 1902—1904, « 1903—1905.
— 72*. Anm. 10 utgaar.
— 88*. Under B. Andre aarsager staar dystrophia muscularis, læs muscularis.
— 6. Linie 8 fra oven staar 1905, læs 1904.
— 256. Midt paa siden staar: derav i by, læs byer.
-

I medicinalberetningen for 1906.

- Side 71. Linje 7 fra neden staar 812, læs 8121.
-- 197. — 23 fra oven staar 5 dage, læs 5 uker.
-

A. Almindelig beretning

om sundhets- og medicinalforholdene i riket.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 3dje decbr. 1900.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotek og filialapotek.
I.	1. Kristiania (by)	16,55	229 101	1)283	116	130	-	22
II.	Akershus amt	5 223,70	116 896	60	8	55	34	6
	2. Aker	1 035,30	48 554	34	5	20	9	3
	3. Ullensaker	2 086,88	34 491	11	2	16	11	2
	4. Høland	1 319,50	14 121	5	-	8	7	-
	5. Follo	782,02	19 730	10	1	11	7	1
III.	Smaalenenes amt	4 144,29	136 167	56	19	70	32	13
	6. Eidsberg	1 405,96	22 099	6	-	12	10	1
	7. Moss	783,91	23 748	14	4	12	6	2
	8. Sarpsborg	701,59	60 674	23	10	28	9	7
	9. Hvaler	1 252,83	29 646	13	5	18	7	3
IV.	Buskerud amt	14 816,83	112 743	49	16	57	19	9
	10. Drammens stadsfysikat .	6,86	23 153	13	8	9	-	3
	11. Drammen	596,32	15 696	6	-	4	2	1
	12. Ringerike	1 697,54	16 848	8	4	12	4	1
	13. Modum	2 360,30	27 496	9	1	13	2	2
	14. Nes	3 028,58	7 471	3	1	6	3	1
	15. Aal	2 657,00	5 165	2	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1 324,75	12 734	6	2	8	3	1
	17. Rollag	3 145,48	4 180	2	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik amt	2 319,58	101 003	42	14	46	15	10
	18. Tønsberg	781,11	46 422	22	7	22	9	3
	19. Hof	866,52	20 259	6	2	11	2	2
	20. Larvik	671,95	34 322	14	5	13	4	5

1) Deri medregnet dlstriktslægen i Aker, der bor i Kristiania.

Tabel 1 forts.,		2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 3dje decbr. 1900.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
VI.	Hedemarkens amt ¹⁾	27 480,47	126 703	44	12	61	59	8
	21. Solor og Odalen	3 569,27	32 401	11	1	13	11	1
	22. Hedemarken	2 627,75	45 586	17	6	17	9	3
	23. Søndre Østerdalen	2 987,01	20 234	8	3	8	6	2
	24. Trysil	10 857,59	6 699	2	-	8	8	-
	25. Rendalen		10 656	3	1	8	8	1
	26. Tønset	6 351,11	10 370	3	1	7	8	1
VII.	Kristians amt	25 342,32	116 280	45	12	55	37	5
	27. Hadeland og Land	2 932,19	26 885	12	2	15	7	1
	28. Søndre Valdres	2 488,38	9 924	3	1	5	5	1
	29. Nordre —	2 943,32	6 937	3	-	6	4	-
	30. Toten	1 486,52	28 055	8	3	10	6	2
	31. Faaberg	2 359,51	16 733	11	3	7	4	1
	32. Ringebu	3 166,69	11 896	3	1	4	3	-
	33. Lom	5 801,15	9 230	3	1	4	4	-
	34. Lesje	4 164,56	6 620	2	1	4	4	-
VIII.	Bratsberg amt	15 189,09	98 298	40	12	60	34	9
	35. Skien	1 066,24	38 210	15	7	22	6	4
	36. Kragerø	1 650,41	21 982	8	2	9	7	2
	37. Høllen	1 141,81	11 870	5	-	9	4	1
	38. Sauland	1 716,04	7 441	4	1	6	3	1
	39. Kviteseid	2 256,07	7 841	4	2	5	6	1
	40. Laardal	4 151,00	7 560	3	-	7	4	-
	41. Tinn	3 207,52	3 394	1	-	2	4	-
IX.	Nedenes amt	9 318,00	75 925	29	12	51	23	6
	42. Østre Nedenes	874,16	23 762	10	3	16	6	2
	43. Vestre —	1 131,99	37 607	16	8	25	7	4
	44. Aamli	1 995,71	5 995	1	-	5	4	-
	45. Evje	1 139,43	4 201	1	-	3	4	-
	46. Sætersdalen	4 206,71	4 360	1	1	2	2	-
X.	Lister og Mandal amt ..	7 264,25	78 259	34	11	56	32	6
	47. Kristiansands Stadsfysik.	16,04	14 701	17	7	8	-	3
	48. Oddernes	1 146,96	21 937	6	2	18	8	1
	49. Undal	1 960,28	11 399	3	-	10	9	-
	50. Lyngdal	841,83	6 302	1	-	3	4	-
	51. Vanse	268,34	9 015	3	-	6	4	1
	52. Flekkefjord	3 030,80	14 905	4	2	11	7	1
XI.	Stavanger amt	9 147,15	125 658	39	15	85	39	10
	53. Sogndal	790,77	5 917	2	-	3	3	-
	54. Egersund	1 298,02	13 627	3	2	7	3	1
	55. Sandnes	1 955,84	17 092	5	1	8	5	1
	56. Stavanger stadsfysikat. .	6,26	29 877	16	9	29	-	4
	57. Stavanger	228,16	9 994	1	-	5	5	-
	58. Finnø	1 521,19	10 524	4	-	8	8	-
	59. Sand	2 495,48	9 449	1	-	7	7	1
	60. Karmøen	447,22	13 821	3	-	10	5	1
	61. Haugesund ²⁾	404,21	15 357	4	3	8	3	2

¹⁾ Jfr. anm. under Søndre Trondhjems amt. ²⁾ Til Haugesund lægedistrikt hører ogsaa Sveen og Vikebygd herreder av Søndre Bergenhus amt, hvis flateindhold og indbyggertal (214,23 km.², 2 922 tilstedeværende indbyggere) ikke er medregnet i summen. Medregnes disse, blir flateindholdet for lægedistriktet 618,44 km.² og indbyggertallet 18 279.

Tabel I (forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 3dje decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apotek og filialapotek.	
XII.	Søndre Bergenhus amt .	15 606,40	132 687	37	-	88	71	4	
	Sveen herred ¹⁾	130,84	1 847	}	1	2	1	-	
	Vikebygd — ¹⁾	83,39	1 075			2	1	-	
	62. Indre Søndhordland	1 094,72	8 282	2	-	6	4	-	
	63. Ytre —	602,51	10 416	3	-	13	8	1	
	64. Tysnes	1 042,50	9 040	3	-	9	9	-	
	65. Indre Hardanger	5 554,45	9 958	5	-	7	6	-	
	66. Ytre —	877,34	7 758	3	-	4	4	-	
	67. Voss	2 073,52	11 942	3	-	3	2	1	
	68. Søndre Midthordland	995,43	15 050	7	-	8	7	-	
	69. Nordre —	433,22	19 808	2	-	9	7	1	
	70. Osterøen	1 561,93	17 276	5	-	12	10	1	
	71. Alversund	242,79	7 323	1	-	4	4	-	
	72. Lindaas	913,76	12 912	2	-	9	8	-	
XIII.	73. Bergen (by)	13,55	71 867	66	20	39	-	7	
XIV.	Nordre Bergenhus amt .	18 481,51	88 214	29	2	73	59	2	
	74. Lærdal	3 625,86	7 045	3	-	8	5	1	
	75. Lyster	2 225,15	5 215	4	-	3	3	-	
	76. Sogndal	887,33	5 168	1	-	3	3	-	
	77. Vik	1 792,24	8 138	3	-	10	6	-	
	78. Gulen	885,00	6 527	1	-	8	8	-	
	79. Kirkebø	1 467,57	6 350	3	-	5	4	-	
	80. Ytre Søndfjord	874,86	8 208	2	-	6	4	-	
	81. Indre —	2 572,45	7 381	2	-	5	5	-	
	82. Gloppen		6 026	1	1	4	3	-	
	83. Kinn	1 160,16	9 091	4	1	7	5	1	
	84. Ytre Nordfjord	549,47	7 288	3	-	4	4	-	
	85. Nordfjordeidet	2 441,42	4 767	1	-	4	3	-	
	86. Indviken		7 010	1	-	6	6	-	
XV.	Romsdals amt	14 989,61	136 519	45	7	99	76	7	
	87. Vestre Søndmør	918,51	13 067	5	-	10	10	-	
	88. Indre —	1 241,27	8 668	2	-	5	5	1	
	89. Østre —	2 040,94	6 390	1	-	7	7	-	
	90. Ørskog	723,33	7 098	3	-	4	4	-	
	91. Nordre Søndmør	314,82	24 245	8	2	15	8	2	
	92. Ytre Romsdal	1 164,65	17 827	7	2	14	11	1	
	93. Indre —	2 525,43	10 300	3	-	8	6	-	
	94. Søndre Nordmør	817,52	24 631	8	3	16	9	3	
	95. Sundalen	1 951,22	5 532	2	-	7	6	-	
	96. Surendalen	2 065,16	8 490	3	-	5	4	-	
	97. Nordre Nordmør	1 226,76	10 271	3	-	8	6	-	
XVI.	Søndre Trondhjems amt	18 608,80	134 718	65	17	90	51	8	
	98. Trondhjems stadsfysikat	35,24	38 651	35	16	28	-	6	
	99. Strinden	689,47	13 395	5	-	6	5	-	
	100. Selbu	2 545,04	5 119	1	-	2	2	-	

¹⁾ Sveen og Vikebygd herreder hører til Haugesund lægedistrikt: se anm. 2 side 2*.

Tabel 1 (forts.).	1	2	3	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.	Apotek og filialapotek.
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 3dje decbr. 1900.					
	101. Røros ¹⁾	3 472,57	6 850	2	1	4	3	1
	102. Guldalen	2 972,67	13 139	4	-	8	8	-
	103. Opdal ²⁾	2 820,84	5 105	2	-	3	3	-
	104. Orkedalen	1 943,59	14 208	5	-	11	7	1
	105. Hevne	1 090,45	4 998	2	-	4	3	-
	106. Hitteren	921,83	9 912	2	-	9	9	-
	107. Ytre Fosen	618,67	9 342	2	-	5	3	-
	108. Indre —	806,79	7 514	3	-	4	4	-
	109. Nordre —	1 779,38	7 242	2	-	6	4	-
XVII.	Nordre Trondhjems amt .	22 491,60	83 449	32	7	49	45	5
	110. Stjørdalen	2 252,16	11 186	3	-	4	4	1
	111. Frosten	646,72	8 239	3	-	5	4	-
	112. Levanger	2 078,84	12 909	6	2	6	4	2
	113. Indreøen	985,20	10 431	3	-	3	6	-
	114. Stenkjær	2 193,89	11 078	6	2	8	6	1
	115. Grong	10 009,16	7 604	2	-	5	8	-
	116. Namsos	1 302,37	7 373	4	3	3	3	1
	117. Fosnes	1 323,00	4 610	2	-	3	3	-
	118. Kolvereid	1 085,30	4 758	1	-	3	3	-
	119. Vikten	614,88	5 261	2	-	4	4	-
XVIII.	Nordlands amt	38 675,98	150 637	51	5	95	62	6
	120. Brønnøy	2 628,85	12 759	3	-	7	5	1
	121. Alstahaug	1 448,22	11 917	4	-	5	3	-
	122. Vefsen	6 481,64	7 305	2	2	4	1	1
	123. Ranen	6 268,26	13 772	6	-	9	5	-
	124. Lurøy	1 856,47	8 826	2	-	5	4	-
	125. Gildeskaal	1 896,03	5 731	1	-	3	3	-
	126. Bodø	673,40	9 627	6	2	5	2	1
	127. Folden	2 326,28	4 642	1	-	3	3	-
	128. Skjerstad	3 980,19	9 426	4	-	5	4	-
	129. Steigen	450,86	3 533	1	-	2	1	-
	130. Hamarøy	1 058,83	3 134	1	-	1	1	-
	131. Lødingen	2 832,05	6 205	2	-	6	4	-
	132. Ofoten	3 011,10	11 426	3	1	9	7	1
	133. Flakstad	327,85	4 166	3	-	4	3	-
	134. Buksnes	897,31	9 532	2	-	7	5	-
	135. Austlofoten		6 509	3	-	5	4	1
	136. Hadsel	944,02	11 898	4	-	7	2	1
	137. Sortland	1 594,62	10 229	3	-	8	5	-
XIX.	Tromsø amt	26 246,05	72 966	27	6	53	41	3
	138. Trondenes	1 543,69	13 568	7	3	9	7	1
	139. Ibbestad	1 660,95	8 741	2	-	6	5	-
	140. Tranøy	1 083,02	5 099	3	-	4	3	-
	141. Berg	609,10	2 305	1	-	2	2	-

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens amt hørende dele av Tolgen herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens amt hørende Inset sogn av Kvikne.

Tabel I (forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. folke- mængde 3dje decbr. 1900.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- væknatorer.	Apotek og filialapotek.	
	142. Lenvik	1 198,47	6 391	1	-	3	4	-	
	143. Maalselven	5 896,05	5 091	3	-	5	3	-	
	144. Balsfjord	1 565,28	4 497	1	-	3	2	-	
	145. Tromsø	1 550,09	12 214	6	3	8	4	2	
	146. Lyngen	3 682,27	6 185	1	-	3	4	-	
	147. Karløy	1 417,91	3 156	1	-	4	1	-	
	148. Skjervøy	6 039,22	5 719	1	-	6	6	-	
XX.	Finmarkens amt	47 580,84	33 387	¹⁾ 14	1	30	28	3	
	149. Alten	11 227,37	5 862	1	-	6	5	-	
	150. Løppen	1 266,24	2 132	1	-	2	1	-	
	151. Hammerfest	3 193,49	4 305	2	1	4	3	1	
	152. Maasø	535,80	3 808	1	-	3	5	-	
	153. Kistrand	11 966,07	2 553	1	-	2	3	-	
	154. Lebesby	10 835,66	4 812	1	-	2	2	-	
	155. Tanen			1	-	3	3	-	
	156. Vardø	2 027,38	3 681	2	-	4	3	1	
	157. Vadsø	2 605,58	4 322	2	-	3	1	1	
	158. Sydvaranger	3 923,25	1 912	1	-	1	2	-	
		322 986,57	2 221 477	1087	312	1342	748	149	

¹⁾ Foruten de i hvert distrikt opførte læger er ansat en distriktslæge uten fast distrikt med skiftende bopæl efter amtmandens nærmere bestemmelse.

Folkemængden. Den for rikets amter og lægedistrikter opførte folke-
mængde (tabel I) er den tilstedeværende folke-
mængde, anført efter
de av det Statistiske Centralbureau meddelte opgaver over resultaterne av folke-
tællingen i Norge den 3dje december 1900. Til beregning av dødelighetsforhold
og andre forholdsregninger i aaret er derimot benyttet den av det Statistiske
Centralbureau til medicinaldirektøren meddelte opgave over den beregnede tilstede-
værende middelfolkemængde i aaret 1906 (tabel II).

Sundhetstilstanden var i det hele meget tilfredsstillende.

Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde for
aaret 138 573, hvorav 4 938 endte dødelig mot 157 590 med 5 783 dødsfald
i 1905.

De hyppigst forekommende epidemiske sygdomme var som vanlig de
akute katarrar i aandedrætsorganerne (deri ogsaa indbefattet katarralsk lunge-
betændelse og laryngit). Katarrerne utgjorde 43,5 pct. av samtlige anmeldte
tilfælder. Dernæst i hyppighet kom akut diarree (kolorine), som utgjorde 15,5

Dødeligheten i riket, dets bygder og byer.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabel II.	Amter.	Hele riket.				Bygderne.				Byerne.			
		Beregnet tilstede- v. middel- befolk- ning.	Antal dødsfald i 1906.	Døde av 1000 levende.		Beregnet tilstede- v. middel- befolk- ning.	Antal dødsfald i 1905.	Døde av 1000 levende.		Beregnet tilstede- v. middel- befolk- ning.	Antal dødsfald i 1906.	Døde av 1000 levende.	
				1906.	1905.			1906.	1905.			1906.	1905.
	Riket	2 296 300	31 214	13,6	14,8	1 624 300	21 967	13,5	14,6	672 000	9 247	13,8	15,3
	1. Kristiania	229 400	3 112	13,6	17,0	-	-	-	-	229 400	3 112	13,6	17,0
	2. Akershus	123 100	1 497	12,2	13,3	120 100	1 452	12,1	14,4	3 000	45	15,0	13,4
	3. Smaalenene	144 800	1 916	13,2	14,8	99 500	1 311	13,2	14,7	45 300	605	13,4	14,9
	4. Buskerud	118 900	1 690	14,2	15,0	85 500	1 157	13,5	14,9	33 400	533	16,0	15,3
	5. Jarlsberg og Larvik	103 400	1 513	14,6	14,5	66 700	974	14,6	14,2	36 700	539	14,7	14,9
	6. Hedemarken	130 400	1 793	13,7	14,2	123 200	1 694	13,7	14,3	7 200	99	13,7	11,7
	7. Kristians	117 500	1 449	12,3	13,2	110 000	1 369	12,4	13,4	7 500	80	10,7	10,7
	8. Bratsberg	102 600	1 351	13,2	13,0	76 600	975	12,7	13,1	26 000	376	14,5	12,6
	9. Nedenes	73 100	1 077	14,7	16,3	54 200	795	14,7	16,5	18 900	282	14,9	15,7
	10. Lister og Mandal	78 000	1 152	14,8	15,6	55 300	831	15,0	15,4	22 700	321	14,1	15,0
	11. Stavanger	130 800	1 779	13,6	15,1	78 700	1 105	14,0	15,0	52 100	674	12,9	15,2
	12. Søndre Bergenhus	135 600	1 898	14,0	13,3	135 600	1 898	14,0	13,3	-	-	-	-
	13. Bergen	80 200	977	12,2	13,3	-	-	-	-	80 200	977	12,2	13,3
	14. Nordre Bergenhus	90 600	1 182	13,0	14,8	89 500	1 171	13,1	14,9	1 100	11	10,0	10,0
	15. Romsdal	143 900	1 897	13,2	14,2	112 600	1 501	13,3	14,6	31 300	396	12,7	12,6
	16. Søndre Trondhjem	139 500	2 181	15,9	16,3	97 700	1 512	15,5	16,5	41 800	669	16,0	15,9
	17. Nordre Trondhjem	82 700	1 210	14,6	15,6	76 200	1 110	14,6	15,5	6 500	100	15,4	17,1
	18. Nordland	160 900	1 939	12,0	13,0	148 900	1 803	12,1	13,1	12 000	136	11,3	12,1
	19. Tromsø	77 000	944	12,3	15,2	67 100	815	12,1	15,3	9 900	129	13,0	15,0
	20. Finmarken	33 900	657	19,4	19,7	26 900	494	18,4	19,3	7 000	163	23,3	21,5

1906.

Døde i forhold til 1000 levende fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel III.										
	1906.	1905.	1904.	1903.	1902.	1901.	1900.	1899.	1898.	1897.
Riket.....	509	539	508	515	477	503	528	551	504	511
Byer	500	533	486	478	452	477	498	514	480	504
Bygder.....	513	541	517	532	489	513	542	567	514	513
Overøvrighets- distrikter:										
Kristiania	511	607	486	467	454	456	455	497	477	478
Akershus	513	586	474	531	443	516	520	611	511	494
Smaalenene	454	501	457	466	431	477	497	540	452	491
Buskerud	489	537	492	517	446	505	508	579	547	464
Jarlsb. og Larvik	603	543	509	552	476	550	520	664	554	545
Hedemarken	520	516	499	519	443	504	528	592	440	446
Kristians	483	522	475	490	433	464	453	547	433	426
Bratsberg	534	507	564	522	475	558	576	724	461	528
Nedenes.	596	634	632	616	533	585	600	614	565	654
Lister og Mandal	602	626	606	647	571	588	714	614	583	608
Stavanger	483	512	500	489	484	468	585	547	522	589
Søndre Bergenhus	542	486	508	510	500	562	589	538	540	573
Bergen	468	481	513	445	446	458	555	469	439	533
Nordre Bergenhus	531	603	530	522	581	521	587	528	517	536
Romsdal	487	520	564	543	474	474	522	545	528	531
Søndre Trondhjem	570	587	579	573	536	565	607	619	571	602
Nordre Trondhjem	586	617	575	571	533	565	541	556	559	609
Nordland	404	436	396	467	436	430	429	430	437	366
Tromsø	418	513	447	464	477	439	466	448	514	433
Finmarken	608	547	604	645	619	626	543	518	649	559

pct. Av kikhoste er anmeldt 7,1 pct., lungebetændelse 6,6 pct., influenza 5,6 pct., difteri 4,9 pct. Se forøvrig tab. 5, kolonne 2.

De som angrepne av epidemisk sygdom anmeldte utgjorde 60,3 pro mille av den for aaret beregnede middelfolkemængde eller 8,6 pro mille mindre end aaret forut. De største tal har Bergen med 116,1 pro mille, Buskerud og Smaalenene med henholdsvis 103,3 og 86,9 pro mille. Dernæst kommer Jarlsberg og Larvik, Søndre Trondhjem, Nedenes, Hedemarken, Finmarken og Bratsberg amter, hvor antallet av angrepne likeledes i større eller mindre grad overstiger gennemsnittallet for riket. De øvrige amter har mindre forholdstal end det gennemsnitlige; det mindste har Søndre Bergenhus amt med 27,7 pro mille, dernæst Nordre Bergenhus og Tromsø amter. Se forøvrig tabel IV, kolonne 3. I forhold til aaret forut viser der sig en nedgang i tilfældenes antal for samtlige

Samtlige av lægerne anmeldte tilfælder av
Les maladies épidémiques

Tabel IV.		Samtlige anmeldte tilfælder av epidemiske sygdomme.		Anmeldte angrepne av epidemiske sygdomme av 1000 indbyggere.	Eks-ante-matisk tyfus.	Tyfoidefeber.			Cerebrospinalmeningit.		Akut poliomyelit.	
		Tilf.	Dødsf.			Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket		138573	4938	60,3	12	1357	126	59	20	466	50	
Byer		70670	1937	105,2	-	700	60	9	4	66	8	
Bygder		67903	3001	41,8	12	657	66	50	16	400	42	
Amter:												
1.	Kristiania	12985	729	56,6	-	71	9	1	-	49	6	
2.	Akershus	6343	245	51,5	-	18	3	-	-	73	5	
3.	Smaalenene	12580	420	86,9	-	79	10	3	1	35	2	
4.	Buskerud	12285	312	103,3	-	20	2	3	-	43	2	
5.	Jarlsberg og Larvik	7902	298	76,4	-	37	10	1	-	11	-	
6.	Hedemarken	8121	272	62,3	-	7	-	2	2	28	4	
7.	Kristians	5534	200	47,1	-	16	2	5	4	48	3	
8.	Bratsberg	6228	212	60,7	-	263	6	-	-	7	-	
9.	Nedenes	4848	140	66,3	-	2	1	1	1	3	2	
10.	Lister og Mandal	3993	135	51,2	-	22	2	-	-	12	1	
11.	Stavanger	7577	203	57,9	-	61	-	10	1	32	5	
12.	Søndre Bergenhus	3755	292	27,7	-	108	16	5	3	5	-	
13.	Bergen	9311	220	116,1	-	125	8	3	1	-	-	
14.	Nordre Bergenhus	3036	130	33,5	-	93	3	-	-	14	2	
15.	Romsdals	6756	204	47,0	-	91	8	-	-	13	2	
16.	Søndre Trondhjem	10390	350	74,5	-	228	32	10	1	6	1	
17.	Nordre —	3962	146	47,9	-	21	2	-	-	10	4	
18.	Nordland	8232	248	51,2	12	51	4	15	6	60	6	
19.	Tromsø	2637	104	34,2	-	27	4	-	-	15	1	
20.	Finmarken	2098	78	61,9	-	17	4	-	-	2	1	

amter undtagen for Søndre Bergenhus, Søndre og Nordre Trondhjem samt Nordland og Finmarken, Stavanger, Kristiania, Bergen, Akershus og Nedenes amter.

For 138 055 av de ialt opgivne 138 573 epidemiske sygdomstilfælder er deres optræden i de forskjellige maaneder opgit. De fleste forekom i aarets 1ste kvartal, de færreste i 3dje.

Om det opgivne antal av epidemiske sygdomstilfælder blandt 1 000 indvaanere i riket og dets overøvrighetsdistrikter se tabel IV.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde efter de av det Statistiske Centralbureau meddelte opgaver over folkemængdens bevægelse i 1906 31 214

epidemiske sygdomme fordelt paa amter.

dans les départements.

Skarlagensfeber.		Mæslinger.		Difteri (croup).		Blodgang.		Barsel-feber.		Pyæmi, septhæmi.		Rosen.		Røde hunde.
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
3999	80	2882	42	6826	477	71	5	273	78	482	165	1784	76	368
1494	27	1507	17	4355	253	15	-	67	13	188	69	794	28	297
2505	53	1375	25	2471	224	56	5	206	65	294	96	990	48	71
569	15	113	5	2223	139	2	-	7	2	45	32	116	7	148
240	7	104	1	389	27	6	-	13	4	19	7	66	3	14
60	2	444	-	661	45	1	-	12	3	62	9	160	10	13
87	2	1103	14	636	43	-	-	18	10	29	5	167	5	13
64	1	356	6	360	28	1	-	3	1	12	10	125	3	66
219	4	57	1	194	19	-	-	19	5	8	7	140	8	4
104	5	431	5	99	8	1	-	14	5	34	9	115	4	4
433	7	77	1	79	10	-	-	9	3	10	5	78	2	4
181	4	17	-	135	8	10	1	13	1	32	4	71	1	1
63	1	27	1	444	6	1	1	6	3	8	6	47	2	6
377	6	43	2	196	13	-	-	8	-	19	4	92	5	5
164	8	70	5	231	24	13	-	13	6	19	10	50	5	12
127	1	5	-	375	35	-	-	5	4	15	3	93	5	18
74	-	-	-	117	14	13	3	11	-	22	12	55	4	1
309	2	3	-	51	7	14	-	22	10	41	7	132	-	36
441	8	26	1	361	26	-	-	23	6	15	6	126	5	6
50	-	3	-	21	3	-	-	10	2	30	8	37	1	3
296	6	-	-	87	4	7	-	38	7	43	10	70	4	9
98	1	2	-	139	16	2	-	16	3	17	10	28	1	4
43	-	1	-	28	2	-	-	13	3	2	1	16	1	1

eller 13,6 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde. I 1905 var dødeligheten 14,8 pro mille.

I bygderne (13,5 pro mille) var den 0,1 pro mille lavere end gennemsnitsdødeligheten for riket og 1,0 pro mille lavere end aaret forut; i byerne (13,8 pro mille) var den 0,2 pro mille større end gennemsnitsdødeligheten for riket og 1,5 pro mille lavere end i 1905.

Sammenlignes dødeligheten i amterne (overøvrighetsdistrikterne) med rikets (jevnr. tabel II), viser den sig størst i Finmarkens amt, hvor den overstiger rikets med 5,8 pro mille; i Søndre Trondhjem, Lister og Mandal samt Nedenes overskred den ogsaa noget den gennemsnitlige (med fra 2,0 til 1,1 pro

Samtlige av lægerne anmeldte tilfælder av
Les maladies épidémiques

Tabel IV (forts.).		Vand- kopper.		Kusma.		Kikhoste.		Akute katar- rer i aande- drætsorga- nerne.		Influenta.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riket.		1987	1069	1	9785	428	60215	1173	7723	54	
Byer		1451	525	1	4885	143	32035	432	3131	21	
Bygder		536	544	-	4900	285	28180	741	4592	33	
Amter:											
1.	Kristiania	169	30	1	433	36	5334	131	138	6	
2.	Akershus	127	19	-	374	7	2577	57	250	2	
3.	Smaalenene	143	174	-	990	39	5589	127	316	1	
4.	Buskerud	131	221	-	343	11	5187	59	934	2	
5.	Jarlsberg og Larvik	64	17	-	957	29	3490	70	309	2	
6.	Hedemarken	45	272	-	1452	43	3374	68	340	-	
7.	Kristians	83	139	-	282	12	1983	44	556	4	
8.	Bratsberg	101	39	-	514	19	2501	63	456	2	
9.	Nedenes	36	1	-	126	3	2173	26	613	6	
10.	Lister og Mandal ..	64	-	-	180	7	1749	40	323	7	
11.	Stavanger	172	43	-	420	8	3525	56	302	4	
12.	Søndre Bergenhus ..	15	2	-	471	48	1277	57	195	1	
13.	Bergen	396	6	-	894	29	4391	37	386	-	
14.	Nordre Bergenhus ..	14	1	-	299	20	1108	23	187	1	
15.	Romsdal	116	22	-	291	27	2893	58	651	5	
16.	Søndre Trondhjem ..	189	26	-	929	28	4910	103	337	1	
17.	Nordre — ..	39	39	-	230	14	1882	29	328	3	
18.	Nordland	65	17	-	428	35	3993	76	598	6	
19.	Tromsø	8	-	-	11	3	1270	28	186	-	
20.	Finmarken	10	1	-	161	10	1009	21	318	1	

mille). Mindst var dødeligheten i Nordland, Akershus, Bergen, Kristians og Tromsø amter (med fra 1,6 til 1,3 pro mille mindre end gjennemsnittet). I Kristiania og Stavanger amt var dødeligheten den samme som for riket; i de øvrige amter var forskjellen under 1,0 pro mille.

I forhold til aaret forut var dødeligheten mindre i alle amter undtagen i Jarlsberg og Larvik samt Bratsberg og Søndre Bergenhus amter. Forholdstallet er sunket med 0,3 pro mille i Finmarken til 3,4 i Kristiania. Dødeligheten er steget med 0,1 pro mille i Jarlsberg og Larvik, 0,2 i Bratsberg og 0,7 i Søndre Bergenhus amt.

En nærmere oversigt over de dodes antal og dødeligheten i 1905 og 1906 i forhold til den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde i riket,

epidemiske sygdomme fordelt paa amter.

lans les départements.

Lunge- betændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Beri- beri.	Akut diarré (kolerine).		Skjorbuk.		Pemfigus hos nyfødte.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
9194	1293	4574	121	3768	92	39	-	1	21475	622	19	5	145	30
3190	429	1607	38	1550	17	25	-	1	12695	359	7	2	76	16
6004	864	2967	83	2218	75	14	-	-	8780	263	12	3	69	14
425	161	155	14	187	4	2	-	1	2755	155	1	-	11	6
506	76	209	8	198	5	1	-	-	1136	32	4	1	-	-
915	81	311	10	314	10	3	-	-	2291	68	1	-	3	1
700	95	298	7	295	4	-	-	-	2046	48	4	1	7	2
584	87	156	13	142	4	9	-	-	1135	33	-	-	3	1
571	68	239	9	243	7	-	-	-	906	26	-	-	1	1
486	64	181	3	204	5	-	-	-	744	21	2	1	3	1
370	65	133	2	125	2	1	-	-	1017	22	-	-	11	3
349	65	165	3	172	4	4	-	-	734	8	-	-	9	1
204	46	104	3	93	3	4	-	-	635	6	-	-	1	-
464	56	216	7	218	2	9	-	-	1356	32	3	1	6	1
382	72	154	8	167	13	1	-	-	396	15	1	-	4	1
382	50	280	2	388	1	3	-	-	1391	40	1	-	27	4
292	34	207	5	174	2	-	-	-	353	7	-	-	1	-
534	47	449	8	232	5	1	-	-	842	16	-	-	13	1
671	82	387	6	183	5	-	-	-	1485	37	-	-	31	2
455	57	136	4	114	2	1	-	-	551	16	-	-	2	1
522	44	545	4	211	11	-	-	-	1156	23	-	-	9	2
249	26	170	5	67	1	-	-	-	325	3	1	1	2	1
133	17	79	-	41	2	-	-	-	221	14	1	-	1	1

dets bygder og byer med fordeling paa overøvrighetsdistrikter findes i tabel II, side 6*.

Tabel III (side 7*) viser forholdet mellem levende fødte og døde i de ti aar fra 1897 til 1906.

Epidemiske sygdomme. I tabel IV (side 8* og flg.) gives en oversigt over samtlige av lægerne opgivne tilfælder og dødsfald av epidemiske sygdomme samt disses fordeling paa overøvrighetsdistrikterne.

Tabel V (side 12* og 13*) giver oplysning om tiden for de epidemiske sygdomstilfælders optræden og de sykes køn og alder, forsaavidt opgaver derom haves; desuten oplyser tabellen om de enkelte sygdommes procent-

De av lægerne opgivne tilfælder av epidemiske sygdomme efter maaned, køn og alder.
Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Sygdom.	Ialt anmeldte tilfælder.	Procentfor- hold til samt- lige opgivne tilfælder av epidemiske sygdomme.	Ialt anmeldte dødsfald.	Procent døde av samtlige tilfælder av samme syg- dom.	Køn og alder (par sexe et âge).				Tiden er op- git for antal be- handlede.
					1		2		
					Børn (under 15 aar).		Voksne (over 15 aar).		
					Mandkøn.	Kvindekj.	Mandkøn.	Kvindekj.	
Eksantematisk tyfus	12	0,009	-	-	1	4	3	4	12
Tyfoidefeber	1357	0,98	126	9,3	193	201	519	442	1354
Cerebrospinalmeningit.	59	0,04	20	33,9	20	17	14	8	57
Akut poliomyelit	466	0,34	50	10,7	188	155	68	49	463
Skarlagensfeber	3999	2,9	80	2,0	1793	1754	144	228	3999
Mæslinger	2882	2,1	42	1,5	1346	1371	66	96	2882
Difteri (croup).	6826	4,9	477	7,0	2639	2739	587	856	6823
Blodgang	71	0,05	5	7,0	21	17	23	10	69
Barselfeber	273	0,2	78	28,6	-	1	-	272	260
Pyæmi, septhæmi	482	0,35	165	34,2	51	37	235	155	431
Pemfigus hos nyfødte	145	0,1	30	20,7	85	57	1	2	140
Rosen	1784	1,3	76	4,3	144	120	620	894	1781
Røde hunde	368	0,27	-	-	134	166	17	51	368
Vandkopper	1987	1,4	-	-	906	922	78	75	1987
Kusma	1069	0,77	1	-	291	306	350	122	1068
Kikhoste	9785	7,1	428	4,4	4599	4856	146	143	9772
Akute katarrer i aandedrætsorganerne.	60215	43,5	1173	1,9	13645	13333	17332	15403	59876
Influenza	7723	5,6	54	0,7	736	770	3306	2893	7710
Lungebetændelse	9194	6,6	1293	14,0	2160	1783	2958	2270	9170
Pleurit	4574	3,3	121	2,6	444	347	2162	1607	4557
Gigtfeber	3768	2,7	92	2,4	413	400	1378	1569	3753
Koldfeber	39	0,03	-	-	-	-	35	4	39
Beri-beri	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Akut diarré (kolerine)	21475	15,5	622	2,9	6372	5783	4990	4313	21470
Skjærbuk	19	0,014	5	26,3	2	2	10	5	13
Tilsammen	138573		4938		36184	35141	35042	31471	138055

Tabel V (forts.)												
Sygdom.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Eksantematisk tyfus.....	7	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber.....	62	51	50	100	53	77	77	180	180	92	341	91
Cerebrospinalmeningit.....	2	5	7	7	4	3	2	10	4	5	6	2
Akut poliomyelit.....	30	43	29	21	25	50	37	87	56	45	38	22
Skarlagensfeber.....	564	436	363	280	283	239	258	196	266	329	420	365
Mæslinger.....	167	197	242	246	364	386	298	177	166	200	215	224
Difteri (croup).....	786	511	440	407	422	394	448	489	553	753	827	793
Blodgang.....	3	-	10	7	3	4	7	15	6	3	1	10
Barselfeber.....	32	24	22	27	24	17	24	14	11	26	21	18
Pyæmi, septhæmi.....	45	40	49	20	24	30	23	48	26	52	34	40
Pemfigus hos nyfødte.....	20	16	20	9	7	11	5	10	5	15	15	7
Rosen.....	172	136	149	164	141	140	117	129	127	175	180	151
Røde hunde.....	43	42	56	51	56	24	4	17	10	12	20	33
Vandkopper.....	262	186	181	170	143	100	110	70	55	148	278	284
Kusma.....	142	162	161	140	90	56	41	54	20	33	82	87
Kikhoste.....	1541	1292	1148	820	706	570	504	575	546	594	717	759
Akute katarrer i aandedrætsorganerne.....	7427	6696	6166	5799	5190	4044	2730	2604	3600	4606	5332	5682
Influenta.....	1172	1095	1004	720	580	317	182	155	226	365	655	1239
Lungebetændelse.....	1173	938	894	1097	1066	650	373	277	412	666	775	849
Pleurit.....	435	438	499	418	448	400	374	305	265	298	359	318
Gigtfeber.....	398	336	371	383	383	310	262	233	204	245	290	338
Koldfeber.....	4	6	5	2	5	3	3	1	4	4	2	-
Beri-beri.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine).....	1146	1179	1045	1051	1254	1910	2286	3936	2894	1923	1567	1279
Skjærbuk.....	1	1	-	2	-	2	1	-	1	3	2	-
Tilsammen	15635	13830	12911	11941	11272	9720	8167	9582	9637	10592	12177	12591

forhold til samtlige, kjendte tilfælder av epidemiske sygdomme samt om dødelighetsprocenten.

Tabel VI (side 15*) gir en oversigt over de i samtlige byer anmeldte epidemiske sygdomstilfælder med angivelse av procentforholdet til alle i riket kjendte tilfælder av samme sygdom. Tabellen er utarbeidet efter de til medicinaldirektøren for hver maaned indsendte, epidemiske lister fra byerne.

Tabel VII (side 16* og 17*) gir en oversigt over fordelingen av de epidemiske sygdomstilfælder og dødsfald paa de forskjellige amters byer.

Uoverensstemmelsen mellem de to sidste tabeller beror paa, at de ikke omfatter ganske de samme sygdomme; simpel feber samt katarralsk og follikulær angina er saaledes medtat paa tabel VI, men ikke paa tabel VII, hvor derimot beri-beri og pemfigus neonatorum er medtat. Desuten er de ved den førstnævnte tabels utarbeidelse benyttede, maanedlige lister fra byerne tildels rettet ved senere indkomne opgaver.

I slutningen av den almindelige beretning (tabel XXXIX) er for enkelte epidemiske sygdomme indtat opgaver over disses fordeling paa hver maaned inden de enkelte lægedistrikter med særlig anførsel for byer og bygder.

Tyfoidfieber (ileotyphus, febris typhoidea) forekom hyppigere end aaret forut (0,6 mot 0,4 pro mille av befolkningen). Tilfældene var talrikst i 4de kvartal. De fleste tilfælder er anmeldt fra Bratsberg, Søndre Trondhjem, Bergen og Søndre Bergenhus (jfr. tabel IV). I førstnævnte amt forekom sygdommen næsten udelukkende i Skien by med nærmeste omegn, hvor dens store utbredning antagelig skyldtes inficert melk fra et meieri.

I første rubrik av tabel VIII (side 18*) er angit antallet av angrepne av tyfoidfieber blandt 1 000 indvaanere i riket og dets amter i 1905 og 1906.

Til oplysning om sygdommens utbredning blandt befolkningen inden de forskjellige lægedistrikter er der til den almindelige beretning føiet et farvelagt kart.

Av **cerebrospinalmeningit** (meningitis cerebrospinalis epidemica) opgives tilsammen 59 tilfælder med 20 dødsfald.

Av **akut poliomyelit** er anmeldt 466 tilfælder med 50 dødsfald.

Av **skarlagensfeber** (scarlatina) er anmeldt 3 999 mot 4 781 i 1905 og 3 013 i 1904; ialt angrepes 1,7 pro mille av befolkningen mot 2,1 i 1905 og 1,3 i 1904. Gjennemsnittsdødeligheten av denne sygdom for det hele land var 2,0 pct.

I anden rubrik av tabel VIII (side 18*) findes en oversigt over angrepne av skarlagensfeber blandt 1 000 indvaanere i riket og dets amter for 1905 og 1906.

Av **mæslinger** er anmeldt 2 882 mot 2 833 i 1905 og 7 037 i 1904. De fleste er anmeldt fra Buskerud. Gjennemsnittsdødeligheten var 1,5 pct.

Difteri (croup) optraadte adskillig hyppigere end aaret forut (6 826 tilfælder med 477 dødsfald mot henholdsvis 5 436 og 444 i 1905). De fleste angrepne opgives fra Kristiania, Smaalenene og Buskerud. Gjennemsnittsdødeligheten var 7,0 pct (i 1905 8,2 pct. og i 1904 7,7 pct.).

I tredje rubrik av tabel VIII findes en oversigt over angrepne av difteri (croup) blandt 1 000 indvaanere i riket og dets amter i aarene 1905 og 1906.

Til oplysning om sygdommens utbredning blandt befolkningen inden de forskjellige lægedistrikter er der til den almindelige beretning føiet et farvelagt kart.

Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VI.	Sygd.	Antalkjendte tilfælder.	Procentfor- hold til de i hele riket anmeldte tilfælder av samme sygd.	Antal anmeldte dødsfald	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidfæber	696	51,3	55	20	21	14	52	23	38	36	103	85	35	223	46	
Cerebrospinalmeningit	11	18,6	4	-	-	7	2	-	1	-	-	1	-	-	-	
Akut poliomyelit	45	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	2	11	9	2	
Barselfæber	71	26,0	16	4	7	4	6	4	8	6	3	4	11	6	8	
Vandkopper	1451	73,0	-	184	149	156	135	95	53	42	41	41	112	218	225	
Skarlagensfæber	1490	37,3	21	170	147	126	118	124	91	70	76	111	162	178	117	
Røde hunde	301	81,8	-	34	42	47	41	46	22	1	8	9	12	15	24	
Mæslinger	1507	52,3	18	67	129	140	150	221	251	169	62	42	77	102	97	
Rosen	805	45,1	36	77	59	66	71	57	56	46	62	57	91	88	75	
Pyæmi, septhæmi	173	35,9	47	22	14	18	7	13	7	9	16	9	25	14	19	
Pemfigus hos nyfødte	35	-	4	-	-	-	-	-	-	-	8	3	11	11	2	
Kikhoste	4894	50,0	120	925	740	668	434	360	230	174	220	230	244	329	340	
Difteri	4435	64,9	242	528	388	280	253	307	246	239	245	337	489	582	541	
Kusma	528	49,4	-	71	94	78	84	33	14	5	35	15	8	44	47	
Akute katarrar i luftveiene og bronkit	31908	52,9	277	3995	3279	2978	2963	2652	2149	1268	1378	2265	2907	3068	3006	
Katarralsk og follikulær angina	8137	-	-	917	761	680	643	576	538	357	395	599	882	905	884	
Influenta	3139	40,6	13	523	379	336	236	210	97	55	72	113	186	306	626	
Lungebetændelse	3196	34,8	389	406	277	239	345	360	247	133	114	214	310	259	292	
Pleurit	1602	35,0	19	143	149	163	136	163	144	118	124	114	112	139	97	
Gigtfeber	1503	40,0	12	140	131	152	168	184	135	92	89	92	107	116	97	
Koldfeber	21	53,8	-	2	3	2	2	3	2	1	-	3	2	1	-	
Akut diarré og indenlandsk kolera	12709	59,2	323	635	708	602	597	780	1120	1125	2355	1847	1242	947	751	
Blodgang	14	19,7	-	1	-	3	3	1	2	-	3	-	-	-	1	
Skjærbuk	6	31,6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	
Tilsammen	78677	-	1597	8864	7478	6759	6446	6212	5453	3946	5430	6194	7038	7560	7297	
Veneriske saar	349	-	-	27	30	28	32	21	30	26	32	25	26	28	34	
Nye tilfælder av chanker og syfilis	975	-	5	95	83	69	76	60	74	82	73	89	96	77	101	
Gonorré og uretrit	3637	-	-	320	230	271	283	216	289	273	317	314	326	358	440	

1) Summerne stemmer for en del ikke med de enkelte maanedslister, idet feil er rettede, og opgaver, som kom for sent inden listens trykning, her er medtat. 2) Opgaver over angrepne av disse sygdomme er først fra august begyndt at opføres paa de trykte maanedslister.

Epidemiske sygdomme i amternes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII.		Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.		tilfælder.	dødsfald.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaale- nenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hede- markens amt.		Kristians amt.		Brats- berg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Sta- vanger amt.	
				Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	700	60	71	9	-	-	-	22	4	9	1	20	6	-	-	5	-	202	4	-	-	13	-	17	-
Cerebrospinalmeningit	9	4	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	66	8	49	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-	3	-	7	2
Skarlagensfeber	1494	27	569	15	-	-	-	12	-	27	2	35	-	11	1	12	-	113	2	84	2	30	1	174	3
Mæslinger	1507	17	113	5	1	-	-	307	-	722	8	273	-	5	-	13	-	30	1	3	-	4	-	24	-
Difteri (croup)	4355	253	2223	139	2	-	-	224	14	424	25	156	7	18	1	22	-	22	1	91	3	349	4	134	6
Blodgang	15	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	67	13	7	2	-	-	-	5	-	3	2	2	1	1	-	3	-	5	1	1	-	1	-	6	-
Pyæmi, septhæmi	188	69	45	32	-	-	-	37	3	5	3	4	3	-	-	4	2	2	-	14	3	3	2	13	2
Rosen	794	28	116	7	-	-	-	93	6	58	2	58	-	10	-	14	-	35	-	36	-	27	1	67	2
Røde hunde	297	-	148	-	-	-	-	11	-	-	-	62	-	-	-	2	-	4	-	-	-	6	-	3	-
Vandkopper	1451	-	169	-	1	-	-	102	-	79	-	57	-	25	-	3	-	59	-	24	-	46	-	165	-
Kusma	525	1	30	1	-	-	-	163	-	66	-	1	-	126	-	32	-	27	-	1	-	-	-	41	-
Kikhoste	4885	143	433	36	7	-	-	709	13	54	2	631	13	169	1	53	-	243	5	50	2	156	4	382	3
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	32035	432	5334	131	11	1	1	3601	40	2094	24	2238	36	457	6	421	2	1271	14	975	5	1060	14	3039	28
Influenza	3131	21	138	6	13	-	-	198	-	516	2	119	-	-	-	110	1	228	2	314	3	95	-	239	3
Lungebetændelse	3190	429	425	161	9	-	-	456	19	193	25	240	23	49	2	44	2	135	22	127	17	85	15	285	15
Pleurit	1607	38	155	14	1	-	-	179	5	81	2	84	5	22	-	14	-	48	2	62	-	38	1	140	3
Gigtfeber	1550	17	187	4	1	-	-	195	1	87	2	60	1	24	-	16	-	30	-	63	1	42	1	155	1
Koldfeber	25	-	2	-	-	-	-	3	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	8	-
Akut diarré (kolerine)	12695	359	2755	155	8	-	-	1660	23	843	23	728	20	144	-	140	1	612	10	385	2	438	1	1165	25
Skjorbuk	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-
Beri-beri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	76	16	11	6	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	1	3	1	1	-	-	-
Tilsammen	70670	1937	12985	729	54	1	1	7980	130	5261	123	4779	116	1062	11	915	10	3069	65	2235	39	2397	44	6067	94

Epidemiske sygdomme i amternes byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VII (forts.).		13		14		15		16		17		18		19		20	
Sygdom.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finmarkens amt.	
		Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
B	Tyfoidefeber	125	8	-	-	46	3	149	22	2	-	10	-	2	1	7	2
	Cerebrospinalmeningit	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Akut poliomyelit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Skarlagensfeber	127	1	1	-	53	-	152	-	-	-	49	-	36	-	9	-
	Mæslinger	5	-	-	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	1	-
	Difteri (croup)	375	35	3	-	20	1	249	13	-	-	-	-	22	3	21	1
	Blodgang	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Barselfeber	5	4	1	-	12	2	7	1	1	-	1	-	-	-	6	-
	Pyæmi, septhæmi	15	3	1	-	20	3	5	5	12	3	4	2	3	3	1	-
	Rosen	93	5	1	-	76	-	79	3	4	-	6	1	12	-	9	1
	Røde hunde	18	-	-	-	28	-	5	-	3	-	5	-	2	-	-	-
	Vandkopper	396	-	1	-	93	-	177	-	24	-	27	-	-	-	3	-
	Kusma	6	-	-	-	7	-	5	-	18	-	2	-	-	-	-	-
	Kikhoste	894	29	7	-	93	-	689	15	61	4	169	11	-	-	85	5
	Akute katarrer i aandedræts- organerne	4391	37	42	3	1284	24	3476	35	323	3	694	14	625	4	699	11
	Influenta	386	-	24	-	344	2	2	-	82	1	56	-	76	-	191	1
	Lungebetændelse	382	50	11	-	216	16	274	30	73	8	68	8	37	6	81	10
	Pleurit	280	2	4	-	159	1	169	-	6	-	83	-	39	3	43	-
	Gigtfeber	388	1	5	-	100	2	101	-	14	-	37	3	21	-	24	-
	Koldfeber	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Akut diarré (kolerine)	1391	40	17	-	521	6	1192	29	112	8	302	7	133	1	149	8
	Skjorbuk	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
	Beri beri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Pemfigus (hos nyfødte)	27	4	-	-	1	-	25	1	-	-	1	-	1	-	1	1
Tilsammen		9311	220	118	3	3083	60	6759	154	737	27	1517	46	1010	22	1331	40

1906.

17*

Angrepne av 1000 indvaanere av tyfoidfeber, skarlagensfeber, difteri og lungebetændelse.

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Tabel VIII.		Tyfoidfeber.		Skarlagensfeber.		Difteri.		Lungebetændelse.	
Riket og overøvrighetsdistrikter.		1905.	1906.	1905.	1906.	1905.	1906.	1905.	1906.
Riket		0,4	0,6	2,1	1,7	2,4	3,0	4,6	4,0
Byer.....		0,7	1,0	3,4	2,2	4,8	6,5	5,7	4,7
Bygder		0,3	0,4	1,5	1,5	1,4	1,5	4,2	3,7
Amter:									
1. Kristiania		0,5	0,3	2,4	2,5	8,3	9,7	3,5	1,9
2. Akershus		0,1	0,1	1,9	1,9	3,5	3,2	7,0	4,1
3. Smaalenene.....		0,3	0,5	0,7	0,4	6,9	4,6	6,6	6,3
4. Buskerud		0,2	0,2	1,2	0,7	1,4	5,4	8,0	5,9
5. Jarlsberg og Larvik ...		0,3	0,4	0,5	0,6	1,2	3,5	5,3	5,7
6. Hedemarken		-	0,05	2,1	1,7	0,7	1,5	6,4	4,4
7. Kristians		0,3	0,1	0,9	0,9	1,4	0,8	6,5	4,1
8. Bratsberg		0,1	2,6	2,1	4,2	0,6	0,8	3,5	3,6
9. Nedenes		-	0,03	1,3	2,5	0,7	1,8	7,2	4,8
10. Lister og Mandal		0,5	0,3	1,9	0,8	1,6	5,7	2,6	2,6
11. Stavanger		0,1	0,5	11,5	2,9	1,0	1,5	4,2	3,5
12. Søndre Bergenhus		0,5	0,8	1,6	1,2	1,4	1,7	2,4	2,8
13. Bergen		0,6	1,5	5,2	1,6	2,6	4,7	5,4	4,8
14. Nordre Bergenhus		0,2	1,0	0,7	0,8	0,4	1,3	4,6	3,2
15. Romsdal		0,9	0,6	1,9	2,1	0,6	0,4	3,0	3,7
16. Søndre Trondhjem		1,6	1,6	0,9	3,2	1,4	2,6	4,3	4,8
17. Nordre —		0,2	0,3	0,5	0,6	0,2	0,3	3,2	5,5
18. Nordland.....		0,4	0,3	1,1	1,8	0,4	0,5	2,7	3,2
19. Tromsø		0,4	0,3	1,0	1,3	4,5	1,8	3,3	3,2
20. Finmarken		0,2	0,5	0,4	1,3	3,2	0,8	3,5	3,9

Av **blodgang** (dysenteria) er opført 71 tilfælder med 5 dødsfald (mot henholdsvis 110 og 7 i 1905).

Barselfeber (febris puerperalis). Tabel IX gir en oversigt over antallet av barselkvinder, dødeligheten paa barselseng samt tilfælder og dødsfald av barselfeber med fordeling paa overøvrighetsdistrikterne.

Av denne sygdom er det opgivne antal angrepne noget større end aaret forut (4,4 pro mille av samtlige barselkvinder mot 4,1 pro mille i 1905). Forholdsvis hyppigst anmeldtes sygdommen fra de 3 nordligste amter, sjeldnest fra Kristiania og Jarlsberg og Larvik amt.

Dødsfald paa barselseng.

Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel IX.	Antal barsel- kvinder.	Døde paa barselseng ifølge		Barselfeber.				Av 1000 barselkvinder døde ¹⁾ i	
		pre- ster- nes opga- ver.	læ- gernes op- gaver.	Av lægerne opgivne				1905.	1906.
				til- fælde.	an- gripne av 1000 fø- dende.	døds- fald.	døds- pro- cent av an- grip- ne.		
Riket	61877	169	152	273	4,4	78	28,6	2,4	2,7
Byer	18653	34	35	67	3,6	13	19,4	1,8	1,8
Bygder	43224	135	117	206	4,8	65	31,6	2,7	3,1
Amter:									
1. Kristiania	6144	4	9	7	1,1	2	28,6	1,6	0,6
2. Akershus	2934	8	6	13	4,4	4	30,8	3,0	2,7
3. Smaalenene	4261	6	8	12	2,8	3	25,0	1,9	1,4
4. Buskerud	3489	11	13	18	5,2	10	55,6	1,2	3,2
5. Jarlsberg og Larvik	2517	5	4	3	1,2	1	33,3	1,8	2,0
6. Hedemarken	3451	10	10	19	5,5	5	26,3	2,2	2,9
7. Kristians	3043	8	7	14	4,6	5	35,7	3,0	2,6
8. Bratsberg	2547	8	9	9	3,5	3	33,3	1,9	3,1
9. Nedenes	1827	5	4	13	7,1	1	7,7	2,1	2,7
10. Lister og Mandal	1920	7	4	6	3,1	3	50,0	2,1	3,6
11. Stavanger	3735	6	4	8	2,1	-	-	2,9	1,6
12. Søndre Bergenhus	3565	15	10	13	3,6	6	46,2	4,6	4,2
13. Bergen	2106	7	8	5	2,4	4	80,0	2,7	3,3
14. Nordre Bergenhus	2260	10	3	11	4,9	-	-	3,1	4,4
15. Romsdal	3902	15	14	22	5,6	10	45,5	2,8	3,8
16. Søndre Trondhjem	3850	10	12	23	6,0	6	26,1	2,1	2,6
17. Nordre —	2080	4	4	10	4,8	2	20,0	1,9	1,9
18. Nordland	4853	16	13	38	7,8	7	18,4	2,1	3,3
19. Tromsø	2291	8	6	16	7,0	3	18,7	2,6	3,5
20. Finmarken	1102	6	4	13	11,8	3	23,1	5,5	5,4

¹⁾ Beregnet efter det av presterne opgivne antal dødsfald.

Dødeligheten paa barselseng. Av samtlige barselkvinder døde, efter de av presterne meddelte opgaver, paa barselseng i 1906 169 eller 2,7 pro mille (i 1905 2,4). Dødeligheten i bygderne (3,1) var større end i byerne (1,8). Gjennomsnittsdødeligheten var størst i Finmarken, mindst i Kristiania.

Gjennomsnittsdødeligheten av barselfeber var 28,6 pct. Av samtlige barselkvinder døde 1,3 pro mille av denne sygdom, i byerne 0,7 pro mille og i bygderne 1,5 pro mille.

Dødsaaarsaker for barselkvinder. Døde efter obstetriciske operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Tabel X.		Derav i		Dødsfald efter følgende operationer:									
Dødsaaarsaker.	Antal dødsfald paa barselseng.			Ialt.	Tangforløsning.	Vending.	Utrækning.	Partus præmaturus artificialis.	Keisersnit.	Perforation.	Embryotomi.	Accouchement forcé.	Efterbyrdsoperation.
		byer.	bygder.										
Barselseber	78	13	65	4	2	1	1	.	.	.	.	.	.
Barselkrampe	28	10	18	10	8	.	.	.	.	.	.	2	.
Emboli og trombose	5	3	2	2	.	1	.	.	.	1	.	.	.
Blødning	24	8	16	5	1	3	.	.	.	.	.	.	1
Livmorbristning	{ 9	.	9	5	5	.	.	.	.	.	.	.	.
	{ (1)	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Dystoki	5	1	4	1	.	.	.	.	.	²⁾ 1	.	.	.
Debilitet (infektion)	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.
Ektopisk svangerskap	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Hjertelammelse	.	.	.	5	.	3	.	.	1	1	.	.	.
Peritonit	{ 1	.	1	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.
	{ (1)	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Pneumoni, kataralsk	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Pyæmi, septhæmi	.	.	.	2	.	.	1	1	.	.	.	.	.
Vomitus gravidarum	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Uræmi	.	.	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.
Ukjendt eller uopgit døds- aarsak	.	.	.	3	1	.	.	1	.	.	1	.	.
Tilsammen	¹⁾ 152	35	117	43	18	9	2	3	2	3	3	2	1

¹⁾ De i denne kolonne indklamrede tal angir tilfælder, der er opført paa lægernes lister over obstetriciske operationer, men ikke paa dødslisterne under dødsfald paa barselseng, ialfald ikke under samme dødsaaarsak.

²⁾ Død uforløst.

Blandt de ovennævnte 169 døde paa barselseng var alderen følgende:

8	var under	20	aar.
64	« mellem	20 og 30	—
72	« —	30 « 40	—
25	« —	40 « 50	—

Dødsfaldene paa barselseng (egentlig de døde barselkvinders begravelser) fordelte sig saaledes paa maanederne:

Januar	22	Mai	14	September	8
Februar	10	Juni	21	Oktober	11
Mars	20	Juli	9	November	10
April	17	August	12	December	11

Indkomne tilfælder av gonorré og uretrit paa sykehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XI.		Tilsammen behandlede tilfælder.		Voksne.		Fordeling paa amterne:																			
Sygdom.						Mænd.	Kvinder.	Kristiania by.	Akershus.	Smaalene.	Bakserud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergens by.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
		1	2	3	4																				
gonorré og uretrit	253	163	90	57	-	3	2	28	4	2	6	1	5	20	55	6	13	-	20	11	20				

4 var død i december 1905.

Tiden i barselsengen er nærmere angit for 97 dødsfald:

1ste døgn	9	8de døgn	2
2det —	11	9de —	4
3dje —	7	10de —	6
4de —	4	11te —	-
5te —	6	12te —	3
6te —	3	13de —	2
7de —	6	14de —	4

Tilsammen i 1ste uke 46.
 - 2den — 21.
 - 3dje — 21.
 - 4de — 6.
 - 8de — 1.
 - 9de — 2.

Paa lægernes dødslistes er opført 152 dødsfald paa barselseng med angivelse av dødsårsaker, se tabel X (side 20*), hvor tillike dødsårsakerne for de efter obstetriciske operationer døde kvinder er anført.

Røde hunde (rubeolæ) synes ikke at ha hat stor utbredning.

Vandkopper (varicellæ) optraadte med gjennemsnitlig hyppighet,

Kusma med noget mindre.

Av **kikhoste** (tussis convulsiva) opgaves et større antal angrepne end det gjennemsnitlige. De fleste tilfælder er anmeldt i 1ste kvartal.

Akute katarrar i aandedrætsorganerne utgjorde 43,5 pet. av samtlige kjendte tilfælder av epidemiske sygdomme.

Av **influenta** er de fleste anmeldt i aarets 1ste kvartal.

Av **lungebetændelse** (pneumonia crouposa) var antallet av angrepne noget mindre end aaret forut (4,0 pro mille av befolkningen mot 4,6 pro mille i 1905).

I 4de rubrik av tabel VIII (side 18*) findes en oversigt over angrepne av lungebetændelse blandt 1 000 indvaanere i riket og dets overøvrighetsdistrikter for aarene 1905 og 1906.

Utenfor sykehus behandlede tilfælder av veneriske sygdomme.

Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux.

22*

Tabel XII.	Veneriske saar og syfilis.								Gonorré og uretrit.				
	Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.				Veneriske saar.	Sygds.formfor syfilis.		Tilsammen behandlet.	Kjøn og alder.			
		Børn.		Voksne.			konstitu- tionel.	hereditær.		Børn.		Voksne.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riket	1362	32	33	496	172	323	842	67	4439	2	21	2322	316
Amter:													
1. Kristiania	¹⁾ 496	-	-	-	-	167	319	10	²⁾ 1176	-	-	-	-
2. Akershus	33	-	5	18	10	9	19	5	39	-	3	26	10
3. Smaalenene	50	1	-	39	9	5	44	1	169	1	1	156	11
4. Buskerud	29	2	2	21	4	15	10	4	138	-	-	119	19
5. Jarlsberg og Larvik	50	-	3	30	17	18	31	1	135	-	2	126	7
6. Hedemarken	12	1	1	6	4	5	5	2	69	-	-	57	12
7. Kristians	9	-	1	6	2	-	8	1	37	-	-	32	5
8. Bratsberg	29	1	-	20	8	4	24	1	122	-	-	105	16
9. Nedenes	36	3	-	27	6	14	20	2	115	-	-	92	23
10. Lister og Mandal	13	-	-	9	4	7	5	1	51	-	1	42	8
11. Stavanger	98	4	2	70	22	10	82	6	281	-	-	249	32
12. Søndre Bergenhus	6	1	2	1	2	-	3	3	29	-	-	25	3
13. Bergen	³⁾ 130	-	-	-	-	-	-	-	592	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2	-	-	1	1	1	1	-	24	-	1	22	1
15. Romsdal	44	1	1	28	14	5	37	2	203	-	2	183	18
16. Søndre Trondhjem	181	11	9	120	41	32	132	17	484	-	4	421	59
17. Nordre --	9	1	-	5	3	-	9	-	44	-	-	38	6
18. Nordland	72	2	2	50	16	16	52	4	372	-	2	322	41
19. Tromsø	33	1	5	23	4	10	18	5	187	1	5	154	26
20. Finmarken	30	3	-	22	5	5	23	2	172	-	-	153	19

¹⁾ Derav mandkjøn 421, kvindekjøn 75. ²⁾ Derav mandkjøn 166, kvindekjøn 110. ³⁾ Derav mandkjøn 114, kvindekjøn 16. ⁴⁾ Derav mandkjøn 560, kvindekjøn 32.

1906.

Til- og avgang av spedalske i anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XIII.	Tilbake- liggende fra 1905.			Indkomne i 1906.			Tilsammen be- handlet.			Avgang.												Tilbake- liggende ved utgangen av 1906.			Spedalsk- hetens form for tilbake- liggende.			Antal for- plei- nings- dage.	Dag- lig mid- del- belæg.
										Hel- bredet.			Utgaa- t i bedring.			Uhel- bredet.			Død.										
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tuber- kulos.	Anæ- stetisk.	Blandet.		
Pleiestiftelsen nr. 1 ¹⁾	97	34	63	4	2	2	101	36	65	-	-	-	1	-	1	2	2	-	8	3	5	90	31	59	30	54	6	34347	94,1
St. Jørgens hospital ²⁾	35	10	25	-	-	-	35	10	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	34	10	24	3	28	3	12756	34,9
Reitgjerdets pleie- stiftelse	121	54	67	10	4	6	131	58	73	1	1	-	-	-	-	7	2	5	17	14	3	106	41	65	44	62	-	42028	115,2
Tilsammen	253	98	155	14	6	8	267	104	163	1	1	-	1	-	1	9	4	5	26	17	9	230	82	148	77	144	9	89131	244,2

¹⁾ Omfatter baade kur- og pleieavdelingen. ²⁾ Der optages fremdeles ingen nye patienter i hospitalet.

1906.

Oversigt over antallet av kjendte spedalske i 1856, 1875, 1885, 1890, 1895, 1900 og 1905. De spedalske paa stiftelserne er fordelt paa de amter, hvor de hører hjemme.

	Tabel XIV.			Spedalske ved udgangen av:																	
	1856.			1875.			1885.			1890.			1895.			1900.			1905.		
	Derav			Derav			Derav			Derav			Derav			Derav			Derav		
	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.	Til- sam- men.	utenfor stiftelserne.	paa stiftel- serne.
Kristiania by	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2
Akershus amt	3	3	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Smaalenenes —	-	-	-	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buskerud —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens —	15	15	-	4	4	-	6	5	1	7	7	-	5	4	1	6	4	2	2	2	-
Kristians —	33	33	-	12	5	7	8	6	2	12	4	8	8	5	3	10	7	3	7	5	2
Bratsberg —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nedenes —	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Lister og Mandal —	6	6	-	5	3	2	2	2	-	1	1	-	2	1	1	1	1	-	1	1	-
Stavanger —	225	225	-	119	110	9	69	56	13	40	32	8	25	21	4	16	13	3	12	9	3
Søndre Bergenhus —	519	466	53	301	206	95	195	117	78	146	67	79	108	48	60	98	46	52	83	38	45
Bergens by	50	26	24	30	20	10	23	23	-	6	6	-	15	7	8	14	4	10	13	7	6
Nordre Bergenhus amt	926	842	84	493	260	233	308	139	169	228	94	134	163	65	98	136	61	75	106	48	58
Romsdals —	341	285	56	250	157	93	160	92	68	138	66	72	98	53	45	68	29	39	59	28	31
Søndre Trondhjems —	190	174	16	145	98	47	108	59	49	103	47	56	65	36	29	57	30	27	50	16	34
Nordre —	201	201	-	147	94	53	100	51	49	91	44	47	56	27	29	53	30	23	40	18	22
Nordlands —	273	272	1	207	146	61	172	104	68	149	71	78	111	50	61	93	42	51	81	42	39
Tromsø —	58	57	1	31	21	10	36	17	19	28	12	16	25	10	15	22	11	11	15	5	10
Finmarkens —	17	17	-	7	4	3	4	-	4	6	-	6	5	-	5	2	-	2	1	-	1
Tilsammen	2858	2623	235	1752	1129	623	1195	673	522 ¹⁾	960	453	507	688	328	360	577	279	298	474	221	253

¹⁾ Iberegnet 1, der hørte hjemme i Sverige (Jönköping).

Av **pleurit** (pleuritis et empyema) var antallet av anmeldte tilfælder omkring det gjennomsnittlige; likesaa av **gigtfeber** (febris rheumatica).

Av **koldfeber** (febris intermittens) er anmeldt forholdsvis faa tilfælder, som vanlig hos sjøfolk, der hadde paadrat sig sygdommen i utlandet.

Akut diarré (kolerine) (diarrhoea acuta et cholera nostras) utgjorde 15,5 pct. av samtlige kjendte tilfælder av epidemiske sygdomme, mot 13,1 pct. aaret forut. Dødeligheten var 2,9 mot 2,7 i 1905.

Av **beri-beri** er kun anmeldt 1 tilfælde og av **skjørbuk** (scorbutus) 19.

Av **pemfigus hos nyfødte** (pemphigus neonatorum) anmeldtes 145 tilfælder og 30 dødsfald.

Veneriske sygdomme. Om de paa rikets sykehus behandlete tilfælder av syfilis henvises til tabel XXXIII (side 66* og 67*).

Antallet av de paa sykehusene indkomne tilfælder av **gonorré** (uretrit) sees av tabel XI (side 21*).

Antallet av de utenfor sykehus behandlete tilfælder av **venerisk sygdom** sees av tabel XII (side 22*), der tillike viser sygdommens form hos de angrepne, disses kjønn og alder, forsaavidt det er opgit, samt fordelingen paa amterne.

Spedalskhet (lepra). Tabel XIII (side 23*) gir en oversikt over til- og avgang i aarets løp av de spedalske i anstalterne.

Tabel XIV (side 24*) gir en oversikt over antallet av kjendte spedalske i 1856, 1875, 1885, 1890, 1895, 1900 og 1905. De spedalske paa stiftelserne er fordelt paa de amter, hvor de hører hjemme. Forøvrig henvises til Norges officielle statistik, V. 32: De spedalske i Norge, beretning for femaaret 1901—1905.

Tabel XV (side 26* og flg.) gir opplysning om de anmeldte tilfælder av **tuberkuløse sygdomme** inden lægedistrikterne samt amternes byer og bygder. Tabellen er utarbeidet efter de indsendte utdrag av helseraadenes tuberkuloseprotokoller (jfr. lov av 8de mai 1900). Den indeholder derhos opgave over de ved flytning, bedring og død utgaaede, samt over de tilfælder, hvor tuberkuloselovens §§ 6 og 10 er kommet i anvendelse.

I de statistiske meddelelser om de tuberkuløse sygdomme er foretat følgende forandringer: i tab. XV er utelatt de to rubrikker, som var beregnet paa at vise antal tilfælder ved aarets begyndelse og ved dets utgang. Denne forandring er gjort, fordi det har vist sig umulig at faa sikre talopgaver om disse forhold. Opgaverne over avgangen (ved utflytning, helbredelse og død) er nemlig ofte ufuldstændige, hvorav følger uøiagtighet i antallet av tilbageværende ved samme aars utgang og næste aars begyndelse. Denne feil gjentar sig aarlig og frembringer derved en stedse voksende feil i de to sidstnævnte opgavers tal.

Endvidere er det for oversigtens skyld fundet hensigtsmæssig at samle alle tabellariske utdrag av tuberkuloseprotokollene i den ene tabel XV i generalberetningen, hvorefter den tidligere i de specielle beretninger for hvert amt efter de nævnte protokoller utarbeidede tabel har kunnet utelades.

Lungetuberkulose (tuberculosis pulmonum, phthisis) er opgit som dødsarsak for 4539 døde og betinget 17,2 pct. av samtlige, ved sygdom forarsakede dødsfald og 21,2 pct. av samtlige, ved ikke epidemiske sygdomme foranledigede dødsfald. Dødeligheten av lungetuberkulose var i byerne 17,4 pct. av samtlige opgivne dødsfald ved sygdom; sættes dødsfald av epidemisk sygdom ut av betragtning, var forholdet 22,6 pct. For bygderne var de tilsvarende forhold 17,2 pct. og 20,6 pct.

Anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind-
Cas des maladies tuberculeuses d'après

Tabel XV.		Antal tilfælder indført								
Amt.	Lægedistrikter.	Ialt.			Derav var					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led.	
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
	Riket	6585	2904	3681	2736	3526	24	27	87	67
	Byer.....	2268	1055	1213	1009	1169	8	10	26	10
	Bygder	4317	1849	2468	1727	2357	16	17	61	57
I.	Kristiania	869	426	443	400	417	4	3	15	10
II.	Akershus amt	347	156	191	142	182	2	3	4	5
	Byer.....	5	1	4	1	4	-	-	-	-
	Bygder	342	155	187	141	178	2	3	4	5
	Aker	152	70	82	61	76	1	2	2	3
	Ullensaker	107	40	67	37	64	-	1	2	2
	Høland	50	24	26	22	26	1	-	-	-
	Follo	38	22	16	22	16	-	-	-	-
III.	Smaalenenes amt	347	144	203	136	194	2	4	1	4
	Byer.....	103	30	73	28	67	1	2	-	-
	Bygder	244	114	130	108	127	1	2	1	4
	Eidsberg	64	27	37	23	35	-	1	-	-
	Moss	64	27	37	26	36	-	-	-	-
	Sarpsborg	142	68	74	65	69	2	3	1	5
	Hvaler	77	22	55	22	54	-	-	-	-
IV.	Buskerud amt	241	102	139	91	132	1	3	7	10
	Byer.....	70	29	41	25	40	-	1	4	7
	Bygder	171	73	98	66	92	1	2	3	10
	Drammens stadsfysikat	60	24	36	21	35	-	1	3	7
	Drammen	34	13	21	13	21	-	-	-	-
	Ringerike	37	19	18	18	18	-	-	1	7
	Modum	51	20	31	18	31	-	-	2	10
	Nes	23	10	13	7	10	-	1	1	7
	Aal	18	8	10	6	8	1	-	-	-
	Sandsvær	11	6	5	6	5	-	-	-	-
	Rollag	7	2	5	2	4	-	1	-	-
V.	Jarlsberg og Larvik amt	292	136	156	127	149	1	2	3	10
	Byer.....	128	64	64	60	60	-	2	1	7
	Bygder	164	72	92	67	89	1	-	2	10
	Tønsberg	120	65	55	63	54	-	-	2	10
	Hof	55	24	31	22	28	-	2	1	7
	Larvik	117	47	70	42	67	1	-	-	10
VI.	Hedemarkens amt	305	112	193	105	184	-	-	4	10
	Byer.....	27	8	19	8	19	-	-	-	-
	Bygder	278	104	174	97	165	-	-	4	10
	Soler og Odalen	96	30	66	29	62	-	-	-	-
	Hedemarken	98	37	61	37	61	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen	57	23	34	20	33	-	-	1	7
	Trysil	11	4	7	4	7	-	-	-	-
	Rendalen	20	6	14	5	13	-	-	1	7
	Tønset	23	12	11	10	8	-	-	2	7
VII.	Kristians amt	235	73	162	68	154	-	2	2	10
	Byer.....	25	9	16	9	15	-	-	-	-
	Bygder	210	64	146	59	139	-	2	2	10
	Hadeland og Land	70	19	51	16	49	-	2	1	7
	SøndreValders	11	3	8	3	8	-	-	-	-
	Nordre —	20	4	16	4	15	-	-	-	-
	Toten	53	19	34	19	33	-	-	-	-

endte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.
s registres des commissions de santé.

Protokollerne 1906.						Antal tilfælder utgaat av protokollerne 1906.				Antal tilfælder, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Antal tilfælder, hvor lovens § 10 er bragt til an- vendelse.	
Tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.			flyt- ning.	helb- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
31	33	22	19	4	9	5602	420	584	4598	133	146	2	7
7	11	4	2	1	5	1791	179	122	1490	66	54	1	
24	22	18	17	3	4	3811	241	462	3108	67	92	1	7
4	8	3	2	-	3	675	75	40	560	22	11	-	-
3	2	3	1	2	-	301	26	38	237	-	1	-	-
3	2	3	1	2	-	9	1	2	6	-	-	-	-
3	2	3	1	2	-	292	25	36	231	-	1	-	-
3	2	2	1	1	-	117	9	10	98	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	101	8	18	75	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	42	1	4	37	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	41	8	6	27	-	-	-	-
4	1	1	-	-	-	287	32	31	224	3	4	1	-
1	1	-	-	-	-	86	10	12	64	-	-	-	-
3	-	1	-	-	-	201	22	19	160	3	4	1	-
3	-	-	-	-	-	65	4	3	58	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	45	4	1	40	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	107	16	10	81	3	3	-	-
-	-	-	-	-	-	70	8	17	45	-	-	-	-
3	3	-	-	-	-	242	12	44	186	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	72	6	-	66	1	2	-	-
3	3	-	-	-	-	170	6	44	120	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	57	4	-	53	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	2	17	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	53	1	23	29	-	-	-	-
2	1	-	-	-	-	49	3	6	40	1	-	-	-
1	2	-	-	-	-	20	1	-	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	-	7	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	2	2	15	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	4	4	-	-	-	-
2	-	2	-	1	1	270	20	18	232	6	2	-	-
1	-	1	-	1	1	112	9	13	90	4	2	-	-
1	-	1	-	-	-	158	11	5	142	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	68	-	3	65	4	2	-	-
-	-	-	-	1	-	45	5	3	37	-	-	-	-
2	-	2	-	-	1	157	15	12	130	2	-	-	-
-	2	3	2	-	-	303	12	25	266	11	25	-	-
-	-	-	-	-	-	23	1	1	21	-	-	-	-
-	2	3	2	-	-	280	11	24	245	11	25	-	-
-	-	1	-	-	-	100	1	6	93	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	88	6	9	73	8	13	-	-
-	1	2	-	-	-	54	3	1	50	2	3	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	1	4	-	-
-	-	-	-	-	-	21	1	6	14	-	2	-	-
-	1	-	2	-	-	30	1	3	26	-	-	-	-
2	2	-	1	1	1	194	19	20	155	2	3	-	7
-	-	-	-	-	1	16	4	1	11	-	2	-	-
2	2	-	1	1	-	178	15	19	144	2	1	-	7
1	-	-	-	1	-	50	5	9	36	1	1	-	7
-	-	-	-	-	-	14	1	-	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	18	2	2	14	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	51	6	3	42	1	2	-	-

Anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind

Tabel XV (forts.).		Antal tilfælder indført								
Amt.	Lægedistrikter.	Ialt.			Derav va					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led	
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
VIII.	Faaberg	36	15	21	14	20	-	-	-	-
	Ringebu	21	5	16	5	16	-	-	-	-
	Lom	18	6	12	6	12	-	-	-	-
	¹⁾ Lesje	6	2	4	1	1	-	-	1	2
	Bratsberg amt	324	128	196	125	186	-	1	2	3
	Byer	66	31	35	31	35	-	-	-	-
	Bygder	258	97	161	94	151	-	1	2	3
	Skien	101	40	61	39	59	-	-	1	-
	Kragerø	94	34	60	34	57	-	1	-	1
	Hollen	55	22	33	20	28	-	-	1	2
	Sauland	21	7	14	7	14	-	-	-	-
	Kviteseid	16	8	8	8	8	-	-	-	-
IX.	Laardal	26	11	15	11	15	-	-	-	-
	Tinn	11	6	5	6	5	-	-	-	-
	Nedenes amt	193	68	125	65	118	2	1	1	2
	Byer	56	19	37	19	37	-	-	-	-
	Bygder	137	49	88	46	81	2	1	1	2
	Østre Nedenes	75	19	56	19	54	-	-	-	-
	Vestre —	66	21	45	21	42	-	1	-	1
	Aamli	25	13	12	13	12	-	-	-	-
X.	Evje	12	7	5	7	5	-	-	-	-
	Sætersdalen	15	8	7	5	5	2	-	1	1
	Lister og Mandal amt	230	93	137	87	133	2	2	3	2
	Byer	80	35	45	34	45	-	-	1	-
	Bygder	150	58	92	53	88	2	2	2	2
	Kristiansands stadsfysikat	58	29	29	29	29	-	-	-	-
	Oddernes	68	27	41	24	39	-	1	2	1
	Undal	38	11	27	11	26	-	-	-	1
	Lyngdal	12	5	7	5	7	-	-	-	-
	Vanse	23	9	14	8	14	1	-	-	-
XI.	Flekkefjord	31	12	19	10	18	1	1	1	-
	Stavanger amt	375	159	216	157	209	1	2	1	3
	Byer	175	72	103	70	101	1	1	1	-
	Bygder	200	87	113	87	108	-	1	-	3
	Sogndal	12	7	5	7	5	-	-	-	-
	Egersund	25	12	13	12	13	-	-	-	-
	Sandnes	49	22	27	22	27	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	117	46	71	45	69	1	1	-	-
	Stavanger	34	14	20	14	20	-	-	-	-
	Finnø	29	7	22	7	21	-	-	-	-
	Sand	30	11	19	11	16	-	1	-	2
	Karmøen	²⁾ 28	12	16	12	15	-	-	-	1
XII.	Haugesund	51	28	23	27	23	-	-	1	-
	Søndre Bergenhus amt	267	115	152	113	147	-	1	1	3
	Sveen og Vikebygd herreder	8	2	6	2	6	-	-	-	-
	Indre Søndhordland	14	7	7	7	6	-	1	-	-
	Ytre —	13	7	6	7	6	-	-	-	-
	Tysnes	17	8	9	8	8	-	-	-	1
	Indre Hardanger	18	9	9	8	8	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	21	8	13	7	11	-	-	1	2
	Voss	8	3	5	3	5	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	20	6	14	6	14	-	-	-	-
	Nordre —	40	13	27	13	27	-	-	-	-
	Osterøen	58	30	28	30	28	-	-	-	-
	Alversund	9	4	5	4	5	-	-	-	-
	Lindaas	41	18	23	18	23	-	-	-	-

¹⁾ For Vaage herred har ingen opgaver kunnet faaes. ²⁾ Av disse var hos 1 mand og

endte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

Protokollerne 1906.						Antal tilfælder utgaat av protokollerne 1906.				Antal tilfælder, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Antal tilfælder hvor lovens § 10 er bragt til an- vendelse.	
Tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.			flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
1	-	-	-	-	1	24	4	1	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	1	-	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	18	-	2	16	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	5	-	3	2	-	-	-	-
1	6	-	-	-	-	249	15	22	212	6	3	-	-
1	6	-	-	-	-	49	5	4	40	3	3	-	-
-	2	-	-	-	-	200	10	18	172	3	-	-	-
-	1	-	-	-	-	73	5	8	60	3	2	-	-
1	3	-	-	-	-	59	5	7	47	3	1	-	-
-	-	-	-	-	-	41	1	3	37	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	24	2	1	21	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	20	1	3	16	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	22	1	-	21	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	-	-	-
-	3	-	-	-	1	208	18	21	169	3	4	-	-
-	-	-	-	-	-	40	10	5	25	1	1	-	-
-	3	-	-	-	1	168	8	16	144	2	3	-	-
-	2	-	-	-	-	78	8	14	56	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	72	10	5	57	2	2	-	-
-	-	-	-	-	-	23	-	-	23	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	18	-	-	18	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	17	-	2	15	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	226	8	31	187	8	5	-	-
-	-	-	-	-	-	53	-	-	53	8	5	-	-
-	-	1	-	-	-	173	8	31	134	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	40	-	-	40	8	5	-	-
-	-	1	-	-	-	55	2	4	49	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	43	5	8	80	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	1	13	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	33	1	10	22	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	41	-	8	33	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	333	24	26	283	6	5	-	-
-	1	-	-	-	-	156	10	8	138	4	4	-	-
-	-	-	-	-	1	177	14	18	145	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	27	-	-	27	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	33	1	1	31	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	100	1	-	99	4	4	-	-
-	-	-	-	-	-	28	-	-	28	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	30	6	5	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	-	1	18	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	29	4	3	22	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	59	11	14	34	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	227	13	21	193	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	1	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	19	1	-	18	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	1	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	4	11	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	17	1	1	15	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	20	-	2	18	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	15	-	3	12	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	21	-	2	19	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	30	5	5	20	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	36	3	2	31	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	-	-	16	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	22	2	1	19	-	-	-	-

kvinde, som var utgaat i bedring, sygdommen atter blusset op.

Anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind

Amt.	Lægedistrikter.	Antal tilfælder indført									
		Ialt.			Derav ved						
					aandedræts-		farm-		ben og le-		
					organerne.		kanalen.		ben og le-		
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
XIII.	Bergen	257	152	105	151	105	-	-	1	-	
XIV.	Nordre Bergenhus amt ..	202	109	93	101	91	-	-	4	2	
	By.....	7	5	2	5	2	-	-	-	-	
	Bygder	195	104	91	96	89	-	-	4	2	
	Lærdal	16	9	7	6	7	-	-	2	-	
	Lyster	18	10	8	10	8	-	-	-	-	
	Sogndal	9	2	7	2	7	-	-	-	-	
	Vik	18	11	7	11	7	-	-	-	-	
	Gulen	7	6	1	6	1	-	-	-	-	
	Kirkebø	10	5	5	5	4	-	-	-	1	
	Ytre Søndfjord.....	20	8	12	8	11	-	-	-	1	
	Indre —	17	7	10	7	10	-	-	-	-	
	Gloppen	19	10	9	10	9	-	-	-	-	
	Kinn	29	18	11	16	11	-	-	1	-	
	Ytre Nordfjord	23	14	9	12	9	-	-	1	-	
	Nordfjordeidet	9	5	4	4	4	-	-	-	-	
	Indviken	7	4	3	4	3	-	-	-	-	
XV.	Romsdals amt	372	188	184	184	180	-	-	1	1	
	Byer.....	68	30	38	30	38	-	-	-	-	
	Bygder	304	158	146	154	142	-	-	1	1	
	Vestre Søndmør	39	26	13	25	13	-	-	1	-	
	Indre —	22	12	10	12	9	-	-	-	-	
	Østre —	11	7	4	5	4	-	-	-	-	
	Ørskog	17	6	11	6	11	-	-	-	-	
	Nordre Søndmør	55	30	25	30	25	-	-	-	-	
	Ytre Romsdal	59	28	31	28	31	-	-	-	-	
	Indre —	24	10	14	9	12	-	-	-	-	
	Søndre Nordmør	79	33	46	33	46	-	-	-	-	
	Sundalen	10	6	4	6	4	-	-	-	-	
	Surendalen	30	16	14	16	13	-	-	-	1	
	Nordre Nordmør	26	14	12	14	12	-	-	-	-	
XVI.	Søndre Trondhjems amt	638	264	374	245	358	3	-	11	11	
	By.....	199	84	115	82	113	1	-	-	1	
	Bygder	439	180	259	163	245	2	-	11	10	
	Trondhjems stadsfysikat...	199	84	115	82	113	1	-	-	1	
	Strinden	40	16	24	14	22	1	-	-	1	
	Selbu	20	10	10	10	8	-	-	-	2	
	Røros	33	13	20	4	17	1	-	6	3	
	Guldalen	106	36	70	35	69	-	-	1	-	
	Opdal	13	4	9	3	8	-	-	1	-	
	Orkedalen	84	37	47	33	43	-	-	3	4	
	Hevne	8	2	6	2	6	-	-	-	-	
	Hitteren	35	17	18	17	18	-	-	-	-	
	Ytre Fosen	37	19	18	19	18	-	-	-	-	
	Indre —	36	10	26	10	25	-	-	-	-	
	Nordre —	27	16	11	16	11	-	-	-	-	
XVII.	Nordre Trondhjems amt ..	277	109	168	108	166	-	-	-	2	
	Byer.....	25	15	10	15	10	-	-	-	-	
	Bygder	252	94	158	93	156	-	-	-	2	
	Stjørdalen	25	12	13	12	13	-	-	-	-	
	Frosten	13	3	10	3	10	-	-	-	-	
	Levanger	58	20	38	20	37	-	-	-	1	
	Inderøen	26	11	15	10	15	-	-	-	-	

sendte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

rotokollerne 1906.						Antal tilfælder utgaat av protokollerne 1906.				Antal tilfælder, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Antal tilfælder, hvor lovens § 10 er bragt til an- vendelse.	
lymfe- kjerter.		urin- og kjensorganer.		huden.		Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
-	-	-	-	-	-	172	7	2	163	10	5	-	-
1	-	3	-	-	-	165	17	26	122	1	2	-	-
1	-	3	-	-	-	3	2	1	-	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	162	15	25	122	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	23	4	11	8	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	1	1	12	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	1	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	17	3	3	11	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	1	2	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	2	9	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	-	11	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	20	5	5	10	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	13	1	2	10	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	6	1	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-	-	-	-
2	-	1	3	-	-	380	25	67	288	10	15	-	-
-	-	-	-	-	-	58	2	7	49	4	8	-	-
2	-	1	3	-	-	322	23	60	239	6	7	-	-
-	-	-	-	-	-	31	-	1	30	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	33	-	15	18	1	-	-	-
2	-	-	-	-	-	7	-	2	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	2	5	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	44	-	-	44	3	5	-	-
-	-	-	-	-	-	101	18	25	58	2	-	-	-
-	-	1	2	-	-	15	2	2	11	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	65	2	10	53	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	28	1	7	20	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	33	-	-	33	2	4	-	-
4	4	1	-	-	1	463	29	35	399	7	11	-	-
1	1	-	-	-	-	141	14	11	116	5	8	-	-
3	3	1	-	-	1	322	15	24	283	2	3	-	-
1	1	-	-	-	-	141	14	11	116	5	8	-	-
1	1	-	-	-	-	23	1	-	22	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	26	1	2	23	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	19	-	4	15	2	2	-	-
-	-	-	-	-	1	56	2	1	53	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	11	-	-	11	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	89	4	11	74	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	1	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	20	2	1	17	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	21	1	-	20	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	27	-	2	25	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	24	3	3	18	-	1	-	-
1	-	-	-	-	-	206	20	20	166	18	30	-	-
-	-	-	-	-	-	18	4	3	11	-	2	-	-
1	-	-	-	-	-	188	16	17	155	18	28	-	-
-	-	-	-	-	-	31	-	2	29	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	10	1	-	9	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	31	5	4	22	6	13	-	-
1	-	-	-	-	-	20	3	6	11	2	3	-	-

Anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme ifølge de ind.

Tabel XV (forts.).		Antal tilfælder indført								
Amt.	Lægedistrikter.	Ialt.			Derav va					
					aandedræts- organerne.		tarm- kanalen.		ben og led	
		Sum.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
	Stenkjær	28	8	20	8	20	-	-	-	-
	Grong	19	8	11	8	11	-	-	-	-
	Namsos	41	17	24	17	24	-	-	-	-
	Fosnes	29	14	15	14	15	-	-	-	-
	Kolvereid	19	7	12	7	12	-	-	-	-
	Vikten	19	9	10	9	9	-	-	-	1
XVIII.	Nordlands amt	475	215	260	193	250	4	-	14	7
	Byer	49	18	31	17	30	-	-	1	1
	Bygder	426	197	229	176	220	4	-	13	6
	Bronnøy	38	16	22	15	22	-	-	1	-
	Alstahaug	36	21	15	21	15	-	-	-	-
	Vefsen	15	8	7	6	7	-	-	2	-
	Ranen	53	20	33	18	32	2	-	-	1
	Lurøy	30	14	16	13	16	-	-	1	-
	Gildeskaal	18	10	8	8	8	2	-	-	-
	Bodø	42	16	26	16	26	-	-	-	-
	Folden	8	1	7	1	7	-	-	-	-
	Skjerstad	34	19	15	17	15	-	-	1	-
	Steigen	9	6	3	5	3	-	-	-	-
	Hamarøy	7	2	5	1	5	-	-	1	-
	Lødingen	16	9	7	8	6	-	-	1	1
	Ofoten	44	17	27	16	24	-	-	1	3
	Flakstad	8	6	2	6	2	-	-	-	-
	Buksnes	32	13	19	13	19	-	-	-	-
	Austlofoten	24	11	13	10	12	-	-	1	-
	Hadsel	24	9	15	8	13	-	-	-	1
	Sortland	37	17	20	11	18	-	-	5	1
XIX.	Tromsø amt	202	100	102	89	93	1	1	8	1
	Byer	23	12	11	12	11	-	-	-	-
	Bygder	179	88	91	77	82	1	1	8	1
	Trondenes	24	11	13	10	13	-	-	1	-
	Ibbestad	35	15	20	14	18	-	-	1	-
	Tranøy	9	8	1	8	1	-	-	-	-
	Berg	2	1	1	1	1	-	-	-	-
	Lenvik	11	6	5	5	3	-	-	-	-
	Maalselven	22	5	17	3	14	1	1	1	1
	Balsfjord	15	7	8	7	7	-	-	-	-
	Tromsø	35	19	16	18	15	-	-	-	-
	Lyngen	26	14	12	12	12	-	-	2	-
	Karlsøy	8	2	6	-	6	-	-	2	-
	Skjervøy	15	12	3	11	3	-	-	1	-
XX.	Finmarkens amt	137	55	82	49	78	1	2	4	1
	Byer	36	15	21	12	20	1	1	2	-
	Bygder	101	40	61	37	58	-	1	2	1
	Alten	13	6	7	5	7	-	-	1	-
	Loppen	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest	8	2	6	2	6	-	-	-	-
	Maasø	10	3	7	3	7	-	-	-	-
	Kistrand	4	1	3	1	3	-	-	-	-
	Lebesby	3	2	1	2	1	-	-	-	-
	Tanen	10	3	7	3	7	-	-	-	-
	Vardø	11	6	5	4	5	-	-	2	-
	Vadsø	56	24	32	21	30	1	2	1	-
	Sydvaranger	21	8	13	8	12	-	-	-	-

Indte udtag av tuberkuloseprotokollerne for byer og herreder.

Protokollerne 1906.						Antal tilfælder utgaat av protokollerne 1906.				Antal tilfælder, hvor forpleining utenfor hjem- met har fundet sted i henhold til lovens § 6.		Antal tilfælder, hvor lovens § 10 er bragt til an- vendelse.	
Tuberkulose i						Ialt.	Paa grund av			Md.	Kv.	Md.	Kv.
lymfekjertler.		urin- og kjænsorganer.		huden.			flyt- ning.	helbre- delse.	død.				
Id.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.								
-	-	-	-	-	-	31	5	4	22	3	5	-	-
-	-	-	-	-	-	20	1	1	18	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	27	-	2	25	3	4	-	-
-	-	-	-	-	-	13	-	-	13	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	10	3	1	6	-	3	-	-
-	-	-	-	-	-	13	2	-	11	-	-	-	-
3	1	1	2	-	-	398	31	63	304	2	1	1	-
-	-	-	-	-	-	47	9	2	36	1	-	1	-
3	1	1	2	-	-	351	22	61	268	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	44	1	13	30	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	35	-	4	31	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	38	7	3	28	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	30	-	11	19	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	8	1	1	6	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	37	6	3	28	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	-	6	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	42	3	10	29	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	9	-	2	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	9	1	1	7	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	-	11	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	36	6	3	27	1	1	1	-
-	-	-	-	-	-	14	3	3	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	16	1	3	12	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	14	1	-	13	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	19	-	4	15	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	16	1	2	13	-	-	-	-
-	-	2	7	-	-	182	7	16	159	5	5	-	-
-	-	-	-	-	-	24	4	5	15	-	-	-	-
-	-	2	7	-	-	158	3	11	144	5	5	-	-
-	-	-	-	-	-	25	-	4	21	1	-	-	-
-	-	-	2	-	-	19	-	2	17	4	4	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-
-	-	1	2	-	-	19	-	-	19	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	15	-	1	14	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	9	-	-	9	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	37	4	5	28	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	27	-	1	26	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	6	-	1	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	17	3	2	12	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	121	10	18	93	10	12	-	-
1	-	-	-	-	-	37	6	5	26	3	1	-	-
-	-	-	1	-	-	84	4	13	67	7	11	-	-
-	-	-	-	-	-	15	1	-	14	2	2	-	-
-	-	-	1	-	-	4	-	-	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	13	1	2	10	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	1	2	-	-
-	-	-	-	-	-	6	2	-	4	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	11	-	3	8	-	2	-	-
-	-	-	-	-	-	10	-	1	9	2	1	-	-
1	-	-	-	-	-	43	6	8	29	1	4	-	-
-	-	-	-	-	-	13	-	4	9	2	1	-	-

Dødeligheten av lungetuberkulose i c
Mortalité par la phthisie dans les dépar

Tabel XVI.	1906.				Forhold av dødsfa		
	Opgivne dødsfald ved				til samtlige opgivne dødsfa		
	sygdom.	lunge- tuber- kulose.	epide- miske syg- domme.	ikke epide- miske syg- domme.	ved sygdom i pct.		
					1904.	1905.	1906.
Riket	26331	4539	4938	21393	16,6	16,6	17,
Byer	8416	1467	1937	6479	17,2	16,7	17,
Bygder	17915	3072	3001	14914	16,4	16,5	17,
Amter:							
1. Kristiania	2921	510	729	2192	16,4	17,6	17,
2. Akershus	1347	236	245	1102	14,6	16,7	17,
3. Smaalenene	1701	235	420	1281	15,3	15,6	13,
4. Buskerud	1444	215	312	1132	18,4	16,2	14,
5. Jarlsberg og Larvik	1325	185	298	1027	15,7	13,6	14,
6. Hedemarken	1564	274	272	1292	16,3	16,3	17,
7. Kristians	1264	161	200	1064	12,7	13,7	12,
8. Bratsberg	1167	233	212	955	18,6	17,1	20,
9. Nedenes	1024	211	140	884	22,0	18,5	20,
10. Lister og Mandal	962	188	135	827	21,5	20,7	19,
11. Stavanger	1290	262	203	1087	18,8	18,9	20,
12. Søndre Bergenhus	1487	190	292	1195	13,1	12,5	12,
13. Bergen	943	163	220	723	17,8	14,1	17,
14. Nordre Bergenhus	931	119	130	801	13,1	12,7	12,
15. Romsdal	1641	289	204	1437	15,9	16,8	17,
16. Søndre Trondhjem	1873	387	350	1523	16,9	19,1	20,
17. Nordre —	927	175	146	781	15,2	16,6	18,
18. Nordland	1496	278	248	1248	16,6	16,9	18,
19. Tromsø	630	149	104	526	17,3	16,4	23,
20. Finmarken	394	79	78	316	21,8	24,3	20,
Kristiania og Bergen	3864	673	949	2915	16,8	16,8	17,
De øvrige byer	4552	794	988	3564	17,5	16,6	17,

Tabel XVI (ovenstaaende) gir oplysning om dødsfald av lungetuberkulose i riket, dets byer og bygder samt overøvrighetsdistrikter for aarene 1904—1906 i forhold (pct.) til samtlige kjendte dødsfald ved sygdom. til dødsfald av ikke epidemiske sygdomme og i forhold (pro mille) til folkemængden.

Det kjendte antal dødsfald av tuberkuløs hjernebetændelse, miliaertuberkulose og tuberkulose i andre organer var tilsammen 1 275 og utgjorde 4,8 pct. av samtlige opgivne dødsfald ved sygdom (5,3 pct. for byerne og 4,6 pct. for bygderne).

Til anskueliggjørelse av lungetuberkulosens utbredning blandt befolkningen

forskjellige amter for aarene 1904—1906.
 morts pendant les années de 1904—1906.

7 lungetuberkulose			Dødeligheten av lungetuberkulose (pro mille av befolkningen).						
til dødsfald av ikke epide- miske sygdomme i pct.			Efter lægernes opgaver.			Efter beregning av samtlige dødsfald (se teksten og kartet over lungetuberkulose).			
1904.	1905.	1906.	1904.	1905.	1906.	1904.	1905.	1906.	Gjennem- snitlig i treaaret 1904—1906
20,6	20,9	21,2	2,0	2,0	2,0	2,4	2,4	2,3	2,4
22,7	23,0	22,6	2,3	2,3	2,2	2,5	2,6	2,4	2,5
19,7	20,0	20,6	1,9	2,0	1,9	2,3	2,4	2,3	2,3
22,4	26,2	23,3	2,2	2,8	2,2	2,4	3,0	2,4	2,6
18,0	21,6	21,4	1,6	2,1	1,9	1,8	2,4	2,1	2,1
19,2	20,4	18,3	1,9	2,0	1,6	2,1	2,3	1,8	2,1
22,8	20,7	19,0	2,3	2,1	1,8	2,7	2,4	2,1	2,4
18,3	16,8	18,0	1,8	1,8	1,8	2,1	2,0	2,0	2,0
19,3	19,6	21,2	2,0	2,0	2,1	2,3	2,3	2,4	2,3
15,1	16,6	15,1	1,3	1,5	1,4	1,6	1,8	1,6	1,7
21,8	20,5	24,4	2,1	1,9	2,3	2,6	2,2	2,6	2,5
25,5	22,6	23,9	3,3	2,7	2,9	3,7	3,0	3,0	3,2
25,3	24,4	22,7	2,8	2,7	2,4	3,5	3,2	2,9	3,2
23,2	24,2	24,1	2,2	2,2	2,0	2,8	2,8	2,8	2,8
16,1	14,8	15,9	1,5	1,3	1,4	1,8	1,7	1,8	1,7
24,5	19,4	22,5	2,6	1,8	2,0	2,6	1,9	2,1	2,2
15,7	15,2	14,9	1,4	1,5	1,3	1,8	1,9	1,7	1,8
19,4	19,7	20,1	1,9	1,9	2,0	2,3	2,4	2,3	2,3
21,9	23,3	25,4	2,4	2,5	2,8	2,8	3,1	3,2	3,0
18,3	19,7	22,4	1,6	2,0	2,1	2,2	2,6	2,8	2,5
20,0	19,9	22,3	1,5	1,6	1,7	2,0	2,2	2,2	2,2
22,1	20,6	28,3	1,7	1,7	1,9	2,4	2,5	2,5	2,5
25,7	31,9	25,0	2,4	2,6	2,3	4,2	4,8	3,9	4,3
23,0	24,6	23,1	2,3	2,5	2,2	2,5	2,7	2,3	
22,4	21,6	22,2	2,2	2,1	2,2	2,5	2,6	2,5	

inden de forskjellige amter er der til denne almindelige beretning føiet et farve-
 lagt kart, hvor man ved beregningen av tuberkulosemortaliteten er gaat ut fra,
 at der inden de ikke kjendte dødsårsaker findes de samme procentforhold av
 lungetuberkulose som inden de kjendte.

Av **kræft** (cancer, sarcoma) kjendes tilsammen 2 239 dødsfald, der utgjør
 8,5 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald (7,9 pct. for
 byerne og 8,8 pct. for bygdene).

Antallet av sindssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av
og kom-

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état
de l'état et des

	Tabel XVII. Amter.	Antal sindssyke.		Utgifter. Kr.
		Ialt	Derav paa asyl.	
I.	Kristiania	629	369	247 923,96
II.	Akershus amt	207	155	85 206,50
	Byer	3	-	780,00
	Bygder	204	155	84 426,50
III.	Smaalenenes amt	305	102	97 075,23
	Byer	80	29	25 198,15
	Bygder	225	73	71 877,08
IV.	Buskerud amt	250	82	84 093,58
	Byer	53	15	19 799,69
	Bygder	197	67	64 293,89
V.	Jarlsberg og Larvik amt ..	296	102	98 861,80
	Byer	102	24	32 519,66
	Bygder	194	78	66 342,14
VI.	Hedemarkens amt	319	108	95 043,61
	Byer	16	6	4 708,33
	Bygder	303	102	90 335,28
VII.	Kristians amt	260	87	83 304,03
	Byer	7	4	2 327,91
	Bygder	253	83	80 976,12
VIII.	Bratsberg amt	353	99	103 658,34
	Byer	55	15	12 296,34
	Bygder	298	84	91 362,00
IX.	Nedenes amt	274	115	86 905,97
	Byer	78	29	26 138,85
	Bygder	196	86	60 767,12
X.	Lister og Mandal amt	324	145	93 898,90
	Byer	76	44	27 626,92
	Bygder	248	101	66 271,98

¹⁷/₆ 1891 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat muner.

d'après la loi du ¹⁷/₆ 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).

	Amter.	Antal sindssyke.		Utgifter. Kr.
		Ialt.	Derav paa asyl.	
XI.	Stavanger amt	379	132	102 433,00
	Byer	134	45	38 553,75
	Bygder..	245	87	63 879,25
XII.	Søndre Bergenhus amt ...	370	172	98 461,22
XIII.	Bergen	195	185	76 963,68
XIV.	Nordre Bergenhus amt ...	146	58	40 963,49
	By	-	-	-
	Bygder.	146	58	40 963,49
XV.	Romsdals amt	319	126	81 061,13
	Byer	65	33	18 889,14
	Bygder.....	254	93	62 171,99
XVI.	Søndre Trondhjems amt ...	384	185	103 302,44
	By	112	67	32 978,67
	Bygder... ..	272	118	70 323,77
XVII.	Nordre Trondhjems amt...	251	76	62 714,99
	Byer	17	8	5 448,70
	Bygder.....	234	68	57 266,29
XVIII.	Nordlands amt	284	154	85 634,74
	Byer	19	15	6 949,68
	Bygder.....	265	139	78 685,06
XIX.	Tromsø amt	174	92	51 534,93
	Byer	18	15	7 659,25
	Bygder.....	156	77	43 875,68
XX.	Finmarkens amt.....	80	44	20 882,99
	Byer	16	8	5 529,59
	Bygder.....	64	36	15 353,40
I hele riket.		5799	2588	1 799 924,53
Byer		1675	911	592 292,27
Bygder.....		4124	1677	1 207 632,26

Utdrag av jordmødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVIII.		Antal betjente barselkvinder.							Antal børn.												
		Derav:							Derav:							Av de levende fødte var					
		Sum.	Førstefødende.	Flerfødende.	Uopgit.	Gifte.	Ugifte.	Uopgit.	Sum.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Uopgit.	Levende.		Død-fødte.		Uopgit.	skin-døde, men bragt tillive.		døde inden 24 ti-mer.	
													Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riket		51994	11004	40980	10	48393	3522	79	52791	27422	25356	13	26318	24466	1017	802	188	64	57	208	153
Byer.....		18790	4177	14612	1	17080	1703	7	19082	9822	9259	1	9455	8919	367	330	11	10	9	78	63
Bygder.....		33204	6827	26368	9	31313	1819	72	33709	17600	16097	12	16863	15547	650	472	117	54	48	130	90
Amter:																					
1.	Kristiania.....	6193	1584	4609	-	5347	846	-	6290	3228	3062	-	3077	2928	151	134	-	5	-	37	33
2.	Akershus.....	2645	526	2117	2	2486	159	-	2686	1379	1304	3	1289	1223	48	42	84	3	1	15	10
3.	Smaalenene.....	3963	770	3193	-	3756	207	-	4029	2091	1938	-	2027	1883	64	55	-	10	1	14	12
4.	Buskerud.....	3059	582	2474	3	2908	151	-	3112	1620	1492	-	1561	1439	59	53	-	3	7	12	6
5.	Jarlsberg og Larvik.....	2380	428	1962	-	2290	90	-	2422	1235	1183	4	1196	1154	39	24	9	-	1	17	9
6.	Hedemarkens.....	2924	579	2345	-	2688	236	-	2969	1560	1409	-	1528	1381	32	28	-	2	3	10	7
7.	Kristians.....	2364	513	1847	4	2219	141	4	2399	1227	1172	-	1165	1134	60	37	3	3	5	11	9
8.	Bratsberg.....	2141	481	1659	1	2056	85	-	2173	1140	1031	2	1097	998	43	33	2	1	2	6	8
9.	Nedenes.....	1572	373	1199	-	1518	47	7	1596	822	774	-	778	740	38	30	10	2	-	11	3
10.	Lister og Mandal.....	1655	286	1369	-	1628	27	-	1679	840	839	-	804	821	36	18	-	2	4	3	4
11.	Stavanger.....	3336	667	2669	-	3236	98	2	3364	1800	1564	-	1744	1515	56	45	4	4	5	10	4
12.	Søndre Bergenhus.....	2774	562	2212	-	2708	66	-	2816	1488	1328	-	1415	1285	73	43	-	7	10	7	9
13.	Bergen.....	2096	439	1657	-	1895	201	-	2125	1095	1030	-	1058	998	37	32	-	-	-	7	4
14.	Nordre Bergenhus.....	1741	344	1397	-	1681	60	-	1766	906	860	-	860	828	46	30	2	6	5	10	4
15.	Romsdal.....	3642	793	2849	-	3431	211	-	3704	1924	1780	-	1878	1735	46	45	-	8	2	10	4
16.	Søndre Trondhjem.....	3347	707	2640	-	2950	397	-	3402	1777	1625	-	1709	1559	67	66	1	1	1	13	11
17.	Nordre —.....	1718	368	1350	-	1509	143	66	1750	925	825	-	888	804	34	21	3	1	1	5	8
18.	Nordland.....	2629	602	2027	-	2419	210	-	2668	1429	1238	1	1385	1202	44	36	1	2	3	3	4
19.	Tromsø.....	1281	286	995	-	1184	97	-	1297	651	644	2	591	588	27	23	68	4	4	6	1
20.	Finmarken.....	534	124	410	-	484	56	-	544	285	258	1	268	251	17	7	1	-	2	1	3

Utdrag av jordmødrenes bøker.
Extrait des registres des sages-femmes.

Tabel XVIII (forts.).	Antal børn (forts.).																			Efterbyrdsoperationer.	Tvillingfødsler.	Trillingfødsler.
	Fosterleier:					Fødselen fuldendt ved					Av fostrene var:											
	Isseleie.	Ansigtseleie.	Sæte- eller fotleie.	Tverleie.	Andet eller uopgit leie.	naturens hjælp.	tang.	vending.	uttrækning.	skarpe instrumenter.	Aborter (født i 5te, 6te og 7de kalendermaaned).		Ufuld- baarne (født i 8de kalendermaaned).		Fuldbaarne (født efter 8de kalendermaaned).		Uopgit.					
											Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.						
Riket.....	49770	259	1475	301	986	50419	1541	377	405	49	276	238	511	480	26464	24496	326	673	967	14		
Byer.....	18200	74	595	82	131	18054	754	117	137	20	135	131	217	240	9453	8871	35	126	278	7		
Bygder.....	31570	185	880	219	855	32365	787	260	268	29	141	107	294	240	17011	15625	291	547	491	7		
Amter:																						
1. Kristiania.....	5985	23	223	32	27	5913	289	35	43	10	62	58	105	111	3061	2893	-	2	95	1		
2. Akershus.....	2513	13	62	19	79	2591	57	13	24	1	16	13	19	20	1344	1270	4	28	39	1		
3. Smaalenene.....	3818	20	123	28	40	3774	180	37	35	3	15	18	27	28	2049	1892	-	28	66	1		
4. Buskerud.....	2935	22	87	20	48	2984	71	23	30	4	19	15	38	35	1562	1443	-	50	51	1		
5. Jarlsberg og Larvik.	2295	7	62	14	44	2338	47	17	20	-	18	11	11	19	1205	1152	6	18	38	2		
6. Hedemarken.....	2818	12	73	14	52	2877	63	16	11	2	12	7	26	20	1522	1382	-	34	45	-		
7. Kristians.....	2217	15	68	14	85	2293	65	21	18	2	15	10	32	27	1127	1099	89	30	31	2		
8. Bratsberg.....	2069	17	54	11	22	2083	57	11	17	5	14	11	20	16	1106	1003	3	28	32	-		
9. Nedenes.....	1531	9	43	5	8	1530	54	7	2	3	11	10	18	18	762	717	60	28	24	-		
10. Lister og Mandal...	1590	9	55	4	21	1606	46	8	18	1	13	6	16	5	811	828	-	42	22	1		
11. Stavanger.....	3141	19	91	13	100	3170	152	20	20	2	13	7	21	18	1739	1530	36	35	28	-		
12. Søndre Bergenhus...	2582	14	86	23	111	2700	56	24	34	2	6	5	22	20	1460	1303	-	67	40	1		
13. Bergen.....	2039	4	62	8	12	2009	76	19	20	1	6	17	17	17	1072	996	-	23	27	1		
14. Nordre Bergenhus...	1635	13	44	19	55	1690	32	22	20	2	3	2	12	9	891	849	-	27	25	-		
15. Romsdal.....	3527	11	88	20	58	3562	88	31	22	1	18	16	30	30	1876	1734	-	51	60	1		
16. Søndre Trondhjem ..	3218	9	98	18	59	3289	65	21	23	4	19	18	35	41	1722	1566	1	41	55	-		
17. Nordre ..	1645	14	54	9	28	1684	40	12	14	-	6	9	21	18	898	798	-	27	28	2		
18. Nordland.....	2512	17	51	19	69	2560	64	25	17	2	5	4	18	12	1384	1191	54	58	39	-		
19. Tromsø.....	1195	8	36	8	50	1247	25	10	12	3	-	1	17	11	599	597	72	28	16	-		
20. Finmarken.....	505	3	15	3	18	519	14	5	5	1	5	-	6	5	274	253	1	28	8	1		

Av lægerne utført
Opérations obstétrical

Tabel XIX.					
	Samlet antal barsel- kvinder.	Samlet antal opera- tioner.	Forhold i pct.	Tangfor- løsning.	Vending
Riket.....	61877	¹⁾ 2042	3,30	1497	222
Amter:					
1. Kristiania	6144	368	6,0	267	33
2. Akershus	2934	63	2,1	45	13
3. Smaalenene	4261	225	5,3	186	17
4. Buskerud.....	3489	88	2,5	70	11
5. Jarlsberg og Larvik	2517	76	3,0	53	9
6. Hedemarken	3451	79	2,3	67	5
7. Kristians	3043	84	2,8	57	10
8. Bratsberg	2547	88	3,5	62	8
9. Nedenes	1827	59	3,2	45	7
10. Lister og Mandal	1920	33	1,7	28	1
11. Stavanger	3735	205	5,5	170	13
12. Søndre Bergenhus	3565	83	2,3	53	15
13. Bergen	2106	145	6,9	76	23
14. Nordre Bergenhus	2260	40	1,8	29	7
15. Romsdal	3902	99	2,5	65	17
16. Søndre Trondhjem	3850	93	2,4	64	11
17. Nordre —	2080	52	2,5	38	7
18. Nordland	4853	93	1,9	70	10
19. Tromsø	2291	45	2,0	34	3
20. Finmarken	1102	24	2,2	18	2

¹⁾ Hos 2015 fødende (3,26 pct.), idet ved 26 tvillingfødsler samtlige børn og ved e

For **sindssygd**om (insania) indkom paa de almindelige sykehus 277 personer (i 1905 310, i 1904 380, i 1903 316 og i 1902 190); over disse gir tabel XXXIV (side 68* og 69*) en oversigt. Av sindssygd om uten angivelse av sekundær dødsårsak opgives 116 dødsfald.

Paa rikets sindssykeasyler laa ved utgangen av 1905 tilbake 2 239 personer. I løpet av 1906 indkom 994; antallet av tilsammen behandlede syke var saaledes 3 233. Antallet av utgaaede var 891, derav 137 døde. Tilbake-liggende ved aarets utgang var 2 342. Det samlede antal forpleiningsdage var 840 829 og det gjennomsnittlige, daglige middelbelæg paa samtlige asyler 2 303,6. For det offentliges regning behandledes 2 739 eller 84,7 pct. av de i aaret behandlede syke. De paa asylerne indtrufne dødsfald er henført under de nær-mere kjendte dødsårsaker i det overøvrighetsdistrikt, hvori asylet er beliggende.

Obstetriciske operationer.
Gjorte af lægerne.

Udtrækning.	Partus præmaturus artificialis.	Keiser- snit.	Per- foration.	Embry- otomi.	Accou- chement forcé.	Symfy- siotomi.	Placental- løsning.
121	24	4	33	8	2	4	127
40	12	4	2	-	-	4	6
-	-	-	2	-	-	-	3
14	1	-	3	1	-	-	3
-	-	-	2	2	-	-	3
2	1	-	1	-	-	-	10
2	1	-	2	-	-	-	2
5	2	-	4	-	-	-	6
4	-	-	4	-	-	-	10
2	-	-	2	-	-	-	3
3	-	-	-	-	-	-	1
7	-	-	1	-	-	-	14
7	-	-	-	1	-	-	7
17	5	-	1	-	-	-	23
1	-	-	1	1	-	-	1
7	-	-	-	2	1	-	7
-	-	-	5	-	-	-	13
6	-	-	-	-	-	-	1
2	1	-	3	-	-	-	7
1	-	-	-	1	1	-	5
1	1	-	-	-	-	-	2

Ringfødelse de 2 forløstes ved kunstig hjælp.

Asylernes antal var 15 med ialt 2 268 sygepladser. Nærmere redegørelse for disses virksomhed i 1906 findes i Norges officielle statistik V. 56.

Tabel XVII (side 36* og 37*) gir hovedsagelig efter de fra amtmændene indkomne opgaver oplysning om antallet af sindssyke, forpleiet med statsbidrag efter lov af 27de juni 1891 og om de samlede udgifter ved deres forpleining for stat og kommuner.

Ifølge ovennævnte lov, der traadte i kraft 1ste januar 1892, refunderes $\frac{4}{10}$ af udgifterne ved de sindssykes forpleining af statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ utredes af vedkommende amts- eller bykommune, dog saaledes, at indtil halvdelen af amtskommunernes tilskud kan overføres paa vedkommende fattigdistrikt.

Tabel XVIII (side 38* og 39*) gir oplysning om antallet af barselkvinder, der inden amterne samt rikets byer og bygder er betjent af jordmødre. Tabellen

Obstetriciske operationers utfald for mødre og børn.
Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Operation.	Samlet antal operationer.	Mødre ¹⁾ .				Børn.			
		Antal for hvilke utfald er opgit.	Derav døde ²⁾ .	Forhold i pct.		Antal for hvilke utfald er opgit.	Derav var død- fødte.	Forhold i pct.	
				i 1905.	i 1906.			i 1905.	i 1906.
Tangforløsning	1497	1478	18	0,6	1,2	1492	95	7,3	6,4
Vending	222	219	9	3,1	4,1	221	89	41,7	40,3
Ultrækning ved bæk- kenedefødsel	121	116	2	0,7	1,7	121	25	34,0	20,7
Partus præmaturus artificialis	24	24	3	3,1	12,5	25	14	-	56,0
Keisersnit	4	4	2	50,0	50,0	4	1	20,0	25,0
Perforation	33	33	3	10,7	-	-	-	-	-
Embryotomi	8	8	3	16,7	-	-	-	-	-
Accouchement forcé .	2	2	2	-	100,0	2	1	-	50,0
Synfysiotomi	4	4	-	-	-	4	-	-	-
Efterbyrdsoperation .	127	127	1	1,7	0,8	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge tvillinger er forløst ved kunsthjælp, er utfaldet for moren som regel opført ved den paa 2den tvilling utførte operation. (Se tabel XXII). ²⁾ Dødsaarsakerne sees av tabel X.

er utarbeidet efter de udtag, som ordførerne i kommunernes helseraad har foretaget av jordmødrenes bøger. Den indeholder derhos opgaver over, hvor mange kvinder der var førstefødende og flerfødende, samt hvor mange gifte og ugifte. For børnenes vedkommende er foruten kjøen opgit utfald, fosterleie, fødselsmaate og utviklingsgrad. Antallet av utførte efterbyrdsoperationer findes ogsaa opført.

Ifølge opgaver fra det Statistiske Centralbureau fødte i 1906 61 877 kvinder (18 653 i byerne og 43 224 i bygderne) 62 743 børn. Jordmødrene skulde saaledes ha betjent 84,0 pct. av samtlige fødende kvinder (100,0 pct. i byerne og 76,8 i bygderne). I 1905 var disse forholdstal henholdsvis 82,3 pct., 95,5 pct. og 76,5 pct. Av 851 kvinder (13,75 pro mille), der i henhold til buraaets opgaver fødte mer end 1 barn, var 837 (13,51 pro mille) tvillingfødende, 13 (0,21 pro mille) trillingfødende og 1 firlingfødende.

Av **obstetriciske operationer** opgives utført av læger 2 042 hos 2 015 fødende eller hos 3,26 pct. av samtlige barselkvinder, idet ved 26 tvillingfødsler samtlige børn og ved en trillingfødsel 2 av dem forløstes ved kunsthjælp.

Tabel XIX (side 40* og 41*) viser operationernes art og fordeling paa overøvrighetsdistrikterne.

Tabel XX (ovenstaaende) viser operationernes utfald for mødre og børn.

Tabel XXI (side 43*) gir oplysning om de ved kunsthjælp forløste tvillinger.

Tabel XXII (side 44*) gir en oversigt over utfaldet av de obstetriciske operationer efter de forskjellige indikationer.

Antallet av **fødte** og **døde** i riket og amterne vil sees av tabel XXIII, der er et udtag av de fra det Statistiske Centralbureau meddelte opgaver over folkemængdens bevægelse i aaret.

Tvillingfødsler med kunstig forløsning A) av begge tvillinger, B) av en tvilling.

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Operation ¹⁾ .	Utfaldet for								
	modre.		1ste tvilling.			2den tvilling.			uopgit hvilken tvilling.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.
A. Begge tvillinger.									
Tang paa begge tvillinger.....	6	-	4	-	2	3	1	2	
Tang paa første, vending paa anden tvilling	9	1	8	2	-	8	2	-	
Tang paa første, uttrækning paa anden tvilling	4	-	4	-	-	4	-	-	-
Vending paa begge tvillinger. . .	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Uttækning paa begge tvillinger. .	4	-	2	2	-	3	1	-	-
Uttækning paa første, tang paa anden tvilling	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Ialt	25	1	20	4	2	20	4	2	-
	26		26			26			
B. En av tvillingerne.									
Tang	9	-	3	1	-	5	-	-	-
Vending	10	-	-	-	-	5	2	-	3
Uttækning	9	-	3	-	-	3	-	1	2
Ialt	28	-	6	1	-	13	2	1	5
			28						

¹⁾ I et tilfælde av hydramnion forløstes et tvillingpar ved indledet fortidlig fødsel. Ved en trillingfødsel forløstes 2den trilling ved vending, 3dje ved uttrækning; utfaldet gunstig for moren, men ugunstig for 2den og 3dje trilling; om den første forelaa ingen oplysning.

Fordeling av fødte og døde m. v. paa rikets bygder og byer sees av tabel XXIV (side 48* og 49*).

Antallet av levende fødte utgjorde 61316 og av døde 31214.

For det hele rike blir der saaledes et overskud av 30102 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 50,9.

I bygderne utgjorde antallet av levende fødte 42828 og av døde 21967, altsaa et overskud av 20861 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 51,3.

I byerne utgjorde antallet av levende fødte 18488 og av døde 9247, hvorved der blir et overskud av 9241 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 50,0.

I de av lægerne indsendte opgaver over døde er dødsarsaken opgit for 27391 eller 87,8 pct. av samtlige indtrufne dødsfald og for 26331 eller 87,5 pct. av de ved sygdom fremkaldte dødsfald (30083).

**Utfald av de obstetriciske operationer efter de forskjellige
indikationer.**

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par opération césarienne, F) par accouchement forcé, G) par symphyséotomie, H) par perforation, I) par embryotomi, — d'après les indications différentes.

Tabel XXII.	Ialt udførte opera- tioner.	Mødre			Børn		
Indikation.		ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgit utfald.
A. Tangforløsning.							
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	1) 1197	1180	4	-	1150	45	2
Bækkensneverhet	128	127	1	-	107	20	1
Barselkrampe	2) 38	26	8	-	26	12	-
Placenta prævia og blødning . . .	1	1	-	-	1	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	33	33	-	-	32	1	-
Livmorbristning	3	-	3	-	-	3	-
Blødning	1	-	1	-	-	1	-
Cancer uteri	3) 1	-	-	-	1	-	-
Fare for morens liv	2	2	-	-	2	-	-
Nyresygdom	1	1	-	-	1	-	-
Sygdom uten nærmere angivelse .	3	3	-	-	3	-	-
Tumor uteri	1	1	-	-	1	-	-
Ødem av fødselsdelene	1	1	-	-	1	-	-
Isseleie med panden fortil	3) 21	19	1	-	20	1	-
Skjævt isseleie	9	9	-	-	9	-	-
Ansigtisleie	6	6	-	-	2	4	-
Pandeleie	4	4	-	-	4	-	-
Stort fosterhode	2	2	-	-	2	-	-
Fremfald av navlesnor	6	6	-	-	5	1	-
Ascites hos fosteret	1	1	-	-	-	1	-
Dødt foster (anencefal).	1	1	-	-	-	1	-
Fare for fosterets liv	21	21	-	-	17	4	-
Haand foran hodet	1	1	-	-	1	-	-
Hydrocephalus	1	1	-	-	-	1	-
Tumor capitis	1	1	-	-	1	-	-
Uopgit indikation	3) 13	12	-	-	13	-	-
Tilsammen	1497	1459	18	-	1399	95	3
		1477			1497		

¹⁾ Hos 1192 mødre, hvorav 13 tvillingfødende; hos 5 av disse forløstes begge tvillinger ved tang; for de øvrige 8, hvor kun den første tvilling forløstes paa denne maate, er utfaldet i 4 tilfælder opført under vending og i 4 under uttrækning. ²⁾ Hos 37 mødre, hvorav 4 tvillingfødende; hos den ene forløstes begge tvillinger ved tang; for de øvrige, hvor kun den første tvilling forløstes paa denne maate, er utfaldet opført under vending. ³⁾ Ved en tvillingfødsel forløstes 2den tvilling ved vending, hvor utfaldet for moren er opført.

Tabel XXII (forts.).		Mødre			Børn		
Indikation.	Ialt utførte opera- tioner.	ilive.	døde.	uopg.	levende født.	dødfødt.	uopgit utfald.
B. Vending.							
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	1) 18	15	2	-	9	9	-
Bækkensneverhet	18	17	1	-	12	6	-
Barselkrampe	9	9	-	-	8	1	-
Placenta prævia og blødning	46	42	4	-	14	32	-
Cancer uteri	1	1	-	-	1	-	-
Nefrit og ødem	1	1	-	-	1	-	-
Tverleie	2) 115	112	1	1	77	37	1
Fremfald av navlesnor	8	8	-	-	7	1	-
Fare for fosterets liv	1	1	-	-	-	1	-
Hydrocephalus	1	1	-	-	-	1	-
Stort fosterhode	1	1	-	-	-	1	-
Uopgit indikation	3	2	1	-	3	-	-
Tilsammen	222	210	9	1	132	89	1
		220			222		
C. Uttrækning.							
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	3) 86	81	2	-	72	14	-
Bækkensneverhet	1	1	-	-	-	1	-
Barselkrampe	3	3	-	-	3	-	-
Placenta prævia og blødning	3	3	-	-	2	1	-
Blødning	3	3	-	-	2	1	-
Fare for morens liv	1	1	-	-	1	-	-
Fremfald av navlesnor	2) 7	6	-	-	3	4	-
Fare for fosterets liv	10	10	-	-	8	2	-
Dødt foster	1	1	-	-	-	1	-
Opslaaede armer	1	1	-	-	-	1	-
Uopgit indikation	4) 5	4	-	-	5	-	-
Tilsammen	121	114	2	-	96	25	-
		116			121		
D. Partus præmaturus artificialis.							
Bækkensneverhet	16	14	2	-	9	7	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	1	-

¹⁾ Ved en trillingfødsel, hvor intet er oplyst om 1ste trilling, forløstes den 2den ved vending og den 3die ved uttrækning; ved sidstnævnte er utfaldet for moren (lev.) opført; baade 2den og 3die trilling var dødfødt. ²⁾ En tvillingfødsel. ³⁾ Ved 3 tvillingfødsler forløstes begge tvillinger ved uttrækning. ⁴⁾ Hos en tvillingfødsel forløstes 2den tvilling ved tang, hvor utfaldet for moren er opført.

Tabel XXII (forts.).	Indikation.	Ialt utførte operationer.	Mødre			Børn		
			ilive.	døde.	nopg.	levende født.	dødfødt.	nopgitt utfald.
	Fare for morens liv	1	1	-	-	-	1	-
	Hydræmion	1 ¹⁾	1	-	-	-	2	-
	Lungetuberkulose	1	1	-	-	1	-	-
	Nyresygdom	4	3	1	-	1	3	-
	Tilsammen	24	21	3	-	11	14	-
			24			1) 25		
	E. Keisersnit.							
	Bækkensneverhet	2	1	1	-	2	-	-
	Barselkrampe	2	1	1	-	1	1	-
	Tilsammen	4	2	2	-	3	1	-
			4			4		
	F. Accouchement forcé.							
	Barselkrampe	2	-	2	-	1	1	-
	G. Symfysiotomi							
	Bækkensneverhet	4	4	-	-	4	-	-
	H. Perforation.							
	Utilstrækkelige eller smertefulde veer	1	1	-	-	-	-	-
	Bækkensneverhet	19	18	1	-	-	-	-
	Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-
	Fare for morens liv	1	1	-	-	-	-	-
	Hydrokefalisk fosterhode	2	1	1	-	-	-	-
	Abnormt forbenet —	1	1	-	-	-	-	-
	Tverleie	1	1	-	-	-	-	-
	Skjævt isseleie	2	2	-	-	-	-	-
	Ansigtisleie	2	2	-	-	-	-	-
	Pandleie	1	1	-	-	-	-	-
	Dødt foster	1	1	-	-	-	-	-
	Tumor colli foetus	1	-	1	-	-	-	-
	Tilsammen	33	30	3	-	-	-	-
			33					
	I. Embryotomi.							
	Bækkensneverhet	2	2	-	-	-	-	-
	Tverleie	3	2	1	-	-	-	-
	Dødt foster	1	1	-	-	-	-	-
	Misfoster	1	-	1	-	-	-	-
	Tumor foetus (sarcoma? hepatis et renum)	1	-	1	-	-	-	-
	Tilsammen	8	5	3	-	-	-	-
			8					

1) En tvillingfødsel.

Fødte og døde.

Naissances et décès.

Tabel XXIII.	Fødte		Døde						
	levende.	død- fødte.	ialt	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulykkelige hændelser.	selvmord.	mord og drap.
Riket	61316	1427	31214	4258	478	169	989	118	24
Amter:									
1. Kristiania	6090	144	3112	608	75	4	56	21	2
2. Akershus	2919	62	1497	176	32	8	31	11	2
3. Smaalenene	4224	97	1916	325	34	6	56	7	3
4. Buskerud	3452	89	1690	249	30	11	40	5	-
5. Jarlsberg og Larvik . .	2509	47	1513	218	31	5	20	6	-
6. Hedemarken	3446	52	1793	234	23	10	37	5	1
7. Kristians	3001	78	1449	154	26	8	18	6	-
8. Bratsberg	2528	61	1351	169	18	8	21	6	2
9. Nedenes	1806	45	1077	111	23	5	25	4	3
10. Lister og Mandal . .	1913	43	1152	115	11	7	40	4	-
11. Stavanger	3685	88	1779	215	20	6	71	4	1
12. Søndre Bergenhus . .	3505	97	1898	215	21	15	86	6	1
13. Bergen	2087	47	977	160	14	7	28	5	1
14. Nordre Bergenhus . .	2224	72	1182	113	16	10	49	3	2
15. Romsdal	3895	69	1897	226	19	15	70	2	1
16. Søndre Trondhjem . .	3824	85	2181	258	23	10	52	7	1
17. Nordre —	2066	45	1210	130	16	4	57	6	1
18. Nordland	4801	119	1939	293	27	16	117	4	-
19. Tromsø	2261	51	944	142	15	8	53	3	-
20. Finnmarken	1080	36	657	147	4	6	62	3	3

For bygderne er opgit dødsårsak for 18 721 døde eller 85,2 pct. av samtlige indtrufne dødsfald og for 17 915 eller 84,9 pct. av de ved sygdom foranledigede dødsfald (21 110).

For byerne er opgit dødsårsak for 8 670 døde eller 93,8 pct. av samtlige indtrufne dødsfald og for 8 416 eller likeledes 93,8 pct. av de ved sygdom foranledigede dødsfald (8 973).

De av lægerne opgivne dødsårsaker i procentforhold til samtlige indtrufne dødsfald i riket, dets byer og bygder, og i de enkelte lægedistrikter sees av tabel XXV (side 50* og 51*).

De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom sees av tabel XXVI paa side 52*.

Fødte og døde
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXIV.	Bygderne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.
Riket	42828	996	21967	2647	324	135
Amter:						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	2870	60	1452	174	32	8
3. Smaalenene	2916	64	1311	208	21	4
4. Buskerud	2392	65	1157	151	25	9
5. Jarlsberg og Larvik	1552	26	974	119	17	3
6. Hedemarken	3253	48	1694	222	22	8
7. Kristians	2758	75	1369	144	22	7
8. Bratsberg	1914	53	975	122	15	5
9. Nedenes	1349	36	795	89	22	5
10. Lister og Mandal	1369	34	831	74	11	6
11. Stavanger	2159	44	1105	116	15	5
12. Søndre Bergenhus	3505	97	1898	215	21	15
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2194	70	1171	110	16	10
15. Romsdal	2940	55	1501	160	12	13
16. Søndre Trondhjem	2566	51	1512	145	17	6
17. Nordre Trondhjem	1852	42	1110	110	13	3
18. Nordland	4428	109	1803	252	26	15
19. Tromsø	1984	42	815	121	14	8
20. Finnmarken	827	25	494	115	3	5

De opgivne **dødsaaersaker** er sammenstillet i tabellerne XXXVI—XXXIX; i tabel XXXVI findes opført de kjendte dødsaaersaker i riket og amterne, i tabel XXXVII kjø- og aldersopgaver for de i riket døde med kjendt dødsaaersak, i tabel XXXVIII dødsaaersaker i byerne og i tabel XXXIX kjø og alder for de i byerne døde.

De **vaksinertes** antal utgjorde ifølge embedslægenes indberetninger 49 592 eller 79,2 pct. av middeltallet av levende fødte i treaaret 1904—1906. I 1905 var antallet 59 372 eller 92,9 pct. av middeltallet av levende fødte i treaaret 1903—1905.

gderne og byerne.

is la campagne et dans les villes.

			Byerne.								
			Fødte		Døde						
ed yk- lige en- ser.	selv- mord.	mord og drap.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hændel- ser.	selv- mord.	mord og drap.
759	82	16	18488	431	9247	1611	154	34	230	36	8
-	-	-	6090	144	3112	608	75	4	56	21	2
29	11	2	49	2	45	2	-	-	2	-	-
34	5	2	1308	33	605	117	13	2	22	2	1
30	5	-	1060	24	533	98	5	2	10	-	-
12	6	-	957	21	539	99	14	2	8	-	-
33	5	1	193	4	99	12	1	2	4	-	-
17	6	-	243	3	80	10	4	1	1	-	-
18	5	1	614	8	376	47	3	3	3	1	1
12	3	3	457	9	282	22	1	-	13	1	-
31	3	-	544	9	321	41	-	1	9	1	-
46	1	-	1526	44	674	99	5	1	25	3	1
86	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2087	47	977	160	14	7	28	5	1
48	3	2	30	2	11	3	-	-	1	-	-
44	2	-	955	14	396	66	7	2	26	-	1
44	6	1	1258	34	669	113	6	4	8	1	-
54	6	1	214	3	100	20	3	1	3	-	-
14	4	-	373	10	136	41	1	1	3	-	-
53	3	-	277	9	129	21	1	-	-	-	-
54	2	2	253	11	163	32	1	1	8	1	1

Tabel XXVII viser antallet av vaksinerte i amterne og forholdet til middel-
tallet av levende fødte i treaaret 1904—1906 for hvert amt.

Ved statens vaccineinstitut i Kristiania indpodedes 39 kalver, av hvilke 5
maatte kasseres 4 paa grund av diarré og abortivt anslag og 1 fordi pustlerne
ikke hadde et tilfredsstillende utseende. Av de anvendte 34 kalver høstedes i
det hele 464,6 gram vaccine. Høstningen foretoges i 5te døgn. I 1558 for-
sendelser utsendtes 14 528 rør, tilstrækkelig til 81 526 personer. Ifølge de ind-
komne beretninger er der foretat 45 715 vaccinationer, hvorav 1941 revaksinationer.
Anslagsprocenten var 81,95 pct. for 1ste gangs vaksinerte og 44,77 pct. for
revaksinerte.

Procentforhold mellem de av lægerne opgivne dødsfald med kjen
(byer og bygder) sam

Décès totaux par cause connue dans

Tabel XXV.		Dødsfald					Dødsfald		
Amt.	Lægedistrikter.	ialt.	anmeldt av læger.	pet.	Amt.	Lægedistrikter.	ialt.	anmeldt av læger.	p.
	Riket	31214	27391	87,8	VIII. Bratsberg amt.....		1351	1201	8
	Byer	9247	8670	93,8	Byer		376	330	8
	Bygder	21967	18721	85,2	Bygder		975	871	8
I. Kristiania		3112	3004	96,5	Skien		527	497	9
II. Akershus amt.....		1497	1385	92,5	Kragerø		299	262	8
Byer		45	35	77,8	Hollen		186	163	8
Bygder		1452	1350	93,6	Sauland		106	87	8
Aker		593	609	102,7	Kviteseid		97	91	9
Ullensaker		487	413	84,8	Laardal		95	77	8
Holand		175	138	78,9	Tinn		41	24	5
Follo		242	225	93,0	IX. Nedenes amt.....		1077	1058	9
III. Smaalenenes amt ..		1916	1756	91,6	Byer		282	285	1
Byer		605	533	88,1	Bygder		795	773	9
Bygder		1311	1223	93,3	Østre Nedenes.....		327	304	9
Eidsberg		308	266	86,4	Vestre —		576	605	10
Moss		328	314	95,7	Aanli		70	43	6
Sarpsborg		855	790	92,4	Evje		45	47	10
Hvaler		425	386	90,8	Sætersdalen		59	59	10
IV. Buskerud amt		1690	1483	87,8	X. Lister og Mand. amt		1152	1009	8
Byer		533	483	90,6	Byer		321	302	9
Bygder		1157	1000	86,4	Bygder		831	707	8
Drammen stadsfysik.		402	374	93,0	Kr.sands stadsfysik.		209	202	9
— lægedistr.		222	194	87,4	Oddernes		313	247	7
Ringerike		218	210	96,3	Undal		189	158	8
Modum		397	332	83,6	Lyngdal		82	73	8
Nes		120	107	89,2	Vanse		137	132	9
Aal		72	64	88,9	Flækkefjord		222	197	8
Sandsvær		204	168	82,4	XI. Stavanger amt ¹⁾ ..		1779	1354	7
Rollag		55	34	61,8	Byer		674	599	9
V. Jarlsb. og Larv. amt		1513	1353	89,4	Bygder		1105	755	6
Byer		539	468	86,8	Sogndal		77	52	6
Bygder		974	885	90,9	Egersund		163	148	9
Tønsberg		670	616	91,9	Sandnes		238	177	7
Hof		297	262	88,2	Stav. stadsfysikat ..		440	413	9
Larvik		546	475	87,0	Stav. lægedistr.		161	90	5
VI. Hedemarkens amt ²⁾		1793	1605	89,5	Finne		143	62	4
Byer		99	69	69,7	Sand		144	85	5
Bygder		1694	1536	90,7	Karmøen		174	157	9
Solor og Odalen		502	445	88,6	Haugesund		295	170	5
Hedemarken		624	561	89,9	XII. Søndre Bergen h. amt		1898	1573	8
Søndre Østerdalen ..		287	257	89,5	Sveen og Vikebygd				
Trysil		89	83	93,3	herreder		56	26	4
Rendalen		127	108	85,0	Indre Søndhordland		128	126	9
Tønset		153	151	98,7	Ytre —		170	158	9
VII. Kristians amt		1449	1291	89,1	Tysnes		135	132	9
Byer		80	66	82,5	Indre Hardanger ..		131	111	8
Bygder		1369	1225	89,5	Ytre —		108	76	7
Hadeland og Land ..		303	283	93,4	Voss		135	118	8
Søndre Valdres		122	113	92,6	Søndre Midthordland		191	185	9
Nordre —		97	83	85,6	Nordre —		299	266	8
Toten		368	342	92,9	Osterøen		230	172	7
Faaberg		188	159	84,6	Alversund		107	79	7
Ringebu		136	124	91,2	Lindaas		208	124	5
Lom		143	117	81,8	XIII. Bergen		977	981	10
Lesje		92	70	76,1					

¹⁾ Dødsfald i Sveen og Vikebygd herreder er medtat i summen for Haugesund lægedistr. men ikke i summen for Stavanger amt, idet de tilhører Søndre Bergenhus amt, hvor de findes opf

partements et dans les districts civils médicaux.

²⁾ 2 dødsfald i Tolgen og 9 i Inset sogn, hvilke tilhører Hedemarkens amt, er medtaget i listen for de respektive lægedistrikter, men ikke for amtet.

De hyppigste av lægerne opgivne dødsårsaker ved sygdom.
Causes de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Dødsårsak.	Sum.	Derav i		Procentforhold av samtlige opgivne dødsfald ved sygdom.		
		Byer.	Bygder.	Riket.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	4539	1467	3072	17,2	17,4	17,2
Alderdomssvakhet	4025	580	3445	15,3	6,9	19,2
Kræft (cancer og sarkom)	2239	662	1577	8,5	7,9	8,8
Klappfeil og andre org. hjertesyg.	1361	462	899	5,2	5,5	5,0
Lungebetændelse	1293	429	864	4,9	5,1	4,8
Hjerneslag	1287	435	852	4,9	5,2	4,8
Tuberkulose utenfor lungerne	1275	445	830	4,8	5,3	4,6
Akute katarer i aandedrætsorg	1173	432	741	4,5	5,1	4,1
Medfødt svakhet	1022	396	626	3,9	4,7	3,5
Kronisk bronkit og bronkiektasi	646	155	491	2,5	1,8	2,7
Bright's nyresygdom	642	203	439	2,4	2,4	2,5
Akut diaré (kolerine)	622	359	263	2,4	4,3	1,5
Hjertelammelse	540	193	347	2,1	2,3	1,9
Difteri (croup)	477	253	224	1,8	3,0	1,2
Kikhoste	428	143	285	1,6	1,7	1,6
Kramper hos småbørn	357	126	231	1,4	1,5	1,3
Mave-tarmkatarr (kronisk)	295	84	211	1,1	1,0	1,2
Suppurativ meningit	258	106	152	1,0	1,3	0,9
Arteriosklerose	257	139	118	1,0	1,7	0,7
Diffus peritonit	229	86	143	0,9	1,0	0,8
Cystit, cystopyelonefrit	207	53	154	0,8	0,6	0,9
Andre hjernesygdomme (kfr. tabel XXXVI B I)	189	83	106	0,7	1,0	0,6
Ileus og volvulus	165	43	122	0,6	0,5	0,7
Pyæmi, septhæmi	165	69	96	0,6	0,8	0,5
Sukkersyke	151	69	82	0,6	0,8	0,5
Andre nyre- og urinveissygdomme (kfr. tabel XXXVI B VI)	147	43	104	0,6	0,5	0,6
Tyfoidefeber	126	60	66	0,5	0,7	0,4
Rakit	123	67	56	0,5	0,8	0,3
Blindtarmbetændelse	123	38	85	0,5	0,5	0,5
Sindssygdomme	116	37	79	0,4	0,4	0,4
Rygmarvssygdomme	102	34	68	0,4	0,4	0,4
Andre dødsfald ved sygdom	1752	665	1087	6,7	7,9	6,1
Samtlige opgivne dødsfald ved sygd.	26331	8416	17915			

Tabel XXVIII gir opplysning om antallet av utførte **retsmedicinske forretninger** for 1906 etter oppgaver fra den retsmedicinske kommission.

Sykehus. Statsanstalter: Righospitalet i Kristiania, der tillike er klinisk undervisningsanstalt, 2 stiftelser for spedalske (i Bergen og ved Trond-

Vaksinerte.
Vaccination.

Tabel XXVII.		Middeltal av levende fødte i treaaret 1904—1906.	Antal vaksinerte i 1906.	Forhold i pct.
Riket		62657	49592	79,2
Amter:				
1. Kristiania		6395	3316	51,8
2. Akershus		3040	2954	79,2
3. Smaalenene		4283	2883	67,3
4. Buskerud		3375	2901	86,0
5. Jarlsberg og Larvik		2683	2182	81,4
6. Hedemarknn		3550	2767	78,0
7. Kristians		3035	2578	84,9
8. Bratsberg		2564	1684	65,7
9. Nedenes		1898	1518	80,0
10. Lister og Mandal		1968	1447	73,5
11. Stavanger		3798	2670	70,3
12. Søndre Bergenhus		3653	3609	98,8
13. Bergen		2172	1328	61,1
14. Nordre Bergenhus		2240	2016	90,0
15. Romsdal		3780	3335	88,2
16. Søndre Trondhjem		3846	2173	56,5
17. Nordre —		2094	1111	53,1
18. Nordland		4838	5832	120,5
19. Tromsø		2296	2206	95,9
20. Finmarken		1149	1082	94,1

hjem), 2 sanatorier for tuberkuløse, 1 ved Molde og 1 ved Lyster, 3 militære sykehus, (garnisonssykehuset i Kristiania, Karl Johansverns sykehus i Horten og det militære sykehus i Fredrikstad). Under statens bestyrelse hører endvidere vaarsildavgiftsfondets sykehus i Haugesund og i Florø. Staten yder bidrag til kysthospitalerne for skrofuløse børn, ved Fredriksvern og i Hagaviken ved Bergen. Av a m t s s y k e h u s findes ett eller fler i de fleste amter, i det hele 29; i Tromsø stift tilhører disse vedkommende amters medicinalfond, og flere av dem er kun i virksomhet i fisketiden. I de fleste byer og i enkelte landdistrikter findes k o m m u n a l e sykehus, tildels i forening med epidemilasaretter. Av andre sykehus kan endvidere nævnes Diakonisseanstaltens og Diakonhjemmets sykehus samt Vor Frue Hospital (katolsk) i eller ved Kristiania, flere private kliniker i Kristiania, Bergen og andre byer samt flere av den katolske mission oprettede mindre sykehus. Ved rigets strafanstalter er indrettet særegne sykeavdelinger, og ved forskjellige fattighus, fabrikker, bjerkerker og lign. findes større eller mindre sykelokaler.

Oversigt over de utfør

Liste des ac

Tabel XXVIII. Overøvrighetsdistrikter.	Legale obduktioner		Syns- forretninger over lik og lik- rester.	Under- søgelser levende anlednin- av tilføie legems- skade.
	av nyfødte.	av andre.		
Riket	33	36	25	8
Amter:				
1. Kristiania	3	5	-	-
2. Akershus	3	4	-	1
3. Smaalenene	-	5	5	2
4. Buskerud	1	-	-	-
5. Jarlsberg og Larvik	3	-	-	-
6. Hedemarken	-	1	1	1
7. Kristians	1	1	2	1
8. Bratsberg	5	1	3	-
9. Nedenes	1	1	6	-
10. Lister og Mandal	-	1	2	-
11. Stavanger	-	2	1	1
12. Søndre Bergenhus	1	-	-	-
13. Bergen	3	4	-	-
14. Nordre Bergenhus	4	3	-	-
15. Romsdal	1	1	2	-
16. Søndre Trondhjem	6	2	1	-
17. Nordre Trondhjem	-	1	-	2
18. Nordland	-	-	2	-
19. Tromsø	-	2	-	-
20. Finnmarken	1	2	-	-

Der var to **fødselsstiftelser** i virksomhet, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge forbundet med jordmorskoler. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuten knyttet en liten avdeling for kvinde- og en for barnesygdomme.

Antallet av **sindssykeasyler** var 15, nemlig 4 statsasyler, 2 til milde stiftelser knyttede asyler, 5 kommunale og 3 private asyler, samt Kriminalasylet i Trondhjem.

Norske kursteder. Fra de i omstaaende tabel opførte kursteder er der indkommet indberetninger om deres virksomhet i 1906; efter disse indberet-

tsmedicinske forretninger.

Médicaux forenses.

Undersøgelser av kvinder til avgjørelse av spørsmål om		Under- søgelser av børn eller voksne kvinder til avgjørelse av spørsmål om forøvet utugt.	Under- søgelser av hel- bredstil- stand.	Andre rets- medi- cinske forret- ninger.	Til- sammen alminde- lige rets- medi- cinske forret- ninger.	Rets- psykia- triske erklæ- ringer.	Rets- kemiske erklæ- ringer.	Samlet antal erklæ- ringer og forret- ninger.
sted- fundet samleie.	svanger- skap eller fødsel.							
-	11	14	14	10	151	82	4	237
-	-	-	-	2	10	9	4	23
-	1	-	-	1	10	2	-	12
-	1	2	1	2	18	5	-	23
-	-	3	1	2	7	6	-	13
-	-	-	-	-	3	2	-	5
-	-	-	-	-	3	5	-	8
-	3	1	-	-	9	6	-	15
-	2	1	2	-	14	1	-	15
-	-	-	-	-	8	6	-	14
-	-	1	1	-	5	6	-	11
-	1	-	1	-	6	4	-	10
-	-	-	-	-	1	-	-	1
-	-	-	-	-	7	-	-	7
-	-	-	-	-	7	6	-	13
-	1	1	1	2	9	1	-	10
-	1	-	-	1	11	4	-	15
-	-	-	2	-	5	7	-	12
-	1	2	1	-	6	7	-	13
-	-	3	2	-	7	2	-	9
-	-	-	2	-	5	3	-	8

ninger anføres her antallet af patienter (gjester) med angivelse av, hvormange var norske og hvormange utlændinger.

Med hensyn til sundhetstilstanden ved rikets **strafarbeidsanstalter** henvises til beretningen om rikets landsfængsler.

Riket er delt i 158 **lægedistrikter**, hvorav 6 stadsfysikater. Desuten var i Finmarken ansat en distriktslæge uten fast distrikt.

Medicinalpersonalet. 24 læger utgik i aarets løp fra Universitetet. Ifølge lægefortegnelsen for 1906 og dennes tillæg var antallet av autoriserte

Tabel XXIX.			
Kurstedets navn m. v.	Ialt opgit antal pati- enter (gjester).	Derav	
		norske.	utlændinger.
Hankø bad	488	330	158
Sanderfjord bad:			
Svovlbud og sjøbad	738	634	104
Larvik bad og kuranstalt	392	Ikke opgit.	
Gausdals høifjeldssanatorium:			
Klimatisk kursted	358	188	170
Fefor høifjeldssanatorium.....	294	214	80
Breidablik:			
Fjeld- og skogsanatorium	179	Ikke opgit.	
Doktor Torps sykehjem for nervesvækkede og rekonvalescenter	32	26	6
Granheim sanatorium for tuberkuløse	55	8	47
Kornhaug sanatorium for tuberkuløse	39	Ikke opgit.	
Tuddal høifjeldssanatorium.....	Antal ikke opgit.		
Doktor Dedichens kursted for sinds- syke i Østre Aker.....	Der henvises til beretningen om sinds- sykeasylernes virksomhet i 1906.		

læger ved aarets utgang 1 238, hvorav 36 kvindelige. 1 158 var bosat i Norge, og av disse var 644 (59,0 pct.) opgit som boende i byerne, 448 (41,0 pct.) i landdistrikterne. For 66 var opholdsstedet ikke opgit. 80 var bosat i utlandet (derav 4 i forskjellige lande i Europa, 2 i Asien, 9 i Afrika, 1 i Australien, 63 i Amerika).

Av de her i landet bosatte læger var ifølge lægefortegnelsen 1 livmedikus, 15 professorer, 2 prosektorer, den ene tillike sekretær ved det medicinske fakultet, 1 amanuensis ved Universitetet, 1 medicinaldirektør, 1 kontorchef og 3 sekretærer i medicinaldirektoratet, 1 direktør for det civile veterinærvesen, 6 stadsfysici, 144 distriktslæger¹⁾, 2 bjerglæger (derav en tillike distriktslæge), 4 var direktører og 4 reservelæger ved statens sindssykeasyler, 2 direktører for tuberkulosesanatorier,

¹⁾ Ved fortegnelsens utgivelse var en del distriktslægeembeder ubesat.

1 læge ved Kriminalasylet (tillike bestyrer av et kommunalt sindssykeasyl), 13 læger ved kommunale eller private asyler. Ved Rigshospitalet var ansat 1 direktør, 9 overlæger, 6 reservelæger og 9 assistenter ved enkelte hospitalsavdelinger, det patologisk-anatomiske institut og Røntgeninstitutet, 1 var overlæge for den spndalske sygdom og 2 læger ved stiftelser for spedalske. Ved fødselsstiftelserne var ansat 2 overlæger og 2 reservelæger. Ved strafanstalterne var 2 læger ansat; 57 opføres som læger ved amtssykehus, kommunale eller andre sykehus (deriblandt flere distriktslæger), 1 som direktør for Kristiania bys sykehus, 2 som sundhetsinspektører, 20 som by- eller kommunelæger i byerne, 6 som læger ved bad eller sanatorier. 75 privat praktiserende læger var ordførere i helseraad.

I armeens sanitet. 1 sanitetsgeneral, 1 oberst, 6 majorer, 41 kapteiner, 15 faste premierløytnanter.

I marinens sanitet: 1 kommandørkaptein, 6 kapteiner, 6 faste premierløytnanter.

698 av de i landet bosatte læger opføres uten nogen fast ansættelse, og 2 hadde civilt embede utenfor lægestanden¹⁾.

Antallet av **apotek** i virksomhet var 147, hvorav 36 med reelt, 111 med personlig privilegium, derav 1 git Rigshospitalet som saadant, 7 apotek hadde filial, der er medregnet blandt de med personlig privilegium.

Apotekenes fordeling paa lægedistrikterne sees av tabel I. Tabel XXXII (side 62* o. flg.) gir en oversigt over det ved landets apotek fungerende personale, forsaavidt derom haves oplysning.

I 1906 underkastet 19 sig apotekereksamen.

Av **tandlæger** var der ifølge fortegnelsen over autoriserte læger, tandlæger og dyrlæger i Norge i 1906 353. For 312 er deres bopæl i lægedistrikterne kjendt, se tabel I.

Av **jordmødre** uteksaminertes 63, derav ved jordmorskolen i Kristiania 44, ved jordmorskolen i Bergen 19. Jordmødrenes antal var efter embedslegernes opgaver 1342, hvis fordeling paa amter og lægedistrikter sees av tabel I.

Hjælpevaksinatørernes antal var efter distriktslægenes opgaver 748, hvis fordeling paa amter og lægedistrikter sees av tabel I.

Følgende kommuner erholdt i 1906 kongelig approbation paa **sundhetsforskrifter** eller tillæg til og forandringer i saadanne:

Haus herred (Søndre Bergenhus amt) 27de januar.

Vikten herred (Rørvikbebyggelsen)(Nordre Trondhjems amt) 27de januar.

Karasjok herred (Finnmarkens amt) 14de juni.

Nes herred (Buskerud amt) 30te juni

Borgund herred (Romsdals amt) 7de august.

Tydalen herred (Søndre Trondhjems amt) 18de september.

Stenkjær ladested (Nordre Trondhjems amt) 18de september.

Skoger herred (Jarlsberg & Larvik amt) 28de september.

Narvik kjøbstad (Nordlands amt) 6te november.

Desuten er under 27de januar, 7de august og 12te december approbert for Norddalen, Stranden, Sunnølv og Stordalen herreder i Romsdals amt, for Vennesla herred, Lister & Mandal amt, for Daviken, Nordre Bergenhus, og for Sogndal, Lund og Heskestad herreder i Stavanger amt, samt Lyngen herred i Tromsø amt forskrifter til forebyggelse av ondartede smit-

¹⁾ Ovenfor er flesteds samme læge opført under forskjellige stillinger.

somme sygdomme væsentlig i overensstemmelse med justisdepartementets utkast av 26de april 1899.

Endelig er under 27de januar og 31te august approbert bestemmelser angaaende ordningen av meddelelsespligten ved tuberkuløse sykes flytning i følgende herreder:

Borre, Botne, Svelviken (Jarlsberg og Larvik amt), Søndre Aurdal, Vestre Gausdal, Øier, Faaberg (Kristians amt), Vennesla (Lister og Mandal amt) Aalesund (Romsdals amt), Narvik (Nordlands amt) og Alten (Finmarkens amt).

Meddelelser om pleiebørn efter helseraadenes protokoller
(jfr. lov nr. 2 av 29de april 1905).

Tabel XXX.	Amt.	Antal kommuner i hvert amt.	Antal kommuner, hvor omhandlede lovs §§ 1-9 er gjort gjældende i sin helhet (jfr. lovens § 15).	Antal barnhjem beregnet paa at modtage flere end 2 børn (jfr. lovens § 2).	Antal pleiebørn, der i aarets løp er kommet under tilsyn efter forlangende av anden kommunes verneraad (jfr. lovens § 29).	Pleiebørn utsat i løpet av aaret 1906.						Antal børn som er blitt flyttet i henhold til lovens § 8.
						Av disse var						
						i alderen			født			
						Ialt	0-1 aar.	1-7 aar.	7-14 aar.	i egteskap ³⁾	utenfor egteskap	
Kristiania	1	1	21	-	976	281	272	423	451	525	1	
Akershus	26	10	22	4	529	82	186	261	158	228		
Smaalenene	28	4	3	11	42	13	17	12	16	26		
Buskerud	25	-	5	72	410	24	127	259	272	138		
Jarlsberg og Larvik	26	2	1	1	187	10	53	124	113	74		
Hedemarkens	29	2	4	-	102	29	60	13	38	64		
Kristians	30	4	3	8	92	10	43	39	54	38		
Bratsberg.	31	1	4	-	46	5	14	27	35	11		
Nedenes	32	-	2) 4	-	50	4	16	30	15	30		
Lister og Mandal . .	36	-	3	1	30	-	7	23	21	9	1	
Stavanger	47	2	1	1	49	2	23	24	32	17		
Søndre Bergenhus .	43	-	-	1	1	1	-	-	-	-		
Bergen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Nordre Bergenhus .	35	-	-	-	2	2	-	-	-	2		
Romsdal	59	-	1	1	22	-	9	13	17	3		
Søndre Trondhjem ¹⁾ .	46	3	-	-	30	6	20	4	2	28		
Nordre —	38	-	-	1	32	3	12	17	17	15		
Nordland	49	2	-	-	11	4	5	2	2	9		
Tromsø	26	-	-	5	8	1	1	6	1	1		
Finmarken	21	1	1	1	12	2	5	5	3	9		
Sum	629	32	73	107	2631	479	870	1282	1247	1227	4	
						2631			2474			

¹⁾ I Hevne er fra fremmede kommuner utsat 4 pleiebørn. ²⁾ Heriblandt fattighjemmet Østre Nedenes distrikt. ³⁾ For 157 børn mangler oplysninger desangaaende.

Av dødsfald blandt norske undersaatte i fremmede lande i 1906

har norske konsuler til sjøfartskontoret anmeldt 290 mænd. Herav var 278 sjømænd, 8 tilhørte andre stænder, og for 4 mangler opgave om stand.

Av sjømændene var 13 skibsførere, 21 styrmænd, 10 skibstømmermænd, 6 seilmakere, 26 matroser, 33 fyrbøtere og maskinister, 13 kokker og stuerter, 9 jungmænd og dæksgutter samt 142 «sjømænd», uten nærmere betegnelse.

Med hensyn til alderen var:

54	fra	15—20	aar.
94	«	20—30	«
43	«	30—40	«
48	«	40—50	«
18	«	50—60	«
6	«	60—70	«

For 15 var alderen uopgit.

20 dødsfald indtraf i januar, 21 i februar, 21 i mars, 14 i april, 29 i mai, 15 i juni, 26 i juli, 16 i august, 33 i september, 22 i oktober, 27 i november og 30 i december; for 4 dødsfald savnes oplysning.

Skibets nationalitet er kun opgit i ett tilfælde (britisk).

Dødsstedet. Paa reise døde 110 og i land eller havn 167; av sidstnævnte indtraf 75 i Europa, 11 i Asien, 5 i Afrika, 66 i Amerika og 4 i Australien; for 6 var angivelsen av stedet ufuldstændig. I ett tilfælde forelaa ingen oplysning.

Av dødsfaldene i Europa forekom 37 i Storbritannien og Irland, 4 i Belgien, 7 i Holland, 5 i Frankrig, 4 i Tyskland, 4 i Danmark, 3 i Sverige, 2 i Finland og Rusland, 1 i Italien, 5 i Spanien og 2 i Portugal. I Asien: 4 i Bakindien og 7 i Kina. I Afrika: 1 i Tunis, 3 paa de nordvestlige øer, (Madeira, Canary og Cap Verde) samt 2 i portugisisk Ø. Afrika. I Amerika: 2 i Dominion of Canada, 38 i De forenede stater, 1 i Mexiko, 7 i Vestindien, 3 i Uruguay, 11 i Argentina, 3 i Peru og 1 i Ecuador. I Australien 3 og i Ny Caledonien 1.

Oplysning om dødsårsakerne i forbindelse med opgave over de dodes alder og dødssted sees av tabellen paa næste side.

Foruten disse opgaver over sjømænd er der meddelt oplysning om 12 i utlandet døde norske undersaatte i andre stillinger, eller hvis stand ikke er opgit.

Av disse omkom 9 ved drukning (derav 1 i Hamburg, 1 i Kjøbenhavn og 5 i Sydhavet), 1 var med et savnet fartøi, 1 døde i San Francisco ved et ulykkestilfælde og 1 i Aarhus av ukjent årsak.

Siden utgivelsen av medicinalberetningen for 1905 er der indkommet anmeldelse av et dødsfald i det aar av beriberi hos en sjømand paa reisen.

Dødsfald blandt norske

Tabel XXXI. Sygdom.	Til- sammen.	Alder.							Uopg
		15--20	20--30	30--40	40--50	50--60	60--70		
Infektionssygdomme.									
Tyfoidefeber (Enteric fever).....	22	3	11	5	1	-	-	2	
Lungebetændelse	8	2	1	1	3	1	-	-	
Dysenteri	2	-	-	-	1	1	-	-	
Erysipelas	2	-	1	-	1	-	-	-	
Pyæmi	1	-	1	-	-	-	-	-	
Malaria	2	1	-	1	-	-	-	-	
Tetanus	1	1	-	-	-	-	-	-	
Cholera	1	-	-	-	-	1	-	-	
Tuberkulose.....	34	10	12	7	3	1	-	1	
Syfilis	1	-	-	1	-	-	-	-	
Gul feber.....	1	1	-	-	-	-	-	-	
Andre sygdomme.									
Skjærbuk	1	1	-	-	-	-	-	-	
Beri-beri	6	2	1	-	2	1	-	-	
Diabetes	1	-	-	-	1	-	-	-	
Anæmi	1	-	-	1	-	-	-	-	
Alkoholisme	2	-	-	1	1	-	-	-	
Apoplexi.....	2	-	-	-	-	2	-	-	
Meningit	4	-	1	-	3	-	-	-	
Insania	1	-	-	-	-	-	-	1	
Commotio cerebri.....	1	-	-	-	1	-	-	-	
Convulsiones	1	-	-	1	-	-	-	-	
Perikardit	1	-	-	-	1	-	-	-	
Andre hjertesygdomme	12	1	2	2	4	1	2	-	
Forskjellige brystsygdomme.....	4	-	1	-	2	1	-	-	
Diarré, cholera nostras.....	4	-	-	1	2	-	1	-	
Blindtarmbetændelse	3	1	2	-	-	-	-	-	
«Mavebetændelse»	1	-	-	-	1	-	-	-	
Lever sygdom	1	-	-	-	-	1	-	-	
Andre sygdomme i fordøjelsesorg. ...	6	1	1	2	1	1	-	-	
Nefrit, morbus Brighti.....	1	-	-	-	-	1	-	-	
Cystit	1	-	-	-	-	1	-	-	
Efter operation	1	-	-	-	-	-	-	1	
Feber	1	-	-	1	-	-	-	-	
Indre forblødning	2	1	-	-	1	-	-	-	
Sygdom	1	-	-	-	-	-	1	-	
Unaturlig død.									
Selv mord	1	-	1	-	-	-	-	-	
Drap og mord	1	-	-	1	-	-	-	-	
Forgiftning	3	1	1	-	1	-	-	-	
Drukning.....	82	20	34	10	9	1	1	7	
Forlis	7	-	6	-	1	-	-	-	
Savnet	9	1	1	3	1	-	-	3	
Forbrænding	1	-	1	-	-	-	-	-	
Andre ulykkestilfælder.....	35	6	15	4	6	4	-	-	
Uopgitt dødsårsak.....	5	-	1	1	1	-	1	1	
Tilsammen	278	53	94	43	48	18	6	16	

¹⁾ Havre, Barry, Cardiff, W. Hartlepool. ²⁾ Funchal, St. Vincent (Cap Verde), Tunis
Buenos Aires, Montevideo, Rosario (2). ⁴⁾ Cardiff, Liverpool, Fleetwood, Blyth, Greenwich

jømænd i utlandet i 1906.

Dødsstedet						Ingen eller mangelf. opgave.
Europa.	Asien.	Afrika.	Amerika.	Australien.	I sjøen. Paa reise.	
¹⁾ 4	Shanghai	²⁾ 3	³⁾ 12	-	2	-
⁴⁾ 5	-	-	Brooklyn	-	2	-
-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	Brooklyn	-	1	-
-	-	-	Philadelphia	-	-	-
-	-	-	⁵⁾ 2	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-
15	Bangkok	-	11	2	5	-
-	Hongkong	St. Cruz (Teneriff)	-	-	-	-
-	-	-	Guayaquil	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-
Falmouth	-	-	-	-	4	1
-	-	-	Bahia Blanca	-	-	-
Rotterdam	-	-	-	-	-	-
Helsingør	-	-	-	-	1	-
-	Shanghai	-	-	-	1	-
4	-	-	-	-	-	-
-	Rangoon	-	-	-	-	-
-	Hongkong	-	-	-	-	-
-	-	-	Mobile	-	-	-
Dartmouth	-	-	-	-	-	-
6	-	-	2	-	4	-
2	-	-	-	-	2	-
2	Bangkok	-	Brooklyn	-	-	-
Greenwich	Shanghai	-	N. Orleans	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-
Middlesborough	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	4	-
-	Hongkong	-	-	-	-	-
-	-	-	Bahia Blanca	-	-	-
-	-	-	Callao	-	-	-
-	Bangkok	-	-	-	-	-
London	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	2 i Elisabeth N. I.	-	1	-
17	-	1	14	1	46	3
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
Blyth	-	-	-	-	-	-
11	1	-	7	1	15	-
Kjøbenhavn	-	-	Port au Prince, Buenos Aires	-	1	1

) Brooklyn, Philadelphia (2), St. Francisco, Tampico, Cienfuegos, Barbados, Bahia Blanca.
) Pensacola, Buenos Aires.

Apotek og personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

Tabel XXXII.		Privilegium		Personalet.				
Amt.		reelt.	personlig.	Apoteker.	Autorisert provisor.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekens kereksamen.	Discipel.
I. Kristiania: ¹⁾								
	Elefanten	1	-	1	-	2	-	1
	Svanen	1	-	-	1	5	-	1
	Løven	-	1	1	-	2	1	-
	Rigshospitalets apotek	-	²⁾ 1	1	-	6	-	2
	Hjorten	-	1	-	1	2	-	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falken	-	1	1	-	2	1	-
	Hygiea	-	1	1	-	4	-	-
	Oslo apotek	-	1	1	1	4	-	-
	Grünerløkkens apotek	-	1	1	-	3	-	-
	Orion	-	1	1	-	5	-	-
	Idun	-	1	1	-	2	-	-
	Jernb.torvets apotek	-	1	1	-	4	-	-
	Kronen	-	1	1	-	4	1	-
	Uranienborg apotek	-	1	1	-	2	1	-
	Hebe	-	1	1	-	2	1	-
	Bien	-	1	1	-	4	3	1
	Det røde Kors	-	1	1	-	2	1	-
	Rodeløkkens apotek	-	1	1	-	2	-	1
	St. Hans Hagens apot.	-	1	1	-	3	-	-
	Bjørnen	-	1	1	-	2	1	2
	Apot. ved Vestbanen	-	1	1	-	2	-	-
II. Akershus amt:								
	Nordstrand	-	1	1	-	-	2	-
	Sandviken	-	1	1	-	1	1	-
	Lillestrøm	-	1	1	-	2	-	-
	Eidsvold	-	1	1	1	1	-	1
	Filial i Jesseim	-	1	-	1	1	-	-
	Drobak	1	-	1	-	1	-	-
III. Smaalenenes amt:								
	Moss:							
	Elefanten	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	-
	Fredrikstad:							
	Vestsidens apotek	1	-	-	1	1	1	-
	Svanen	-	1	1	-	-	1	1
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	1
	Filial i Græsvik	-	1	-	1	-	-	-
	Selbak	-	1	1	-	1	-	-
	Sarpsborg:							
	Sarpsborgs apotek	-	1	1	-	1	1	-
	Løveapoteket	-	1	1	-	2	1	1
	Mysen	-	1	1	-	1	-	1
	Fredrikshald:							
	Svanen	-	1	1	1	-	1	1
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	1
	Filial i Tistedalen	-	1	-	1	-	-	-

¹⁾ Ved flere apotek i Kristiania har enkelte farmaceuter kun halv plads.
²⁾ Ifølge kgl. resolution av 4de december 1856 har Rigshospitalet som saadant ret til at drive et apotek.

Apotek og personale.

	Tabel XXXII (forts.).	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personlig.	Apoteker.	Autorisert provisor.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekereksamen.	Discipel.
IV.	Buskerud amt:							
	Drammen:							
	Bragernes	1	-	1	-	3	-	1
	Strømsø	-	1	1	-	1	1	-
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	-
	Lier	-	1	1	-	1	-	-
	Hønefoss	1	-	1	-	3	-	-
	Hougsund i Øvre Eker ..	-	1	1	-	1	-	1
	Vikesund, Modum....	-	1	1	-	1	-	-
	Kongsberg	1	-	1	-	-	1	1
	Hallingdals apotek ..	-	1	1	-	-	1	-
V.	Jarlsberg og Larvik amt:							
	Horten.....	-	1	1	1	1	1	-
	Tønsberg:							
	Løven	1	-	-	1	1	-	1
	Svanen	-	1	1	-	2	-	1
	Svelviken	-	1	¹⁾ 1	1	-	-	1
	Holmestrand.....	1	-	1	-	1	-	1
	Sandefjord:							
	Sandefjord apotek ..	-	1	¹⁾ 1	1	-	1	1
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1
	Larvik: Ørnen.....	1	-	1	-	2	-	1
	Svanen	-	1	1	-	1	-	1
	Fredriksvern	-	1	1	-	-	-	1
VI.	Hedemarkens amt:							
	Kongsvinger.....	1	-	1	-	1	1	-
	Hamar: Svanen	-	1	1	-	2	1	-
	Løven	-	1	1	-	2	1	-
	Ringsaker.....	-	1	1	-	-	1	-
	Elverum	-	1	1	-	1	1	-
	Rena	-	1	1	-	1	-	1
	Flisen.....	-	1	1	-	-	1	-
	Tønset	-	1	1	-	-	1	2
VII.	Kristians amt:							
	Brandbu	-	1	1	-	1	-	-
	Valdres apotek	-	1	1	-	1	-	2
	Totens apotek	-	1	1	-	-	1	1
	Gjøvik	-	1	1	-	2	-	-
	Lillehammer.....	1	-	1	-	1	1	1
VIII.	Bratsberg amt:							
	Skien:							
	Svanen	1	-	1	-	1	1	1
	Skien nye apotek ..	-	1	1	-	1	1	1
	Porsgrund.....	1	-	1	-	1	1	1
	Brevik	1	-	1	-	1	-	1
	Langesund	-	1	1	-	-	-	1
	Kragerø	1	-	1	-	1	-	1
	Ulefoss	-	1	1	-	1	-	-
	Kviteseid	-	1	1	-	-	1	1
	Notodden.....	-	1	1	-	-	2	-

¹⁾ Permittert.

Apotek og personale.

	Tabel XXXII (forts.). Amt.	Privilegium		Personalet				
		reht.	personlig.	Apoteker.	Antoriseret provisor.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekereksamen.	Discipel.
IX.	Nedenes amt:							
	Østerrisor	1	-	1	-	1	-	2
	Tvedestrand	-	1	¹⁾ 1	1	1	-	1
	Arendal:							
	Løven	1	-	1	-	2	-	2
	Svanen	-	1	1	-	2	-	2
	Grimstad	1	-	1	-	2	-	1
	Lillesand	-	1	1	-	2	-	-
X.	Lister og Mandal amt:							
	Kristiansand:							
	Løven	1	-	1	-	1	1	1
	Elefanten	1	-	1	-	2	-	-
	Svanen	-	1	1	-	1	1	-
	Mandal	1	-	1	-	1	-	1
	Farsund	-	1	1	-	-	1	1
	Flekkefjord	1	-	1	-	-	1	1
XI.	Stavanger amt:							
	Egersund	-	1	1	-	1	-	2
	Sandnes	-	1	1	-	-	1	1
	Stavanger:							
	Hygiea	1	-	1	-	2	-	2
	Hjorten	-	1	1	-	1	1	1
	Svanen	-	1	-	1	2	-	2
	Løven	-	1	1	-	1	1	-
	Filial i Sand	-	-	-	-	1	-	1
	Kopervik	-	1	1	-	1	-	1
	Haugesund:							
	Løven	-	1	1	-	-	1	-
	Havfruen	-	1	1	-	1	1	-
XII.	Søndre Bergenhus amt:							
	Filial i Laksevaag ...	-	-	-	1	-	-	-
	Vossevangen	-	1	1	-	1	1	1
	Lervik	-	1	1	-	1	-	-
	Arne	-	1	1	-	-	-	1
XIII.	Bergen:							
	Løven	1	-	1	-	4	-	-
	Svanen	1	-	1	1	6	-	-
	Elefanten	-	1	-	1	2	-	-
	Hjorten	-	1	1	1	2	-	-
	Nordstjernen	-	1	-	1	3	-	-
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	-
	Hygiea	-	1	1	-	2	-	2
XIV.	Nordre Bergenhus amt:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	1	1	-
	Florø	-	1	-	1	1	-	1

¹⁾ Permittert.

Apotek og personale.

	Tabel XXXII (forts.). Amt.	Privilegium		Personalet.				
		reelt.	personlig.	Apoteker.	Autoriseret provisor.	Farmaceutisk kandidat.	Farmaceut uten apotekerexamen.	Discipel.
XV.	Romsdals amt:							
	Volden.....	-	1	1	-	-	1	-
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	1	1	1	1
	Svanen	1	-	1	-	2	-	2
	Molde.....	1	-	1	-	1	1	-
	Kristiansund:							
	Løven	1	-	-	1	1	-	1
	Filial paa Nordlandet	-	1	-	1	-	-	1
	Svanen	-	1	1	-	1	1	1
XVI.	Søndre Trondhjems amt:							
	Trondhjem:							
	Løven	1	-	1	-	3	-	2
	Svanen	1	-	1	1	2	1	1
	Hjorten	-	1	1	1	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	-
	St. Olaf	-	1	-	1	4	1	1
	Ladejarlen	-	1	1	-	1	1	-
	Røros	1	-	-	1	1	-	1
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	1
XVII.	Nordre Trondhjems amt:							
	Stjørdalen	-	1	1	-	1	-	-
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1
	Filial paa Værdalsøren	-	1	-	1	-	-	1
	Stenkjær	1	-	1	-	1	1	1
	Namsos	-	1	1	-	1	-	2
XVIII.	Nordlands amt:							
	Brønnøy	-	1	-	-	1	-	1
	Mosjøen.....	-	1	1	-	-	2	-
	Bodø	1	-	-	1	2	1	-
	Narvik	-	1	1	-	2	-	1
	Kabelvaag ¹⁾	-	1	1	-	1	-	1
	Stokmarknes ²⁾	-	1	1	-	1	-	1
XIX.	Tromsø amt:							
	Harstad.....	-	1	1	-	2	-	-
	Tromsø:							
	Renen	-	1	1	-	2	-	-
	Svanen	-	1	1	1	1	-	1
XX.	Finmarkens amt:							
	Hammerfest	-	1	1	-	1	1	-
	Vardø.....	-	1	1	-	2	-	-
	Vadsø	-	1	1	-	1	-	1
	Tilsammen	36	111	129	31	217	63	93

¹⁾ Utsalg av medicin i Svolvær i fisketiden, bestyres av en cand. pharm. ²⁾ Utsalg av medicin paa Andenes, der bestyres av en farmaceutisk kandidat, naar den er aapen i fisketiden.

Syfilis paa syke

La Syphilis da

Tabel XXXIII.				Tilbake­liggende fra det forrige aar.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
				Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets hudsykeavdeling	...			16	7	9	97	27	70	113	34	
Kristiania bys sykehus ¹⁾	...			41	24	17	136	68	68	177	92	
Kristiania militære	—	...		-	-	-	2	2	-	2	2	
Smaalenenes amts	—	...		1	1	-	8	2	6	9	3	
Moss bys	—	...		-	-	-	4	2	2	4	2	
Fredrikstad bys	—	...		1	-	1	3	2	1	4	2	
Fredrikshald	—	...		-	-	-	3	1	2	3	1	
Drammen	—	...		2	1	1	8	3	5	10	4	
Karl Johansverns	—	...		2	2	-	7	7	-	9	9	
Jarlsberg og Larvik amts	—	...		-	-	-	15	5	10	15	5	
Hedemarkens	—	...		-	-	-	11	2	9	11	2	
Kristians amts	—	...		-	-	-	9	5	4	9	5	
Bratsberg	—	...		4	1	3	9	5	4	13	6	
Arendal bys	—	²⁾ ...		1	1	-	1	1	-	2	2	
Lister og Mandal amts	—	...		-	-	-	1	-	1	1	-	
Kristiansand bys	—	...		1	1	-	-	-	-	1	1	
Stavanger amts	—	...		-	-	-	7	5	2	7	5	
Bergen bys	—	...		-	-	-	32	19	13	-	-	
Romsdals amts	—	...		-	-	-	1	1	-	1	1	
Kristiansund bys	—	...		-	-	-	3	1	2	3	1	
Aalesund bys	—	³⁾ ...		-	-	-	5	3	2	5	3	
Trondhjem	—	⁴⁾ ...		10	3	7	55	23	32	65	26	
N. Trondhj. amts sykehus i Skogn (Indherred)	...			-	-	-	1	-	1	1	-	
« — — — ved Namsos	...			-	-	-	3	2	1	3	2	
Nordlands — — — Alstahaug	...			-	-	-	6	1	5	6	1	
— — — — Bodø	...			3	1	2	9	2	7	12	3	
— — — — Buksnes	...			1	-	1	3	-	3	4	-	
— — — — Stokmarknes	...			1	-	1	4	4	-	5	4	
Tromsø — — — Tromsø	...			3	-	3	7	4	3	10	4	
Harstad — — —	...			-	-	-	6	4	2	6	4	
Finmarkens — — — i Hammerfest	...			3	2	1	6	5	1	9	7	
— — — — Vardø	...			1	1	-	8	4	4	9	5	
— — — — Vadso	...			-	-	-	4	2	2	4	2	
Tilsammen ⁵⁾				91	45	46	474	212	262	533	238	5

¹⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbake­liggende: 37, 32 mænd, 15 kvinder. ²⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbake­liggende 9, 3 mænd og 6 kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige aarsliste tilba

isene i 1906.
hôpitaux.

Utgaat						Tilbage- liggende ved aarets slutning.			Sygdomsform for indkomne tilfælder.				Antallet av for- pleinings- dage.	Antal for- pleinings- dage for hver behandlet.
levende.			død.						primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- git.		
s.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
89	32	57	-	-	-	24	2	22	-	-	-	-	-	-
22	63	59	9	5	4	46	24	22	1	109	24	-	13903	78,5
2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	150	75,0
3	3	-	-	-	-	6	-	6	-	8	-	-	842	93,5
4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	336	84,0
4	2	2	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	207	51,8
1	1	-	-	-	-	2	-	2	1	2	-	-	118	39,3
10	4	6	-	-	-	-	-	-	1	6	1	-	650	65,0
8	8	-	-	-	-	1	1	-	-	7	-	-	262	29,1
13	5	8	-	-	-	2	-	2	1	13	1	-	885	59,0
11	2	9	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	492	44,7
1	1	-	-	-	-	8	4	4	-	9	-	-	-	-
10	4	6	-	-	-	3	2	1	1	8	-	-	717	55,2
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	166	83,0
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	73	73,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	23,0
7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	399	57,0
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	60	60,0
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	108	36,0
3	2	1	-	-	-	2	1	1	1	4	-	-	410	82,0
57	23	34	1	-	1	7	3	4	1	50	4	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	88	88,0
3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
5	-	5	-	-	-	1	1	-	1	5	-	-	153	25,5
10	3	7	-	-	-	2	-	2	-	8	1	-	574	47,8
3	-	3	-	-	-	1	-	1	-	2	1	-	72	18,0
4	3	1	-	-	-	1	1	-	-	4	-	-	320	64,0
8	3	5	-	-	-	1	-	1	-	5	2	-	612	61,2
5	4	1	-	-	-	2	1	1	-	6	-	-	759	126,5
9	7	2	-	-	-	-	-	-	1	4	1	-	237	26,3
8	4	4	-	-	-	1	1	-	-	8	-	-	364	40,5
2	1	1	-	-	-	2	1	1	1	3	-	-	310	77,5
10	191	219	12	7	5	113	42	71	13	291	39	-	23290	

sliste tilbakeliggende ingen. *) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 1 kvinde. *) Ifølge gende 86, 42 mænd og 44 kvinder.

Tabel over tilfælder av sindssyg

Mouvement des aliés

Tabel XXXIV.	Tilbake­liggende fra det forrige aar.			Indkomne.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets avdelinger.....	-	-	-	6	3	3	6	3	-
Kristiania bys sykehus.....	1) 6	5	1	81	44	37	87	49	3
Kristiania militære sykehus.....	-	-	-	2	2	-	2	2	-
Diakonisseanstaltens —.....	1	-	1	6	-	6	7	-	-
Diakonhjemmets —.....	9	5	4	34	18	16	43	23	2
Smaalenenes amts —.....	2) -	-	-	8	2	6	8	2	-
Fredrikstad bys —.....	-	-	-	7	3	4	7	3	-
Fredrikshald —.....	1	1	-	11	5	6	12	6	-
Drammen —.....	-	-	-	12	5	7	12	5	-
Jarlsberg og Larvik amts sykehus ..	-	-	-	3	1	2	3	1	-
Hedemarkens —.....	3) -	-	-	2	-	2	2	-	-
Løjtens sykehus.....	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Kristians amts —.....	4) 21	12	9	38	23	15	59	35	4
Østerrisør bys —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Arendal —.....	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Lister og Mandal amts sykehus.....	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Kristiansand bys sykehus.....	-	-	-	2	-	2	2	-	-
Mandal —.....	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Stavanger amts —.....	-	-	-	11	7	4	11	7	-
Bergen bys —.....	-	-	-	7	4	3	-	-	-
Kristiansund —.....	-	-	-	7	4	3	7	4	-
Trondhjem —.....	3	1	2	28	13	15	31	14	-
Nordre Trondhjems amts sykehus i Skogn (Indherred).....	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Nordre Trondhjems amts sykehus ved Namsos.....	-	-	-	1	1	-	1	1	-
Nordlands amts sykehus i Alstahaug	-	-	-	2	1	1	2	1	-
— — Bodø.....	-	-	-	2	2	-	2	2	-
Harstad —.....	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Skjervøy —.....	-	-	-	2	1	1	2	1	-
Tilsammen.....	5) 43	24	19	277	140	137	313	160	13

1) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 7, 5 mænd og 2 kvinder. 2) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 20, 11 mænd og 9 kvinder. 3) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 1, 11 mænd og 9 kvinder. 4) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 21, 12 mænd og 9 kvinder. 5) Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 43, 24 mænd og 19 kvinder.

om, behandlet paa sykehus.

as les hôpitaux.

Utgaaet						Tilbake­liggende ved aarets slutning.			Sygdomsform hos de indkomne:											
levende.			døde.						Melancholia.	Mania.	Amentia.	Dementia.	Paranoia.	Insania.	Epilepsia.	Hypochondria.	Idiotismus.	Hysteria.	Paralysis generalis.	Uopg.
ils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.												
4	1	3	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	
72	42	30	1	-	1	14	7	7	-	-	1	-	2	-	68	-	2	5	2	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
7	-	7	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-	-	1	-	-	
35	19	16	2	2	-	6	2	4	8	3	-	9	2	-	-	-	-	-	11	
7	2	5	1	-	1	-	-	-	1	-	-	4	-	3	-	-	-	1	-	
7	3	4	-	-	-	-	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	
11	6	5	-	-	-	1	-	1	5	2	-	3	-	-	-	1	-	-	-	
12	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
31	20	11	2	2	-	26	13	13	8	5	-	15	2	5	-	-	1	-	2	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
11	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	1	
6	4	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	
28	13	15	1	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
252	130	122	8	5	3	53	25	28	29	12	-	48	5	101	-	-	5	6	3	68

aarsliste tilba­ke­lig­gen­de 1 kvin­de. ³⁾ Ifølge før­rige aars­liste tilba­ke­lig­gen­de 2 kvin­der. ⁴⁾ Ifølge gen­de 47, 23 mæn­d og 24 kvin­der.

Antal av de paa syk

Mouvement des malades

Tabel XXXV.	Tilbakeiggende fra det forrige aar.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske afdelinger	115	65	50	832	419	413	947	484	463
— chirurgiske —	107	61	46	1056	608	448	1163	669	494
— hudsyke-afdeling	43	18	25	293	125	168	336	143	193
— øien- —	30	15	15	360	207	153	390	222	168
— avd. for øre, næse, strupe- og svælgsygdomme . . .	28	16	12	162	93	69	190	109	81
— barneafdeling	38	17	21	134	76	58	172	93	79
— nerveafdeling	21	14	7	70	43	27	91	57	34
Rigshospitalets afdelinger tilsammen	382	206	176	2907	1571	1336	3289	1777	1512
Fødselsstiftelsens gynækologiske avd.	6	-	6	220	-	220	226	-	226
Kristiania bys sykehus afdeling I	221	107	114	3299	1553	1746	3520	1660	1860
— — — — — II	108	41	67	836	301	535	944	342	602
— — — — — III	106	57	49	748	404	344	854	461	393
— — — — — IV	229	129	100	692	411	281	921	540	381
— — — — — V	111	68	43	532	344	188	643	412	231
— — — — — paa Bellevue	31	-	31	81	-	81	112	-	112
— — — — — paa Bleikøen	17	6	11	49	21	28	66	27	39
Kristiania bys sykehus ialt	¹⁾ 823	408	415	6237	3034	3203	7060	3442	3618
Diakonisseanstaltens sykehus	57	12	45	520	143	377	577	155	422
Kristiania militære —	16	16	-	241	241	-	257	257	-
Akers kommunale —	²⁾ 61	27	34	114	57	57	175	83	92
Diakonhjemmets —	³⁾ 51	35	16	490	299	191	541	334	207
Smaalønes amts —	37	19	18	426	194	232	463	213	250
Moss bys —	8	1	7	70	43	27	78	44	34
Sarpsborg bys —	⁴⁾ -	-	-	-	-	-	-	-	-
Fredrikstad bys —	10	5	5	101	45	56	111	50	61
Fredrikshald —	26	8	18	203	109	94	229	117	112
Drammen —	36	22	14	409	231	178	445	253	192
Karl Johansverns —	⁵⁾ 9	7	2	239	214	25	248	221	27
Jarlsberg og Larvik amts —	⁶⁾ 17	8	9	252	135	117	269	143	126
Hedemarkens —	⁷⁾ 20	12	8	97	47	50	117	59	58
Hamar bys —	⁸⁾ 4	3	1	44	21	23	48	24	24
Furnes «sygehjem»	16	9	7	17	7	10	33	16	17
Ringsaker kommun. sykehus	4	2	2	33	16	17	37	18	19
Valseth sykehjem	8	2	6	32	12	20	40	14	26
Løjten sykehjem	-	-	-	17	5	12	17	5	12
Kristians amts sykehus	⁹⁾ 41	19	22	134	65	69	175	84	91
Bratsberg —	37	21	16	442	260	182	479	281	198
Østerrisør bys —	9	2	7	12	8	4	21	10	11

¹⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeiggende 823, 409 mænd, 414 kvinder. ²⁾ Ifølge forrige aarsliste 61, 27 mænd og 34 kvinder. ³⁾ Ifølge forrige aarsliste 51, 35 mænd og 16 kvinder. ⁴⁾ Ingen liste indkommet. ⁵⁾ Ifølge forrige aarsliste 9, 7 mænd og 2 kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige aarsliste 17, 8 mænd og 9 kvinder. ⁷⁾ Ifølge forrige aarsliste 20, 12 mænd og 8 kvinder. ⁸⁾ Ifølge forrige aarsliste 4, 3 mænd og 1 kvinde. ⁹⁾ Ifølge forrige aarsliste 41, 19 mænd og 22 kvinder.

usene behandlede syke.

ns les hôpitaux.

Utgaaat						Tilbake- liggende ved aarets slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige ut- gaaede.	Daglig middel- belæg.	Antal forplei- ningsdage for hver be- handlet	Utgift til medicin for hver syk i døgnet. øre.	Antallet av forplei- nings- dage.	Antallet av syke- pladser.
levende.			døde.											
ls.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
95	347	348	135	79	56	117	58	59	16,3	113,4	43,7	15,3	41390	-
85	560	425	71	44	27	107	65	42	6,7	117,0	36,8	9,1	42721	-
77	125	152	3	1	2	56	17	39	1,1	54,0	58,7	20,4	19718	-
73	215	158	3	2	1	14	5	9	0,8	29,2	27,4	6,9	10679	-
58	91	67	11	6	5	21	12	9	6,5	25,0	48,0	11,0	9124	-
06	58	48	29	16	13	37	19	18	21,5	35,0	74,4	18,9	12794	-
64	40	24	4	2	2	23	15	8	5,9	22,7	91,4	8,8	8311	-
58	1436	1222	256	150	106	375	191	184	8,8	396,5	44,0	-	144737	420 à 470
09	-	209	6	-	6	11	-	11	2,8	-	-	-	-	-
65	1497	1668	165	85	80	190	78	112	5,0	200,0	20,7	-	73043	320
54	233	421	174	68	106	116	41	75	21,0	118,6	45,9	-	43292	121
52	351	301	73	41	32	129	69	60	10,1	115,9	49,5	-	42310	129
12	386	226	97	46	51	212	108	104	13,7	191,1	76,2	-	70181	238
38	220	118	183	114	69	122	78	44	35,1	114,3	65,3	-	41966	135
36	-	36	41	-	41	35	-	35	53,2	37,4	122,0	-	13672	35
50	18	32	-	-	-	16	9	7	-	26,2	145,0	-	9570	20
07	2705	2802	733	354	379	820	383	437	11,7	805,6	41,7	-	294034	998
77	135	342	43	12	31	57	8	49	8,3	63,8	40,4	19,6	23305	72
34	234	-	8	8	-	15	15	-	3,3	19,5	27,7	14,9	7102	40
96	44	52	41	17	24	38	22	16	29,9	58,0	121,0	-	21172	65
37	257	180	45	34	11	59	43	16	9,3	-	-	-	-	100
77	178	199	31	14	17	55	21	34	7,6	38,9	30,7	34,5	14190	55
54	32	22	17	8	9	7	4	3	24,0	7,4	34,7	15,7	2705	25
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86	39	47	10	6	4	15	5	10	10,4	14,6	48,1	23,1	5344	31
77	99	78	26	10	16	26	8	18	12,8	23,1	36,9	11,8	8442	45
71	206	165	33	19	14	41	28	13	8,2	43,4	35,6	5,3	15835	uopg.
32	206	26	4	3	1	12	12	-	1,7	17,8	26,2	21,8	6492	-
20	117	103	23	13	10	26	13	13	9,5	22,8	30,9	17,6	8312	50
79	41	38	19	12	7	19	6	13	19,4	23,9	74,6	13,2	8721	-
35	17	18	7	1	6	6	6	-	16,7	5,7	43,5	-	2089	18
4	1	3	9	5	4	20	10	10	69,2	17,4	192,6	4,7	6356	18
23	13	10	8	3	5	6	2	4	25,8	5,5	53,9	-	1993	-
24	8	16	9	3	6	7	3	4	27,3	9,6	87,1	-	3486	13
10	2	8	-	-	-	7	3	4	-	0,8	17,3	-	294	-
03	50	53	24	12	12	48	22	26	18,9	-	-	-	-	-
09	240	169	28	15	13	42	26	16	6,4	48,8	37,2	5,0	17814	55
13	8	5	3	-	3	5	2	3	18,7	7,9	136,9	4,3	2875	-

ursliste tilbakeleggende 43, 24 mænd, 19 kvinder. ³⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeleggende 10, 8 mænd og 2 kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeleggende 9 mænd og 1 kvinde. ⁹⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeleggende 5, 4 mænd, 1 kvinde.

Antal av de paa syke

Tabel XXXV (forts.).			Til- bakeliggende fra det forrige aar.			Indkommet.			Tilsammen behandlet.		
			Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Tvedestrand bys sykehus			-	-	-	14	5	9	14	5	
Arendal — —	¹⁾	7	2	5	49	23	26	56	25		
Grimstad — —	²⁾	3	-	3	116	60	56	119	60		
Lister og Mandal amts —	³⁾	17	8	9	60	35	25	77	43		
Kristiansand bys sykehus	⁴⁾	38	28	10	542	265	277	580	293	2	
Mandal — —	⁵⁾	6	1	5	120	56	64	126	57		
Stavanger amts — —		17	8	9	169	89	80	186	97		
— bys — —	⁶⁾	99	47	52	825	378	447	924	425	4	
Bergen bys sykehus		212	-	-	2183	-	-	2395	-		
Romsdals amts sykehus		12	7	5	120	60	60	132	67		
Kristiansund bys — —	⁷⁾	28	16	12	145	83	62	173	99		
Aalesund — —	⁸⁾	10	5	5	170	100	70	180	105		
Trondhjem — —		153	80	73	1632	806	826	1785	886	8	
Nordre Trondhjems amts — i Skogn (Indherred)		31	20	11	406	239	167	437	259	1	
— — — v. Namsos	⁹⁾	23	11	12	294	151	143	317	162	1	
Nordlands amts sykehus i Alstahaug	¹⁰⁾	22	14	8	213	115	98	235	129	1	
— — — Bodø		22	10	12	352	201	151	374	211	1	
— — — Buksnes ..	¹¹⁾	18	5	13	158	104	54	176	109		
— — — Stokmark- nes		10	6	4	63	39	24	73	45		
Sulitjelma — —		4	3	1	111	86	25	115	89		
Tromsø — — i Tromsø ..		63	34	29	474	277	197	537	311	2	
— epidemispykehus — ..		8	2	6	54	26	28	62	28		
Harstad sykehus		9	6	3	77	46	31	86	52		
Skjervøy —		2	-	2	40	24	16	42	24		
Finmarkens amts sykehus i Hammer- fest	¹²⁾	31	22	9	226	188	38	257	210		
— — — Vardø	¹³⁾	26	15	11	249	191	58	275	206		
— — — Vadsø ..		9	6	3	97	65	32	106	71		
Tilsammen	¹⁴⁾	2558	1200	1146	22216	10469	9564	24774	11668	107	

¹⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 6, 1 mand og 5 kvinder. ²⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ³⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 27, 11 mænd og 16 kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 27, 11 mænd og 16 kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ⁷⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 27, 11 mænd og 16 kvinder. ⁸⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ⁹⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 27, 11 mænd og 16 kvinder. ¹⁰⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ¹¹⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 26 mænd og 12 kvinder. ¹²⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 23 mænd og 8 kvinder. ¹³⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 23 mænd og 8 kvinder. ¹⁴⁾ Ifølge forrige aarsliste tilbakeliggende 23 mænd og 8 kvinder.

usene behandlede syke.

Utgaaat						Tilbake- liggende ved aarets slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige ut- gaade.	Daglig middel- belæg.	Antal forplei- ningsdage for hver be- handlet.	Utgift til medicin for hver syk i døgnet. øre.	Antallet av forplei- nings- dage.	Antallet av syke- pladser.
levende.			døde.			Tils.	Md.	Kv.						
s.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
10	4	6	2	1	1	2	-	2	16,7	-	-	-	-	-
35	16	19	13	6	7	8	3	5	27,0	7,3	47,4	18,3	2658	-
00	52	48	7	3	4	12	5	7	6,5	9,9	30,5	-	3629	32
56	34	22	11	6	5	10	3	7	16,4	14,0	66,4	25,4	5116	30
14	255	259	37	22	15	29	16	13	6,7	40,3	25,4	17,4	14725	70
20	55	65	4	2	2	2	-	2	3,2	8,6	25,0	-	3142	17
37	75	62	25	8	17	24	14	10	15,4	22,5	44,1	13,5	8215	40
59	357	402	67	31	36	98	37	61	8,1	100,4	39,7	13,1	36663	134
42	-	-	264	-	-	189	-	-	11,5	120,0	18,4	-	44113	-
02	53	49	15	6	9	15	8	7	12,8	15,1	41,8	12,0	5510	44
23	74	49	26	15	11	24	10	14	17,5	25,2	53,2	6,4	9204	-
39	83	56	25	16	9	16	6	10	15,2	22,9	46,5	15,8	8368	-
70	721	749	140	72	68	175	93	82	8,7	175,6	35,9	27,5	64100	200
71	220	151	29	20	9	37	19	18	7,3	47,6	39,8	11,3	17377	56
77	141	136	16	11	5	24	10	14	5,5	24,8	28,6	17,5	9061	40
103	104	99	20	14	6	12	11	1	9,0	23,6	36,7	9,1	8632	35
146	195	151	9	4	5	19	12	7	2,5	25,2	24,6	44,4	9208	35
53	102	51	10	4	6	13	3	10	6,1	17,0	35,1	-	6180	-
53	34	19	8	4	4	12	7	5	13,1	9,3	46,7	-	3410	35
04	82	22	7	6	1	4	1	3	6,3	-	-	-	-	-
127	246	181	40	29	11	70	36	34	8,6	64,6	43,9	27,9	23561	75
47	20	27	5	3	2	10	5	5	9,6	4,5	26,6	-	1648	-
69	42	27	7	4	3	10	6	4	9,2	9,9	42,1	13,6	3625	25
36	20	16	5	3	2	1	1	-	12,2	2,2	19,3	-	810	7
219	176	43	11	11	-	27	23	4	4,8	24,4	34,7	21,1	8917	60
225	170	55	23	15	8	27	21	6	9,3	25,0	33,1	23,0	9105	64
84	54	30	12	9	3	10	8	2	12,5	12,7	43,6	18,8	4621	18
9956	9453	8561	2221	1024	933	2597	1191	1217	10,0	2484,6	36,6	-	906896	

ste tilbakeliggende 2 kvinder. ³⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 9 mænd og 8 årsliste tilbakeliggende 5, 1 mand og 4 kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 1 mand og 7 kvinder. ⁵⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 25, 12 mænd og 13 kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige årsliste 1 mand og 7 kvinder. ⁷⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 16, 5 mænd og 11 kvinder. ⁸⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 24, 14 mænd og 10 kvinder. ⁹⁾ Ifølge forrige årsliste tilbakeliggende 2542.

Kjendte død:

Causes de décès p

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalønes amt.		Buskerud amt.		Jarlberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.															
<i>I. Akute.</i>															
Tyfoidefeber	126	5	4	3	-	4	6	1	1	4	6	-	-	2	2
Epid. cerebrospinalmeningit . . .	20	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	3	3
Akut poliomyelit	50	4	2	4	1	2	1	2	-	-	-	3	1	-	-
Skarlagensfeber	80	11	4	6	1	1	1	1	1	1	-	1	3	2	2
Mæslinger	42	3	2	1	-	-	-	7	7	3	3	1	-	3	3
Difteri (croup)	477	75	64	12	15	28	17	20	23	19	9	5	14	5	5
Kikhoste	428	13	23	3	4	14	25	3	8	12	17	20	23	3	3
Influenza	54	1	5	-	2	-	1	1	1	1	1	-	-	3	3
Gigtfeber	92	1	3	2	3	5	5	2	2	2	2	4	3	4	4
Erysipelas, flegmone	79	3	5	2	1	4	7	3	2	1	2	3	5	1	-
Pyæmi og septhæmi	165	28	9	3	4	5	4	2	3	5	5	5	2	5	5
Pemfigus hos nyfødte	30	4	2	-	-	-	1	-	2	1	-	1	-	1	-
Akut diarré (kolerine)	622	87	68	15	17	37	31	20	28	18	15	12	14	13	-
Dysenteri	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, trismus	9	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Miltbrandpustel (pustul. malign.)	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	5	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>															
Tuberkulose:															
a. Lungerne	4539	224	286	106	130	96	139	91	124	74	111	110	164	54	1
b. Tarmkanalen	132	7	12	3	6	-	3	2	5	3	4	4	6	1	1
c. Ben og led	134	7	10	5	4	2	3	7	8	1	1	2	5	2	2
d. Urin- og kjønsorganer	50	4	2	1	1	2	-	-	-	-	2	2	1	-	-
e. Lymfekjertler (skrofulose) . . .	45	2	-	-	1	3	1	-	2	2	1	2	2	1	1
f. Andre organer	66	-	4	3	3	-	5	2	2	1	1	1	3	1	-
g. Tuberkuløs meningit	773	40	46	9	18	19	28	18	17	20	18	25	17	17	-
h. Miliærtuberkulose	75	7	3	1	2	1	3	3	1	-	-	2	2	2	-
Spedalskhet	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	55	10	6	2	-	1	-	1	2	2	1	2	-	1	-
Kræft:															
1. Carcinom (uten opgit sæte) . . .	82	2	2	-	1	3	9	-	-	6	3	12	12	-	-
a. Maven	1291	58	42	36	34	56	30	31	30	50	30	36	29	42	-
b. Leveren	128	4	9	5	3	-	3	2	6	4	3	5	2	8	-
c. Brystkjertelen	87	-	15	-	4	-	-	-	5	-	8	-	4	-	-
d. Kjønsorganerne	114	1	26	-	4	-	7	-	5	1	5	1	6	-	-
e. Andre organer	405	26	34	20	24	12	13	9	14	11	8	14	8	9	-
2. Sarkom (uten opgit sæte) . . .	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
a. Bensystemet	49	1	2	-	1	2	-	-	2	-	-	3	4	1	-
b. Andre steder	78	3	6	3	3	2	1	1	1	1	3	1	3	-	-
Skjorbuk	5	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Sukkersyke	151	14	15	4	-	8	6	7	5	4	3	4	3	5	-

arsaker.

Departements.

Aarsaker.	Bratsberg amt.		Nedenes amt.		Lister og Mandal amt.		Stavanger amt.		Søndre Bergenhus amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus amt.		Romsdals amt.		Søndre Trondhjems amt.		Nordre Trondhjems amt.		Nordlands amt.		Tromsø amt.		Finnmarkens amt.		
	Kvindekj.	Uopgit.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
2	4	.	.	1	.	2	.	.	11	5	6	2	3	.	3	5	12	20	1	1	2	2	3	1	4	.	
.	.	.	.	3	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
2	5	.	2	2	.	1	1	3	6	2	.	1	1	.	2	1	5	3	2	2	3	3	1	.	.	.	
7	3	.	3	5	2	4	5	8	13	11	19	16	3	11	4	3	13	13	2	1	2	2	8	.	1	1	
8	11	.	2	3	4	3	2	6	19	29	11	18	11	9	11	16	6	22	6	8	14	21	.	3	7	1	
.	2	.	2	2	1	4	1	3	.	.	.	.	.	1	.	2	3	1	1	2	4	2	.	3	.	2	
1	1	.	1	1	.	2	4	1	2	3	3	2	3	1	.	4	4	1	1	1	3	1	1	.	1	.	
3	2	.	3	.	3	3	2	2	6	4	2	4	8	4	.	3	4	2	3	5	7	3	3	7	.	1	
2	1	.	1	1	.	1	1	.	.	1	.	.	.	1	.	1	1	.	1	1	1	1	1	.	1	.	
13	9	.	5	3	4	2	13	19	6	9	23	17	6	1	7	9	26	11	6	10	14	9	1	2	8	6	
.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
98	135	.	81	130	81	107	103	159	74	116	85	78	55	64	141	148	151	236	72	103	132	146	62	87	.	39	40
2	4	.	3	2	4	2	3	8	3	6	4	3	1	1	2	4	5	3	2	.	2	3	1	2	.	1	3
4	4	.	2	2	.	.	6	1	2	5	1	1	.	1	4	8	1	5	6	3	1	6	4	1	4	.	1
1	.	.	2	2	1	1	3	1	4	3	.	.	.	.	2	.	2	.	1	3	5	3	3	1	.	.	.
.	.	.	2	1	1	1	1	2	3	1	3	.	1	3	3	.	1	.	1	2	1	1	1	1	.	.	.
19	15	.	6	10	13	16	34	26	17	17	6	21	13	7	37	25	28	20	10	14	30	30	21	14	.	5	5
1	2	.	1	1	1	.	5	1	3	3	.	3	3	2	1	4	2	5	2	1	4	1	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	1	.	1	3	3	6	1	2	.	.	.	3	.	3	.	.	1	.	.	.	.
.	.	.	1	1	.	2	3	.	1	6	.	.	.	.	1	.	2	6	.	.	3	.	.	.	.	.	1
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
25	29	.	31	28	22	17	25	27	28	35	12	17	28	25	57	43	53	34	40	29	55	30	23	15	.	12	6
3	4	.	2	5	1	7	4	5	4	4	5	4	5	1	2	5	3	6	3	.	2	.	.	.	.	1	2
.	6	.	.	4	.	3	.	7	.	3	.	.	.	.	.	.	.	4	.	3	.	4	.	3	.	.	.
.	5	.	.	2	1	3	.	2	.	1	.	.	9	.	.	.	.	8	1	4	1	4	.	1	.	.	.
6	10	.	4	3	5	7	7	11	15	11	13	14	9	4	14	13	7	7	12	8	5	3	3	5	.	1	.
.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	3	.	.	.	1	3	.	3	1	2	.	.	3	1	2	.	.	.	2	1	3	.	1	1	.	1	.
4	3	.	1	1	3	.	2	.	2	2	1	1	.	.	2	1	4	4	5	1	4	2	4	1	.	1	.
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	5	.	7	5	5	1	5	3	1	3	2	2	2	2	5	2	4	3	3	2	.	3	1	.	.	.	.

Tabel XXXVI (forts.).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalønes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Dødsårsaker. (Causes de décès).															
Perniciøs anæmi.....	56	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	-	3	2	2
Leukæmi, pseudoleukæmi.....	12	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1
Rakit.....	123	17	22	2	3	2	2	6	2	3	1	-	2	1	1
Kronisk alkoholisme.....	13	4	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Medfødt svakhet.....	1022	118	87	30	21	37	31	33	19	24	13	47	25	32	1
Alderdomssvakhet.....	4025	38	69	83	92	74	110	80	89	81	106	133	145	133	14
Anæmi.....	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et rheum. chron.....	12	3	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis urica.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili.....	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Morbus maculosus Werlhofii: purpura hæmorrhagica.....	8	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-
B. Sygdomme i de enkelte organer.															
<i>I. Hjerne og ryggmarv.</i>															
Apoplexi og hjerneemboli.....	1287	47	57	40	25	38	44	33	34	33	41	42	46	39	4
Suppurativ meningit.....	258	21	17	3	1	4	7	9	10	3	2	7	3	5	2
Epilepsi.....	58	4	4	3	2	2	-	2	3	-	1	4	2	2	2
Kramper hos småbørn.....	357	19	14	11	16	30	13	12	15	13	9	7	7	3	3
Sindssygdomme.....	116	8	7	7	5	4	3	4	2	4	3	3	4	-	-
Andre hjernesygdomme.....	189	12	18	4	4	11	8	10	4	8	5	6	3	6	6
Ryggmarvssygdomme.....	102	8	7	1	1	3	1	4	5	-	3	5	4	2	2
Andre sygdomme i nerve-systemet.....	16	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>															
Endo- og perikardit.....	49	3	1	-	1	2	2	2	1	-	1	1	-	2	-
Klappefeil og andre organiske hjertesygdomme.....	1361	56	83	30	45	50	52	49	53	30	42	26	43	30	4
Hjertelammelse.....	540	28	20	23	24	24	16	19	12	23	17	21	18	15	2
Arteriosklerose.....	257	20	22	5	5	16	10	16	10	4	7	8	7	6	-
Aneurysma.....	12	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre sygd. i cirkulationsorg.....	16	9	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>															
Bronkit, akut.....	679	46	45	8	25	30	35	13	31	16	22	18	24	15	1
—, kronisk og bronkiektasi.....	646	24	39	20	24	30	33	24	17	20	14	21	21	8	1
Pneumoni, katarralsk.....	494	23	17	8	16	32	30	9	6	11	21	16	10	11	2
—, croupøs.....	1293	78	83	56	20	51	30	44	51	44	43	41	27	36	2
Lungegangræn.....	15	-	1	-	-	-	1	-	1	3	1	-	-	-	-
Pleurit, serøs.....	87	5	6	4	3	5	3	4	1	4	6	5	3	1	-
—, purulent.....	34	2	1	1	-	1	1	-	2	2	1	1	-	-	-
Lungeemboli.....	12	-	1	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
Asthma, emfysem.....	8	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Lungeblødning.....	5	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeødem.....	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus et oedema glottidis..	5	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre sygd. i respirationsorg.....	13	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-

[illegible]

Kjendte døds

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaalenenes amt.		Buskerud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
<i>IV. Digestionskanalen.</i>															
Mave-tarmkatarr	295	8	9	7	9	18	14	1	7	1	7	9	3	9	
Mavesaar og duodenalsaar	99	10	9	1	1	2	1	-	2	6	2	3	1	3	
Blindtarmbetændelse	123	8	7	4	1	5	6	8	3	2	4	3	-	3	
Diffus peritonit	229	14	10	5	6	10	11	4	12	6	13	6	9	4	
Indeklemt brøk	81	3	6	4	1	-	2	1	1	2	-	2	4	2	
Ileus og volvulus	165	2	5	3	3	3	4	3	7	2	3	4	1	5	
Andre sygdomme i digestionskanalen	43	12	16	2	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	
<i>V. Leveren.</i>															
Galdestensygd.	27	4	5	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	
Leverkirrose	22	3	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	
Andre leversygdomme	55	7	7	1	2	2	1	-	1	2	2	1	3	-	
<i>VI. Urinorganerne.</i>															
Cystit, cystopyelonefrit	207	11	3	11	2	15	-	9	2	8	-	11	4	12	
Morbus Brighti	642	45	26	22	11	15	17	23	18	18	20	14	13	24	
Andre nyre- og urinveissygdomme	147	8	2	11	6	3	4	9	1	1	5	8	6	2	
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>															
Sygd. i mandlige kønsorganer	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
-- - kvindelige --	27	-	6	-	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	
<i>VIII. Hud- og ydre sygdomme.</i>															
Senil gangræn	86	2	4	1	-	2	2	2	4	3	5	2	2	2	
Ben- og ledsygdomme	32	4	6	-	1	-	1	3	1	-	-	-	1	1	
Hudsygdomme	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	
Absces	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Elephantiasis Arabum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Gangræna	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
<i>C. Barselsygdomme.</i>															
Barselfeber	78	-	2	-	4	-	3	-	10	-	1	-	5	-	
Barselkrampe	28	-	4	-	1	-	3	-	1	-	1	-	2	-	
Emboli og thrombose	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Blødning	24	-	2	-	-	-	2	-	-	-	2	-	2	-	
Livmorbristning	9	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Dystoki	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Graviditas extrauterina	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Peritonit	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vomitus gravidarum	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	

arsaker.

[illegible]

Kjendte døds

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus amt.		Smaaleneses amt.		Buserud amt.		Jarlsberg og Larvik amt.		Hedemarkens amt.		Kristians amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
D. Dannelsesfeil.															
Cyanose (medfødt)	5	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse (spina bifida)	12	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Andre dannelsesfeil	11	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-
E. Andre sygdomme.															
Akromegali	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Degeneratio adiposa acuta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema antri Highmori	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatico-catarrhalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forblødning	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gigt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, ascites	5	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hæmatoporfyrynuri	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamhet	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lymphoma malignum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mastit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Miltsygd.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
— Basedowi	6	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Myxødem	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Navleblødning	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Næseblødning	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Omphalitis	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor	9	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	16	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilsammen	26331	1412	1509	669	678	841	860	681	763	633	692	763	801	615	6
F. Unaturlig død.															
Akut alkoholforgiftning	12	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Andre forgiftninger	16	7	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Drukning	579	9	1	9	4	23	4	11	1	14	-	16	3	6	-
Forfrysning	8	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-
Forbrænding	65	4	3	3	4	1	3	1	2	2	2	2	3	1	-
Andre ulykkestilfælder	268	24	12	9	1	13	3	16	1	2	3	8	1	9	-
Drap og mord	21	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Selv mord	91	16	-	6	1	3	1	1	2	3	1	5	-	1	-
Sum	27391	1476	1528	697	688	884	872	713	770	655	698	796	809	633	6

Kjøn- og aldersopgaver

Causes de décès

Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste døds- årsakers forhold i pct. til samtlige opgivne døds- fald ved sygd.	Fordeling paa kjøen (par sexe).		0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.	
			Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.												
<i>I. Akute.</i>												
Tyfoidefeber	126	0,5	66	60	1	-	-	3	1	2	3	
Epidemisk cerebrospinalmeningit	20	0,1	13	7	-	-	1	2	3	2	3	
Akut poliomyelitis	50	0,2	29	21	1	-	8	7	4	3	3	
Skarlagensfeber	80	0,3	46	34	2	5	24	12	17	9	2	
Mæslinger	42	0,2	24	18	7	7	13	10	3	1	-	
Difteri (croup)	477	1,8	246	231	18	8	97	100	86	69	31	
Kikhoste	428	1,6	163	265	94	147	62	108	7	9	-	
Influenza	54	0,2	21	33	1	-	2	2	1	4	-	
Gigtfeber	92	0,3	41	51	1	-	1	1	3	5	4	
Erysipelas, flegmone	79	0,3	40	39	11	13	3	1	-	2	1	
Pyæmi og septæmi	165	0,6	96	69	9	10	1	7	5	6	5	
Pemfigus hos nyfødte	30	0,1	14	16	14	16	-	-	-	-	-	
Akut diarré (kolerine)	622	2,4	334	288	210	184	71	48	8	10	4	
Dysenteri	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	
Tetanus, trismus	9	-	8	1	1	-	-	-	1	-	1	
Miltbrandpustel (pustula maligna)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Aktinomykose	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	
Kusma	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
<i>II. Kroniske.</i>												
Tuberkulose:												
a. Lungerne	4539	17,2	1929	2610	16	14	26	30	35	64	78	
b. Tarmkanalen	132	1,5	52	80	3	2	9	3	2	9	8	
c. Ben og led	134	1,5	68	66	-	-	1	4	7	5	11	
d. Urin- og kjønssorg	50	0,2	31	19	-	-	-	-	-	2	1	
e. Lymfekjertler (skrofulose)	45	0,2	27	18	8	2	7	6	3	4	3	
f. Andre organer	66	0,3	22	44	-	1	4	7	2	4	-	
g. Tuberkuløs meningit	773	2,9	387	386	56	50	135	129	75	80	53	
h. Miliærtuberkulose	75	0,3	38	37	2	-	4	6	5	5	2	
Spedalskhed	25	0,1	14	11	-	-	-	-	-	-	-	
Syfilis	55	0,2	34	21	18	9	1	2	-	-	-	
Kræft:												
1. Carcinom (uten opgit sæte)	82	0,3	38	44	-	-	-	-	-	-	-	
a. Maven	1291	4,9	720	571	-	-	-	-	-	-	-	
b. Leveren	128	0,5	69	59	-	-	-	-	-	-	-	
c. Brystkjertelen	87	0,3	-	87	-	-	-	-	-	-	-	
d. Kjønnsorganerne	114	0,4	6	108	-	-	-	-	-	-	-	
e. Andre organer	405	1,5	202	203	-	-	1	2	-	-	-	
2. Sarkom (uten opgit sæte)	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	
a. Bensystemet	49	0,2	23	26	-	-	-	-	-	-	1	
b. Andre steder	78	0,3	44	34	1	-	8	-	1	-	-	

ed kjendte dødsårsaker.

r sexe et âge.

Fordeling paa alder (par åge).																			Alder er opgit for		
15—20 aar.		20—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		Over 100 aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
10	7	23	18	10	12	10	7	4	6	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	66	60
2	-	3	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	7
4	5	4	2	4	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29	21
1	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	34
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	18
12	15	2	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	246	231
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	265
-	1	1	2	-	-	3	2	2	4	4	6	6	6	1	6	-	-	-	-	21	33
5	4	2	2	4	3	4	8	5	6	7	7	5	8	-	-	-	-	-	-	41	51
2	1	-	1	1	1	6	-	2	4	4	4	4	7	6	3	-	1	-	-	40	39
6	4	10	11	10	13	12	6	11	2	12	4	13	1	2	2	-	-	-	-	96	69
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	16
2	-	2	2	1	4	2	5	7	5	7	9	9	12	11	6	-	-	-	-	334	283
-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
1	-	-	-	1	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
19	344	617	749	333	493	209	320	156	211	128	150	52	63	4	14	-	-	-	-	1913	2591
0	12	7	19	7	10	1	5	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	51	80
7	8	18	10	5	9	7	3	7	3	4	3	-	6	1	1	-	-	-	-	68	66
3	-	7	7	7	6	5	1	4	1	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	31	19
2	2	2	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	18
4	4	1	8	2	6	2	3	3	1	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	22	44
15	40	33	24	4	5	3	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	387	386
4	9	6	6	6	4	2	2	4	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	37	37
1	-	-	2	1	5	2	1	2	1	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	14	11
-	-	1	1	1	1	4	5	5	2	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	34	21
-	-	-	-	1	-	3	6	11	11	12	12	8	10	3	5	-	-	-	-	38	44
-	-	1	3	16	12	70	50	156	137	240	160	196	156	39	48	2	5	-	-	720	571
-	-	-	-	1	1	4	12	10	9	25	12	22	17	6	7	-	1	-	-	69	59
-	-	-	-	-	8	-	16	-	29	-	20	-	7	-	7	-	-	-	-	-	87
-	-	-	-	-	7	-	29	-	32	1	22	4	13	1	5	-	-	-	-	6	108
-	-	1	-	3	8	12	15	39	37	59	47	59	65	26	27	2	1	-	-	202	202
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	4	1
1	1	3	2	-	1	4	-	4	5	4	6	5	9	1	2	-	-	-	-	23	26
3	1	2	5	4	1	6	4	3	6	10	5	3	9	3	1	-	1	-	-	44	34

Kjøn- og aldersoppgave

Tabel XXXVII (forts.).			De vigtigste døds- aarsakers forhold i pct. til samtlige opgivne døds- fald. ved sygd.			Fordeling paa køn (par sexe).			0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.	
Dødsaarsaker. (Causes de décès).	Sum.					Mandkj.	Kvindkj.	Uopg.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Skjorbuk	5	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Sukkersyke	151	0,6	84	67	-	1	-	-	2	1	-	-	4	-	5	-
Pernicios anæmi	56	0,2	22	34	-	-	-	-	-	2	-	-	1	4	1	-
Leukæmi og pseudoleuk.	12	-	7	5	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Rakit	123	0,5	60	63	-	23	25	-	36	34	-	-	1	2	-	-
Kronisk alkoholisme	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt svakhet	1022	3,9	595	427	-	585	417	-	10	10	-	-	-	-	-	-
Alderdomssvakhet	4025	15,3	1784	2241	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	6	-	5	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et rheumatismus chron.	12	-	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis urica	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	6	-	3	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Morbus mac. Werlhofi; purpura hæmorrhagica.	8	-	1	7	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte organer.																
I. Hjerne og rygmarv.																
Apoplexi og hjerneemboli	1287	4,9	609	678	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suppurativ meningit	258	1,0	148	110	-	31	13	-	26	31	-	-	18	14	10	-
Epilepsi	58	0,2	29	29	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1	2	-
Kramper hos småbørn	357	1,4	216	141	-	180	112	-	34	28	-	-	1	1	1	-
Sindssygdomme	216	0,4	59	57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre hjernesygdomme	189	0,7	102	87	-	5	4	-	5	6	-	-	1	3	1	-
Rygmarvssygdomme	102	0,4	61	41	-	1	-	-	2	-	-	-	2	1	5	-
Andre sygdomme i nerve- systemet	16	-	8	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
II. Cirkulationsorganerne.																
Endo- og perikardit	49	0,2	28	21	-	-	-	-	-	3	-	-	1	1	2	-
Klappfeil og andre org. hjertesygdomme	1361	5,2	582	779	-	6	3	-	5	5	-	-	14	11	23	-
Hjertelammelse	540	2,1	302	238	-	4	2	-	5	2	-	-	1	2	4	-
Arteriosklerose	257	1,0	156	101	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	12	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i cir- kulationsorganerne.	16	-	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Respirationsorganerne.																
Bronkit, akut	679	2,6	332	347	-	176	150	-	80	89	-	-	8	15	3	-
— , kronisk og bronki- ektasi	646	2,5	312	334	-	-	2	-	5	4	-	-	1	1	2	-
Pneumoni, kataralsk	494	1,9	242	252	-	119	97	-	63	79	-	-	14	5	1	-
— , croupøs	1293	4,9	681	611	1	71	42	-	53	53	-	-	13	23	9	-
Lungeangræn	15	-	9	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pleurit, serøs	87	0,3	46	41	-	1	1	-	2	3	-	-	-	1	4	-
Pleurit, purulent	34	0,1	20	14	-	1	-	-	-	4	-	-	1	1	1	-
Lungeemboli	12	-	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma, emfysem	8	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ed kjendte dødsaaarsaker.

ordeling paa alder (par åge).																			Alder er opgit for		
15—20 aar.		20—30 aar.		30—40 aar.		40—50 aar.		50—60 aar.		60—70 aar.		70—80 aar.		80—90 aar.		90—100 aar.		over 100 aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	
1	4	4	6	9	8	10	10	9	8	22	14	15	8	2	3	-	-	-	84	67	
-	2	2	5	5	2	3	8	2	3	-	5	2	3	-	-	-	-	-	22	34	
-	-	1	2	1	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	63	
-	-	1	-	4	-	2	-	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	13	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	595	427	
1	1	-	-	-	-	1	2	1	1	35	57	473	603	1019	1222	250	350	1	2	1779	2237
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	5	1	
-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	3	-	2	3	-	1	-	-	-	6	6	
1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	
1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	7	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	7	6	10	9	25	21	61	88	131	134	229	237	137	168	7	13	-	-	609	678
19	6	14	9	8	10	6	7	7	3	6	2	2	1	1	1	-	-	-	-	148	110
4	5	10	5	5	6	2	2	2	-	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	29	29
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	216	141
2	-	6	4	8	5	10	8	10	8	7	10	10	12	4	9	1	1	-	-	59	57
4	5	7	9	15	14	11	12	17	12	13	13	17	5	5	-	-	-	-	-	101	87
3	1	3	4	3	6	6	5	12	11	13	9	11	1	-	2	-	1	-	-	61	41
-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	1	1	4	2	1	-	-	-	-	-	8	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	3	3	5	4	5	-	4	2	2	2	3	1	1	1	-	-	-	-	28	21
22	16	28	38	31	50	52	72	66	91	118	149	156	219	60	92	1	5	-	-	582	779
4	1	5	12	13	19	23	26	41	24	74	44	86	77	39	26	3	-	-	-	302	237
-	-	-	-	-	-	2	-	15	3	26	21	80	47	30	28	3	2	-	-	156	101
-	-	-	-	1	-	2	-	5	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	10	2
-	-	-	-	-	1	-	-	4	1	2	1	1	2	3	1	-	-	-	-	11	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	3	2	4	4	3	5	3	3	9	16	15	17	32	13	20	1	1	-	-	330	346
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	4	1	4	6	9	6	33	25	65	72	132	143	52	67	1	5	-	-	310	333
2	-	4	1	1	4	1	1	1	3	8	8	15	30	13	19	-	1	-	-	242	252
23	15	40	22	34	41	51	50	69	59	102	100	151	131	62	61	3	4	-	-	681	611
-	-	1	1	-	2	-	2	4	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	9	6
3	2	3	3	2	2	4	4	6	5	8	8	10	6	3	5	-	-	-	-	46	41
2	-	5	-	1	3	1	1	2	1	2	1	2	-	1	-	1	-	-	-	20	14
-	-	-	-	1	5	-	-	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	8
-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	5	3

Kjøn- og aldersopgave

Tabel XXXVII (forts.). Dødsaaarsaker. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste døds- aaarsakers forhold i pct. til samtlige opgivne døds- aaarsaker ved sygd	Fordeling paa kjø (par sexe).			0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.	
			Mandkj.	Kvindkj.	Uopgitt.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Dystoki	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vomitus gravidarum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.													
Cyanose (medfødt)	5	-	2	3	-	1	3	1	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, spina bifida	12	-	8	4	-	6	2	2	2	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	11	-	5	6	-	4	6	1	-	-	-	-	-
E. Andre sygdomme.													
Akromegali	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Degeneratio adiposa acuta ..	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Empyema antri Highmori ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber	3	-	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Febris rheum. catarrhalis ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forblødning	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Gigt	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, ascites	5	-	2	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Hæmatoporfyrynuri	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lamhet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lymphoma malignum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mastit	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Miltsygdom	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	5	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	6	-	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Myxoedema	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Navleblødning	3	-	1	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-
Næseblødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Omphalitis	4	-	1	3	-	1	3	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	-	5	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-
Struma	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores	9	-	4	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vitria organica abdominis ..	16	-	5	11	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	26331	-	12713	13614	4	1798	1422	868	896	386	406	325	4
F. Unaturlig død.													
Akut alkoholforgiftning ..	12	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre forgiftninger	16	-	11	5	-	1	-	5	-	1	-	-	-
Drukning	579	-	521	58	-	2	1	47	12	36	8	39	-
Forfrysning	8	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	65	-	30	35	-	2	4	16	11	-	4	-	-
Andre ulykkestilfældet	268	-	210	58	-	5	3	14	5	9	2	19	-
Drap og mord	21	-	19	2	-	4	1	1	-	-	-	-	-
Selv mord	91	-	72	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	27391	-	13593	13794	4	1812	1431	951	924	432	420	383	4

Kjendte død

Causes de dé

Tabel XXXVIII.				I	II	III			IV		V			VI	VII	VIII								
Dødsårsaker. (Causes de décès).		Tilsammen.	Forhold i procent til samtlige opgitte dødsårsaker ved sygd.	Kristiania.	Drobak. Søn og Hølen.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Hundfoss.	Kongsberg.	Tonsberg.	Horten.	Ausgaardstrand. Holmestrand.	Svelvik. Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.																								
<i>I. Akute.</i>																								
Tyfoidefeber	60	0,7	9	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	4	-
Epid. cerebrospinal meningit.	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Akut poliomyelit	8	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	27	0,3	15	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Mæslinger	17	0,2	5	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	253	3,0	139	-	-	-	5	4	5	22	3	1	3	-	1	2	7	1	-	1	-	-	1	-
Kikhoste	143	1,7	36	-	-	4	2	4	3	1	1	1	2	-	-	3	-	-	-	-	-	3	1	-
Influenza	21	0,3	6	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Gigtfeber	17	0,2	4	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas, flegmone	30	0,4	8	-	-	-	1	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi og sephæmi	69	0,8	32	-	-	-	-	3	-	2	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Pemfigus hos nyfødte	16	0,2	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut diarré (kolerine)	359	4,3	155	-	-	3	4	5	11	14	1	8	6	1	1	3	1	5	3	-	1	-	7	4
Tetanus, trismus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>																								
Tuberkulose:																								
a. Lungeme	1467	17,4	510	5	1	17	10	18	23	51	4	13	14	15	4	1	16	16	7	14	3	6	16	2
b. Tarmkanalen	49	0,6	19	-	-	-	-	1	-	1	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
c. Ben og led	44	0,5	17	-	-	-	1	1	-	6	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
d. Urin- og kjønnsorganer	9	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Lymfekjertler (skrofulose)	7	-	2	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
f. Andre organer	19	0,2	4	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs meningit.	286	3,4	86	2	-	2	1	7	9	6	-	5	5	1	-	1	2	5	3	-	2	2	3	4
h. Miliærtuberkulose	31	0,4	10	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spedalskhet	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	34	0,4	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kræft:																								
1. Carcinom (uten opg. sæte)	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	326	3,9	100	3	-	3	5	10	8	7	2	3	5	3	-	3	3	3	9	1	2	-	2	2
b. Leveren	50	0,6	13	-	-	-	-	-	1	3	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	2	2

rsaker i byerne.

	IX					X			XI					XIII	XIV	XV		XVI	XVII	XVIII		XIX	XX									
Langesund. Statthelle.	Østerris-ør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad	Lillesand	Kristiansund.	Mandal.	Parsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger.	Skudeneshavn. Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Rødø.	Narvik.	Hæstad.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	1	15	5	-	8	6	1	2	-	1	3	18	4	-	53	1	3	2	6	26	1	-	2	-	2	1	-	7	1	2	2
-	-	-	12	3	-	3	2	-	1	-	1	2	19	-	1	14	-	11	-	7	10	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1
-	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	2	-	5	-	2	28	-	-	1	4	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	-	1	-	-	7	-	3	-	-	2	2	13	-	1	14	2	-	1	2	17	-	1	-	1	4	9	-	1	3	3	-
1	1	1	6	-	-	3	1	1	1	-	-	-	10	-	2	12	-	-	-	6	4	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	3	-	-	1	-	3	-	6	-	1	23	1	18	-	3	18	2	-	-	-	-	-	2	1	-	4	1
2	1	1	8	5	2	10	3	-	2	-	1	2	6	-	2	50	-	8	-	8	30	3	4	1	-	-	8	-	6	1	4	5
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
1	-	-	5	1	-	8	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	2	-	2	7	-	-	-	-	-	-	6	-	2	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	6	-	3	-	5	1	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	2	5	1	5	-	-	6	2	-	-	1	-	-	-	-	3	-	2
1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	-	2	11	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kjendte død

Tabel XXXVIII (forts.).				I	II		III		IV		V		VI	VII	VIII									
Dødsårsaker. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i procent til samtlige opgivne dødsårsaker ved sygd.	Kristiania.	Drobak. Son og Hølen.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Honefoss.	Kongsberg.	Tonsberg.	Horten.	Aasgaardstrand.	Holmestrand.	Svelvik.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrunn.
E. Andre sygdomme.																								
Akromegali	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Degeneratio adiposa acuta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema antri Highmori	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Feber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatico- catarrh	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, ascites . . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmatoporfyrinuri . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mastit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni . . .	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Navleblødning	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Omphalitis	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica ab- dominis	10	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8416	-	2921	25	894	74	189	157	367	23	84	110	86	443	165	8144	18	49	32	32	106	100		
F. Unaturlig død.																								
Akut alkoholfor- giftning	7	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre forgiftninger	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drukning	100	-	10	2	1	1	5	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	1	-	-	-
Forfrysning	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	16	-	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre ulykkestil- fælder	88	-	36	-	1	1	2	3	4	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	4
Drap og mord	6	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	27	-	16	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Sum	8670	-	3004	27	896	77	197	163	374	24	85	111	87	443	165	9148	18	51	34	32	111	100		

Kjøn- og aldersopgaver v

Causes de décès par s

Tabel XXXIX. Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa kjønn (par sexe).			0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15— aar.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Uopgit.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.														
<i>I. Akute.</i>														
Tyfoidefeber	60	27	33	-	-	-	-	3	1	2	1	1	6	
Epid. cerebrospinal- meningit	4	2	2	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	
Akut poliomyelitis	8	6	2	-	-	-	4	1	-	-	-	-	1	
Skarlagensfeber	27	16	11	-	-	1	11	5	4	2	-	-	1	
Mæslinger	17	7	10	-	2	3	4	7	1	-	-	-	-	
Difteri (croup)	253	127	126	-	9	3	50	61	49	38	17	18	2	
Kikhoste	143	44	99	-	26	50	14	45	4	3	-	-	-	
Influenza	21	6	15	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Gigtfeber	17	8	9	-	-	-	1	-	1	2	1	3	1	
Erysipel, flegmone	30	14	16	-	3	7	2	-	-	-	-	1	1	
Pyæmi og septhæmi	69	41	28	-	8	9	1	2	2	1	2	1	1	
Pemfigus hos nyfødte	16	7	9	-	7	9	-	-	-	-	-	-	-	
Akut diarré (kolerine)	359	193	166	-	133	125	42	20	3	4	1	1	-	
Tetanus, trismus	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
<i>II. Kroniske.</i>														
Tuberkulose:														
a. Lungerne	1467	640	827	-	8	4	7	10	17	23	31	34	78	
b. Tarmkanalen	49	20	29	-	2	1	4	2	-	4	4	6	5	
c. Ben og led	44	24	20	-	-	-	1	2	3	3	5	4	2	
d. Urin- og kjønssorg	9	5	4	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	
e. Lymfekjertler (skrofulose)	7	5	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	
f. Andre organer	19	7	12	-	-	-	2	1	1	2	-	1	1	
g. Tuberkuløs meningit	286	133	153	-	22	20	56	63	28	35	12	16	2	
h. Miliærtuberkulose	31	18	13	-	2	-	3	2	4	3	-	1	1	
Spedalskhet	10	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Syfilis	34	21	13	-	14	8	-	-	-	-	-	-	-	
Kræft:														
1. Carcinom (uten opgit sæt)														
a. Mave	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
b. Leveren	326	177	149	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
c. Brystkjertelen	50	18	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
d. Kjønnsorganerne	39	-	39	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
e. Andre organer	58	1	57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2. Sarkom (uten opgit sæt)	145	66	79	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
a. Bensystemet	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
b. Andre steder	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skjærbuk	27	14	13	-	-	-	3	-	-	-	-	1	1	
Sukkersyke	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Sukkersyke	69	37	32	-	1	-	-	1	3	-	2	1	-	
Perniciøs anæmi	18	7	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Leukæmi, pseudoleukæmi	5	3	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	

endte dødsårsaker i byerne.

[illegible]

Kjøn- og aldersopgaver v

Tabel XXXIX (forts.). Dødsårsaker. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa kjøen (par sexe).			0—1 aar.		1—5 aar.		5—10 aar.		10—15 aar.		15— aar.
		Mandkj.	Kvindekj.	Uopgit.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.
Emboli og thrombose . . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.													
Cyanose (medfødt)	5	2	3	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, spina bifida	6	5	1	-	3	-	2	1	-	-	-	-	-
Andre dannelsesfeil	5	2	3	-	1	3	1	-	-	-	-	-	-
E. Andre sygdomme.													
Akromegali	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Degeneratio adiposa acuta	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Empyema antri Highmori	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Feber	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Febris rheumatico-catarrh.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, ascites	3	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Hæmatoporfyriuri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mastit.	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	3	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Navleforblødning	2	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Omphalitis	4	1	3	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	5	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Tumores	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	10	3	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8416	3988	4428	-	797	638	346	378	172	150	113	127	147
F. Unaturlig død.													
Akut alkoholforgiftning . .	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre forgiftninger	9	7	2	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-
Drukning	100	95	5	-	-	-	12	-	15	1	7	1	7
Førfrysning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Forbrænding	16	10	6	-	-	1	7	3	-	1	-	-	-
Andre ulykkestilfælder . .	88	66	22	-	3	2	9	3	4	-	3	2	5
Drap og mord	6	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Selv mord	27	24	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	8670	4202	4468	-	801	641	379	384	192	152	123	130	160

Endel av lægerne behandlede, epidemiske sygdomme fordelt paa lægedistrikter og maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De romerske tal i følgende tabeller betegner de enkelte amter, saaledes som de paa s. 1* og følgende er anført.

De av lægerne meddelte opgaver over tilfældenes fordeling paa maaneder omfatter i alle behandlede tilfælder, idet tiden ikke altid er opgit for disse.

a. Eksantematisk tyfus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XL.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
XVIII.	Folden	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Austlofoten	5	-	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-

b. Tyfoidfeber (*ilcotyphus*).

I.	Kristiania	71	5	7	4	1	3	3	3	11	4	10	14
II.	Aker	8	3	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1
	Ullensaker	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1
	Høland	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Follo:												
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
III.	Eidsberg	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Moss:												
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg by	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	4
	Fredrikstad by	17	-	-	-	1	-	-	-	8	2	-	6
	Bygder	46	1	-	1	1	2	3	-	1	-	6	30
	Hvaler:												
	Bygder	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2
IV.	Drammens stadsfysikat	8	-	1	-	-	-	-	-	1	1	3	2
	Drammens distrikt:												
	Bygder	5	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Modum	5	-	1	-	-	1	-	-	1	-	1	1
	Nes	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
V.	Tonsberg:												
	Tønsberg by	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Horten by	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Hof:												
	Holmestrand by	14	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik:												
	Larvik by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandefjord by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	7	1	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-

b. Tyfoidfeber (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VI.	Hedemarken:													
	Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Østerdalen.....	6	1	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Faaberg:													
	Lillehammer by	4	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Lom.....	8	-	-	3	4	1	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien by	201	-	-	-	-	1	-	-	-	1	5	172	22
	Bygder	56	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	43	12
	Kragerø:													
	Langesund by.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Sauland	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
IX.	Vestre Nedenes:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Aamli	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
X.	Kristiansand by.....	5	2	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
	Lyngdal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	Vanse:													
	Bygder	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Flekkefjord:													
	Flekkefjord by	8	1	-	-	-	-	5	1	-	-	1	-	-
XI.	Sogndal:													
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:													
	Bygder	17	-	-	-	1	1	-	-	8	2	-	3	2
	Stavanger stadsfysikat	16	4	-	2	-	-	1	3	4	-	1	-	1
	Stavanger distrikt....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøy:													
	Skudeneshavn by ..	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	25	1	1	13	9	1	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland ..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndhordland ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Voss	6	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	2
	Søndre Midthordland..	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Nordre Midthordland..	65	-	-	-	1	1	7	10	25	6	3	7	5
	Osterøen	15	6	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5
	Alversund	4	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-
	Lindaas	14	3	-	1	1	-	-	1	2	2	2	1	1
XIII.	Bergen	125	1	3	3	5	8	13	15	40	32	3	2	-

b. Tyfoidfeber (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
XIV.	Lærdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Vik	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
	Gulen	64	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-
	Ytre Søndfjord	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Kinn:												
	Bygder	8	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	1
	Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XV.	Indviken	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Indre Søndmør	10	-	-	-	-	2	5	1	-	-	-	1
	Østre Søndmør	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
	Ørskog	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund by	44	2	-	2	-	-	-	1	12	22	4	1
	Bygder	22	-	-	-	-	-	1	1	9	2	9	-
	Ytre Romsdal:												
	Bygder	8	2	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-
	Indre Romsdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund by ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XVI.	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trondhjem by	149	6	8	3	27	10	11	8	21	15	12	15
	Strinden	7	1	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1
	Røros	44	3	4	10	13	5	1	2	1	-	-	4
	Guldalen	7	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
	Orkedalen	5	1	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Hitteren	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Fosen	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Indre Fosen	13	-	-	-	-	3	3	7	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	5	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Inderoen	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stenkjær:												
	Bygder	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
	Grong	6	-	-	-	-	-	2	-	-	3	1	-
	Namsos:												
	Namsos by	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
XVIII.	Kolvereid	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brønnøy	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ranen	8	1	-	-	2	1	3	1	-	-	-	-
	Lurøy	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø by	10	-	-	-	-	-	2	-	-	7	-	1
	Skjerstad	11	2	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ofoten:												
	Bygder	5	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
	Buksnes	3	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Austlofoten	5	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-
	Sortland	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Under lofotfisket	6	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-

d. Akut poliomyelit (forts.).

Label XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
VIII.	Skien:													
	Bygder	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:													
	Bygder	4	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Sauland	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
IX.	Evje	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
X.	Kristiansand by	3	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Oddernes:													
	Bygder	5	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-
	Undal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-
XI.	Sandnes:													
	Sandnes by	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	5	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Stavanger distrikt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Finnø	5	1	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
	Sand	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2
	Karmøy:													
	Skudeneshavn by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	-	-	-	-	2	-	4	2	4	-	-	-
	Haugesund:													
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
XII.	Ytre Søndhordland	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Ytre Hardanger	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIV.	Vik	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Indre Søndfjord	5	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kinn:													
	Bygder	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordfjordeidet	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndmør	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sundalen	5	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
XVI.	Strinden	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
	Røros	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Indre Fosen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Indreøen	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:													
	Bygder	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Grong	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

d. Akut poliomyelit (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
XVIII.	Namsos:												
	Bygder	3	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
	Fosnes	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Brønnøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lurøy	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bodo:												
	Bodin	4	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Skjerstad	7	-	-	6	-	-	-	-	1	-	-	-
	Steigen	4	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Hamarøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten:												
	Bygder	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hadsel	26	-	22	-	3	1	-	-	-	-	-	-
	Sortland	10	2	2	3	2	1	-	-	-	-	-	-
	Under lofotfisket	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibbestad	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Maalselven	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karløy	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
XX.	Kistrand	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

e. Skarlagensfeber (*scarlatina*).

I.	Kristiania	569	52	55	42	54	43	34	23	28	45	85	65
II.	Aker	160	21	8	15	4	16	20	14	18	15	15	7
	Ullensaker	62	7	12	4	-	1	1	1	3	1	-	15
	Høland	4	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
	Follo:												
	Bygder	14	-	1	-	1	-	2	2	-	3	2	6
III.	Eidsberg	13	1	1	2	2	2	-	1	-	3	1	-
	Moss:												
	Moss by	4	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	Bygder	17	10	2	2	2	-	-	-	-	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg by	6	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4
	Bygder	17	-	2	1	2	-	3	-	1	-	2	1
	Hvaler:												
	Fredrikshald by	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI.	Drammens stadsfysikat	25	10	-	3	2	4	-	-	-	-	5	1
	Drammens distrikt:												
	Bygder	32	8	4	2	3	-	2	2	-	1	12	1
	Ringerike:												
	Hønefoss by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	2	1	-	-	-	-	-	1	-	4	-

e. Skarlagensfeber (forts.).

abel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikt.													
	Modum	19	1	6	1	4	2	1	-	-	-	-	3	1
	Aal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:													
	Kongsberg by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg by	13	2	-	-	-	-	6	-	1	-	-	4	-
	Horten by	20	3	1	1	-	6	-	-	-	1	-	3	5
	Bygder	13	-	1	-	-	-	-	1	-	1	6	2	2
	Hof:													
	Bygder	5	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
	Larvik:													
	Larvik by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger by	9	-	-	-	-	4	-	1	-	3	1	-	-
	Bygder	80	14	9	4	14	12	1	-	8	3	5	5	5
	Hedemarken:													
	Hamar by	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	62	6	10	6	6	7	2	1	-	2	1	12	9
	Søndre Østerdalen	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Rendalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Tønsset	61	22	7	4	2	2	1	9	10	1	-	2	1
VII.	Hadeland og Land ...	34	2	4	1	-	1	-	1	8	1	3	8	5
	Søndre Valdres	21	9	1	5	3	2	-	-	1	-	-	-	-
	Nordre Valdres	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	9	1	1	1	-	-	-	3	1	1	1	-	-
	Bygder	26	5	9	3	2	-	-	1	1	1	1	-	3
	Faaberg:													
	Lillehammer by	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Ringeby	9	-	-	-	-	2	-	-	1	4	-	1	1
	Lom	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien by	49	5	3	2	2	5	5	1	7	2	7	8	2
	Porsgrund by	21	3	1	1	1	4	2	3	3	1	2	-	-
	Brevik by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	121	21	13	23	12	9	7	11	1	9	2	10	3
	Kragerø:													
	Kragerø by	35	3	1	9	5	4	2	2	-	2	2	3	2
	Langesund by	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Stathelle by	4	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	115	-	-	7	4	2	6	2	1	6	12	32	43
	Hollen	36	5	1	5	2	-	-	-	1	1	1	-	20
	Sauland	11	1	-	-	2	6	2	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	16	-	2	8	1	-	5	-	-	-	-	-	-
	Laardal	21	6	7	1	2	-	-	-	2	-	-	3	-
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerrisor by	15	1	1	2	3	-	-	-	-	-	1	3	4
	Tvedestrand by	52	1	-	-	-	-	-	-	-	12	26	12	1
	Bygder	75	18	24	2	1	2	3	-	-	-	8	9	8

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XL (forts.).													
Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
	Vestre Nedenes:												
	Arendal by	14	4	1	1	2	3	-	-	2	1	-	-
	Grimstad by	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	18	4	8	-	-	1	-	2	2	1	-	-
	Aamli	4	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
X.	Kristiansand by	26	-	1	3	6	3	3	1	3	1	2	1
	Oddernes:												
	Mandal by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	-	-	-	1	5	3	-	1	1	-	-
	Undal	14	1	-	-	-	-	1	3	-	4	-	5
	Vause:												
	Bygder	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord by	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI.	Sogndal:												
	Bygder	22	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:												
	Egersund by	10	3	4	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Bygder	56	6	12	1	1	12	3	3	3	6	2	6
	Sandnes:												
	Sandnes by	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	69	19	4	16	1	10	3	-	-	9	-	7
	Stavanger stadsfysikat	137	27	28	24	10	7	5	2	10	6	5	12
	Stavanger distrikt	44	11	5	8	5	-	-	9	2	-	-	4
	Finno	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sand	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Karmøen:												
	Kopervik by	9	-	-	-	7	-	1	-	-	-	-	1
	Bygder	4	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-
	Hagesund:												
	Hagesund by	15	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	9
	Bygder	4	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland . .	17	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	11
	Ytre Søndhordland . .	13	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tysnes	25	-	-	-	-	-	-	1	10	-	6	4
	Indre Hardanger	6	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Voss	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland .	12	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
	Nordre Midthordland .	40	13	9	4	11	-	-	-	1	-	1	1
	Osterøen	27	-	5	1	10	-	-	1	-	-	-	-
	Alversund	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	11	1	-	-	2	7	-	-	-	1	-	-
XIII.	Bergen	127	24	28	17	11	12	10	8	2	4	5	5
XIV.	Vik	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gulen	6	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Kirkebø	5	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2
	Ytre Søndfjord	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Kinn:													
	Flørø by.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	3	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord.....	6	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	-	-
	Indviken.....	43	1	-	11	6	4	-	-	3	2	4	7	5
XV.	Vestre Søndmør.....	4	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndmør.....	26	7	2	1	-	-	3	-	1	10	-	-	2
	Østre Søndmør.....	11	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund by.....	4	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	11	-	-	-	3	-	2	3	1	-	2	-	-
	Ytre Romsdal:													
	Bygder.....	20	-	-	8	-	-	-	-	-	1	-	6	5
	Indre Romsdal.....	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund by...	49	5	5	3	2	11	9	-	3	4	2	5	-
	Bygder.....	44	12	19	3	-	-	7	2	-	1	-	-	-
	Sundalen.....	25	1	2	2	4	-	9	-	-	7	-	-	-
	Surendalen.....	103	33	30	11	4	10	8	3	-	1	-	2	1
	Nordre Nordmør.....	10	3	2	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-
XVI.	Trondhjem by.....	152	5	5	7	1	5	2	17	10	22	12	28	38
	Strinden.....	45	6	-	-	9	-	8	4	-	1	-	15	2
	Selbu.....	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros.....	10	-	-	-	-	2	-	-	-	-	3	2	3
	Guldalen.....	22	5	9	3	-	3	-	1	-	-	1	-	-
	Opdal.....	31	6	8	-	4	2	-	1	2	-	7	1	-
	Orkedalen.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hitteren.....	24	5	-	-	3	-	-	6	-	-	10	-	-
	Høyne.....	20	-	-	-	5	1	3	3	4	-	2	-	2
	Ytre Fosen.....	63	-	-	-	-	-	-	44	4	4	4	3	4
	Indre Fosen.....	61	8	4	22	6	-	-	-	2	1	-	2	16
	Nordre Fosen.....	6	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-
VII.	Stjørdalen.....	26	-	-	12	-	6	-	-	8	-	-	-	-
	Levanger:													
	Bygder.....	3	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
	Indørøen.....	8	-	-	-	-	3	4	-	-	-	1	-	-
	Fosnes.....	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-
	Kolvereid.....	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Vikten.....	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
	Brønnøy.....	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4
	Alstahaug.....	20	1	-	-	-	-	-	2	-	6	-	1	10
	Vefsen:													
	Mosjøen by.....	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	Bygder.....	13	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	2	7
	Ranen.....	6	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Lurøy.....	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal.....	22	2	2	1	-	-	1	1	8	-	-	5	2
	Bodø:													
	Bodø by.....	29	5	3	4	6	2	4	1	-	2	-	-	2
	Bodin.....	45	6	8	18	2	4	5	1	-	-	-	1	-
	Folden.....	56	-	-	-	-	8	6	15	3	7	8	5	4
	Skjerstad.....	11	-	-	-	2	4	-	2	2	-	1	-	-

e. Skarlagensfeber (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
	Steigen	14	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7	-
	Lødingen	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ofoten:												
	Narvik by	15	-	-	3	1	-	2	3	1	2	-	3
	Bygder	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	Flakstad	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	7	-	-	-	2	1	2	2	-	-	-	-
	Austlofoten	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Hadsel	24	-	1	-	1	1	-	3	-	-	-	9
	Sortland	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XIX.	Trondenes:												
	Harstad by	10	-	-	-	-	5	1	2	-	-	1	1
	Bygder	17	3	-	-	-	5	4	3	-	-	1	1
	Ibbestad	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lenvik	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	4	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-
	Balsfjord	9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	2
	Tromsø:												
	Tromsø by	26	4	3	2	-	-	-	-	1	2	-	6
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Lyngen	6	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-
	Skjervøy	20	1	-	-	-	-	1	7	-	-	1	1
XX.	Alten	4	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Loppen	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3
	Hammerfest:												
	Hammerfest by	8	5	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Maasø	19	-	-	-	-	-	2	1	-	14	2	-
	Vardø:												
	Vardø by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Vadsø:												
	Bygder	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (morbilli).

I.	Kristiania	113	5	6	3	2	4	2	3	-	-	9	23
II.	Aker	60	17	8	5	2	7	3	2	3	2	3	-
	Ullensaker	34	16	16	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Høland	9	-	1	-	6	2	-	-	-	-	-	-
	Follo:												
	Drobak by	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Moss:												
	Moss by	6	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1
	Bygder	12	1	-	10	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg by	293	-	15	43	98	108	12	5	1	1	5	5
	Fredrikstad by	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
	Bygder	108	11	9	23	10	24	11	3	-	-	2	6
	Hvaler:												
	Fredrikshald by	5	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	16	3	2	6	-	5	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (forts.).

Tabel XL (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV.	Drammens stadsfysikat	636	-	-	-	1	46	219	136	56	38	57	58	25
	Drammens distrikt:													
	Bygder	128	-	-	-	3	9	4	30	28	30	11	10	3
	Ringerike:													
	Hønefoss by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1	-
	Modum	203	7	2	3	4	16	26	3	35	36	27	25	19
	Sandsvær:													
	Kongsberg by	85	-	-	7	28	44	6	-	-	-	-	-	-
	Bygder	44	-	-	8	11	9	6	10	-	-	-	-	-
Rollag	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg by	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Horten by	11	-	-	-	-	-	-	2	3	3	-	3	-
	Aasgaardstrand by . .	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder	52	-	1	2	2	3	9	24	10	1	-	-	-
	Hof:													
	Bygder	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	10	-
	Larvik:													
	Larvik by	228	40	101	77	5	4	-	1	-	-	-	-	-
	Sandefjord by	29	19	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	12	1	4	3	1	-	-	3	-	-	-	-	-	
VI.	Soler og Odalen:													
	Kongsvinger by	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	45	7	13	10	7	5	-	-	-	-	-	-	3
	Hedemarken:													
	Hamar by	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	3	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1
	Rendalen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Tønset	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land . . .	310	-	2	5	12	18	22	47	21	28	45	48	62
	Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	Epidemisk.					
	Toten:													
	Gjøvik by	13	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	11
	Bygder	108	9	2	7	26	31	28	-	1	4	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien by	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Porsgrund by	28	-	-	3	12	10	3	-	-	-	-	-	-
	Bygder	45	-	-	15	10	12	7	-	-	-	-	1	-
	Kragerø:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Kviteseid	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerrisør by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	13	-	2	3	-	-	-	-	-	-	4	-	4
	Vestre Nedenes:													
	Arendal by	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

f. Mæslinger (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
X.	Kristiansand by	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
	Oddernes:												
	Bygder	8	-	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-
	Vanse:												
	Bygder	13	-	-	-	-	-	-	-	3	1	9	-
	Flekkefjord:												
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XI.	Sogndal:												
	Bygder	8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stavanger stadsfysikat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Karmøen:												
	Kopervik by	23	-	-	-	-	-	4	19	-	-	-	-
	Bygder	11	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
XII.	Indre Søndhordland . .	14	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-
	Ytre Søndhordland . .	54	-	-	-	-	-	-	-	-	21	10	11
	Ytre Hardanger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XIII.	Bergen	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
XV.	Ørskog	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund by	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjem by	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Røros	4	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
	Ørkedalen	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Hevne	17	16	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Fosen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Levanger:												
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stenkjær:												
	Stenkjær by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Namsos:												
	Namsos by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:												
	Bygder	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XX.	Hammerfest:												
	Hammerfest by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

g. Difteri og strupehoste (*diphtheria, croup*).

I.	Kristiania	2223	235	176	156	138	180	131	94	111	148	272	294	2
II.	Aker	221	43	8	11	10	5	12	28	34	23	18	12	
	Ullensaker	43	7	5	-	4	3	-	5	3	3	8	4	
	Høland	43	10	6	5	5	1	-	2	3	1	9	1	
	Follo:													
	Drøbak by	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	
	Bygder	80	19	7	6	7	9	5	5	3	5	9	5	

g. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
VIII.	Skien:												
	Skien by	22	14	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	20	3	3	1	2	2	1	-	-	-	4	-
	Hollen	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
	Sauland	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	2
	Kviteseid	3	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-
	Tinn	19	-	-	1	-	-	-	10	2	3	3	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisor by	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Tvedestrand by	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	7	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Arendal by	8	1	-	-	1	-	-	-	1	-	3	2
	Grimstad by	77	3	-	-	4	24	1	4	1	-	-	24
	Lillesand by	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	35	3	6	2	1	-	2	1	-	1	5	4
	Evje	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sætersdalen	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand by	343	33	33	24	18	20	24	34	38	34	35	29
	Oddernes:												
	Mandal by	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	89	10	17	10	8	5	5	3	11	6	9	-
	Undal	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
	Vanse:												
	Farsund by	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord by	4	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-
XI.	Sandnes:												
	Sandnes by	10	5	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	16	-	-	1	3	3	2	-	-	-	-	6
	Stavanger stadsfysikat	99	17	12	4	2	9	2	4	1	6	11	7
	Stavanger distrikt	15	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5
	Sand	5	1	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
	Finnø	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøyen:												
	Skudeneshavn by ..	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kopervik by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	6	-	-	1	-	-	3	-	-	1	-	1
	Haugesund:												
	Haugesund by	23	1	2	-	-	-	-	4	1	3	9	3
	Bygder	15	-	-	-	-	3	1	1	5	-	1	-
XII.	Indre Søndhordland ..	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-
	Ytre Søndhordland ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tysnes	3	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
	Indre Hardanger	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	3	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
	Voss	11	-	-	-	-	3	-	-	-	-	4	3
	Søndre Midthordland ..	5	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-
	Nordre Midthordland ..	99	13	2	7	17	9	6	8	15	9	6	3
	Osterøen	79	20	13	8	13	3	1	-	-	-	5	9
	Alversund	10	2	-	-	-	1	-	3	-	4	-	-
	Lindaas	15	-	-	1	1	3	-	-	2	2	6	-

g. Difteri og strupehoste (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
XIII.	Bergen	375	45	26	26	30	23	33	21	20	37	38	39	37
XIV.	Lærdal	16	-	-	-	-	-	-	-	-	9	5	1	1
	Sogndal	13	-	-	-	9	-	-	-	-	-	3	1	-
	Vik	13	10	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Gulen	8	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Kirkebø	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	7	-	-	-	-	-	2	2	3	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	14	-	-	1	2	2	-	-	-	1	-	2	6
	Kinn:													
	Florø by	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Bygder	12	2	-	-	-	2	2	4	-	-	-	2	-
	Ytre Nordfjord	21	1	4	1	-	-	-	5	1	7	2	-	-
	Nordfjordeidet	8	5	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Indviken	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndmør	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund by	10	2	-	2	1	-	-	-	2	-	-	1	2
	Bygder	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:													
	Bygder	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund by	10	2	1	2	-	2	1	1	-	-	-	-	1
	Bygder	13	1	-	-	-	-	-	2	3	1	3	2	1
	Surendalen	6	-	-	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
XVI.	Trondhjem by	¹⁾ 249	28	40	22	26	9	39	27	6	5	16	21	10
	Strinden	13	1	3	-	3	-	-	-	-	1	-	5	-
	Røros	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Guldalen	9	-	2	1	2	-	-	-	1	-	-	3	-
	Orkedalen	47	10	3	4	-	1	1	1	-	3	7	6	11
	Hitteren	14	3	-	1	-	2	1	-	2	-	3	1	1
	Hevne	18	-	-	-	-	-	-	-	5	-	8	5	-
	Ytre Fosen	7	-	-	-	1	-	4	1	-	1	-	-	-
	Indre Fosen	3	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	7	-	-	1	1	-	-	-	4	-	-	-	1
	Frosten	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Levanger:													
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
	Stenkjær:													
	Bygder	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fosnes	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Kolvereid	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
XVIII.	Alstahaug	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
	Vefsen:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Steigen	8	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	3	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
	Sortland	66	5	2	-	-	-	4	2	5	3	4	3	38

¹⁾ Derav 81 ikke kliniske tilfælder.

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XL (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V.	Aal	9	2	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:													
	Kongsberg by	37	13	18	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	9	6	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg by	125	29	26	25	15	7	3	7	4	8	1	-	-
	Horten by	80	38	24	13	-	3	1	1	-	-	-	-	-
	Bygder	187	44	28	13	26	9	11	22	15	6	6	1	6
	Hof:													
	Holmestrand by	15	9	4	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Svelviken by	6	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	50	2	10	7	-	-	-	-	11	5	4	4	7
	Larvik:													
	Larvik by	304	129	84	80	1	1	7	-	1	-	-	1	-
	Sandefjord by	101	13	7	11	15	9	13	9	6	2	7	1	8
	Bygder	89	10	7	5	6	9	9	3	9	5	1	9	16
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger by	33	-	15	5	-	-	-	-	-	-	8	5	-
	Bygder	180	19	44	30	38	14	3	11	19	-	2	-	-
	Hedemarken:													
	Hamar by	136	-	1	22	38	38	19	5	12	1	-	-	-
	Bygder	290	6	9	24	29	55	47	43	42	12	13	3	7
	Søndre Østerdalen ...	485	23	21	32	50	75	92	73	53	25	16	12	13
	Trysil	139	-	-	-	-	2	-	4	11	15	26	32	49
	Rendalen	106	1	9	18	-	8	2	2	10	4	12	18	22
	Tonset	83	16	4	4	2	5	5	4	-	9	8	12	14
VII.	Hadeland og Land ...	69	11	3	7	1	9	11	10	2	2	8	1	4
	Nordre Valdres	10	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjøvik by	34	1	-	-	1	-	-	3	3	6	12	8	-
	Bygder	66	9	2	7	5	5	1	2	2	5	4	18	6
	Faaberg:													
	Lillehammer by ...	19	-	-	-	1	3	1	-	-	13	-	1	-
	Bygder	62	-	-	13	-	2	2	1	6	-	10	19	9
	Lom	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	18	17	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien by	50	20	14	7	-	5	1	-	-	-	-	3	-
	Porsgrund by	97	13	-	12	12	19	14	24	3	-	-	-	-
	Brevik by	48	18	17	11	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	67	8	14	11	10	6	9	2	2	-	4	1	-
	Kragerø:													
	Kragerø by	4	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Langesund by	35	-	2	-	2	8	7	7	1	2	3	3	-
	Stathelle by	9	-	-	-	4	4	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder	54	8	1	-	11	7	10	9	3	-	3	-	2
	Hollen	63	16	10	19	3	5	8	1	1	-	-	-	-
	Sauland	36	-	-	-	-	1	1	2	-	3	-	19	10
	Kviteseid	48	-	-	25	3	-	-	2	1	9	3	3	2
	Laardal	3	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
IX.	Østre Nedenes:													
	Østerriser by	37	7	5	10	8	7	-	-	-	-	-	-	-
	Tvedestrand by	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	57	2	1	-	-	1	1	-	-	3	7	29	-
	Vestre Nedenes:													
	Arendal by	9	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	4	-
	Lillesand by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	14	-	-	-	-	1	1	-	-	6	3	1	-
	Evje	5	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-
X.	Kristiansand by	107	-	1	-	-	-	-	-	2	1	4	30	-
	Oddernes:													
	Mandal by	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	31	-
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-
	Undal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Lyngdal	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Vause:													
	Farsund by	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-
	Bygder	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	2	-
	Flekkefjord:													
XI.	Bygder	8	-	2	2	3	-	-	-	1	-	-	-	-
	Sogndal:													
	Bygder	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:													
	Egersund by	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Sandnes:													
	Sandnes by	6	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	9	1	3	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
XII.	Stavanger stadsfysikat	257	19	22	27	27	25	7	10	38	34	24	15	-
	Stavanger distrikt	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Finno	3	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Sand	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karmøy:													
	Bygder	5	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	-
	Haugesund:													
	Haugesund by	116	3	-	1	9	22	24	9	12	10	9	8	-
	Bygder	7	-	-	-	-	2	-	1	1	2	-	1	-
XIII.	Indre Søndhordland ..	51	2	1	3	-	1	-	-	-	11	21	3	-
	Ytre Søndhordland ...	28	-	-	-	-	-	-	-	1	11	7	9	-
	Tysnes	35	-	-	-	17	-	1	3	1	3	2	-	-
	Indre Hardanger	78	28	5	8	-	-	-	5	19	4	4	-	-
	Ytre Hardanger	7	-	3	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-
	Voss	42	13	15	9	2	-	2	-	-	1	-	-	-
	Søndre Midthordland ..	142	30	24	15	8	-	-	-	-	-	2	23	-
	Nordre Midthordland ..	11	-	-	7	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Osterøen	52	5	4	4	4	22	3	9	1	-	-	-	-
	Lindaas	20	-	3	2	4	2	1	1	2	-	3	1	-
XIII.														
	Bergen	894	172	98	105	82	50	33	16	28	51	61	81	1

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XL (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lærdal	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gulen	20	-	-	-	-	-	-	13	2	-	5	-	-
	Kirkebo	36	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	28
	Ytre Søndfjord	10	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	4	-
	Indre Søndfjord	6	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1	1
	Kinn:													
	Florø by	7	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	53	17	10	13	4	2	2	2	-	2	1	-	-
	Ytre Nordfjord	35	4	15	9	2	-	2	3	-	-	-	-	-
	Nordfjordeidet	79	4	2	14	17	13	11	5	1	2	10	-	-
	Gloppen	21	-	-	-	-	-	16	4	-	-	1	-	-
	Indviken	28	15	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør	74	11	25	12	13	10	-	3	-	-	-	-	-
	Indre Søndmør	27	14	4	4	3	1	-	1	-	-	-	-	-
	Ørskog	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund by	87	19	10	4	30	6	3	1	3	5	6	-	-
	Bygder	15	1	-	4	3	5	2	-	-	-	-	-	-
	Ytre Romsdal:													
	Bygder	15	2	-	-	3	2	4	1	1	1	1	-	-
	Indre Romsdal	14	-	-	5	6	2	-	-	-	1	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund by	6	-	-	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-
	Bygder	6	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sundalen	16	13	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	8	1	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	17	5	4	4	2	-	-	-	-	-	-	1	1
XVI.	Trondhjem by	689	110	108	160	94	64	26	31	28	13	8	20	27
	Strinden	38	3	7	4	5	10	3	4	1	1	-	-	-
	Røros	75	-	-	-	-	-	-	-	-	4	15	20	36
	Guldalen	47	1	1	3	2	1	-	2	4	9	11	5	8
	Opdal	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	10	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	8
	Hitteren	28	-	-	-	-	1	-	11	3	3	5	3	2
	Hevne	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
	Ytre Fosen	5	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1
	Indre Fosen	15	-	-	1	-	-	2	-	-	2	6	4	-
	Nordre Fosen	17	-	-	-	-	2	1	-	4	1	2	4	3
XVII.	Stjørdalen	24	-	-	4	-	3	3	-	-	-	4	3	7
	Frosten	11	1	1	3	-	1	-	1	-	-	-	4	-
	Levanger:													
	Levanger by	33	-	-	-	-	-	-	2	4	12	10	2	3
	Bygder	52	3	-	-	-	-	-	6	7	4	10	12	10
	Inderøen	42	2	7	16	8	1	3	-	-	-	1	3	1
	Stenkjær:													
	Stenkjær by	15	-	-	-	-	1	8	1	-	-	-	-	5
	Bygder	9	1	-	-	-	1	3	2	-	2	-	-	-
	Grong	23	-	-	11	-	-	-	-	-	-	6	4	2
	Namsos:													
	Namsos by	13	-	-	-	-	-	-	-	2	5	6	-	-
	Bygder	8	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	5

h. Kikhoste (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
XVIII.	Brønnøy	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ranen	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø by	7	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hamarøy	11	-	-	-	-	-	-	-	4	7	-	-
	Lødingen	65	-	3	-	19	5	6	3	6	13	3	6
	Ofoten:												
	Narvik by	162	70	41	32	5	2	1	1	7	1	-	1
	Bygder	28	-	-	2	2	1	1	-	6	2	5	6
	Buksnes	82	-	-	-	-	-	-	-	17	26	19	20
	Austlofoten	58	1	1	1	2	3	-	8	14	10	10	6
	Hadsel	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
XIX.	Lenvik	8	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	-
	Tromsø:												
	Bygder	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
XX.	Alten	33	-	-	-	-	-	23	-	-	-	10	-
	Vardø:												
	Vardø by	50	1	-	-	8	27	8	1	4	1	-	-
	Bygder	6	-	-	-	-	-	4	2	-	-	-	-
	Vadsø:												
	Vadsø by	35	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5	11
	Bygder	21	-	-	-	-	-	-	-	6	5	3	4
	Sydvaranger	16	-	-	-	-	-	-	-	9	1	-	6

i. Influenta.

I.	Kristiania	138	32	39	21	4	5	-	-	-	4	5	7
II.	Aker	72	11	8	6	5	3	1	2	2	5	12	6
	Ullensaker	68	17	16	18	3	2	-	-	-	-	-	2
	Høland	41	8	3	6	5	3	2	-	-	1	2	4
	Follo:												
	Drøbak by	13	-	2	3	-	-	-	-	-	2	4	-
	Bygder	56	8	3	15	9	8	3	-	-	3	2	-
III.	Eidsberg	12	1	7	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Moss:												
	Moss by	13	2	1	8	1	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	9	4	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg by	150	28	12	24	6	8	6	3	9	11	17	11
	Fredrikstad by	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	55	9	11	9	5	2	2	-	-	2	3	5
	Hvaler:												
	Fredrikshald by	33	10	3	5	3	1	-	-	1	1	2	4
	Bygder	42	3	3	1	1	1	-	1	1	-	4	12
IV.	Drammens stadsfysikat	431	22	19	22	18	12	5	3	5	5	33	43
	Drammens distrikt:												
	Bygder	87	3	19	4	2	1	3	1	1	3	5	7

i. Influenta (forts.).

Label XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
Ringerike:														
Hønefoss by	24	2	9	2	4	3	-	-	-	-	-	1	3	-
Bygder	100	6	10	14	10	9	2	3	4	3	2	14	23	
Modum	161	20	10	19	20	18	6	3	1	1	6	8	49	
Nes	25	2	10	5	3	1	1	-	2	-	1	-	-	
Aal	17	1	2	-	2	-	9	1	-	-	-	1	1	
Sandsvær:														
Kongsberg by	61	9	7	8	7	3	2	8	5	4	2	4	2	
Bygder	22	2	2	1	4	1	1	2	3	1	2	2	1	
Rollag	6	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	2
V. Tønsberg:														
Tønsberg by	56	12	11	7	5	7	7	3	1	1	1	1	-	
Horten by	16	4	1	-	-	-	-	-	-	1	3	-	7	
Bygder	126	14	16	13	17	6	4	14	7	2	1	18	14	
Hof:														
Svelviken by	6	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	1	-	
Bygder	36	2	2	1	8	3	1	3	-	-	1	1	14	
Larvik:														
Larvik by	15	-	-	-	3	2	-	-	-	-	4	2	4	
Sandefjord by	26	8	1	7	1	-	-	-	-	1	-	4	4	
Bygder	27	9	4	4	4	2	2	-	-	-	1	1	1	
VI. Solør og Odalen:														
Bygder	60	13	16	5	6	3	6	1	-	-	-	1	9	
Hedemarken:														
Bygder	161	32	24	29	19	14	10	9	7	3	-	7	7	
Søndre Østerdalen ...	50	10	11	8	6	-	2	2	1	5	2	1	2	
Trysil	18	-	5	6	1	2	1	-	-	1	-	-	2	
Rendalen	33	-	10	10	8	1	-	-	-	1	1	1	1	
Tønset	18	-	-	-	2	1	2	-	2	-	2	4	4	
VII. Hadeland og Land ...														
Søndre Valdres	257	31	43	52	19	12	4	1	1	1	4	21	68	
Toten:	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gjøvik by	110	22	18	14	11	5	1	-	1	6	2	8	22	
Bygder	129	25	28	19	13	7	3	-	-	-	6	8	20	
Faaberg:														
Bygder	51	4	2	7	2	7	2	2	-	-	2	11	12	
VIII. Skien:														
Skien by	80	13	29	8	5	4	-	-	1	-	12	6	2	
Porsgrund by	119	22	9	4	4	3	7	5	6	15	14	13	17	
Brevik by	13	-	-	6	3	-	-	-	-	-	-	4	-	
Bygder	58	10	6	8	7	4	1	-	-	1	-	10	11	
Kragere:														
Kragere by	7	-	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	
Langesund by	7	1	1	1	-	2	-	-	-	-	1	-	1	
Stathelle by	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	
Bygder	25	11	7	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
Hollen	32	3	4	2	-	1	1	-	-	1	6	10	4	
Sauland	45	5	7	4	6	5	3	2	3	3	1	3	3	
Kviteseid	43	5	16	9	-	1	-	-	-	-	-	9	3	
Laardal	25	3	16	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	

i. Influenta (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisor by	15	-	-	7	5	3	-	-	-	-	-	-
	Tvedestrand by	9	1	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	52	7	3	11	6	6	3	1	2	1	5	5
	Vestre Nedenes:												
	Arendal by	121	14	19	14	15	11	4	4	4	4	7	13
	Grimstad by	161	56	32	26	20	3	2	-	1	2	-	-
	Lillesand by	8	5	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	238	66	51	47	26	6	5	-	2	-	-	5
	Evje	5	-	-	-	-	2	1	-	-	1	1	-
	Sætersdalen	4	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
X.	Kristiansand by	37	1	12	2	-	3	-	1	2	-	1	9
	Oddernes:												
	Bygder	122	16	25	27	31	15	1	-	1	-	-	-
	Undal	4	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	32	3	4	2	5	2	4	-	1	6	5	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord by	58	20	4	3	3	9	2	-	4	10	-	-
	Bygder	69	14	8	16	12	5	3	-	1	-	6	2
XI.	Sogndal:												
	Sogndal by	11	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	12	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Egersund:												
	Egersund by	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes:												
	Sandnes by	9	-	-	2	1	1	1	-	2	1	-	1
	Bygder	13	2	1	1	2	3	-	-	1	-	1	2
	Stavanger stadsfysikat	84	8	3	13	10	7	4	3	2	6	6	8
	Finnø	13	6	2	2	-	-	1	-	-	2	-	-
	Karmøy:												
	Skudeneshavn by	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Haugesund:												
	Haugesund by	133	9	20	17	10	25	9	3	1	9	8	10
	Bygder	25	-	-	2	4	2	-	-	-	1	4	6
XII.	Sveen og Vikebygd												
	herreder	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland	27	1	-	2	2	2	3	2	-	-	-	4
	Ytre Søndhordland	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Tysnes	19	12	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	29	4	2	2	2	-	6	3	-	-	-	-
	Ytre Hardanger	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1
	Voss	22	-	2	3	2	5	1	1	-	-	1	2
	Søndre Midthordland	53	-	-	4	11	4	-	10	2	6	8	-
	Nordre Midthordland	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Osterøy	28	3	1	3	1	4	3	-	-	3	1	3
	Alversund	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	386	95	31	35	34	8	3	1	7	11	19	74
XIV.	Lærdal	50	10	3	6	2	4	8	2	1	-	4	5
	Lyster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vik	7	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Influenta (forts.).

Tabel XL (forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV.	Ytre Søndfjord.....	12	1	4	1	-	-	-	-	2	2	-	1	1
	Indre Søndfjord.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Kinn:													
	Florø by.....	24	4	3	6	1	-	4	1	-	1	1	1	2
	Bygder.....	51	14	12	2	6	5	7	1	1	1	-	2	-
	Nordfjordeidet.....	15	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken.....	24	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
	Vestre Søndmør.....	45	10	8	4	3	1	-	-	1	1	1	7	9
	Indre Søndmør.....	10	1	-	1	1	3	-	-	-	-	1	1	2
	Østre Søndmør.....	73	10	6	12	10	5	2	-	-	2	5	9	12
XVI.	Ørskog.....	34	7	7	4	-	-	6	-	2	1	-	-	7
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund by.....	83	20	7	7	7	4	6	3	5	5	9	3	7
	Bygder.....	25	2	4	7	5	2	-	-	2	1	1	-	1
	Ytre Romsdal:													
	Molde by.....	6	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder.....	31	5	4	6	1	6	1	2	1	-	-	4	1
	Indre Romsdal.....	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund by...	255	46	48	15	11	19	-	-	-	-	12	26	78
XVII.	Bygder.....	12	2	1	1	1	1	-	3	-	-	1	1	1
	Sundalen.....	22	5	1	3	1	5	2	2	-	-	-	-	3
	Surendalen.....	12	5	1	2	-	3	-	-	-	-	-	1	-
	Nordre Nordmør.....	39	4	7	7	4	3	6	-	2	3	2	1	-
	Trondhjem by.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Strinden.....	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Røros.....	161	34	27	34	23	7	11	3	2	1	3	9	7
	Opdal.....	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen.....	93	12	11	20	4	11	7	6	4	6	2	5	5
	Ytre Fosen.....	33	3	2	5	7	2	4	3	-	1	3	3	-
XVIII.	Nordre Fosen.....	43	7	7	8	1	7	5	6	-	2	-	-	-
	Stjørdalen.....	29	2	10	5	4	2	1	2	1	-	1	-	1
	Frosten.....	18	5	5	2	-	-	-	1	-	2	-	1	2
	Levanger:													
	Levanger by.....	4	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	60	7	12	9	12	7	4	3	2	-	-	3	1
	Inderøen.....	18	1	4	3	1	-	-	1	2	1	2	1	2
	Stenkjær:													
	Stenkjær by.....	36	9	4	5	3	1	2	-	4	-	-	4	4
	Bygder.....	65	6	6	8	7	5	3	4	6	3	6	5	6
XVIII.	Grong.....	6	-	-	2	1	1	-	1	-	-	-	1	1
	Namsos:													
	Namsos by.....	42	-	-	-	-	-	-	-	-	6	22	12	2
	Bygder.....	27	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11	15
	Fosnes.....	9	2	-	-	1	2	1	-	-	-	-	3	-
	Kolvereid.....	7	-	-	-	2	2	-	-	-	1	-	1	1
	Vikten.....	5	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Brønnøy.....	20	2	2	-	2	5	1	2	-	-	-	-	6
	Alstahaug.....	80	12	17	14	4	7	6	3	2	4	1	2	8
	Vefsen:													
	Bygder.....	3	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Ranen.....	34	-	1	2	2	1	1	-	2	-	4	4	17

i. Influenza (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt													
	Lurøy	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	5	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
	Bodø:												
	Bodin	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	Skjerstad	37	6	2	-	2	-	-	-	1	-	-	13
	Steigen	19	-	-	-	-	16	-	-	-	-	3	-
	Hamarøy	8	-	-	-	1	2	1	2	-	-	2	-
	Lødingen	32	11	3	1	3	10	-	1	-	1	-	1
	Ofoten:												
	Narvik by	56	15	15	18	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	32	3	4	3	-	1	2	5	-	6	-	2
	Buksnes	48	16	15	-	-	3	2	-	-	1	2	1
	Austlofoten	32	5	8	4	8	1	1	-	2	1	2	-
	Hadsel	13	-	3	-	-	2	3	-	1	-	3	-
	Sortland	38	7	12	5	8	4	-	-	1	-	-	1
	Under lofotfisket	122	2	38	48	34	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes:												
	Bygder	11	1	-	4	-	2	1	-	-	-	1	2
	Ibbestad	29	4	6	4	2	5	2	-	-	-	1	1
	Tranøy	5	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	15	5	1	-	3	3	-	1	1	-	1	-
	Tromsø:												
	Tromsø by	76	3	3	9	19	2	-	-	-	-	9	20
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	18	-	2	-	3	2	5	-	-	-	-	-
	Karlsøy	12	-	2	-	1	1	-	-	-	6	-	-
	Skjervøy	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	13
XX.	Alten	19	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	12
	Hammerfest:												
	Hammerfest by	11	-	-	-	1	-	-	6	1	-	3	-
	Maasø	37	2	-	5	12	14	2	1	-	-	1	-
	Kistrand	13	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Lebesby	8	-	-	-	2	1	4	-	-	-	-	1
	Tanen	6	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø by	92	1	3	5	9	11	17	4	7	6	1	7
	Bygder	3	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-
	Vadsø:												
	Vadsø by	88	-	-	2	2	50	15	6	2	-	-	4
	Bygder	41	2	-	1	-	17	12	5	-	-	-	-

k. Lungebetændelse (*pneumonia crouposa*).

		425	46	39	27	48	36	31	12	19	49	58	24
I.	Kristiania												
II.	Aker	155	15	13	9	12	29	7	15	9	5	12	12
	Ullensaker	254	31	30	30	21	38	18	8	9	12	13	24
	Høland	46	7	6	8	7	4	1	2	-	2	-	3
	Follo:												
	Drøbak by	9	1	2	-	-	-	-	1	-	2	3	-
	Bygder	42	6	5	6	6	4	1	-	2	1	6	1

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
III.	Eidsberg	64	12	8	6	9	8	3	6	2	3	2	2	3
	Moss:													
	Moss by	135	15	13	11	20	11	14	7	4	9	9	9	13
	Bygder	70	8	10	19	11	4	5	1	1	2	4	1	4
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg by	141	18	17	15	18	12	7	4	3	3	8	19	17
	Fredrikstad by	59	17	4	8	5	1	-	1	3	2	5	7	6
	Bygder	229	45	33	19	26	27	10	7	5	9	11	15	22
	Hvaler:													
	Fredrikshald by ...	121	14	11	9	8	14	20	7	8	6	10	5	9
	Bygder	95	9	13	13	11	12	11	2	2	1	4	6	11
IV.	Drammens stadsfysikat	151	25	13	20	18	7	9	4	8	13	13	8	13
	Drammens distrikt:													
	Bygder	61	7	7	12	7	5	3	6	-	4	1	3	6
	Ringerike:													
	Hønefoss by	19	2	-	2	1	4	-	-	-	2	2	2	4
	Bygder	164	12	17	20	22	22	19	8	3	7	8	12	14
	Modum	165	18	14	21	24	25	22	6	3	12	9	4	7
	Nes	62	6	10	7	10	10	2	1	1	2	1	5	7
	Aal	6	2	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
	Sandsvær:													
	Kongsberg by	23	2	2	1	1	8	4	-	-	1	1	2	1
	Bygder	37	1	3	6	5	7	2	5	2	3	1	-	2
	Rollag	10	1	-	-	3	1	2	-	-	1	-	2	-
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg by	66	7	5	6	10	5	2	7	2	11	8	1	2
	Horten by	27	3	2	2	1	3	4	3	-	-	4	1	4
	Aasgaardstrand by ..	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	231	35	28	23	30	31	10	10	6	5	21	14	18
	Hof:													
	Holmestrand by	9	1	3	-	-	1	2	1	-	1	-	-	-
	Bygder	46	8	3	5	5	4	1	-	1	6	4	5	4
	Larvik:													
	Larvik by	94	17	14	13	9	12	4	7	3	4	4	3	4
	Sandefjord by	42	2	5	5	1	6	4	2	-	1	4	7	5
	Bygder	66	12	7	8	12	5	3	5	2	1	2	5	4
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger by	15	3	1	2	2	1	1	2	-	1	-	1	1
	Bygder	75	6	6	15	8	8	3	6	4	2	4	5	8
	Hedemarken:													
	Hamar by	34	1	3	4	3	7	2	-	1	3	4	4	2
	Bygder	207	21	20	23	34	20	18	7	6	1	11	26	20
	Søndre Østerdalen	133	26	14	17	8	15	11	8	3	6	6	7	12
	Trysil	66	4	5	4	3	8	4	2	3	7	3	8	15
	Rendalen	12	-	3	-	3	2	-	-	-	-	2	1	1
	Tønset	29	1	2	5	3	6	4	1	1	-	2	3	1
VII.	Hadeland og Land ...	156	19	23	17	23	15	14	7	5	6	7	12	8
	Søndre Valdres	33	1	-	3	1	-	-	-	-	4	2	10	12
	Nordre Valdres	43	1	-	14	9	10	2	1	-	-	4	1	1
	Toten:													
	Gjøvik by	33	8	7	4	1	6	1	1	-	-	2	2	1
	Bygder	133	24	9	20	16	22	7	3	2	3	3	9	15

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
	Distrikt.												
	Faaberg:												
	Lillehammer by	11	3	2	-	1	2	-	-	-	2	1	-
	Bygder	32	6	2	4	8	5	2	1	-	-	1	2
	Ringebu	26	4	2	3	6	2	-	1	-	-	2	3
	Lom	9	2	2	1	1	2	-	-	-	-	-	1
	Lesje	5	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien by	67	6	5	5	6	6	8	2	3	5	11	3
	Porsgrund by	39	2	-	4	7	6	5	1	-	2	4	5
	Brevik by	5	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-
	Bygder	82	13	9	8	16	8	4	3	-	3	6	6
	Kragerø:												
	Kragerø by	14	2	2	1	4	-	1	-	-	-	1	2
	Langesund by	8	4	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
	Stathelle by	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	61	6	12	4	14	14	2	-	-	-	3	2
	Hollen	33	4	6	2	3	2	2	1	1	2	1	5
	Sauland	26	4	2	2	3	4	1	1	-	-	3	4
	Kviteseid	20	1	7	1	1	-	1	1	1	1	1	2
	Laardal	13	1	2	2	2	-	1	-	-	1	1	1
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisor by	25	6	6	-	6	1	2	-	1	-	-	1
	Tvedestrand by	8	3	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1
	Bygder	48	6	3	9	15	2	4	-	-	2	1	5
	Vestre Nedenes:												
	Arendal by	63	13	8	5	8	7	3	2	2	3	5	2
	Grimstad by	10	2	1	1	2	1	-	2	-	1	-	-
	Lillesand by	21	3	-	1	4	4	4	-	-	1	2	-
	Bygder	160	14	24	25	40	18	12	3	1	5	5	2
	Aamli	6	-	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-
	Evje	8	4	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-
X.	Kristiansand by	55	8	5	5	5	5	2	4	2	1	6	9
	Oddernes:												
	Mandal by	23	-	2	1	3	3	2	-	-	-	2	6
	Bygder	47	1	4	1	11	12	5	2	1	2	2	2
	Undal	22	5	2	3	1	3	1	-	1	2	1	1
	Lyngdal	8	-	-	3	3	2	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
	Bygder	9	1	1	2	2	1	2	-	-	-	-	-
	Flekkefjord:												
	Flekkefjord by	7	3	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-
	Bygder	33	4	1	5	5	4	1	-	1	-	3	5
XI.	Sogndal:												
	Sogndal by	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	19	3	2	-	4	1	2	1	-	1	2	-
	Egersund:												
	Egersund by	14	7	1	1	2	1	-	-	-	-	-	1
	Bygder	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
	Sandnes:												
	Sandnes by	13	5	1	-	1	1	-	-	-	1	1	-
	Bygder	32	6	2	4	5	3	3	3	1	-	1	1

k. Lungebetændelse (forts.).

Tabel XL (forts.)

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Stavanger stadsfysikat	194	13	12	15	22	30	22	5	3	9	18	14	31
	Stavanger distrikt . . .	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Finnø	23	2	3	1	7	3	3	-	-	-	-	2	-
	Sand	10	1	-	1	3	-	-	2	-	-	-	3	-
	Karmøen:													
	Skudeneshavn by . .	4	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Kopervik by	5	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	73	13	11	8	8	10	2	3	3	4	3	4	4
	Haugesund:													
	Haugesund by	54	4	8	4	9	7	6	3	-	2	5	4	2
	Bygder	9	1	1	2	2	2	-	1	-	-	-	1	-
XII.	Sveen og Vikebygd													
	herreder	14	1	1	1	2	-	1	-	-	-	1	5	2
	Indre Søndhordland . .	11	3	1	1	-	-	-	-	-	1	1	2	2
	Ytre Søndhordland . . .	33	3	2	2	5	3	1	2	2	3	4	3	3
	Tysnes	34	7	1	1	5	3	2	2	3	2	5	-	3
	Indre Hardanger	18	1	2	2	1	2	-	-	-	2	3	1	4
	Ytre Hardanger	22	10	1	3	1	1	3	1	-	-	-	1	1
	Voss	26	-	-	2	3	3	3	3	-	1	2	5	4
	Søndre Midthordland . .	63	17	6	4	9	5	3	-	-	2	7	6	4
	Nordre Midthordland . .	21	1	-	2	4	3	-	1	1	-	4	2	3
	Osterøen	105	16	5	2	12	14	9	2	4	8	14	9	10
	Alversund	4	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
	Lindaas	31	7	4	2	8	2	-	2	1	-	2	1	2
XIII.	Bergen	382	37	22	29	48	46	25	20	18	20	36	47	34
XIV.	Lærdal	20	1	5	3	-	3	-	-	2	-	2	1	3
	Lyster	18	1	1	2	1	7	-	1	-	-	1	2	2
	Sogndal	13	-	1	1	4	1	1	1	-	-	1	2	1
	Vik	23	3	-	3	7	1	-	3	1	-	-	2	3
	Gulen	18	4	5	1	2	1	-	1	-	-	2	1	1
	Kirkebo	14	1	2	-	3	1	-	-	-	-	2	2	3
	Ytre Søndfjord	33	11	1	7	6	3	2	1	-	-	-	1	1
	Indre Søndfjord	13	1	1	2	3	-	-	1	-	2	1	2	-
	Kinn:													
	Flørø by	11	2	-	2	-	-	1	1	-	-	-	3	2
	Bygder	24	7	2	2	2	1	2	1	-	1	3	2	1
	Ytre Nordfjord	15	1	3	1	1	1	2	3	-	-	2	1	-
	Nordfjordeidet	17	2	-	2	4	3	4	-	-	-	2	-	-
	Gloppen	13	6	2	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-
	Indviken	56	4	11	7	11	6	3	4	3	1	-	4	2
XV.	Vestre Søndmør	34	9	4	3	-	4	1	1	1	-	-	6	5
	Indre Søndmør	39	3	3	2	3	3	2	2	1	2	4	7	7
	Østre Søndmør	5	1	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-
	Ørskog	27	10	2	1	3	1	4	1	2	1	1	1	-
	Nordre Søndmør:													
	Aalesund by	126	22	7	2	10	6	6	3	7	16	28	12	7
	Bygder	23	2	3	3	1	-	1	1	-	3	3	5	2
	Ytre Romsdal:													
	Molde by	11	3	2	-	2	-	-	-	-	-	-	3	1
	Bygder	50	6	6	6	5	6	2	2	2	2	-	7	6
	Indre Romsdal	7	1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-

k. Lungebetændelse (forts.).

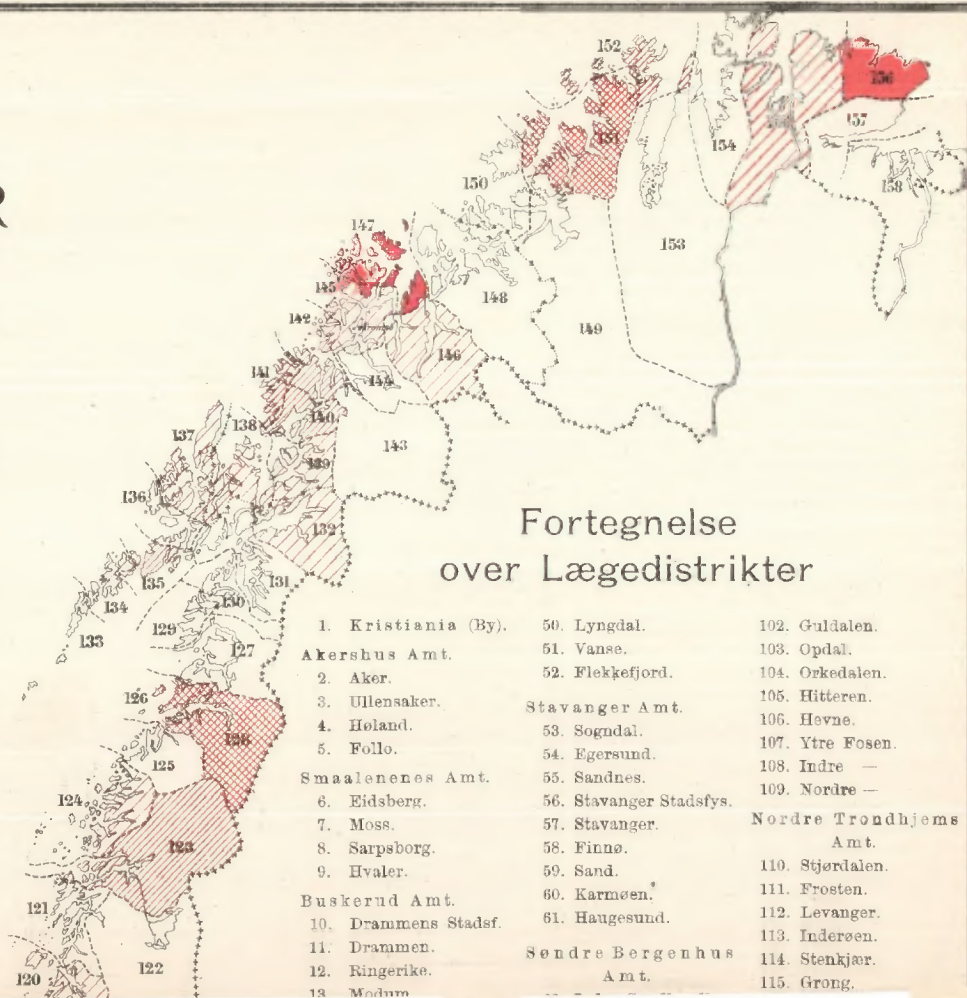
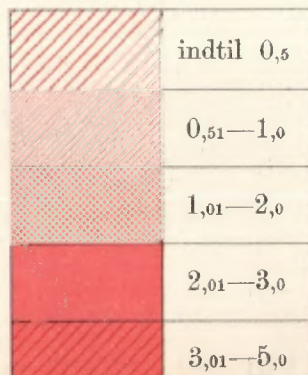
Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.
Distrikt.													
XVI.	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund by . . .	79	9	12	9	6	7	3	3	3	2	6	4
	Bygder	42	5	13	6	4	4	2	2	1	1	2	1
	Sundalen	13	5	2	1	2	-	-	-	-	1	2	-
	Surendalen	42	6	2	9	6	2	4	1	-	-	2	3
	Nordre Nordmør . . .	34	8	7	2	4	5	-	3	1	-	2	1
	Trondhjem by	274	48	21	18	25	40	21	10	14	26	23	15
	Strinden	41	5	2	7	2	4	5	2	3	2	3	3
	Selbu	5	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1
	Reros	46	6	8	10	5	4	3	-	-	2	3	1
	Guldalen	54	2	6	2	7	10	5	4	2	-	6	7
	Opdal	9	-	-	-	3	2	1	-	-	2	-	1
	Orkedalen	82	7	10	12	13	11	4	2	4	1	4	5
XVII.	Hitteren	34	3	8	2	6	3	2	2	2	-	-	4
	Hevne	7	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	1
	Ytre Fosen	40	3	7	5	2	6	1	1	1	-	3	6
	Indre Fosen	28	5	2	3	-	3	3	2	3	-	1	3
	Nordre Fosen	51	4	6	4	2	10	5	-	2	-	4	6
	Stjerdalen	36	3	1	4	4	4	2	1	1	2	4	3
	Frosten	20	1	1	1	3	1	1	1	1	3	3	3
	Levanger:												
	Levanger by	10	-	-	1	1	3	-	-	-	-	1	-
	Bygder	60	14	7	5	5	7	-	1	1	1	10	6
	Indørøen	75	19	20	4	3	9	2	1	1	-	2	8
	Stenkjær:												
XVIII.	Stenkjær by	27	8	4	-	2	3	2	2	1	2	1	2
	Bygder	48	3	6	5	3	6	3	3	3	-	2	8
	Grong	14	-	3	-	4	1	1	1	-	-	-	2
	Namsos:												
	Namsos by	36	1	-	-	-	1	-	1	-	4	10	14
	Bygder	44	2	3	2	-	4	1	1	1	1	7	16
	Fosnes	19	1	1	2	1	1	-	1	1	-	-	7
	Kolvereid	9	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Vikten	57	18	7	3	9	8	2	1	1	-	3	3
	Brønnøy	9	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	3
	Alstahaug	18	-	2	1	4	2	2	1	-	1	-	3
	Vefsen:												
	Mosjøen by	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVIII.	Bygder	6	-	1	1	-	-	1	-	-	1	1	1
	Ranen	36	-	3	6	4	5	5	-	1	3	2	3
	Lurøy	27	1	1	-	4	5	2	3	1	1	1	4
	Gildeskaal	12	-	-	-	-	1	4	1	-	1	-	1
	Bodø:												
	Bodø by	29	1	4	2	1	6	2	4	2	-	1	2
	Bodin	6	-	1	-	2	-	-	-	2	-	-	-
	Folden	12	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-	3
	Skjerstad	57	8	3	2	3	10	5	4	2	-	1	8
	Steigen	17	2	2	3	1	2	-	-	-	-	-	4
	Hamarøy	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	21	2	1	3	4	3	3	-	-	1	3	1
	Ofoten:												
	Narvik by	36	5	2	-	4	2	7	2	-	1	1	1
	Bygder	32	4	6	4	2	4	5	2	1	-	1	1

k. Lungebetændelse (forts.).

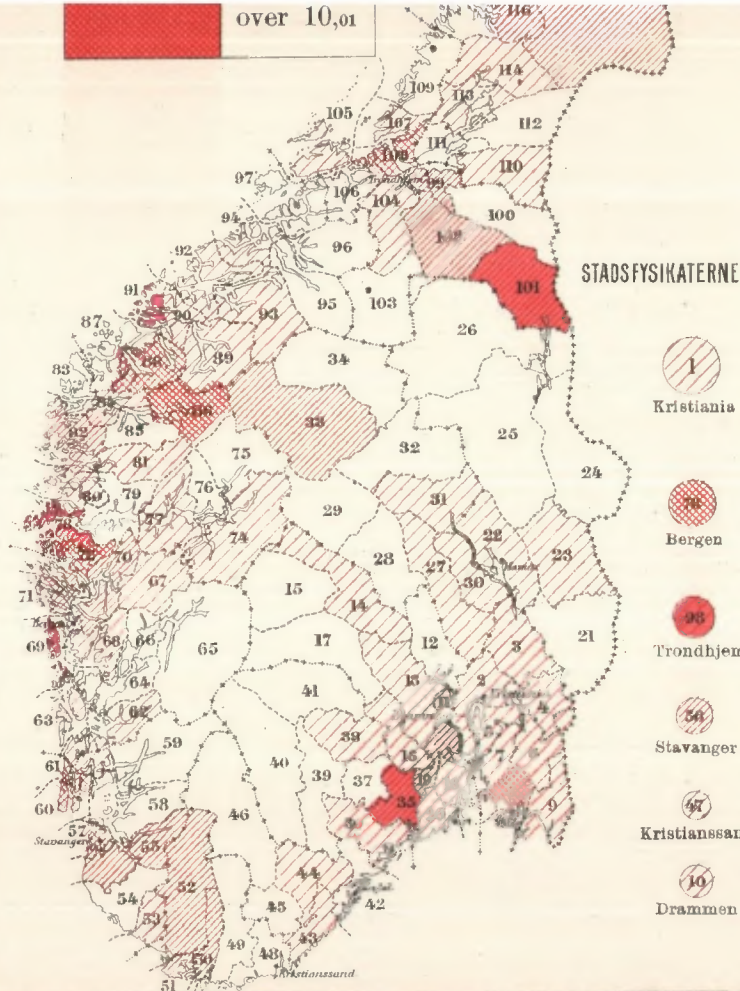
Tabel XL (forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.														
	Flakstad.....	5	1	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Buksnes.....	24	5	5	12	-	12	12	-	-	1	12	1	4
	Austlofoten.....	34	1	6	3	3	5	5	12	-	1	1	3	4
	Hadsel.....	63	3	3	4	6	7	6	-	2	-	3	9	20
	Sortland.....	41	3	6	6	5	-	-	5	3	1	5	5	2
	Under lofotfisket.....	32	2	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	12
XIX.	Trondenes:													
	Harstad by.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	37	3	5	5	1	4	2	1	3	2	2	4	5
	Ibbestad.....	48	6	7	2	2	5	5	3	1	1	3	5	8
	Tranøy.....	27	6	3	-	2	3	3	1	2	3	2	-	-
	Lenvik.....	7	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	2	-
	Berg.....	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	Maalselven.....	23	3	2	2	-	6	5	-	-	-	1	2	2
	Balsfjord.....	8	-	1	2	1	-	-	1	-	-	3	-	-
	Tromsø:													
	Tromsø by.....	36	2	1	1	5	5	6	2	1	2	4	6	1
	Bygder.....	7	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	1
	Lyngen.....	13	1	1	-	-	2	-	-	-	2	3	2	2
	Karlsøy.....	8	-	-	-	1	1	1	1	2	-	-	-	2
	Skjervøy.....	32	-	-	-	-	-	1	2	2	4	8	10	5
XX.	Alten.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Loppen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest by.....	17	-	-	-	3	7	1	2	2	-	-	2	-
	Kistrand.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Lebesby.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tanen.....	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
	Vardø:													
	Vardø by.....	31	2	-	-	4	10	6	1	-	3	-	1	4
	Bygder.....	5	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-
	Vadsø:													
	Vadsø by.....	33	1	-	1	1	15	4	2	2	-	3	3	1
	Bygder.....	38	1	-	1	1	10	11	4	1	-	2	2	5

FOREKOMSTEN
AV
TYFOIDFEBER
I NORGE
I 1906.

Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

over 10,01

STADS FYSIKATERNE

Kristiania

Bergen

Trondhjem

Stavanger

Kristianssand

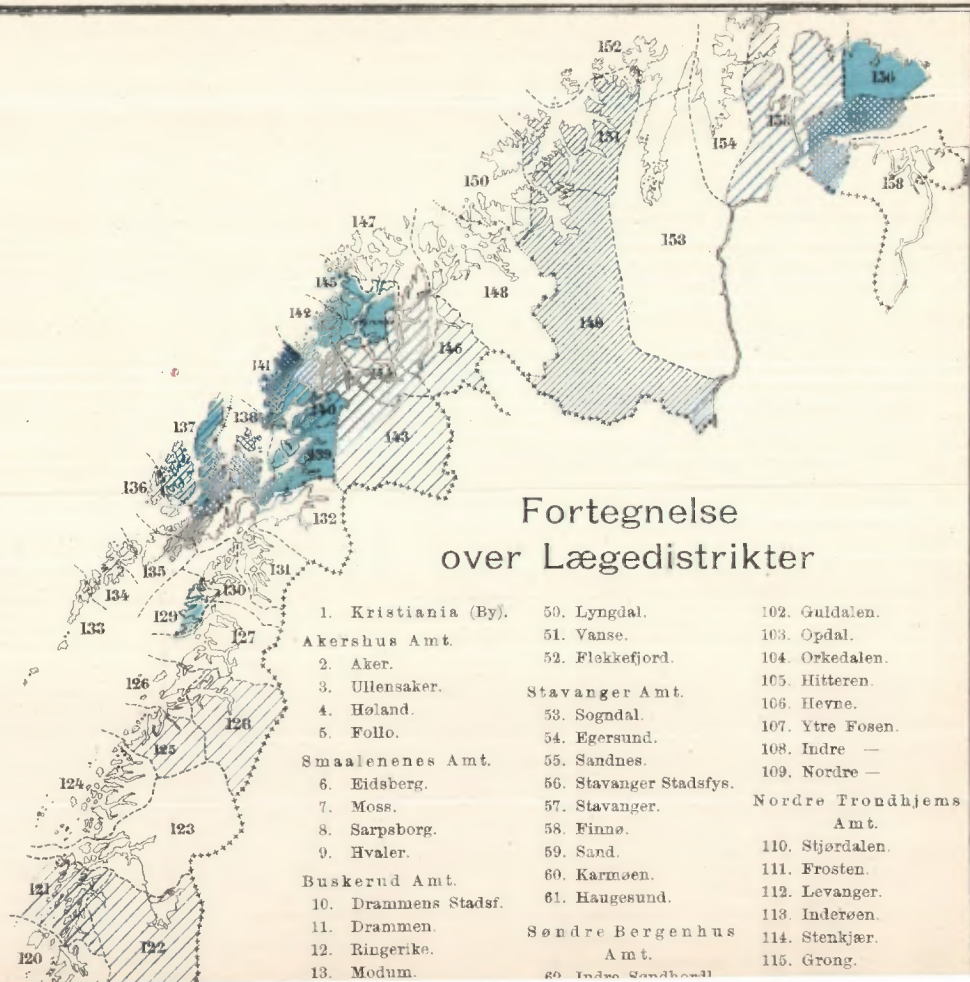
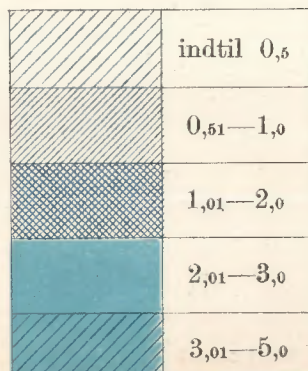

Drammen

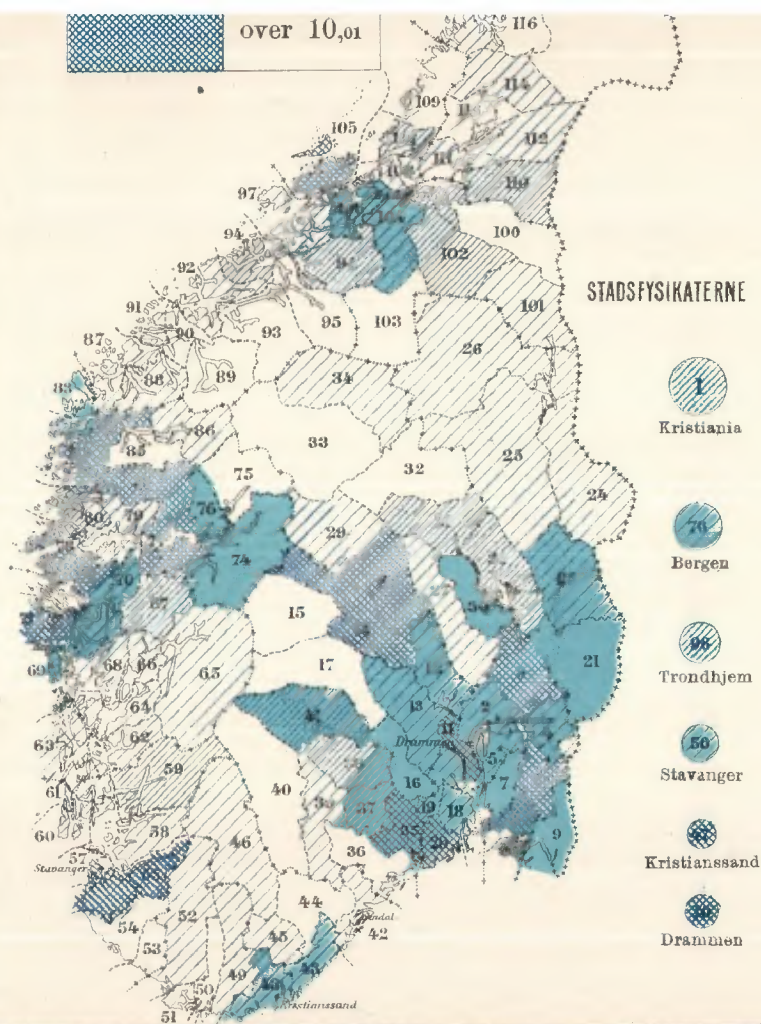
Amt.	68. Søndre Midthordl.	121. Alstahaug.
18. Tønsberg.	69. Nordre —	122. Vefsen.
19. Hof.	70. Østereen.	123. Ranen.
20. Larvik.	71. Alversund.	124. Lure.
Hedemarkens Amt.	72. Lindaas.	125. Gildeskaal.
21. Solør og Odalen.	73. Bergen (By).	126. Bodo.
22. Hedemarken.	Nordre Bergenhus Amt.	127. Folden.
23. Søndre Østerdalen.	74. Lærdal.	128. Skjerstad.
24. Trysil.	75. Lyster.	129. Steigen.
25. Rendalen.	76. Sogndal.	130. Hammere.
26. Tønsset.	77. Vik.	131. Lødingen.
Kristians Amt.	78. Gulen.	132. Ofoten.
27. Hadelund og Land.	79. Kirkebo.	133. Flakstad.
28. Søndre Valdres.	80. Ytre Søndfjord.	134. Buksnes.
29. Nordre —	81. Indre —	135. Østlofoten.
30. Toten.	82. Kinn.	136. Hadsel.
31. Faaberg.	83. Ytre Nordfjord.	137. Sortland.
32. Ringebu.	84. Nordfjordeidet.	Tromsø Amt.
33. Lom.	85. Gløppen.	138. Trondenes.
34. Lesje.	86. Indviken.	139. Ibbestad.
Bratsberg Amt.		140. Tranø.
35. Skien.	Romsdals Amt.	141. Berg.
36. Kragersø.	87. Vestre Søndmør.	142. Lenviken.
37. Hollen.	88. Indre —	143. Maalselven.
38. Sauland.	89. Østre —	144. Balsfjorden.
39. Kvitesøid.	90. Ørskog.	145. Tromsø.
40. Laardal.	91. Nordre Søndmør.	146. Lyngen.
41. Tinn.	92. Ytre Romsdal.	147. Karlø.
Nedenes Amt.	93. Indre —	148. Skjervø.
42. Østre Nedenes.	94. Søndre Nordmør.	Finmarkens Amt.
43. Vestre —	95. Sundalen.	149. Alten.
44. Aamli.	96. Surendalen.	150. Løppen.
45. Evje.	97. Nordre Nordmør.	151. Hammerfest.
46. Sætersdalen.	Søndre Trondhjems Amt.	152. Maasø.
Lister og Mandal Amt.	98. Trondhjems Stadsfysikat.	153. Kistrand.
47. Kristiansands Stadsfysikat.	99. Strinden.	154. Lebesby.
48. Oddernes.	100. Selbu.	155. Tanen.
49. Undal.	101. Røros.	156. Vardo.
		157. Vadsø.
		158. Sydvaranger.

FOREKOMSTEN
AV
DIFTERI
I NORGE
I 1906.

Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

over 10,01

STADSFYSIKATERNE

Kristiania

Bergen

Trondhjem

Stavanger

Kristiansand

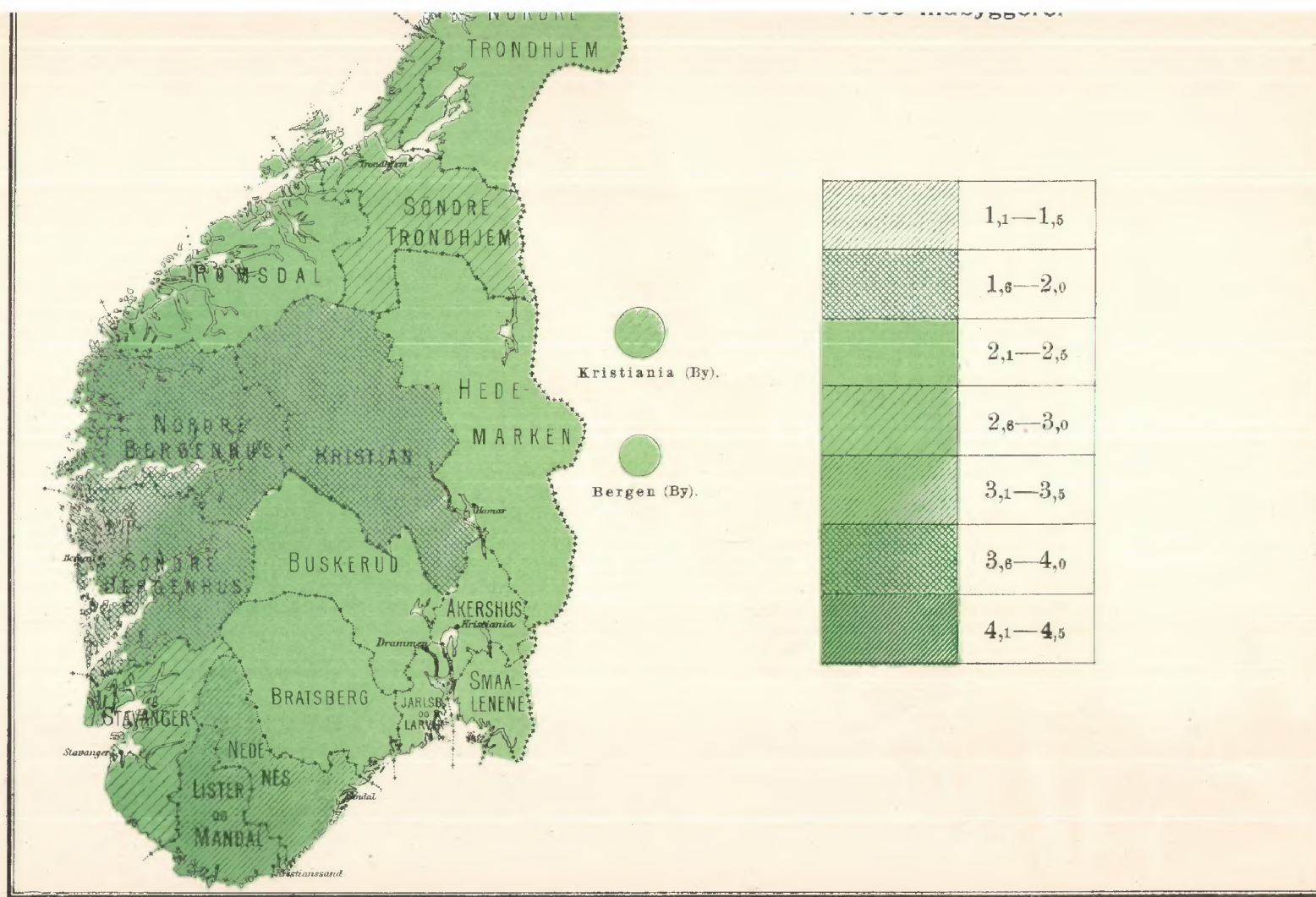
Drammen

Amt.	68. Søndre Midthordl.	120. Brønne.
18. Tønsberg.	69. Nordre —	121. Alstahaug.
19. Hof.	70. Østerøen.	122. Vefsen.
20. Larvik.	71. Alversund.	123. Ranen.
Hedemarkens Amt.	72. Lindaas.	124. Lurø.
21. Soler og Odalen.	73. Bergen (By).	125. Gildeskaal.
22. Hedemarken.	Nordre Bergenhus Amt.	126. Bodø.
23. Søndre Østerdalen.	74. Lærdal.	127. Folden.
24. Trysil.	75. Lyster.	128. Skjerstad.
25. Rendalen.	76. Sogndal.	129. Steigen.
26. Tønsset.	77. Vik.	130. Hammerø.
Kristians Amt.	78. Gulen.	131. Ledingen.
27. Hadeland og Land.	79. Kirkebo.	132. Ofoten.
28. Søndre Valdres.	80. Ytre Søndfjord.	133. Flakstad.
29. Nordre —	81. Indre —	134. Buksnes.
30. Toten.	82. Kinn.	135. Østlofoten.
31. Faaberg.	83. Ytre Nordfjord.	136. Hadsel.
32. Ringebu.	84. Nordfjordeidet.	137. Sortland.
33. Lom.	85. Gloppen.	Tromsø Amt.
34. Lesje.	86. Indviken.	138. Trondenes.
Bratsberg Amt.	Romsdals Amt.	139. Ibbestad.
35. Skien.	87. Vestre Søndmør.	140. Tranø.
36. Kragers.	88. Indre —	141. Berg.
37. Hollen.	89. Østre —	142. Lenviken.
38. Sauland.	90. Ørskog.	143. Maalselven.
39. Kviteseid.	91. Nordre Søndmør.	144. Balsfjorden.
40. Laardal.	92. Ytre Romsdal.	145. Tromsø.
41. Tinn.	93. Indre —	146. Lyngen.
Nedenes Amt.	94. Søndre Nordmør.	147. Karlso.
42. Østre Nedenes.	95. Sundalen.	148. Skjervø.
43. Vestre —	96. Surendalen.	Finmarkens Amt.
44. Aamli.	97. Nordre Nordmør.	149. Alten.
45. Evje.	Søndre Trondhjems Amt.	150. Løppen.
46. Sætersdalen.	98. Trondhjems Stadsfysikat.	151. Hammerfest.
Lister og Mandal Amt.	99. Strinden.	152. Maass.
47. Kristiansands Stadsfysikat.	100. Selbu.	153. Kistrand.
48. Oddernes.	101. Røros.	154. Lebesby.
49. Undal.		155. Tanen.
		156. Vardo.
		157. Vadso.
		158. Sydvaranger.

DØDELIGHETEN
AV
LUNGETUBERKULOSE
I NORGE

fremstillet amtsvis
i Treaaret 1904—1906.

B. Beretninger

for de enkelte civile overøvrighetsdistrikter.

I. Kristiania by

med et flateindhold av 16,55 km.² hadde ved den kommunale folketælling den 31te december 1905 en folkemængde av 226 472 hjemmehørende indbyggere; ved den følgende folketælling den 1ste februar 1907 var den steget til 229 324, eller en forøgelse av henimot 3 000 personer. Ifølge helseraadets aarsberetning utgjorde overskuddet av fødte over døde 2 910; pr. 1 000 av folkemængden (1ste februar 1907) utgjør dette 25,95. Det tilsvarende var i 1899 36,08 og har senere været jevnt synkende — formentlig et av de mange tegn paa den dype økonomiske depression, hvorunder byen har lidt.

Sundhetstilstanden var ifølge helseraadets aarsberetning fremdeles meget god. Som i de to sidste aarsberetninger omtalt, har dog de fra lægerne og sykehusene indsendte anmeldelser over epidemiske sygdomme, der danner grundlaget for bedømmelsen av sundhetstilstanden, en stadig avtagende betydning som maalestok for denne paa grund av sin faatallighet; herfra undtages dog de almindelige smitsomme sygdomme, der er gjenstand for daglige anmeldelser. Av epidemiske sygdomstilfælder opgaves likesom de to nærmest foregaaende aar et usædvanlig litet antal mot tidligere aar, og de fleste epidemiske sygdomme undtagen difteri viser adskillig lavere tal end i 1905. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 12 985 med 729 dødsfald mot henholdsvis 18 136 og 1 171 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde efter de av det statistiske bureau meddelte tabeller over folkemængdens bevægelse 3 112, og dødeligheten 13,6 pro mille av byens beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (229 400). Aaret forut var den 16,9 pro mille.

Til helseraadet indkom anmeldelse om 3 042 dødsfald, indtruffet inden byens grænser.

De opgivne dødsfald fordeler sig saaledes paa de forskjellige maaneder:

Januar	294	Mai	279	September	233
Februar	230	Juni	277	Oktober	266
Mars	248	Juli	229	November	227
April	242	August	277	December	240

Dødsfaldenes fordeling paa de forskjellige sogn og dødeligheten inden disse i forhold til den hjemmehørende folkemængde ved aarets utgang sees av følgende tabel:

Dødeligheten i byens 15 sogn.

Sogn.	Flate- indhold i km. ²	Hjemme- hørende folke- mængde. ¹⁾	Til helseraadet anmeldte dødsfald.	Dødelighets- forhold pro mille.
Vor Frelser	1,07	9 513	127	13,35
Johannes	0,63	14 387	181	12,58
Trefoldighet	1,00	18 268	217	11,87
Frogner	1,69	15 073	133	8,82
Uranienborg	0,95	13 024	149	11,44
Fagerborg	0,77	13 995	176	12,57
Gamle Aker	1,83	21 111	248	11,74
Jakob	0,48	12 536	201	16,03
Sagene	2,34	17 390	273	15,69
Paulus	0,50	21 499	303	14,09
Petrus	1,34	20 093	304	15,12
Grønland	0,63	19 978	310	15,51
Kampen	0,68	15 388	199	12,93
Oslo	1,68	7 215	79	10,94
Vaalerengen	0,70	9 854	142	14,41
Samtlige sogn	²⁾ 16,29	229 324	3 042	13,27

¹⁾ Efter folketællingen 1ste februar 1907. ²⁾ Hertil kommer det av ferskvand dækkede areal.

Nedenstaaende tabel gir en oversigt over dødeligheten i forhold (pro mille) til folkemængden ved aarets utgang i 1860—1906. De til helseraadet indkomne opgaver over indtrufne dødsfald er lagt til grund for beregningen.

Aar.	Folkem. 31te de- cember. ¹⁾	Dødelig- het pro mille.	Aar.	Folkem. 31te de- cember.	Dødelig- het pro mille.	Aar.	Folkem. 31te de- cember.	Dødelig- het pro mille.
1860—64	—	24,21	1889	143 347	21,08	1898	221 255	15,72
1865—69	—	22,00	1890	151 130	20,06	1899	226 423	17,42
1870—74	—	20,61	1891	156 535	19,20	1900	227 626	15,71
1875—79	—	19,95	1892	161 151	18,94	1901	224 909	15,28
1880—84	—	18,92	1893	167 588	16,99	1902	225 709	14,29
1885	130 790	20,57	1894	174 717	18,33	1903	223 649	14,71
1886	134 036	20,30	1895	182 856	16,35	1904	222 373	13,95
1887	135 615	23,74	1896	192 141	17,74	1905	226 472	16,23
1888	138 319	22,17	1897	203 337	15,73	²⁾ 1906	229 324	13,27

¹⁾ Folkemængden var ved aarets slutning efter beregning i 1860: 53 435, i 1864: 56 253, efter tælling i 1869: 64 935, i 1874: 75 042, i 1879: 116 801 og i 1884: 128 300.

²⁾ Efter folketællingen 1ste februar 1907.

Til oversigt over de **epidemiske sygdomme** hitsættes paa side 3 en tabel, utarbeidet efter de fra lægerne og sykehusene til helseraadet indsendte opgaver.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidfæber	71	9	71	5	7	4	1	3	3	3	11	4	10	14	6
Cerebrospinalmeningit	1	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Akut poliomyelit	49	6	49	1	.	.	.	.	1	3	16	9	8	9	2
Skarlagensfæber	569	15	569	52	55	42	54	43	34	23	28	45	85	65	43
Mæslinger	113	5	113	5	6	3	2	4	2	3	.	.	9	23	56
Difteri (croup)	2223	139	2223	235	176	156	138	180	131	94	111	148	272	294	288
Blodgang	2	.	2	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.
Barselfæber	7	2	7	.	1	.	1	.	.	1	1	.	2	.	1
Pyæmi, septhæmi	45	32	45	9	2	3	1	3	2	3	5	.	11	3	3
Rosen	116	7	116	10	10	14	12	7	7	7	6	9	12	9	13
Røde hunde	148	.	148	16	23	22	28	35	3	.	2	3	2	4	10
Vandkopper	169	.	169	27	15	16	22	10	28	2	7	4	16	12	10
Kusma	30	1	30	.	9	5	10	1	2	.	.	1	1	1	.
Kikhoste	433	36	433	21	28	29	45	31	32	30	58	44	38	39	38
Akute katarrer i aandedrætsorg	5334	131	5334	660	618	434	514	389	389	150	222	409	572	457	520
Influenza	138	6	138	32	39	21	4	5	.	.	.	4	5	7	21
Lungebetændelse	425	161	425	46	39	27	48	36	31	12	19	49	58	24	36
Pleurit	155	14	155	14	17	13	16	22	10	7	5	15	17	12	7
Gigtfæber	187	4	187	25	23	14	17	16	24	9	11	12	18	7	11
Koldfæber	2	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
Akut diarré (kolerine)	2755	155	2755	138	164	119	145	171	276	160	415	394	376	225	172
Skjærbuk	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.
Beri-beri	1	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Pemfigus (hos nyfødte)	11	6	11	2	3	.	2	.	.	.	1	.	1	2	.
Tilsammen	12985	729	12985	1300	1236	922	1060	957	976	507	918	1151	1514	1207	1237

Alder og kjøen for de av tyfoidfeber, skarlagensfeber og difteri (croup) angrepne og døde.

	Tyfoidfeber.							Skarlagensfeber.							Difteri (croup).						
	Angrepne.			Døde.			Procent.	Angrepne.			Døde.			Procent.	Angrepne.			Døde.			Procent.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
1ste halvjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	9	2	2	4	44,5
2det —	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	10	29	6	-	6	20,7
1ste aar	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	50,0	-	-	-	-	-	-	-
2—3 aar	1	1	2	-	-	-	-	31	18	49	3	2	5	10,2	116	96	212	18	19	37	17,5
4—5 —	1	1	2	-	-	-	-	67	58	125	5	-	5	4,0	156	144	300	15	12	27	9,0
6—10 —	4	5	9	-	-	-	-	114	133	247	2	-	2	0,8	412	437	849	23	22	45	5,3
11—15 —	7	5	12	1	-	1	8,3	32	50	82	-	-	-	-	188	252	440	11	7	18	4,1
16—20 —	4	3	7	1	-	1	14,3	9	15	24	1	-	1	4,2	66	87	153	-	1	1	0,7
21—25 —	7	10	17	1	1	2	11,8	8	14	22	-	-	-	-	32	52	84	-	-	-	-
26—30 —	4	2	6	-	2	2	33,3	6	5	11	-	-	-	-	15	36	51	-	1	1	1,9
31—40 —	4	2	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	24	47	71	-	-	-	-
41—50 —	1	1	2	1	-	1	-	2	5	7	-	1	1	14,3	5	14	19	-	-	-	-
Over 50 aar	4	3	7	1	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4	-	-	-	-
Uopgivet alder .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	38	33	71	5	4	9	12,68	270	299	569	11	4	15	2,6	1040	1182	2222	75	64	139	6,3

¹⁾ 1 barn.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes 71 tilfælder mot 110 i 1905 og gjennemsnitlig 45 de foregaaende aar. Der døde 9 eller 12,7 pct. Blandt de anmeldte forekom ogsaa endel tilfælder av paratyfus samt ogsaa muligens endel infektioner med paratyfus B, der var adskillig utbredt gjennem en pultostforgiftning. De fleste av disse tilfælder forløp dog meget akut og anmeldtes ikke som «tyfus». — Høstmaanederne viser som vanlig nogen stigning, og av sognene har dennegang Oslo det høieste tal paa grund av en familieepidemi. 12 av de angrepne antages smittet utenbys. 9 blev indlagt i sykehus.

Cerebrospinalmeningit anmeldtes med kun 1 tilfælde uten dødsfald.

Av **akut poliomyelitis** kom til anmeldelse 49 mot 27 i 1905. 47 anmeldtes i 2det halvaar, derav 16 i august. 1 var mellem 15—20 aar, 1 mellem 20—30, 2 mellem 30—40, 3 mellem 40—50, resten børn. 39 indlagdes i sykehus, 10 isolertes i hjemmet, og alle holdtes isolert, til der var gaaet 3 uker fra sygdommens begyndelse. — Ved desinfektionen er der altid foretatt nøiagtig eksamination om mulige andre sygdomstilfælder i familien eller naboskapet, uten at det dog har været mulig at finde bestemte holdepunkter. Flere ganger omtaltes, at andre medlemmer av familien hadde været syke med febrilia samtidig med den anmeldte. Almindeligvis tror de paarørende at ha seet sygdommen begynde umiddelbart efter et refrigerium, f. eks. efterat den syke har sittet paa en fugtig græsbakke eller er blit vaat. 2 av de anmeldte er brødre, som blev angrepet med ca. 10 dages mellemrum. Der blev ikke nogen gang iagttatt nye tilfælder, som kunde sættes i smitteforbindelse med de anmeldte. Der døde 6, hvorav 1 mellem 15 og 20 aar og 2 mellem 30 og 40. Dødelighetsprocent 12,24.

Skarlagensfeber viser fremdeles tiltagen, idet der anmeldtes 569 angrepne mot 537 i 1905. Der døde 15 eller 2,63 pct. Sygdommen optraadte gjennom alle aarets maaneder men hyppigst i oktober og november. Av sognene viser Gamle Aker, Paulus, Sagene og Frogner de fleste angrepne. 52 blev isolert i 49 hjem. 13 antoges smittet ved fra sykehuset hjemkomne patienter.

Av **mæslinger** anmeldtes betydelig færre end foregaaende aar nemlig 113 (mot 405 i 1905) væsentlig i november—december med resp. 23 og 56 som indledning til den større utbredning, sygdommen fik i de første maaneder av 1907. Der døde 5, samtlige under 3 aar.

Den i foregaaende aar begyndte sterke tiltagen av **difteri** (croup) fortsatte saaledes, at der i 1906 anmeldtes 2 222 tilfælder (mot 1 868 i 1905), et høiere tal end for noget aar i den store epidemi i 80-aarene. Tilmed er heri ikke medregnet bacillebærere (uten kliniske sygdomstegn), da det i aarets løp viste sig umulig at faa notert antallet av dem med nogen nøiagtighet. Med hensyn til maanedsfordelingen falder tilfældenes antal jevnt til juli og august, i hvilken tid børnene er paa landet, mens der i høstmaanederne igjen er en sterk stigning, fra 94 i juli til 288 i december. Av sognene har likesom i de to foregaaende aar Paulus og Sagene de fleste anmeldte med resp. 14,46 og 13,39 pr. 1 000 indvaanere. Oslo, som pleier at ha meget lave tal, har denne gang 12,47 pro mille. Der er anmeldt 139 dødsfald, 2 av de døde var over 15 aar og 8 under $\frac{1}{2}$ aar. Dødelighetsprocenten blir saaledes dette aar 6,26. Av sognene har Sagene og Paulus ogsaa den største dødelighet. Til sammenligning hitsættes en tabel over dødeligheten av difteri i Kristiania (for 1903 og 1904 er her kun regnet efter de kliniske tilfælder):

1888	23,70 pct.	1895	6,85 pct.	1901	3,73 pct.
1889	25,00 —	1896	6,50 —	1902	5,51 —
1890	24,50 —	1897	8,00 —	1903	8,67 —
1891	23,61 —	1898	4,93 —	1904	6,27 —
1892	30,33 —	1899	7,80 —	1905	7,55 —
1893	18,30 —	1900	3,61 —	1906	6,26 —
1894	17,17 —				

Av de syke er 76 (3,4 pct. av samtlige angrepne mot ca. 2,5 pct. de foregaende aar) isolert i hjemmet, idet man fremdeles har praktisert helseraadets beslutning av 20de juni 1904 at overlate til de behandlende læger at avgjøre isolationens varighet uten krav om, at difteribacillers tilstedeværelse eller ikke skal være det bestemmende. — Paa helseraadets kontor indsprøitedes profylaktisk 4 241 mot 4 144 i 1905. Der anvendtes 500 immuniseringsenheter til injektion almindeligvis paa ut- eller baksiden av venstre overarm. Det er vistnok ikke faa, særlig kanske voksne, som faar en lokal reaktion i form av en mere eller mindre utbredt fast infiltration med sterk rødhet av huden og følelse av tyngde og varme i armen; i enkelte tilfælder kan rubor bre sig sterkt over armen og ligne erysipelas. Hævelsen svinder igjen i løpet av faa dage, uten at der nogen gang er seet abscesdannelse. Disse ulemper i forbindelse med, at serumindsprøitning jo ikke yder nogen absolut beskyttelse mot sygdommen, er sandsynligvis aarsaken til, at ikke faa inden de smittede familier har vægret sig ved at la sig sprøite; der har ogsaa i det forløpne aar været meget faa, som er fremmøtt av egen drift. Der er medgaat 2 150 flasker serum med en utgift av kr. 1 125, idet prisen i aarets løp blev nedsat til kr. 0,50 pr. 1 000 I. E., og da hver person betaler kr. 0,25, er av beløpet blit refundert kr. 344,75. — Av de indsprøitede friske personer er 2 712 bakteriologisk undersøkt, og difteribaciller fundet hos 441. — Av de profylaktisk sprøitede vites 136 at ha faat klinisk difteri; men herfra gaar 26, som blev syke i 1ste dogn efter indsprøitningen. 52 blev angrepet paa 40de dag eller senere. For samtlige de 58 (foregaende aar 57), som saaledes fik sygdommen mellem 2 og 39 dage efter injektionen, er diagnosen stadfæstet bakteriologisk, og de fleste indlagdes i sykehuset. Disse 58 utgjør 1,37 pct. av samtlige profylaktisk sprøitede. Et profylaktisk sprøitet barn døde av difteri, men der var hængaatt ca. 4 maaneder mellem indsprøitningen og sygdommen.

Paa side 4 findes en tabel med opgave over alder og kjøen for angrepne og døde av tyfoidfeber, skarlagensfeber og difteri (croup).

Av **barselfeber** er opgit 7 tilfælder med 2 dødsfald.

Pyæmi og **septhæmi**. Av de opgivne behandlede var 16 børn, 29 voksne.

Kusma var fremdeles i betydelig avtagen, og der anmeldtes kun 30 angrepne med 1 dødsfald mot 600 i 1904 og 162 i 1905.

Kikhoste var ogsaa sjeldnere end foregaende aar, da der anmeldtes ialt 1 800 tilfælder med 185 dødsfald av sygdommen. I 1906 opføres kun 433 tilfælder med 36 dødsfald.

Av **influenza** anmeldtes færre angrepne end aaret forut, de fleste som vanlig i 1ste kvartal.

Av **lungebetændelse** opføres 425 syke med 161 dødsfald. Dette gir en dødelighetsprocent paa nær 38, som maa ansees altfor høi og muligvis har sin forklaring i mangelfulde opgaver fra lægernes side.

De av byens læger og fra sykehusene anmeldte nye tilfælder av veneriske sygdomme.

Maaned.	Blennorragiske tilfælder.			Ikke inficerende chanker.			Erhvervet syfilis.			Hereditær syfilis.			Sum.
	Mk.	Kv.	Sum.	Mk.	Kv.	Sum.	Mk.	Kv.	Sum.	Mk.	Kv.	Sum.	
Januar . . .	104	12	116	15	1	16	28	13	41	2	-	2	175
Februar . .	53	11	64	15	2	17	18	7	25	3	1	4	110
Mars	72	12	84	14	1	15	17	7	24	-	-	-	123
April	89	8	97	10	-	10	14	9	23	1	3	4	134
Mai	47	5	52	9	-	9	17	4	21	3	1	4	86
Juni	91	9	100	10	3	13	31	11	42	-	1	1	156
Juli	119	9	128	15	2	17	33	10	43	2	3	5	193
August . . .	85	11	96	12	2	14	20	13	33	1	-	1	144
September .	35	9	44	7	-	7	16	12	28	-	1	1	80
Oktober . .	77	17	94	12	2	14	29	18	47	1	2	3	158
November .	127	12	139	22	1	23	17	8	25	5	2	7	194
December . .	209	17	226	28	-	28	62	17	79	1	2	3	336
Sum	1108	¹⁾ 132	1240	169	14	183	302	²⁾ 129	431	19	16	35	1889

¹⁾ 9 piker under 15 aar. ²⁾ 3 piker under 15 aar.

At dømme efter det anmeldte antal tilfælder av **akut diarré** var denne sygdom fremdeles forholdsvis sjelden.

Av **pemfigus hos nyfødte** anmeldtes 11 tilfælder (8 gutter, 3 piker) med 6 dødsfald.

Veneriske sygdomme. Ovenstaaende tabel gir oplysning om de fra praktiserende læger og sykehusene anmeldte nye tilfælder, fordelt paa de enkelte maaneder. Tabellen paa side 8 viser det samlede antal nye tilfælder av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1876—1906. — For 18 av de i 1906 anmeldte nye tilfælder av syfilis opgives smitten at være foregaat ad andre veie end kjønsdelene. Av de ialt opgivne 1889 tilfælder av venerisk sygdom behandledes 217 i sykehus. 1 kvinde anmeldtes til politiet for overtrædelse av straffelovens § 358¹ («den, som uten at gjøre opmerksom paa smittefaren, anbringer til pleie et barn, som han vet eller formoder at lide av smitsom, syfilittisk sygdom, eller antar nogen til pleie av saadant barn, straffes med bøter eller fængsel indtil 6 maaneder). Hun idømtes 10 kroners mulkt for sit forhold. Forøvrig henvises til helseraadets trykte beretning for 1906, bilag 3, side 50 o. flg.

Tuberkulose. Til oplysning om de anmeldte og utgaaede tilfælder av tuberkuløse sygdomme henvises til den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde 510 eller 17,5 pct. av samtlige ved sygdom foranledigede kjendte dødsfald (2921) og 23,3 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme (2192). — Som i foregaaende aar er anmeldelse av tuberkulose, som har konsulert læge i Kristiania, men har bopæl utenfor byen, oversendt vedkommende helseraadets ordfører. Disse anmeldelsers antal var 84. Likeledes blev git meddelelse om utenbys boende tuberkuløse, der avgik ved døden paa noget av sykehusene i byen. Endvidere blev vedkommende sanatorium underrettet,

Det anmeldte antal nye tilfælder av veneriske sygdomme i Kristiania i aarene 1876—1906.

Aar.	Blennoragiske tilfælder.			Ikke inficerende chanker.			Erhvervet syfilis.			Hereditær syfilis.			Til- sammen.	Folke- mængde.	Anmeldte i procent av folke- mængden.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.			
1876	-	-	593	-	-	419	-	-	-	-	-	-	1012	79022	1,28
1877	-	-	909	-	-	134	-	-	297	-	-	33	1373	106781	1,28
1878	-	-	1040	-	-	166	-	-	311	-	-	31	1548	112977	1,37
1879	951	176	1127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1842	116801	1,58
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39
1887	829	106	935	306	37	343	175	97	272	21	23	44	1594	135615	1,18
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1820	161151	1,13
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2862	224909	1,27
1902	1576	159	1735	418	37	455	368	196	564	20	28	48	2802	225709	1,24
1903	1570	183	1753	401	39	440	431	183	614	24	20	44	2851	223649	1,27
1904	1392	139	1531	347	20	367	355	154	509	26	34	60	2467	222373	1,11
1905	1384	139	1523	278	16	294	340	128	468	24	26	50	2335	226472	1,03
1906	1108	132	1240	169	14	183	302	129	431	19	16	35	1889	229324	0,82

naar man kjendte til, at den avdøde hadde været sanatoriebehandlet. — I henhold til tuberkuloseovens § 6 og justisdepartementets rundskrivelse av 16de december 1901 indlagdes 32 tuberkuløse i sykehus ved helseraadets beslutning. For 1 mands og 1 kvindes vedkommende trængtes politiets hjælp for at faa dem indlagt.

Sindssyke. For Kristiania fattigvæsens regning forpleiedes uten statsbidrag 234 sindssyke med en utgift av kr. 45 296,75. Forøvrig henvises til den almindelige beretning.

Paa fødselsstiftelsen laa tilbake fra aaret forut 36 kvinder, der indkom i aarets løp 968. Det samlede belæg i 1906 utgjorde altsaa 1 004. Av disse utgik i løpet av aaret 953 ilive, 9 døde og 42 var tilbakeliggende ved aarets utgang.

Av de 36 fra 1905 tilbakeliggende fødte 1 i 1906. Av de 968, som indkom i aaret, hadde 1 født før inkomsten, 19 aborterte, 61 utgik uten at føde, og 2 døde uforløst. Av de ved aarets utgang tilbakeliggende 42 fødte 2 først det følgende aar. Antallet av fødende paa stiftelsen i 1906 blir saaledes $969 \div 85 = 884$. Ialt fødtes 900 børn, idet 16 fødte tvillinger.

Av de 968 indkomne kvinder var 517 gifte, 451 ugifte, 472 førstefødende, 496 flerfødende.

Leierne var ved 889 fødsler:

Issefødsel . . .	834	$\left\{ \begin{array}{l} \text{1ste issefødsel } 494 \text{ (derav 11 med panden fortil).} \\ \text{2den } \text{---} \quad \quad 338 \text{ (} \text{---} \quad 5 \text{ « } \text{---} \text{---} \text{).} \\ \text{ukjendt } \text{---} \quad \quad 2 \text{ (} \text{---} \quad 1 \text{ « } \text{---} \text{---} \text{).} \end{array} \right.$				
Ansigtsfødsel	2	$\left\{ \begin{array}{l} \text{1ste ansigtsleie } 1. \\ \text{2det } \text{---} \quad \quad 1. \end{array} \right.$				
Pandefødsel .	4	$\left\{ \begin{array}{l} \text{1ste pandeleie } 2. \\ \text{2det } \text{---} \quad \quad 2. \end{array} \right.$				
Sætefødsel . .	39	$\left\{ \begin{array}{l} \text{1ste sæteendefødsel } 22. \\ \text{2den } \text{---} \quad \quad 8. \\ \text{Ukjendt} 1. \\ \text{Fotfødsel } 8. \end{array} \right.$				
Tverleie	6.					

Ukjendt leie og leier som paa grund av fosterets litenhet var likegyldige 4.

Ved 15 tvillingfødsler, for hvilke leierne er opgit, var disse følgende:

	1ste issefødsel.	2den issefødsel.	Issefødsel med panden fortil.	1ste sæteendefødsel.	2den sæteendefødsel.	Tverleie.
1ste tvilling	7	2	1	3	1	1
2den tvilling	3	3	4	1	2	2
Tilsammen	10	5	5	4	3	3

Av mødrene døde 9. Som dødsårsak er opført: barselkrampe 4, blødning og infektion (hjertelammelse) 1, peritonit 1, hjerneblødning 1 samt epilepsi 1 og nyresygdом 1 (begge de sidste døde uforløst).

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.
Paa fødselsstiftelsen:							
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	49	-	48	¹⁾ 3	-	-	
Bækkensneverhet	1	-	-	1	-	-	
Barselkrampe	3	4	5	2	-	-	
Placenta prævia og blødning...	-	-	-	-	3	1	
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	
Hydrokefalisk fosterhode	-	-	-	-	-	-	
Fare for fosterets liv	9	-	6	⁶⁾ 3	-	-	
Dyp tverstand	2	-	2	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	4	⁷⁾ 5	
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	1	1	
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	64	4	61	9	8	7	
Utenfor fødsels- stiftelsen:							
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	177	-	176	1	3	3	
Bækkensneverhet	14	-	14	-	1	1	
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	
Ueftergivelige fødselsdele	2	-	2	-	-	-	
Nyresygdom	1	-	1	-	-	-	
Placenta prævia og blødning...	-	-	-	-	4	1	
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	
Haand foran hode	1	-	1	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	15	15	
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	1	1	
Tilsammen	197	-	196	1	24	21	
Samlet sum	261	4	257	10	32	28	
			267			33	

¹⁾ Herav to 1ste tvilling og én 2den tvilling, jfr. note 6. ²⁾ Herav to 2den tvilling, h
naturens hjælp. ³⁾ Indkom med kroppen født, hodet tilbakeholdt. ⁴⁾ Dødsårsak: periton
ved tang paa grund av utilstrækkelige veer, hvor utfald for moren (lev.) er opført. ⁷⁾ Derav

Operationer.

ttrækning ved ekkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.				Keisersnit.				Perfo- ration.	Symfysiotomi.		After- byrds- opera- tion.
bre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Børn.	Mødre.
v.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
9	2) ²⁾ 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	3) ³⁾ 1	7	-	5	2	1	4) ⁴⁾ 1	2	-	1	4	4	-
-	-	-	1	-	-	1	1	5) ⁵⁾ 1	1	1	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
13	9	4	11	-	7	4	2	2	3	1	2	4	4	6
23	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	8) ⁸⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27	27	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
40	36	4	11	1	7	5	2	2	3	1	2	4	4	6
	40				12				4					

varende 1ste fødtes (lev.) ved naturens hjælp, samt én 1ste tvilling; 2den fødtes (lev.) ved Dødsarsak: hjertelammelse. ⁶⁾ Herav én 2den tvilling, hvis tilsvarende 1ste ogsaa forløstes ingfødsel med vending paa begge tvillinger. ⁸⁾ Dødsarsak uopgit.

Dødsaaarsaker i de 5 første leveaar sees av følgende tabel:

	Antal døde						Av 100 dødsfald var					
	under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.		under 1 aar.		i 2det og 3dje aar.		i 4de og 5te aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Av sygdomme i tarmkanalen (diarré, cholera nostras, gastroenteritis acuta & chronica)	43	70	3	27	-	4	24,29	16,43	14,28	13,04	-	4,65
- sygdomme i aandedrætsorganerne (bronkit, croupøs og katarrale lungebetændelse)	26	79	6	42	2	6	14,69	18,54	28,57	20,29	33,33	6,97
- tuberkulose og skrofulose	2	17	2	26	2	20	1,13	3,99	9,52	12,56	33,33	22,09
- medfødt svakhet.	58	146	-	1	-	-	32,76	34,27	-	0,48	-	-
- kramper	7	16	1	5	-	4	3,95	3,75	4,76	2,41	-	4,65
- syfilis	5	5	-	-	-	-	2,82	1,17	-	-	-	-
- kikhoste, difteri, skarlagensfeber, mæslinger	10	20	5	53	-	35	5,65	4,69	23,81	25,60	-	40,69
- rakit	4	14	-	20	-	1	2,26	3,28	-	9,66	-	1,16
- andre sygdomme	17	50	3	33	2	15	9,60	11,73	14,28	15,94	33,33	17,44
- ukjendt dødsaaarsak.	5	9	1	-	-	1	2,82	2,11	4,76	-	-	1,16
Tilsammen	177	426	21	207	6	86						

Forpleiningsdagenses antal for barselkvinder var 17 330. Av 900 børn var 53 dødfødte. Under opholdet paa stiftelsen døde 33.

Paa fødselsstiftelsens barneavdeling har der været forpleiet 9 børn, hvis mødre har været indlagt paa gynækologisk avdeling eller er død paa fødselsstiftelsen eller ikke har kunnet medta barnet straks ved utskrivningen. Ingen av børnene har lidt av sygdomme.

Paa fødselsstiftelsens poliklinik for spædbørn har der én gang ukentlig været «spædbarnskontrol» for at fremme godt stel av de utskrevne børn. Den er velvillig blit ledet av hr. prof. Axel Johannessen med hjælp av stiftelsens kandidater og jordmødre. Der er fremmøtt 36 mødre og pleiersker, de fleste nogenlunde regelmæssig. Saken omfattes tildels med iver av de fremmøtte kvinder.

Fra den i forbindelse med fødselsstiftelsen staaende jordmorskole uteksaminertes 44 elever. Av disse var fra:

Kristiania	1.	Stavanger	amt	2.
Smaalenenes amt	4.	Søndre Bergenhus	«	1.
Buskerud «	2.	Nordre —	«	3.
Jarlsberg og Larvik «	2.	Romsdals	«	1.
Hedemarken «	1.	Søndre Trondhjems	«	2.
Kristians «	3.	Nordre —	«	2.
Bratsberg «	3.	Nordlands	«	7.
Nedenes «	6.	Tromsø	«	2.
Lister og Mandal «	1.	Finmarkens	«	1.

Av **obstetriciske operationer** udførtes ialt i aarets løp efter indkomne opgaver fra fødselsstiftelsen og stadsfysikus 362, derav paa fødselstiftelsen 113. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 10—11.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 4 kvinder paa barselseng. Efter lægernes anmeldelser til helseraadet, døde 9 kvinder av barselsygd. Dødsårsakerne for disse var: barselfeber 2, barselkrampe 4, blødning 2, emboli 1.

Antallet av **fødte og døde** sees av følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barselseng.	ved ulykkelige hændelser.	ved selv-mord.	ved mord og drap.
Kristiania stadsfysikat.	6090	144	3112	608	75	4	56	21	2

Der blir saaledes et overskud av 2 978 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 51,1.

De av lægerne opgivne **dødsårsaker** sees av tabellen paa side 14 og fig.

Dødsårsaker i de 5 første leveaar sees av foranstaaende tabel.

De **hyppigste dødsårsaker** var: lungetuberkulose 510, kræft og sarkom 233, medfødt svakhet 205, lungebetændelse 161, akut diarré 155, tuberkulose utenfor lungerne 144, difteri 139, organisk hjertesygdom 139, akute katarrar i aandedrætsorganerne 131, alderdomssvakhet 107, hjerteslag 104.

Veirliget. Angaaende de meteorologiske forhold henvises til tabellen paa side 22, meddelt av det meteorologiske institut i Kristiania (25 meter over havet). Efter denne synes lufttemperaturen at ha været noget høiere i gjennemsnit end den normale, idet middeltemperaturen for alle aarets maaneder undtagen august, viser litt høiere tal end normalt. For det hele aar blir derfor middeltemperaturen $+ 6,9^{\circ}$ mot normalt $+ 5,5^{\circ}$. Nedbørmængden var mindre, men nedbørsdagenses antal var litt større end normalt, særlig var august en forholdsvis regnfuld maaned.

Angaaende **strafanstalterne** og sykepleien inden disse, henvises til den derom av fængselsstyrelsen utgivne beretning.

I **helseraadet** avholdtes i aarets løp 15 møter, i karantænekommissionen intet. Stadsfysikatets og helseraadets journaler har tilsammen 4 071 nummer, av hvilke 1 048 vedkommer bygningsjournalen.

Kontrollen med byens renhold utførtes likesom de foregaaende aar av helseraadets ingeniør og det ham underlagte personale. Der skedde ialt 47 769 undersøgelser, mot 59 754 i 1905 og 79 653 i 1904, og desuten er avgit til 2den sundhetsinspektør 408 dagsverk til motarbeidelse av smitsomme sygdomme.

I anledning av den i forrige aarsberetning omtalte konflikt mellem helseraadet og de private renovationsselskaper, der ikke var villig til at meddele helseraadet opgave over «arbeidsordning og kjøreruter» besluttet at underkaste saken retslig avgjørelse; denne gik imidlertid helseraadet imot, idet dette kjendtes

Liste over de av læger

Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A1							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.											
I. Akute.											
Tyfoidefeber	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	1
Akut poliomyelit	6	4	2	-	-	2	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	15	11	4	-	1	8	2	2	-	-	-
Mæslinger	5	3	2	1	-	2	2	-	-	-	-
Difteri (croup)	139	75	64	8	2	33	31	23	22	11	-
Kikhoste	36	13	23	5	13	6	9	2	1	-	-
Influenza	6	1	5	-	-	-	-	1	1	-	-
Gigtfeber	4	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-
Erysipelas og flegmone	8	3	5	1	3	1	-	-	-	-	-
Pyæmi og septhæmi	32	23	9	4	5	1	-	1	-	1	-
Akut diarré (kolerine)	155	87	68	58	52	22	11	2	1	-	-
Tetanus, trismus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Kroniske.											
Tuberkulose:											
a. Lungerne	510	224	286	4	2	4	3	5	3	6	-
b. Tarmkanalen	19	7	12	-	1	1	1	-	1	1	-
c. Ben og led	17	7	10	-	-	1	-	2	1	-	-
d. Urin- og kønsorganer	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Lymfekjertler (skrofulose)	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
f. Andre organer	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs meningit	86	40	46	5	6	20	19	8	10	3	-
h. Miliærtuberkulose	10	7	3	1	-	1	-	1	-	-	-
Syfilis	16	10	6	7	3	-	-	-	-	-	-
Kræft:											
1. Carcinom	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	100	58	42	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	13	4	9	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kønsorganerne	27	1	26	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre organer	60	26	34	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Bensystemet	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre steder	9	3	6	-	-	1	-	-	-	-	-
Sukkersyke	29	14	15	-	-	-	-	2	-	-	-
Pernicious anæmi	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-

ddelte dødsårsaker.

kjøn.

-20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
-	1	3	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	
1	4	1	1	1	2	-	3	-	-	1	5	-	-	1	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	2	3	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
39	67	93	43	61	29	41	21	8	16	18	5	6	-	1	-	-	
-	2	2	1	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	3	3	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	
-	-	-	2	-	8	-	6	11	21	14	18	13	3	3	-	1	
-	-	-	1	-	-	3	1	2	1	3	1	-	-	-	-	1	
-	-	-	-	2	-	3	-	4	-	4	-	1	-	1	-	-	
-	-	-	-	1	-	12	-	6	-	3	-	4	1	-	-	-	
-	-	-	-	3	2	5	12	7	7	10	4	6	1	3	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	
1	-	1	3	1	2	1	-	4	5	4	2	3	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	

Liste over de av læge

(Forts.). Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A l							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Leukæmi	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Rakit	39	17	22	9	9	8	13	-	-	-	-
Kronisk alkoholisme	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt svakhet	205	118	87	117	87	1	-	-	-	-	-
Alderdomssvakhet	107	38	69	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	6	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Arthrit og kronisk reumatisme . .	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— maculosus Werlhofi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte organer.											
<i>I. Hjerne og rygmær.</i>											
Apoplexi og hjerneemboli	104	47	57	-	-	-	-	-	-	-	-
Suppurativ meningit	38	21	17	6	2	4	6	4	3	1	1
Epilepsi	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper hos småbørn	33	19	14	13	10	6	4	-	-	-	-
Sindssygdomme	15	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre hjernesygdomme	30	12	18	-	1	-	1	1	-	-	-
Rygmærssygdomme	15	8	7	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre sygdomme i nervesystemet	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og perikardit	4	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Klappfeil og andre org. hjerte- sygdomme	139	56	83	-	-	-	-	2	-	5	-
Hjertelammelse	48	28	20	1	1	1	1	-	-	-	-
Arteriosklerose	42	20	22	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre sygd. i cirkulationsorganerne	13	9	4	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	91	46	45	33	22	10	10	-	1	-	-
— kronisk og bronkiektasi	63	24	39	-	-	-	1	-	-	-	-
Pneumoni, kataralsk	40	23	17	12	7	10	5	-	-	-	-
— croupøs	161	78	83	19	12	6	14	1	2	2	2
Lungegangræn	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-

delte dødsårsaker.

j ø n.																
-20	20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	16	19	16	37	4	13
1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	3	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	3	-	7	3	7	9	11	12	15	19	4	12	-	2
2	2	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	3	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	2	2	1	5	-	-
-	1	3	1	3	-	4	3	2	2	2	2	2	1	-	-	-
1	-	1	-	1	2	-	1	-	3	2	1	-	-	2	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	2	4	6	7	10	11	13	11	17	9	16	1	11	-	1
-	2	-	-	3	6	3	6	-	3	4	4	6	5	2	-	-
-	-	-	-	-	-	-	3	-	9	4	7	7	1	9	-	2
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	4	1	1	-	1	2	2	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	1	1	6	-	-
-	-	-	1	1	-	1	2	2	4	6	10	17	7	11	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	1	1	-	-
3	6	5	6	7	6	4	5	10	10	8	9	8	6	7	1	2
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de av lægt

(Forts.). Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A							
				0—1		1—5		5—10		10	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Pleurit, serøs	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
— purulent	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Lungeemboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus og oedema glottidis . . .	2	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Andre sygd. i respirationsorganerne	8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mave-tarmkatarr (kronisk)	17	8	9	2	1	1	-	1	-	-	-
Mavesaar	19	10	9	-	-	-	1	-	-	-	-
Blindtarmbetændelse	15	8	7	-	-	1	-	1	-	-	1
Diffus peritonit	24	14	10	1	1	1	2	2	-	-	-
Indeklemt brok	9	3	6	1	-	-	-	-	-	-	-
Ileus og volvulus	7	2	5	1	1	-	-	-	-	-	-
Andre sygd. i digestionskanalen . .	28	12	16	-	-	1	-	-	-	-	1
<i>V. Leveren.</i>											
Galdestensygdом	9	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre leversygdomme	14	7	7	4	4	-	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, cystopyelonefrit	14	11	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	71	45	26	1	-	-	1	2	-	-	3
Andre nyre- og urinveissygdomme	10	8	2	-	-	1	-	1	-	-	1
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>											
Sygdomme i de kvindelige kjønsg- organer	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre sygdomme.</i>											
Pemfigus hos nyfødte	6	4	2	4	2	-	-	-	-	-	-
Senil gangræn	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensygdomme	10	4	6	-	-	-	1	-	1	-	-
Absces	6	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-

Idelte dødsårsaker.

j ø n.																	
-20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
-	1	-	-	-	1	1	1	2	1	3	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	3	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	3	1	1	-	1	2	-	-	2	-	1	-	-	-	-	
-	1	1	2	1	2	2	2	1	1	-	1	2	1	-	-	1	
2	-	1	1	3	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
1	2	2	-	4	1	-	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	2	-	-	-	1	
-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	
-	1	2	-	-	-	3	3	3	2	3	3	-	1	2	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	1	-	1	1	1	1	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	3	1	7	3	8	5	8	6	3	1	6	2	2	2	-	-	
-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	2	-	1	1	-	-	
-	-	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	-	
1	-	-	1	1	1	-	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	
-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	

Liste over de av læge

(Forts.). Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	
C. Barselsygdø.											
Barselfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose	3	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, spina bifida . .	3	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-
E. Andre årsaker.											
Degeneratio adiposa acuta	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Empyema antri Highmori	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris	2	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Febris rheumatico-catarrhalis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, ascites	3	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-
Mastitis	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Omphalitis	4	1	3	1	3	-	-	-	-	-	-
Otitis	5	5	-	3	-	-	-	1	-	-	-
Tumor axillæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. abdominis	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2921	1412	1509	327	259	159	142	68	48	38	
F. Unaturlig død.											
Akut alkoholforgiftning	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre forgiftninger	9	7	2	1	-	4	-	1	-	-	-
Drukning	10	9	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Forbrænding	7	4	3	-	1	3	1	-	1	-	-
Andre ulykkestilfælde	36	24	12	-	1	6	3	2	-	-	-
Drap og mord	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	16	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3004	1476	1528	328	261	172	146	72	49	39	
Ukjendt dødsårsak	38	24	14	11	3	1	1	-	3	-	
Sum	3042	1500	1542	339	264	173	147	72	52	39	

Idelte dødsårsaker.

[illegible]

Meteorologiske iagttagelser.

Maaned.	Lufttrykket ved havets overflade.	Luftens temperatur.				Relativ fugtighed. Procent. Middel.	Regnhøide, maalt kl. 8 morgen.	Fremherskende vind.	Antal dage med nedbør.	Antal dage med taake.
		Middel-temperatur C.	Normal-temperatur C.	Absolut minimum C.	Absolut maximum C.					
Januar	755,1	÷ 2,3	÷ 4,4	÷ 12,9	10,3	82	42,3	NE	15	6
Februar	52,6	÷ 1,9	÷ 4,5	÷ 9,1	4,0	78	29,3	S.	20	0
Mars	51,7	÷ 0,2	÷ 1,4	÷ 12,7	10,2	60	17,0	N.	13	1
April	62,6	5,8	4,4	÷ 2,9	20,4	66	13,0	S.	14	1
Mai	59,3	11,1	10,5	2,3	24,2	72	46,2	S.	23	0
Juni	59,9	17,7	15,5	5,0	31,9	54	32,9	S.	9	0
Juli	59,4	17,1	17,0	6,4	31,7	64	32,2	S.	16	0
August	57,5	15,6	15,9	5,6	32,0	70	100,6	S.	17	0
September . . .	65,6	12,0	11,5	1,2	23,0	76	14,8	NE.	9	1
Oktober	61,4	6,6	5,5	÷ 1,0	14,2	83	77,5	S.	16	4
November	57,2	3,0	0,1	÷ 3,6	10,1	84	64,7	NE.	16	6
December	55,7	÷ 2,2	÷ 3,6	÷ 16,5	6,4	78	21,5	NE.	24	3
Aaret	758,2	6,9	5,5	÷ 16,5	32,0	72	492,0	S.	192	22
Normalværdier for aaret . .	759,2	5,5		÷ 16,5	28,9	73	600,0	NE.	175	48

uberettiget til at kræve de omhandlede opgaver. I den anledning kom det til fornyet overveielse at forandre sundhetsforskrifterne, uten at dog forslag derom blev fremsat. Da der i senere aar har fundet sted megen misbruk med oplag av søppel paa gartnerløkker utover, hvad der trængtes til eiendommens dyrkning, hvilken søppel igjen er blit solgt som matjord efter at ha brændt, indskjærpet helseraadet ved cirkulære til gartnerne av 14de april sundhetsforskrifternes § 3. b, hvorefter «ingen oplægning av søppel eller gjødsel maa finde sted paa eiendomme inden byens grænser, medmindre helseraadets bestemmelse paa forhaand er indhentet om, hvor avfaldet eller gjødelsen skal oplægges. Videre indskjærpes, at utkjøring av mistbænkgyødsel ikke maa finde sted uten efter paa forhaand indhentet tilladelse av helseraadet. Overtrædelse av disse bestemmelser vil herefter bli paataalt gjennom politiet.» Ved lov av 26de mai 1906 blev den saakaldte skraphandel gjenstand for speciel bevilling av politiet i hvert enkelt tilfælde. I denne anledning rettet helseraadet paa forhaand en anmodning til politiet om at la ogsaa sanitære hensyn bli varetat ved utfærdigelse av bevilling, da saadan handel ofte er forbundet med handel med skyller, ben og filler, og ledsages av urenhet og stank, likesom det senere avgav erklæring om et foreliggende utkast. Heri uttales, at «disse gjenstande kan dels allerede ved indkjøpet eller modtagelsen hos skraphandleren være stinkende, dels kan de under lagringen undergaa saadanne forandringer, at de utbreder stank. I visse tilfælder kan de ogsaa bli middel til overførelse av smitsomme sygdomme. Det er derfor av vigtighet, at den slags gjenstande ikke lagres i større mængder uten paa steder, hvor beboelsesforholdene er gunstige, hvor lagerrummene er saaledes indrettet, at stanken ikke utbredes til naboskap, og at gulv, vægger og tak med lethed kan spyles eller paa anden maate gjøres ren og ikke begunstiger tilhold av rotter og mus, og hvor

av- og paalæsning av de stinkende gjenstande kan foregaa paa en gaardsplads, der er cementert, asfaltert eller brolagt med cementfuget brolægning, saaat den med lethet kan spyles ren. Likeledes vil det være av vigtighet, at bortførelsen av de stinkende gjenstande foregaa i tette, overdækkede vogner, der med lethet kan renses.» — Helseraadet fik saa oversendt samtlige indkomne andragender og udtalte efter anstillet undersøgelse, at det ikke kunde anbefale handel med ben, filler og avfald av næringsmidler fortsat i endel nærmere betegnede skraphandel-forretninger, hvor forholdene var saadan, at de voldte sanitære misligheter. Heller ikke kunde det anbefales, at kul- og vedhandel kombineres med handel med ben, filler og avfald av næringsmidler. — Ved behandlingen av kommunebudgettet for 1906 blev der fra enkelt hold reist en meget sterk kritik over Kristiania kommunale renholdsverk, og der nedsattes senere en komité for at overveie mulige forandringer i driftsmaaten, eller om verket burde sælges eller nedlægges. Helse-raadet avgav efter begjæring uttalelse, der gik ut paa, at det «fra et sanitært synspunkt ansaaes utilraadelig at nedlægge Kristiania renholdsverk som kommunal institution.»

Der vedtoges følgende

Regler for renhold, rumindhold og utluftning i trikotagefabrikker (vedtat 2den juli 1906).

1. Avfald fra bedriften, som kan nyttiggjøres, samles i sækker eller kasser og fjernes, saasnart de er fylldt, fra arbeidsrummene. Mindst 1 gang daglig feies gulvet omhyggelig rent efter i forveien at være fugtet. Feining maa ikke foretages i arbeidstiden. Gulvet og arbeidsbordene vaskes med varmt vand og saape, lut eller soda mindst 1 gang om uken; samtidig avtørres vinduesposter og saavidt mulig bænke, reoler, ovne, varmerør m. m. Vinduer pudses mindst 1 gang om maaneden. Hovedrengjøring utføres mindst 1 gang om aaret, i juli eller august eller til en med helse-raadet omforenet tid. Kalkede vægger og gipsede tak hvidtes, naar det er nødvendig.
2. I arbeidsrummene maa samtidig ikke beskjæftiges flere personer, end at der paa hver falder mindst 10 m³ luft netto. Under middagshvilen og efter endt arbeide om aftenen skal arbeidsrummene fullstændig utluftes. Under middagshvilen bør arbeiderne ikke opholde sig i arbeidsrummene. Der bør være anledning for arbeiderne til at henge fra sig sit yttertøi utenfor arbeidsrummene f. eks. i en entré eller i et særskilt opholds- eller spiserum.
3. Paa gulvet maa der ikke spyttes. Lider nogen av hoste med opspyt, bør dette opsamles i beholder (krus eller spyttebak), som tømmes og renses hver dag.
4. I arbeidsrummene bør findes vand og vask eller vaskestel samt et tilstrækkelig antal rene haandklær og saape, saa arbeiderne har let anledning til at vaske sig. Vaskning av hænderne bør finde sted, naar man forlater arbeidet for at spise eller gaa hjem.
5. Disse regler skal til enhver tid findes opslaaet i arbeidsrummene.

Regler for renhold m. m. i lithografiske anstalter (vedtat 24de september 1906).

1. Gjenstande, som er bedriften uvedkommende, maa ikke opbevares i arbeidsrummene. Stene og papir bør helst lagres i egne lagerrum. Forsaavidt de lagres i arbeidsrummene, maa de anbringes paa saadan maate, at rengjøring av lokalet ikke hindres.
2. Papiravfald paa gulvet fra bedriften fjernes fra arbeidsrummene hver dag efter arbeidets slutning. Forsaavidt avfaldet opfanges i dertil bestemte beholdere, tømmes disse, naar de er fulde, dog mindst 2 gange ukentlig.

Efter avfaldets fjernelse feies gulvet med en fugtig klut. Det opfeiede bringes bort.

3. Gulvet vaskes med varmt vand og saape, soda eller lut mindst 1 gang om uken (lørdag), medmindre særlige arbeider, der ikke taaler fugtighed, for en enkelt gang gjør det utilstedeilig. Herunder fjernes omhyggelig alt slippingsstøv, broncestøv, farve, smuds m. m. Samtidig avtørres saavidt mulig med en fugtig klut bord, hylder, reoler, vinduesposter m. m.
4. Vinduer pudses rene, og vinduesposter vaskes mindst 1 gang om maaneden. Hovedrengjøring utføres en gang om aaret (vaaren eller til en med helse-raadet og fabriktilsynet omforenet tid). Kalkede eller gipsede vægger og tak pudses, naar det er nødvendig, efter helseraadets og fabriktilsynets nærmere bestemmelse.
5. Bronsering maa utføres saaledes, at der utvikles mindst mulig støv.
6. Arbeidsrummene utluftes grundig morgen, middag og aften, naar det av hensyn til arbeidet er beleilig.
7. Paa gulvet maa der ikke spyttes. Der bør findes et tilstrækkelig antal spyttebakker, som tømmes og renses hver dag.
8. Der maa forefindes vand og vask eller vaskestel samt saape og et tilstrækkelig antal rene haandklær i arbeidsrummene, saa der er let anledning til at vaske sig. Vaskning av hænder og om fornødent ansigt bør altid foregaa, forinden man gaar til sit hjem eller før spiserasterne.
9. Disse regler skal til enhver tid findes opslaaet i hvert arbeidsrum.

Regler for utluftning og renhold i kinematografer (vedtat 14de januar 1907).

1. Kinematografernes tilskuerrum maa mellem forestillingerne grundig utluftes ved aapning av vinduerne eller paa anden maate.
2. Gulvet i tilskuerrum og forværelse maa hver dag vaskes rent. Hovedrengjøring maa utføres mindst 1 gang om aaret.

Regler for renhold, utluftning m. m. i skofabriker (vedtat 4de februar 1907).

1. Gulvet maa hver dag feies efter arbeidets slutning. Det opfeiede bringes straks ut av arbeidsrummene, medmindre det indeholder brukbart avfald, som først maa utsorteres.
2. Mindst 1 gang hver uke maa maskiner, arbeidsbord, vinduesposter m. m. avtørres.
3. Mindst 1 gang om maaneden maa gulvet vaskes med varmt vand og saape eller soda. Samtidig pudses saavidt mulig vinduerne.
4. Hovedrengjøring, hvorunder malte vægger og tak vaskes, og gipsede tak og kalkede vægger børstes rene, utføres mindst 1 gang om aaret — midtsommers. Kalkede vægger og gipsede tak hvidtes, naar det er nødvendig, efter helseraadets nærmere bestemmelse.
5. I arbeidsrummene maa samtidig ikke beskjæftiges flere arbeidere end, at der paa hver falder mindst 10 m³ luft. Tilstedeværende mekaniske apparater til bortsgning av støv maa holdes i orden, saa de virker tilfredsstillende. Under middagshvilen og om aftenen efter endt arbeide maa arbeidsrummene fuldstændig utluftes. Under middagshvilen bør arbeiderne ikke opholde sig i arbeidsrummene. Forsaavidt dertil er anledning, bør arbeiderne henge sit yttertøi utenfor arbeidsrummene.
6. Paa gulvet maa der ikke spyttes. Lider nogen av hoste, maa opspyttet samles i beholdere (spyttbak eller spyttekrus), som tømmes og renses hver dag.

7. I enhver fabrik skal der i eller i umiddelbar nærhet av arbeidsrummene være bekvem adgang for arbeiderne til vask eller vaskestel med dertil hørende saape og tilstrækkelig antal rene haandklær. Enhver arbeider bør vaske sig, før han spiser, og før han gaar hjem.
8. Et eksemplar av disse regler skal til enhver tid findes opslaaet i hvert arbeidsrum.

Fra kirkeværgen er der hver sommer inddkommet klage over, at likkisterne har været i mindre god stand, saaat flydende dele fra liket har rendt gjennem kistens bund og tilsolet gulvet i gravkapellerne. Der besluttedes i henhold til sundhedsvedtægternes § 31, sidste passus, at «enhver likkiste skal være aldeles tæt og i bunden forsynet med et mindst 10 cm. høit lag av torvstrø». Beslutningen meddeltes likkistefabrikanterne. — Kontrollen med byens pleiebørn har været utført noget anderledes end tidligere. Den nye pleiebarnslov av 29de april 1905 traadte ikraft 1ste januar, og det tillodes, at specielt dens §§ 1—9 gjordes gjældende for Kristiania, dog bringes bestemmelsen i § 2 om, at ingen maa modta pleiebørn uten paa forhaand at ha erhvervet tilladelse, for tiden ikke i anvendelse. Idet loven utvider tilsynet til alle utsatte børn under 14 aar, er kontorets arbeide betydelig forøket; til lettelse i arbeidet blev beskikket forsøgsvis inden en enkelt menighet særskilt tilsyn med børn under 2 aar. — Loven bestemmer i § 2, at barnehjem beregnet paa at modta fler end 2 børn til samtidig forpleining ikke tillates, uten at de er anmeldt til og godkjendt av helseraadet.» I henhold hertil godkjendtes i aarets løp 21 barnehjem, mens 2 negtedes, og i henhold til lovens § 10 tillodes 13 fødselshjem, mens 9 ikke blev godkjendt, i alle tilfælde efter personlig undersøgelse paa stedet av stadsfysikus og indhentet uttalelse av menighetens prest og politiet om vedkommendes moralske vandel 1 kvinde har søkt og av politiet faat den i § 11 omhandlede tilladelse til at optræde som mellemmand ved utsættelse av pleiebørn. Pleiebarnskontoret, der oprettedes i 1901, undersøkte og godkjendte i 1902 ca. 110 pleiehjem og utsatte 120 pleiebørn (av anmeldte 140), i 1903 resp. ca. 130 og 94 (205), i 1904 resp. 130 og 100 (172), i 1905 resp. ca. 150 og 120 (140) og i 1906 resp. 100 og 80 (130). — Der har været under kontrol 1 739 børn (586 egtefødte, 1 153 uegtefødte). Herav døde 71 eller 4,08 pct., hvad der er adskillig lavere end i tidligere aar, tildels fordi tilsynet er utvidet til at omfatte de ældre aarsklasser, blandt hvilke dødeligheten normalt er mindre. Der er av opsynskvinderne utført ialt 11 395 undersøgelser av pleiebørn. Gjennem helseraadets boligkontor er undersøkt 275 bygninger, hvorav 44 viste sig at lide av sanitære misligheter, og ellers — ifølge inddkommen klage — 139 bygninger, de fleste med en eller anden mislighet. Der er paa foranledning av kontoret forbedret 24 kjælderleiligheter og 112 leiligheter i de øvre etager. Kun i 2 tilfælder maatte saken forkyndes gjennem politiet, men ialmindelighet er forbedringerne gjennomført i mindelighet. — Næringsmiddelkontrollen har som tidligere været utført av stadsdyrlægen og hans personale, der har utført følgende antal undersøgelser: Melkeutsalg og meierier 5 585, slagterier og pølsemakerier 1 641, andre undersøgelser ved næringsmiddelkontrollen 5 355, stalder, fjøs og grisehus 1 680. — Et andragende om tilladelse til at sælge i byen melk tilsat vandstoffhyperoxyd (buddiseret melk) avsloges, og der besluttedes «ved alle lovlige midler at søke saadan tilsætning hindret.» Likeledes avsloges andragende om at anvende konserveringssaltet «Borussia» (der efter kemiker Schmelcks undersøgelse indeholder benzosurt natrium og klornatrium) som tilsætning til nærings- og nydelsesmidler, der skal sælges i Kristiania. Helseraadet har ogsaa hat sin opmerksomhet henvendt paa forfalskninger av næringsmidler, selv om de anvendte tilsætninger ikke altid kan paastaas at være direkte sundhetskadelige. De hertil nødvendige undersøgelser og uttalelser har i høi grad øket

stadskemikerens arbeide og ansvar. Av den slags saker behandlet i aarets løp kan nævnes: tilsætning av talcum eller kaolin til gryn samt blekning med svovlsyrling, hvorved gryn av ringere kvalitet faar et bedre utseende. I henhold til den nye straffelovs bestemmelser blev importører av disse varer advaret mot at sælge dem. Noget lignende viste sig at finde sted med ris, idet denne blev poleret. Det her i byen i mange aar solgte amerikanske smult viste sig at være plantefett, som i og for sig vistnok er baade uskadelig og nærende, men dog ikke svarer til det, man ialmindelighet forstaar ved smult, noget lignende svinefett. Der blev foreslaaet at kalde det plantesmalt eller lignende. — En i forrige aar av helseraadet reist retssak angaaende dørforbindelse mellem kjøtbutik og butik med lager av kolonialvarer, hvorfra stank utbredtes, avgjordes av høiesteret overensstemmende med helseraadets mening. Det tør ved de forskjellige domme i denne materie ansees fastslaat, at helseraadet savner adgang til at gi almindelige regler for kjøtbutikker, hvorved dørforbindelse utenfor disken forbydes, men at det har adgang til at forby saadan dørforbindelse i det enkelte tilfælde, naar den ved undersøgelse paa stedet har forvissat sig om, at stank utbredtes fra kolonial- til kjøtbutikken.

Motarbeidelsen av de smitsomme sygdomme utførtes fremdeles av 2den sundhetsinspektør efter samme regler som tidligere. I anledning av de sedvanlige smitsomme sygdomme og tuberkulose er der utført 8 265 desinfektioner og undersøgelser og i anledning av veneriske sygdomme 470, samt 350 besøk paa apotek for at avlevere serumrør.

Ved stadskemikeren foretoges, som vanlig, regelmæssige undersøgelser av byens drikkevand med hensyn paa antallet av tilstedeværende bakterier, og fremdeles, som før nævnt i stigende utstrækning paa grund av den nye straffelov, undersøgelser av nærings- og nydelsesmidler samt av forskjellige bruksgjenstande.

Ved den **offentlige vaksination** vaksinertes 3 314 børn. Folkeskolens børn gaves derhos ved deres utgang av skolens øverste klasse anledning til revaksination. Av private læger opgives kun 2 vaksineret.

Statens institut til frembringelse av dyrisk vaccine ligger i Kristiania.

Sykehus. Av offentlige sykehus findes i og ved byen: Rigshospitalet, fødselstiftelsen, det kommunale sykehus med underavdelinger, det militære sykehus, Diakonisseanstaltens sykehus med underavdeling og «Vor Frue Hospital» (katolsk). Byens epidemispykehus ligger, likesom 3 avdelinger av det kommunale sykehus, utenfor bygrænsen i Vestre Aker. Fremdeles findes 2 sindssykeasyler, det kommunale (avd for kvinder) og Oslo hospitals asyl. Flere av byens læger eller foreninger har større eller mindre sykeavdelinger forbundet med sine kliniker.

Der findes i byen 6 **offentlige badeindretninger**, hvor der solgtes følgende antal billetter: bade- og vaskeanstalten i Torvgaten 108 812, Enerhaugens folkebad 45 893, Sagenes folkebad 84 917, Kampens dusjbad for mænd 4 023, Kristiania bad, 49 657. For Kristiania varme sjøbad kan antallet ikke opgives, da protokol herover ikke er ført.

Ved samtlige folkeskoler er der indrettet bad for eleverne.

Apotekenes antal var 22. Angaaende deres personale henvises til den almindelige beretning.

Ifølge den officielle fortegnelse over Norges læger var antallet av de i Kristiania bosatte 282; hertil kommer stadsfysikus, der bor i Vestre Aker, samt 2 praktiserende læger, av hvilke den ene bor i Østre Aker, den anden i Bærum. Ca. 30 av disse læger antages ikke eller kun i ringe grad at drive praksis. Tandlægerne antal var 116, jordmødrene (de praktiserende) opgives til 130.

II. Akershus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antallæger. ¹⁾	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		5 223,70	116 896	60	8	55	34
1. Aker		1 035,30	48 554	²⁾ 34	5	20	9
	Aker	424,60	23 591	19	2	³⁾ 10	5
	Asker	106,28	4 592	6	1	1	1
	Bærum	185,00	9 156	4	-	5	1
	Nittedalen	182,75	2 704	2	-	1	1
	Skedsmo	136,67	8 511	3	2	3	1
2. Ullensaker		2 086,88	34 491	11	2	16	11
	Ullensaker	240,45	5 764	2	-	3	2
	Sorrum	102,66	2 540	1	-	1	1
	Gjerdrum	80,28	1 685	-	-	1	1
	Nannestad	331,56	3 913	1	-	1	1
	Nes	624,45	8 060	2	1	4	2
	Eidsvold	339,42	9 493	5	1	4	2
	Hurdalen	271,52	1 910	-	-	1	1
	Feiring	96,54	1 126	-	-	1	1
3. Høland		1 319,50	14 121	5	-	8	7
	Høland	437,20	4 967	3	-	3	2
	Setskogen	184,52	776	-	-	1	1
	Urskog	418,61	4 197	1	-	2	2
	Fet	279,17	4 181	1	-	2	2
4. Follo		782,02	19 730	10	1	11	7
	Drøbak, kjøbstad	0,80	2 308	3	1	1	-
	Hølen, ladested	0,13	165	1	-	1	-
	Son, —	0,20	719	1	-	1	-
	Hvitsten, —	0,07	102	1	-	-	-
	Vestby	113,53	2 765	-	-	1	1
	Kraakstad	149,63	3 197	1	-	2	1
	Enebak	252,21	3 052	1	-	2	2
	A a s.	92,08	3 031	2	-	1	1
	Frogn	84,71	2 216	-	-	1	1
	Nesodden	88,66	2 175	-	-	1	1

¹⁾ Ved distriktslægenes bopæl er her, likesom i de øvrige amter, herredets navn uthævet ved sperrede typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Av disse bor 2 i Kristiania.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.
	tilfælder.	dødsfald.							
Tyfoidfieber	18	3	18	3	1	-	1	1	-
Akut poliomyelit	73	5	73	-	-	-	1	3	5
Skarlagensfeber	240	7	240	28	21	19	7	17	25
Mæslinger	104	1	104	33	25	5	8	11	4
Difteri (croup)	389	27	389	79	26	22	26	18	17
Blodgang	6	-	6	-	-	-	-	-	1
Barselfeber	13	4	13	2	4	1	-	2	1
Pyæmi, septhæmi	19	7	19	3	3	2	-	-	3
Rosen	66	3	66	5	6	7	2	8	6
Røde hunde	14	-	14	6	-	3	2	-	2
Vandkopper	127	-	127	23	11	8	18	8	19
Kusma	19	-	19	2	1	3	2	2	-
Kikhoste	374	7	374	364	88	34	23	10	14
Akute katarrer i aande- drætsorganerne	2577	57	2577	35	289	259	255	210	158
Influenta	250	2	250	44	32	48	22	16	6
Lungebetændelse	506	76	506	60	56	53	46	75	27
Pleurit	209	8	209	24	20	16	20	18	25
Gigtfeber	198	5	198	24	14	18	15	20	18
Koldfeber	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine) . . .	1136	32	1136	62	49	46	55	59	106
Skjærbuk	4	1	3	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6343	245	6342	798	646	544	503	478	437

Sundhetstilstanden synes ogsaa dette aar at ha været særdeles god, uagtet skarlagensfeber og difteri fremdeles hadde stor utbredning. Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 6 343 med 245 dødsfald, mot 8 724 og 340 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 497 eller 12,2 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (123 100). Aaret forut var den 14,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til ovenstaaende tabel sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfieber** anmeldtes 18 tilfælder med 3 dødsfald. Av 7 tilfælder i Ullensaker distrikt optraadte de 6 i Nes som paratyfus. Der var i virke-

sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	2	8	2	-	8	1	7	2	2	-	1	-
13	16	11	5	12	7	27	1	25	1	7	1	14	2
17	21	16	17	28	24	160	5	62	2	4	-	14	-
2	3	2	3	-	8	60	-	34	1	9	-	1	-
41	43	32	45	22	18	221	13	43	4	43	3	82	7
1	3	1	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	2	1	-	5	2	7	2	-	-
1	1	-	2	1	3	2	1	3	2	4	2	10	2
4	4	2	7	7	8	30	1	32	2	-	-	4	-
-	1	-	-	-	-	11	-	3	-	-	-	-	-
5	6	-	7	5	17	83	-	29	-	3	-	12	-
3	3	-	1	-	2	13	-	-	-	6	-	-	-
11	33	22	22	17	36	101	3	187	4	5	-	81	-
103	127	134	163	265	279	1161	26	849	19	309	6	258	6
2	2	11	20	12	35	72	1	68	-	41	-	69	1
26	20	22	34	40	47	155	35	254	28	46	8	51	5
10	9	13	16	19	19	65	5	80	3	44	-	20	-
18	19	8	16	13	15	82	3	78	2	25	-	13	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
154	245	152	110	47	51	562	18	347	10	118	-	109	4
1	-	-	-	2	-	1	-	1	1	-	-	2	-
413	556	428	476	492	571	2817	113	2112	83	673	22	741	27

ligheten et meget betydelig antal tilfælder; men da de havde karakteren av en hurtig overstaaet gastro-enterit, er kun disse 6 tilfælder opført som tyfoidfeber. Smittekilden var en syk pike ved Vormsund meieri, og utbredningsmidlet var pultost derfra. (A. Olsen). Angaaende den epidemi, der skrev sig fra nydelsen av inficeret pultost, meddeler doktor Seberg følgende: I Nes hovedsogn og Udnes anneks forekom i høstmaanederne en meget utbredt epidemi av gastro-enteritisk karakter med hodepine, brækninger, diarré og tildels feber, men som regel med godartet forløp, saa de fleste var arbeidsdygtige igjen efter et par dage. Kun faa kom under behandling. Det viste sig, at utbruddet av sygdommen paa de forskjellige gaarder stod i forbindelse med nydelsen av netop anskaffet pultost, og at denne altid var kommen fra samme meieri. Da enkelte tilfælder kunde minde om tyfoidfeber, toges blodprøver, der paa det hygieniske institut endog for ganske lette tilfælders vedkommende gav positiv Vidals reaktion paa

paratyfus, tildels allerede i 1ste uke efter sygdommens utbrud. Paratyfusbaciller paavistes i prøver fra pultosten samt i avføring fra selv let angrepne. Det samlede antal angrepne kan vistnok anslaaes til et par hundrede. — Pultosttilvirkningen paa vedkommende meieri blev midlertidig stanset og meieriet desinficert. Melkeleverandørerne tilholdtes at rengjøre sine melkekar o. lign. med varmt sodavand og skylle efter med kokt vand. Pultosten antoges inficert ved ovennævnte pike, der var meierske, og selv var syk paa samme maate og fraværende fra meieriet en 14 dages tid; derpaa arbeidet hun en maanedes tid i meieriet, og det var netop den ost, der tilvirkedes i den tid, der viste sig inficerende. Det 7de tilfælde indtraf i Frogner anneks til Sørum i november hos en elev ved meieriet og synes likeledes at ha været paratyfus, der forløp let. Smittekilde kunde ikke paavises. Patienten isolerter i et hus for sig med egen pleierske. (Christophersen). I Høland distrikt konstatertes 2 tilfælder. Det ene optraadte i et hus (Stensrud), hvor lægen for 7 aar siden hadde paabudt opbrænding av en sofabænk efter tyfoidefeber, hvilket ikke blev gjort. Smitteforholdene kunde ikke utredes, men sofabænken tillikemed en seng blev nu opbrændt, og desinfektion forøvrig utført. (Prydz). Det ene tilfælde i Follo distrikt indtraf paa Oscarsborg; den syke overflyttedes til det militære sykehus i Kristiania. (Selmer).

Akut poliomyelitis sees anmeldt med 73 tilfælder og 5 dødsfald, og væsentlig i 2det halvår; de fleste tilfælder, 27, hvorav 1 med dødelig utgang, opføres fra Aker distrikt. Av disse foreligger nærmere beretning kun om to, begge i Bærum herred, hvor sygdommen ikke vites iagttat siden høsten 1905. Et helt aar efter blev en 14 mdr. gl. gut paa Solvik ved Høvik glasverk syk med feber, 39,5, litt bronkit, snue, rubor i halsen; bedredes efter nogen dage, men blev snart slapp, kunde ikke reise sig i sengen, og det viste sig, at specielt venstre arm og høire ben var aldeles slappe og ubevægelige. Barnet indlagdes i Ullevaal sykehus. Der viste sig intet tilfælde av smitte til omgivelserne. Derimot iagttoges omtrent ved samme tid i Sørkedalen et 21 mdr. gl. guttebarn med uttalt parese og atrofi av underextremiteterne samt høire arm. Sygdommen var begyndt for $1\frac{1}{2}$ aar siden med feber, uro, brækninger samt antydning til kramper, hvorefter der inden et par dage indfandt sig lammelser av alle extremiteter. Venstre arm kom sig dog noksaa snart. Da sygdommen opfattedes som «engelsk syke» blev barnet behandlet av en «klok kone» med «læsning og støpning». Heller ikke her utbredtes sygdommen videre. (Jenssen). I Ullensaker distrikt viste sygdommen sig i aarets sidste maaneder med tilsammen 25 tilfælder. Herav optraadte de 12 i Eidsvold herred og vistnok i den nordre del av bygden, men spredt og uten paaviselig indbyrdes forbindelse. En av de angrepne døde i 4de dogn under tegn paa aandedrætslammelse og var ogsaa forøvrig totalt lam. Hos 7 kom det til varige lammelser av større eller mindre muskelpartier, de 4 andre blev helt friske. Symptomerne hos disse 12 var moderate febrilia, smerter i nakken og i extremiteterne — især i dem, hvor lammelser viste sig. Hos enkelte var der brækninger og diarré. Lammelserne indtraadte noget forskjellig, fra 2det til 5te sygdomsdogn. (A. Olsen). I Nannestad iagttoges 3 tilfælder utover høsten, hvorav de 2 paa nabogaarder, dog uten paaviselig samkvem mellem de syke. Hos en 5 aars gut forløp sygdommen dødelig under billede av en akut opadstigende (Landrys) lammelse. De 2 andre tilfælder var lette med uttalt lammelse kun i den ene underextremitet. (B. Bruun). I Hurdalen og Feiring er der i løpet av de 10 foregaaende aar iagttat ialt 4 tilfælder. Dette aar forekom i disse 2 herreder intet tilfælde, bemerker kommunelæge Collett. Derimot iagttog han sygdommen paa andre kanter av distriktet (Eidsvold). Naar der omtales, at lammelserne ikke angriper indre organer, stemmer dette ikke ganske med hans erfaringer, da han har seet — rigtignok forbigaaende — lammelse av baade tarm og blære av ca. 1 ukes varighet. Av de 7 tilfælder i Høland distrikt anmeldtes de 5 fra Fet herred, hvor en 22-aarig mand døde

av poliomyelit. Sygdommen begyndte med denne mand i en arbeiderbarakke tilhørende Fetsund lænsers. Av barakkens øvrige ca. 20 beboere angreps ingen. Rengjøring og desinfektion iverksattes straks. De andre 4 angrepne var børn boende i større eller mindre afstand omkring den først angrepne. (Bjurstedt). Fra Follo distrikt er opført 14 tilfælder, hvorav 2 i Ski og 1 paa gaarden Garder i Vestby paa grænsen af Hobøl, hvor der dog skal være forekommet flere tilfælder (Selmer), samt 11 i Enebak fra juli og høsten utover; der har dog sandsynligvis været flere angrepne, idet der blandt de sykes omgivelser er forekommet sygdomstilfælder med lette febrilia, hvad der vistnok har været abortive former av poliomyelit; desuten er flere typiske, letforløpne, uanmeldte tilfælder underhaanden kommet til kommunelægens kundskab. Sygdomssymptomerne var i almindelighet moderat feber, brækning, rygsmerter, svækkelse i musklerne særlig i underextremiteternes, men dog ogsaa ansigtets. En gang iagttoges hos en voksen okulomotoriusparalyse, med dobbeltsidig ptosis og utvidede pupiller. Forløpet var i almindelighet mildt, kun i et par tilfælder blev der varig parese. (Jelstrup).

Antallet av anmeldte tilfælder av **skarlagensfeber** var omtr. det samme som foregaaende aar, men dødeligheten var noget større (2,9 pct. mot 1,3 i 1905). I Bærum av Aker distrikt var sygdommen ikke litet utbredt paa og omkring Høvik verk blandt den store arbeiderbefolkning. En fra Kristiania i mai maaned tilflyttet tjenestepike var den først angrepne, hvorefter sygdommen holdt sig aaret ut, da det var vanskelig at skaffe indlæggelse for alle paa Ullevaal sykehus og isolation i hjemmet i de fleste tilfælde var umulig; der oprettedes derfor et midlertidig lasaret paa Høviksodden, idet Bærums kommune og amtskommunen var fælles om utgifterne. Sygdommen var meget mild. (Jenssen).

Mæslinger var i betydelig avtagen, mens

Difteri ogsaa dette aar hadde adskillig utbredning inden amtet. I Ullensaker distrikt var sygdommen spredt over hele distriktet og i det hele aar, men kun som enkelte tilfælder og med meget ringe dødelighet. (A. Olsen). I Ullensaker herred behandledes 4 og i hvert av herrederne Sørum, Gjerdrum og Holter 2 tilfælder. En 13-aarig pike i Ullensaker døde av hjertelammelse og et $\frac{3}{4}$ aar gl. pikebarn i Sørum av croup. Hos et 5 aars pikebarn viste sig efter $1\frac{3}{4}$ flaske serum et voldsomt urticariautslet, der holdt sig et par døgn med intens kløe og høi feber. (Christophersen). Kommunelæge Svanøe i Ullensaker herred skildrer sygdommens optræden inden herredet som noksaa godartet undtagen ved Gardermoen, hvor der indtraf 2 dødsfald hos børn, vistnok fordi læge blev hentet for sent, til at serum kunde gjøre virkning. Hos en voksen gut kom der utbredte lammelser. Til gaarden Hafsten i Høland distrikt kom en i Kristiania garnisonerende søn hjem i julebesøk med «ondt i halsen», hvad hans 10 hjemmeværende søskende ogsaa fik. En maaned efter hans avreise konstateres difteri hos 9 av dem. 2 døde. Ved smitte gjennem skolebørn bragtes sygdommen herfra til gaarden Holter (2 angrepne). En gut fra Saksegaard blev under julebesøk i Kristiania indlagt i Ullevaal difteriavdeling; da han var blit utskreven helbredet, kom han hjem og paa skole, hvortil ogsaa søgte børn fra gaarden Hauger. Her optraadte kort efter 4 difteritilfælde, paa Saksegaard 5, og fra denne gaard kom smitten til gaarden Porten ved en tømmermerker. Uten kjendt smittekilde kom sygdommen utover høsten til gaardene Toen, Ødegaard og Løkeberg; en yngre kvinde fra Bekkevold hadde været behjælpelig med desinfektionen paa Løkeberg og blev smittet. (Prydz). I Follo distrikt hadde sygdommen størst utbredning i januar; av distriktets herreder gik Kraakstad og Frogn aldeles fri. I Oppegaard var der 7 lette tilfælder hos en for sommeren tilflyttet familie og i Vestby 6, hvorav 1 dødelig, paa én gaard, hvor man miskjendte sygdommen og derfor søgte læge altfor sent. Paa Haugerud i Aas kom der efter et svært tilfælde utbredte lammelser. Præventiv serumindsprøitning anvendtes meget og gjorde god nytte. (Selmer).

I Enebak indtraf i januar endel tilfælder i en husmandsplads, hvor der ogsaa for 10 aar siden var difteri. Ny smittekilde kunde ikke paavises. Forøvrig var der spredte tilfælder utover, indtil sygdommen i oktober ved import gennem en pike fra Kristiania utbredte sig til flere steder. Den begrænsedes dog raskt ved præventiv serumindsprøitning. Iøvrig hadde der ogsaa tidligere paa aaret særlig i den nordre del av bygden forekommet endel halsaffektioner, vistnok lette difterier, da der observertes lammelse efter. (Jelstrup)

Av **barselfeber** døde i Nes i Ullensaker distrikt en kone efter abort, til hvilken hverken jordmor eller læge hadde været hentet. Hos en anden patient antoges infektionen at skrive sig fra en samtidig ansigtsrosen hos hendes mand. (Søberg). For 3 tilfælder i Høland distrikt skrev smitten sig sandsynlig fra jordmoren, hvorfor der paalagdes hende at vise den nøiagtigst mulige forsigtighet ved renlighet med person og klær samt foreta desinfektion av instrumenter og av den fødende. Da der desuagtet kom et nyt tilfælde, viste det sig, at jordmoren hadde en finger med syk negleseng og en litet paaagtet lymfangit. Det blev hende da indtil videre forbudt at praktisere. (Prydz).

Lungebetændelse (pneumonia crouposa) optraadte i Hurdalen i Ullensaker distrikt i 1ste kvartal av aaret som tydelig smitsom med tilsammen 11 tilfælder og 1 dødsfald, altsammen i en grænd av ca. 4 kilometers utstrækning med gaarden Sundby som midtpunkt. Her blev et par selveierfolk samtidig syke, begge tilfælder var grave, senere blev 2 børn lettere syke. Et 3dje barn, en datter, der tjente paa Sundby gaard og hadde været hjemme for at pleie forældrene, var den 5te, som blev syk, og konen paa Sundby den 6te. (Collett).

I Nannestad, Ullensaker distrikt, iagttoges et **skjørbuklignende** tilfælde med utpræget stomatit og opflosset, blødende tandkjøt samt foetor oris hos en 20 aars gut. Nogen sygdomsaarsak var ikke paaviselig. Varighet flere uker. (B. Bruun).

Av **fnat** observertes tilsammen 40 tilfælder inden amtets distrikter, hvorav 32 tilfælder i Ullensaker distrikt, hvor sygdommen forøvrig inden Nes herred hører til sjeldenheterne; der indtraf 4 tilfælder i en familie, hvor husfaren var inficert under ophold som sagbruksarbeider i Krødsherred. En 5te var vistnok smittet paa et tarvelig hotel i Kristiania. (Søberg).

Impetigo contagiosa hadde adskillig utbredning inden en skolekreds i Nannestad i Ullensaker. (B. Bruun).

Veneriske sygdomme behandlet uten for sykehus sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Aker.	Ullensaker.	Høland.	Follo.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske saar.....	9	6	2	1	-
Konstitutionel syfilis ..	19	14	3	-	2
Hereditær — ..	5	2	3	-	-
Gonorré og uretrit....	39	23	5	4	7

Tuberkulose. Til oplysning om de kjendte tilfælder av tuberkuløse sygdomme henvises til tabellen i den almindelige beretning, utarbeidet

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Aker	585	99	113	472
Ullensaker	407	60	83	324
Høland	134	37	22	112
Follo	221	40	27	194
Drøbak by	25	5	-	25
Son og Hølen byer	8	1	1	7
Bygder	188	34	26	162
Akershus amt	1347	236	245	1102
Derav i byer	33	6	1	32
— - bygder	1314	230	244	1070

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige veer	37	-	35	2	1	-	1	-	-
Bækkensneverhet	3	-	2	1	-	-	-	1	-
Barselkrampe	-	1	-	1	1	1	-	-	-
Isseleie med panden fortil . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Stort fosterhode	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Abnormt forbenet do.	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie	-	-	-	-	9	2	7	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	44	1	40	5	13	4	9	2	3
	45		45			13			

efter de indsendte utdrag av kommunernes tuberkuloseprotokoller. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 17,5 pct. av samtlige ved sygdom foranledigede dødsfald og 21,4 pct av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 18,2 pct. og 18,8 pct. og for bygderne 17,5 og 21,5 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. I Sørum og Gjerdrum av Ullensaker distrikt konstateres lungetuberkulose hos endel ældre folk,

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Aker	1289	23	593	85	13	1	17	2	1
Ullensaker	856	19	487	50	9	5	7	4	-
Høland	369	10	175	17	7	2	3	1	-
Follo	405	10	242	24	3	-	4	4	1
Drøbak by	37	2	31	2	-	-	2	-	-
Hvitsten ladested	3	-	1	-	-	-	-	-	-
Son —	6	-	11	-	-	-	-	-	-
Hølen —	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Bygder	356	8	197	22	3	-	2	4	1
Akershus amt.	2919	62	1497	176	32	8	31	11	2
Derav i byer	49	2	45	2	-	-	2	-	-
— - bygder	2870	60	1452	174	32	8	29	11	2

som gjennem aarene har seilet under diagnosen kronisk bronkit og gaaet og hostet i mange aar tildels uten at søke læge. Der indførtes 16 nye tilfælder av lunge-tuberkulose og 16 dødsfald, hvorhos 2 er død av tuberkuløs meningit og 1 av nyretuberkulose. Man merker ingen motstand eller likegyldighet mot de paalæg, som tuberkuloseloven nødvendiggjør. (Christophersen). I Hurdalen synes tuberkulosen at være i tiltagende i de senere aar, særlig viser de 2 sidste aar høiere tal end før. En nøiagtigere desinfektion kan ventes herefter, da der nu skal ansættes fast desinfektør. Publikum er ogsaa her forstaaelsesfuldt og med stadig stigende interesse overfor foranstaltninger mot sygdommen. (Collett). Paa en gaard i Nannestad blev eieren ved helseraadsbeslutning negtet at levere melk til meieriet; det hadde nemlig ved anstillet tuberkulinundersøgelse vist sig, at besætningen gjennemgaaende var meget tuberkuløs, og forbudet skulde staa ved magt, indtil eieren hadde foretat isolation og utført de ham av veterinærdirektøren paa-lagte sikkerhetsforanstaltninger. Erklæring fra dyrlæge for, at det paa-lagte var utført, skulde sendes helseraadet. Da ingen saadan erklæring er indkommet, gjælder forbudet fremdeles. (B. Bruun). I Nes pleiehjem for tuberkuløse laa tilbage fra 1905 8 patienter; der indkom 6, hvorav 5 ved helseraadets beslutning efter lovens § 6, og 1 indlagdes for Nes fattigvæsens regning. Der utgik 7, 1 helbredet, 1 uhelbredet og 5 døde. (Søberg).

Fra Ullensaker distrikt fremhæves, at **bleksot** og **fordøielssygdomme** har adskillig utbredning væsentlig paa grund av kaffemisbruk og ensformig tung kost (saltmat og smørbrød med amerikansk flek og kaffe flere ganger om dagen). Der arbeides nu for oprettelse av husholdningsskoler, der vistnok vilde være til stor nytte. (Svanøe).

Et tilfælde av **miltbrand** forekom i Ullensaker hos en gaardbruker smittet av en ko, der var død av miltbrand nogen dage før. Pustelen excideres og ætsedes — helbredelse. (Christophersen).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. I Ullensaker distrikt var der med offentlig bidrag utsat 168 sindssyke. I aarets løp indlagdes 2 atter paa asyl, og 33 utskreves som ikke trængende statsbidrag. Der indkom atter 18 fra andre kanter, saa antallet ved aarets utgang var 151. Forpleiningen i det hele upaaklagelig. (A. Olsen).

Av **obstetriciske operationer** utførtes av læger 63, derav i Aker 33, Ullensaker 20, Høland 6 og Follo 4. Angaaende indikationer og utfald se tabel side 33.

Angaaende **jordmorhjælpen** se den almindelige beretning.

Paa **barselseng** døde efter presternes opgaver 8 kvinder. Lægerne har opgit dødsarsak for 6 kvinder saaledes: barselfeber 4, barselkrampe 1, livmorbristning 1.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av tabel side 34. Der blir saaledes et overskud av 1422 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 51,3.

De **hyppigste dødsarsaker** var:

Dødsarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	236	6	230
Alderdomssvakhet	175	6	169
Kræft (cancer og sarkom)	138	6	132
Lungebetændelse	76	-	76
Organisk hjertesygdom	75	5	70
Hjerneslag	65	2	63
Tuberkulose utenfor lungerne	57	2	55
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	57	1	56
Medfødt svakhet	51	2	49
Hjertelammelse	47	1	46
Kronisk bronkit	44	-	44

Om **veirliget** foreligger kun følgende fra Høland distrikt: I aarets første maaneder godt og stadig vinterføre, der kom tilpas for den forcerte skog- og sagdrift. Vaaraannen forsinket ved rikelig nedbør. Sommeren varm og tør, høsten tør, tidlig og godt vinterføre i slutningen av aaret. Middels god avling, udmerket god indhøstning. (Prydz).

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold later inden Ullensaker herred endel tilbake at ønske, men bedres dog; kostholdet er meget ensformig, og man benytter ikke gaardsprodukterne, som man burde; al melk gaar til meierierne. Angaaende drik og usadelighet er der fra aar til aar store forbedringer at merke I Sørum, Gjerdrum og Ullensaker er ansat menighetsøstre, som folk nu sætter stor pris paa og anser for uundværlige. Der er likeledes ansat faste desinfektører (Christophersen). Fra Hurdalen klages der over for megen kaffedrik. Befolkningens hovednæringsvei er skogsarbeide, og herunder

lever man da mestendels paa kaffe og «tørmat». Følgen er naturlig dyspepsi, kardialgi og anæmi. Men ogsaa i hjemmene drikkes formeget kaffe, ved enhver leilighet maa kjedden over, og selv om man ikke skal gjøre længere reise end ca. 4—5 kilometer, maa man først styrke sig paa nogen kopper kaffe. Fra gaardene nede i bygden gaar melken gjerne til meierierne, mens skoggaardene, hvorav der i Hurdalen findes en hel del, almindelig bruker sin melk selv; men for at utnytte de gode havneganger, indretter man sig gjerne saa, at kjørene kalver fra jul og utover vaaren, og derfor har man mindst melk i den mørke aarstid, da man trenger den mest. Der bygges litet nyt, hvad der henger sammen med, at bygden i det hele staar stille. Der er altid nok gamle hus at faa kjøpt; disse forbedres litt — dog ikke nok — av den nye eier eller forpagter. Stadig flere og flere gaarder sælges til en enkelt utenbygds, og den tidligere eier flytter enten ut av bygden for andetsteds at faa sig en ny gaard eller blir boende som leilending — hvad der er meget uheldig. Bonden gaar over til at bli arbeider. Arbeidspriserne for skogsarbeide, det eneste av større betydning, er ikke høie, og mange øvede skogsarbeidere har derfor søkt fortjeneste utenfor bygden, tildels langt borte, hvor de kan tjene mere selv paa egen kost. Ædrueligheten er upaaklagelig, der er nu omtrent ikke fulde folk at se paa veiene. (Collett).

I Høland brukes ogsaa kaffe overalt flere ganger daglig saavel av voksne som børn, selv ganske spøde fra 1—2 aars alder. Melken sendes til byen, saa at det passende melkeforbruk i hjemmene formindskes. Jordbunden bestaar hovedsagelig av stiv lere, der kræver kyndig, omhyggelig og kostbar behandling for at gi lønnende avgrøde. Jorddyrkningen skal i videnskabelig henseende (gjødelse — myr) staa tilbake for flere av de omliggende bygder, men har i senere aar gjort merkbare fremskritt. Skogdriften er etterhaanden bliit forcert ut over sunde grænser, lokket ved flere utenbygds spekulanter, der kjøper skog og driver sagbruk og eksport pr. jernbane. Nylig oprettede skogvedtægtsbestemmelser om lavmaal ved skoghugst sætter dog en nogenlunde betryggende grænse for rovhugst. Der klages over Amerikautvandring, der vanskeliggjør og fordyrer den fornødne arbeidshjælp. Amtstinget besluttet i 1906 at bidra til utgifterne ved desinfektion i de herreder, der ansatte fast desinfektør, og der utfærdigedes et desinfektionsreglement. Mens Fet helsesraad gik med paa denne ordning, besluttet de øvrige herreder ikke at indføre den, da de fandt amtsbidraget altfor knept. (Prydz).

Fattigsykepleien er i Hurdalen i Ullensaker distrikt betydelig forbedret mot før, og der utvises vistnok stadig større kritikk overfor og kontrol med de antagne forpleiere — en følge av diakonissens virksomhet. (Collett). I Høland lønner en privat forening for sykepleie en diakonisse, og der er gjort anstalter til at skaffe én til. I Urskog omgaaes man med lignende planer. (Prydz).

Sykehus. I Aker distrikt findes Akers kommunale sykehus paa Tonsen i Østre Aker, doktor Dedichens private sindssykeasyl, Diakonhjemmets sykehus og Gaustad statsasyl for sindssyke. Der er 3 sanatorier for tuberkulose, 2 paa Grefsen og 1 i Hakedalen. Kristiania kommunale sykehus og epidemilasaret ligger i Vestre Aker. I Bærum herred er der et kombinert pleie- og fattighjem paa Dønski med fast ansat sykepleierske; fattige syke, som ikke kan forpleies i sine hjem, kan indlægges her. I Asker herred findes et litet sykehus paa Asker gaard. Amtets sindssykeasyl er paa Blakstad i Asker og Kristiania nye sindssykeasyl paa Dikemark i Asker. Angaaende nærmere oplysninger henvises til beretning om sindssykeasylerne i Norge i 1906. I Drøbak, Follo distrikt, er der et kommunalt sykehus (epidemilasaret).

Badeindretninger. Ved privat initiativ er oprettet i Lillestrøm (i Aker distrikt) et folkebad, hvor der for rimelig pris kan faaes badstubaad, karbad (varmt) og dusjbad. I Ullensaker distrikt findes Eidsvold bad og kuranstalt samt

et folkebad, badstubad ved Eidsvold verk. Det benyttedes meget flittig. (A. Olsen). Ved Bygdø, Nordstrand og flere steder i nærheten av Kristiania findes sjøbadehus tildels i forbindelse med forlystelsesetablissementer. I Drøbak er der en badeanstalt for karbad med gytje- og furunaalsbad; desuten er der et større strømbad.

Om amts **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Akershus amt	70	2954
Aker	¹⁾ 25	1361
Ullensaker	²⁾ 21	795
Høland	³⁾ 13	335
Follo	⁴⁾ 11	463

¹⁾ Aker 10, Asker 2, Bærum 5, Nittedalen 2, Skedsmo 6. ²⁾ Ullensaker 2, Sørum 2, Gjerdrum 3, Nannestad 4, Nes 5, Eidsvold 2, Hurdalen 2, Feiring 1. ³⁾ Høland 5, Urskog 4, Fet 4. ⁴⁾ Drøbak 2, Son 1, Vestby 1, Enebakk 1, Aas 3, Frogn 2, Nesodden 1.

III. Smaalenenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		4 143,82	136 167	56	19	70	32
1. Eidsberg		1 405,96	22 099	6	-	12	10
	Rømskogen	163,94	490	-	-	1	1
	Rødenes	221,67	1 372	-	-	2	1
	Rakkestad	416,32	5 308	2	-	2	1
	Eidsberg	229,30	5 515	2	-	3	3
	Trøgstad	205,73	3 563	1	-	2	2
	Askim	67,64	3 631	1	-	1	1
	Skiptvet	101,36	2 220	-	-	1	1
2. Moss		783,91	23 748	14	4	12	6
	Moss, kjøbstad	1,51	8 900	9	4	3	-
	Moss, landsogn	56,67	1 627	-	-	¹⁾ 1	-
	Spydeberg	138,86	2 570	1	-	2	1
	Hobøl	143,68	2 253	1	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 303	1	-	2	2
	Raade	113,73	2 782	1	-	2	1
	Rygge	80,29	3 313	1	-	1	1

¹⁾ Bor i Moss.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- væknatører.
3. Sarpsborg		701,12	60 674	23	10	28	9
	Sarpsborg, kjøbstad	3,84	6 978	7	3	4	-
	Fredrikstad, —	9,41	14 553	11	7	7	-
	Tune	177,62	8 023	1	-	3	2
	Varteig	69,34	1 117	-	-	1	1
	Skjeberg	193,65	4 820	-	-	2	1
	Borge	77,48	6 713	2	-	4	2
	Onsø	121,17	6 695	1	-	4	2
	Glemminge	48,61	11 775	1	-	3	1
4. Hvaler		1 252,83	29 646	13	5	18	7
	Fredrikshald, kjøb- stad	1,85	11 948	10	4	7	-
	Hvaler	86,39	3 781	1	-	4	2
	Berg	255,46	4 980	-	-	1) ¹ 2	1
	Id	382,34	5 222	-	-	1	1
	Aremark	316,31	1 880	1	-	4	3
	Ømark	210,48	1 835	1	1		

¹⁾ Av disse bor den ansatte i Fredrikshald.

Sundhetstilstanden var i det hele tat god. Av epidemiske sygdoms-tilfælder anmeldtes ialt 12 580 med 420 dødsfald mot 14 256 og 433 i 1905.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 1 916 eller 13,2 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelbefolkning (144 800) mot 14,8 pro mille aaret forut.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 40 og 41 sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidefeber. I Askim (Eidsberg distrikt) blev i januar en arbeider og hans voksne datter angrepet; muligens var smitten kommet fra en i nærheten boende pike, som var kommet syk hjem fra Aker. (Jfr. medicinalberetningen for 1905). I november indsygnet en sykepleierske like efter hjemkomsten fra amts-sykehuset i Fredrikstad, hvor hun hadde faat sin utdannelse, og hvor hun hadde deltat i pleien av nervefebersyke. (C. Randers). — Tilfældene i Moss distrikt er anmeldt fra Spydeberg. — I Sarpsborg distrikt sees 22 anmeldt fra byerne, derav 17 fra Fredrikstad; i bygderne indtraf foruten en del spredte tilfælder 12 i Onsø og 22 ved Ise jernbanestation i Skjeberg; de sidste optraadte i november omtrent samtidig og var sandsynlig foranlediget ved inficert melk fra meieriet dersteds; her hadde nemlig en person, som var kommet syk hjem og var smittet andetsteds, opholdt sig en kort tid før indlæggelse paa sykehus fandt sted. Ifølge epidemilæge dr. Geirsvolds raad oprettedes et lasaret, hvor alle syke indlagdes, og hvortil endel senger med tilbehør velvillig blev utlaant av sanitetet; særskilt epidemilæge engagertes. Det blev en kostbar affære; men dermed stanset ogsaa epidemien; den sidste patient utskreves i midten av januar (1907). Paa meieriet

og i de sykes hjem blev den fornødne rengjøring foretat. (E. Paasche.) Av 6 tilfælder i Glemminge skyldtes 4 antagelig inficert melk fra ovennævnte meieri. (Vogt). Likesaa ett i Hvaler distrikt like ved Fredrikshald, hvor en mand blev smittet, efterat konen var kommet syk hjem fra Ise. (Nannestad). Forøvrig indtraf i dette distrikt 4 tilfælder i ett hus i Hvaler herred, men her kunde smitte-kilden ikke med sikkerhet konstateres. (H. Irgens).

Av **akut polyomyelit** forekom de fleste tilfælder i Moss distrikt og var forholdsvis hyppigst i Hobøl; i dette herred hadde av 11 anmeldte tilfælder ett dødelig utgang og 3 fik varig mén; lumbalpunktion foretoges 2 ganger og med udmerket resultat. Foruten de anmeldte var der mange abortive tilfælder. (Hj. Ottesen). Fra Glemminge (Sarpsborg distrikt) omtales et dødelig forløpende tilfælde paa Kraakerøy hos et 3 aars pikebarn efter 2 dages sygdom. (Vogt).

Av **akut polioencephalit** forekom et tilfælde paa Elgutu i Rakkestad. Efter at ha hanglet en 14 dages tid fik patienten feber, hodepine og brækning; senere indtraadte dobbeltsyn, svimmelhet og «taake» for øinene, saa hun tilslut blot kunde kjende folk paa deres stemme; pupillerne var store og reagerte ikke for lys; talen noget kludret; kinderne kunde ikke blæses op; intet svelgningsbesvær. Efter nogen maaneders forløp indtraadte helbredelse. (J. Christophersen). Paa Lahelle i Glemminge fik et 14 maaneders barn pludselig krammer av en times varighet i venstre side, efterfulgt av paralysie paa denne side. Ogsaa dette tilfælde endte litt efter litt med helbredelse. (Vogt).

Difteri hadde stor uthedring. I Eidsberg distrikt forekom sygdommen hyppigst i Rømskogen og Rødernes. Saavidt vites indtraf alle dødsfald hos patienter, til hvem læge først blev hentet paa et saa fremrykket stadium, at behandling var frugtesløs. Dette var f. eks. tilfælde med et 9 aars pikebarn, som blev smittet av sin søster, der var kommet hjem fra Ullevaal lasaret med desinficert person og toi; familien antok derfor barnets halsaffektion for en uskyldig angina; da læge endelig tilkaldtes, var barnets svelg og næse fylt med stinkende, gangrøse masser. — Hvor derimot serum kom til anvendelse i betimelig tid, syntes det at være et paalidelig middel. (C. Randers). I Moss distrikt hadde sygdommen kun i Rygge og tilgrænsende dele av Raade nogen større utbredning; smitten var sandsynlig kommet fra Fredrikstad, hvor en gut fra Søgaard hadde været nogen dage i besøk, før han blev syk. Efter at ha hanglet en ukens tid og klaget over «ondt i halsen» blev han av den tilkaldte læge injicert, men døde dagen efter. Fra dette hus spredte saa sygdommen sig til de nærmeste grænder, hvor forløpet dog var godartet. (Rømcke). — I Spydeberg har profylaktiske injeksjoner været anvendt i noksaa stor utstrækning, saaledes ved enhver mistænkelig angina, der ikke med til visshet grænsende sandsynlighet kunde antages at være benign; i slike tilfælder injicertes selvfølgelig blot den syke. (Krag-Torp). I Vaaler indtraf kun et par isolerte tilfælder. Det ene var hos en pike paa Svendals meieri; hun flyttedes til sit hjem paa Maalengen, hvor ingen andre end forældrene bodde; meieriet desinficertes, og profylaktiske injeksjoner foretoges. Det andet tilfælde forekom hos en families eneste barn paa Tveiter; det helbrededes efter gjentagne injeksjoner. (Bjerk). — I Sarpsborg distrikt var sygdommen meget utbredt især omkring arbeidscentrerne; præventive injeksjoner og desinfektion har bevirket, at denne sygdom ikke lenger fryktes i den grad som tidligere; dødsfaldenes antal er ogsaa litet i forhold til antallet av angrepne. (E. Paasche). I Fredrikstad behandledes samtlige tilfælder paa sykehus, hvor der paa et forholdsvis stort antal maatte foretages laryngotomi straks efter indlæggelsen. Ihvorvel sygdommen ved de præventive injeksjoner maa siges at ha mistet sin brodd, er det dog et spørsmål, om man ikke til gjengjæld har vanskeligere for at bli færdig med en epidemi, naar mange inficerte gaar omkring som smittebærere uten at føle sig syke. (Giebelhausen).

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.
	tilfælde.	dødsfald.							
Tyfoidefeber	79	10	79	3	-	1	3	2	3
Cerebrospinalmeningit	3	1	3	-	-	2	-	-	-
Akut poliomyelitis	35	3	35	-	-	-	1	-	2
Skarlagensfeber	60	2	60	14	5	5	6	2	3
Mæslinger	444	-	444	15	27	83	111	141	25
Difteri (croup)	661	45	661	97	60	50	37	37	44
Blodgang	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	12	3	12	1	2	-	1	-	2
Pyæmi, septhæmi	62	9	57	-	12	9	3	1	1
Rosen	160	10	160	13	7	12	14	6	11
Røde hunde	13	-	13	2	1	1	-	1	2
Vandkopper	143	-	143	19	7	4	5	5	7
Kusma	174	-	174	30	50	39	27	14	1
Kikhoste	990	39	990	280	259	130	51	30	31
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	5589	127	5588	815	687	628	555	471	309
Influenza	316	1	316	58	38	50	17	14	10
Lungebetændelse	915	81	914	138	109	100	108	89	70
Pleuritis	311	10	309	33	32	33	20	24	33
Gigtfeber	314	10	313	30	27	31	34	29	20
Koldfeber	3	-	3	-	-	2	-	1	-
Akut diarré (kolerine)	2291	68	2291	100	96	107	56	86	169
Skjorbuk	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	12580	420	12570	1650	1419	1287	1050	954	743

Vandkopper optraadte epidemisk, og som en fortsættelse fra det foregaaende aar.

Kusma forekom hyppig i Hvaler.

Av **kikhoste** var der en udbredt epidemi; forløpet var som regel noksaagodartet.

Akut diarré optraadte i Hvaler fra midten av august til utgangen av september som en uttalt tyktarmkatarr med sterke tenesmer og slimede, blodige uttømmelser, men intetsteds egentlig ondartet. (Nannestad).

Et tilfælde av **skjorbuk** iagttoges i Rakkestad i et litet avsides selvierhjem langt inde i skogen i østbygden.

sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	10	4	8	43	1	3	-	3	-	68	10	5	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-
7	18	2	2	1	2	1	-	30	3	4	-	-	-
2	4	5	3	7	4	13	1	21	-	23	1	3	-
8	2	1	8	12	11	1	-	18	-	404	-	21	-
58	54	46	65	45	68	41	6	52	3	493	28	75	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
2	-	1	1	1	1	1	1	6	1	4	1	1	-
3	7	2	8	8	3	3	1	11	2	6	5	42	1
10	19	10	21	18	19	12	-	36	2	76	7	36	2
-	4	-	-	-	2	-	-	10	-	2	-	1	-
9	6	1	5	46	29	15	-	86	-	38	-	4	-
-	3	4	2	1	3	1	-	4	-	6	-	163	-
29	5	21	38	73	43	35	-	199	5	568	21	188	13
179	208	240	393	517	586	346	5	970	26	2965	75	1308	21
4	11	14	26	33	41	12	-	22	1	207	-	75	-
35	28	35	53	64	85	64	8	205	21	429	37	217	15
22	17	11	30	29	25	24	2	67	4	132	2	88	2
20	15	11	22	36	38	23	1	86	-	152	6	53	3
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
206	544	486	186	150	105	107	7	411	10	1012	25	761	26
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1
595	955	894	872	1085	1066	704	32	2240	78	6594	218	3042	92

Av **miltbrand** døde i Trøgstad en mand der hadde været med at aapne et kreatur, som var krepert av denne sygdom. Der forekommer aar om andet ikke saa sjelden tilfælder av pustula maligna, men saavidt vites er der ikke paa mange aar indtruffet noget andet dødsfald end det nævnte. (C. Randers).

Av **kokopper** optraadte ikke saa faa tilfælder paa og omkring Lekum i Eidsberg. I flere tilfælder antok eksantemet en saa ondartet form, at læge blev tilkaldt. (C. Randers).

Et dødelig endende tilfælde av **aktinomykose** indtraf i Spydeberg.

Epidemisk ikterus var i aarets sidste kvartal noksaa almindelig i Hvaler distrikt saavel i byen (Fredrikshald) som i bygderne.

Av **fnat** anmeldtes ialt 20 tilfælder.

Utenfor sykehus iagttagne tilfælder av **veneriske sygdomme** sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:			
		1	2	3	4
		Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaler.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske saar	5	-	-	3	2
Konstitutionel syfilis . .	44	-	7	23	14
Hereditær —	1	-	-	1	-
Gonorré, uretrit	169	7	36	98	28

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Eidsberg	260	52	32	228
Moss	307	37	78	229
Moss by	94	17	23	71
Bygder	213	20	55	158
Sarpsborg	763	98	218	545
Sarpsborg by	74	10	26	48
Fredrikstad by	189	18	46	143
Bygder	500	70	146	354
Hvaler	371	48	92	279
Fredrikshald by	157	23	35	122
Bygder	214	25	57	157
Smaalenenes amt	1701	235	420	1281
Derav i byer	514	68	130	384
— - bygder	1187	167	290	897

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av tuberkulose-protokollerne utgaaede tilfælder av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av **lungetuberkulose** utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 13,8 pct av samtlige kjendte, ved sygdom foraaarsakede dødsfald og 18,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 13,2 pct. og 17,7 pct., og for bygderne 14,1 pct. og 18,6 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. Fra Moss distrikt anføres, at sygdommen ikke er i tilbakegang. I mangel av pleiehjem, for hvis betydning i socialøkonomisk og hygienisk henseende man i almindelighet endnu ikke synes at ha den nødvendige forstaaelse, maa man i nødstilfælde ty til sykehusene. — Sygdommen antages

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Exviseration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.			Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.	Moder.	Mødre.
		Lev.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	150	¹⁾ 150	1	1		2	1	1	12	10	³⁾ 2	-	-	-	-
Bækkensueverhet	18	15	2	1		2	2	-	-	-	-	-	2	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-		4	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-		-	-	-	1	1	-	-	-	-	1
Ueftergivelige fødselsdele	5	5	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for morens liv	1	1	-	-		-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1	-	-	-
Isseleie med panden fortil	4	4	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt isseleie	3	3	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	1	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	1	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-		8	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-		-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Dødt foster	1	-	²⁾ 1	-		-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-		-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	184	180	4	2		17	10	7	14	12	2	1	1	3	1
		186				17			14						

¹⁾ Herav 2 første tvillinger; anden tvilling forløstes i det ene tilfælde ved vending og i det andet ved uttrækning; der er utfaldet for mødrene (lev.) opført. ²⁾ Anenkefal. ³⁾ En av disse forløstes ved tang. ⁴⁾ Hydramnion med kvælningsanfald.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Eidsberg	520	10	308	21	2	2	7	2	-
Moss	589	16	328	50	5	1	11	1	-
Moss by	229	6	120	28	2	-	7	1	-
Bygder	360	10	208	22	3	1	4	-	-
Sarpsborg	2298	47	855	177	20	-	21	1	2
Sarpsborg by	318	3	96	24	4	-	1	-	1
Fredrikstad by	475	15	203	35	2	-	8	-	-
Bygder	1505	29	556	118	14	-	12	1	1
Hvaler	817	24	425	77	7	3	17	3	1
Fredrikshald by	286	9	186	30	5	2	6	1	-
Bygder	531	15	239	47	2	1	11	2	1
Smaalenenes amt	4224	97	1916	325	34	6	56	7	3
Derav i byer	1308	33	605	117	13	2	22	2	1
— bygder	2916	64	1311	208	21	4	34	5	2

ogsaa at ha ikke liten utbredning blandt kvæget, hvorav mange gaardbrukere har sin væsentligste inntægt. Forsøk paa at utrydde den inden besætningerne vilde ifølge uttalelse fra kyndig hold ikke avstedkomme saa store pekuniære tap som almindelig paastaaes, da den pris der opnaaes for kjøt av mindre angrepne dyr særlig til enkelte aastider er saa høi, at eierne vilde slippe forholdsvis godt fra det. (Rømcke). I Hvaler distrikt søkes tuberkuloseloven gjennomført bedst mulig, og smittefrykten gjør, at folk hjelper til efter bedste evne. (Nannestad). I Hvaler herred synes sygdommen snarere at tilta end avta. Nogen hjelp i kampen mot den kan muligens sjøkontrollovens bestemmelse om helbredsattest for sjøfolk yde; men har det sin rigtighet, at loven ikke ogsaa gjør krav paa, at skibenes mandskapsrum desinficeres mindst én gang om aaret, er dette en stor mangel ved den. (H. Irgens).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. Fra Moss berettes, at der paa forpleiningen og behandlingen av de i bygderne (hovedsagelig i Spydeberg) utsatte syke i det hele tat intet særlig har været at utsætte. Paa de mindre gaarder eller større husmandspladser, hvor de er som lemmer av familien og efter leilighet deltar i forefaldende arbeide saavel ute som inde, trives de som regel bedre end i asyler og kolonier. Men man anbringer i almindelighet ikke mere end et par syke paa ett sted; Kun naar en voldsom og ustyrlig sindssyk straks maa utsættes, kan det hende, at en dygtig og forstandig forpleier faar flere at sørge for end det nævnte antal, noget forpleierne helst ønsker av hensyn til den forholdsvis større fortjeneste. (Rømcke).

Av **obstetriciske operationer** opgives utført av læger ialt 225, hvorav i Eidsberg distrikt 29, i Moss 13, i Sarpsborg 157 og i Hvaler 26. Om indikationer og utfald se tabellen paa foregaaende side.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning. I Moss distrikt hører man ikke længer om anvendelse av hjælpekoner. Ihvorvel jordmødrene gjør sit bedste, hvor renlighetsforholdene ikke er som de burde være, vil dog den nys av medicinaldirektøren utsendte «Veiledning til forebyggelse av barselfeber» avhjelpe et savn. (Rømcke).

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 6 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsak for 8 saaledes: barselfeber 3, barselkrampe 3 og blødning 2.

Antallet av **fødte og døde** sees av tabellen paa foregaaende side.

For det hele amt blir der saaledes et overskud av 2 308 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 45,4.

De **hyppigste dødsårsaker** var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	235	68	167
Alderdomssvakhet	184	43	141
Kræft (cancer og sarkom)	138	45	93
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	127	40	87
Organisk hjertesygdom	102	36	66
Hjerneslag ..	82	25	57
Lungebetændelse	81	19	62
Tuberkulose utenfor lungerne	70	28	42
Akut diarré (kolerine).....	68	23	45
Medfødt svakhet	68	26	42

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Rakkestad (Eidsberg distrikt) berettes, at der i vinterhalvaaret var travel virksomhet i skogen, vel nærmest som følge av de opadgaaende konjunkturer i forbindelse med det gode vinterføre. Tømmeret skjæres — foruten paa de faste sagbruk — ogsaa paa midlertidig opstillede med lokomobil drevne sager, og de skaarne planker sendes pr. jernbane væsentlig til Fredrikstad. Desuten eksportertes en mængde feldspat og kvarts fra Degernes over Fredrikshald og Fredrikstad til porselænfabrikker i Frankrige. Dette sammen med den faste, daglige forsendelse av melk til kondenseringsfabrikken i Sannesund for beløp av opimot 40 000 kr. pr maaned skaffer penger i sirkulation og derigjennem øket interesse for jordbruk og for skogens trivsel og drift —, idet der i ganske stor maalestok gjennom landhusholdningsselskaperne indkjøpes kraftfôr, gjødningssoffer, dannes torvstrosamlag, dræneres, avholdes kurser etc. — altsammen for at komme jorden tilgode; «den bedste bank at sætte sine penge i» som man siger paa disse kanter. Om end noget mindre end før, lider man imidlertid under mangel paa arbeidshjælp, da ungdommen vil til byerne og fabrikkerne. Drik synes at avta. Større selskaper blir mer og mer en saga blot og indskrænkes snart til de store gravøl ofte paa 80—100 mennesker. (J. Christophersen).

I Moss by er melkeforsyningen tilfredsstillende; hvert kvartal indsendes til melkekontrolanstalten i Kristiania prøver av de forskjellige sorter fløte og melk;

det er dog kun fettgehalten, som der undersøkes. — Av nye industrielle bedrifter er en tinfabrik for tilgodegjørelse av blikavfald o. l. under opførelse. — Renovationsvæsenet trenger en grundig forbedring; der klages stadig over utsivninger i grunden fra de utætte binger med derav følgende gæne for naboerne; av økonomiske grunde kan man vistnok ikke helt gaa over til tøndesystemet, men blir nok nødt til at nøie sig med valgfri anvendelse av binge eller tønde, dog saaledes, at førstnævnte skal være muret i overensstemmelse med derom av helseraad og bygningskommission fastsatte regler. — Til assistent ved helseraadet er besluttet ansat en konstabel. (Rømcke.)

I Sarpsborg er det paa grund av byens hurtige vekst trangt om husrum for arbeiderbefolkningen, og mange boliger kan vistnok betegnes som overbefolket. (E. Paasche). I Fredrikstad har et privat renholdsverk faat tilladelse til at læsse torvstrøbeholdet latringjødelse paa dertil indrettede jernbanevogner for at føres ut i landdistrikterne; men da der hertil trænges en oplagstomt med skur, der ved skinnegang er forbundet med jernbanen, har folk, som bor omkring de strøk, i hvilke der hittil har været tale om at utta en slik tomt, energisk sat sig imot, at et saadant etablissement opprettes i deres nærhet. (Giebelhausen). Fra Glemminge angives de hygienske forhold at være gode for «landets» vedkommende; her er ogsaa sundhetstilstanden jevnt god; men i fabriksdistrikterne med sin tette bebyggelse og mangel paa godt vand, kloaker og ordnede renovationsforhold, er tilstanden ikke tilfredsstillende; aarets differiepidemi holdt udelukkende til i disse strøk. — Paa «fattiggaarden» i Kirkelien er der indrettet et «pleiehjem» for uhelbredelige syke; hertil er avsat 4 stuer; i den anledning er der engagert en utdannet sykepleierske fra N. K. S., indlagt telefon, anbragt ringeledning og indrettet bad i kjelderen. I den store toetages murbygning er der foruten kjøkken og spisetue 17 værelser for de fattige og pleiehjemmet, hvortil kommer 4 for betjeningen. Der kan optages 60 personer, og der hører til anstalten et stort gaardsbruk. (Vogt).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Likesaa angaaende tilsyn med **pleiebørn** i henhold til lov av 29de april 1905.

Sykehus. Amtets sykehus ligger i Fredrikstad. I samtlige byer findes kommunale sykehus; i Fredrikstad desuten ogsaa et militært; endvidere et privat (Bethesda) samt et tilhørende den katolske mission, og i Fredrikshald ett (St. Josefs hospital), der drives av katolske søstre, samt et interneringslokale.

Ved de offentlige **badeindretninger** paa Moss var søkningen omtrent den samme som foregaaende aar. Der er indrettet dusjbad ved Moss cellulosefabrik, dusj- og karbad ved Gørners gjær- og spritfabrik, samt karbad i en celle i Moss hjelpefængsel. Det i bakernes gjær- og spritfabrik arrangerte vorterkarbad benyttes fremdeles av en del reumatikere med angivelig tilfredsstillende resultat; en kone paa vel 70 aar, lidende av ischias, blev paafallende kjæk efter at ha tat ca. 12 slike bad, hvorav hvert koster 3 kr. (Rømcke). I Spydeberg findes 2 familiebadsstuer og ved Raade jernbanestation et meierikarbad. I Sarpsborg distrikt har Borregaard et dampbad for eget bruk; i Borge findes Thorsøkilens bad, aapent om sommeren, med strømbad og gytjebad samt en liten jernkilde, og i Skjeberg Høisands bad. Hankø sjøbad ligger i Onsø herred. I Fredrikstad by har man en offentlig badeanstalt, hvori badstue med tilhørende dusj og bassin samt karbad med styrt. To av ukens dage faaes «folkebad» for en meget lav betaling. I Hvaler distrikt forefindes i Fredrikshald by et badehus for karbad, dusj, dampbad og styrt. Det holdes aapent hver dag fra 1ste juni til 30te september og i resten av aaret de 3 sidste dage i uken. Desuten findes 2

sjøbadehus, hvor i visse timer av dagen alle skolebørn kan faa bade gratis (Nannestad).

Om antallet av møter i helseraad og karantønekommissioner samt om de vaksinerte gives oplysning i følgende tabel:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Karantøne- kommis- sioner. Antal møter.	Vaksinerte.
Smaalenenes amt	64	3	2883
Eidsberg	¹⁾ 2	-	467
Moss	²⁾ 33	-	475
Sarpsborg	³⁾ 23	⁵⁾ 3	1271
Hvaler	⁴⁾ 6	-	670

¹⁾ Eidsberg 1, Askim 1. ²⁾ Moss by 16, Moss herred 6, Vaaler 1, Rygge 3, Raade 6, Spydeberg 1. ³⁾ Fredrikstad 5, Sarpsborg 3, Tune 3, Skjeberg 2, Borge 5, Onø 5. ⁴⁾ Fredrikshald 2, Berg 1, Id 1, Aremark 1, Ømark 1. ⁵⁾ Fredrikstad 2, Sarpsborg 1.

Kvaksalveri drives i Moss by av et par kvinder. Den ene av dem fik man vite hadde tat et aarsgammelt syfilitisk barn under behandling som lidende av «svek». Kuren bestod i «læsning» og bad tilberedt med log av grener av 9 forskjellige slags trær paa kirkegaarden. Den anden kone siges at tilraade nydelse av menneskeblod, der faaes fra et korsformet snit paa brystet; man har ogsaa i aarets løp et par ganger hos ældre børn set korsformede hvite ar øverst paa brystet som synlige beviser paa overtroens magt. (Rømcke).

IV. Buskerud amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læg.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		14816,83	112 743	49	16	57	19
1. Drammen stads- fysikat	Drammen, kjøbstad	6,86	23 153	13	8	9	-
2. Drammen læge- distrikt		596,32	15 696	¹⁾ 6	-	4	2
	Lier	319,97	8 207	2	-	2	-
	Røken	114,07	4 015	1	-	1	1
	Hurum	161,97	3 085	1	-	1	1
	Holmsbu, ladested ²⁾ ..	0,31	389	1	-	-	-

¹⁾ Distriktslægen bor i Drammen by. ²⁾ Hører til Hurum herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
3. Ringerike		1 697,54	16 848	8	4	12	4
	Hønefoss, kjøbstad	1,06	2 005	4	3	4	-
	Hole.....	304,04	3 452	1	1	4	1
	Norderhov.....	752,16	8 468	2	-	1	³⁾ 2
	Aadalen.....	640,28	2 923	1	-	3	1
4. Modum		2 360,30	27 496	9	1	13	2
	Nedre Eker	117,72	4 671	1	-	2	-
	Øvre —	470,18	7 676	3	-	4	1
	Modum	519,17	8 985	2	1	4	-
	Sigdal	889,28	3 780	1	-	2	1
	Krødsherred	363,95	2 384	2	-	1	-
5. Nes		?	7 471	3	1	6	3
	Nes.....	820,63	2 205	1	1	2	-
	Flaa	702,21	1 528	1	-	1	1
	Gol	512,01	2 195	1	-	2	1
	Hemsedal	838,91	1 418	-	-	1	1
	Del av Nore (distriktet Tunhovd)	?	125	-	-	-	-
6. Aal.....		2 657,00	5 165	2	-	2	2
	Aal.....	1 154,27	3 320	1	-	1	1
	Hol.....	1 502,73	1 845	1	-	1	1
7. Sandsvør		1 324,75	12 734	6	2	8	3
	Kongsberg, kjøbstad	63,08	5 696	5	2	4	-
	Sandsvør	680,90	4 892	-	-	2	2
	Flesberg	580,77	2 146	²⁾ 1	-	2	1
8. Rollag.....		?	4 180	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 390	1	-	1	1
	Rest av Nore (undt. Tunhovd) ¹⁾	?	1 381	1	-	1	1
	Opdal.....	2 101,42	1 409	-	-	1	1

¹⁾ Nore herred har et flateindhold av 763,49 km.² og en folkemængde av 1 506. ²⁾ Praktiserer ikke. ³⁾ Den ene av disse bor i Hønefoss.

Sundhetstilstanden synes i det hele tat at ha været ganske god, idet den kun for et par lægedistrikters vedkommende var mindre tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomme med større utbredning har især mæslinger og difteri (croup) været fremherskende. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde for det hele amt 12 285 med 312 dødsfald, mot henholdsvis 14 035 og 322 aaret forut.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 1 690 eller 14,2 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (118 900). I aaret 1905 var dødeligheten 15,0 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 50 og 51, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 20 tilfælder med 2 dødsfald. I **Drammen** by forekom 8; en av disse patienter, som var syk i august maaned, var kommen fra Kanada. Han smittet sin sykepleierske i hospitalet. I oktober indtraf 3 tilfælder i en leiegaard; denne har oftere været inficeret, antagelig fra en aapen bæk, som danner en av byens store kloaker. Der var dog nu hængaat 6 aar siden sidste tilfælde. 2 tilfælder i november skrev sig antagelig fra en uren vandpost. De fleste av de angrepne var alvorlig syke, og 1 døde. (C. Bonnevie). I **Drammen** distrikt optraadte alle 5 tilfælder i **Røken**. I en husstand i **Slemmestad** blev 4 syke, de indlagdes alle paa hospitalet i **Kristiania**. (G. H. Pettersen). De 5 syke i **Modum** distrikt behandledes alle paa **Eker**. Smitekilden var ukjendt; dog formodedes 2 at være smittet i **Drammen**, uten at dog undersøgelsen her ledet til noget sikkert resultat. (C. Bull). En jernbanearbeider i **Nes** distrikt blev syk like efter et julebesøk i **Kristiania**; da forholdene i hans losji umuliggjorde isolation, blev han indlagt i **Drammens** sykehus, og desinfektion m. v. foretat, hvorefter intet nyt tilfælde viste sig. (Wolff).

Fra **Drammen** distrikt opføres 3 tilfælder av **cerebrospinalmeningit**, 1 fra **Hurum** og 2 fra **Røken**. Det førstnævnte fra **Hurum** er dog tvilsomt, idet det efter senere meddelelse fra den behandlende læge antagelig har været tuberkuløs meningit. Noget dødsfald er ikke opført.

Av **akut poliomyelitis** anmeldtes 43 angrepne, derav 41 i **Drammen** distrikt og 2 i **Modum**. 2 dødsfald indtraf. Tilfældene i **Drammen** distrikt forekom alle i øvre **Lier** om høsten fra august og utover. Epidemien er nærmere beskrevet av distriktslæge G. H. Pettersen i tidsskrift for den norske lægeforening nr. 10 for 15de mai 1908, hvortil henvises. I **Modum** optraadte det ene tilfælde i **Bingen**, det andet i **Sigdal**. Diagnosen for den sidste patients vedkommende stiller sig noget tvilsom. (Neumann).

Av **skarlagensfeber** anmeldtes ialt 87 angrepne, det mindste antal siden 1883. I **Drammen** distrikt har sygdommen holdt sig nogenlunde paa samme standpunkt i de 3 sidste aar med mellem 20 og 30 tilfælde pr. aar. I 1906 indtraf intet dødsfald, idet sygdomsforløpet var meget godartet likesom i de to foregaaende aar. (G. H. Pettersen).

Mæslinger optraadte epidemisk inden **Drammen** by, **Drammen**, **Modum** og **Sandsvør** distrikter. I sidstnævnte angrepes voksne noksaa voldsomt, men noget dødsfald av sygdommen anmeldtes ikke. (Nyquist).

Difteri (croup) viser det største antal anmeldte angrepne siden 1863, nemlig 636 med 43 dødsfald. Over halvparten av disse, 388, forekom i **Drammen** by, hvortil smitten bragtes allerede ved juletider 1905 fra **Skoger**. I juledagene fik sygdommen ganske godt fotfæste, forinden der blev søkt lægehjælp. Den tok til i januar og februar, avtok betydelig i mars, og svandt efterhvert, saa den i sommermaanederne var at betrakte som ophørt. Da kom der imidlertid ny smitteindførsel fra **Kristiania**, og sygdommen tiltok nu raskt, indtil den naadde sit høidepunkt i november. Da sykepladsene i epidemilasaretet ikke strak til for det betydelige belæg, maatte i november et midlertidig sykehus oprettes i en nærliggende, kommunen tilhørende bygning. I december sank imidlertid de sykes antal igjen ganske raskt. Præventiv serumindsprøtning anvendtes for kommunens regning i stor utstrækning og med godt resultat. (C. Bonnevie). I **Drammen** distrikt, hvor 24 tilfælder behandledes, anvendtes serum paa samme maate ogsaa med gunstig resultat. (G. H. Pettersen). I **Ringerike** distrikt med 59 angrepne,

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	20	2	20	2	2	-	-	1	-	4	2	1	4	4	-
Cerebrospinalmeningit	3	-	3	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	43	2	43	-	-	-	-	-	1	-	17	13	11	1	-
Skarlagensfeber	87	2	87	22	8	6	9	6	3	2	1	1	22	5	2
Mæslinger	1103	14	1103	8	2	18	47	124	262	179	119	104	99	94	47
Difteri (croup)	636	43	636	63	39	29	23	24	27	37	36	92	65	126	75
Barselsefeber	18	10	16	1	2	1	6	2	1	2	-	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	29	5	28	1	-	1	2	1	2	3	3	3	3	4	5
Rosen	167	5	167	14	11	10	16	16	15	10	12	10	17	20	16
Røde hunde	13	-	13	3	-	-	3	2	-	1	4	-	-	-	-
Vandkopper	131	-	131	22	13	17	7	16	4	7	1	2	8	26	8
Kusma	221	-	220	29	16	46	22	23	19	17	9	-	-	21	18
Kikhoste	343	11	343	106	93	33	29	22	6	12	8	19	11	4	-
Akutte katarrher i aandedrætsorg.	5187	59	5162	555	552	507	475	380	328	272	255	382	432	489	535
Influenza	934	2	934	66	88	75	72	48	29	21	21	17	53	82	362
Lungebetændelse	700	95	698	76	66	90	91	91	63	31	17	45	36	38	54
Pleuritis	298	7	298	28	28	34	32	29	24	19	18	25	23	23	15
Gigtfeber	295	4	293	33	28	32	31	24	26	17	22	18	16	22	24
Akut diarré (kolerine)	2046	48	2045	96	86	60	85	99	240	309	443	263	140	126	98
Skjærbuk	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	7	2	6	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	12285	312	12247	1128	1035	962	951	910	1050	943	988	995	941	1085	1259

Epidemiske sygdomme.

	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Drammen stadsfysikat.		Drammen læge- distrikt.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	8	1	5	-	-	-	5	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit.	-	-	41	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber.	25	2	32	-	9	-	19	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Mæslinger	636	8	128	2	6	-	203	4	-	-	-	-	129	-	1	-
Difteri (croup).	388	22	24	-	59	6	126	9	9	3	-	-	30	3	-	-
Barselfeber	2	1	3	2	-	-	7	3	3	1	1	1	2	2	-	-
Pyæmi, septhæmi	4	2	7	-	6	1	2	1	1	1	2	-	-	-	7	-
Rosen	48	2	14	-	22	1	55	1	7	-	6	1	13	-	2	-
Røde hunde.	-	-	2	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	71	-	5	-	21	-	19	-	4	-	-	-	11	-	-	-
Kusma.	27	-	7	-	5	-	113	-	14	-	1	-	54	-	-	-
Kikhoste	17	1	70	2	7	-	192	5	2	-	9	2	46	1	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	1526	19	648	7	1831	7	619	17	146	2	81	-	313	7	23	-
Influenza	431	2	87	-	124	-	161	-	25	-	17	-	83	-	6	-
Lungebetændelse	151	20	61	11	185	11	165	23	62	14	6	2	60	13	10	1
Pleurit.	52	2	37	1	90	-	68	1	15	-	11	-	19	-	6	3
Gigtfeber.	74	1	66	-	27	1	76	-	13	-	16	-	19	2	4	-
Akut diarré (kolerine)	592	14	180	11	484	1	457	11	99	2	35	-	198	9	1	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	4	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4052	97	1424	38	2876	28	2304	78	404	24	186	6	979	37	60	4

holdt sygdommen sig fornemmelig omkring Hønefoss. Samme anvendelse av serum der. I **M o d u m** distrikt kjendtes 126 angrepne, av hvilke 9 døde. Sygdommen viste sig i januar i Øvre Eker (Skotselven), Modum og Sigdal, uten dog i aarets 1ste kvartal at faa synderlig utbredning. I mars kom den til Nedre Eker, hvor den optraadte paa 4 nær hinanden liggende steder i Krogstadelven. I april begyndte et sterkere utbrud i Øvre Eker. Her holdtes i den første del av maaned en bryllup paa en gaard — Sjølspladsen —, der ligger isolert tilskogs. Tilstede var en pike med halsesyke. Hun laa tilsengs i et kammer ved siden av det ene rum, hvor alle bryllupsgjesterne holdt til; der var aapen adgang mellem begge rum. Til denne smittekilde syntes efterhvert adskillige tilfælder at kunne føres tilbage. Om høsten indførtes vistnok smitte til Eker i ikke ringe utstrækning fra Drammen, likesom smitteimport helt fra Sigdal ogsaa kunde paavises. I Sigdal iagttoges ialt 41 tilfælder, hvorav de fleste, 20, i juni maaned i Reistad kreds; sygdommen fik her megen utbredning, idet de første tilfælder ikke blev anmeldt før flere uker efter deres begyndelse. Man kan blot undre sig over, at utbredningen ikke blev endnu større, idet der i længere tid levertes melk til meierier fra smittede hus. Denne levering stansedes, straks lægen fik underretning om og rede paa sygdommen. 2 tilfælder i december skyldtes mulig smitte fra Drammen; de optraadte paa skyssstationen Kopseng i Eggedal, som tidligere hadde været forskaanet under difteriepidemien i Sigdals herred. Forløpet var her alvorligere end vanlig. (Neumann). I **N e s** distrikt behandledes 9 angrepne, av hvilke 3 døde; 6 av tilfældene indtraf i Nes, 3 i Flaa. For 1 tilfælde i Flaa antoges smitten at skrive sig fra Kristiania, ellers var smittekilden ukjendt; der var ingen forbindelse mellem de syke i de to herreder. (Wolff). I **S a n d s v æ r** distrikt begyndte difteri at vise sig i Kongsberg i juli og holdt sig aaret ut; fra landdistriktet anmeldtes intet tilfælde. Kommunen bevilget fri sykehusbehandling og frit serum baade i kurativt og profylaktisk øiemed. Krav paa skolernes lukning blev ikke imøtekommet av helseraadet. (Nyquist). Fra **A a l** og **R o l l a g** distrikter er ingen tilfælde anmeldt.

Av **barselfeber** er opført 18 angrepne med 10 dødsfald. I **N e s** distrikt hadde en barselkone verk i en finger, med hvilken hun undersøgte sig selv med den følge, at hun inficertes, fik thromber og embolier, deriblandt ogsaa av *arteria centralis retinae* med paafølgende panofthalmit. Hun døde. (Wolff). I **A a l** distrikt døde en barselkone, der var betjent av en gammel hjælpe-kone før jordmørens ankomst. (H. Bruun).

Av ialt 221 anmeldte tilfælder av **kusma** forekom de 113 i **M o d u m** distrikt.

Epidemien av **kikhoste** i aaret forut synes i indeværende aar alene at ha fortsat som epidemi i **M o d u m** distrikt. Sygdommen anmeldtes dog fra alle øvrige distrikter undtagen **R o l l a g**. I **A a l** ophørte den ved utgangen av mars.

Follikulær angina spillet i Drammen by det hele aar en fremtrædende rolle ved siden av difterien, idet den sidstnævnte sygdom vistnok har en væsentlig andel i, at saamange tilfælder av angina kom under lægebehandling. (C. Bonnevie). Distriktslægen i **M o d u m** omtaler ogsaa en mindre epidemi av angina i det hus, hvor han bor og desuten i en mængde hus i nærmeste omegn. I hans egen husstand angrepes saaledes alle i løpet av et døgn, flere med kun 2 timers mellemrum. Samtlige var voksne personer. Flere syke var temmelig medtat av mathed og almindelig ildebefindende. (C. Bull).

Akut diarré var i Drammen by adskillig hyppigere end aaret forut.

Av **skjorbuk** opføres 4 tilfælder med 1 dødsfald, derav 3 i **M o d u m** og 1 i **N e s** distrikt.

Av **fnat** anmeldtes ialt 31 angrepne.

Pemfigus hos nyfødte optraadte hos 7 børn, av hvilke 2 døde.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:						
		1	2	3	4	5	6	7
		Drammen stads- fysikat.	Drammen læge- distrikt.	Ringe- rike.	Modum.	Nes.	Aal.	Sandsvær.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar.	15	12	-	2	-	1	-	-
Syfilis, konstitutionel	10	5	1	1	1	1	-	1
— hereditær	4	1	1	-	1	1	-	-
Gonorré, uretrit.	138	82	15	12	5	11	4	9

I Drammen by var antallet av disse sygdomme noget mindre end i 1905, men var dog høiere end gjennomsnittstallet for de 10 sidste aar. (C. Bonnevie)

Angaaende de **tuberkuløse sygdommes** utbredning inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av **lungetuberkulose** utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslistor for det hele amt 14,9 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 19,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,3 pct. og 19,4 pct. og for bygdene 15,2 pct. og 18,8 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Drammen by meddeles, at den i 1905 noterte lave dødsprocent av tuberkuløse sygdomme ikke har fortsat sig, idet den i 1906 igjen er steget til 18,13 (fra 11,71 i 1905). Procenten avhænger av det samlede antal dødsfald; naar dette er stort, synker procenten for tuberkulosen. (C. Bonnevie). Følgende tal for de 10 sidste aar hitsættes:

	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
Samtlige dødsfald .	301	386	387	321	361	285	346	351	333	375
Dødsfald av tuber- kulose	58	75	68	77	68	60	72	91	49	68
Pct. av tuberkulose.	19,2	19,43	17,57	24,02	18,84	21,05	20,81	25,93	11,71	18,13

I Drammen distrikt er dødsprocenten for 1906 av tuberkulose adskillig mindre end for de to nærmest foregaaende aar. Paa kuranstalt er saavidt distriktslægen bekjendt kun 3 personer behandlet, mens flere er isolert dels paa gamlehjemmet i Lier dels hos private. Noget pleiehjem eller nogen kuranstalt for tuberkuløse findes endnu ikke inden distriktet, men der arbeides ihærdig for oprettelse av saadanne. (G. H. Pettersen). I Aal distrikt er det endnu umulig at avgjøre, om tuberkulosen av- eller tiltar. Nødvendigheten av snarest mulig at søke lægehjælp og av at rette sig efter de givne forsigtighetsregler, synes dog mer og mer at gaa op for folk. Utidig smittefrygt er ikke iagtatt av distriktslægen, og de vanlige forføininger med desinfektion m. v. har det ikke været nogen vanskelighet at faa utført. (H. Bruun).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved:			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Drammen stadsfysikat	367	51	97	270
— lægedistrikt	188	27	38	150
Ringerike	204	36	28	176
Honefoss by	23	4	3	20
Bygder	181	32	25	156
Modum	322	38	78	244
Nes	102	16	24	78
Aal	61	11	6	55
Sandsvær	167	32	37	130
Kongsberg by	84	13	23	61
Bygder	83	19	14	69
Rollag	33	4	4	29
Buskerud amt.	1444	215	312	1132
Derav i byer	474	68	123	351
— - bygder	970	147	189	781

Angaaende **kankrøse sygdomme** meddeles fra Drammen by følgende tal over de derav døde i de 10 sidste aar:

1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
21	23	27	25	28	18	21	22	29	23

Sammenlignet med 1905 er der saaledes for heromhandlede aar nogen nedgang. (C. Bonnevie).

Paafaldende er det store antal dødsfald av **organisk hjertesygdom**, idet dette for 1906 er 102, og denne dødsårsak kommer i rækkefølge nærmest efter de tre sedvanlig hyppigste årsaker: lungetuberkulose, alderdomssvakhet og kræft. 38 av disse dødsfald forekom i byerne, 64 i bygderne.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Drammen lægedistrikt forpleiedes ved utgangen av 1906 158 sindssyke. Av disse hadde 130 offentlig bidrag; 52 tilhørte Kristiania, 29 Drammen by, 38 Buskerud amt og 11 andre byer og amter. 28 syke var utsat av fattigvæsenet eller private. Disse 158 var anbragt paa 46 forpleiningssteder; paa 25 forpleiedes kun 1 patient, paa 7 steder 2 og paa 7 andre 3 à 4. De øvrige var anbragt i større eller mindre kolonier. Av disse kan nævnes en for 20 mænd paa Sjølyst i Hurum likeoverfor Drøbak, hvor der er meget godt stel. De syke beskjaftiges dels med jordarbeide, dels med fiskeri i fjorden. De urolige patienter bor med en vogter i et hus adskilt fra hovedbygningen, hvor de roligere holder til. Et badehus for sjøbad benytttes om sommeren av mange av de syke. En anden koloni paa Lier-skogen har 15 kvinder; her er rummene for smaa og tildels for sterkt belagt, hvilket dog for en del opveies ved det renlige, gode stel. Gaarden ligger høit, sundt og godt, der er god levemaate, ikke saa litet jordbruk og rikelig beskjaftigelse for dem av de syke, som kan arbeide. En tredje koloni er for 16 kvinder

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.	Eksvisceration.	Efterbyrdsoperation
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Død.	Lev.	Df.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer....	55	-	53	2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhet . . .	11	¹⁾ 1	11	1	1	-	1	-	2	2	-
Barselkrampe	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-
Uefftergivelige fødselsdele	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalos	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	³⁾ 1	4	2	-	-	-
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	68	2	65	5	10	1	8	3	2	2	3
	70		70		11		11				

¹⁾ Dødsårsak: livmorbristning. ²⁾ Dødsårsak: lungeødem; er paa listen over dødsårsaker ikke opført under dødsfald av barselsygd. ³⁾ Dødsårsak: parametrit (sandsynlig opført under barselfeber paa dødsårsakslisten).

paa Skjæggerud i Sylling. Her er store, lyse rum og heldig beliggenhet. Stellet er nogenlunde godt. En fjerde er Gunder Opsals koloni for 9 kvinder; det er en god, gammel koloni med gode bekvemmeligheter og godt stel. En femte er Gaustad asyls koloni paa Rødengen i Tranby, den er ogsaa bra. De andre kolonier, som distriktslægen tidligere har klaget over, er nu tømte. Der er ogsaa flere forpleiningshjem, hvor stellet kunde være bedre. De patienter, som viser sig skikket til enkeltforpleining, søkes altid anbragt i saadan; urolige, urenlige og vanskelige patienter passer ikke dertil. Eftersom kolonierne er blit bedre, er distriktslægen mere gaat over til den anskuelse, at de syke kan ha det like saa godt der som i asyl. Betalingen i privat forpleining er steget; prisen er nu sjelden under kr. 280,00 pr. aar og person, og gaar op til kr. 350,00. Det er ikke saa urimelig, at kravene stiger, naar alt som skal spises og drikkes blir dyrere og dyrere. (G. H. Pettersen). De med amts- og statsbidrag forpleiede sindssyke i Aal distrikt forpleies i det hele upaaklagelig. De faar den almindelige, daglige kost i huset og behandles som medlemmer av familien. (H. Bruun).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 88 saadanne, derav i Drammen by 25, i Drammen lægedistrikt 15, i Ringerike 16, i Modum 22, i Nes 2, i Aal ingen, i Sandsvær 6 og i Rollag 2. Angaaende indikationer og utfald henvises til ovenstaaende tabel.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av følgende tabel:

Løgedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulykke- lige hæn- delser.	ved selv- mord.
Drammen stadsfysikat	668	16	402	60	1	2	7	-
— lægedistrikt	495	12	222	45	8	2	5	3
Holmsbu ladested	11	-	10	4	1	-	1	-
Bygder	484	12	212	41	7	2	4	3
Ringerike	556	14	218	33	5	-	6	1
Honefoss by	208	2	31	13	1	-	1	-
Bygder	348	12	187	20	4	-	5	1
Modum	874	15	397	60	10	5	13	-
Nes	260	5	120	9	3	1	2	1
Aal	146	8	72	8	1	-	3	-
Sandsvær	367	15	204	32	2	1	3	-
Kongsberg by	173	6	90	21	2	-	1	-
Bygder	194	9	114	11	-	1	2	-
Rollag	86	4	55	2	-	-	1	-
Buskerud amt	3452	89	1690	249	30	11	40	5
Derav i byer	1060	24	533	98	5	2	10	-
— - bygder	2392	65	1157	151	25	9	30	5

Der blir saaledes for det hele amt et overskud av 1 762 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 48,9.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 11 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 13 kvinder saaledes: barsel-feber 10, barselkrampe 1, livmorbristning 1 og vomitus gravidarum 1. Hos den av barselkrampe døde var fødsel endnu ikke begyndt (Nes distrikt).

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	215	68	147
Alderdomssvakhet	169	26	143
Kræft (cancer og sarkom)	106	30	76
Organisk hjertesygdom	102	38	64
Lungebetændelse	95	25	70
Tuberkulose utenfor lungerne	67	23	44
Hjerneslag	67	19	48
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	59	24	35
Medfødt svakhet	52	20	32

Veirliget. Efter meddelelserne herom fra 4 av amtets 8 lægedistrikter synes vinteren at ha hat litet sne, vaaren var dels regnfull, dels tør (Aal), som-meren ikke synderlig varm, men tildels tør. I Aal indtraf i begynnelsen av juli frostnætter og sne, der satte planteveksten meget tilbake. Høsten var for det meste tør. Utbyttet av jorden dels godt (Drammen distrikt), dels knapt et middels-aars (Sandsvær distrikt).

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Drammen by har de hygieniske forhold i aaret været jevnt gode. Levemaaten har været kostbar med stigende priser paa alle livsformødenheter, men der har været jevn adgang til arbeide, og arbeidsfortjenesten har for det meste holdt skridt med de fordyrte livsforhold; ogsaa de kommunale bestillingsmænd har omtrent alle faat sine ind-tægter forøket i aaret. Ogsaa i 1906 er nye, store fabrikker, specielt papirfabrikker, grundlagt eller planlagt, og naar alle kommer i full drift, vil de sysselsætte en ganske stor arbeidsstok. I trælastbedriften har der derimot snarere været nogen tilbakegang. Arbeidet for ædruelighet synes fremdeles a ha fremgang. Sædelighetstilstanden maa i det hele tat siges at være tilfredsstillende. (C. Bonnevie).

I Drammen lægedistrikt gav aaret et godt utbytte for landmanden; alene frugtavlen slog feil, idet insekter ødela den. Skogsprodukterne stod i høi pris. Isudførselen var betydelig og lønnende. Der var fuldt op av arbeide for god betaling. Der har snarere været mangel paa arbeidere; jevnlig klager bøn-derne over, at de ikke kan faa arbeidere for nogen pris. Levemaaten er i det hele god; bønderne paa saa store gaarder, at de maa holde tjener, tvinges simpelt-hen til at holde god kost, ellers beholder de ikke folk. Arbeiderne lever kanske bedst; fortjenesten er god og sorgen for den dag imorgen sørgelig liten. De lever for dagen. Altid faar distriktslægen det svar, naar han taler til bønderne om arbeidernes levemaate, at «ingen lever saa godt som arbeiderne. De neier sig ikke med margarin, men skal ha meierismør og endda paalæg paa maten.» De mindre selveiere, som greier sin bedrift uten fremmed hjelp, lever i regelen daarligst. Gaardbrukerne legger, især i Lier og Røken, tyngden i sin gaards-drift i fjøsstellet. Det er ikke usandsynlig, at melkemængden i disse bygder i løpet av de sidste 15 til 20 aar er fordoblet. Der findes mange store meierier, som mottar melken; denne sendes straks pr. jernbane til byerne, væsentlig til Kristiania, likesaa over halvparten av den separerte melk. De færreste meierier kjerner smør. Ædrueligheten gaar fremad. Det er nu en skam for en mand at vise sig drukken. (G. H. Pettersen).

Fra Modum distrikt bemerker distriktslægen, at de hygieniske forhold er uforandret. Der er rikelig med arbeide og god fortjeneste for arbeiderne, sær-lig ved de mange fabrikker. Paa nedre Eker tilhører saaledes nu halvparten av befolkningen arbeiderstanden; denne synes i det hele at leve under gode livsvil-kaar. De gifte arbeidere er vistnok i regelen noksaa sparsommelige folk, mange bor i sit nybyggede pene hus, der kan være saa rummelig, at losjerende kan mottages. Man har megen sans for at gjøre det hyggelig baade inden og uten døre. Under gjennomgaaelsen av jordmødrenes anmeldelser har det været distrikts-lægen paafaldende, dels den unge alder hos egtefolk, dels at i ikke faa egte-skaper konen er nogen aar ældre end manden, som ofte er ganske ung. Dette forhold findes særlig inden arbeiderstanden. Det synes ikke heldig, at en ung gut paa 20—21 aar sætter bo, før han har oparbeidet sig et litet økonomisk rygstød! Ædruelighetstilstanden er i det hele meget bra, især synes det at være til-fælde i Sigdal og Krødsherred; men der findes heller ingen fabrikker. (C. Bull).

I Aal distrikt fører befolkningen gjennomgaaende et sunt kosthold. Som regel bestaar den daglige kost av det, som gaarden kaster av sig; den blir der-

for en vegetabilsk melkekost. Sammalt bygmel av godt tørket, hjemmeavlet byg brukes for det meste til grøt. Flabrød brukes overalt; det bakes av bygmel med poteter utgnet i deigen. Det er overmaade velsmagende. Overalt brukes meget melk og melkemat, av kjøt brukes kogt, saltet okse- og faarekjøt samt en hel del spekekjøt. Distriktslægen meddeler videre en noget utførligere opgave over kostholdet i bygden og paa sætrene:

Vinter.

Biskmat ved 6 tiden om morgenen bestaar av kaffe med prim, talgebrød, vafler eller eplekaku og smør til. Talgebrød bakes av fett (talg eller smult), melk og mel; talgsmaken tages bort ved «allehaande» eller anis. Stundom brukes ogsaa «rømme» i brødet. Det stekes i tynde lefser.

Eplekaku bakes av poteter, melk og mel, sammalt bygmel — undertiden lidt rugmel i. Det blir sjelden gjæret; hvis det gjæres, kaldes det «asingskaku». Naar der senere nævnes kake, menes eplekaku eller asingskaku.

Frokost (dugurd) kl. 8—9 kan bestaa av forskjellige retter:

- 1) Flabrød (bygmel) og smør og kake og smør med «so» (salt kjøtsuppe med erter eller gryn i). Undertiden brukes hvit gjøst istedetfor smør.
- 2) «Haagrøyt», en ikke meget tyk grøt av søt melk og bygmel ofte med smør og kake eller med flabrød og smør (smørking) til. Til grøten altid søt melk.
- 3) «Primmat», grøt av vand med oppløst prim (mysost) i og bygmel. Naar primmaten er øst op i fat, lægges ovenpaa grøten et lag med fersk ost skaaret i smaa terninger. Til primmaten brukes hjemmebrygget maltøl eller søt melk. Ofte «smørking» til.
- 4) Drøvlé (uttales drævlæ). Naar «sureprim» (sur mysost) opløses i litt vand eller melk og slaas op i melk som koker, løper en del av melkens ostestof sammen i smaa klumper. Mysen og osten tilsammen kaldes drøvlé.

Smørking, kake og smør, ost og poteter til.

- 5) «Ølbreste» (ølost) spises med samme mat til som drøvlé.
- 6) «Kløter og mjølk». Smaa biter av kjøt og flesk stekes i panden; naar de er brunstegt, slaas melk paa. Siden haves smaa skaaret «kløter» i (kløter er lavet av blod og bygmel og kogt i saltvand). Ofte spises flabrød, kake og gjøst til, stundom smør.
- 7) Til flabrød, kake og smør brukes ogsaa varmt maltøl med smaa karvet ost i.

Sommer.

Kaffe ved 5-tiden om morgenen. Til kaffen smør og kake, prim, ovnsbrød og smør, eller talgebrød; undertiden spises bisk med til kaffen.

Bisk ved 7 tiden

- 1) Smørking, kake og smør og ost, salt kjøtsuppe og poteter.
- 2) Stundom brukes ogsaa lute fisk, smørking, poteter og kjøtsuppe.

Naar «bisk» spises til kaffen, brukes sjelden suppe. Istedetfor suppe brukes ofte varmt øl.

«Dugurd» 10— $\frac{1}{2}$ 11. Altid grøt og sur melk; sjelden søt melk, da sætrene er for langt borte

Kl. 12— $\frac{1}{2}$ 1 kaffe med kaffemat til (før nævnt).

Vinter.

Dugurd altid grøt og søt melk. Stundom, især utover høsten, brukes poteter og melk. Kl. 12—1 kaffe med kaffemat.

«Nonsmat» (middag) kl. 3—4 om vinteren.

- 1) «Maggjør»: kocht kjøt og flesk med suppe og poteter til. Poteterne skrælles raa og kokes sammen med kjøtet. Suppen spædes med søt melk. Flabrød til.
- 2) Stegt kjøt eller flesk, eller begge slags sammen. Hertil brukes ofte ganske tynde stykker «kloter» (se foran) stekt i stekefett. Flabrød og poteter til. Til denne mat brukes oftest «soll» av flabrød og søt melk eller tyk melk med litt fløte i.
- 3) Sild, flabrød, ost og poteter til og soll — ikke meget i bruk.
- 4) «Eplemat». Smaakarvet kjøt og flesk stekes i pande og kokes etterpaa en stund i søt melk. Stampede, kokte poteter og mel haves i, til det blir grøt. Istedenfor «smørøie» brukes ofte stekefett.
- 5) «Kurvemat». Laves som eplemat; men istedenfor poteter brukes der «kurv» (pølse af lever, lunge og blod, helst tørret — «spikekurv»). Øie av smør eller stekefett — søt melk til.
- 6) «Saupgraut». Grøt av kjernemelk med smørøie i. Söt melk til. Til disse 3 retter (eplemat, kurvemat og saupgraut brukes oftest «smørkling» til (flabrød og smør).
- 7) Spekekjøt med spekeflesk og flabrød og poteter til. Hertil brukes flabrød-soll eller «ystilsoll» (ny-ystet ost karvet op i melk med rømme i. Söt ost til søt melk — sur ost til sur melk).
- 8) «Smaamat»: Smaaskaaret kjøt og flesk og poteter kokes sammen med ert, men ikke saa længe, at kjøtet eller poteterne gaar istykker. Stundom brukes gulrøtter og kaalrabi i smaamaten. Suppen spædes med søt melk og krydres med «allehaande»

Kjøtet kan være ferskt eller tørret (saltet). Bedst blir smaamaten, naar der er litt av hvert slags (ferskt og saltet) i den.

Nonsmat i sommeren 3— $\frac{1}{2}$ 4.

- 1) Næsten altid spekemat, flabrød og poteter, ost og prim samt «soll» av flabrød og sur melk. Sjeldnere smør og flabrød eller kake og smør og ost.
 - 2) Lørdag brukes næsten altid «smaamat», ellers kjøtsuppe med flabrød og kake og smør og ost til.
- Kl. $\frac{1}{2}$ 5 — 5 kaffe med prim til — eller bare sukker til

Kveldsmat i vintertiden kl. 9.

Vandgrøt (bygmel) og sur eller søt melk til. Poteter og melk av og til.

I sommertiden kl. 9.

Vandgrøt og sur melk altid.

Sæterkosten: Som bekjendt flytter konerne med alle barna til støls ved St. Hans tider og er der til «bufarhelg» ca. 2den septbr.

Om morgenen kaffe med «kvikaku» eller prim til.

«Kvikaku» stekes av en ganske tynd røre av melk eller fløte og bygmel (ofte med litt hvetemel eller rugmel i).

«Bisk»:

- 1) Breste av sur eller søt melk. Breste er helst søt, kokt melk, hvori der haves lidt «osteløpe», herved utskilles osten, som spises sammen med mysen — varm.
- 2) Ystilsoll — nyystet ost — smaaskaaret — i fløtemelk.
- 3) Kvikaku og rømme eller kvikaku og smør og ost — for barn oftest hvit ost med smør paa.

Til alle disse 3 retter drikkes altid nysilt melk.

Dugurd. Grøt og melk — eller kaffe med kaffemat (sjeldnere)
Nonsmat. Næsten altid melkemat — sjeldnere spekemat eller kogt kjøt og flesk.

Kveldsmat. Grøt og melk — eller brèsté.

Selskapskost — enten paa sætre eller i bygd.

- 1) «Smaamat» som foran nævnt.
- 2) «Dylle»: Nysilt melk kokes en stund og derpaa haves risengryn op i melken. Dette kokes nu saa længe, til risengrynene omtrent er utkogt, og alt er passe tykt. Heldes saa op i «dyllekjerald» (trækjørel — røsemalte — eller hvide med utbrændte log og sider) og paastrøs kanel og sukker — pyntes undertiden med honningkake opskaaet i terninger.

Flere spiser av samme «dyllekjerald», og efterhvert passerer det nedover langbordet.

«Rømmegraut»: Sur fløte og bygmel; brukes varm paa stedet, hvor den kokes (gjæstebudsstedet — sætrene) eller kald — er ofte «sendingsmat».

Pyntes undertiden med honningkakebiter.

«Rømmebroð» bakes som flabrød — av rømme og bygmel — mens det stekes paa takken, paastrøs sukker — legges sammen 4-delt.

«Lefseklung»: Bakes av mel og poteter, stekes paa takke! Naar det er koldt, smøres smør paa, paastrøs sukker og brættes sammen 2-dobbelt.

Brukes altid til «smaamat».

Til drik ved gjæstebud brukes overalt hjemmebrygget øl (maltøl). Dette øl er ikke berusende; det bydes i boller rundt til gjæsterne. Det er udmerket godt, litet humlet og meget litet alkoholholdig.

I Sandsværdistrikt maa de hygieniske forhold, hvad levemaate, boliger og arbeidsvilkaar angaar, ansees for at være gode (Nyquist).

Fattigsykepleien. I Drammen distrikt maa omsorgen for de fattige siges at være fuldt forsvarlig, paa samme tid som fattigutgifterne gaar ned. I nogen distrikter og herreder findes omtrent ikke fattigdom, f. eks. i Sylling og den del av Røken og Hurum, der ligger langs Kristianiafjorden. Bygderne i lægedistriktet maa kaldes om ikke rike saa dog velstaaende. (G. H. Pettersen).

Sykehus. I Drammen by er der et kommunalt sykehus, der tillike fungerer som amtssykehus for Buskerud amt, fremdeles et epidemilaset, et katolsk St. Josefs søstres hospital, et privat pleiehjem («Bethesda»), likesom der i «gamle-hjemmet» er en afdeling for tuberkuløse. I Ringerike distrikt findes i Hønefoss et epidemilaset og paa Trygstad i Norderhov et sanatorium for tuberkuløse med egen læge. I Sandsværdistrikt findes paa Kongsberg et kommunalt sykehus med isolationslokale.

Angaaende utsatte pleiebørn henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Distriktslægen i Drammen lægedistrikt skriver: «Loven om tilsyn med pleiebørn har skaffet mig meget arbeide. Det er jo ogsaa rimelig, at et distrikt, som ligger mellem to saavidt store byer som Kristiania og Drammen, vil faa mange pleiebørn. Fra Kristiania er der saaledes utsat 63, fra Drammen 10 pleiebørn, der gaar ind under loven i hele dens utstrækning. Den av mine protokoller utskrevne liste kan ikke ansees for at være helt nøiagtig, idet der visselig er sket mange forandringer og flytninger, som ikke er blit mig meddelt. Av de 3 opførte pleiehjem er det i Hurum siden ophørt med sin virksomhet». (G. H. Pettersen). I Modum distrikt forpleies utsatte børn meget bra. Gjennemførelsen af pleiebarnsloven i sin helhet blev forkastet i alle helseraad som upaakrævet. (C. Bull).

Badeindretninger. I Drammen by findes som før 2 badeanstalter, en offentlig og en privat, likesaa dusjbad paa 2 folkeskoler. Der levertes ved de 2 badeanstalter tilsammen 26 746 bad; begge har tilskud av brændevinssamlaget. I Hønefoss er paa folkeskolen indrettet et kar- og dusjbad. Paa Modum var St. Olavs bad i virksomhet. Ved Vikesund findes et folkebad. I Aal er der et badstubad, hvor der i aaret bades ialt i 36 dage (paa grund av den tørre vaar og sommer slap vandet op en tid). Tilsammen badet 974 personer, derav 346 kvinder, 514 mænd og 114 skolebørn. Utgifter og indtægter balanserte saavidt. (H. Bruun). Badstuen i Rollag er fremdeles i bruk. (H. Kiland).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning. Et nyt apotek aapnedes i Lier den 31te oktober.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad, i karantænekommissioner og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad Antal møter.	Karantæne- kommis- sioner. Antal møter.	Vaksinerte.
Buskerud amt	47	1	2901
Drammen stadsfysikat	9	1	420
— lægedistrikt	¹⁾ 7	-	503
Ringerike	²⁾ 9	-	574
Modum	³⁾ 13	-	627
Nes	⁴⁾ 2	-	302
Aal	⁵⁾ 1	-	124
Sandsvør	⁶⁾ 4	-	235
Rollag	⁷⁾ 2	-	116

¹⁾ Lier 2, Røken 4, Hurum 1. ²⁾ Hønefoss 4, Norderhov 2, Hole 2, Aadalen 1.
³⁾ Nedre Eker 3, Øvre Eker 4, Modum 4, Sigdal 2. ⁴⁾ Nes 1, Gøt 1. ⁵⁾ Hol 1.
⁶⁾ Kongsberg 2, Sandsvør 1, Flesberg 1. ⁷⁾ Nore 1, Opdal 1.

V. Jarlsberg og Larvik amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		2 319,58	101 003	42	14	46	15
1. Tønsberg		781,11	46 422	22	7	22	9
	Tønsberg, kjøbstad	1,62	8 200	6	4	4	-
	Horten, ladested	3,71	9 093	8	3	3	-
	Aasgaardstrand, ladest.	0,18	360	1	-	1	-
	Vaale	82,30	2 533	-	-	1	1
	Borre	63,86	2 874	-	-	¹⁾ 1	1
	Sem	103,03	5 341	-	-	²⁾ 2	1
	Andebu	176,97	2 698	1	-	2	1
	Stokke	118,79	4 744	2	-	3	2
	Nøtterø	55,29	5 074	1	-	2	1
	Ramnes	137,97	2 819	1	-	1	1
	Tjøme	37,39	2 686	2	-	2	1
2. Hof		866,52	20 259	6	2	11	2
	Holmestrand, kjøbstad	0,42	2 437	2	2	2	-
	Svelviken, ladested	0,50	1 159	1	-	1	-
	Hof	158,55	2 191	1	-	2	-
	Lardal	278,88	2 370	1	-	1	1
	Skoger	114,37	4 261	-	-	2	-
	Strømmen	54,19	1 580	-	-	³⁾ 1	-
	Sande	172,59	3 827	1	-	1	1
	Botne	87,02	2 434	-	-	1	-
3. Larvik		671,95	34 322	14	5	13	4
	Larvik, kjøbstad	2,60	10 301	8	3	4	-
	Sandefjord	1,12	4 783	3	2	4	-
	Sandeherred	116,85	6 509	-	-	1	-
	Tjølling	65,33	3 501	-	-	1	1
	Hedrum	298,95	3 849	-	-	1	1
	Brunlanes	185,14	4 469	1	-	1	⁴⁾ 2
	Fredriksvern	1,96	910	2	-	1	-

¹⁾ Jordmoren bor i Horten. ²⁾ Den fast ansatte jordmor bor i Tønsberg. ³⁾ Bor i Svelviken. ⁴⁾ Den ene av disse bor i Larvik.

Sundhetstilstanden betegnes som i det hele god. Av epidemiske sygdomme forekom hyppigst difteri, kikhoste, tildels mæslinger og lungebetændelse, mens tyfoidfeber, skarlagensfeber og akut diarré var forholdsvis sjældnere. Antallet av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde for det hele amt 7 902 med 298 dødsfald, mot henholdsvis 8 095 og 261 aaret forut.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 1 513 eller 14,6 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (103 400). I 1905 var dødeligheten 14,5 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 64 og 65, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 37 angrepne med 10 dødsfald. I Hof distrikt forekom i Holmestrand og Botne en mindre epidemi omfattende 17 tilfælder, derav 14 i Holmestrand, alle i april. I et hus ved nordre Klev, hvor mand, kone og 3 børn laa syke, døde de 4 sidste; i dette og et nabo hus forekom ialt 12 tilfælder. Fra Holmestrand bragtes smitten til Botne, hvor 3 patienter behandledes. Et isolert tilfælde i december var uten paaviselig smittekilde. I Larvik distrikt behandledes 9 personer, derav 6 i en husstand i Tjølling, 1 i Hedrum og 1 i hver av byerne Larvik og Sandefjord. Diagnosen for den i Larvik by angrepne, der døde, var ikke sikker; det var mulig en pyæmi. (Martens).

Cerebrospinalmeningit opføres med et enkelt tilfælde i Svelviken, Hof distrikt, i april. (Bjerknes).

Av **akut poliomyelit** heandledes 11 tilfælder, derav 9 i Hof distrikt, uten dødsfald.

Skarlagensfeber var forholdsvis sjelden, ialt anmeldtes 64 angrepne med 1 dødsfald. De fleste tilfælder forekom i byerne Tønsberg og Horten.

Mæslinger viser nogen tiltagen i de angrepnes antal mot aaret forut, mest inden Larvik distrikt og der særlig i Larvik by.

Av **difteri** (croup) har saa mange tilfælder som iaar ikke været anmeldt inden amtet siden 1887. Av de ialt opgivne 360 tilfælder forekom 156 med 7 dødsfald i byerne, 204 med 21 i landdistriktet. I Tønsberg distrikt forekom sygdommen særlig i aarets 2den halvdel. I Tønsberg by indlagdes næsten alle patienter dels i amtssykehuset, dels i epidemilasaretet. Skolerne holdtes lukket i nogen tid, likesom profylaktisk serumindsprøitning foretoges i de angrepne familier for offentlig regning. Smitten antoges bragt dels fra Arendal sogn i Stokke herred, dels fra Kristiania. I Stokke angrepes 42 personer; smitten bragtes dit med en pike fra Kristiania i juli maaned. Sygdommen antoges først for almindelig halsesyke. Da læge tilkaldtes 5 uker efter, fandtes 6 hus smittet. I løpet av september stanset epidemien. I Hof distrikt fortsatte sygdommen fra 1905 i Strømsgodset omkring Gulskogen, bredte sig senere langs Strømsø siden og naaet tilsidst glasverket paa Tangen. Forløpet var i det hele mildt. Folkeskolen lukkedes 2 ganger, men forresten blev ingen andre offentlige foranstaltninger nødvendig, bortset fra den vanlige isolation og desinfektion. (Nørregaard). I Larvik distrikt behandledes tilsammen 58 patienter med 9 dødsfald; derav 25 i byerne, 33 i landdistriktet. De 20 tilfælder i Larvik by indlagdes alle i lasaret. Til Sandefjord kom i december en familie fra Kristiania med 5 angrepne av difteri; ved øieblikkelig isolation hindredes smitten fra at bre sig videre. I landdistriktet var tilfældene mest spredt, om der ogsaa for en del kunde paavises indbyrdes sammenhæng mellem dem, saaledes i Brunlanes og tildels Hedrum.

Av **pemfigus hos nyfødte** var 3 angrepne med 1 dødsfald. 2 av tilfældene indtraf i Fredriksvern inden samme jordmors praksis. Hun paalagdes den vanlige desinfektion og avhold fra praksis i 2 uker. (Steenstrup).

Kikhoste synes at ha hat betydelig utbredning inden amtet, særlig i aarets første kvartal.

Av **fnat** anmeldtes ialt 36 tilfælder.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.
	tilfælder.	dødsfald.							
Tyfoïdfeber	37	10	37	3	1	-	18	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	1	-	-
Akut poliomyelit	11	-	11	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	64	1	64	7	4	1	-	6	6
Mæslinger	356	6	356	61	108	90	8	7	11
Difteri (croup)	360	28	360	28	8	15	1	14	10
Blodgang	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	1	3	-	-	-	2	-	-
Pyæmi, septhæmi	12	10	7	-	-	-	-	-	1
Rosen	125	3	125	9	8	7	3	22	13
Røde hunde	66	-	66	9	13	9	8	8	8
Vandkopper	64	-	64	17	16	10	5	3	2
Kusma	17	-	17	1	2	2	-	6	6
Kikhoste	957	29	957	274	191	159	63	39	44
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	3490	70	3457	530	377	348	334	299	261
Influenta	309	2	308	49	35	35	38	21	14
Lungebetændelse	584	87	583	86	67	62	68	67	30
Pleurit	156	13	155	19	9	14	14	11	21
Gigtfeber	142	4	141	11	15	19	12	11	14
Koldfeber	9	-	9	1	1	1	1	2	-
Akut diarré (kolerine)	1135	33	1135	72	57	53	59	71	80
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	7902	298	7860	1178	912	825	635	587	522

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:		
		1	2	3
		Tønsberg.	Hof.	Larvik.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske saar	18	11	-	7
Syfilis, konstitutionel	31	19	3	9
— hereditær	1	1	-	-
Gonorré, uretrit	135	88	4	43

sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
						1		2		3	
						Tonsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	5	2	4	1	3	10	3	18	5	9	2
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	1	2	7	1	1	-	9	-	1	-
1	4	2	15	9	9	46	-	5	-	13	1
30	13	4	11	13	-	68	-	19	1	269	5
16	67	40	51	51	59	210	13	92	6	58	9
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1
1	3	-	1	1	-	7	5	1	1	4	4
-	9	13	22	10	9	58	2	15	1	52	-
1	-	1	2	3	4	58	-	-	-	8	-
3	1	-	1	2	4	35	-	4	-	25	-
-	-	-	-	-	-	5	-	11	-	1	-
43	46	26	19	16	37	392	11	71	1	494	17
137	130	216	296	235	294	1844	30	318	11	1328	29
21	8	5	11	27	44	198	2	43	-	68	-
36	14	29	47	36	41	326	41	56	22	202	24
7	13	10	8	16	13	85	4	27	2	44	7
13	3	7	13	5	18	83	4	16	-	43	-
-	-	1	-	2	-	4	-	-	-	5	-
137	261	130	99	67	49	545	12	131	6	459	15
-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	2	-
446	577	487	605	501	585	3977	128	838	56	3087	114

Ansgaaende anmeldte tilfælder av **tuberkuløse sygdomme** henvises til tabellen i den almindelige beretning, der er utarbeidet efter de indkomne utdrag av kommunernes tuberkuloseprotokoller. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 14,0 pct. av samtlige kjendte ved sygdom foraar-sakede dødsfald og 18,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 14,3 pct. og 19,1 pct. og for bygdene 13,8 pct. og 17,4 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Distriktslægen i Larvik bemerker, at i de herreder, hvor han er formand i helseraadet, har tidligere mange døde patienter ikke været utstrøkne av tuberkuloseprotokollene, hvorfor de som levende anførte tuberkuløses antal er blit for stort. Disse tidligere døde er opført for 1906 i utdragene, der saaledes for dette aar viser et for stort antal døde. Han omtaler tillike vanskeligheten ved at holde rede paa disse patienter, der ofte vandrer fra en læge til en anden og tilslut forsvinder, uten at man vet om deres videre skjæbne.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Tønsberg	597	78	128	469
Tønsberg by	110	14	28	82
Horten ladested	86	15	16	70
Aasgaardstrand ladested	4	-	1	3
Bygder	397	49	83	314
Hof	260	38	56	204
Holmestrand by	43	4	10	33
Svelviken ladested	16	1	3	13
Bygder	201	33	43	158
Larvik	468	69	114	354
Larvik by	144	16	42	102
Sandefjord by	58	16	16	42
Bygder	266	37	56	210
Jarlsberg og Larvik amt	1325	185	298	1027
Derav i byer	461	66	116	345
— - bygder	864	119	182	682

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng	ved ulykke- lige hæn- delser.	ved selv- mord.
Tønsberg	1178	15	670	94	13	1	11	4
Tønsberg by	208	3	129	19	2	-	1	-
Horten ladested	295	6	111	29	5	-	3	-
Aasgaardstrand ladested	9	-	5	1	-	-	-	-
Bygder	666	6	425	45	6	1	7	4
Hof	541	12	297	43	7	3	4	-
Holmestrand by	50	1	45	5	1	1	-	-
Svelviken ladested	29	2	19	4	1	-	-	-
Bygder	462	9	233	34	5	2	4	-
Larvik	790	20	546	81	11	1	5	2
Larvik by	238	5	175	28	3	1	3	-
Sandefjord by	128	4	55	13	2	-	1	-
Bygder	424	11	316	40	6	-	1	2
Jarlsberg og Larvik amt ...	2509	47	1513	218	31	5	20	6
Derav i byer	957	21	539	99	14	2	8	-
— - bygder	1552	26	974	119	17	3	12	6

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.					Lev.	Dødf.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	47	-	²⁾ 46	1	-	-	-	-	2	⁵⁾ 2	-	-	-	-
Bækkensneverhet	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	³⁾ 1	-	2	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige ydre fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmorbristning	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydramnion	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁶⁾ 2	-	-
Isseleie med panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	-	6	⁴⁾ 1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	52	1	51	2	8	1	6	3	2	2	1	2	1	10
	53		53		9		9							

¹⁾ Dødsårsak: peritonit. ²⁾ Derav en 1ste tvilling, om 2den intet anført. ³⁾ Dødsårsak: blødning. ⁴⁾ 2den tvilling, om 1ste intet anført. ⁵⁾ Hos det ene foster forløstes efterfølgende hode ved tang. ⁶⁾ Begge tvillingefoster døde i 5te maaned.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. Distriktslægen i Hof omtaler, at han i 2 tilfælder atter har maattet tillate anbringelse av sprinkler for vinduet og avdelingsvæg (dog ikke burvæg), hvor disse tidligere efter hans ordre var fjernet.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 76 saadanne, derav i Tønsberg distrikt 41, i Hof 7 og i Larvik 28. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Angaaende **jordmorhjælpen** se tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 5 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4 kvinder saaledes: barsel-feber 1, barselkrampe 1, blødning 2.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa side 66.

Der blir saaledes et overskud av 996 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 60,3.

De **hyppigste dødsårsaker** var :

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i :	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet	187	41	146
Lungetuberkulose	185	66	119
Kræft (cancer og sarkom)	133	41	92
Lungebetændelse	87	23	64
Hjerneslag	74	32	42
Organisk hjertesygdom	72	27	45
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	70	36	34
Tuberkulose utenfor lungerne	54	22	32
Hjertelammelse	40	13	27
Brights nyresygdom	38	12	26
Medfødt svakhet	37	11	26

Veirliget. Angaaende dette foreligger alene fra Hof distrikt den oplysning, at det var behagelig, men for tørt.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Hof distrikt var aaret i økonomisk henseende forsaavidt godt, som priserne paa bondens produkter var gode, likesaa paa skogen. Hovedbygningen er paa de store gaarder næsten altid i villastil, uthusbygningerne er ogsaa ofte storartet med sine murede fjøs og staller under ladebygningen. Paa den anden side findes der hytter, hvis baade indre og ydre staar langt under, hvad man skulde vente paa østlandet. For smaafolk er melk meget vanskelig at faa kjøpt. Den sendes til melkefabrikken eller ysteriet. Saa tyr de til kaffen; at prise havresuppen for dem, nytter ikke. Drikfældigheten viser sig litet i det daglige, men baade paa Vittingfos- og Tønsbergbanen ser man megen fyld under hjemreisen. Sedeligheten siges at være i det hele upaaklagelig. (Nørregaard).

I Larvik distrikt synes de hygieniske forhold at være ret gode. Da der ingen arbejdsløshet hersket i aaret hverken i by eller paa land, var ogsaa de økonomiske forhold gode. Man faar indtryk av, at saavel bønderne omkring Larvik som adskillige av byens arbeidssfolk formeget besøker brændevins- og øl-utsalgene, idet man ofte støter paa berusede folk i og omkring byen. (Martens). — I Sandefjord by er kloaknettet utvidet i de ytre bydele. Ædrueligheten siges at være i glædelig fremgang saavel i byen som i bygderne; en del sjøgutter tar sig vistnok en rus især før sæl- og hvalfangerflaatsens avgang til fangstfeltet og efter hjemkomsten derfra. Avholdsarbeidet har nydt god fremgang. Brændevins-samlagets nedleggelse antages at ha bidraget til den mindre nydelse av spirituosaa. Som berusningsmiddel tjener væsentlig den saakaldte laddevin og øl. Sedeligheten maa siges at staa høit. — Sandefjords indvaanerantal og utvikling er stillestaaende, muligens nedadgaaende. Paa grund av de høie skatter er der adskillig utflytning fra byen dels av større skatydere som dampskibsdisponenter, sæl- og hvalfangerkapteiner og dels av arbeidere til Bærum og Sandeherred. Mens byggevirksohheten saaledes ligger nede i Sandefjord, er den livlig i Sandeherred med opførelse av nye vaaningshus og nye fabrikker. Av de sidste er der ifjor anlagt 3 — et oljeraffinaderi, en torvstrøfabrik og en cirkelsag. Bygningen av hus foregaar især omkring Framnes mek. verksted av arbeidere, der anskaffer sig et maal jord, hvorpaa de bygger. Befolkningen i Sandeherred er ogsaa betydelig forøket i de senere aar, hvortil særlig bidrager virksomheten paa ovennævnte verksted, der forrige aar sysselsatte 650 mand. Jordbrukerne i Sandeherred hadde ifjor et meget godt aar. Hvalfangsten herfra, der i den sidste tid har været drevet paa Spitsbergen, Færøerne og Shetlandsøerne, blev ifjor utvidet til Sydishavet, navnlig til Falklandsøerne og Syd-Shetland, til hvilket sidste sted der avsendtes 2 store ekspeditioner, hvorav den ene har hat et godt utbytte, mens den anden ved forlis av et fartøi midlertidig er hindret fra at drive fangsten. Trælustutskibningen fra Sandeherred over Sandefjord har aldrig nogensinde været saa stor som i 1906. Den økonomiske tilstand i distriktet er som følge av al denne virksomhet meget tilfredsstillende. (Christensen).

Sykehus. I Tønsberg har byen og amtet et fælles sykehus, likesaa er der et epidemilasaret og et pleiehjem for tuberkuløse. I Horten tilhører Karl Johansverns sykehus marinen. I Holmestrand har man et par sykestuer til raadighet, naar det behøves. I Larvik er der et epidemilasaret; paa det saakaldte gamlehjem er der indrettet operationsstue og 2 almindelige sykestuer. Sammesteds er ogsaa sat istand 2 stuer for tuberkuløse. I Sandefjord findes et sykehus med 10 senger; to av rummene anvendes alene til smitsomme sygdomstilfælder. I Fredriksvern er der et litet isolationslokale, men utstyret med sengklær og senger er dog meget mangelfuldt, saa man i regelen er nødsaget til at be de internerte benytte sine egne sengklær. Den nødvendige desinfektion, hvortil en dertil indrettet kasse er skaffet av kommunen, sker ved velvillig imøtekommenhet av Fredriksverns dampreperbane. I Brunlanes ligger kysthospitalet for skrofuløse.

Sykepleien. I Sande, Strømmen, Holmestrand og Svelviken er sykepleiersker ansat av private foreninger. I Hof stiftedes ogsaa ved aarets slutning en saadan, der fik tilskud av kommunen.

Badeindretninger. I Holmestrand er der en badeanstalt for sjøbad og flere andre badeformer; ved Holm i Sande er der et litet sjøbad og ved glasverket paa Nøstødden i Skoger er der bad for arbeiderne. I Larvik findes anstalt for strømbad, kar- og badstubad. Desuten er ved Larvik og Sandefjord to større bade- og kuranstalter. Fremdeles er der i Sandefjord 1, Fredriksvern 1 og i Sandeherred 2 sjøbadeanstalter.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og karantænekommissioner samt av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Karantæne- kommissioner. Antal møter.	Vaksinerte.
Jarlsberg og Larvik amt	100	2	2182
Tønsberg	¹⁾ 41	-	1068
Hof	²⁾ 20	⁴⁾ 2	408
Larvik	³⁾ 39	-	706

¹⁾ Tønsberg 13, Horten 17, Borre 1, Sem 2, Andebu 1, Stokke 3, Nøtterø 2, Ramnes 1, Tjømo 1. ²⁾ Holmestrand 4, Svelviken 3, Hof 2, Skoger 6, Strømmen 2, Sande 3. ³⁾ Larvik 17, Sandefjord 7, Sandeherred 5, Tjølling 3, Hedrum 2, Brunlanes 3, Fredriksvern 2. ⁴⁾ Svelviken 1, Holmestrand 1.

VI. Hedemarkens amt.

Lægedistriktsinndeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje dec. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		27480,47	126 703	44	12	61	50
1. Solør og Odalen		3 569,27	32 401	11	1	13	11
	Kongsvinger, kjøp- stad	0,80	1 500	3	1	1	-
	Vinger	492,20	4 598	1	-	¹⁾ 2	2
	Eidskogen	645,52	6 028	1	-	1	2
	Søndre Odalen	513,16	6 343	2	-	1	1
	Nordre —	493,53	4 238	1	-	2	1
	Brandval	587,18	3 795	1	-	2	2
	Grue	836,88	5 899	2	-	4	3
2. Hedemarken		2 627,75	45 586	17	6	17	9
	Hamar, kjøpstad	1,11	5 969	5	4	3	-
	Vang	314,87	5 681	1	-	1	1
	Furnes	218,33	3 800	-	-	1	1
	Stange	327,38	6 660	2	1	3	2
	Romedal	363,41	4 531	1	-	1	1
	Leiten	349,05	5 023	2	-	2	1
	Nes	175,21	3 412	1	-	1	-
	Ringsaker	878,39	10 510	5	1	5	3

¹⁾ Derav bor den ene jordmor i Kongsvinger.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
3. Søndre Østerdalen		2 987,01	20 234	8	3	8	6
	Elverum.....	1 285,22	8 605	4	1	4	2
	Vaaler.....	674,11	3 701	1	-	1	1
	Aasnes.....	607,03	4 866	2	1	2	2
	Hof.....	420,65	3 062	1	1	1	1
4. Trysil		1)	6 699	2	-	8	8
	Trysil.....	3 107,27	6 092	2	-	7	7
	Drevsjø kapeldistrikt av Øvre Rendalen.....	}	607	-	-	-	-
	Øvre Engerdalen kapel- distrikt av Ytre Ren- dalen.....			-	-	1	1
				-	-	1	1
5. Rendalen		1)	10 656	3	1	8	8
	Øvre Rendalen (Drevsjø kapeldistr. undtat).....	}	3 211	-	-	1	1
	Ytre Rendalen (Øvre Engerdalen kapel- distrikt undtat).....			1	-	2	2
	Aamot.....			1	1	2	2
	Stor-Elvedalen.....	1 628,07	3 413	1	-	2	2
	Sollien.....	459,32	436	-	-	1	1
6. Tønset		6 351,11	10 370	3	1	7	8
	Lille-Elvedalen.....	2 208,26	3 342	1	-	2	2
	Tønset.....	1 126,97	3 155	1	1	2	2
	Tolgen prestegjeld av Tolgen.....	2 063,73	3 197	1	-	2	3
	Kvikne sogn av Kvikne	952,15	676	-	-	1	1

1) Flateindholdet av Trysil og Rendalen distrikter er tilsammen 10 857,59 km.²

Anm. Inset anneks til Kvikne med 523 indbyggere hører til Opdal lægedistrikt; en del av Tolgen herred (med 234 indb.) hører til Røros prestegjeld og til Røros lægedistrikt, hvilke distrikter begge tilhører Søndre Trondhjems amt.

Sundhetstilstanden betegnes i det hele som god. Av epidemiske sygdomme med større utbredning kan nævnes kikhoste og difteri; tildels ogsaa skarlagensfeber, mens sygdomme i aandedrætsorganerne var sjeldnere end aaret forut. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 812, med 272 dødsfald mot henholdsvis 8 349 og 268 aaret forut.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 793 eller 13,7 pro mille av den beregnede, tilstedeværende middelfolkemængde (130 400). Aaret forut var dødeligheten 14,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 72 og 73, sammendraget efter lægernes opgaver.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	7	-	7	1	2	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Akut poliomyelit	28	4	28	2	3	1	-	1	3	2	6	5	1	3	1
Skarlagensfeber	219	4	219	44	28	14	22	27	4	11	18	9	8	19	15
Mæslinger	57	1	57	10	13	10	8	6	4	-	-	1	-	-	5
Difteri (croup)	194	19	193	9	11	7	13	8	8	19	21	28	24	25	20
Barsel-feber	19	5	19	6	1	2	-	2	1	2	-	-	1	-	4
Pyæmi, septhæmi	8	7	6	-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	2
Rosen	140	8	140	18	15	15	16	14	14	9	10	7	7	11	4
Røde hunde	4	-	4	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-
Vandkopper	45	-	45	7	12	1	2	3	1	1	-	2	1	10	5
Kusma	272	-	272	57	67	36	55	19	12	11	2	3	-	3	7
Kikhoste	1452	43	1452	65	103	135	157	197	168	142	147	66	85	82	105
Akute katarrer i aandedræts- organerne	3374	68	3348	401	370	351	342	322	248	192	175	179	229	255	284
Influenza	340	-	340	55	66	59	42	21	21	12	10	10	5	14	25
Lungebetændelse	571	68	571	62	54	70	64	67	43	26	18	20	32	55	60
Pleurit	239	9	239	39	28	25	20	22	18	24	11	11	10	17	14
Gigtfeber	243	7	243	26	24	20	25	24	23	15	16	12	16	13	29
Akut diarré (kolerine)	906	26	906	73	49	61	55	45	96	128	138	76	69	53	63
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8121	272	8092	876	846	808	821	785	664	594	576	429	490	560	643

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Trysil.		Rendalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Akut poliomyelit	5	-	14	2	-	-	-	-	1	-	8	2
Skarlagensfeber	89	2	64	2	4	-	-	-	1	-	61	-
Mæslinger	48	1	5	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Difteri (croup)	86	4	33	4	68	9	3	-	1	-	3	2
Barselsefeber	4	2	8	2	3	1	4	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	-	3	3	2	2	-	-	-	-	2	2
Rosen	14	2	85	3	22	-	9	1	5	1	5	1
Røde hunde	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Vandkopper	24	-	9	-	4	-	2	-	1	-	5	-
Kusma	9	-	184	-	49	-	6	-	5	-	19	-
Kikhoste	213	10	426	11	485	13	139	2	106	1	83	6
Akute katarrer i aandedrætsorganerne . .	892	17	1281	30	595	11	156	4	355	3	115	3
Influenta	60	-	161	-	50	-	18	-	33	-	18	-
Lungebetændelse	90	17	241	23	133	13	66	7	12	1	29	7
Pleurit.	33	3	103	4	39	-	26	-	11	1	27	1
Gigtfeber	59	2	74	2	40	2	46	-	10	-	14	1
Akut diarré (kolerine)	252	4	273	6	164	6	77	-	85	2	55	3
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	1881	65	2966	93	1664	57	532	19	631	10	447	28

Av **tyfoidfeber** indtraf 7 tilfælder uten dødsfald, nemlig 1 i Hedemarken og 6 i Søndre Østerdalen distrikt. I sidstnævnte distrikt forekom alle tilfælder i Aasnes herred paa et par gaarder paa Glommens vestside. For den ene av disses vedkommende skrev smitten sig mulig fra Kristiania, for den andens var smitekilden ukjendt (Steenberg).

Av **cerebrospinalmeningit** opføres 2 dødelig endende tilfælder, det ene i Solør og Odalen, det andet i Rendalen distrikt. Den førstnævnte syke var en nogen og tyveaarig pike, der kom paa besøk fra Kristiania til sit hjem i Nordre Odalen. Hun hadde været syk i 4 dage, ligget tilsengs kun 1 dag, og døde pludselig en time efter at være tilset av læge. Hun forklarte denne, at i den gaard, hvor hun bodde i byen, hadde i de sidste uker de fleste av beboerne hat de samme symptomer, som hun. Paa henvendelse til Kristiania helseraad meddeltes, at man ikke kjendte til nogen sygdom av nævnte art i den gaard. Der blev desinficert efter den avdøde pike. I allernærmeste naboskap av pikens hjem optraadte den følgende tid 4 tilfælder av akut poliomyelit. Men diagnosen cerebrospinalmeningit hos piken menes dog at maatte opretholdes, idet der manglet lammelser, hvorhos herpes labialis iagttoges. (Ansteensen).

Av **akut poliomyelit** anmeldtes 28 angrepne med 4 dødsfald. I Solør og Odalen distrikt forekom 5 tilfælder, derav 1 i Eidskogen, 4 i Nordre Odalen; de sidste, der indtraf paa nabogaarder, stod sandsynlig i forbindelse med hinanden (se ovenfor under cerebrospinalmeningit). 2 av patienterne kom sig, mens 2 gutter sandsynligvis blir krepplinger for livstid. (Ansteensen). I Hedemarken distrikt behandledes 14 tilfælder, hvorav 2 dødelige. Sygdommen optraadte her sporadisk gjennem det hele aar. (W. Holm). I Øvre Rendalen av Rendalen distrikt forekom 1 tilfælde og i Tønset distrikt 8 med 2 dødsfald; i sidstnævnte distrikt viste sygdommen sig paa forskjellige steder i Tønset og Tolgen, samt paa et sted i Kvikne. De to dødsfald indtraf pludselig i sygdommens første stadium og var en følge av aandedrætslammelse. Alle syke blev isolert, og desinfektion foretat. (Oxholm).

Skarlagensfeber hadde ogsaa dette aar ikke liten utbredning inden flere distrikter. I Solør og Odalen hersket i Nordre Odalen en epidemi hele aaret igjennem, i Hedemarken var den vistnok utbredt over hele distriktet, i Tønset likesaa. Forløpet var dog som regel overalt mildt, saa mange tilfælder sikkert ikke er kommet til lægernes kundskap. Ialt anmeldtes 219 angrepne med 4 dødsfald.

Mæslinger forekom i den første del av aaret epidemisk i Søndre Odalen, Solør og Odalen distrikt. Forresten anmeldtes kun faa tilfælder fra de øvrige distrikter.

Difteri (croup) viser ikke liten tiltagen av de angrepnes antal mot aaret forut, da der kun anmeldtes 94 mot 194 i 1906. Dødeligheten synes dog at ha været mindre, idet der i 1905 opførtes 18 dødsfald, og i 1906 19. Mest utbredt synes sygdommen at ha været inden Solør og Odalen og Søndre Østerdalen distrikter, mindre i Hedemarken, og i de øvrige forekom kun enkelte tilfælde. I Solør og Odalen optraadte den baade i Kongsvinger by og i samtlige herreder, hyppigst i aarets anden halvdel. Præventiv indsprøitning av serum anvendtes, og syntes at gjøre god nytte. (Aamodt). I Søndre Østerdalen forekom sygdommen ogsaa over det hele distrikt, var meget utbredt i Hof herred, i Vaaler og Aasnes derimot viste sig spredte tilfælder hele aaret igjennem. I Elverum optraadte den særlig i Elverums leir, den centrale og tættest bebyggede del. Smitten antoges bragt dit fra Trysil ved reisende. I aarets løp viste sygdommen sig ogsaa paa andre, selv fjerne, kanter av herredet. De fleste av de

angrepne indlagdes i Elverums epidemisykehus. Av 20 patienter døde 2, derav et barn som var døende ved lægens ankomst. (T. Petersson). Fra Hof herred opgives 21 tilfælder og 5 dødsfald; blandt de sidste var 3 voksne kvinder. Til 2 av disse kaldtes læge først efter dødens indtræden. Dødsårsaken syntes at ha været hjertelammelse for alle 3. Sygdommen viste sig i februar først i vestkanten av bygden; smitten antoges bragt til det først angrepne sted ved en kjole, som kom dit ved juletider aaret forut efter en i Grue av difteri død patient. Skolen blev desinficert og holdtes stengt i 8 dage, alle skolebørn badedes o. s. v. Efterhaanden ophørte da epidemien paa vestsiden av Glommen. I juni viste sygdommen sig paa elvens østside ved Arneberg jernbanestation hos en landhandler, der tillike drev bakeri. I nærheten av dette landhandleri forekom i juli, august og november flere tilfælder. Skolen holdtes lukket et par maaneder efter forutgaat desinfektion, indtil epidemien var ophørt, likesom andre forsigtighetsregler blev paabudt. Serum viste sig meget nyttig ved behandlingen, baade som kurativt og profylaktisk middel. (Karud). I Trysil distrikt angrepes 3 børn paa en plads i Langkjern-aasen, hvor et barn før lægens ankomst var død under symptomer mistænkelige paa difteri. Sikker smittekilde kunde ikke paavises. Fra Tønsset distrikt opføres 3 tilfælder med 2 dødsfald; de døde var smaabørn under 5 aar, som først blev anmeldt, efterat døden var indtraadt. Paa det ene sted, hvor sygdommen forekom, og som ligger meget avsides, hadde et taterfølge losjert i selve soveværelset, og i følget var ogsaa smaabørn. Det hadde efterladt sig lus og muligens ogsaa difterismittestof. (Oxholm).

Av **barselfeber** er anmeldt 19 tilfælder og 5 dødsfald. Distriktslægen i Hedemarken distrikt bemerker, at han antar, at smitten ikke skyldes jord-mødrene, men heller maa søkes i den stedlige urenlighet. (W. Holm).

Kusma var meget utbredt i Hedemarken og Trysil distrikter. Komplikation med orkit var ikke sjelden.

Kikhoste var særdeles hyppig inden amtet; ialt opføres 1 452 tilfælder med 43 dødsfald, der vel er det høieste antal anmeldte angrepne hittil inden amtet. Som det vil sees av beretningen for 1905 hadde sygdommen allerede da stor utbredning i Solør og Odalen samt Stange. Fra Søndre Østerdalen distrikt anføres, at epidemien ogsaa der allerede var begyndt aaret forut. En stor del av de syke var meget medtat paa grund av sygdommens langvarige forløp og hyppige komplikationer fra lungerne. Allikevel var dødeligheten paafaldende liten. (T. Petersson).

Influensa anmeldtes dette aar med forholdsvis faa angrepne; saa litet har antallet ikke været siden 1889.

Akut diarré synes intetsteds at ha hat større epidemisk utbredning.

Av **pemfigus hos nyfødte** opføres et dødelig endende tilfælde i Hedemarken distrikt.

Av **fnat** er alene anmeldt 15 tilfælder for det hele amt.

Pustula maligna optraadte hos en mand i Ringsaker, Hedemarken distrikt. Han hadde slagtet en miltbrandssyk ko; desuten opføres av doktor K. Løken 3 tilfælde av miltbrand hos 2 mænd og 1 kvinde inden samme herred.

Av andre epidemiske sygdomme omtales en epidemi av «**Bamlesyke**», der forekom om sommeren i Ringsaker. (K. Løken).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:				
		1	2	3	5	6
		Solør og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalen.	Rendalen.	Tønset.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar.....	5	1	1	-	-	3
Syfilis, konstitutionel	5	5	-	-	-	-
— hereditær	2	1	1	-	-	-
Gonorré, uretrit	69	12	25	8	2	22

I Tønset distrikt var det tidligere sjelden, at gonorré kom til lægebehandling; saa er ikke nu længere tilfælde, idet sygdommen iaar er indført med arbeidere ved Foldals gruber. (Oxholm).

Angaaende anmeldte tilfælder av **tuberkuløse sygdomme** henvises til tabellen i den almindelige beretning, der er utarbeidet efter de indkomne utdrag av kommunernes tuberkuloseprotokoller. (Se ogsaa sammesteds redegjørelsen for de forandringer, der er foretat med tabellens indhold m. v.). — Dødsfald av lunge-tuberkuløse utgjorde for det hele amt 17,5 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede dødsfald og 21,2 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 31,3 pct. og 37,5 pct. og for bygderne 16,9 pct. og 20,5 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Nordre Odalen, Solør og Odalen distrikt, bemerkes, at gjennomførelsen av tuberkuloselovens paabud der synes at gaa bra; nogen overdreven smittefrygt med derav følgende ukjærlig behandling av de syke er ikke iagtatt. Der findes jo nok mindre renlige hjem, hvor overholdelsen av paabudene slappes, især ved tilfælder med langvarig forløb, idet de glemmes, eller den syke ikke mere interesserer sig for dem. Der maa likeoverfor saadanne føres en stadig kamp, idet ved besøkene de paatrufne misligheter paatales og paabudene paany indskjærpes. I de fleste tilfælder gaar det dog lettere; i de renlige hjem tages de nødvendige hensyn, og patienten kontrolleres dertil av familiens øvrige medlemmer. (Ansteensen). I Søndre Østerdalen distrikt har i de sidste 3 aar antallet av anmeldte tilfælder av lunge-tuberkulose været omtrent like stort for hvert aar. Sygdommen har fremdeles størst utbredning i Elverum, mindst i Vaaler. Et i aarets løp aapnet kommunalt sykehjem for tuberkuløse vil forhaabentlig med tiden kunne bidra til sygdommens indskrænkning. Der mottages ogsaa mindre fremskredne tilfælder, naar pladsen tillater det. Nogen synderlig motvilje mot at lægge sig ind, synes der ikke at være. (T. Petersson). Kommunelægen i Hof uttaler, at tuberkuløse patienter i det hele tat kommer for sent under behandling, saa man har liten glæde av at sende dem til et sanatorium. De mindre bemidlede, der oftest angripes, har ikke raad til at søke de private sanatorier, og til statens er det saa langt, at de gruer for reisen. Bygden er for liten til at kunne drive et pleiehjem. Et saadant i nabygden Aasnes, hvorhen Hof tidligere sendte sine syke, nedlagdes i aarets løp paa grund av mangel paa patienter. (Karud). I Trysil distrikt er tuberkulosen fremdeles jevnt utbredt, men den synes dog at være noget paa retur. Smittefrykten er temmelig stor, og man er meget forsiktig i omgangen med de syke.

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Solør og Odalen	437	87	65	372
Kongsvinger by	18	7	2	16
Bygder	419	80	63	356
Hedemarken	548	91	93	455
Hamar by	49	14	9	40
Bygder	499	77	84	415
Søndre Østerdalen	252	49	57	195
Trysil	83	11	19	64
Rendalen	101	13	10	91
Tønset	143	23	28	115
Hedemarkens amt.	1564	274	272	1292
Derav i byer.	67	21	11	56
-- i bygder	1497	253	261	1236

Forbedret hygiene og renlighet i hjemmene bidrar visselig meget til at hindre smitteoverførelse. Paa det kommunale pleiehjem paa Nordhagen behandledes i aarets løp 8 patienter.

Spedalskhet viser ingen av- eller tilgang i aaret i Søndre Østerdalen distrikt. Der er kun 1 spedalsk tilbake i Elverum. (T. Petersson).

Av sjeldnere forekommende sykdomme omtales et tilfælde av **morbus Addisoni** i Nordre Odalen, Solør og Odalen distrikt. En 24-aarig pike hadde for 8 aar siden hat en knæledstuberkulose, som helbrededes. Senere plagedes hun nok av klorotiske besværigheter av og til, men var forresten frisk. Hun fik mot aarets slutning i løpet av en 14 dage typisk broncefarvning av huden, og under tiltagende svakhet døde hun efter 1 maaned under hjernesymptomer. (Ansteensen).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. I Solør og Odalen distrikt siges forpleiningen fremdeles i det hele tat at være ganske god. Forpleiningen foregaar for en stor del i de saakaldte sindssykekolonier, hvorav der findes 15 med et belæg av fra 3 til 20 syke. I disse kolonier anbringes ogsaa sindssyke fra andre distrikter. I 1906 forpleiedes saaledes 104 syke fra 8 forskjellige amter og 13 byer, foruten de i distriktet hjemmehørende. Desuten findes 2 kolonier, der staar direkte under Gaustad asyl. (Aamodt).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 79 saadanne, derav i Solør og Odalen distrikt 27, i Hedemarken 31, i Søndre Østerdalen 10, i Trysil 3, i Rendalen 2 og i Tønset 6. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Uttækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Moder.	Barn.	Mødre.		Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer.....	61	¹⁾ 60	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Bækkensneverhet	4	4	-	-	-	-	-	-	1	²⁾ 1	1	¹⁾ 1	-
Placenta prævia og blødning...	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med panden fortil.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	67	66	1	5	3	2	2	2	1	1	1	1	2
		67			5						2		

¹⁾ Derav en 2den tvilling, om 1ste intet anført. ²⁾ Fosteret forløstes ved tang, døde 9 timer efter forløsningen. ³⁾ Dødsårsak: paralysis cordis, er paa listen over dødsårsaker ikke opført under dødsfald av barselsygdødom.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 10 kvinder paa barselseng. Lægerne har likesaa opgit dødsaaarsaken for 10 saaledes: barsel-feber 5, barselkrampe 2, emboli 1, blødning 2.

Antallet av **fødte** og **døde** sees af følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved nlyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Solør og Odalen	815	8	502	68	5	1	4	2	-
Kongsvinger by	42	-	19	2	-	-	-	-	-
Bygder	773	8	483	66	5	1	4	2	-
Hedemarken	1262	27	624	69	10	6	17	1	-
Hamar by	151	4	80	10	1	2	4	-	-
Bygder	1111	23	544	59	9	4	13	1	-
Søndre Østerdalen	610	9	287	45	2	-	6	-	-
Trysil	216	5	89	22	2	2	-	-	-
Rendalen	255	3	127	17	1	1	3	1	1
Tønset	268	-	153	12	3	-	7	1	-
Gaarder i Tolgen herred	9	-	2	-	-	-	-	-	-
Inset anneks av Kvikne	11	-	9	1	-	-	-	-	-
Hedemarkens amt	3446	52	1793	234	23	10	37	5	1
Derav i byer	193	4	99	12	1	2	4	-	-
— - bygder	3253	48	1694	222	22	8	33	5	1

Der blir saaledes et overskud av 1 653 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 52,0.

De hyppigste dødsaaarsaker var:

Dødsaaarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet	278	11	267
Lungetuberkulose	274	21	253
Kræft (cancer og sarkom)	141	5	136
Hjerneslag	88	4	84
Tuberkulose utenfor lungerne	74	3	71
Medfødt svakhet	72	1	71
Organisk hjertesygdom	69	3	66
Lungebetændelse	68	2	66
Akute katarer i aandedrætsorganerne	68	6	62
Kikhoste	43	1	42
Kronisk bronkit	42	1	41

Veirliget. Efter meddelelser derom fra Solør og Odalen, Hedemarken og Tønset distrikter synes vinteren at ha været ganske mild, vaaren kom tidlig, sommeren var varm, høsten fugtig og mild. Aarets avkastning av jordbruket betegnes som god, undtagen i Tønset, hvor streng nattekulde indtraf i juli, hvor ved vegetationen sattes tilbage for resten av sommeren.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Hedemarken distrikt bedres vistnok de hygieniske forhold. Arbeidsfortjenesten var god, og der var stadig arbeide at faa. Ædrueligheten gaar fremad, de som optræder beruset, er mest nogen unggutter i 18—20 aars alderen. Sedeligheten er ikke den bedste.

Distriktslægen i Søndre Østerdalen skriver: I tilslutning til tidligere indberetninger kan anføres, at sansen for nybygning har gjort glædelige fremskridt, og trangen til at ha det ordentlig og pent i og omkring hjemmene er i tiltagende. Andragender om laan av boligbanken er indkommet i mængdevis. Ansøknernes kvalifikationer veies omhyggelig, og der er stor konkurranse om disse laan. Det synes hittil her i bygden, som om laantagerne anstrenger sig til det yderste for at opfylde sine forpligtelser med laanenes forrentning og avbetaling. Mange ganske nette smaa hjem har der reist sig i den sidste tid, men indredningen lar ofte meget tilbage at ønske i hygienisk henseende. Det vilde utvilsomt være en vinding, om der kunde utarbeides en del tegninger med planer for saadanne smaa bruk med fælles norm for hele distriktet, og om man gik tilbake til den gamle byggemaate med spærreløft og peis. — Interessen for rydning og nydyrkning omkring de smaa bruk er i tiltagende. Elverums sparebank har i de sidste aar avsatt aarlige beløb til opmuntringspræmier for dem, der i aarets løp har vist den største flid og det mest lønnende arbeide med sit jordbruk. De mindste præmier er paa 25 kr., og præmien tildeles smaabrukere i Elverum for utført godt og regningsvarende arbeide med forbedring af sit jordbruk saavelsom for pent, godt og økonomisk stel i almindelighet. Der har været en overordentlig stor rift om disse præmier, der vistnok vil bidra til at ophjælpe jordbruket i distriktet. I det sidste aar har indtægterne av skogsdriften været ganske gode, om de end ikke for skogsarbeiderne er steget i samme forhold som tømmerpriserne. Enhver dygtig og ordentlig arbeider i distriktet har hat fuld og lønnende beskæftigelse i det forløpne aar. — Med ædrueligheten er det ogsaa her noget bedre end før, men under høitiderne og da særlig i julehelgen og utover fortæres dog fremdeles kolossale mængder brændevin. Konjak findes da i hvert hus og hver hytte. Særlig er det de unge skogsarbeidere, som i den tid lever høit paa de optjente penger, som gaar med til brændevin og flotte klær. Det hænder ikke saa sjelden, at de ikke engang har penger igjen til jernbanebillet, naar de skal nord i dalen igjen paa tømmerhugst efter den vel anvendte ferie. — Under Elverums hestestevne, der har avløst det gamle Grundset marked i begyndelsen av mars maaned, er det vanskelig for folk at komme væk fra den gamle slendrian at gaa og drive dank og rangle hele uken. Megen drukkenskap og raahet er man desværre fremdeles vidne til i den tid. — Renligheten er det fremdeles ikke saa rart med. Dog synes renlighet i husene at ha mere fremgang end den personlige renlighet. Trangen til badning er desværre ikke stor, men der er heller ikke endnu nogen særlig let adgang hertil. — Levemaaten er fremdeles ensformig og uøkonomisk hos folk av arbeidsklassen. Bedring faar man haabe vil indtræde, naar den fra næste aar planlagte faste husholdningsskole og omvandrende skolekjøkken med sine aarlige kurser faar virket en tid. I tømmerkogene blir kosten væsentlig kaffe, smørbrød, flesk og en tynd havresuppe. Dyspepsier er derfor fremdeles temmelig hyppig blandt arbeiderne her, men de trives allikevel godt i sine koier, reumatiske og katarralske affektioner er sjeldne. Ulykkestilfælde — særlig hugsaar — forekommer daglig, men arbeiderne har lært at stelle med disse saar, der som regel gror igjen. Pus er sjelden at se. I aarens løp er holdt en mængde sanitets-

foredrag med fremvisninger i arbeiderakademiets 5 kredser. Disse har hat stor søkning og har været til megen nytte for skogsarbeiderne. (T. Petersson). I Hof herred er boligerne tildels smaa og usunde. Hos arbeiderne er der omtrent overalt kokeovn eller komfyr i stuen, hvor man spiser og sover, og hvor melk og anden mat opbevares. Luftens beskaaffenhed i disse overfyldte rum kan derfor ikke bli synderlig sund, især da ventilation alene foregaar gjennem dører og vinduer, der dog holdes mest mulig lukket, for at spare paa veden. Peisen findes i det lille, kolde kjøkken, som alene brukes om sommeren. Kosten er ensformig og holdes daarlig. Kvinderne lærer ikke synderlig at lage mat, de blir tidlig gift og faar en stor børneflokk, saa det blir ikke megen tid til rengjøring og matlagning; alt maa gjøres saa letvint som mulig. Melken gaar for det meste til meieriet, sort kaffe, brød fra landhandleren og poteteskake, dertil margarin eller sirup paa brødet, blir den vanlige kost. Mødrene er som følge herav ofte magre og blodfattige, børnene bleke og daarlig ernærte. — Ved siden av skogsdriften er i senere tid lagt mere vekt paa jordbruk og fædrift, til hvis ophjælp et meieri har bidraget meget. (Karud).

I Trysil er 1906 et merkeaar i distriktets historie, idet kommunen av det svenske bolag Trysil—Mölnbacka kjøpte dets store skoger for en sum av over 3 millioner kroner. Herved er kommunen, der allerede før eiet svære skogstrækninger, visselig blit en av landets største skogeiere og den hele fremtid avhænger nu av denne handels avvikling. Gaar den godt, vil Trysil mulig en gang i tiden bli en av landets rikeste kommuner. I skogene drives nu et ivrig arbeide, hvorved en mængde mennesker har sysselsættelse. De tungvinte samfærseisemidler fordyrer dog i hoi grad alt, som skal fragtes til dette store og overmaade meget forbrukende distrikt. — Befolkningen er jevnt ædruelig; man ser nok desværre mange unggutter ved de store stevner drikke til overmaal, men avholdssaken har mange og ivrige forkjæmpere. Sedeligheten siges at være god. (Harboe).

Fra Rendalen meddeles, at det omvandrende skolekjøkken i Ytre Rendalen fører en kummerlig tilværelse. Interessen for det er saa liten, at det sjelden har mere end 6 à 8 elever ad gangen og derav undertiden nogen gutter. Et regelmæssig og ordentlig matstel, saaledes som det gjennomføres paa et skolekjøkken, synes kvinderne der i distriktet er for besværlig. — Distriktslægen undersøkte om vaaren i et herred 149 folkeskolebørn i alderen 7 til 15 aar; av disse var 128 underernærte, og kun 13 hadde helt gode tænder. (Wille).

I Lille-Elvedalen og Foldalen av Tønset distrikt har der hersket stor rørelse i anledning av, at Foldals verk igjen er optat til drift, likesom prøvedrift av Røstvangens gruber paa grænsen mellem Tønset og Kvikne har skaffet befolkningen en god indtægt ved kjøring av kis fra gruben til Tønset jernbanestation. (Oxholm).

Sykehus. I Kongsvinger er der et litet sykehus for epidemiske sygdoms-tilfælde. I Vinger er der paa Gjøsegaarden en privat kuranstalt for tuberkulose. Amtssykehuset i Stange skal nedlægges, idet et sindssykeasy for amtet der skal oprettes. Der forberedes nu oprettelse av sykestuer for tuberkulose paa Fokhol fattigggaard i Stange. Vang skal faa sit eget sykehus paa Finsal, væsentlig for tuberkulose. Hamar sykehus ombygges og utvides. I Løiten er der et sykehjem, i Ringsaker et kommunalt sykehus. I Furnes og Romedal findes private pleiehjem. Det private sanatorium i Nes til behandling og pleie av alkoholister og morfinister er nedlagt. I Ringsaker ligger Mesnaliens sanatorium for tuberkulose. — Pleiehjemmet for tuberkulose i Aasnes er ophørt efter en kort virksomhet. I Vaaler arbeides fremdeles paa at skaffe bygden et sykehjem. I Elverum findes et kommunalt epidemilasaret. Et pleiehjem for tuberkulose har været i gang siden høsten aaret forut, likesom en større eiendom med jordvei av foreningen til frivillig fattig- og sykepleie er indkjøpt som alderdoms- og pleiehjem for syke og gamle.

Man tænker her ogsaa at faa indredet rum for patienter, der ikke lider av smitsom sygdom eller skal opereres. (T. Petersson). I Trysil er der paa Nordhagen et kommunalt pleiehjem for tuberkuløse.

Fattigsykepleien. I Hedemarken distrikt siges fattigpleien at være god, der knipes aldrig paa at utstede fattigsedler til lægehjælp for ubemidlede. Av diakonisser findes nu en eller flere i hver bygd, og de benyttes flittig. Utsatte børn behandles som regel altid godt; der er yderst sjelden klage over det motsatte forhold. (W. Holm). I Søndre Østerdalen distrikt betegnes ogsaa syke- og fattigpleien som tilfredsstillende. I Elverum og Aasnes, hvor menighetsdiakonisser findes, utfolder disse en betydelig og opofrende virksomhet. I Vaaler og Hof arbeides ogsaa paa indsamling av penger for at faa saadanne ansat. I Elverum lønnes 4 diakonisser og 1 diakon av foreningen til frivillig fattig- og sykepleie, der ogsaa ellers yder hjælp under nød og sygdom. Den er godt økonomisk stillet og opretholdes ved bidrag fra private folk og enkelte offentlige institutioner. Med rekvisitioner fra det offentlige fattigvæsen paa lægehjælp drives der i Elverum næsten fløthet, idet der ydes saadan til folk, der burde klare sig selv. Medicinforbruket til fattige syke i Elverum har i de sidste aar jevnlig overstegit kr. 3 000 aarlig. (T. Petersson). I Trysil er 4 sykepleiersker fremdeles i virksomhet; i valget av disse har man været meget heldig; de brukes meget og er overmaade avholdt av befolkningen, fra hvilken de ogsaa er utgaat, og med hvis leve- og tænkeset de er fortrolig. (Harboe).

Badeindretninger. I Kongsvinger findes et velindrettet badhus for flere badeformer; det er i sommermaanederne aapent 2 à 3 ganger om uken, den øvrige del av aaret kun 1 gang. Paa Hamar er der en anstalt for kar- og dampbad. I Elverums leir er der et karbad med 2 rum, aapent 3 ganger om uken. I Ytre Rendalen er der i nærheten av kirken et litet folkebad, aapent 2 ganger om uken, men lukket midt paa sommeren. Ved Tolgen station er der et folkebad, indrettet som varmluftsbad med temperert dusj.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet af møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Hedemarkens amt	66	2767
Solør og Odalen	¹⁾ 19	562
Hedemarken	²⁾ 25	939
Søndre Østerdalen	³⁾ 12	635
Trysil	2	178
Rendalen	⁴⁾ 6	232
Tønset	⁵⁾ 2	221

¹⁾ Kongsvinger 8, Vinger 3, Eidskogen 1, Søndre Odalen 1, Nordre Odalen 3, Brandval 1, Grue 2. ²⁾ Hamar 6, Furnes 1, Leiten 1, Romedal 4, Vang 4, Stange 6, Nes 1, Ringsaker 2. ³⁾ Elverum 7, Vaaler 1, Aasnes 2, Hof 2. ⁴⁾ Øvre Rendalen 1, Ytre Rendalen 1, Aamot 2, Stor-Elvedalen 2. ⁵⁾ Lille-Elvedalen 1, Kvikne 1.

VII. Kristians amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakter.
Amtet		25342,32	116 280	45	12	55	37
1. Hadeland og Land.		2 932,19	26 885	12	2	15	7
	Jevnaker	165,86	3 908	2	1	3	1
	Lunner	278,23	3 370	1	-	3	1
	Gran	351,33	4 110	2	-	2	1
	Brandbu	470,60	5 026	2	1	2	1
	Søndre Land	781,35	5 774	3	-	3	1
	Nordre —	884,82	4 697	2	-	2	2
2. Søndre Valdres ..		2 488,38	9 924	3	1	5	5
	Søndre Aurdal	1 128,86	3 825	1	-	2	2
	Nordre —	919,72	4 323	2	1	2	2
	Etnedalen	439,80	1 776	-	-	1	1
3. Nordre Valdres ...		2 943,32	6 937	3	-	¹⁾ 6	4
	Østre Slidre	869,50	2 217	1	-	1	1
	Vestre —	467,37	2 627	2	-	2	1
	Vang	1 606,45	2 093	-	-	2	2
4. Toten		1 486,52	28 055	8	3	10	6
	Gjøvik kjøbstad	0,94	3 249	3	3	2	-
	Østre Toten	399,54	7 940	2	-	2	2
	Vestre —	411,69	7 582	2	-	3	1
	Vardal	268,16	4 458	-	-	-	²⁾ 1
	Biri	406,19	4 826	1	-	3	2
5. Faaberg		2 359,51	16 733	11	3	7	4
	Lillehammer, kjøb- stad	2,25	3 179	6	3	2	-
	Faaberg	478,27	5 336	-	-	1	1
	Øier	689,22	3 202	1	-	2	1
	Østre Gausdal	223,29	2 695	3	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 321	1	-	1	1
6. Ringebu		3 166,69	11 896	3	1	4	3
	Ringebu	1 256,27	4 485	1	1	2	1
	Søndre Fron	547,04	3 016	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 395	1	-	1	1
7. Lom		5 801,15	9 230	3	1	4	4
	Lom	1 948,35	2 645	1	1	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 255	1	-	1	1
	Vaage (undtagen Sel anneks)	1 698,10	4 330	1	-	2	2
8. Lesje		4 164,56	6 620	2	1	4	4
	Lesje	2 244,90	2 560	-	-	2	2
	Dovre	1 475,21	2 126	1	-	1	1
	Sel anneks av Vaage ..	444,45	1 934	1	1	1	1

¹⁾ For 1 er bopæl (herred) ikke opgit. ²⁾ Bopæl: Gjøvik.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	16	2	16	-	-	3	4	1	3	1	2	-	2	-	-
Cerebrospinalmeningit	5	4	5	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Poliomyelit	48	3	48	5	2	6	6	12	4	1	6	3	3	-	-
Skarlagensfeber	104	5	104	17	15	10	6	5	-	6	12	7	5	9	12
Mæslinger	431	5	431	10	4	12	39	49	50	47	22	32	45	48	73
Difteri (croup)	99	8	98	11	4	12	5	1	6	2	10	11	14	9	13
Blodgang	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselseber	14	5	12	2	2	-	3	2	1	1	-	-	1	-	-
Pyæmi, septhæmi	34	9	32	8	3	5	1	-	4	-	5	2	2	1	1
Rosen	115	4	115	13	5	6	9	16	10	15	7	7	8	13	6
Røde hunde	4	-	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Vandkopper	83	-	83	5	3	5	1	4	7	16	1	7	15	15	4
Kusma	139	-	139	8	5	10	10	14	13	5	7	1	21	23	22
Kikhoste	282	12	279	42	12	27	8	20	15	16	13	26	34	47	19
Akute katarrer i aandedrætsorg	1983	44	1972	252	209	229	157	175	138	108	92	101	160	175	176
Influenta	556	4	554	82	98	92	45	31	10	3	2	7	14	48	122
Lungebetændelse	486	64	481	69	47	68	67	64	27	14	7	15	22	40	41
Pleurit	181	3	181	18	11	23	16	17	8	18	12	10	18	15	15
Gigtfeber	204	5	204	23	19	20	14	20	14	16	5	8	18	29	18
Akut diarré (kolerine)	744	21	743	26	26	34	33	38	99	140	134	79	62	36	36
Skjærbuk	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	3	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	5534	200	5507	591	466	565	428	469	410	409	339	316	445	508	561

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	1	-	-	-	-	-	2	1	5	1	-	-	8	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	1	-	-	-	-	-
Poliomyelit	10	1	-	-	-	-	27	2	10	-	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	34	-	21	2	1	1	35	2	3	-	9	-	1	-	-	-
Mæslinger	310	-	epid.	1	-	-	121	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	9	1	16	2	1	1	60	3	11	1	-	-	-	-	2	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	2	2	2	-	-	8	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	11	2	-	-	1	1	19	3	2	2	-	-	-	-	1	1
Rosen	35	-	2	-	5	1	26	-	24	-	17	2	3	1	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	62	-	-	-	1	-	7	-	9	-	3	-	1	-	-	-
Kusma	69	-	-	-	-	-	26	-	44	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	69	-	-	-	10	-	101	5	81	4	1	1	2	2	18	-
Akute katarrer i aandedrætsorg.	681	14	45	-	81	3	587	14	442	5	79	3	36	4	32	1
Influenza	257	1	7	-	2	-	239	2	51	1	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	156	16	33	13	43	7	166	14	48	4	26	3	9	4	5	3
Pleurit	60	-	11	1	10	-	38	2	29	-	13	-	12	-	8	-
Gigtfeber	81	-	16	1	1	-	71	-	13	1	11	1	3	1	8	1
Akut diarré (kolerine)	342	6	4	-	1	1	220	11	131	1	30	2	10	-	6	-
Skjærbuk	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2193	44	158	23	157	15	1762	67	904	20	192	13	85	12	83	6

Sundhetstilstanden synes i det hele at ha været ganske tilfredsstillende. Der anmeldtes av epidemiske sygdomstilfælder ialt 5 534 med 200 dødsfald, mot henholdsvis 6 404 og 227 i 1905.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde ialt 1 449 eller 12,3 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelbefolkning (117 500). Aaret forut var dødeligheten 13,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til den paa side 84 og 85 indtagne tabel, der er sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 16 tilfælder. I Hadeland og Land forekom ett paa Garder i Vest-Torpen (Nordre Land); for et aar siden hadde sygdommen været paa nabopladsen, hvis hus ligger like ind til de paa førstnævnte sted. I Toten indtraf et isolert tilfælde i Gjøvik og et i Østre Toten. Paa gamlehjemmet i Lillehammer (Faaberg distrikt) indsygnet uten kjendt smittekilde en ung tjenestepike, hvorefter en anden pike, som i den anledning hadde været behjælpelig med rengjøring paa gamlehjemmet, ogsaa fik sygdommen; desuten forekom nogen faa tilfælder av paratyfus. I Vaage (Lom distrikt) indtraf 8 tilfælder paa Ødegården i Skaarvången, en avsides liggende grænd, hvor sygdommen ofte har forekommet, saaledes høsten 1901 paa nabopladsen, hvis brønd man i vinter hadde benyttet. (Øvergård).

Av **cerebrospinalmeningit** forekom 4 dødelig endende tilfælder i Gjøvik og Vardal (Toten); de optraadte alle isolert, og der kunde ingensomhelst forbindelse paavises hverken mellem de syke eller deres omgivelser; to av tilfældene frembød ogsaa tegn paa infektion i andre organer (akut nefrit). (Marcussen). Fra Ringebu sees et tilfælde anmeldt i august hos en mand.

Av **akut poliomyelitis** indtraf i Hadeland og Land 10 tilfælder i Torpen (Nordre Land). I Toten hadde sygdommen ret stor utbredning især i Biri, hvor den i et par grænder optraadte epidemisk. I Faaberg distrikt forekom 5 tilfælder i Lillehammer, 3 i Østre Gausdal og 2 i Faaberg. I et fra Ringebu anmeldt tilfælde, der indtraf paa en sæter, var diagnosen tvilsom.

Skarlagensfeber optraadte væsentlig sporadisk. Den forekom i Hadeland og Land i samtlige herreder, men var ikke meget utbredt. Til Hennung, en avsides liggende gaard i Brandbu, var smitten sandsynlig bragt gjennem tatere, der var kommet over aasen fra Toten, hvor sygdommen angivelig hersket. (Støren). I Lillehammer (Faaberg) indtraf et par tilfælder hos en pølsemaker; for at ikke forretningen skulde lide noget avbræk, blev børnene indlagt paa lasaret og familiebekvemmeligheten, som var i en anden etage og uten forbindelse med forretningen, desinficert. (Torp).

Mæslinger optraadte som en godartet epidemi i de 3 sydlige distrikter.

Difteri. De i Hadeland og Land forekommende tilfælder stod utvilsomt i forbindelse med hverandre; smitten antoges indført fra Kristiania. I Biri (Toten) distrikt forekom i aarets første kvartal en del tilfælder paa Amundrud og Høupersbakken; sygdommen hadde antagelig holdt til paa de kanter omkring et aars tid, eftersom der av og til hadde været set børn derfra med uttalt difterilammelse; men trods kulturtagen hadde det ikke lyktes at konstatere sygdommen. Paa skolen blev det imidlertid oplyst, at en mængde børn, som oftest samtlige i familien, i løpet av høsten og vinteren hadde hat «ondt i halsen». Det blev derfor gjennem skolen paalagt hjemmene at foreta hovedrengjøring med vaskning av gangklær og badning av hele familien; paa skolen blev der ogsaa

gjort grundig rent. Om høsten indtraf nogen tilfælder paa Biristranden; en gut, som hadde gaat en 3 ukers tid med ondt i halsen, faldt død om en nat, som han vilde reise sig op for at drikke; heller ikke her viste der sig differibaciller ved kultur, men kun stafylokokker; rengjøring og desinfektion blev desuagtet paabudt. Kort efter kom man tilfældig over et pikebarn med akkommodationslammelse; hun hadde hat ondt i halsen et par uker; her gav kultur rikelig vekst av differibaciller. Blandt de tilfælder, i hvilke der var foretat præventive injektioner, var der et par, hvor smittestoffet holdt sig meget længe, 3—4 maaneder; i det ene av disse svandt det efter fornyet seruminjektion. (Tonning).

Under **akut diarré** sees fra Vestre Toten i oktober anmeldt 15 tilfælder foranlediget ved pultostforgiftning. (B. Lund).

Av **akut gastroenterit** forekom inden en familie i Østre Toten en ondartet epidemi, der antagelig var foranlediget ved nydelse av «abnorm» (kolibacilleholdig) melk; kun de personer, der ikke hadde drukket av melken, forblev friske; en syk ko og et par kalver kreperte. (Schjønbye).

Utenfor sykehus behandlede tilfælder av **veneriske sygdomme** sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
		1	3	4	5	6	7
		Hadeland og Land.	Nordre Valdres.	Toten.	Faaberg.	Ringebu.	Lom.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel.....	8	3	.	2	1	2	-
Gonorré, uretrit.....	37	8	2	18	7	-	2

Av **fnat** er ialt anmeldt 43 tilfælder, hvorav 21 fra Ringebu distrikt. Sygdommen er dog meget mere utbredt, end dette tal viser, da de færreste søker læge herfor. (R. Dørum).

Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaaede tilfælder av **tuberkuløse sygdomme** inden distrikterne henvises til vedkommende tabel i den almindelige beretning. — Dødsfald av **lungetuberkulose** utgjorde i henhold til lægernes dødslistes for det hele amt 12,7 pct. av samtlige, ved sygdom foranledigede dødsfald og 15,1 pct. av dødsfald foraarsaket ved ikke epidemiske sygdomme. For byerne var disse forhold 14,1 pct. og 16,7 pct., og for bygdene 12,7 pct. og 15,0 pct. Se forøvrig tabellen paa næste side. — Tuberkulose synes at tilta i Søndre Valdres. (Evjen). I Toten spores tuberkuloselovens virkninger tydelig nok i form av mindre spytning i almindelighet. En hostende arbeider har man ved verksteder og fabrikker mistanke til, og han søker da læge, ofte tillike i den hensigt at faa attest for ikke at ha tæring. — For den arbeidsføre tuberkulosepatient er det nok ofte ubehagelig at være gjenstand for kameraters smittefrygt, selv om han samvittighedsfuldt iagttar de paabudte regler. Derfor er heller ikke spytteflasker populære; de fortæller jo, hvilken sygdom vedkommende lider av. I denne henseende trænges saaledes yderligere oplysningsarbeide. (Marcussen). I Ringebu synes sygdommen, særlig lungetuberkulose, at tilta; befolkningen vil gjerne lægge skylden herfor over paa sommergjesterne og sanatorierne — uvisst om med rette. (R. Dørum).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Hadeland og Land.....	279	35	44	235
Søndre Valdres	109	12	23	86
Nordre —	80	13	15	65
Toten	332	44	67	265
Gjøvik by	32	3	8	24
Bygder	300	41	59	241
Faaberg	157	17	20	137
Lillehammer by	32	6	2	30
Bygder	125	11	18	107
Ringebu	122	12	13	109
Lom	116	19	12	104
Lesje	69	9	6	63
Kristians amt.....	1264	161	200	1064
Derav i byer.....	64	9	10	54
— - bygder	1200	152	190	1010

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. Med hensyn til pleien av disse syke er at bemerke, at siden amtet fik sin egen sindssykeavdeling, samles fler og fler av de besværlige patienter omkring Lillehammer; der er for tiden 70 i kolonierne. Ogsaa fra andre amter søker en og anden hit, men efterat Hedemarken og Akershus amter har faat egne asyls, vil man forhaabentlig bli fri for at faa syke hitsendt ialfald fra de kanter. Trangen til mere asylplads er dog like stor som før; thi ihvorvel forpleiningsstederne i Faaberg er gode at ta til, saa er der dog mange syke utsat der, som burde forpleies i asyl; en faar haabe, at amtet fortsætter, som det har begyndt og opfører en større avdeling ved siden av det i 1900 byggede hjelpeasyl. Kolonierne blir flittig inspicert, og de syke har i almindelighet en fuldt forsvarlig pleie; naar bortsees fra nogen rønningsforsøk, har ingen uhyggelige begivenheter indtruffet i det forløpne aar. Uagtet trangen til at befri de private hjem for uhyggen ved at omgaaes besværlige sindssyke stadig gjør sig mere gjældende, lønnes ens arbeide med disse syke dog ofte med utak. (Torp).

Av læger utførtes ialt 84 **obstetriciske operationer**, derav i Hadeland og Land 36, Nordre Valdres 8, Toten 13, Faaberg 10, Ringebu 9 og Lesje 8. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Med hensyn til **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av tabellen paa side 90.

Der blir saaledes et overskud av 1552 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 48,3.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 8 kvinder, efter lægernes 7; for 5 av disse er opgit som dødsårsak barselfeber, for 1 blødning og for 1 barselkrampe.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttækning ved bækkenendeleie.				Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.		
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Dødf.	Lev.	Lev.	
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	44	-	¹⁾ 43	2	-	-	-	2	³⁾ 1	2	1	-	-	-	-	-	
Bækkensneverhet	4	-	3	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	
Barselkrampe	-	1	1	1	²⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Nyresygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁴⁾ 1	2	-	-	
Cancer uteri	-	-	1	-	²⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fare for morens liv	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pandeleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Stort fosterhode	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fare for fosterets liv	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Tilsammen	53	1	53	4	10	6	4	4	1	3	2	1	1	2	4	6	
	54		57		10			5		5		2					

¹⁾ Herav et tvillingpar. ²⁾ Tvillingfødende; 1 tvilling forløst (lev.) ved tang. ³⁾ Dødsårsak: barsel-feber. ⁴⁾ Dødsårsak: uræmi.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Hadeland og Land.....	718	23	303	34	8	2	2	1
Søndre Valdres.....	270	7	122	8	1	-	3	-
Nordre —	156	5	97	11	2	-	3	-
Toten	819	18	368	51	8	-	5	2
Gjøvik by	126	2	32	7	2	-	1	-
Bygder	693	16	336	44	6	-	4	2
Faaberg	408	9	188	15	4	2	2	-
Lillehammer by	117	1	48	3	2	1	-	-
Bygder	291	8	140	12	2	1	2	-
Ringebu	284	9	136	15	1	3	-	1
Lom	206	3	143	14	1	-	2	-
Lesje	140	4	92	6	1	1	1	2
Kristians amt.....	3001	78	1449	154	26	8	18	6
Derav i byer	243	3	80	10	4	1	1	-
— - bygder	2758	75	1369	144	22	7	17	6

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet.....	275	9	266
Lungetuberkulose	161	9	152
Kræft (cancer og sarkom)	120	3	117
Hjerneslag	82	3	79
Organisk hjertesygdom	77	6	71
Lungebetændelse.....	64	2	62
Tuberkulose utenfor lungerne	55	4	51
Medfødt svakhet	47	6	41
Akute katarrer i aandedrætsorganerne.....	44	2	42
Brights nyresygdom.....	38	5	33

Levemaate og hygieniske forhold. Fra Brandbu (Hadeland og Land distrikt) berettes, at sansen for renlighet er gaat frem i væsentlig grad. Hyppige foredrag er avholdt paa skoler og i ungdomsforeninger. Drikkeondet er i avtagende, ikke mindst paa grund av oprettelsen av et ølsamlag, der har virket et aars tid. Der er stiftet 3 avholdsløger, som vinder stor tilslutning over hele bygden. Amerikafeberen tiltar desværre fremdeles og det blandt bygdens bedste elementer. (Støren).

I Nordre Valdres gjør de hygieniske forhold litt um senn fremskritt tiltrods for, at valdrissen er temmelig vedhengende med alt gammelt. Bondepikerne reiser som oftest «utover», det vil si helst til by, saasnt de blir voksne, men vender oftest tilbake efter nogen aar. Blir de hjemme, falder de snart tilbake til det gamle, men noget henger dog igjen av bylivets kultur. De har saaledes lært, at det gaar an at spise fuglevildt, have- og grønsaker, men i sit hjem bruker de det aldrig. Tilberedningen av matvarene er daarlig, og i fersk tilstand nytes litet. Fædriften synes at være lagt noget forkjert an, idet man selv paa større gaarder kan være melkeløse i maanedavis. Kaffe og daarlig øl maa da brukes istedet, selv til smaabørn og diegivende mødre. Børnens avvænning blir derfor utsat i det længste, og børnene tærer paa morens kræfter altfor længe, mens de selv blir bleke og altfor ofte rakitiske. — Husfliden er vistnok mindre end før, ialfald av nyttig arbeide, mens Hardangersøm og anden pynt i huset blir almindeligere. Boligerne er som regel bra. Bruken av sterke drikke er endnu for stor, men ikke almindelig utenfor jul og ved bryllupper. Tømmerhugsten, som i nogen aar har været drevet temmelig sterkt, fører dog noget drikeri med sig. Sedelighetstilstanden er nogenlunde, og i Vang ansees det for en skam at besvangre en kvinde uten at egte hende. (Stengel).

I Toten har industriarbeidernes fortjeneste været noget større end aaret forut, men dette opveies vistnok av prisstigning paa de fleste næringsmidler; de dygtige og ordentlige arbeiderfamilier klarer sig godt og er vel ernært. Der er decidert avtagen av rusdrikken. (Marcussen). — Fra Vestre Toten skrives: Kostholdet hos gaardbrukeren er gjennemgaaende godt; dog brukes for meget kaffe istedetfor melk. Kosten maa siges at være rikelig og nogenlunde vel sammensat. Gaardbrukerne begynder igjen mer og mer at bruke gaardens produkter i husholdningen, de finder dette regningssvarende og antar det for sundere. Man kommer derfor mere tilbake til korndyrkningen, som tildels har været forsumt til fordel for græs og rotfrugter. Erter har der altid været dyrket meget av paa Toten, og en stor del av dem anvendes i husholdningen, især til flabrod. Kaal, gulerøtter, kaalrabi, løk og salvie dyrkes noksaa almindelig; den sidste brukes som te og har ord for at være sund; mange liker den bedre end «kjøpeté»; den brukes ogsaa som medicin ved forkjølelse og urinbesvær. Av frugt brukes litet i husholdningen; saft findes dog i de allerfleste hus, især sur blaabærsaft; de søte safter er for dyre for mange. — Værre er det for den store haandverker- og arbeiderstand at skaffe sig et godt kosthold. Alt maa kjøpes, og alt er dyrt. Eg, kjøt, fisk, smør, mel maa betales med Kristianiapriser og vel saa det; fisk er der litet av, og den er for dyr. Melk er vanskelig at opdrive og dertil for dyr for mange (ca. 11 øre literen). I disse familier er visst kosten ofte temmelig daarlig, og at der i ikke saa faa tilfælder virkelig er underernæring tilstede, synes utvilsomt; de maa jo i større eller mindre grad undvære det, som man i almindelighet kræver av en sund og nærende kost. — Der er i de sidste aar bygget ikke saa faa arbeiderhjem for det meste ved laan i «boligbanken». Denne bebyggelse har tendens til at klumpe sig sammen ved de centrale steder i bygden, især ved jernbanestationerne. Her er tomterne steget latterlig i pris, og de fleste arbeidere maa derfor nøie sig med en bitte liten flek. Husene ligger ofte noksaa tæt og like ved veien, og børnene har ofte ingen anden lekeplads end en skidden landevei, som neppe hverken kan kaldes et sundt eller ufarlig opholdssted for barn fra 1½ aars alder og opover. Med husenes soliditet er det ofte saa som saa; men de er da i de fleste tilfælder bedre end mange av de gamle, gisne stuer, som før og nu har været opholdssted for mange arbeiderfamilier. I det hele betegner vel egne hjem for arbeiderne et hygienisk fremskritt, men de vilde vel bli solidere og sundere, om eierne kunde nøie sig med en litt mindre «central» beliggenhet. (B. Lund).

I Ringebu lever den største del av befolkningen i smaa kaar og har ikke mere end fra haanden til munden; særlig arbeiderbefolkningen synes i stor utstrækning at være underernært. Kaffe er blit en favoritdrik og nytes til alle døgnets tider; i nærheten av alle jernbanestationer er der flere (op til 10) kaféer, hvor der omtrent udelukkende serveres kaffe. — Med renligheten er det som regel daarlig beventd; selv paa middelsstore gaarder er det sjelden at se et badekar. (R. Dørum).

Sykehus. Amtssykehuset ligger paa Lillehammer. Paa Gjøvik findes et litet, kommunalt sykehus og i Lillehammer, Østre Toten samt Vardal smaa epidemilasaretter. Høsten 1906 fik ogsaa Gjøvik et epidemisykehus $1\frac{1}{2}$ km utenfor bygrænsen og med plads til 8 à 10 syke. I bryggerhuset er der en stor bryggerpande til kokning av tøj samt tønde til desinfektion. (Marcussen). Sanatorierne paa Tonsaasen og Breidablik (begge i Søndre Valdres) har fast læge. Av smaa, private sanatorier for «brystsvake» er der 1 i Biri (Toten distrikt) samt 2 (Kornhaug og Granheim) i Faaberg distrikt.

Syke- og fattigpleie. I Hadeland og Land er der utdannede menighetsdiakonisser i samtlige herreder (i Søndre Land 4 og i de øvrige 1 à 2). Fra Brandbu anføres, at der er dannet en filialavdeling av «Det røde kors», hvis virksomhet delvis ogsaa vil komme bygden tilgode; et fattighjem, der drives fælles med nabobygden Gran og kan opta 45 fattige, har fungert udmerket allerede i 6 aar; 2 private fattigpleieforeninger har i løpet av de sidste aar ogsaa utrettet meget godt. (Kolbjørnsen og Støren).

Badeindretninger. Paa Gjøvik og i Lillehammer er der badeanstalter. I Nordre Valdres findes et litet badstubad i Østre Slidre, men det benyttes litet. Det samme er tilfelde i Ringebu, hvor der findes 2 badehus, 1 i Nordre Fron for badstubad og 1 i Søndre Fron ogsaa for karbad. I Tretten (Faaberg) er der en badstue. For arbeiderne ved Raufossen patronfabrik og ved melkekondenseringsfabrikken paa Kap (Toten) findes bad. Desuten er der ved flere sanatorier og hoteller indretninger for kolde og varme bad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Kristians amt.	61	2578
Hadeland og Land.	¹⁾ 14	383
Søndre Valdres.	²⁾ 11	189
Nordre —.	³⁾ 3	-
Toten.	⁴⁾ 16	1010
Faaberg.	⁵⁾ 13	369
Ringebu.	⁶⁾ 1	334
Lom.	⁷⁾ 3	293

¹⁾ Søndre Land 1, Nordre Land 1, Jevnaker 2, Lunner 3, Gran 5, Brandbu 2.
²⁾ Søndre Aurdal 4, Nordre Aurdal 5, Etneidalen 2. ³⁾ Østre Slidre 1, Vestre Slidre 1, Vang 1. ⁴⁾ Gjøvik 4, Vardal 3, Østre Toten 4, Vestre Toten 3, Biri 2. ⁵⁾ Lillehammer 3, Vestre Gausdal 2, Øier 2, Faaberg 3, Østre Gausdal 3. ⁶⁾ Nordre Fron. ⁷⁾ Skiaaker 2, Lom 1.

VIII. Bratsberg amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinerer.
Amtet		15189,09	98 298	40	12	60	34
1. Skien		1 066,24	38 210	15	7	22	6
	Skien, kjøbstad . . .	2,13	11 459	6	4	5	-
	Porsgrund, — . . .	1,26	4 804	4	2	3	-
	Brevik, — . . .	0,76	2 159	2	1	1	-
	Eidanger	139,50	3 697	-	-	1	1
	Solum	317,82	8 088	2	-	10	3
	Gjerpen	380,91	7 151	1	-	¹⁾ 1	1
	Slendal	223,86	852	-	-	1	1
2. Kragerø		1 650,41	21 982	8	2	9	7
	Kragerø, kjøbstad . .	1,17	4 954	3	2	2	-
	Langesund, ladested . .	0,88	1 344	2	-	-	-
	Stathelle, — . . .	0,24	472	-	-	-	-
	Bamle	286,83	4 676	2	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 535	-	-	1	1
	Skaatø	109,61	3 972	-	-	²⁾ 1	1
	Drangedal	1 054,85	4 029	1	-	3	3
3. Hollen		1 141,81	11 870	5	-	9	4
	Hollen	257,54	3 957	3	-	2	1
	Lunde	259,65	2 225	-	-	1	1
	Bø	281,66	2 657	1	-	3	1
	Saude	342,96	3 031	1	-	3	1
4. Sauland		1 716,04	7 441	4	1	6	3
	Hitterdal	407,44	3 868	3	1	4	1
	Hjartdal	891,84	2 336	1	-	1	1
	Grausherred	416,76	1 237	-	-	1	1
5. Kviteseid		2 256,07	7 841	4	2	5	6
	Seljord	665,83	3 067	1	1	2	3
	Kviteseid	712,08	3 153	3	1	1	1
	Nissedal	878,16	1 621	-	-	2	2
6. Laardal		4 151,00	7 560	3	-	7	4
	Laardal	287,76	1 364	1	-	1	1
	Fyresdal	1 253,18	1 814	1	-	1	-
	Mo	694,49	1 850	-	-	2	1
	Vinje	1 215,87	1 702	1	-	2	1
	Rauland (Møsstrandens sogn undtat)	699,70	830	-	-	1	³⁾ 1
7. Tinn		3 207,52	3 394	1	-	2	4
	Tinn	1 774,36	2 373	1	-	1	3
	Hovin	302,46	885	-	-	1	1
	Møsstrandens sogn av Rauland	1 130,70	136	-	-	-	-

¹⁾ Den offentlig ansatte jordmor bor i Skien by. ²⁾ Bor i Kragerø by. ³⁾ Vakcinerer i hele Rauland herred.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	263	6	263	-	-	-	1	1	-	1	2	1	5	217	35
Akut poliomyelit.	7	-	7	-	-	2	-	1	2	-	-	-	1	-	1
Skarlagensfeber	433	7	433	44	28	56	32	34	29	19	15	21	26	57	72
Mæslinger	77	1	77	-	-	18	23	22	10	2	-	-	-	1	1
Difteri (croup)	79	10	79	17	8	5	3	2	1	11	2	5	9	10	6
Barselfeber	9	3	8	-	1	1	-	-	-	2	2	-	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	10	5	10	-	-	1	-	2	1	-	3	-	1	2	-
Rosen	78	2	78	4	10	4	8	11	3	3	5	4	7	13	6
Røde hunde	4	-	4	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-
Vandkopper	101	-	101	5	5	15	8	13	3	6	6	1	7	14	18
Kusma	39	-	39	-	1	3	-	-	-	-	24	-	-	3	8
Kikhoste	514	19	514	83	59	87	46	55	52	48	13	14	14	29	14
Akute katarrer i aandedræts- organerne	2501	63	2501	361	246	258	178	200	148	156	101	135	243	229	246
Influenta	456	2	456	73	95	51	33	22	12	7	10	20	35	57	41
Lungebetændelse	370	65	370	43	45	30	58	41	26	9	6	15	32	31	34
Pleurit	133	2	133	10	10	18	15	17	8	10	11	5	12	7	10
Gigtfeber	125	2	125	18	9	17	16	9	6	10	7	2	8	9	14
Koldfeber	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	1017	22	1017	45	44	56	42	43	74	143	220	154	70	58	68
Pemfigus (hos nyfødte)	11	3	11	-	-	7	-	-	2	-	-	-	-	2	-
Tilsammen	6228	212	6227	703	561	630	464	473	378	427	429	377	470	740	575

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:													
	1		2		3		4		5		6		7	
	Skien.		Krigerø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfieber	257	6	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	2	-	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	192	4	157	2	36	1	11	-	16	-	21	-	-	-
Mæslinger	75	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	42	7	-	-	9	2	6	-	3	-	-	-	19	1
Barselfeber	3	1	5	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	3	1	1	1	-	-	1	-	3	2	2	1	-	-
Rosen	40	-	13	-	9	1	5	-	6	-	2	-	3	1
Røde hunde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	44	-	18	-	10	-	28	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	29	-	6	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	262	7	102	4	63	5	36	-	48	2	3	1	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	1576	41	378	5	211	8	154	5	66	2	81	2	35	-
Influenza	270	1	41	1	32	-	45	-	43	-	25	-	-	-
Lungebetændelse	193	29	85	13	33	12	26	4	20	6	13	1	-	-
Pleurit	74	1	26	1	8	-	14	-	5	-	6	-	-	-
Gigtfeber	45	-	28	1	11	-	20	-	9	1	12	-	-	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	716	19	162	-	23	-	66	-	29	1	21	2	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	10	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3838	121	1030	30	445	29	421	9	249	14	188	7	57	2

Sundhetstilstanden var i det hele noksaa god. Antallet av anmeldte tilfælder av epidemiske sygdomme utgjorde 6 228 med 212 dødsfald mot henholdsvis 6 461 og 188 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde ialt 1 351 eller 13,2 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (102 600). I 1905 var dødeligheten 13,0 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 94 og 95, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** og paratyfus anmeldtes ialt 263 tilfælder, samtlige paa 6 nær fra Skien by og nærmeste omegn; bortset fra endel alvorlige nervefebertilfælder hos hjemkomne sjøfolk og hos personer, der blev smittet av dem, var sygdommen hos det overveiende antal paratyfus; flere hundre var angrepet i november og begynnelsen av december, men som regel let; kun ganske faa døde. Da man hadde grund til at tro, at sygdomsaarsaken laa i inficert melk eller pultost fra Skiens meieri, blev alle kar og indretninger grundig rensset og sterilisation av melken paabudt i længere tid; et større parti pultost blev kassert. (A. Backer). Av andre forholdsregler kan nævnes, at fabrikationen av denne ost efter forslag av epidemilæge Geirsvold blev henlagt til rum i meieriet, som ikke stod i direkte forbindelse med melkerummene, og blev utført av personer, som ikke hadde noget med melkens behandling at gjøre; endvidere blev det paabudt, at den til kjøling av melkekarrene anvendte is kun skulde tages fra vand, som var godkjendt av helseraadet. I Kragerø distrikt indtraf 1 tilfælde i Langesund og 2 i Bamle; den først angrepne av disse var en paa et kystdampskib ansat fyrbøter, der kom syk hjem; han blev isolert, men tiltrods for, at isolationen daglig blev kontrollert, fik en yngre søster ca. 3 uker senere sygdommen; moren, der pleiet sønnen, hadde nemlig en dag trods forbud sat møblet med den sykes avføring fra sig ute paa en gang, og trodde sig sikker ved at legge et tøndelok over; men dette hadde datteren, der trængte en bordplate i sin dukkestue, tat og blev saa smittet. (A. Horn). I Hitterdal (Sauland distrikt) forekom 3 tilfælder; det første hos en arbeider ved Svælgfossanlægget.

Av **akut poliomyelitis** forekom 7 tilfælder, derav 4 i Kragerø distrikt, nemlig 2 i Bamle og 2 i Drangedal; om de to sidste er anført, at de ikke stod i forbindelse med hinanden, og at diagnosen først blev stillet, efterat der var optraadt lammelser, som dog senere gik tilbake. (M. Solberg).

Skarlagensfeber hadde stor utbredning særlig i kystdistrikterne, men forløpet var som regel meget mildt. I Kragerø distrikt, hvor der i flere aar har forekommet enkelte sporadiske tilfælder, viste sygdommen sig utover sommeren og høsten med kortere eller længere fri mellomrum i Kil, et Strandsted i Sannikedal, hvor der bor ca. 400 mennesker, væsentlig arbeidere. De omkringliggende gaarder, særlig i den vestlige del av Sannikedal, smittedes, og i slutten av aaret var næsten ingen gaard her fri. (Carlsen). Ogsaa i Bamle forekom sygdommen paa mange steder, men var i slutten av aaret ikke saa godartet som i begynnelsen, idet der forholdsvis hyppig optraadte nefrit. Da det ikke er let at faa isolert en syk, naar familien som oftest kun disponerer over ett værelse og kjøkken, blir det gjerne til det, at hele familien maa isoleres. I almindelighet overholdes vistnok isolationen saa nogenlunde, idet der ikke avlægges besøk i det smittede hus, naar plakat med advarsel er opslaat; men der findes endel mennesker, som ingen tro har paa smitte, og disse kan freidig gaa like fra den syke til en oppbyggelse eller en basar. (A. Horn).

Ogsaa **difteri** forekom relativt hyppig. I Hollen indsygnet i en veivogters familie av 10 børn de 8. Et av børnene, som tjente paa en gaard i nærheten, hvor der nylig hadde forekommet nogen tilfælde av «ondt i halsen», var kommet syk hjem, men der hengik en ukes tid, inden anmeldelse skedde; alle medlemmer av familien injicertes, men 2 av de haardest angrepne døde. (Paulsson). I Kviteseid indsygnet en reisende fra Porsgrund, hvor imidlertid difteri dengang ikke fandtes eller hadde været paa lang tid; paa sygdommens 3dje dag fandt lægen en flegmonøs angina uten spor av belæg; den aapnet sig næste dag, og den følgende var hele fauces og velum med uvula dækket av et tykt, fleskesvorlignende belæg; injektion foretoges, og inden aften var saagodtsom hele belægget, der fra sakkyndig hold erklærtes for difterisk, avløst; 9de dægn var der atter en stor absces i den samme tonsil. (Heidenreich). I Tinns østbygd forekom en epidemi, som udmerket sig ved sit milde forløp; nogen uker forut hadde en gut paa en plads hat «ondt i halsen» og litt graahvitt belæg paa tonsillerne; sygdommen blev anset for en follikulær angina, og han blev frisk i løpet av nogen faa dage, men senere optraadte der lammelse av musklerne i svelget. I det hele skal der hos flere syke, som ikke kom til lægens kundskap, ha optraadt lammelser. Der indtraf kun 1 dødsfald hos et før meget skrøpelig barn. Injektioner foretoges i noksaa stor utstrækning, og der desinficertes saa grandig, som det lot sig gjøre, naar hensees til, at husene ofte er meget gamle med guly og vægger fulde av sprækker, foruten at sengesteder, skaper etc. somoftest er spikret forsvarlig fast til væggen. (Sandved).

Av **vandkopper** iagttoges nogen tilfælder hos elever paa Søve landbruks-skole; utslettet vakte nogen uro paa grund av sin store likhet med veritable kopper. (Paulsson).

Fra Bamle, hvor der i aarets løp hadde forekommet et usedvanlig stort antal **aborter**, anføres følgende nærmest for kuriositetens skyld: 27de september aborterte en grubearbeiders kone; nabokonen, der hadde været behjælpelig med kokning av instrumenter m. m. og vasket hendes tøj, aborterte 12te november. Et hermed analogt tilfælde indtraf 10de oktober og 24de november. En aborterte 2 ganger i løpet av aaret (30te april og 2den december). (A. Horn).

Av **fnat** sees anmeldt 56 tilfælder, hvorav 42 fra Laardal.

Utenfor sykehus behandlede tilfælder av **veneriske sygdomme** vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:				
		1	2	3	4	5
		Skien.	Kragerø.	Hollen.	Sauland.	Kviteseid.
		Tilfælder.	Tilfælder.	Tilfælder.	Tilfælder.	Tilfælder.
Veneriske saar.....	4	1	-	-	3	-
Syfilis, konstitutionel.....	24	13	2	1	8	-
— hereditær.....	1	1	-	-	-	-
Gonorré, uretrit.....	22	90	3	3	22	4

I Sauland har som ventelig løsarbeidere fra alle landets kanter bragt med sig ikke saa faa tilfælde av syfilis og uretrit, der ogsaa har smittet over paa bygdefolket. (H. F. Holst).

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Skien	481	76	121	360
Skien by	106	16	35	71
Porsgrund	100	21	18	82
Brevik	26	3	2	24
Bygder	249	36	66	183
Kragerø	257	50	30	227
Kragerø by	64	14	5	59
Langesund ladested	24	2	5	19
Stathelle —	3	-	-	3
Bygder	166	34	20	146
Hollen	158	37	29	129
Sauland	84	22	9	75
Kviteseid	87	17	14	73
Laardal	77	20	7	70
Tinn	23	11	2	21
Bratsberg amt	1167	233	212	955
Derav i byer	323	56	65	258
— - bygder	844	177	147	697

Tuberkulose. Til opplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaaede tilfælde av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde ifølge lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 20,0 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 24,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 17,3 pct. og 21,7 pct. og for bygderne 21,0 pct. og 25,4 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — Tuberkulose sygdomme, og fornemmelig lungetuberkulose, er meget hyppig i Skien distrikt, naar undtages Brevik. Et i Gjerpen ved velvillige laan og gaver oprettet sanatorium kan opta 20 syke og er beregnet paa tuberkulose patienter av arbeids- og middelklassen. (A. Backer). — Fra Kragerø skrives: Tilliden til sanatorierne er fremdeles noksaa stor, og de syke vil som regel gjerne komme dit, men eftersom det viser sig, at en hel del kommer tilbake uten at ha opnaadd nogen bedring, flere endog snarere værre, samt at den bedring, en del har opnaadd, kun viser sig at være forbigaaende, er der skjellig grund til at frygte for, at tilliden efterhaanden vil rokkes. En del har ogsaa liten tro paa nogen hjælp eller nytte i at bruke medikamenter, og holder ikke sjelden ganske op med at søke lege, naar de er blit bekjendt med sin sygdom. (Carlsen). I Drangedal indregistrertes et usedvanlig stort antal av tæringssyke; de fleste var yngre mennesker, især kvinder, hvis far eller mor for længere tid siden var død av tuberkulose. Blandt gutterne er tæring forholdsvis sjelden; naar de er konfirmert og kommer paa arbeide i skogen, blir de hærdede karer. (M. Solberg). Ogsaa i Bamle var antallet av nye tilfælder uhyggelig stort; flere daterte sin sygdom fra influensaepidemien i begyndelsen av 1905, idet de angav ikke at ha følt sig rigtig

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttækning ved bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	53	-	51	2	1	-	-	1	3	1	2	1	-	-
Bækkensneverhet	2	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blødning	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Isseleie med panden til siden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	²⁾ 1
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgit indikation	4	-	4	-	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	61	1	58	4	7	1	4	4	4	1	3	4	9	1
	62		62		8		8			4			10	

¹⁾ Dødsårsak: blødning. ²⁾ Dødsårsak: blødning. Hjelpekone hadde været benyttet; navlesnoren var avrevet ved insertionsstedet.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	levende.	dødfødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste dogn.	paa bar-sel-seng.	ved ulyk-kelige hæn-delser.	ved selv-mord	ved drap.
Skien.....	1052	18	527	86	9	3	9	3	2
Skien by.....	318	4	142	17	-	-	1	1	1
Porsgrund by.....	115	-	105	17	2	-	-	-	-
Brevik by.....	40	-	29	3	1	1	1	-	-
Bygder.....	579	14	251	49	6	2	7	2	1
Kragerø.....	530	12	299	28	2	4	3	-	-
Kragerø by.....	88	3	68	7	-	1	1	-	-
Langesund by.....	42	1	27	3	-	1	-	-	-
Stathelle by.....	11	-	5	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	389	8	199	18	2	2	2	-	-
Hollen.....	327	4	186	23	3	-	3	1	-
Sauland.....	188	7	106	16	1	-	2	-	-
Kviteseid.....	172	10	97	6	1	1	3	1	-
Laardal.....	175	4	95	8	1	-	-	-	-
Tinn.....	84	6	41	2	1	-	1	1	-
Bratsberg amt.....	2528	61	1351	169	18	8	21	6	2
Derav i byer.....	614	8	376	47	3	3	3	1	1
— - bygder.....	1914	53	975	122	15	5	18	5	1

frisk siden. De syke synes at komme tidligere til læge nu mot før, og hvad ophold ved sanatorier angaar, da gjør et saadant, endog om det direkte utbytte for vedkommende selv kanske ikke blir synderlig stort, allikevel nytte ved, at den hjemkomne medtar et visst fond av diætetisk-hygieniske leveregler, som søkes gjennomført bedst mulig i hjemmet. Naar saa andre hører, at der paa de store sanatorier omtrent udelukkende behandles paa den maate, faar de troen paa, at slikt kan være nyttig, indretter sig derefter og faar da ofte syn for, at «saker» (medicin) ikke er det væsentlige. Der klages forresten over, at de hjemvendte sanatoriebehandlede er «dovne» og ikke efter evne vil delta i gaardsarbeidet. (A. Horn).

Aarsaken til, at saa mange lider av **anæmi** og **kardialgi**, antages for Bamle herred og for Laardal nærmest at maatte være underernæring og tændernes slette tilstand. Der anvendes i almindelighet saa altfor litet melk i husholdningerne, selv paa store gaarder.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — Ved Skien vil der, da antallet av syke og vanskelighetene ved at faa dem anbragt i asyl synes at tilta, likesom utgifterne ved privatforpleiningen stiger, for dette amt bli bygget et asyl, indrettet efter kolonisystemet med centralanstalt; det er bestemt at skulle kunne motta 115 patienter. (A. Backer). I Tinn falder det let under de der-værende gjennemsigtige forhold ved bortsættelsen av sindssyke at ta noie hensyn

til forpleiernes kvalifikationer. De syke har det derfor, til at være utenfor asyl, meget godt, og lever hverken slettere eller bedre end familiens øvrige lemmer. (Sandved).

Obstetriciske operationer. Av læger er opgit utført ialt 88 saadanne, derav i Skien distrikt 43, Kragerø 13, Hollen 5, Sauland 12, Kviteseid 5, Laardal 7 og Tinn 3. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 99.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning.

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 8 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsaken for 9, nemlig: barselfeber 3, barselkrampe 2, blødning 3, dystoki 1.

Antallet av **fødte og døde** sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blir altsaa for det hele amt et overskud av 1 177 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 53,4.

De **hyppigste dødsårsaker** var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	233	56	177
Alderdomssvakhet	122	19	103
Kræft (cancer og sarkom)	100	28	72
Organisk hjertesygdom	81	22	59
Lungebetændelse	65	22	43
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	63	14	49
Tuberkulose utenfor lungerne	58	12	46
Hjerneslag	55	21	34
Medfødt svakhet	40	12	28
Kronisk bronkit etc.	37	9	28

Veirliget var gjennomgaaende mildt. Vaaren kom tidlig og sommeren var varm og tør, dog med saapas nedbør, at man undgik den i senere aar vanlige vandmangel. Utbyttet av jordbruket blev som et knapt middelsaars.

Levemaate og hygieniske forhold. I Kragerø distrikt synes næringen saavel paa sjøen som paa landet at ha faldt ganske godt til, da der spores tegn til bedring for utkommet. Et tysk selskap, «Norsk elektrokemisk aktieselskap», har av fossekompaniet kjøpt dets vandrettigheter i vasdraget her samt en allerede opført dam. Selskapet er gaat igang med at opføre en kraftstation ved Dalsfos og har av Kragerø by faat sig overlatt et betydelig tomteareal ved sjøen paa Tangen til der at opføre en kalciumkarbidfabrik med kalkbrænderi. Man faar haabe, at den nye bedrift ikke maa komme til at virke altfor uheldig i sanitær henseende. (Carlsen). I Bamle er jordbruk og skogdrift hovednæringsveien for det indre av bygden, fiskeri og «smaajordbruk» for kystlinjens

vedkommende. Bønderne ligger her meget tilbake, da de i det store og hele mangler sans for avgrøftning av jorden og fremforalt for en ordentlig behandling av gjødselen; skogen har været sterkt dreven i de sidste aar, og da plantning ikke er almindelig, vil denne velstandskilde snart være uttømt for længere tid. Ved apatitgruberne, cellulosefabrikken paa Herre og de nye zinkgruber ved Traak beskjæftiges en ganske talrig arbeiderbefolkning. I aarets løp oprettedes en brændevinshandel i Brevik; takket være denne, er drikke trafikken øket; der drikkes ikke konjak eller akevit, men «fineste fuselfri sprit», der serveres som toddy. De fleste egteskaper ingaaes efter halvgaat svangerskap. (A. Horn). Fra Drangedal skildres ædruelighetstilstanden som god; misbruk av nafta og andre draaper forekommer omtrent ikke; avholds- og ungdomsbevægelsen har ogsaa i dette stykke virket meget godt. Med hensyn til sedeligheten anføres, at de unge forældre av opinionen tvinges til at indgaa egteskap; bruden er som oftest nogen aar ældre end gutten. (M. Solberg).

Fra Hollen skriver dr. J. Krohn: Under en snart 20-aarig virksomhet i Telemarken, væsentlig blandt gaardbrukere og arbeidere, har jeg lagt merke til, at mens fordringerne til hus, renlighet, klædedragt, komfort og kundskaper er steget, har kostholdet, saasnart man kommer utenfor de tettere bebyggede strøk, ikke gaat nævneværdig fremover. «Levemaaten» er nu som før grøt, poteter, saltet flesk, samt først og sist kaffe og «kake»; gaar det høit, laves i slagtetiden noget pølse og lungemos og til høitiderne lutefisk; bruken av sidstnævnte ret er dog blit sjeldnere, siden tørfisken er steget sterkt i pris. — Blandt arbeiderne i skogtrakterne, hvor der nu enten hugges eller kjøres omtrent hele aaret, er kostholdet saa ringt og ensformig (svart kaffe og smørbrød), at det rent ut maa forundre, at folk paa den forpleining kan bevare sin arbeidskraft og taale store anstrengelser, især naar der ofte kan hengaa flere uker, ja maaneder, mellem hvert besøk i hjemmet. Men dyspepsi, anæmi og palpitationer er da ogsaa hyppige foreteelser. «Han Lars» (kaffekjedlen), dens indhold nemlig, samt en roik av karvet skraatobak er skogsarbeidernes eneste opkvikkelse saavel paa arbeidspladsen som i «kjøyt», en teltlignende, rund eller firkantet hytte med spidst tak; den bygges av opreiste tykkere eller tyndere vedkubber av et par meters længde, nedom dækket med jord, mos og lignende, opover av granbar, der om vinteren paamaakes et rikelig snelag; jorden er gult, og utstyret en træbriks med granbar, samt et kokested. Forfrysning av tær forekommer endnu, trods lauparsko med ekstra tykke uldladder og lange snesokker, rimeligvis fordi der ikke sørges for tørt skift, og man gaar tilkøis dag efter dag med svede eller fugtige føtter. — Med den store invasjon av arbeidere, som har fundet sted, er den moralske opfatning blit «lettere»; forlovelse er nu blit ensbetydende med «egteskabelig samliv», og da baade forlovelsen og arbeiderne er av gjennemgaaende «flygtig» art, kan man let slutte sig til resten, — veneriske sygdomme og uegte fødsler.

I Sauland har de hygieniske forhold været temmelig mislige. Det store indryk av arbeidere ved anleggene paa Notodden, Svælgfos og Tinnoset samt ved veiarbeidet gjennom Hitterdal har forvoldt en overbefolkning omkring arbeidsstederne, som i tilfælde av større sykелighet eller epidemier vilde ha voldt de største ulemper, blottet som man er for al adgang til at kunne internere de mistænkelige eller forpleie de syke i avsondrede rum. Ikke alene alle nogenlunde beboelige rum har været overfyldt, men endog uthus og kvernhus har man tat i bruk. Især har forholdene paa og omkring Notodden været vanskelige, og at epidemier under disse omstændigheter ikke har spredt sig utover, er mere end man kunde ha ventet. Trods gjentagne forestillinger har det ikke været mulig at faa kommunen til at anskaffe noget lasaret eller interneringslokale. Forhaabentlig er dog nu den værste fare over, da anlægsarbeiderne for en stor del

er færdig, og den gjenblivende faste arbeidsstok vil faa gode boligforhold. For salpeterfabrikkens arbeidere er opført en række meget godt utseende arbeiderboliger, hver indrettet for 2 familier og tidsmessig utstyret. — Med alle de ulemper, denne pludselige tilstrømning av løse arbeidere har medført, har bygdefolket til gjengjeld hat en meget god arbeidsfortjeneste, især med kjøring, ikke at tale om den rikelige anledning til avsætning av levnetsmidler og andre forbruksartikler, en anledning, som tildels har været utnyttet paa en alt andet end human maate. Anleggene har vistnok hat en fast stok av dygtige og stadige folk, men har forøvrig været henvist til at maatte benytte en hel del omstreifende arbeidere, der i kortere eller længere tid har opholdt sig ved alle jernbane- og anlægsarbeider landet rundt, saalænge paa hvert sted, indtil der var kontanter nok til at «leve» en kort tid i nærmeste by. Brændevinsgauker har selvfølgelig spekulert i disse løstsittende penger, men kontrollen fra de overordnede side har været saavidt streng, at orden i det hele tat har været nogenlunde overholdt. De indflyttede fabrikarbeidere har medbragt en socialdemokratisk bevægelse, som ogsaa har revet med sig en del av de indfødte arbeidere; Notodden regnes vistnok nu for en av socialismens faste borge i Telemarken. — Foruten de inntægter, de store arbeidsforetagender har tilført bygderne, har ogsaa tømmerpriserne været høie og aarets avling ganske tilfredsstillende; den økonomiske stilling maa derfor siges at være god, og uagtet klagerne over de trykkende skatter er der ikke tvil om, at skatteevnen er steget. Der lægges ogsaa paatagelig mere vekt paa forbedring av jordbruk, havestel og husstel. — Men utvandringen av arbeidsdygtig ungdom er desuagtet i stigende; det er vel de større fordringer til livet, som avler misnøie, paa samme tid som de lokkende beretninger fra Amerika frister. (H. F. Holst).

I Kviteseid er levemaaten i de senere aar blitt betydelig bedre; da der nu kun er et større og et ganske litet meieri igang i hele distriktet, er der lettere adgang til melk end tidligere. Bærplukning har øket meget, og bærvin og syltetøier anvendes ikke litet i husholdningen. I hvert av distriktets 3 prestegjeld har man nu faat tidsmessige møller, og man begynder mer og mer at bruke sammalet mel av hjemmeavlet korn til brød og grøt. Der forbrukes ikke litet av indførte damppressede havregryn, som viser sig at være let fordøielig; gryn av den hjemmeavlede havre vil man ikke ha. — Utvandringen øker stadig; ikke alene ungdommen, men hele familier følger de norsk-amerikanere, som har været hjemme i besøk. (Heidenreich).

I Tinn er levemaaten som saa mange andre steder meget ensidig og sætter tildels fordøielisesapparatet paa en haard prøve. Om sommeren, efterat buskapen er sendt paa sætrene, findes der næsten ikke en draape søt melk at opdrive i bygden; man har vistnok længre tid iforveien samlet store forraad «til skjøra» (onnen), men hvordan den melk smaker, naar det ligger litt ut paa sommeren, kan man let tænke sig. Eftersom forholdene nu utvikler sig, med store industrielle anlegg under opseiling, vil man antagelig snart faa syn for lønsomheten av at holde nogen kjøer hjemme om sommeren, naar melk og andre produkter kan avsettes til høie priser. — Naar jernbanen til Tinnoset kommer istand, vil det føles som en stor lettelse at kunne slippe den tungvinte kjøring gjennom den 3 mil lange Hitterdal, hvorved alle produkter, som maa anskaffes utenfra, fordyres, og avsetningen av de egne vanskeligjøres. (Sandved).

Sykehus. Amtets ligger i Solum. I Porsgrund findes 2, hvorav ett tilhører den katolske mission. Tidsmessige epidemilasaretter haves i sidstnevnte by og i Skien. I Brevik staar et litet hus til disposition for epidemiske syke. Til samme bruk er der i Kragerø indredt 4—5 smaa rum i en sidebygning til byens fattighjem; man savner her meget et tidsmessig sykehus; en herskabelig bebygget eiendom et par kilometer utenfor byen kjøptes derfor nylig for at be-

nyttes hertil, men bestemmelsen synes dog ikke at skulle realiseres med det allerførste. (Carlsen).

Fast desinfektrice har det endelig efter flere forgjæves forsøk lyktes at faa ansat for Hollen herred med bopæl Ulefoss; hun er for amtets regning utstyret med gryte og tønne med tilbehør samt liquor cresoli saponatus; hun faar kr. 4 for hel arbeidsdag — 10 timer — samt godtgjørelse for skyss, naar denne ikke skaffes in natura av vedkommende husvert. (Paulsson).

I **fattig- og sykepleiens** tjeneste er der for Nes sogn av Saude herred ansat en menighetsdiakonisse med bopæl i Gvarv; hun avlønnes med kr. 400 aarlig, frit møblert værelse og ved; pengene skaffes tilveie ved diakonisseforeningens medlemskontingent, noget tilskud fra sparebanken, et par aarlige tilstelninger med utsalg etc. (Paulsson).

Badeindretninger for koldt og varmt bad og dampbad har man i Skien og Porsgrund. I Brevik og Eidanger findes sjøbadeanstalter. Kragerø bad er aapent 2 dage i uken for damp- og karbad, men søkningen er liten; et par smaa sjøbade er aapne om sommeren. I Drangedal er et badstubad, der er aapent 2 ganger i maaned. Budgettet er vanskelig at balansere. (M. Solberg). Ved badstubadet i Attraa (Tinn) er ogsaa den økonomiske stilling meget slet. (Sandved).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og karantænekommissioner og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Karantæne- kommissioner. Antal møter.	Vaksinerte.
Bratsberg amt	64	4	1684
Skien	¹⁾ 31	⁸⁾ 2	806
Kragerø	²⁾ 16	⁹⁾ 2	195
Hollen	³⁾ 5	-	159
Sauland	⁴⁾ 7	-	152
Kviteseid	⁵⁾ 1	-	144
Laardal ..	⁶⁾ 3	-	107
Tinn	⁷⁾ 1	-	121

¹⁾ Skien 12, Porsgrund 5, Brevik 2, Eidanger 3, Solum 5, Gjerpen 3, Slemdal 1.
²⁾ Kragerø 5, Langesund 4, Bamle 3, Sannikedal 2, Skaatø 1, Drangedal 1. ³⁾ Hollen 1, Lunde 1, Bø 1, Saude 2. ⁴⁾ Hitterdal 5, Hjartdal 1, Gransherred 1. ⁵⁾ Kviteseid.
⁶⁾ Fyresdal 1, Mo 1, Vinje 1. ⁷⁾ Tinn. ⁸⁾ Skien. ⁹⁾ Kragerø 1, Langesund 1.

I Hollen foretok helseraadet paa Ulefoss en sanitær inspektion, hvorunder de værste mangler ved slagterier, priveter og binger paalagdes rettet. (Paulsson).

IX. Nedenes amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		9 348,00	75 925	29	12	51	23
1. Østre Nedenes		874,16	23 762	10	3	16	6
	Østerrisor, kjøbstad.	0,25	3 860	4	1	3	-
	Tvedestrand, ladested .	0,09	1 645	2	2	1 ¹⁾	-
	Gjerstad	312,66	2 445	1	-	1	1
	Søndeled	189,78	3 077	-	-	3 ²⁾	2
	Dybvaag	47,71	2 901	1	-	3	1
	Holt	184,52	4 215	-	-	2	-
	Østre Moland	86,34	2 056	-	-	1	1
	Fløsta	22,79	1 632	2	-	1	1
	Tromø	30,02	1 931	-	-	1	-
2. Vestre Nedenes ...		1 131,99	37 607	16	8	25	7
	Arendal, kjøbstad...	15,61	10 684	8	6	5	-
	Grimstad, — ...	0,22	2 764	3	1	1	-
	Lillesand, ladested	0,39	1 239	2	1	1	-
	Froland	294,97	2 379	1	-	2	1
	Øiestad	109,33	4 316	-	-	3	-
	Hisø	8,74	2 615	1	-	1	-
	Fjære	59,67	4 789	1	-	3	1
	Landvig	190,68	2 187	-	-	1	1
	Eide	32,36	716	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 219	-	-	1	1
	Birkenes	238,34	1 895	-	-	3	1
	Høvaag	79,22	1 804	-	-	3	1
3. Aamli		1 995,71	5 995	1	-	5	4
	A a m l i	1 181,95	2 813	1	-	2	1
	Vegaarsheien	349,29	1 899	-	-	1	1
	Mykland	299,86	717	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	566	-	-	1	1
4. Evje		1 139,43	4 201	1	-	3	4
	Vegusdal	333,57	947	-	-	1	1
	Evje	176,85	917	-	-	1	1
	Hornnes	392,62	1 251	1	-	1	1
	Iveland	236,39	1 086	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,71	4 360	1	1	2	2
	Bygland	1 356,90	2 181	1	1	1	1
	Valle	1 298,22	1 711	-	-	1	1
	Bykle	1 551,59	468	-	-	-	-

¹⁾ Tillike jordmor for Holt herred. ²⁾ Den for Ytre Søndeled fast ansatte jordmor bor i Østerrisor.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.
	tilfælder.	dødsfald.							
Tyfoidfieber	2	1	2	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Poliomyelit	3	3	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	181	4	181	30	35	6	8	6	3
Mæslinger	17	-	17	-	5	3	-	-	-
Difteri (croup)	135	8	135	7	7	3	8	24	3
Blødgang	10	1	9	-	-	-	1	-	-
Barselfeber	13	1	13	4	-	2	-	2	-
Pyæmi, septhæmi	32	4	31	3	2	8	2	2	4
Rosen	71	1	71	5	4	6	10	4	8
Røde hunde	1	-	1	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	36	-	36	4	2	5	9	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	126	3	126	9	6	10	8	12	2
Akute katarer i aandedræts- organerne	2173	26	2169	278	259	265	241	200	156
Influenta	613	6	613	150	111	110	72	31	16
Lungebetændelse	349	65	349	51	45	45	77	34	26
Pleurit	165	3	165	17	26	26	18	10	13
Gigtfeber	172	4	171	26	10	16	15	23	6
Koldfeber	4	-	4	-	2	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	734	8	734	42	25	34	47	48	75
Pemfigus (hos nyfødte)	9	1	8	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4848	140	4837	626	539	540	516	397	312

Sundhetstilstanden var i det hele tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælder anmeldtes ialt 4848 med 140 dødsfald mot henholdsvis 6384 og 202 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 077 eller 14,7 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (73 100). Aaret forut var den 16,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til ovenstaaende tabel, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfieber** indtraf paa heiegaarden Svaland i Birkenes (Vestre Nedenes distrikt) et isolert og dødelig endende tilfælde hos en omreisende bok- og bladsælgerske; overalt hvor hun, saavidt det kunde opspores, hadde været under

sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	.	.	.	.	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2
2	5	14	35	24	13	142	2	35	2	4	-	-	-	-	-
-	-	-	4	1	4	14	-	3	-	-	-	-	-	-	-
6	6	1	10	30	30	12	-	121	8	-	-	1	-	1	-
-	-	-	1	-	7	-	-	1	1	-	-	9	-	-	-
1	-	-	1	2	1	3	-	9	1	-	-	1	-	-	-
1	3	1	1	1	3	2	-	29	3	1	1	-	-	-	-
3	9	3	6	10	3	19	1	50	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	2	2	-	-	6	12	-	18	-	6	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
4	-	14	12	34	15	97	2	24	1	-	-	5	-	-	-
88	75	88	127	169	223	658	10	1443	11	21	-	42	-	9	5
5	9	9	13	23	64	76	-	528	6	-	-	5	-	4	-
7	5	12	15	11	21	81	10	254	51	6	1	8	3	-	-
9	7	7	7	14	11	53	-	104	2	6	1	2	-	-	-
13	10	9	16	16	11	63	3	99	1	4	-	1	-	5	-
1	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
84	149	80	60	46	44	267	4	405	3	21	-	34	-	7	1
-	2	-	-	2	4	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-
231	283	240	309	383	461	1509	33	3120	92	70	3	111	4	28	8

sygdommen, blev der desinficert. (Balchen). I Aamli forekom et tilfælde hos en læskjører i ruten Tvedestrand—Aamli.

Av poliomyelit døde 3 børn, nemlig ett paa Fjermedal i Vegusdal (Evje distrikt) og to paa en husmandsplads under Røiseland (Sætersdalen); til dette sted kunde smitten tænkes bragt med brev fra Amerika. (C. Paus).

Difteri optraadte hyppigere end vanlig. I Østre Nedenes viste sygdommen sig paa Østre Askerøen i Dybvaag; smittekilden antoges at ha været en fra Ullevaal utskrevet patient; skolen blev stanset nogen dage og præventive injektioner foretat. (Ulstrup). I Vestre Nedenes var sygdommen mest udbredt i Grimstad, hvor folkeskolen i den anledning holdtes lukket en tid. I Høvaag, hvor sygdommen hadde været epidemisk siden forrige aar, blev det, da den var stanset, henstillet til huseierne og familierne at foreta en hovedrengjøring

i hjemmene, ogsaa hvor der intet tilfælde hadde været. Skolen samt bedehuset i vedkommende grænd hadde man ogsaa her lukket. (C. Bøe). I Birkenes blev i en familie paa Birkeland 4 sønner, der laa i samme værelse, syke; pikerne blev behandlet med serum og gik fri; nogen smittekilde kunde ikke paavises, naagtet der blev tat kultur av halsen paa hvert skolebarn i grænden, der frembød mere end vanlig rødme av fauces. (Balchen).

Av **kikhoste** var der i Østre Nedenes en meget utbredt epidemi paa Østsiden av Søndeledfjorden; der var neppe et hus, hvor der var børn, som gik fri. (Ulstrup).

Av **fnat** er fra begge kystdistrikter og Evje anmeldt ialt 20 tilfælder; fra Aamli opgives talrige familier befængt.

Veneriske sygdomme. Antallet av utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:		
		1	2	4
		Østre Nedenes.	Vestre Nedenes.	Evje.
		Tilfælder.	Tilfælder.	Tilfælder.
Veneriske saar	14	3	11	-
Syfilis, konstitutionel	20	6	14	-
— hereditær	2	1	1	-
Gonorré, uretrit	115	16	98	1

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og udgaaede tilfælder av tuberkuløse sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. — Dødsfald av lunge tuberkulose utgjorde for det hele amt 20,6 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 23,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 17,8 pct. og 20,8 pct. og for bygdene 21,6 pct. og 25,0 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Østre Nedenes anføres: Det arbeide, som i henhold til tuberkuloseoven nu paagaar mot denne sygdom, vil om ikke denne saa ialfald den kommende slegt utvilsomt høste godt av. Med hensyn til anbringelsen av de begyndende tilfælder paa et sanatorium, da er man paa disse kanter forsaavidt uheldig stillet, som det er en lang reise til Lyster, hvortil man jo her «sogner»; og for den gruer ikke bare de syke, som i almindelighet gjerne vil komme dit, men ogsaa lægen. Resultaterne av sanatorieophold synes i kurativ henseende for de tilfælder, som er behandlet herfra, at være meget gode; og desuten lærer et saadant ophold de syke saa megen agtpaagivenhet, at faren ved dem senere blir ringe. — Noget pleiehjem for de østre dele av Nedenes amt findes ikke; for nogen aar siden var dog for Holts vedkommende ialfald en plan oppe for oprettelsen av et saadant paa fattiggaardens grund. (S. Erichsen). I Vestre Nedenes ser det imidlertid ut til, at det ved amtets og bygdernes velvilje skal lykkes at faa oprettet et pleiehjem. De syke viser nemlig altfor liten forsigtighet og agtpaagivenhet med sit opspyt, og er saaledes meget farlige. Spyttflasker burde utdeles gratis ved helseraadets foranstaltning, og folk undervises i deres bruk. Endvidere burde lægerne, straks de faar en tuberkuløs under behandling, sende anmeldelse, selv om vedkommende patient tidligere har været behandlet av

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Østre Nedenes	292	60	33	259
Østerrisør by	43	12	7	36
Tvedestrand ladested	24	6	2	22
Bygder	225	42	24	201
Vestre Nedenes	585	103	92	493
Arendal by	146	22	15	131
Grimstad by	41	5	12	29
Lillesand ladested	21	4	3	18
Bygder	377	72	62	315
Aamli	43	16	3	40
Evje	46	18	4	42
Sætersdalen	58	14	8	50
Nedenes amt	1024	211	140	884
Derav i byer	275	49	39	236
— - bygder	749	162	101	648

en anden læge og saaledes muligens allerede er anmeldt¹⁾. Naar dødelighetsprocenten av lungetuberkulose i forhold til samtlige dødsfald i dette aar har været mindre end i 1905, bør man neppe herav gjøre sig nogen illusioner om sygdommens tilbagegang. Det er sørgelig at se, hvorledes der stadig dukker op nye tilfælder. Sygdommen synes at være jevnt utbredt over hele distriktet uten at nogen bygd kan siges at staa daarligere end de andre. Efter ethvert dødsfald foretages grundig desinfektion, noget der selvfølgelig har sin store betydning, men som dog i henhold til det ovenanførte ikke maa overvurderes; det viser sig nemlig, at tæringen kommer igjen paa gamle steder, ofte med aars mellemrum. (Welhaven). Paa en gaard i Vestre Moland, hvor alle børnene, den ene efter den anden, døde i voksen alder, blev der foretat tuberkulinundersøgelse av kjørene men med negativt resultat. Hos mange, om hvem man ikke aner, at de har sygdommen, røbes denne ved en blodstyrtning, som driver den syke til at søke læge. En meget gavnlig forordning er den nye lov om undersøgelse paa tuberkulose ved mønstring av skibsmandskaper, da mangel paa læge av personlig erfaring i sin praksis har eksempler paa smitte ombord i skuter; endnu staa dog tilbake at faa indført obligatorisk desinfektion av rummene ombord efter hver reise. Til forebyggelse av sygdommen turde det vistnok ogsaa være paakrævet, at der holdtes bedre opsigst med overholdelsen av de nye renholdsregler for skoler, samt at det blev forbudt at ha tæpper paa gulvet i kirker og forsamlingshus. (C. Boe). Fra Aamli skriver distriktslæge Lundevall: Tuberkulose optræder her jevnlig som skrofulose; mangfoldige har gamle ar paa halsen og andetsteds; dette er saa meget mer paafaldende, som det var sjelden at se en kjerteltuberkulose i kyst-

¹⁾ Jfr. lov av 8de mai 1900 § 2, hvis paabud om anmeldelse gjælder «enhver læge», altsaa ikke blot den av patienten først raadspurte læge.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Utrækning ved bækkenendeleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	25	23	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhet	10	6	4	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	2	3	-	¹⁾ 1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for morens liv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-
Opslaadde armer	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Fare for fosterets liv	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	44	39	6	7	3	4	2	1	1	2	3
		45			7			2			

¹⁾ Tvillingfødende; første tvilling forløstes ved tang.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Østre Nedenes	523	13	327	24	7	1	11	2	-
Østerrisor by	100	4	47	4	-	-	1	1	-
Tvedestrand ladested . . .	56	1	23	1	-	-	1	-	-
Bygder	367	8	257	19	7	1	9	1	-
Vestre Nedenes	894	16	576	62	10	3	13	1	3
Arendal by	224	3	144	13	1	-	4	-	-
Grimstad by	41	1	44	3	-	-	5	-	-
Lillesand ladested	36	-	24	1	-	-	2	-	-
Bygder	593	12	364	45	9	3	2	1	3
Aamli	143	7	70	10	5	-	-	-	-
Evje	119	5	45	5	1	1	-	1	-
Sætersdalen	127	4	59	10	-	-	1	-	-
Nedenes amt	1806	45	1077	111	23	5	25	4	3
Derav i byer	457	9	282	22	1	-	13	1	-
— - bygder	1 349	36	795	89	22	5	12	3	3

distrikterne i Romsdalen og Trondhjemsamterne, hvor jeg tidligere praktiserte; det er neppe en overdrivelse naar jeg sier, at jeg her i Aamli i løpet av 1½ aar har set 4 ganger saa mange skrofuløse som nordenfjelds i løpet av 13 aar. Med hensyn til lungetuberkulose er forekomsten omtrent den samme.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Vestre Nedenes forpleies en hel del syke rundt omkring hos private; gjennomgaaende maa forpleiningen siges at være upaaklagelig. Rolige patienter kan man som regel faa anbragt uten større vanskelighet, derimot ikke urolige og voldsomme; for disses vedkommende maa man som oftest ty til en av kolonierne paa Østlandet, hvilket fordyrer forpleiningen adskillig. Savnet av en lokal sindssykeanstalt blir derfor aar for aar mere følelig. (Welhaven).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes 59 saadanne, derav i Østre Nedenes 13, i Vestre Nedenes 35, i Aamli 4, i Evje 4, i Sætersdalen 3. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av ovenstaaende tabel.

Der blir saaledes et overskud av 729 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 59,6.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 5 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4, nemlig 1 av barselfeber, 1 av barselkrampe, 1 av dystoki og 1 av graviditas extrauterina.

De hyppigste dødsaarsaker var:

Dødsaarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	211	49	162
Alderdomssvakhet.....	141	27	114
Kræft (cancer og sarkom)	78	22	56
Organisk hjertesygdom	68	23	45
Lungebetændelse	65	17	48
Hjerneslag	58	16	42
Brights nyresygdom.....	42	11	31
Medfødt svakhet	38	4	34
Hjertelammelse.....	38	17	21
Tuberkulose utenfor lungerne.....	34	9	25

Levemaate og hygieniske forhold. I Østre Nedenes gjøres der bra fremskridt, særlig paa landbrukets omraade, og man lar derfor skogen ha litt fred. -- Havfisket begynder ogsaa at tiltrække sig opmerksomhet, derhos har en hel del jernskiber av stor tonnasje, som i de senere aar er hjemkjøpt, tildels svaret god regning. De økonomiske forhold er saaledes i det hele blit rummeligere, men allikevel er emigrationen stor. -- Ædruelighets- og sedelighetstilstanden er gjennemgaaende god. (S. Erichsen). -- Utenfor Østerrisor hadde man om høsten et meget rikt makrelfiske; det var første gang i mands minde, at dette fiske slog til; fiskerne kunde tjene op til 400 à 500 kr. pr. mandslott; de fleste folk indla derfor en rikelig forsyning av udmerket god vinterfisk, hvilket kom vel med, da der senere ikke var liten arbeidsledighet. (Ulstrup). -- Fra Flosta anføres, at befolkningen udmerker sig ved et ganske overordentlig nøkternt og maateholdent levesæt. Drikkevandet er godt, men om sommeren staar ofte mange brønder tomme. (C. Schiøtz).

I Vestre Nedenes arter forholdene sig forskjellig i strøkene langs kysten og litt ind i landet. I kyststripen ser man som regel velstelte og velholdte hus; rent og pent gaardsstel, propert og ordentlig holdte beboelsesrum; i det hele meget som minder om byen. Kommer man derimot litt op i landet, bruker man selv paa større gaarder meget almindelig foruten kjøkkenet kun ett værelse; resten staar paa stas; det er dyrt at ilde op, hører man ofte som undskyldning; dette ene værelse tjener da til soveværelse, spiseværelse, røkeværelse for mændene (ja ofte for kvinderne med), og her maa børnene holde til, like fra de kommer til verden. Det sier sig selv, at det under saadanne omstændigheter kan være vanskelig nok at holde det rent og pent til enhver tid; og da vanskeligheten likesom slapper trangen og interessen, blir der gjort mindst mulig av det. Mange steder synes man at ha en sand skræk for frisk luft, vand og sæpe; man træffer nemlig ikke sjelden paa beboelsesrum, hvor ikke et eneste vindu er til at lukke op; og hvad den personlige renlighet angaar, saa er det illustrerende, naar man sjelden støter paa f. eks. rene føtter; disse ser i almindelighet ut, som

de kun faar en vask til hver høitid. Sansen for at holde sin krop ren er dog i fremgang; der er saaledes paa en del steder oprettet badstuer. Ogsaa i matveien er der meget, som burde være anderledes; grensaker og fersk mat brukes der saaledes for litet av; langs kysten er man i saa maate heldig stillet, som man især paa sommertiden har rikelig adgang til fersk fisk. — Tobak er overalt en uundværlig artikkel og brukes i store mængder; ogsaa med hensyn til alkohol er der adskillig misbruk; disse to nydelsesmidler i forening er sikkerlig sterkt medvirkende til meget av den nervøsitet og alle de hjertefeil, som findes; ja kanske ogsaa til tæringens store utbredning, de mange svakt fødte børn, og slegtens degeneration i det hele tat. — En faktor, som ogsaa spiller en stor rolle, naar talen er om hygien, er de økonomiske forhold. Man lever her endnu under trykket av en nedgangsperiode; det er litet av industrielle bedrifter, skibsfarten avtar aar for aar, saa folk, som vil arbeide, maa søke andetsteds hen; og saa drar størsteparten, unge arbeidskraftige mennesker, til Amerika. Følgen er, at der er litet penger blandt folk; det blir kun til det allernødtørftigste, og det virker tilbake paa levemaaten, beklædningen og boligforholdene. (Welhaven). — Fra Lillesand med omegn berettes, at de talrike religiøse møter, der kan være til langt paa nat, avstedkommer megen hysteri; flere tilfælder av sindssygdomme skyldes deltagelse i saadanne møter. I økonomisk henseende er det gaat tilbake her næsten paa alle hold; man forsøkte at drive fisket op, men det gav ikke stort utbytte; skibsfragterne, der har saa stor betydning for denne egn, har dog vist tendens til opgang. Fattigutgifterne er store, særlig for Lillesand og Vestre Moland, der med en befolkning paa tilsammen ca. 3 300 har et aarlig fattigbudget paa omkring 25 000 kr., heri medregnet inntægterne av legater; Høvaag derimot er bedre stillet. (C. Boe).

I Aamli er prisene paa jord gjennomgaaende svært høie. Grunden er fuld av sten og opdyrkningen kostbar. Brukene er derfor ikke store, og besættningerne, som for en stor del fores paa høi fra utslaatter, gir ikke saa stor avkastning, at melkeprisene kan være rimelige. Høiet er dyrt, sjelden under kr. 15,00 pr. skippund (160 kg.), oftest mere. — Skogdriften er den viktigste inntægtskilde. Arbeidslønnen er almindelig kr. 2,50 pr. dag; levemaaten blandt arbeiderne er daarlig; næsten bare smørbrød og svart kaffe; anæmi og neurasteni er derfor almindelig. Paa gaardene lever man dog som regel godt. Ædruelighetstilstanden er ikke god. I den senere tid har der dog vist sig glædelige tegn til bedring, idet en stor del av ungdommen har stiftet avholdsforeninger. Tobak misbrukes av begge kjønn, meget ofte ogsaa av børn; flere ældre patienter har saaledes fortalt, at de har brukt tobak like siden 3-aars alderen. Sansen for renlighet er, naar bortsees fra avsideliggende strøk, i god fremgang. (Lundevall).

I Evje driver man fremdeles sterkt paa med skoghugst, men saa hører det heldigvis heller ikke lenger til sjeldenheterne, at skogeierne befordrer bestanden ved saaning og plantning. — Hvad drikkfældigheten angaar, volder det stor skade, at totalistforeningerne omtrent er som sold med store huller, hvorigjennem drankerne ukontrollert spaserer ind og ut, eftersom alkoholtrangen kræver det. (C. Benneche).

Fra Sætersdalen anføres: Ved den stadige desinfektion efter tærings-syke faar befolkningen efterhaanden litt begrep om, hvad renlighet er for noget. Utenfor de faste stationer opover dalen gaar det neppe an at overnatte uten at faa alskens utøi paa sig. Paa enkelte steder synes drikkfældigheten at tilta blandt den opvoksende ungdom av begge kjønn, og da gaar det selvfølgelig ogsaa nedover med sedeligheten. Den bedste ungdom drar til Amerika; og da det ikke er let at faa tjenestefolk, falder det meget vanskelig at drive jordbruk paa den gamle vis, da det meste fôr blir slaat paa heierne. (C. Paus).

Sykehus. I Østre Nedenes findes i Østerrisør et litet sykehus paa 10 à 12 senger med et epidemilasaret paa 3 smaa værelser samt særskilt 2 værelser for tuberkuløse. I Tvedestrand er der ogsaa et litet sykehus med 6 senger for epidemiske og 4 for almindelige syke. I Vestre Nedenes findes sykehus i Arendal og Grimstad. I Arendal er der et epidemilasaret og i Grimstad ved sykehuset et isolationslokale for epidemiske sygdomme. Endvidere er der et litet sykehus i Aamli.

Badeindretninger. I Østerrisør, Arendal og Grimstad findes offentlige badehus for kolde og varme bad, i Tvedestrand en badeanstalt for varme karbad og dampbad og i Lillesand et sjøbadehus. Utenfor Grimstad bygrænse er der et badstubad; et saadant findes ogsaa i Aamli og ett i Valle (Sætersdalen).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og i karantænekommissioner samt av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Nedenes amt	39	1 518
Østre Nedenes	¹⁾ 21	501
Vestre —	²⁾ 10	771
Aamli	³⁾ 3	89
Evje	⁴⁾ 3	112
Sætersdalen	⁵⁾ 2	45

¹⁾ Tvedestrand 2, Østerrisør 3, Gjerstad 2, Flosta 2, Dybvaag 2, Søndeled 3, Holt 3, Østre Moland 3, Tromø 1. ²⁾ Arendal 7, Lillesand 2, Birkenes 1. ³⁾ Aamli 1, Mykland 1, Vegaardsheien 1. ⁴⁾ Hornnes 1, Evje 1, Iveland 1. ⁵⁾ Bygland 1, Valle 1.

X. Lister og Mandal amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		7 264,25	78 259	34	11	56	32
1. Kristiansand stadsfysikat	Kristiansand kjøbstad	16,04	14 701	17	7	8	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læg- er.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakemødre.
2. Oddernes.....		1 146,96	21 937	¹⁾ 6	2	18	8
	Mandal, ladested	0,92	3 656	2	2	4	1
	Oddernes.....	96,27	4 043	-	-	3	1
	Randø Sund	43,12	1 079	-	-	1	1
	Tveit	111,59	1 666	1	-	2	1
	Vennesla	106,17	1 937	1	-	1	1
	Øvrebo	116,00	830	-	-	1	1
	Hægeland	203,09	861	-	-	1	-
	Søgne.....	239,83	3 477	1	-	4	1
	Holme	113,07	1 272	-	-	1	1
	Halsaa og Hartmark..	116,90	3 116	-	-	-	-
3. Undal		1 960,28	11 399	3	-	10	9
	Spangereid	63,36	1 584	-	-	1	1
	Søndre Undal	171,70	2 736	1	-	1	1
	Nordre Undal	195,80	1 654	-	-	2	1
	L a n d a l	97,73	766	1	-	1	1
	Øislebo	153,76	931	-	-	1	1
	Finsland	114,15	768	-	-	1	1
	Bjelland	164,84	905	1	-	1	1
	Grindum	130,46	827	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 228	-	-	1	1
4. Lyngdal		841,83	6 302	1	-	3	4
	Lyngdal	380,24	4 358	1	-	2	3
	Hægebostad	461,59	1 944	-	-	1	1
5. Vanse		268,34	9 015	3	-	6	4
	Farsund, ladested ..	0,24	1 627	2	-	2	-
	Vanse	139,28	5 421	1	-	2	2
	Herred.....	87,54	863	-	-	1	1
	Spind.....	41,28	1 104	-	-	1	1
6. Flekkefjord.....		2 030,80	14 905	4	2	11	7
	Flekkefjord, kjøb- stad	0,20	2 089	3	2	1	-
	Nes.....	150,62	2 202	-	-	1	-
	Hitterø	89,70	1 924	-	-	2	1
	Liknes.....	299,55	2 791	1	-	1	1
	Fede.....	64,54	878	-	-	1	1
	Fjotland	595,87	1 051	-	-	1	1
	Bakke	243,96	1 435	-	-	1	1
	Gyland.....	176,25	960	-	-	1	1
	Øvre Siredalen	1 051,19	763	-	-	1	1
	Tonstad	358,92	812	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand.

Sundhetstilstanden angives fra de fleste lægedistrikter som i det hele god; alene fra Oddernes betegnes den som mindre tilfredsstillende, væsentlig paa grund av en difteriepidemi. Av epidemiske sygdomme synes alene difterien at ha hat større utbredning, og dette kun inden et par lægedistrikter, mens aaret forøvrig for disse sygdommes vedkommende har vist gunstige forhold. Det sam-

	Ialt kjendte		Tiden er øgget for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.
	tilfælder.	dødsfald.									
Tyfoidefeber	22	2	22	4	-	-	-	-	5	2	1
Akut poliomyelit	12	1	12	-	-	2	-	-	-	2	1
Skarlagensfeber	63	1	63	4	2	3	7	9	9	4	4
Mæslinger	27	1	27	-	-	-	-	-	5	3	3
Difteri (croup)	444	6	444	43	50	34	26	25	30	39	53
Blodgang	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	6	3	4	1	1	-	1	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	8	6	3	1	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	47	2	47	-	2	3	6	2	5	3	5
Røde hunde	6	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	64	-	64	2	4	6	4	6	1	9	2
Kikhoste	180	7	180	-	3	2	3	-	-	-	6
Akute katarrher i aandedræts- organerne	1749	40	1734	213	175	178	184	150	128	103	60
Influenta	323	7	322	55	53	52	52	34	10	1	9
Lungebetændelse	204	46	204	22	15	20	31	30	14	6	5
Pleurit	104	3	104	12	16	6	6	12	8	7	8
Gigtfeber	93	3	93	10	8	4	7	7	9	5	8
Koldfeber	4	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	635	6	635	48	40	33	38	34	62	79	94
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3993	135	3969	415	372	344	365	309	286	263	259

I alt antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælde utgjorde 3 993 med 135 dødsfald, mot henholdsvis 4 703 og 155 aaret forut.

Dødeligheten. De døde antal utgjorde 1 152 eller 14,8 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (78 000). Aaret forut var den 15,6 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til ovenstaaende tabel, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidefeber** anmeldtes ialt 22 tilfælder med 2 dødsfald. Hos de 5 angrepne i Kristiansands fysikat var forløpet mildt. I Lyngdal distrikt døde av 4 patienter de 2. Om høsten kom der hjem til gaarden Høiland i Kvaas en mand fra Amerika; han blev nogen tid efter alvorlig syk, men sygdommen opfattedes som influenza. Noget senere angrepes hans mor og en voksen søster, der begge døde, mens hans far og en tjenestepike, som ogsaa blev angrepet, begge overlevede sygdommen. Der foretoges grundig desinfektion, og sygdommen

gdomme.

	November.	December.	Fordeling paa lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6			
			Kristiansand stadsfysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse		Flekk- fjord.			
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
5	2	2	5	-	-	-	-	-	4	2	5	-	8	-		
3	1	-	3	-	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-		
2	6	7	26	1	16	-	14	-	-	-	4	-	3	-		
10	5	-	4	-	8	-	-	-	-	-	13	-	2	1		
44	31	29	343	3	90	2	3	-	-	-	4	1	4	-		
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-		
1	-	-	1	-	2	2	1	-	1	1	-	-	1	-		
-	-	1	3	2	-	-	2	2	1	1	-	-	2	1		
5	4	5	18	1	11	-	3	-	3	-	1	-	11	1		
1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-		
9	8	6	9	-	4	-	6	-	2	-	12	-	31	-		
16	71	76	107	4	48	2	1	-	1	-	15	-	8	1		
27	169	162	738	10	550	8	27	4	47	4	154	9	233	5		
12	11	17	37	-	122	-	4	-	32	3	1	1	127	3		
16	23	17	55	10	70	15	22	7	8	1	9	2	40	11		
11	6	8	24	1	40	-	17	2	2	-	9	-	12	-		
5	15	9	22	-	25	1	9	-	3	1	11	-	23	1		
1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-		
40	30	49	315	-	128	2	21	4	14	-	27	-	130	-		
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
308	384	388	1714	32	1121	32	135	21	118	13	266	13	639	24		

spredte sig ikke videre. (Reehorst). I Vanse distrikt forekom i januar et tilfælde i umiddelbar tilslutning til epidemien aaret forut paa gaarden Vere. I november optraadte sygdommen paa gaardene Midt- og Nordhassel i Vanse. En ung mand var ogsaa der om sommeren kommet hjem fra Amerika, hvor han netop skulde ha gennemgaaet en «nervefeber»; han var endnu svak og mat. Nogen tid efter blev hans mor syk; ialt indsygnet 5 personer, ingen døde. (H. Meyer). Fra Flekkefjord distrikt opføres 8 tilfælder uten dødsfald.

Av akut poliomyelit opgives 12 angrepne med 1 dødsfald, paa 2 nær alle i 2det halvjaar. I Oddernes distrikt kunde de 5 iagttagne tilfælder ikke paavises at ha hat nogen forbindelse med hinanden undtagen maaske 2 i Ny Hellesund (Børge). Samtlige 4 tilfælder i Undal distrikt optraadte paa langt fra hinanden liggende gaarder. En av de angrepne hadde været i et hus, hvor en gut hadde poliomyelit, men forøvrig hadde intet samkvem fundet sted mellem de smittede huser. 1 voksen kvinde døde efter nogen dages sygdom. (P. Dietrichson).

Av **skarlagensfeber** anmeldtes ialt 63 syke, det mindste antal siden 1898. I Kristiansand kjendtes 26 tilfælder med 4 dødsfald; en del lettere angrepne kom ikke under lægebehandling og blev derfor ikke anmeldt. Paa lasarettets difteriavdeling smittedes 2 patienter med skarlagensfeber under rekonvalescensen. Smitten bragtes ved den ene patients søster, hos hvem sygdommen ikke var erkjendt av familien, og som derfor ikke var blit anmeldt (Brodtkorb). I Oddernes distrikt forekom sygdommen med faa, spredte tilfælder. (Borge).

Av **mæslinger** anmeldtes ialt 27 tilfælder med 1 dødsfald.

Difteri (croup) hadde betydelig utbredning inden Kristiansand by og Oddernes distrikt. Ialt opføres for amtet 444 angrepne, vistnok det høieste antal hittil. Dødeligheten var derimot meget liten, idet der kun indtraf 6 dødsfald. I Kristiansand anmeldtes 343 tilfælder med 3 døde; de var nogenlunde jevnt fordelt over alle aarets maaned. Hos alle syke fastsloges diagnosen ved bakteriologisk undersøgelse. Isolationen varte almindelig mellem 2 og 3 uker; ingen utskreves uten at være bacillefrie. Sygdommens fordeling paa de forskjellige skoler syntes at staa i et visst forhold til elevernes antal, forsaavidt som de største skoler hadde det største antal patienter. Men man hadde i det hele den opfatning, at skolerne kun spilte en litet betydningsfuld rolle som arnesteder for smitten. Eleverne staar under en saadan epidemi under en streng kontrol ikke alene av lærerne, men ogsaa av sine klassekamerater, som studerer nøie hinandens helbredstilstand. Ved den mindste mistanke om halsonde meldes straks fra baade hjem og skole, saa der ved første undersøgelse ikke findes andet end tegn paa en simpel angina. Paa dette stadium av sygdommen, da selv en bakteriologisk diagnose av den kan være vanskelig, vil vel anledningen til at kunne utsaa baciller til omgivelserne i skolen være relativt ringe. Av denne grund og fordi man antok, at anledningen til smitteoverførelse vilde være vel saa stor, naar børnene tumlet sig om hinanden paa gaten, besluttet man ikke at lukke skolerne, idet det tap, som derved i flere retninger vilde opstaa, ikke stod i forhold til den mulige vinding derved. Dertil kom ogsaa epidemiens milde karakter, med en forsvindende procent av eftersygdomme. Forklaringen herav vil man vel bli skyldig. Mulig grunden kan ligge i det samarbeide, som fandt sted mellem hjemmene og lægerne, den hurtige isolation av de syke, og straks indtrædende behandling, der medførte patientens snarlige helbredelse, hvorved de sværere kliniske tilfælder likesom ikke fik tid til at utvikle sig og dermed heller ikke bacillen til at naa heiden av sin virulens. Alle patienter behandledes med serum, hvorefter ekssudatet svandt i løpet av nogen dage. Dosernes størrelse varierte efter tilfældets art mellem 1 000—3 000 immuniseringsenheter; ved croup noget mer. Profylaktisk indsprøitning gjordes ikke obligatorisk av helseaaedet, men under særegne omstændigheter, hvor faren for smitteoverførelse i større grad var tilstede, foretoges ogsaa saadan. (Brodtkorb). I Oddernes distrikt fortsatte fjoraarets epidemi sig, mest i den Kristiansand nærmest liggende del av distriktet. Der anmeldtes ialt 90 tilfælder med 2 dødsfald. Sygdommen hersket ogsaa der hele aaret igjennem, undtagen i november maaned. Forløpet var særdeles mildt, uten komplikationer og eftersygdomme. Bakteriologisk undersøgelse foretoges, og serumbehandling anvendtes baade kurativt og profylaktisk, hvor det ansaaes paakrævet, for offentlig regning. (Borge). Fra Lyngdal distrikt er ingen tilfælder anmeldt, og i de øvrige distrikter forekom kun ganske faa angrepne.

Vandkopper omtales som ganske hyppige i Lyngdal distrikt.

Av **kikhoste** opføres ikke saa faa tilfælder fra Kristiansand og fra Oddernes distrikt.

Influenza opføres med et betydelig mindre antal angrepne end aaret forut. I Lyngdal distrikt var sygdommen dog meget utbredt med tildels sen rekonvalescens og betydelig nervøs avslappelse. (J. W. Keyser).

Av fnat opføres 32 angrepne.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:			
		1	2	5	6
		Kristian- sand stads- fysikat	Oddernes.	Vanse.	Flekk- fjord.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	7	6	1	-	-
Syfilis, konstitutionel.	5	5	-	-	-
— hereditær.....	1	1	-	-	-
Gonorré, uretrit.....	51	45	3	1	2

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Kristiansand stadsfysikat.....	195	41	32	163
Oddernes.	230	42	32	198
Mandal ladested	52	8	5	47
Bygder	178	34	27	151
Undal	146	40	21	125
Lyngdal	71	16	13	58
Vanse	129	23	13	116
Farsund ladested	23	3	4	19
Bygder	106	20	9	97
Flekkefjord	191	26	24	167
Flekkefjord by.....	21	3	3	18
Bygder.....	170	23	21	149
Lister og Mandal amt.....	962	188	135	827
Derav i byer.....	291	55	44	247
— - bygder.....	671	133	91	580

Tuberkulose. Angaaende de tuberkuløse sygdommes utbredning inden amtet henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaarsakslistor for det hele amt 19,5 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede, kjendte dødsfald og 22,7 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 18,9 pct. og 22,3 pct. og for bygderne 19,8 pct. og 22,9 pct. Forøvrig henvises til ovenstaaende tabel. — Fra Lyngdal distrikt anføres, at sygdommen der, som før, er hyppig. Da tuberkulose er yderst sjelden blandt kvæget i Lyngdal, trods at fjøsstellet i mange tilfælder er primitivt, er man berettiget til at slatte, at syg-

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Uttrækning ved bækkenendeleie.			Eft. byrds-operation.
	Moder.		Børn.	Moder. Barn		Moder.		Børn.	Moder.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Uilstrækkelige eller smertefulde veer....	21	¹⁾ 20	1	-	-	2	²⁾ 1	³⁾ 2	-
Bækkensneverhet	4	3	1	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Hydrokefalos	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	28	25	3	1	1	2	1	2	1
		28					3		

¹⁾ Derav en 2den tvilling, om 1ste intet anført. ²⁾ Forløst ved tang paa sætet. ³⁾ Tvillinger.

dommen i de fleste tilfælder overføres fra person til person. Sansen for renlighed i hjemmene er heldigvis i stigende og yder herved en heldig motvegt. Men befolkningens sterkt uttalte tilbøielighet til at komme sammen — ofte mange ganger i uken — til alleslags religiøse møter i slet ventilerte og mangelfuldt renholdte lokaler, gir vistnok ofte anledning til smitteoverførelse. (J. W. Keyser).

Bleksot, anæmi og fordøielsessygdomme er fremdeles meget hyppige i Lyngdal distrikt. Dels for at spare penger, dels for bryderiets skyld, dels vel ogsaa fordi kvinderne paa disse kanter er litet husholdningskyndige, indtar nydelsen av kaffe en altfor dominerende stilling i hjemmene. Hertil bidrar ogsaa den ovenfor omtalte tilbøielighet hos befolkningen til alleslags møter og sammenkomster, tildels langt fra hjemmet. At specielt husmoren saa ofte deltar heri, er til uberegnelig skade for den opvoksende slekts ernæring. Husvæsenet skyves tilside, maaltiderne avfærdiges med en kop kaffe og litt bakervarer, og saa har man følgerne: daarlige tænder med daarlig bearbeidelse av føden, dyspeptiske og kardialgiske tilstande, bleksot og anæmi og saa ofte tilslut tuberkulose. (J. W. Keyser).

Sindssyke. I Vanse distrikt er disses forpleining i det hele upaa-klagelig. Nogen urenlige patienter gjør det dog uhyggelig i pleiehjemmene trods alt stræv med at holde dem rene; disse burde helst anbringes i pleie-anstalter. (H. Meyer).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 33 saadanne, derav i Kristiansand stadsfysikat 5, i Oddernes distrikt 10, i Undal 2, i Lyngdal 1, i Vanse 10, i Flekkefjord 5. Angaaende indikationer og utfald henvises til ovenstaaende tabel.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 7 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4 kvinder saaledes: barsel-feber 3, blødning 1.

Antallet av fødte og døde sees av følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Kristiansand stadsfysikat ...	372	8	209	29	-	-	6	1
Oddernes	578	12	313	37	4	5	15	-
Mandal by.....	70	-	56	7	-	1	2	-
Bygder	508	12	257	30	4	4	13	-
Undal	241	6	189	14	1	-	10	1
Lyngdal	145	1	82	6	-	1	-	2
Vanse	204	2	137	14	-	-	5	-
Farsund by	52	-	29	5	-	-	1	-
Bygder	152	2	108	9	-	-	4	-
Flekkefjord	373	14	222	15	6	1	4	-
Flekkefjord by.....	50	1	27	-	-	-	-	-
Bygder	323	13	195	15	3	1	4	-
Lister og Mandal amt	1913	43	1152	115	11	7	40	4
Derav i byer.....	544	9	321	41	-	1	9	1
— - bygder	1369	34	831	74	11	6	31	3

Der blir saaledes for det hele amt et overskud av 761 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 60,2.

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet.....	198	30	168
Lungetuberkulose	188	55	133
Kræft (cancer og sarkom)	75	22	53
Organisk hjertesygdom	52	17	35
Lungebetændelse	46	15	31
Tuberkulose utenfor lungerne	43	13	30
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	40	14	26
Hjerneslag	39	22	17
Medfødt svakhet	28	10	18
Kronisk bronkit	24	6	18
Brights nyresygdom	24	6	18

Veirliget. Vaaren synes at være kommet sent, sommeren var noksaa varm (i Lyngdal raa og fugtig), høsten regnfull.

Levemaaate, økonomiske og hygieniske forhold. I Undal distrikt siges levemaaten fremdeles at være daarlig og frykten for frisk luft stor. Vinduer til at aapne savnes ret hyppig. Med renligheten er det som før smaaat bevendt i Aaseral og paa heiegaardene forøvrig i distriktet. (P. Dietrichson).

Fra Lyngdal distrikt beklages den innskærkede bruk av melk paa grund av meieridriften og anvendelse av daarlig margarin istedetfor, som tidligere, hjemmekjernet smør. Likesaa ansees det uheldig, at hjemmebakningen gaar mer og mer av bruk. Havre anvendes forholdsvis litet i husholdningen; godt havreflabbød faar man først, naar man kommer langt op i bygderne. Poteter anvendes meget, kjøt og flæsk mest i saltet tilstand. Svinehold og tildels hønsehold er blit meget almindelig. Kreaturholdet er dog hovednæringen, og Lyngdalkoen er en bekjendt salgsvare, baade som slagte- og melkedyr, langt utenfor distriktet. Ute ved kysten drives fiskeri, dertil ikke saa litet hummerfiske; en del av befolkningen sysselsættes ogsaa i sjøfarten. Mange reiser til Amerika eller Sydafrika; fra førstnævnte land tilflytter aarlighaars Lyngdal betydelige pengesummer. — Lysten til i klædedragt og stas at leve over sin stilling siges at være meget utpræget blandt den kvindelige befolkning. — Misbruk av alkohol finder nu kun sjelden sted, men av kaffe og tobak desto oftere. (J. W. Keyser).

I Vanse distrikt er ikke synderlig forandring at se fra aar til andet i de hygieniske forhold, men i det hele gaar det fremad med orden, renlighet og interesse for pent stel. Er stellet saa daarlig et sted, at det vækker naboernes opmerksomhet, kommer gjerne forespørsel til helseraadet, om det kan skride ind. Et besøk av tilsynsmanden med fuldmagt fra ordføreren hjelper da gjerne godt. Den gode, gamle, nationale kost svinder mer og mer og erstattes av bymat og kaffe; havren synes dog at komme til mere værdighet, antagelig som følge av lægernes anbefaling og av, at den brukes i Amerika. (H. Meyer).

I Flekkefjord tiltar ædrueligheten fremdeles. Sædelighetsforholdene er meget gode. (E. Hansen).

Sykehus. I Kristiansand findes et kommunalt sykehus med isolationslokale, et kommunalt sindssykeasyl, statens karantæneanstalt paa Odderøen, Eg sindssykeasyl samt et katolsk hospital. I Mandal, Oddernes distrikt, er der et kommunalt sykehus med isolationslokale. I Flekkefjord by ligger amtsykehuset. Desinfektionsanstalten sammesteds benyttes meget av private til dampning av sengklær m. m.

Sykepleien. I Kristiansand arbeides med opførelse og indredning av et pleiehjem for fattige gamle med 50 pladser. Det vil antagelig kunne tages i bruk i 1907. I Oddernes distrikt er der i Oddernes, Vennesla og Øvrebo fattiggaarder, hvor særlig gamle og svakelige optages. I Lyngdal distrikt siges kommunen at være beredvillig til at skaffe fattige lægehjælp og, om fornødiges, sykehusophold. I et saa langstrakt distrikt som Lyngdal er kun 1 læge for litet, idet en stor del av folket bor paa heierne, hvilket foranlediger langvarige reiser. Jordmødrenes antal maa ansees tilstrækkelig, ikke autoriseres hjelp staar i regelen ikke høit i kurs. (J. W. Keyser).

Badeindretninger. I Kristiansand findes en varmtbadanstalt, der eies av et privat selskap, desuten 3 sjøbadehus. Trangen til et folkebad er stor, og man har haab om at faa istand et skolebad i forbindelse med et folkebad. (Brodtkorb). I Mandal, Oddernes distrikt, findes bad ved sykehuset, desuten folkebad med badstue og karbad samt et sjøbadehus. Ved Hunsfoss fabrikker i Vennesla

er der et tidsmæssig bad for arbeiderne. I Lyngdal findes ved Lyngdal meieri et karbad med 1 badekar; søkningen er dog endnu forholdsvis liten. I Flekkefjord er der et karbad ved sykehuset samt et sjøbad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og karantænekommissioner samt av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Karantæne- kommissioner. Antal møter.	Vaksinerte.
Lister og Mandal amt	71	2	1 547
Kristiansand stadsfysikat	15	1	267
Oddernes	¹⁾ 24	1	509
Undal	²⁾ 11	-	135
Lyngdal	³⁾ 4	-	162
Vanse	⁴⁾ 5	-	193
Flekkefjord	⁵⁾ 12	-	281

¹⁾ Mandal 5, Oddernes 5, Randesund 2, Tveit 1, Vennesla 2, Øvrebo 1, Hægeland 1, Søgne 4, Holme 2, Halsaa - Hartmark 1. ²⁾ Grindum 1, Aaseral 2, Spangereid 1, Bjelland 1, Søndre Undal 2, Nordre Undal 1, Laudal 2, Øislebø 1. ³⁾ Lyngdal 2, Hægebostad 2. ⁴⁾ Farsund 2, Vanse 1, Herred 1, Spind 1. ⁵⁾ Flekkefjord by 3, Bakke 2, Gyland 1, Øvre Siredalen 2, Tonstad 1, Fede 1, Nes 2.

XI. Stavanger amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		9 147,16	125 658	39	15	85	39
1. Sogndal		790,77	5 917	2	-	3	3
	Sogndal, ladested	0,19	400	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 513	-	-	-	1
	Lund	292,59	1 887	1	-	1	1
	Heskestad	206,36	1 117	-	-	1	1
2. Egersund		1 298,02	13 627	3	2	7	3
	Egersund, ladested	0,32	3 217	3	2	2	-
	Egersund	207,57	2 638	-	-	1	-
	Ogne	107,57	1 099	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 308	-	-	1	1
	Bjerkreim	693,29	1 757	-	-	1	1
	Nærbø	60,31	1 812	-	-	-	-
	Varhaug	85,70	1 796	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vækinatorer.
3. Sandnes		1 955,84	17 092	5	1	8	5
	Sandnes, ladested...	0,81	2 607	3	1	2	-
	Høiland	170,63	4 221	-	-	1	1
	Klep	128,49	2 599	-	-	2	1
	Time	184,71	2 854	1	-	1	1
	Gjesdal	218,04	1 784	1	-	1	1
	Høle	109,58	1 094	-	-	1	1
	Fossan	1 143,58	1 933	-	-	1	1
4. Stavanger stads- fysikat	Stavanger, kjøbstad	6,26	29 877	16	9	29	-
5. Stavanger		228,16	9 994	¹⁾ 1	-	5	5
	Hetland	114,97	5 613	-	-	2	3
	Haaland	85,24	3 253	-	-	2	1
	Mosterø	27,95	1 128	-	-	1	1
6. Finnø		1 521,19	10 524	4	-	8	8
	Rennesø	40,82	1 071	-	-	²⁾ 1	1
	Finnø	42,43	1 389	1	-	1	1
	Strand	195,58	2 204	1	-	1	1
	Aardal	505,26	812	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,06	2 011	1	-	1	1
	Fister	42,56	882	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 400	1	-	1	1
	Sjernerø	37,44	755	-	-	1	1
7. Sand		2 495,48	9 449	1	-	7	7
	Jelse	257,27	2 123	-	-	2	2
	Sand	213,78	1 402	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 066	-	-	2	2
	Saude	514,20	1 554	-	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 304	-	-	1	1
8. Karmoen		447,22	13 821	3	-	10	5
	Skudeneshavn, ladested	0,48	1 145	1	-	1	-
	Kopervik, —	0,36	981	2	-	2	-
	Skudenes	68,29	2 659	-	-	2	1
	Aakre	32,35	2 276	-	-	1	1
	Avaldsnes	150,76	4 262	-	-	2	1
	Bokn	46,92	761	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 737	-	-	1	1
9. Haugesund ³⁾		404,21	15 357	4	3	8	3
	Haugesund, kjøbstad	0,91	7 693	4	3	4	-
	Skaare	73,15	2 618	-	-	⁴⁾ 1	1
	Torvestad	31,08	2 041	-	-	1	1
	Skjold	168,73	1 910	-	-	1	1
	Vass	130,34	1 095	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Stavanger by. ²⁾ Jordmoren i Rennesø fungerer ogsaa som jordmor og hjælpevækinatrice i Askø og Utstein kloster sogne av Mosterø herred. ³⁾ Til Haugesund lægedistrikt hører Sveen og Vikebygd herreder av Søndre Bergenhus amt, av tilsammen 214,23 km.² størrelse med 2 922 tilstedeværende indbyggere; distriktet i det hele utgjør saaledes 618,44 km.² med 18 279 indbyggere. ⁴⁾ Jordmoren for Torvestad sogn og Skaare herred bor i Haugesund.

Sundhetstilstanden var i det hele tilfredsstillende. Der anmeldtes av epidemiske sygdomstilfælder ialt 7 577, hvorav 203 med dødelig udgang, mot henholdsvis 10 601 og 335 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde ialt 1 779 eller 13,6 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelbefolkning (130 800). Aaret forut var dødeligheten 15,1 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 126 og 127, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 61 tilfælder. — I Sogndal indtraf i begyndelsen av aaret 1 isolert paa gaarden Braasund, samt 25 i Aakre og Skudenes herreder (Karmøen); i dette distrikt var smitten sandsynlig indført med en familie, der var kommet hjem fra Amerika. En flerhet av tilfældene var lette og kunde blot ved Vidals reaktion sikkert diagnosticeres; enkelte ganger gav endog denne først efter gjentagne og med ukers mellemrum foretagne prøver positivt resultat. Paa det i Aakre beliggende, vaarsildavgiftsfondet tilhørende sykehus, der i litt over 2 maaneder benyttedes som epidemilaset, behandledes 15 nervefebertilfælder. Til Skudeneshavn kom i slutten av aaret en mand syk hjem fra Amerika; han indlagdes paa amtets sykehus, hvor han døde. (O. H. Dietrichson og E. Jensen). — Med hensyn til sygdommens forekomst i de øvrige distrikter henvises til den epidemiske liste; av de fra Stavanger by anmeldte tilfælder var ett opført som paratyfus.

Av **cerebrospinalmeningit** er anmeldt 10 tilfælder; hos 4 av disse sees dog den behandlende læge at ha stillet diagnosen **akut poliomyelit**. Denne sidste sygdom optraadte i alle distrikter undtagen de 2 sydligste. I Sand forekom ett tilfælde paa Foldøen, ett paa en plads i Økstreffjorden, samt 3 i Saude, nemlig hos et par familier paa Herheim og et dødelig endende tilfælde paa en enslig liggende gaard; samtlige angrepne var børn, der alle hadde flere søskende, som gik fri. (Østvold). I Karmøen indtraf en del spredte tilfælder; hos 6 efterlot sygdommen varige partielle lammelser i extremiteterne. (O. H. Dietrichson og E. Jensen).

Av **pemfigus hos nyfødte** forekom 3 tilfælder i Haugesund distrikt, nemlig 2 i Vass og ett i Torvestad; ved den sidste fødsel fungerte en jordmor, i hvis praksis der sagdes at være indtruffet flere tilfælder av sygdommen. (Caspersen).

Av **fnat** anmeldtes ialt 34 tilfælder; derav 26 i Stavanger by.

Et tilfælde av **dipteruslarver** under huden iagttoges hos en gut i Egersund distrikt.

Hugormbid forekommer næsten hver sommer i Sand distrikt; dette aar blev en voksen gut bidt i haanden og 2 smaagutter i foten. Som sedvanlig var der sterk opsvulmen av hele extremiteten; engang iagttoges endog hævelse likefra foten til og med ansigtet efter ca. 3 timers forløp. Biddene har aldrig her vist sig livsfarlige. (Østvold).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlete tilfælder vil sees av tabellen øverst paa side 128.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	61	-	61	6	2	15	10	2	1	3	12	2	1	3	4
Cerebrospinalmeningit	10	1	10	-	1	-	3	-	1	-	4	-	1	-	-
Akut poliomyelit	32	5	32	1	4	1	2	2	-	5	4	5	2	3	3
Skarlagensfeber	377	6	377	83	69	50	26	29	17	15	15	22	9	39	3
Mæslinger	43	2	43	6	2	-	-	-	10	19	-	-	1	-	5
Difteri (croup)	196	13	196	26	14	9	8	17	10	9	7	11	22	22	41
Barselfeber	8	-	8	1	1	1	-	1	-	2	-	1	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	19	4	17	3	1	-	1	1	-	1	-	5	1	-	4
Rosen	92	5	92	11	6	10	6	3	7	6	5	12	9	7	10
Røde hunde	5	-	5	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	1	-
Vandkopper	172	-	172	15	21	16	16	36	4	10	6	2	19	15	12
Kusma	43	-	43	1	1	-	-	-	-	-	-	1	4	17	19
Kikhoste	420	8	420	32	30	34	37	49	32	26	51	47	35	28	19
Akute katarrer i aandedrætsorg.	3525	56	3513	427	429	417	348	289	241	97	144	229	230	308	354
Influenta	302	4	302	31	29	39	30	38	15	6	6	19	19	27	43
Lungebetændelse	464	56	457	59	42	36	68	58	39	19	7	19	30	31	49
Pleurit	216	7	216	18	18	16	25	20	24	20	19	18	15	13	10
Gigtfeber	218	2	218	20	25	29	20	17	17	13	9	11	19	16	22
Koldfeber	9	-	9	-	2	-	1	1	1	1	-	1	2	-	-
Akut diarré (kolerine)	1356	32	1356	78	149	115	75	114	98	100	139	145	121	116	106
Skjærbuk	3	1	3	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	6	1	6	-	1	2	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Tilsammen	7577	203	7556	818	848	790	676	677	521	353	429	551	542	647	704

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sogndal.		Egersund.		Sandnes.		Stavanger stads- fysikat.		Stavanger læge- distrikt.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	1	-	-	-	17	-	16	-	1	-	-	-	-	-	26	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	8	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	1	-	5	2	1	-	5	2	5	1	13	-	2	-
Skarlagensfeber	22	-	66	-	72	2	137	3	44	1	3	-	1	-	13	-	19	-
Mæslinger	-	-	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	34	2	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	26	3	99	3	15	4	5	-	5	1	8	1	38	1
Barselfeber	-	-	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, septhæmi	3	-	-	-	1	-	12	2	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Rosen	-	-	3	1	14	1	39	2	-	-	6	-	4	-	3	1	23	-
Røde hunde	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	3	-	1	-	1	-	139	-	1	-	-	-	-	-	1	-	26	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	41	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	2	-	8	-	215	2	257	-	6	3	3	-	1	1	5	-	423	2
Akute katarrer i aandedrætsorg.	31	1	71	10	14	11	2394	19	5	5	46	3	47	-	304	2	113	5
Influenta	23	-	1	-	22	-	84	-	-	-	13	-	-	-	1	-	58	4
Lungebetændelse	20	6	21	8	45	8	194	6	6	5	23	6	10	1	82	10	63	6
Pleurit	7	-	7	-	37	1	91	1	-	-	5	-	16	1	15	1	38	3
Gigtfeber	7	-	5	-	28	-	86	-	1	-	10	-	6	-	14	1	61	1
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
Akut diarré (kolerine)	20	1	33	-	123	2	870	19	3	-	17	1	17	1	61	-	212	8
Skjærbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	1
Tilsammen	143	8	217	19	636	30	4474	57	87	21	137	12	113	6	580	18	1190	32

Veneriske sygdomme.

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:					
		2	3	4	5	8	9
		Egersund.	Sandnes.	Stavanger stads- fysikat	Stavanger læge- distrikt.	Karmøen.	Hauge- sund.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar.....	10	-	1	8	-	1	-
Syfilis, konstitutionel.....	82	-	-	58	-	1	23
— hereditær.....	6	-	-	5	-	1	-
Gonorré, uretrit.....	281	7	15	213	2	1	43

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sogndal	50	5	8	42
Sogndal ladested	2	-	-	2
Bygder	48	5	8	40
Egersund.....	146	27	19	127
Egersund ladested	37	6	6	31
Bygder	109	21	13	96
Sandnes.	160	30	30	130
Sandnes ladested	37	6	8	29
Bygder	123	24	22	101
Stavanger stadsfysikat... ..	409	89	57	352
— lægedistrikt	87	25	21	66
Finnø	60	14	12	48
Sand	84	15	6	78
Karmøen	147	23	18	129
Skudeneshavn ladested.....	11	2	-	11
Kopervik —	7	1	2	5
Bygder	129	20	16	113
Haugesund	147	34	32	115
Haugesund by	82	20	21	61
Bygder	65	14	11	54
Stavanger amt	1290	262	203	1087
Derav i byer	585	124	94	491
— - bygder	705	138	109	596

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og av protokollerne utgaaede tilfælder av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 20,3 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 24,1 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttækning ved bækkenendeleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.	Mødre	Børn.		Moder.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	133	¹⁾ 1	²⁾ 134	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhet	10	-	10	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sterkt ødem av fødselsdelene	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med panden fortil	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	7	-	-	-	-	³⁾ 1	-
Hydrokefalisk fosterhode	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor capitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	4	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Ascites hos fosteret	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dødt foster	-	-	-	-	-	-	-	1	-	⁴⁾ 1	-	14
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgit indikation	8	-	⁵⁾ 9	-	2	2	-	4	⁶⁾ 5	-	-	-
Tilsammen	166	1	166	4	13	11	2	6	6	1	1	14
	167		170			13			7			

9

¹⁾ Dødsårsak: barselfeber. ²⁾ Ved 2 tvillingfødsler forløstes i det ene tilfælde begge børn ved tang; i det andet tilfælde, hvor kun det første barn forløstes ved tang, er utfaldet for moren (lev.) opført under uttækning. ³⁾ Død 5 dage efter forløsningen antagelig av peritonit. ⁴⁾ Forløst ved tang paa sætet. ⁵⁾ Herav en første tvilling; den anden forløst ved vending, hvor utfaldet for moren (lev.) er opført. ⁶⁾ Herav en første tvilling; den anden forløst ved tang, hvor utfaldet for moren (lev.) er opført.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste dogn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Sogndal	146	1	77	9	-	-	3	-	-
Sogndal ladested	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Bygder	143	1	75	9	-	-	3	-	-
Egersund	357	7	163	15	2	-	3	-	-
Egersund ladested	74	3	38	4	-	-	1	-	-
Bygder	283	4	125	11	2	-	2	-	-
Sandnes	508	7	238	34	3	2	15	-	-
Sandnes ladested	92	-	43	5	-	1	-	-	-
Bygder	416	7	195	29	3	1	15	-	-
Stavanger stadsfysikat ..	1009	34	440	65	4	-	5	1	1
— lægedistrikt ..	303	6	161	27	2	-	3	1	-
Finnø	258	7	143	11	-	1	3	-	-
Sand	206	8	144	14	5	-	2	-	-
Karmøy	386	5	174	13	1	3	5	2	-
Skudeneshavn ladested ..	34	-	15	2	-	-	1	2	-
Kopervik — ..	36	-	8	2	-	-	-	-	-
Bygder	316	5	151	9	1	3	4	-	-
Haugesund	588	14	295	30	4	1	46	-	-
Haugesund by	278	7	128	21	1	-	18	-	-
Bygder	310	7	167	9	3	1	28	-	-
Stavanger amt ..	3685	88	1779	215	20	6	71	4	1
Derav i byer	1526	44	674	99	5	1	25	3	1
— bygder	2159	44	1105	116	15	5	46	1	-

var forholdet henholdsvis 21,2 pct. og 25,3 pct., for bygderne 19,6 pct. og 23,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa side 128. — Fra Finnø berettes, at antallet av dødsfald av tuberkulose har været betydelig lavere end aaret forut, og at man vistnok trygt kan gaa ut fra, at der blandt dødsfaldene uten kjendt aarsak neppe findes noget av denne sygdom. Det hygieniske tilsyn bidrar utvilsomt til en mere gjennomført renlighet i hjemmene. (Frisak). I Sand distrikt er de mest hjemsøkte strøk Erfjord sogn av Jelse samt herrederne Saude og Vikedal (med undtagelse av Imsland sogn). (Østvold) Fra Karmøy skrives: Forhaabentlig vil det snart oprettendes tuberkulose-pleiehjem i Haugesund kunne avhjelpe savnet av et godt forpleiningssted for mange tæringspatienter, hvis forhold i hjemmet gjør en fortsat forbliven der betenkelig for omgivelseerne. Men kun undtagelsesvis kan der bli tale om indlæggelse fra disse distrikter, hvor evnen til at bekoste denslags ofte langvarige ophold som regel er liten. (O. H. Dietrichson).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. I Sogndal gik der utover vinteren og vaaren en sterk religiøs vækkelse. Der avholdtes daglig opbyggelser med paafølgende saakaldte «bønnemøter», som var av en overmaade paagaaende karakter og ofte varte til langt paa nat. At dette maatte ha en oprivende virkning paa sensible naturer vil være selvsagt. Der optraadte da ogsaa 2 tilfælder av sindssygdøm som følge derav. (Wingard). I Egersund distrikt forpleiedes 69 syke, hvorav 67 med statsbidrag; 21 av disse var hjemme-hørende i distriktet; 8 var fra andre amter (Nedenes samt Lister og Mandal). De fleste forpleies i Nærbø og Varhaug, hvor der er 3 kolonier for mænd med 3—7 syke i hver, samt 2 for kvinder med 4 syke i hver; forøvrig er patienterne enkeltvis eller 2 sammen anbragt omkring paa gaardene. Forpleiningen er overalt forsvarlig. (Pihl).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 205 saadanne, nemlig i Egersund 22, Sandnes 18, Stavanger by 73, Finnø 13, Sand 2, Karmøen 9 og Haugesund 68. Indikationer og utfald vil sees av tabellen paa side 129.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde ifølge presternes opgaver 6 kvinder; lægerne har opgit 1 dødsfald av barselkrampe, 1 av emboli og 2 av livmorbristning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa foregaaende side.

For det hele amt blir der saaledes et overskud av 1906 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 48,3.

De **hyppigste dødsarsaker** var:

Dødsarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	262	124	138
Alderdomssvakhet	167	53	114
Kræft (cancer og sarkom)	96	36	60
Tuberkulose utenfor lungerne	91	42	49
Organisk hjertesygdom	68	32	36
Akute katarer i aandedrætsorganerne	56	28	28
Lungebetændelse	56	15	41
Hjerneslag	45	23	22
Morbus Brighti	39	14	25
Medfødt svakhet	38	19	19

Om **veirliget** anføres fra Sogndal: Vaaren var kjølig og tør, sommeren og høsten med adskillig nedbør. Ved juletider indtraf et snefald, hvortil man ikke hadde hat noget sidestykke paa 30 aar. Utbyttet av saavel jordbruket som fiskerierne var godt. (Wingard).

Levemaate og hygieniske forhold. I Sogndal er levemaaten — med al den gode melkemat og det kraftige havrebrød — gjennemgaaende sund, og usedvanlig mange opnaar en høi alder i dette distrikt. Øl av hjemmelavet malt brygges endnu mangesteds til onnetiderne. Kaffe er almindelig overalt, men drikkes temmelig tynd til daglig bruk; paa flere avsidesliggende heiegaarder brukes gjerne kaffe, kocht paa gruten, 4 ganger daglig i den travle aarstid, og den

har da navn efter de forskjellige styrkegrader; det første opkok (til frokost) kaldes som det bedste ogsaa «sterkan-fuus», hvilket utpaa formiddagen bare paaeheldes mere vand og kokes under navn av «klem-etter»; nyt opkok paa samme grut til middag har benævnelsen «piskan-dørr», og det 4de og sidste, der anvendes til eftasverd, kaldes «sokkevatn» paa grund av den umiskjendelige farvelikhet med det vand, hvori man har skyllet sine skidne strøpesokker! (Wingard).

I Stavanger by blev der ifølge opgave fra stadsingeniørens kontor av nye gater oparbeidet 25 løpende meter, av kloaker 828 l. m., samt av rendesten og fortaug 210 l. m. (Den samlede længde av brolagte gater er 4 684 m., av kloaker 41 200 m. og av hellelagt fortaug 20 398 m.). Av nybygning var der 12 træhus og 28 murhus. Arbeidsforholdene utover vinteren var mindre gode, undtagen ved de hermetiske og mekaniske fabrikker, som har har overflod av arbeide. For drik og gateorden indsatte 619 personer. (Zimmer).

I Sand distrikt holdtes for første gang i Ryfylke et inden amtet ambulerende kjøkkenhavekursus, væsentlig for piker; og om høsten blev der git undervisning i at tilberede de avlede grønsaker. Heri deltok hver dag ogsaa mange gifte kvinder, som baade fik anledning til at se paa tillagningen og at smake paa retterne. Dette praktisk anlagte kursus vil bidra adskillig til, at matstellet her-efterdags blir bedre paa gaardene, hvor endog en liten tarvelig kjøkkenhave hittil har hørt til de sjeldne foreteelser. (Østvold).

Fra Skudeneshavn (Karmøen) skrives: Vaarsildfisket slog noksaa bra til, men torskefisket var ikke rart; sommerfisket efter sild og makrel blev en skuffelse, og det daglige fiske hindredes meget av storm. Islandsfisket, der er en meget vigtig bedrift for dette sted, gav derimot godt utbytte. Utvandringen er overordentlig stor og almindelig; den synes at være nødvendig; de ældre, som utvandrer med sin familie, reiser fordi de maa, da de ikke kan klare sig hjemme; og de unge drar ut for at samle en liten kapital eller for at bryte sig en bane. Hver vaar gaar derfor et stort træk vestover, men hver høst kommer ogsaa en hel del hjem igjen. Næsten hver eneste helsig mand fra disse kanter har enten faret tilsjøs eller opholdt sig i Amerika. (E. Jensen).

I Haugesund har man kjøpt et meget stort areal omkring Eivindsvandet, hvorfra byen forsynes med drikkevand. Man vil derved sikre vandet mot tilsig fra dyrket mark og beboet hus. I en ny opført torvhal avholdes auktioner over landbruksprodukter; herved, i forbindelse med 2 faste torvdage om uken, har gaardbrukerne nu sikker avsætning paa sine varer, og dette har ledet til, at grønsaker benyttes langt mere i husholdningerne, end hvad tilfældet var for bare et par aar siden. (Caspersen).

Paa sykehuset i Egersund behandledes 70 patienter; ved siden av dette er der en desinfektionsanstalt med dampkjele og træskap. Fast desinfektør er ansat i Egersund, Nærbø og Varhaug, samt Bjerkreim og Helleland. I Stavanger er byens kommunale samt amtets sykehus beliggende; for epidemiske sygdomme benyttes Bjergsted lasaret; endvidere er der et katolsk sykehus (St. Franciscus' hospital). I Aakre og Skudeneshavn (Karmøen) er der for vaarsildavgiftsfondets regning leiet sykehus, der kun brukes i fisketiden. I Kjøpervik er der et litet isolationslokale med 2 à 3 senger samt desinfektionsanstalt. I Skaare herred, like ved Haugesund bys grænse, har vaarsildavgiftsfondet et sykehus for fiskere og sildearbeidere; det er utvidet med 3 værelser i en fløybygning til isolation av smitsomme syke; et par værelser utleies til Haugesund kommune til bysykehus; kommunen disponerer ogsaa over epidemiavdelingen, naar denne ikke er optat av fondets syke.

Badeindretninger. Ved sykehuset i Egersund findes varmtbad med dusj, aapent 2 dage i uken; ved fajansefabrikken er der varmt bad og dampbad for dens funktionærer og arbeidere; desuten havest et offentlig sjøbadehus. Paa

Nærbø meieri findes varmtbad med dusj og i Sandnes distrikt 2 badeindretninger ved uldvarefabrikkerne i Gjesdal og Time. I Stavanger by er der et varmtvands- og et koldtvarmbad. I Skudeneshavn (Karmøen) haves et litet badehus for sjøbad og varme karbad samt en privat badstue; den sidste har stadig været drevet med tap og har det sidste halvaar været lukket. I Haugesund er der en anstalt for kar- og dampbad ved dampvaskeriet.

Om amtets **apoteke** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Stavanger amt	97	2670
Sogndal	¹⁾ 5	176
Egersund	²⁾ 5	347
Sandnes	³⁾ 8	325
Stavanger stadsfysikat	14	398
— lægedistrikt	⁴⁾ 5	184
Finnø	⁵⁾ 10	241
Sand	⁶⁾ 4	152
Karmøen	⁷⁾ 13	335
Haugesund	⁸⁾ 33	512

¹⁾ Sogndal ladested 1, Sogndal 1, Lund 1, Heskestad 2. ²⁾ Egersund ladested 2, Egersund 1, Nærbø 1, Varhaug 1. ³⁾ Sandnes ladested 2, Høiland 2, Klep 2, Time 1, «Høgsfjord» 1. ⁴⁾ Hetland 3, Haaland 2. ⁵⁾ Remmes 1, Finnø 2, Strand 1, Aardal 1, Hjelmeland 2, Nerstrand 2, Sjernørø 1. ⁶⁾ Jelse 2, Sand 1, Vikedal 1. ⁷⁾ Skudeneshavn 2, Skudenes 2, Aakre 4, Avaldsnes 3, Bokn 2. ⁸⁾ Haugesund 24, Skaare 2, Torvestad 3, Skjold 2, Vass 2.

I anledning av Stavanger helseraads forbud mot bruk av konserverings-salt til næringsmidler er uttagne prøver av saadanne blit undersøkt og overtræderne av forbudet forelagt mulkt, deriblandt en forsender av et parti lever til Kristiania, fra hvis helseraad der var inkommet anmeldelse om forholdet. — Opstilling av hester paa et ikke brolagt stykke av torvet blev forbudt; likeledes salg av levende fisk fra baat ved torvebryggen i den tid, mudring og sænkning av sten til kai-anlægget foregaar. I anledning av gjentagne klager fra naboerne over stank fra den kemiske fabrik har helseraadet lat foreta ukentlige undersøgelser og tilholdt fabrikkens at la en kyndig kemiker gjennomgaa fabrikationsmetoden; denne skulde imidlertid ifølge uttalelse fra hr. professor Hiortdahl, til hvem fabrikkens hadde henvendt sig, ikke avstedkomme videre ulemper. Et uheld med maskineriet, hvorved en del raaprodukter blev henliggende nogen dage, forårsaget sterk stank inden bortfjernelsen, som straks blev paabudt. Alle byens skomakerverksteder blev i aarets løp undersøkt og eierne tilstillet regler for renhold og ventilation. En tuberkuløs spedalsk blev indlagt paa pleiestiftelsen nr. 2.

Kvaksalveri. I Sogndal distrikt hadde en mand, der reiste som emis-sær for den saakaldte «Kinaforbundsmission» (ikke at forveksle med «Kinamissionen») etablert 2 utsalg for en «magnetic oil» av eget fabrikat, som han for-øvrig gjorde propaganda for. En anmeldelse til politimesteren i Rogaland om forholdet som antagelig stridende mot «lov om arkana» av 16de mai 1904 «ledet ikke til nogen strafferetslig forføining». (Jfr. «Tidsskrift for den norske lægeforening» for 1906 side 424 og noten side 426).

XII. Søndre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Søndre Bergenhus amt		15606,40	132 687	37	88	71
Haugesund	Sveen Vikebygd	130,84 83,39	1 847 1 075	- 1	2 1) ¹⁾ 2	1 1
1. Indre Søndhordland		1 094,72	8 282	2	6	4
	Skaanevik Etne Fjelberg	588,27 318,01 188,44	2 894 2 044 3 344	1 - 1	3 1 2	1 1 2
2. Ytre Søndhordland		602,51	10 416	3	13	8
	Stord Valestrand Finnaas Fitjar	135,34 58,81 225,15 183,21	2 293 993 4 736 2 394	3 - - -	3 3 4 3	1 1 4 2
3. Tysnes		1 042,50	9 040	3	9	9
	Tysnes Kvinnherred	260,59 781,91	4 215 4 825	2 1	4 5	4 5
4. Indre Hardanger		5 551,45	9 958	5	7	6
	Ullensvang Ulvik Granvin Eidfjord Røldal	2 583,94 841,42 189,04 1 269,20 670,85	5 311 1 535 1 227 1 077 808	3 2 - - -	3 1 1 1 1	2 1 1 1 1
5. Ytre Hardanger		877,34	7 758	3	4	4
	Strandebarm Varaldsø Jondal Vikør	108,87 81,58 233,07 453,82	1 592 803 2 001 3 362	1 - 1 1	1 1 1 1	1 1 1 1
6. Voss		2 073,52	11 942	3	3	2
	Voss Ævanger Vossestranden	928,01 590,55 554,96	7 850 2 092 2 000	3 - -	1 1 1	. 1 1
7. Søndre Midthordland		995,43	15 050	7	8	7
	Fuse Haalandsdalen Strandvik Os Fane	102,31 102,53 160,81 411,75 218,03	1 069 628 1 795 5 009 6 549	- - 2 3 2	1 1 2 2 2	1 1 2 2 1

¹⁾ En av disse praktiserer ikke.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder og dele derav.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb 1900.	Antal læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaktmødre.
8. Nordre Midthordland		433,22	19 808	¹⁾ 2	9	7
	Sund	94,40	2 172	-	1	1
	Austevold	82,47	2 368	-	2	2
	Fjeld	141,20	3 281	-	2	2
	Askøen	93,78	7 360	1	3	2
	Aarstad	21,37	4 627	-	1	-
9. Osterøen		1 561,93	17 276	5	12	10
	Haus	200,13	5 036	2	2	2
	Bruvik	392,26	4 243	1	3	3
	Hosanger	804,09	3 455	1	4	3
	H a m m e r	90,27	2 888	1	2	1
	Aasene	75,18	1 654	-	1	1
10. Alversund		242,79	7 323	¹⁾ 1	4	4
	Alversund	105,58	3 108	-	2	2
	Herlø	112,33	3 322	-	2	2
	Hjelmen sogn av Manger	24,88	893	-	-	-
11. Lindaas		913,76	12 912	2	9	8
	Rest av Manger	94,18	4 267	1	3	2
	L i n d a a s	276,52	6 422	1	5	5
	Masfjorden	543,06	2 223	-	1	1

¹⁾ Distriktslegen bor i Bergen.

Sundhetstilstanden synes i det hele tat at ha været nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælder anmeldtes ialt 3 755 med 292 dødsfald mot henholdsvis 3 315 og 223 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 898 eller 14,0 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (135 600). I 1905 var dødeligheten 13,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 136 og 137, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 108 tilfælder. I Indre Søndhordland indtraf ett, der endte dødelig, paa Kvitevold i Fjelberg; det var hos en pike, som var kommet syk hjem fra Haugesund. Ogsaa i Ytre Søndhordland forekom kun ett tilfælde, der likeledes hadde letal utgang. I Nordre Midthordland, hvor sygdommen fik stor utbredning, anmeldtes i midten av april det første tilfælde hos en tilreisende fra Trondhjem; vedkommende var syk for ankomsten og blev indlagt paa sykehus. Det næste anmeldtes i slutten av mai; det var hos en sypike, som bodde hos sine forældre i Solheimsviken, men ellers hele dagen var beskæftiget i Bergen, hvor hun antagelig har faat smitten; hendes far fik syg-

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfeber	108	16	108	9	3	2	2	2	8	11	31	13	5	9	13
Cerebrospinalmeningit	5	3	4	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	-	-
Akut poliomyelit	5	-	5	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	-
Skarlagensfeber	164	8	164	33	19	15	23	9	4	10	11	1	7	18	14
Mæslinger	70	5	70	-	1	-	-	-	-	1	14	21	10	11	12
Difteri (croup)	231	24	231	36	15	17	32	22	8	17	18	17	22	15	12
Blodgang	13	-	13	1	-	5	1	1	1	2	-	-	2	-	-
Barselfeber	13	6	11	2	1	2	-	1	2	1	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	19	10	11	2	1	-	1	1	1	-	1	1	1	1	1
Rosen	50	5	50	8	2	3	2	4	5	6	6	5	2	3	4
Røde hunde	12	-	12	4	-	-	2	5	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	15	-	15	1	3	-	-	-	-	2	1	2	-	-	6
Kusma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Kikhoste	471	48	466	78	55	48	35	26	9	18	24	31	40	38	64
Akute katarrer i aandedræts- organerne	1277	57	1250	163	94	98	104	101	123	110	67	70	70	90	160
Influenza	195	1	195	24	10	16	19	16	14	16	2	16	15	12	35
Lungebetændelse	382	72	382	67	23	22	51	38	22	13	11	19	43	35	38
Pleurit	154	8	150	13	18	10	15	17	11	14	13	9	7	13	10
Gigtfeber	167	13	164	9	22	13	14	15	13	16	17	11	8	15	11
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Akut diarré (kolerine)	396	15	396	19	12	10	20	33	25	45	77	67	36	30	22
Skjorbuk	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	4	1	4	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																							
			1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Sveen og Vike- bygd herreder.		Indre Sønd- hord- land.		Ytre Sønd- hord- land.		Tysnes.		Indre Hardan- ger.		Ytre Hardan- ger.		Voss.		Søndre Midt- hord- land.		Nordre Midt- hord- land.		Osterøen.		Alver- sund.		Lindaas.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	6	1	2	-	65	9	15	1	4	1	14	2
Cerebrospinalmeningit. .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	17	-	13	-	25	2	6	-	3	-	5	-	12	-	40	2	27	4	5	-	11	-
Mæslinger	-	-	14	1	54	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	3	1	1	-	3	-	2	1	3	1	11	1	5	-	99	10	79	4	10	1	15	5
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	2	1	2	1	1	-	2	1	-	-	-	-	1	1	3	1	-	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1	4	1	2	-	-	-	5	4	1	1	2	2	2	1
Rosen	1	-	-	-	3	1	7	1	9	1	5	-	4	-	2	1	3	-	6	1	1	-	9	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	1	-	9	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	51	1	28	-	35	8	78	-	7	1	42	7	142	10	11	9	52	-	5	5	20	7
Akute katarrher i aande- drætsorganerne	7	-	35	-	44	3	42	5	323	5	54	-	116	7	210	15	16	11	397	8	3	1	30	2
Influenza	3	-	27	-	2	-	19	-	29	-	7	-	22	-	53	-	4	1	28	-	1	-	-	-
Lungebetændelse	14	1	11	6	33	13	34	8	18	3	22	7	26	3	63	10	21	9	105	8	4	1	31	3
Pleurit	1	1	11	-	9	-	11	-	26	1	1	1	16	-	13	2	1	1	59	2	2	-	4	-
Gigtfeber	2	-	5	1	12	4	16	-	21	-	8	-	24	1	25	3	3	2	43	1	2	1	6	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine). .	2	-	11	3	5	-	20	2	115	-	32	1	24	-	96	2	3	3	75	3	2	1	11	-
Skjorbuk	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte). .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-
Tilsammen	30	2	189	14	209	27	215	27	641	12	164	13	307	20	631	45	278	63	896	35	41	13	154	21

dommen og desuten 6 andre i samme hus, hvor der ialt bodde 5 familier; nogen av mandfolkene arbeidet ved Bergens mekaniske verksted, hvor blandt ca. 800 mand 24 fik sygdommen i tidsrummet fra begyndelsen av juni til begyndelsen av september. Da det ved indgaaende undersøgelser var bragt paa det rene, at disse tilfælder ikke kunde tilskrives drikkevandet ved verkstedet, blev det paabudt, at drikkekopper, vandkraner og dørvidere hyppig skulde rengjøres, og at arbeidere, som led av hodepine og diarré, straks skulde henvende sig til læge; og dermed stanset epidemien ved dette verksted. Forinden hadde imidlertid nogen arbeidere bragt sygdommen videre. Saaledes smittet én, der bodde paa Vognstølen ved Landaas i Aarstad, foruten sin kone og 2 av børnene ogsaa et par børn, der tilhørte en anden familie i samme hus; og da konen og børnene var indlagt paa sykehus, flyttet han trods forbud med de 2 gjenværende børn til en søster, som bodde ret over paa den anden side av Landaasveien og smittet her hele familien (mand, kone og 3 børn), foruten at hans egne børn indsygnet straks efter flytningen. Et stykke nedenfor i et hus ved en bæk, der løper forbi de nævnte smittede hus, fik et par gutter sygdommen og derpaa deres far, som delte seng med dem. Herfra synes smitten at være kommet til Fløbakken og derfra til Møllendal. Ialt kunde 23 tilfælder med stor sandsynlighet føres tilbake til en enkelt verkarbeider som smittekilde. Antagelig foranlediget ved smitte i Bergen indtraf endnu nogen tilfælder i Aarstad, samt i Askøen ett paa Florvaag, og flere i et hus paa Kleppe samt ett hos en arbeider ved Laksevaag verksted. Belært av erfaring, blev hos den sidste alt hans verktois desinficert og i det hele tat de samme paalæg gjennomført som ovenfor nævnt ved Bergens mekaniske verksted; der indtraf heller ikke flere tilfælder ved Laksevaag verksted. (Falkenberg). I Osterøen forekom i begyndelsen av aaret 8 tilfælder paa Fjeldskaal i Hosanger; en sykepleierske fra Bergen maatte overta pleien, da der av husets folk kun var en gammel bedstemor tilbake, som var frisk; smitten skrev sig antagelig fra Mjøs, hvor der før nogen uker siden hadde været et tilfælde av nervefeber, og hvor konen paa Fjeldskaal hadde været i besøk; hun døde pludselig av en voldsom tarmblødning efter kun at ha været litt syk nogen dage. Utpaa sommeren blev 2 angrepet ved Eidsvaag fabrikk i Aasene; den ene reiste hjem til Tvenestveit i Haus, hvor streng avsondring blev gjennomført, den anden indlagdes paa Bergens sykehus, og paa fabrikken foretoges stor rengjøring. Paa Flataas i Hosanger indtraf 5 tilfælder; de 2 først angrepne hadde kort forut opholdt sig et par dage i Bergen. (Thesen). Ogsaa fra Alversund og Lindaas anføres Bergen som smittekilde. Av de 4 tilfælder i førstnævnte distrikt var de 3 i én familie. I Lindaas forekom sygdommen kun paa gaarder, hvor den hadde optraadt de nærmest foregaaende aar; der var dog den forandring til det bedre, at mens den i 1900—1904 optraadte som gaardepidemier, viste den sig i 1905 og 1906 kun i enkelte hus uten at spre sig til andre i nabolaget. (Sev. Lange).

Av **poliomyelitis** sees anmeldt i alt 5 tilfælder. Fra Ytre Søndhordland er opført under denne diagnose et tilfælde, der indtraf i første halvdel av juni hos en 12 aar gammel gut, og var endt dødelig inden lægens ankomst; sygdommen hadde været i 8 dage, og var begyndt med hodepine og frysninger; efter 4 dages eufori indfandt atter hodepinen sig ledsaget av smerter i nakken og ryggen samt bakoverbøining av hodet; de sidste to dage en enkelt brækning; ingen lammelser iagttat; fuld bevissthet den hele tid. (C. Heitmann). I Indre Hardanger indtraf paa en gaard 2 tilfælder; begge kom sig, men den ene, en 6 aarig pike, hadde endnu ikke opnaadd fuld førlighet i benene (G. Andersen). Paa Varaldsøen (Ytre Hardanger) forekom i februar et tilfælde hos en mand, der efter at ha vasset under tømmerfløtning fik en «sterk forkjøling», hvorefter der kom parese av høire arm samt anæstesi av nerv. trige-

minus og paralyse av nerv. abducens paa venstre side; dette tilfælde blev i begyndelsen antat for at skyldes refrigeriet, men i aarets løp iagttoges i nabolaget enkelte spredte tilfælder, der henledet tanken paa cerebrosppinalmeningitens og poliomyelitens smittestof; samtidig forekom spredte tilfælder av herpes zoster, som man jo i gamle dage satte i forbindelse med cerebrosppinalmeningit. I juni dukket der op et tilfælde paa Tveit i Tørvikbygden (Jondal) hos en arbeider ved et veianlæg i Strandebarm. (Jfr. M. B. for 1905) (A. Olsen). Fra Nordre Midthordland skrives: I Solheimsviken blev en 13 aar gammel gut, søn til en verksarbeider, pludselig syk paa skolen; han hadde hodepine, brækning, til dels blodig, og derpaa kramper, indtil han døde den følgende dag. (Falkenberg). I Manger (Lindaas distrikt) forekom paa langt fra hinanden liggende gaarder nogen faa tilfælder, der kunde henlede tanken paa poliomyelit; nogen sikker diagnose kunde dog ikke stilles, da symptomerne var saa litet uttalt. (Sev. Lange).

Skarlagensfeber optraadte i Indre Søndhordland paa nabogaardene Lauviken, Ebne og Sandvik paa Skaanevikstranden og i Ytre Søndhordland i Valestrand. I Tysnes iagttoges et enkelt tilfælde paa Vermedal, senere flere paa Reksteren; her hadde sygdommen været paa Gjovaag et par maaneder inden lægen fik kundskap derom; den utbredte sig til Bruutveit, Hope, Vernøen og Haukefær, samt Tveit og Vatnerø; smitten hadde sandsynlig bygningsmænd fra Opdal bragt til Gjovaag. (F. Mørch). I Indre Hardanger forekom sygdommen paa Huse i Kinservik og Kolgrævna i Ullensvang; i Vikør (Ytre Hardanger) anmeldtes 3 tilfælder; sygdommen var ledsaget av conjunctivit; i ett tilfælde iagttoges spredte papelgrupper paa ganen. (A. Olsen). I Nordre Midthordland var sygdommen en fortsættelse fra forrige aar væsentlig paa Laksevaag, Damsgaard, Solheimsviken, Landaas og Fløen; fra Loddefjord i Askøen overførtes den til Olsvik og Skiftesvik, og fra Knapskog i Fjeld til Ulvesæter og Aagotnes. — I Osterøen viste sygdommen sig i Aasene paa Erviken og Morvik, og i Bruvik paa Bøge og Ytre Bruvik; i slutten av aaret optraadte den yderst voldsomt i et par familier paa Bjørsvik i Hosanger; til møllen sammesteds var der like forut kommet et parti rug fra Odessa, og det er sandsynlig, at begge familiefædre, der førte kornskuterne, har bragt smitte hjem fra kornlasten; 4 av de angrepne døde efter 1 à 2 døgn's sygdom; utenfor disse 2 familier blev ingen angrepne paa Bjørsvik. (E. Thesen). Fra Alversund anføres, at de anmeldte tilfælder paa langt nær svarer til det virkelige antal angrepne, idet denne sygdom likesom differi kun anmeldes, naar man blir skræmt op av et særlig ondartet tilfælde i nabolaget; man frygter nemlig for at bli isolert og negtet melkesalg og skolegang; hele grænden vil derfor være smittet, før distriktslægen tilkaldes, og vore forholdsregler mot utbredning av smitten saaledes meget ofte være unyttige. (Fretheim). I Lindaas indtraf endel meget lette tilfælder paa en gaard i Lygre sogn, men intet kom under behandling. (Sev. Lange).

Av **mæslinger** optraadte en begrænset epidemi paa Borgundøen i Fjellberg (Indre Søndhordland), og i Ytre Søndhordland paa Bømmeløen søndenfor Kuleseidkanalen; her forekom den paa alle gaarder like til sydspidsen. (C. Heitmann).

Difteri hadde stor utbredning særlig i bygderne omkring Bergen. I Indre Søndhordland og Tysnes optraadte 3 spredte tilfælder i hvert distrikt; serum anvendtes. I Indre Hardanger forekom sygdommen paa Kvamdal og pladsen Faarevik i Kinservik, og i Ytre Hardanger indtraf foruten et tilfælde i Øistesø 2 paa forskjellige steder i Strandebarm; her hadde hundene lekt med hinanden, hvorefter den, der hørte hjemme paa det sidst angrepne sted, hadde ligget paa trøien til den gut, som et par dage efter fik syg-

dommen. Tilfældet i Øistesø var uten tvil smittet av en person, som hadde pleiet en differipatient i Bergen, og hos hvem der uker efter kunde paavises differibaciller i tonsillernes krypter. (A. Olsen). I Nordre Midthordland vandt sygdommen stor utbredning; i Fjeld var den en fortsættelse fra foregaaende aar med nogen tilfælder paa Angeltveit, Aagotnes og Landro, samt i Askøen paa Haugland, Breivik og Hetlevik; senere viste den sig paa øen Stolmen; til Haak-hellen ved Alvøen kom en pike syk hjem fra Bergen. Paa Laksevaag, hvor der ialt indtraf 40 tilfælder, kunde de syke ikke avsondres, da Askøen mangler isolationslokale, og man paa grund av sygdommens store utbredning i Bergen ikke kunde motta dem paa denne bys sykehus; skolen holdtes lukket nogen uker. Paa Kausland, en av difteri hjemsoekt gaard i Sund, viste sygdommen sig med 6 tilfælder. (Falkenberg). I Osterøen forekom den i Fotlandsvaag og paa Bjørsvik (Hosanger); herfra spredte den sig til et par gaarder, men svandt efter bruken av serum som profylaktikum. I Hammer indtraf flere tilfælder paa Salhus, hvorfra smitten bragtes til Eikeland samt til et par familier paa Mjølkeråen i Aasene; paa Salhus fik man for en tid stanset sygdommen ved, at der med amtets og trikotagefabrikkens bistand blev oprettet isolationslokale, og ved at fabrikkens arbeidere blev profylaktisk injicert, men om høsten indfandt sygdommen sig paany hos en familie, hvor den hadde været om vaaren, og fra den smittedes børn i et par familier, der trods forbud hadde besøkt de syke; til Mundal kom smitten sandsynlig gjennem en lægprædikant; paa Hjelmaas var en sildefisker kommet syk hjem. Desuten indtraf nogen tilfælder ved Dale fabrik (Bruvik) og paa Koppen og Hole i Haus Herred. (E. Thesen). I Lindaas kom den et par ganger under behandling ved, at den først angrepne døde; i slike tilfælder faar smitten mindre anledning til at spre sig, fordi omgivelserne blir opskræmt og skyr det smittede hus. (Sev. Lange).

Av **barselfeber**, hvorav der ialt anmeldtes 13 tilfælder, indtraf i Tysnes et med septik og dødelig utgang samtidig med et tilfælde av skarlagensfeber. Et, der endte letalt i Jondal (Ytre Hardanger), antoges ikke at kunne lægges jordmoren til last, da sygdommen hverken før eller siden hadde forekommet i hendes praksis. I Strandebarv iagttoges et heldig forløpende tilfælde av lungeemboli i puerperiet; baktefter utviklet der sig en phlegmasia alba dolens i begge ben. (A. Olsen). I Solheimsviken (Nordre Midthordland) døde en kone, som var naturlig forløst og befandt sig vel indtil 6te dag, da sykepleiersken satte hende en række klysterer; de paafulgtes av frysning og feber. Jordmoren, som i den tid hadde bistaat flere barselkoner, der alle var og blev friske, negtedes at besøke den syke og desinficertes. (Falkenberg).

Kikhoste var meget utbredt og hadde i Tysnes ikke liten indflydelse paa barnedødeligheten. Fra Søndre Midthordland anføres, at pertussin (extr. thymi saccharat.), syntes at ha gunstig virkning med hensyn til at dæmpe hosteanfaldene og avkorte sygdommen. I Gaustad grænd (Alversund) var epidemien ondartet; lungebetændelse var en hyppig komplikation. I Lindaas har befolkningen almindelig den tro, at sygdommen er umulig at behandle; og da forløpet er saa langvarig, har de heller ikke raad til at søke læge. (Sev. Lange).

Av **influenza** sees de fleste tilfælder anmeldt i december; fra Vikebygd berettes, at sygdommen i den maaned var vidt utbredt, men optraadte saa let, at de fleste ikke ænsset den synderlig, og gik oppe. (Kristensen).

I Ytre Hardanger forekom av **lungebetændelse** en begrænset men ondartet epidemi paa Varaldsø. — Et tilfælde av **koldfeber** iagttoges; det var importert fra Vestindien. — **Akut diarré** forekom epidemisk paa Dysvik i Strandebarv og var til dels ledsaget av dysenteriske symptomer, hvilket ogsaa var tilfældet enkelte steder i Vikør. (A. Olsen).

Under diagnose **skjørbruk** er fra Ytre Søndhordland opført et tilfælde hos en ca. 30-aarig kraftig kvinde, som 19de mai klaget over febersymptomer og saarhet i munden; 4 dage senere var gingiva ulcerert og blødende, hvorhos der paa laar og lægger var en mængde rødblaa petechier; 26de mai var gingiva gangrænerende, likesaa store flak paa indsiden av kinderne og i mundvikerne. Tungen tør og belagt med brune skorper. Paa sætet endel tørre, gangrænerte hudpartier. Aandedrættet besværet; spyttet citronfarvet. T. 39,5; p. 130. Døde dagen efter. (C. Heitmann).

Mykosis tonsurans, overført fra kjø, forekom ikke sjelden i Tysnes; utslettet blev oftest set paa haandbaken og om haandleddet, samt i et par tilfælder ogsaa i panden. (F. Mørch). Sygdommen forekom ogsaa hyppig i Ullensvang (Indre Hardanger), stadig ved smitte fra syke kreaturer. (G. Andersen).

Epidemisk ikterus optraadte i løpet av sommeren og høsten omkring Nordheimsund (Ytre Hardanger).

Av **fnat** er ialt anmeldt 76 tilfælder, hvorav 49 fra Indre Søndhordland og 14 fra Ytre Hardanger.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av nedenstaaende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:						
		1	2	4	6	8	9	10
		Indre Søndhordland.	Ytre Søndhordland.	Indre Hardanger.	Voss.	Nordre Midthordland.	Ostereen.	Alversund.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel	3	-	-	-	-	1	-	2
— hereditær	3	-	1	-	-	2	-	-
Gonorré, uretrit	29	6	-	19	3	-	1	-

I Aarstad (Nordre Midthordland) hadde et par ældre folk tat et utenfor egteskap født barn i forpleining, da barnets mor hadde erklært, at det ikke led av smitsom sygdom. Barnet fik imidlertid efter pleiemorens sigende saar i mundvikerne og flekker ved sætet, hvorefter der hos hende selv kom et karakteristisk syfilis-utslet over hele kroppen. Hun hadde nemlig efter sedvane i sin mund varmet og myknet den med kavringgrøt og sukker fylgte taate. (Falkenberg).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaaede tilfælder av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde for det hele amt 12,8 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom foraarsakede dødsfald og 15,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Tysnes anføres, at arbeidet mot denne sygdom i det hele synes at gaa jevnt fremover. Man har saaledes flere eksempler paa, at syke, der har været paa et sanatorium, passer godt ikke bare paa sig selv, men faar ogsaa omgivelserne til at være mere renlige og forsigtige. (F. Mørch). I Ytre

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Sveen og Vikebygd herreder...	21	4	2	19
Indre Søndhordland	117	16	14	103
Ytre —	148	17	27	121
Tysnes	128	11	27	101
Indre Hardanger	101	15	12	89
Ytre —	70	13	13	57
Voss	112	15	20	92
Søndre Midthordland	182	16	45	137
Nordre —	255	15	63	192
Osterøen	160	28	35	125
Alversund ..	74	16	13	61
Lindaas	119	24	21	98
Søndre Bergenhus amt.....	1487	190	292	1195

Hardanger har dødeligheten av tuberkulose i de sidste 5 aar gjennomsnitlig utgjort 20,0 pct. av samtlige dødsfald ved sygdom og 20,9 pct af dødsfald ved ikke epidemiske sygdomme, samt 2,5 pro mille av folkemængden. For distriktet i sin helhet har der været antydning til en regelmæssig stigen og synken, hvormot fordelingen paa sognene falder mere ujevnt, hvilket markerer sygdommens gruppevisse optræden omkring de forskjellige smittecentre. (A. Olsen). I Voss synes tuberkulosen at være i tilbagegang, særlig i Evanger og Vossestranden. — Pleiehjemmet, der kan motta 12 syke, har den største del av aaret hat fuldt belæg; ikke faa patienter har været fra andre bygder, hvor intet pleiehjem findes, og mange anmodninger om plads har ikke kunnet imøtekommes. (S. Gjestland). I Nordre Midthordland og Osterøen spores ingen tilbagegang, snarere omvendt; særlig i Bruvik herred har økningen i det sidste været stor. I Alversund er folk ræd smitten og gaar villig med paa en grundig desinfektion, men med den daglige renlighed i de sykes hjem er det kun smaa beyendt. (Fretheim). Ogsaa i Lindaas tar man ganske anderledes fat, naar det gjælder desinfektion efter tuberkulose end ellers. Nogen syke har latt sig indlægge paa sanatorium, men i almindelighet anser folk den slags behandling for faafængt, al den stund den mulige nytte av et saadant ophold allikevel snart gaar tapt, naar den syke kommer hjem igjen; man har simpelthen hverken raad eller anledning til at leve slik, som maa til for at ha fuld nytte av sanatorieopholdet. (Sev. Lange).

En av **spedalskhet** lidende mand indlagdes fra Austevold (Nordre Midthordland) i stiftelse; forøvrig var der i bygderne 5, hvorav 2 nye tilfælder. (Falkenberg). I Lindaas forpleies 6.

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — Ved Dale fabrikssted i Bruvik (Osterøen) optraadte i løpet av mindre end ett aar 8 nye tilfælder. Naar man risikerer at maatte vente uker ja maaneder, inden en syk kan anbringes i asyl, blir situationen ofte fortvilet, naar det gjælder urolige eller farlige patienter. Man faar haabe, at det paatænkte asyl for amtet snarest mulig

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.					Uttrækning ved bækkenendeleie.			Eksvisce-ration.	Efter-byrds-operation.
	Mødre.		Børn.			Mødre.		Børn.			Mødre.		Børn.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Uopg.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	36	1) ¹	33	4	1	-	2) ¹	-	1	-	7	5	2	-	-
Bækkensneverhet	7	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Fare for morens liv	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt isseleie	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	10	-	4	5	1	-	-	-	1	-
Fremfald av navlesnor	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	51	1	46	6	1	14	1	5	9	1	7	5	2	1	7
	52		53			15		15				7			

¹⁾ Uopgit dødsårsak. ²⁾ Dødsårsak: postpuerperal bronkopneumoni.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Sveen og Vikebygd herreder	76	1	56	3	1	1	14	-	-
Indre Søndhordland ...	174	8	128	11	2	2	8	1	-
Ytre —	277	10	170	17	1	1	10	-	-
Tysnes	226	9	135	17	-	1	3	-	-
Indre Hardanger	205	6	131	5	1	2	6	2	-
Ytre —	189	5	108	6	-	2	2	1	-
Voss	294	8	135	17	3	-	7	-	1
Søndre Midthordland ...	399	13	191	27	3	1	4	-	-
Nordre — ..	598	14	299	51	4	2	6	-	-
Osterøen	465	11	230	27	3	1	9	1	-
Alversund	238	4	107	13	1	-	10	1	-
Lindaas	364	8	208	21	2	2	7	-	-
Søndre Bergenhus amt..	3505	97	1898	215	21	15	86	6	1

kommer istand, og at det blir bygget tilstrækkelig stort, saa den aar for aar økede nødtilstand kan bli avhjulpet. (Lærum).

Rakit er i Tysnes den hyppigste barnesygdom; kun faa av de undersøkte børn mellem $\frac{1}{2}$ og 1 aar var fri for tegn paa den. Men der synes ogsaa meget med hensyn til deres behandling; man gaar nemlig ut fra, at de ikke har godt av frisk luft, samt at morsmelken ikke er mat nok for dem, og at de derfor, længe før det er naturligt, maa ha anden føde ved siden av; dennematen blir tygget av moren, bedstemoren eller en tjenestepike; er det flytende saker, gives den av ske, men først efter at ha passert en voksens mund for at faa den rette temperatur. I et tilfælde, som nylig hændte her, viste det sig, at den tjenestepike, som hadde den funktion at mate et litet barn paa denne maate, led av en noksaa langt fremskreden lungetæring. (F. Mørch).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 83 saadanne, derav i Indre Søndhordland distrikt 6, Ytre Søndhordland 5, Tysnes 2, Indre Hardanger 9, Ytre Hardanger 3, Voss 10, Søndre Midthordland 11, Nordre Midthordland 25, Osterøen 5, Alversund 2, Lindaas 5. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Angaaende **jordmørhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av **fødte og døde** sees av ovenstaaende tabel.

Før det hele amt blir der saaledes et overskud av 1607 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 54,2.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 15 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsakerne: barselfeber 6, blødning 3, peritonit 1.

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.
Alderdomssvakhet	322
Lungetuberkulose	190
Kræft (cancer og sarkom)	117
Tuberkulose utenfor lungerne	75
Lungebetændelse	72
Hjerneslag	71
Organisk hjertesygdom	67
Medfødt svakhet	59
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	57
Kikhoste	48

Veirliget var baade sommer og høst ret gunstig for jordbruket, idet utbyttet av høi og korn var som et middelsaars saavel med hensyn til mængde som godhet. Utbyttet av poteter var dog noget under, hvortil kom, at de led adskillig av tørraattenhet. Havnegangene var ikke rare den første halvpart av sommeren, men tok sig senere op. (Wallace).

Om de **meteorologiske forhold** ved Finse station gir paa næste side en tabel, der er utarbeidet av jernbanelæge Alm, opplysning; nævnte station ligger ca 1 250 meter over havet mellem Hardangerjøkulen og Hallingskarvet, og er vistnok det høiestliggende fastbebodde sted i Norge.

Levemaate og hygieniske forhold. I Indre Søndhordland slog vaarsildfisket ved Haugesund godt til; det samme var tilfældet om høsten med brislingfisket; derimot gav laksefisket med kilenøter et daarlig utbytte; der er ikke saa faa her baade av gaardbrukere og andre, som eier og driver notbruk. — Bonden faar sine produkter særdeles godt betalt, og man faar glæde sig over, at han har noget igjen for sit slit og stræv, men de høie priser svir temmelig sterkt i mange husholdninger. (Wallace).

I Tysnes herred er befolkningen gjennomgaaende ædruelig, sedelig og flittig, men arbeidsmetoderne er gammeldagse, og man har ikke let for at ta efter noget nyt. Der er dog nogen foregangsmænd blandt jordbrukerne, og deres eksempel virker vel med tiden. — Med hensyn til renligheten er der meget at rette paa, saavel hvad den personlige kropslige, som hvad renhold av beboelsesrummene angaar; naar der skal desinficeres efter smitsomme sygdomme, faar man ofte fæle ting at se. (F. Mørch). Fra Kvinnherred klages der over befolkningens daarlige og uøkonomiske kosthold; som et bevis herpaa anføres den altfør almindelige fremgangsmaate at sælge sin havre og kjøpe hvetebrød og sukkerbrød istedet; tænderne er elendige og fordøielsen skral især hos kvinderne. Man træf-

Oversigt over meteorologiske forhold i Finse.

	Lufttryk.					Temperatur C.					Vindretning.								Nedbør.		Skydække.	
	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Middels.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	N.	N.E.	E.	S.E.	S.	S.W.	W.	N.W.	Stille.	Mm.		Antal dage.
Januar	646,2	664,0	22	632,9	27	÷ 9,3	÷ 0,8	15	÷ 26,0	22	6	2	2	-	2	1	9	6	3	87,3	21	7,2
Februar	644,0	657,7	5	630,3	28	÷ 9,8	÷ 3,8	18	÷ 18,5	24	4	-	2	10	1	1	1	9	-	68,1	23	7,7
Mars	645,4	661,2	21	624,2	9	÷ 8,9	1,1	7	÷ 26,4	26	5	-	1	2	1	1	5	14	2	83,9	18	6,8
April	655,8	669,5	7	639,0	21	÷ 4,3	8,6	12	÷ 24,0	19	9	3	-	4	1	1	-	10	2	16,1	4	3,7
Mai	654,2	661,6	13	641,0	1	1,7	9,2	5	÷ 8,4	3	5	6	2	8	-	1	2	7	-	77,5	13	7,3
Juni	658,4	665,9	17	644,6	1	5,8	16,8	19	÷ 2,8	14	8	1	2	1	-	-	1	16	1	21,2	4	4,9
Juli	656,2	664,0	31	640,5	21	6,2	14,9	27	÷ 1,0	2	2	2	4	4	4	2	1	11	1	50,3	12	7,1
August	655,0	663,0	1	646,4	20	6,7	18,5	3	÷ 3,0	22	-	-	-	4	3	3	5	16	-	144,9	19	6,3
September	661,1	672,5	18	640,9	6	3,0	14,9	3	÷ 2,8	30	3	2	-	8	-	-	8	9	-	85,8	12	5,8
Oktober	654,7	664,4	9	640,8	15	÷ 0,6	8,5	7	÷ 9,5	14	-	6	7	5	1	3	2	5	2	107,7	17	6,9
November	651,6	662,8	13	634,0	30	÷ 3,6	5,5	23	÷ 16,0	17	-	-	10	3	-	-	7	10	-	91,5	13	8,0
December	647,6	668,8	21	629,9	9	÷ 10,6	1,8	18	÷ 29,9	31	3	6	3	2	1	1	4	8	3	43,2	11	6,1
Hele aaret	652,5					÷ 2,0					45	28	33	51	14	14	45	121	14	877,5	167	6,5

fer dog nu av og til paa tandbørster, likesom enkelte ogsaa har begyndt at søke tandlæge for plombering og indsætning; men da det ofte ikke er saa greit at komme hjemmefra ind til byen, vilde det være meget ønskelig, om man hadde ambulerende tandlæger, som opholdt sig en stund i hver større bygd, saaa den store mængde av tandpatienter kunde faa nytte godt av deres hjælp. — Bonden klager over mangel paa arbeidshjælp, og med rette, thi ungdommen vil heller utvandre til Amerika eller drive sjøen, andre faar godt lønnet arbeide paa fabrikker og skibsverfter; av sidstnævnte er her mange og av de første 2 hermetiske fabrikker, 1 smør-, 1 dunke- og 1 uldvarefabrik. (Vangsnæs).

Fra Finse station ved Bergensbanen (Indre Hardanger) skrives: Levemaaten var som vanlig ganske god og hensigtsmæssig; siden man fik daglige tog fra Bergen like op i høifjeldet, var der betydelig lettere adgang til ferskt kjøt og fisk mot før. — Fra oktober av var man saa at si avspærret fra utenverdenen; man saa da næsten aldrig et fremmed menneske før ved paasketider, og av proviant maatte man ha forsyning til midten av juni. Neurasteni med søvnløshet er hyppige plager her oppe i vintertiden. Ædruelighetstilstanden var gjennemgaaende god, dog plagedes man denne sommer mere end før av ulovlig brændevinshandel, da aulæggets funktionærer ikke kunde avse tid til at motarbeide dette uvæsen, hvortil kommer, at det blandt arbeiderne ansees for en skam at anmelde en brændevinsgank. (Alm).

Fra Søndre Midthordland meddeles, at der ved fabrikken i Sævareid for arbeiderne er opført et kjøkken med spiselokale, hvor de mot en særdeles billig betaling kan faa ordentlig varm middagsmat. — Til de i tidligere beretninger omtalte husflidsprodukter, som forarbeides her, er der i de senere aar kommet kjælker og ski; av sidstnævnte har en mand kunnet arbeide op til ca. 200 par om aaret. (Krüger).

I Osterøen faar man mer og mer sans for betydningen av frisk luft og lys i sine boliger. Fabrikarbeiderne har dog som oftest kun ett værelse, og der er flere familier om ett kjøkken; indtræffer smitsomme sygdomme, sier det sig selv, at de har let for at utbrede sig; isolationslokale burde ved lov paabydes opført ved alle større fabrikker. (E. Thesen). Av Bruviks ca. 4 500 indbyggere er omtrent halvparten beskæftiget ved de 2 store fabriksteder Dale og Vaksdal; de øvrige er bondefolk. Hvad kosten angaar, bestaar den hos de sidstnævnte, som vel mestendels paa vestlandet, omtrent udelukkende av grøt, sild, flabrod og poteter, samt en sjelden gang spekekjøt eller røkekjøt, som det her kaldes. Melken sælges for det meste paa fabrikstederne, hvor bønderne møter op hver onsdag og lørdag med sine produkter, som de faar særdeles godt betalt. — Om sommeren benyttes især i slaatennen meget almindelig en drik som kaldes «blænde»; i en stor træstamp med lok over samles i vinterens løp alle melkerester efter maaltiderne; indholdet kommer snart i meget sterk gjæring og staaar saaledes indtil sommeren, da det blandet med vand benyttes til tørstedrik; smaken er sterk syrlig, omtrent som eddik og vand. — Fabrikarbeiderne holder det for det meste gaaende med kaffe og smørbrød med sirup til alle maal; kun de færreste gir sig tid til at lage ordentlig middagsmat hver dag; hertil falder ogsaa den times tid, de har fri til middag, vel knap, naar som ofte er tilfældet baade mand og hustru er beskæftiget i fabrikken. Paafaldende er tændernes elendige tilstand; paa børnene raatner melketænderne væk længe før fellingstiden, og det er en stor sjeldenhet at træffe en ordentlig og velstelt tandgard i konfirmationsalderen; grunden hertil er vel den ovennævnte uhensigtsmæssige kost samt mangel paa pleie. — Renligheten er gjennemgaaende meget bra i dette herred baade blandt bønder og fabrikarbeidere; i fjøs og stald kunde det dog som oftest være adskillig bedre. — Arbeidernes boliger er nette og pene, ofte med en liten, velstelt have utenfor. Sansen for havebruk har i de senere aar tat sig svært op, især hos de familier, som har

sit eget lille hus, hvilket blir mer og mer almindelig. Ved Vaksdals møllebruk har eieren i løpet av de sidste par aar anlagt en større park med have for sine arbeidere, saaledes at enhver, som ønsker det, faar et stykke, som han kan stelle med efter eget tykke, dog med visse fælles regler; hvert aar skal der utdeles et par præmier til dem, som har været flinkest; bruken av grønsaker i husholdningerne blir paa denne maate fremmet. — Edrueligheten har i de senere aar gjort store fremskridt; det kan jo hende, at en og anden til de store høitider stikker vel dypt i glasset, men ellers næsten aldrig. Antallet av uegte fødsler er forsvindende litet. (Lærum).

I Alversund føres kalv, egg, melk og alt, hvad sælges kan, til byen; kosten bestaar i almindelighet av fisk, fersk eller ophængt nogen tid i luften, bybrød, poteter, kaffe, sirup, grøt; kjøt er en meget sjelden ret, og «eksportsmør» er næringens eneste fedtindhold. «Drik» hersker ikke; utenfor bryllupper og begravelser trakteres i hjemmene som regel kun med kaffe og hvetebrød. Sedeligheten staar høit, naar man tar hensyn til naboskapet med en stor by. (Fretheim).

I Lindaas er det, naar undtages Masfjorden, ikke rart med jordbruket, men der spores dog nogen fremgang. Gaardene er for smaa, til at man kan holde dreng, og sønnerne drar, saasnt de er blitt voksne, enten til Amerika eller til byen. At de store strækninger med udmerket rydningsland skulde tages under dyrkning er ikke at vente, naar det som er indgjærdet er saa vanstelt, som det gjennemgaaende er. Nybygning foregaar stadig, især er Fedje nu aldeles ukjendelig, sammenlignet med før; siden man derute fik regelmæssig dampskibsforbindelse med Bergen og dermed stadig avsætning for fisken, er der foregaat en fuldstændig forandring til det bedre i alle forhold, dog med undtagelse av kostholdet. — Drikfældighet er overalt meget sjelden, og sedeligheten staar høit; man holder fremdeles paa den gamle skik, at forlovede flytter sammen en rum tid før brylluppet, et forhold som ansees for fuldt legitimt. (Sev. Lange).

Sykehus. I Voss distrikt findes et epidemilasaret, et pleiehjem for tuberkulose, samt et leiet lokale til optagelse av patienter med ikke smitsomme, særlig kirurgiske sygdomme. I Søndre Midthordland distrikt ligger i Os Hagevikens kystsanatorium for skrofuløse børn, Askvikens barnehjem, «Splintehjemmet» kaldet, samt et rekonvalescenthjem for ubemidlede kvinder paa Ravneberghaugen; i Fane ligger Ekelunds aadssvakeskole; i Nordre Midthordland distrikt ligger Møllendal sindssykeasyl (privat), og i Osterøen findes ved Arne og Dale fabrikker smaa isolationslokaler.

Badeindretninger. Paa meieriet i Skaanevik (Indre Søndhordland) er indrettet et karbad med styrt. — I Kvinnherred (Tysnes distrikt) er der en liten badstue paa Røirane i Ølve; den benyttes kun hver anden lørdag, men besøkes da flittig av bygdens ungdom; lignende bad tænkes opført paa et par andre steder i herredet. — Ved Vikebygd og Ulvik meierier (Indre Hardanger) er der badeindretninger. Ved Øistesø meieri (Vikør, Ytre Hardanger) er en større badstue opført; man kan der faa badstubad, karbad og dusj; uagtet man fik maskininventar fra en badeinteressert utenbygds mand og tømmeret for en slik fra Hoff-Rosen-Krones skoger i distriktet, beløp det kontante utlæg sig til 1 200 à 1 500 kr. I Voss vil man i den nærmeste fremtid faa et større badehus, hvor der til rimelige priser vil kunne erholdes saavel varme som kolde bad. I Bjørnefjorden, Søndre Midthordland distrikt, ligger Solstrand sjøbad, hvor der om sommeren ogsaa leveres varme bad og dampbad. I Egelandssøen (Fuse) har margarinfabrikken «Björgvin» en særskilt badebygning.

Angaaende amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal Møter.	Vaksinerte.
Søndre Bergenhus amt	67	3609
Sveen og Vikebygd herreder	¹⁾ 4	94
Indre Søndhordland	²⁾ 2	166
Ytre —	³⁾ 6	259
Tysnes	⁴⁾ 3	183
Indre Hardanger	⁵⁾ 1	146
Ytre —	⁶⁾ 3	210
Voss	⁷⁾ 4	341
Søndre Midthordland	⁸⁾ 12	399
Nordre —	⁹⁾ 15	760
Osterøen	¹⁰⁾ 13	569
Alversund	¹¹⁾ 2	73
Lindaas	¹²⁾ 2	409

¹⁾ Sveen 3, Vikebygd 1. ²⁾ Fjelberg 1, Etne 1. ³⁾ Fitjar 3, Stord 1, Finnaas 2. ⁴⁾ Tysnes 2, Kvinnherred 1. ⁵⁾ Eidfjord. ⁶⁾ Vikør 1, Strandebarne 1, Varaldsø 1. ⁷⁾ Voss. ⁸⁾ Os 4, Fuse 1, Strandvik 1, Haalandsdalen 1, Fane 5. ⁹⁾ Aarstad 11, Askøen 3, Austevold 1. ¹⁰⁾ Haus 3, Hammer 4, Hosanger 1, Aasene 3, Bruvik 2. ¹¹⁾ Herlø 1, Alversund 1. ¹²⁾ Lindaas 1, Manger 1.

XIII. Bergens by.

	Flateindhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decbr. 1900.	Antal læger. ¹⁾	Tandlæger.	Jordmødre.
Bergens by	13,55	71 867	66	20	39

¹⁾ Desuten er distriktslægerne i Nordre Midthordland og Alversund bosat i Bergen.

Sundhetstilstanden var i det hele god. Av epidemiske sygdomme med nogen større utbredning forekom difteri og kikhoste, tildels ogsaa tyfoidfeber, mens skarlagensfeber var sjeldnere, likesaa influensa. Vandkopper og gigtfeber viser ikke saa faa angrepne. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 9 311 med 220 dødsfald, mot henholdsvis 10 889 og 280 aaret forut.

Dødeligheten var fremdeles ringe. De dødes antal utgjorde ialt 977 eller 12,2 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (80 200).

Aaret forut var dødeligheten 13,3 pro mille. — Til Bergens helseraad anmeldtes ialt 984 dødsfald, derav 3 med ukjent dødsårsak. Av disse indtraf 9 paa stiftelserne for spedalske, og 26 var utenbys personer, indlagt paa andre hospitaler og paa sindssykeasyler. Paa grund av sygdom døde 943. Dødsfaldenes fordeling paa maanederne vil sees av følgende tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald forårsaket ved sygdom blandt byens indvaanere	911	100	69	86	74	71	62	76	78	66	75	75	79
Utenbys døde paa hospitaler for spedalske	9	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	3
Utenbys døde paa sykehus og i sindssykeasyler	26	3	1	-	4	-	5	5	1	4	-	1	2
Ulykkestilfælder	34	1	5	1	2	4	7	4	2	3	1	2	2
Selvmord	4	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	1
Samtlige anmeldte dødsfald...	984	105	76	87	82	75	76	85	81	74	77	79	87

Den procentvise dødelighet inden de forskjellige aldersklasser vil sees av følgende tabel:

Sum.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	90—100	Uopgitt alder.
984	150	89	50	29	36	84	78	65	90	83	133	89	7	1
i pct.	15,2	9,0	5,1	3,0	3,7	8,5	7,9	6,6	9,1	8,4	13,5	9,0	0,7	0,1
	318 = 32,3 pct.				666 = 67,7 pct.									

Til opplysning om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet hitsættes tabellen paa næste side, sammendraget efter de fra lægerne og sykehusene indkomne maanedslister.

Av **tyfoidfeber** (og paratyfus) behandledes ialt 125 tilfælder med 8 dødsfald mot henholdsvis 49 og 3 i 1905. I sykehus indlagdes 118, 7 behandledes i hjemmet. Der sker ikke lifen indførsel av smitte utenfra til byen; saaledes skrev 4 tilfælder sig fra havnen, 22 var fra landdistriktet, derav 19 fra Solheimsviken og strøket deromkring. De fleste angrepne anmeldtes i august og september, i hvilke maaneder eget lasaret for sygdommen maatte oprettes. De 99 tilfælder blandt byens egen befolkning var meget ulike fordelt; hyppigst optraadte saaledes sygdommen i den del av byen, der er nærmeste nabo til Solheimsviken, men ellers i hygienisk henseende er gunstigst stillet. En del tilfælder i mai og juni væsentlig i Nøstegaten skrev sig formentlig fra nordener ved en kloak. Fra slutningen av august til omkring midten av september indtraf 23 tilfælder paa 14 forskjellige steder omkring et melkeutsalg, uten at det lykkedes at opdage den oprindelige smittekilde. Samtlige tilfælder var paratyfus. — 6 tilfælder inden 3 familier maa være opstaaet ved smitte med maaneders mellem-

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	125	8	125	1	3	3	5	8	13	15	40	32	3	2	-
Cerebrospinalmeningit	3	1	3	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	127	1	127	24	28	17	11	12	10	8	2	4	5	5	1
Mæslinger	5	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Difteri (croup)	375	35	375	45	26	26	30	23	33	21	20	37	38	39	37
Barselfeber	5	4	5	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	15	3	15	2	1	-	-	2	1	1	-	-	3	2	3
Rosen	93	5	93	11	8	7	9	7	4	4	3	6	6	17	11
Røde hunde	18	-	18	-	4	9	4	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	396	-	396	32	29	33	34	10	11	7	13	16	16	91	104
Kusma	6	-	6	1	-	1	1	-	-	-	3	-	-	-	-
Kikhoste	894	29	894	172	98	105	82	50	33	16	28	51	61	81	117
Akute katarrer i aandedrætsorg.	4391	37	4368	486	416	434	426	387	263	171	197	298	422	498	370
Influenta	386	-	386	95	31	35	34	8	3	1	7	11	19	74	68
Lungebetændelse	382	50	382	37	22	29	48	46	25	20	18	20	36	47	34
Pleurit	280	2	280	22	24	33	20	32	25	18	21	19	24	24	18
Gigtfeber	388	1	388	35	25	40	56	75	32	18	15	20	23	19	30
Koldfeber	3	-	3	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	1391	40	1391	65	63	49	42	91	119	106	248	257	148	129	74
Skjorbuk	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	27	4	27	4	4	3	1	-	2	1	1	1	5	4	1
Tilsammen	9311	220	9288	1035	783	824	804	752	578	407	616	775	810	1036	868

rum fra et medlem inden hver, hvor smitten er forplantet gjennom urin eller avføring. — Dødelighetsprocenten blev 6,4; halvparten av samtlige tilfælder var paratyfus.

Av **skarlagensfeber** anmeldtes ialt 127 angrepne med 1 dødsfald, de fleste i 1ste kvartal. 85 behandledes i sykehus. Sygdommen var godartet og uten synderlig tilboielighet til spredning.

Av **difteri** (croup) behandledes 375 tilfælder med 35 dødsfald mot henholdsvis 205 og 20 aaret forut. 40 syke var utenbys fra. 367 indlagdes i sykehus. I samme hjem forekom 33 ganger 2 tilfælder, 6 ganger 3, 4 ganger 4, 1 gang 5, 1 gang 6 og 1 gang 9. Sygdommen synes at bli mer og mer ondartet.

Ogsaa dette aar var **vandkopper** ganske hyppig; blandt 396 angrepne var der 20 voksne.

Kikhoste viser tilbakegang mot aaret forut, men var fremdeles ganske hyppig. Av 894 anmeldte tilfælder endte 29 dødelig.

Influenta var forholdsvis sjelden; der anmeldtes kun 386 tilfælder uten dødsfald, mot henholdsvis 1547 og 11 i 1905.

Gigtfeber synes at ha været hyppigere end vanlig, idet der opføres 388 tilfælder, hvorav kun ett med dødelig utfald.

Av **pemfigus hos nyfødte** opføres 27 tilfælder med 4 dødsfald.

Av **fnat** opgives 93 tilfælder mot 150 aaret forut.

De anmeldte **veneriske sygdomstilfælders** hyppighet og fordeling paa maanederne vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Veneriske saar	51	3	7	5	4	1	3	3	8	5	4	6	2
Erhvervet syfilis . . .	108	12	14	8	7	3	8	3	9	11	9	8	16
Arvet —	5	1	-	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Gonorré, uretrit	633	46	41	52	44	43	56	40	61	69	67	54	60

Antallet av **veneriske sygdomstilfælder**, behandlet i aarene 1900—1906, sees av tabellen paa næste side.

Sykehusenes opgaver stemmer ikke med maanedslisterne. Opgaverne er og har været i det hele høist upaalidelige. Blandt anmeldte mænd er særdeles mange utenbys, væsentligst jernbanearbeidere. (Lindholm).

De anmeldte tilfælder av chanker og syfilis pr. 10 000 indbyggere stiller sig saaledes for nedenstaaende aarrække (middelfolkemængden i 1906 var efter opgave fra det statistiske centralbureau 80 200):

1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
40,2	26,8	26,8	20,2	27,4	29,9	47,7	42,2	37,2	31,2	26,7	37,6	30,6	27,6	21,7
28,3					37,6					28,8				

Veneriske sygdomstilfælder i aarene 1900—1906.

Aar.	Veneriske saar og syfilis (konstitutionel og hereditær).						Gonorré (uretrit).						Tilsammen.		
	Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Paa sykehus.			Utenfor sykehus.			Veneriske syg- domme.	Veneriske saar og syfilis.	Gonorré og uretrit.
	Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav		Behandlede.	Derav				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1906 . .	44	25	19	130	114	16	41	20	21	592	560	32	807	174	633
1905 . .	76	53	23	142	131	11	48	31	17	425	401	24	691	218	473
1904 . .	62	31	31	177	166	11	40	18	22	526	487	39	805	239	566
1903 . .	70	36	34	211	207	4	26	10	16	564	521	43	871	281	590
1902 . .	67	30	37	133	122	11	53	17	36	513	486	27	766	200	566
1901 . .	77	39	38	150	137	13	25	2	23	538	484	54	790	227	563
1900 . .	91	41	50	174	169	5	21	11	10	543	496	47	829	265	564

Tuberkulose. Til oplysning om de anmeldte tilfælder av tuberkuløse sygdomme hitsættes et uddrag av tuberkuloseprotokollen for Bergen. Se forøvrig denne beretnings almindelige del. — Stadsfysikus meddeler, at det i medicinalberetningen for 1905 opgivne antal av tilbakeliggende er blit for høit; paa grund av forskjellige omstændigheter bør det tilbakeføres til 693 (330 mandkjøn og 363 kvindekjøn) istedetfor 755 (359 mandkjøn, 396 kvindekjøn). Efter tuberkuloselovens § 6 indlagdes 15 patienter i sykehus; av disse overflyttedes 3 senere til Lyster sanatorium. Av komiteen for fri sykehusbehandling indlagdes 46 personer i sykehus og 58 i sanatorium; til forpleining i sykehus indlagdes av fattigvæsenet 59. Av de fra sanatorierne utskrevne har 7 familieforsørgere med stor familie været tilstaat hjælp til husleie for at kunne skaffe sig en sundere bolig. 162 meddelelser om i Bergen fastslaaat tuberkulose er sendt ordførerne i de respektive hjemstavnskommuners helseraad. Efter dødsfald og flytning av tuberkulose er ialt utført 153 desinfektioner. Av tuberkulose utenfor lungerne opføres 42 dødsfald, hvorav dog intet opgaves at gaa ind under tuberkuloselovens bestemmelser. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde 163 eller 17,3 pct. av samtlige ved sygdom foraarsakede dødsfald og 22,5 pct av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme.

Angaaende de **sindssyke** henvises til den almindelige beretning.

Av **obstetriciske operationer** er ialt opgit utført 145, derav 33 paa fødselsstiftelsen. Angaaende indikationer og utfald se tabellen paa næste side.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa **fødselsstiftelsen** indkom i aarets løp 356 kvinder; fra 1905 laa tilbake 8. Der forpleiedes saaledes ialt 364 kvinder. Av de indkomne 356 gik 2 ut uten at føde, 1 behandledes for avløpen og 1 for truende abort, 1 var indlagt efter fødsel i dølgsmal uten barn. Ialt fødte saaledes 351 kvinder paa stiftelsen. Av de indkomne var 273 gifte, 83 ugifte, 275 var fra Bergen, 81 var utenbysfra. Naar den ovenfor nævnte kvinde, der hadde født i dølgsmal,

Obstetriciske operationer.

154

Bergens by. 1906.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.				Uttækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Dødf.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.		Lev.	Lev.
Paa fødselsstiftelsen:														
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	5	5	-	1	-	³⁾ 1	-	3	⁵⁾ 4	-	-	-	-	-
Bækkensneverhet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	⁷⁾ 4	1	-	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	²⁾ 2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	-	⁴⁾ 1	2	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Hydrokefalos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	11	9	2	4	2	2	4	4	5	5	4	1	1	5
Utenfor fødselsstiftelsen:														
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	54	53	1	¹⁾ 2	-	2	-	2	⁶⁾ 2	-	-	-	-	-
Bækkensneverhet	2	2	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	5	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	-	-	-	4	-	2	2	2	2	-	-	-	-	-
Sygdom hos den fødende	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for fosterets liv	1	1	-	1	-	-	1	8	8	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	65	63	2	17	-	12	5	12	12	-	-	-	-	18
Ialt i Bergen	76	72	4	21	2	14	9	16	17	5	4	1	1	23
		76		23		23					5			

¹⁾ Tvillingfødende uten nærmere angivelse. ²⁾ Dødsårsak, for den ene blødning, for den anden metroflebit med lungeembolier.

³⁾ 2den tvilling, om 1ste intet anført. ⁴⁾ 2den tvilling. ⁵⁾ Derav én 1ste tvilling, om 2den intet anført, tillike en tvillingfødsel, hvor begge fostere forløstes ved uttækning. ⁶⁾ Derav en tvillingfødsel uten nærmere angivelse. ⁷⁾ Et av fostrene forløstes ved tang, et ved vending.

regnes med, var førstefødende 172, flerfødende 180 Fraregnes 3 aborter, fødtes ialt 352 børn, idet der forekom 4 tvillingfødsler.

Fosterleierne var følgende:

Issefødsel	336	{	1ste isseleie 207, derav med panden fortil 2.	
		{	2det — 129, « —« — 4.	
Bækkenendefødsel. 12		{	1ste sæteleie 3.	
		{	2det — 2.	
		{	1ste fotleie 2.	
		{	2det — 5.	
Tverleie	4.			

Nogen særskilt opgave for leierne ved de 4 tvillingfødsler er ikke meddelt.

Fra den til fødselsstiftelsen knyttede **jordmorskole** uteksaminertes 19 elever; av disse var fra:

Kristians amt	1	Nordre Bergenhus amt	6
Lister og Mandal amt	2	Romsdals amt	1
Stavanger amt	1	Nordlands amt	1
Søndre Bergenhus amt	3	Finmarkens amt	1
Bergen	3		

Antallet av **fødte** og **døde** sees av følgende tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	leven de.	død- født.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Bergens by	2087	47	977	160	14	7	28	5	1

Der blir saaledes et overskud av 1 110 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 46,8.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 7 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsaarsaken for 8 kvinder saaledes: barsel-feber 4, barselkrampe 1, emboli 1 og blødning 2.

Angaaende **dødsaarsakerne** for de inden byen indtrufne dødsfald, hen-vises til tabellen paa side 156 og flg.

De **hyppigste dødsaarsaker** var: lungetuberkulose 163, kræft (cancer og sarkom) 84, alderdomssvakhet 68, hjerneslag 66, organisk hjertesygdom 58, lungebetændelse 50, tuberkulose utenfor lungerne 42, akut diarré 40, akute katarrer i luftveiene 37, difteri (croup) 35, medfødt svakhet 30.

Liste over de av læger

Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A l t							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
A. Infektions-, ernærings- og konstitutionelle sygdomme.											
I. Akute.											
Tyfoidfeber	8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Epidemisk cerebrospinalmeningit. .	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber.	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Difteri (croup)	35	19	16	-	-	5	7	12	5	2	-
Kikhoste	29	11	18	8	10	3	8	-	-	-	-
Gigtfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas og flegmone	5	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi og septikæmi	3	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus hos nyfødte	4	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	40	23	17	14	14	6	1	1	-	-	-
II. Kroniske.											
Tuberkulose:											
a. Lungerne	163	85	78	-	-	1	1	2	2	9	-
b. Tarmkanalen	7	4	3	1	-	1	-	-	-	-	-
c. Ben og led	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
d. Andre organer	3	3	-	-	-	1	-	1	-	-	-
e. Tuberkuløs meningit	27	6	21	1	3	3	8	1	5	-	-
f. Miliærtuberkulose	3	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
Spedalskhet	9	3	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis	6	6	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Kræft:											
1. Carcinom	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
a. Maven	29	12	17	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	9	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsgorganerne	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre organer	27	13	14	-	-	-	1	-	-	-	-
2. Sarkom:											
Andre steder	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyke	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Perniciøs anæmi	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Leukæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	7	4	3	2	1	2	2	-	-	-	-
Medfødt svakhed	30	14	16	14	16	-	-	-	-	-	-
Alderdomssvakhed	68	25	43	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte organer.											
I. Hjerne og rygmarv.											
Apoplexi og hjerneemboli	66	24	42	-	-	-	-	-	-	-	-
Suppurativ meningit	15	10	5	3	1	3	2	2	-	-	-

ddelte dødsårsaker.

kjøn.																		Uopgit alder.	
- 20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100			
	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
1	-	4	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
9	9	24	33	21	14	5	10	9	5	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	4	6	3	4	-	2	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	2	4	4	6	2	-	3	1	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	12	10	11	28	1	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	1	8	4	6	11	8	15	-	10	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de av læger

(Forts.). Dødsårsak.	Tilsammen.	Derav		A 1							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Epilepsi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kramper hos småbørn	21	12	9	9	7	3	2	-	-	-	-
Sindssygdomme	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre hjernesygdomme	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Rygmarvssygdomme	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og perikardit	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Klappefeil og andre org. hjertesygdomme	58	25	33	-	-	1	-	-	1	2	-
Hjertelammelse	14	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	28	20	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	14	7	7	6	4	-	1	-	-	-	-
— kronisk og bronkiektasi	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumoni, katarralsk	23	15	8	8	3	2	1	1	2	2	-
— croupøs	50	31	19	4	2	4	5	2	2	2	-
Pleurit, serøs	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
— purulent	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Lungeemboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre lungesygdomme	4	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mavesaar	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Blindtarmbetændelse	3	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Diffus peritonit	5	1	4	-	-	-	1	-	-	-	-
Ileus og volvulus	11	8	3	-	-	1	-	-	-	1	-
Andre sygd. i digestionskanalen	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>											
Andre leversygdomme	4	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, cystopyelonefrit	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	21	8	13	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveissygdomme	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>											
Sygdomme i de kvindelige kjønsgorganer	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre sygdomme.</i>											
Bensygdomme	2	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-

Liste over de av læger

(Forts.). Dødsaaarsak.	Tilsammen.	Derav		A l d							
				0—1		1—5		5—10		10—	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
C. Barselsygd.											
Barselfeber	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Emboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelse, spina bifida .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Dødsfald ved sygdom	943	454	489	79	68	38	44	23	22	15	
E. Unaturlig død.											
Akut alkoholforgiftning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drukning	18	16	2	-	-	2	-	5	-	-	-
Forbrænding	2	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Andre ulykkestilfælder	13	11	2	-	-	3	-	-	-	-	-
Selv mord	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	981	487	494	79	68	45	44	28	22	15	

Veirliget. Efter meddelelse fra den meteorologiske station i Bergen var aarets middelbarometerstand 753,5 mm., middeltemperaturen 7,5° C. Den høieste varmegrad var 27,2° (28de juli), den laveste kuldegrad 7,1° (31te december). Den samlede nedbør utgjorde 1 901,2 mm. Størst nedbør hadde oktober (249,7) og januar (243,7), mindst juni (74,6).

Levemaate og hygieniske forhold. Dødeligheten viser, beregnet efter den antagne folkemængde ved hvert aars midte og samtlige anmeldte dødsfald — ogsaa av utenbys personer —, en nedgang fra 27 pro mille i 1875 til 13 pro mille i 1906. Morbiditeten av de epidemiske sygdomme antages ogsaa at være gaat ned. En grafisk fremstilling herav er paa side 162 optat efter stadsfysikus's medicinalberetning. Som repræsentant for de epidemiske sygdomme har han valgt tyfoidfeber. Ogsaa her er samtlige inden byen behandlede tilfælder medtat. For de sidste 15 til 20 aar, da indlæggelse i sykehus fra landdistrikterne er blit almindelig, angir linjen relativt noget for høie værdier. Nedenfor gives en oversigt over de foranstaltninger, som kan tænkes at ha del i den ovennævnte nedgang.

1860 anlagdes de første tømurte kloaker. (Før den tid hadde man kun gryteveiter, trærrender og aapne rendesten). Helseraadet vedtok skemaer for anmeldelse av smittsomme sygdomme samt for dødsfald. Fattiglægerne ansattes tillike som bylæger.

1864 vedtoges de første sundhetsvedtægter, og helseraadet traadte derved helt i virksomhet.

addelte dødsårsaker.

k j ø n.																		Uopgit alder.	
1—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100			
.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	16	38	40	37	41	28	34	44	44	42	36	62	68	29	58	2	5	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	4	2	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	1	1	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
0	16	42	42	37	41	31	34	46	44	46	37	64	69	31	58	2	5	1	-

1865 nedlagdes ny hovedvandledning ved siden av den ældre. Byparken paa-
begyndtes.

1877 bevilgedes løn til en dyrlæge.

1878. Mulelsvandledningen fuldførtes.

1879. Paabegyndtes fjeldveien, træplantninger og parkanlæg.

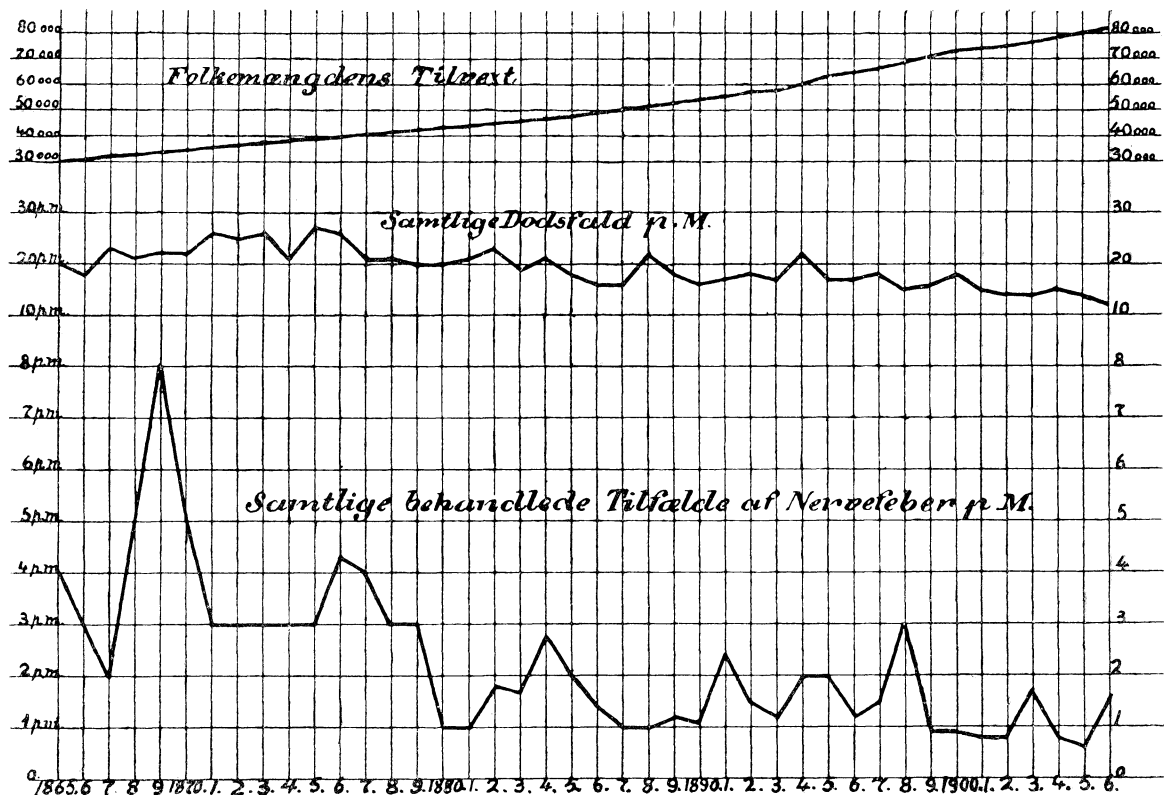
1881. Revision av sundhetsvedtægterne. Renovationsvæsenet organiseres med
pudretfabrik i Breviken. (Indtil denne tid bares al natrenovation av nat-
manden og tømtes i skarnprammene ved Almenningerne. Dagrenovationen
bragtes sammesteds hen av tjenestepikerne).

1884. Offentlig sjøbadeanstalt i Jægteviken.

1891. Omorganisation av sundhetsvæsenet. Stadsfysikus faar offentlig kontor-
lokale. Ansættelse av sundhetsbetjenter. Midlertidig kommunal kjøtkontrol.
Bestemmelser om indredning av priveter. Det nye epidemilasarret færdig.
Desinfektionsovn tages i bruk. Friskvandskummer for levende fisk.
Kloaknettets samlede længde utgjorde 40 104,70 l. meter, overveiende
tørmur.

1892. Opbrædingsovn for halm o. l. Regler for handel med død fisk. Under-
søgelse av samtlige brønder, hvorav de fleste nedlagdes (43 endnu i bruk).
Bygning av barak paa sykehuset. Kommunen overtar omkostningerne
ved behandling av smitsom sygdom.

1893. Husdesinfektion efter Berlinermetoden.

1894. Offentlig kjøtkontrol. Kontrol med handel med melk. Revision av sundhetsvedtægterne.
1895. Konfidentiel nominativ anmeldelse av tæringssyke.
1896. Asfaltering av fisketorvet. Offentlige lekepladser. Ny desinfektionsovn. Kontrol med utsalgssteder for matvarer. Lungegaardens sykehus tages i bruk.
1897. Betydelig byggevirkksomhet — 165 hus. Folkekjøkken. Dampbakeri.
1898. Søstre av Røde kors overtar sykepleien. Anskaffelse av metalkagger til bruk ved mistanke om smitsom sykdom.
1899. Færdigbygget 215 hus. Utflytning av smugene.
1900. Byen erhverver bruksretten til Møllendalselven. Kloaknettet bestod av 368,75 meter støbte kloaker, 38 503,40 meter rørledninger og 8 382,95 meter tørmur.
1901. Bestemmelser om desinfektion efter tuberkulose. Anmeldelsespligten for tuberkulose. Revision av sundhetsvedtægterne. Bygning av epidemibarak paa Lungegaarden.
1902. Regler for rensning av bolig efter tuberkulose, for renhold av skibe og for transport av næringsmidler.
1903. Indkjøb av gaardene i Svartediksvandledningens nedslagsdistrikt. Løn til hygienisk opsyn ved havnen.
1904. Anlæg av desinfektionsbrønd for W. C.-ledningerne ved epidemilasarettet.
1905. Anvisning til renhold i bakerier og til anlæg av og renhold i pølsemakerier.
1906. Forbud mot bruken av svovlsyrlige salte som tilsætning til kjøtdeig. Regler for barberstuer.

Sykehus. Foruten fødselstiftelsen, Neevengaardens kommunale sinds-sykeasyl og epidemilasarettet findes i byen et kommunalt sykehus med underavdeling i Lungegaardens sykehus. Desuten er der et katolsk St. Franciscus's hospital, Rosenbergs private sindssykeasyl, Pleiestiftelsen nr. 1 og St. Jørgens hospital, begge de sidstnævnte anstalter til behandling og pleie av spedalske. Ved arbeidsanstalten er der et sykehus for patienter med kroniske sygdomme. Det Røde kors's klinik var godt besøkt. Endelig har diakonissehjemmet opprettet et sykehus paa 20 senger. Det kommunale sykehus har fremdeles været overfyldt.

Badeindretninger. I det kommunale sykehus's badeindretning toges ialt 24 620 bad, derav 6 205 karbad til folk fra byen og 10 500 til sykehusets betjening og patienter, av romerbad og dampbad 4 077 til folk fra byen, 3 144 til betjening og patienter, av styrt og medicinske bad tilsammen 582. — I doktor Wieseners folkebad levertes 30 604 bad, derav 22 931 til mænd, 3 591 til kvinder og 4 082 til skolebørn. I juli aapnedes Markens folkebad, der omfatter badstu-, damp- og styrtbad. Fra 20de juli til aarets utgang toges der 21 646 bad, derav 12 411 badstubad, 2 584 dampbad og 6 651 styrtbad, 16 280 bad levertes til mænd, 5 366 til kvinder.

Om byens **apotek** se den almindelige beretning.

I **helseraadet** holdtes 32 møter og behandledes 160 saker.

Ved stadsfysikatets kontor behandledes ialt 2 963 saker, hvorav 752 er indtat i helseraadets journal og 10 i karantænekommissionens.

Bydesinfektørens protokol utviser, at der er desinficert 825 værelser. Utgifterne utgjorde kr. 2 928,25, hvorav kr. 182,00 betales privat.

Efter lasaretdesinfektørens protokol er der fra 933 hjem, hvorav 142 utenbys, desinficert 13 026 kolli i 460 desinfektioner.

Ved den **offentlige vaccination** vaksinertes 1 215 personer og av byens læger 113, tilsammen 1 328, alle med animal lymfe. Til hjelpevaksinatører og læger sendtes 37 rør lymfe.

Av **kommunedyrlægens** indberetning hitsættes: Ved kjøtkontrollen undersøktes og stempledes ialt 68 365 $\frac{1}{2}$ slagt. Foruten det kontrolbehandlede kjøt tilføres byen betydelige mængder tøndekjøt, især engelsk hestetøndekjøt, der næsten udelukkende gaar til pølsefabrikkerne. Av saadant hestetøndekjøt blev av byens sundhetsvæsen kontrollert 22 000 kg., der gjennemgaaende var av tilfredsstillende beskaffenhet. Blandt aarsakerne til kjøtets konfiskation var tuberkulose kun undtagelsesvis tilstede og kun som ubetydelige, lokaliserte processer. Kjøtets behandling under transporten til byen synes aar for aar at bli mer og mer mislig. Tinter paavistes i 111 slagt.

Med fisketorvet førtes daglig kontrol, men forholdene, hvad varens godhed og behandling angaar, var langt fra tilfredsstillende. Der solgtes paa torvet levende fisk for kr. 200 892,25 og død saadan for kr. 767 769,70.

Forholdene ved byens slagterier er uforandret og mindre tilfredsstillende; ved kjøtutsalgene og slagterverkstederne har de derimot gjennemgaaende været tilfredsstillende.

Angaaende utsalgsstederne for melk og brød bemerkes, at de hygieniske forhold fremdeles ikke altid er saa gode, som de burde være. Det samme gjælder ogsaa bakerierne.

Med byens kolonial-, fedevare- og vildtforretninger samt spiselokaler har der været ført jevnlig tilsyn.

XIV. Nordre Bergenhus amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommune.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakcinatorer.
Amtet		18481,51	88 214	29	2	73	59
1. Lærdal	Lærdal	3 625,86	7 045	3	-	8	5
	Borgund	583,67	2 136	2	-	3	1
	Aardal	577,94	752	-	-	1	1
	Aurland	994,60	1 284	-	-	1	1
	Aurland	1 455,95	2 786	1	-	3	2
	Av Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad av Fres- vik sogn	13,70	87	-	-	-	-
2. Lyster	Lyster	2 225,15	5 215	4	-	3	3
	Jostedalen	1 559,87	3 029	3	-	2	2
	Jostedalen	529,20	934	-	-	1	1
	Av Hafslo: Joranger sogn		463	1	-	-	-
	Fet —		363	-	-	-	-
	samt av Solvorn sogn gaarden Ytre Kroken og det tidligere Urnes sogn	136,08	426	-	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommune.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.	
3. Sogndal.....	Sogndal.....	887,33	5 168	1	-	3	3	
	Av Hafslo:	440,66	3 592	1	-	1	1	
	Hafslo sogn.....	446,67	1 269	-	-	1	2	
	Solvorn (undt. gaarden		307	-	-	2) 1		
	Ytre Kroken og det tidligere Urnes sogn)			-	-			
4. Vik.....	Leikanger (med und- tagelse av det, som til- hører Lærdal distrikt)	1 792,24	8 138	3	-	10	6	
	Balestrand.....	451,43	2 453	1	-	5	3	
	Vik.....	626,15	2 168	1	-	2	2	
		714,66	3 517	1	-	3	1	
5. Gulen.....	Gulen.....	885,00	6 527	1	-	8	8	
	Sulen.....	416,64	3 146	1	-	3	3	
	Brekke.....	213,25	1 819	-	-	3	3	
	Bø sogn av Hyllestad	185,59	977	-	-	1	1	
		69,52	585	-	-	1	1	
6. Kirkebø.....	Kirkebø.....	1 467,57	6 350	3	-	5	4	
	Lavik.....	667,00	1 661	1	-	2	1	
	Indre Holmedal.....	239,63	1 200	1	-	1	1	
		560,94	3 489	1	-	2	2	
7. Ytre Søndfjord.....	Hyllestad (undtagen Bø sogn).....	874,86	8 208	2	-	6	4	
	Askvold.....	191,23	1 842	-	-	1	1	
	Ytre Holmedal.....	178,27	2 667	1	-	2	2	
		505,36	3 699	1	-	3	1	
8. Indre Søndfjord.....	Aalhus sogn og del av Helgeim sogn av Jølster	1)	7 381	2	-	5	5	
	Førde.....	?	1 919	-	-	2	2	
	Naustdal.....	493,12	2 896	1	-	1	1	
		394,80	2 566	1	-	2	2	
9. Gloppen.....	Rest av Helgeim sogn av Jølster.....	1)	6 026	1	1	3) 4	3	
	Gloppen.....	?	922	-	-	-	-	
	Breim.....	673,63	3 216	1	1	2	2	
		358,26	1 888	-	-	1	1	
10. Kinn.....	Florø, Ladested.....	1 160,16	9 091	4	1	7	5	
	Kinn.....	0,72	949	2	1	1	2	
	Bremanger.....	687,04	4 657	-	-	1		
	Vevring.....	347,24	2 306	2	-	4		2
		125,16	1 179	-	-	1	1	

1) Flateindholdet av Indre Søndfjord og Gloppen distrikter er tilsammen 2 572,45 km.² Jølster herred er 652,64 km.² stort. 2) Jordmoren, der tillike er hjelpevaksinatrice, fungerer ogsaa i den til Lyster lægedistrikt hørende del av Hafslo herred. 3) For 1 er bopæl uoppgit.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommune.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
11. Ytre Nordfjord...		549,47	7 288	3	-	4	4
	Selje.....	322,19	5 414	2	-	3	3
	Rugsund sogn av Da- viken.....	227,28	1 874	1	-	1	1
12. Nordfjordeidet....		1)	4 767	1	-	4	3
	Eid.....	252,40	3 138	1	-	3	2
	Daviken (undtagen Rug- sund sogn).....	427,19	1 430	-	-	1	1
	Del av Hornindalen (Heggebygden).....	?	199	-	-	-	-
13. Indviken.....		1)	7 010	1	-	6	6
	Rest av Hornindalen..	?	1 475	-	-	1	1
	Indviken.....	502,31	3 041	1	-	2	2
	Stryn.....	889,20	2 491	-	-	3	3

1) Flateindholdet av Nordfjordeidet og Indviken distrikter er tilsammen 2 441,42 km.² Hornindalen herred er 370,32 km.² stort.

Sundhetstilstanden var i det hele ganske god. Av epidemiske sygdoms-tilfælder anmeldtes ialt 3 036, hvorav 130 dødelige mot 3 498 og 168 i 1905.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 182 eller 13,0 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (90 600). Aaret forut var den 14,8 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 168 og 169, sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidefeber. I Lærdal distrikt insygnnet en pike fra Borgund, 3 uker efterat hun var kommet hjem fra Bergen; her hadde hun bodd sammen med en i Manger bosat søster, som for et aars tid siden hadde hat sygdommen, og av hende faat en bylt gamle filler. (E. Andersen). I Leikanger (Vik distrikt) indtraf et tilfælde i et hus, hvor der for et par aar siden hadde været flere tilfælder. 2 andre, hvorav den ene antagelig var smittet i Bergen, var syke i Laanefjord i Vik herred. I Dalsbygden (Gulen distrikt) optraadte en epidemi av paratyfus i september og oktober; bygden bestaar av 6 gaarder med tilsammen 19 familier; 15 av disse bragte sin melk til meieriet, hvorfra de fik den tilbake i separatert tilstand; i disse 15 familier blev ialt 64 personer syke, derimot ingen i de 4 øvrige familier, der hver hadde sin egen separator og ikke hadde noget med meieriet at bestille. Smitten hadde antagelig en pike bragt hjem fra Bergen, hvor hun hadde pleiet 2 nervefeberpatienter. Forøvrig henvises til distriktslægens artikel angaaende denne epidemi i «Tidsskrift for den norske lægeforening», nr. 8, 1907. I Ytre Søndfjord iagttoges et isolert tilfælde paa Reinen under gaarden Ask, hvor sygdommen hadde optraadt baade i 1904 og 1905. I Kinn

distrikt indtraf 6 tilfælder hos soldater hjemkomne fra Bømoen; 2 av disse døde. I Botnen (Bremanger) var et par tilfælder antagelig foranlediget ved smitte fra Aalesund. I Nordfjordeidet blev en tjenestepike angrepet paa Levdal, kort efterat hun var kommet til gaarden; sygdommen hadde været der for nogen aar siden. I Indviken forekom samtlige tilfælder paa ett nær i Opstryn.

Av de 14 anmeldte **poliomyelitt**-tilfælder døde 3¹⁾ som følge av respirationslammelse. I Vik efterlot sygdommen i 3 av tilfældene kun lette pareser, der hurtig svandt, hvorimot den fjerde patient efter mere end 1/2 aars forløp endnu ikke var istand til at bruke sine ben. I Kinn distrikt forekom 3 tilfælder i Bremanger; ett av disse hadde dødelig utgang; det fjerde var paa en avsides beliggende gaard i Skorvemarken i Vevring. Angaaende et dødelig endende tilfælde hos en 24-aarig tjenestepike i Daviken (Nordfjordeidet) er følgende berettet: 15de september gik hun raskt fra Midgjeld til Bryggen (ca. 8 km.) og blev sved; om aftenen hodepine, frysning og brækning. 16de september rodde hun tilbake til Midgjeld; var oppe og utførte sit arbeide den 17de, men følte sig uvel. Den 18de stod hun op om morgenen, men maatte straks legge sig igjen, hadde smerter i ryggen og var tung i hodet. Den 20de blev hun paretisk i underekstremiteterne og kunde næsten ikke bevæge sig i sengen; senere ut paa dagen ogsaa lam i armene. Ved lægens besøk den 21de om aftenen, faa timer før hun døde, var hun ved fuld bevissthet; puls 108, temp. 39; respirationen besværet, klaget ikke over smerter, kun at hodet var saa rart; ingen avføring siden 18de, vandladning iorden; ikke ondt i halsen; talen var besværlig og kludret; under samme fik hun sterke rykninger i mm. sternocleidomastoidei, saa hun stadig nikket; hun kunde ikke snu hodet og hadde vanskelig for at svelge; ophævede reflekser; sensibiliteten normal. (K. Mortensen).

Skarlagensfeber optraadte for det meste med spredte tilfælder og mildt forløp. I Ytre Søndfjord indsygnet paa Bulandet (Askvold) 5 børn i jordmørens husstand; smitten hadde hun sandsynlig bragt hjem fra en familie, hvor sygdommen hadde været aaret forut. Senere indtraf et tilfælde i arbeiderboligen ved Trollefoss uldvarefabrik (Ytre Holmedal); sygdommen fik ingen utbredning her, da der var strengt gjennomført isolation, og de andre familier i boligen var livende ræd for smitten. (C. G. Schøyen).

Difteri optraadte relativt hyppig. I Lærdal distrikt var sygdommen adskillig utbredt i Borgund om høsten og utover vinteren; den diagnosticertes først paa et par husmandspladser hos nogen gutter med hjertesvækkelse og øienlammelse, og diagnosen bekræftedes ved bakteriologisk undersøgelse. Senere optraadte flere tilfælder paa forskjellige gaarder. Serum anvendtes præventivt med godt resultat, idet ingen av de injicerte fik sygdommen. Lignende iagttagelse gjordes i Sogndal, hvor der i Sogndalsfjæren forekom en liten epidemi, i hvilken anledning folkeskolen og konfirmantundervisningen dersteds blev stanset for en tid. I Vik distrikt indtraf 12 tilfælder i herredet av samme navn, hvor 7 børn i en familie blev syke; sandsynlig ved smitte herfra indtraf 3 tilfælder paa Vikøren samt et par dødelig endende i nævnte families naboskap. Hos et tilfælde i Leikanger kunde smitekilden ikke bringes paa det rene. I Gulen indtraf av 8 tilfælder de 5 i en familie paa Li, hvor en pike var kommet syk hjem fra Bergen og smittet 4 yngre søskende; en av disse maatte holde sengen et par maaneder paa grund av lammelser især i benene; 4 andre smaabørn i samme familie gik fri, takket være præventive injektioner. (J. Nielsen). I Ytre Søndfjord var der til Storevik i slutten av juli kommen en liten pike paa besøk fra

¹⁾ Ett av disse, der indtraf i Indre Søndfjord hos en 18-aarig pike, er ikke opført paa dødslisten.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.				
	tilfælder.	dødsfald.														1		2	
																Lærdal.	Lyster.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	93	3	93	-	2	1	-	-	3	7	1	64	-	11	4	1	-	-	-
Akut poliomyelit	14	2	14	3	4	1	-	-	1	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	74	-	74	3	12	12	9	4	-	4	3	7	5	10	5	-	-	-	-
Difteri (croup)	117	14	117	18	9	2	11	6	7	11	4	17	10	8	14	16	-	-	-
Blodgang	13	3	13	-	-	-	-	-	-	2	7	1	-	-	3	-	-	-	-
Barsselfeber	11	-	11	-	2	1	1	-	-	3	-	-	1	2	1	2	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	22	12	18	-	3	3	-	3	2	1	1	2	2	-	1	2	2	1	1
Rosen	55	4	55	8	6	10	11	1	3	2	2	6	1	5	-	11	-	1	-
Røde hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	14	-	14	6	-	-	1	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	299	20	297	45	42	36	25	15	31	27	6	18	18	5	29	4	4	-	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	1108	23	1104	107	142	194	119	97	81	87	42	53	36	67	79	47	1	39	2
Influenta	187	1	187	46	37	16	10	9	19	4	4	4	6	16	16	50	-	1	-
Lungebetændelse	292	34	288	44	34	35	44	29	15	17	7	4	17	23	19	20	1	18	3
Pleurit	207	5	206	19	27	31	19	19	11	15	18	9	14	11	13	10	-	9	-
Gigtfeber	174	2	174	25	17	15	22	17	12	14	16	11	6	10	9	11	-	17	1
Akut diarré (kolerine)	353	7	353	11	35	28	17	19	29	36	54	41	23	34	26	11	-	22	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3036	130	3021	335	372	385	290	219	215	233	166	238	143	206	219	185	8	108	7

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
	Sogndal.		Vik.		Gulen.		Kirkebø.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Gloppen.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Indviken.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	3	-	64	1	-	-	1	-	2	-	-	-	8	2	-	-	1	-	13	-
Akut poliomyelit	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	4	1	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	-	-	1	-	6	-	5	-	6	-	3	-	-	-	4	-	6	-	-	-	43	-
Difteri (croup)	13	1	13	3	8	-	1	-	7	1	14	2	-	-	15	1	21	4	8	2	1	-
Blodgang	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	1	1	2	-	1	1	1	1	-	-	7	1	-	-	4	2	2	2	-	-	1	1
Rosen	-	-	8	-	-	-	2	1	-	-	3	-	1	-	7	-	1	1	1	1	20	1
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	7	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Kikhoste	-	-	-	-	20	2	36	-	10	-	6	-	21	2	60	4	35	5	79	3	28	-
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	26	1	98	1	77	2	88	5	61	-	20	-	44	-	264	7	70	3	129	1	145	-
Influenta	2	-	7	-	-	-	-	-	12	-	1	-	-	-	75	1	-	-	15	-	24	-
Lungebetændelse	13	1	23	2	22	3	14	4	33	4	13	2	13	3	35	4	15	-	17	2	56	5
Pleurit.	4	-	27	-	5	1	22	-	14	-	-	-	9	-	33	2	19	1	8	-	47	1
Gigtfeber.	11	-	27	1	6	-	11	-	14	-	22	-	8	-	21	-	8	-	1	-	17	-
Akut diarré (kolerine) . . .	28	-	47	3	14	-	5	-	18	2	10	-	5	-	77	-	23	1	43	-	50	1
Pemfigus (hos nyfødte) . . .	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	103	5	263	10	225	10	185	11	176	7	106	5	110	7	617	24	203	17	303	10	452	9

Bergen; like før hun reiste hjemmefra var en av hendes søskende blit utskrevet fra differilasaretet; hun opholdt sig en ukes tid paa Storevik, hvor hun lekte med et par jevnaldrende fra nabogaardene; begge disse lekekammerater fik sygdommen, og den ene døde efter nogen dages forløp, uten at man hadde sendt bud efter læge; denne fik imidlertid av et medlem av helseraadet pr. telefon underretning om dødsfaldet og fandt ved inspektion av liket rikelig differisk belæg i svælget; et par dage senere blev et andet barn i samme hus angrepet av mistænkelige halssymptomer. I slutten av august dukket et par tilfælder op i Dale, likeledes foranlediget ved smitteimport fra Bergen, idet et par unge piker, i hvis hjem der netop hadde været difteri, kom paa nogen dages besøk hos en slegtning. Serum anvendtes baade kurativt og præventivt (C. G. Schøyen). I Indre Søndfjord behandledes ogsaa samtlige syke med serum, undtagen en som pludselig døde om natten uten at være tilset av læge; denne blev da hentet til en søster, som ogsaa hadde sygdommen. (Münster). I Rugsund og tilgrænsende strøk av Selje (Ytre Nordfjord) var sygdommen en fortsættelse av den epidemi, som i slutten av foregaaende aar var opstaat ved smitte fra Bergen; alle letalt endende tilfælder var kommet forsent under behandling. (Haslerud). Nogen tilfælder i et par familier i Daviken (Nordfjordeidet) skyldtes muligens smitte fra nabosognet Rugsund. (Rummelhoff).

Av **dysenteri** indtraf nogen tilfælder i Sogndal og Gloppen. Til Lotegrenden i sidstnævnte distrikt bragtes smitten av en kone, der blev syk paa hjemveien fra Bergen; hendes egen familie og næsten hele husstanden paa de 2 nærmest liggende gaarder indsygnet; i Sogndal døde en voksen mand og i Gloppen en ældre kvinde.

Rosen. Fra Vik distrikt omtales et par tilfælder, der syntes at staa i forbindelse med en jordmors praksis. Vedkommende hadde hos en fødende maattet «hente ut morkaken av livmøren»; barselkvinden fik perimetrit; den følgende dag betjente jordmøren en anden fødende, som 4 dage efter fødselen fik parametrit og ausigtsrosen; barnet fik ogsaa samtidig sidstnævnte sygdom.

Kikhoste hadde stor utbredning. Til Indre Holmedal (Kirkebø distrikt) angives smitten bragt med nogen bryllupsgjester fra Bergen; forløpet var om sommeren forholdsvis mildt, men det blev værre mot slutten av aaret. I Ytre Nordfjord var den ogsaa noksaa ondartet.

En epidemi av **katarralsk ikterus** bredte sig i Lærdal fra vaaren av over Aurland og Aardal, hvor den holdt sig til ut paa høsten, da sygdommen ogsaa viste sig paa Lærdalsøren; samtidig var der en del tilfælder av akut febril gastrit uten ikterus. Læge søgtes kun i de færreste tilfælder; som oftest brukte man ett av følgende 2 husraad, hønseleurt utrørt i saft, eller smørbrød med 3 lus paa; disse maatte dog være fra 3 søskende. (E. Andersen).

Mycosis tonsurans saaes meget hyppig i Leikanger; ofte angaves smitten at være kommet fra kalver, som hadde sygdommen.

Av **fnat** er anmeldt 59 tilfælder. Sygdommen er fremdeles meget utbredt i Aardal, hvor sansen for personlig renlighet ikke er meget stor og man som oftest har det knapt med sengkler og undertoi til ombytte. (E. Andersen). I Leikanger er den ogsaa meget almindelig, og det baade hos mennesker og dyr; smitten utbredes ikke sjelden ved grisunger, som mens de er smaa gjerne har tilhold inde i stuen under ovnen for kuldens skyld. Som kur bruker man til dels at tjærebræ sin person fra hode til fot; først naar det ikke muner, søker man lægehjælp. (F. Heiberg).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:				
		1	4	6	10	11
		Lærdal.	Vik.	Kirkebø.	Kinn.	Ytre Nordfjord.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	1	-	-	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	1	-	-	-	1	-
Gonorré, uretrit	24	1	7	3	10	3

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaæde tilfælder av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslister for det hele amt 12,8 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 14,9 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. Se forøvrig tabellen paa næste side. I Florø var der intet dødsfald av lungetuberkulose. I Lærdal anmeldtes et mindre antal tilfælder end aaret forut; dette kunde ialfald for Aurlands vedkommende, hvor der kun var 4 nye tilfælder mot 16 i 1905, muligens tyde paa, at der er indtraadt en stans i sygdommens utbredning. (E. Andersen). I Lyster er frykten for smitte meget stor; der skal ikke meget til, før man kommer til lægen for at høre, «om det er begyndelsen til tæring». (B. Lunde). I Sogndal synes sygdommen at være i tiltagen, især i Hafslo; alle dertil skikkede tilfælder sanatoriebehandles. Fra Ytre Søndfjord anføres, at saavel de syke selv som deres omgivelser ialmindelighet er villig til at overholde de givne forsigtighetsregler, saavidt dette er gjørlig under de ofte trange og kummerlige forhold, hvorunder befolkningen somøftest lever. I Kinn distrikt kommer tilfældene tidligere under behandling mot før. I Indviken sogn er der næsten ingen tuberkulose; i Olden er det ogsaa bra; i Utvikbugten derimot er eller har der været tæringssyke paa hver eneste gaard, uagtet det er en av de fremmeligste bygder, godt økonomisk situert, med gode hus og ganske godt stel. I Stryn er forholdene mindst heldige i Nedstryn sogn. De syke har det ikke godt; paa grund av frygt for smitte utvises der en overdreven forsigtighet, og da takt og hensynsfuldhet ingenlunde hører til de meget utbredte dyder, blir livet for disse stakler noksaa pinlig, hvorfor de længter efter at dø; der er nok undtagelser, men desværre ikke mange. (H. Brodtkorb).

Av **spedalske** er i Sogndal 1 død, saa der nu kun er 2 igjen i det distrikt.

Kræft, fornehmelig i mave og lever, angives fra Indviken at være i stadig tiltagen; heri er vel den forandrede levemaate skyld. Før brugtes udelukkende brød av hjemmeavlet havre og grøt av hjemmeavlet byg; nu har i enkelte bygder meieridriften omtrent fortrængt kornavlen; brødet er bakerbrød og av fint mel; til grøten brukes ogsaa øftest kjøpemel, der vistnok tildels er av temmelig tvilsom kvalitet. (H. Brodtkorb).

Bleksot og anæmi iagttages i Ytre Søndfjord sjelden blandt befolkningen i de indre dele av distriktet, i dalførerne, hvor gaardsbruk er den væsentlige eller eneste næringsvei; omvendt ute ved kysten, hvor kvinderne hurtig sliter

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Lærdal	67	8	8	59
Lyster	66	16	7	59
Sogndal	35	7	5	30
Vik	87	10	10	77
Gulen	72	8	10	62
Kirkebø	81	7	11	70
Ytre Søndfjord	72	6	7	65
Indre —	67	6	5	62
Gloppen	73	12	7	66
Kinn	87	11	24	63
Florø ladested	8	-	3	5
Bygder	79	11	21	58
Ytre Nordfjord	77	10	17	60
Nordfjordeidet	56	4	10	46
Indviken	91	14	9	82
Nordre Bergenhus amt.	931	119	130	801
Derav i by	8	-	3	5
— - bygder	923	119	127	796

sig ut med alt kavet hjemme, mens mændene størsteparten av aaret færdes paa sjøen og er optat med forskjellig slags fiske. (C. G. Schøyen).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes 40 saadanne, derav i Lærdal distrikt 3, Lyster 2, Sogndal 3, Vik 7, Gulen 1, Kirkebø 2, Ytre Søndfjord 3, Indre Søndfjord 2, Gloppen 2, Kinn 3, Ytre Nordfjord 6, Nordfjordeidet 1 og Indviken 5. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Av **livmorbristning** døde i Lærdal en 48 aar gammel 4de gangs fødende. Sidste barselseng for 7 aar siden. Efter nogen timers sterke veer fik hun intense smerter i underlivet og kollaberte samtidig med, at veer og fosterlyd ophørte. Ved lægens ankomst 1½ time senere var hun blek og koldsvedende med utællig puls og utspændt underliv. Forløsningen skete uten synderlig vanskelighet ved tang. (E. Andersen).

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av tabellen paa side 174.

Der blir saaledes et overskud av 1 042 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 53,1.

Efter presternes opgaver døde **paa barselseng** 10 kvinder. Lægerne har opgit dødsårsaken for 3 kvinder saaledes: blødning 1, livmorbristning 2.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Utrækning ved bækkenendeleie.		Perforation.	Exvisceration.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Moder.	Moder.	Moder.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	18	-	17	1	-	-	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhet.....	5	-	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmorbristning.....	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt hodeleie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	6	4	2	-	-	-	-	-
Vitia organica hepatis et renum (sarcoma).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	¹⁾ 1	-
Tilbakeholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	28	1	25	4	7	4	3	1	1	1	1	1
	29		29			7						

¹⁾ Dødsårsak uopgit. Forløsningen skedde ved tang og eksvisceration, da fosterets lever og nyrer var saa forstørret, at det ikke umutileret kunde ekstraheres.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Lærdal	172	7	78	10	-	1	2	-	-
Lyster	121	6	71	5	1	2	2	-	-
Sogndal	165	11	75	15	1	1	-	-	-
Vik	202	4	100	8	1	1	2	-	-
Gulen	151	7	97	11	1	1	10	-	1
Kirkebø	143	3	91	12	2	-	3	-	-
Ytre Søndfjord	208	4	105	3	1	1	9	-	-
Indre —	165	5	115	5	-	2	2	2	-
Gloppen	122	2	75	7	2	-	1	-	-
Kinn	257	14	112	12	3	-	8	-	1
Florø ladested	30	2	11	3	-	-	1	-	-
Bygder	227	12	101	9	3	-	7	-	1
Ytre Nordfjord	206	3	91	10	1	-	9	-	-
Nordfjordeidet	139	-	71	9	2	-	1	-	-
Indviken	173	6	101	6	1	1	-	1	-
Nordre Bergenhus amt..	2224	72	1182	113	16	10	49	3	2
Derav i by	30	2	11	3	-	-	1	-	-
— - bygder	2194	70	1171	110	16	10	48	3	2

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		by.	bygder.
Alderdomssvakhet	262	-	262
Lungetuberkulose	119	-	119
Kræft (cancer og sarkom)	79	-	79
Organisk hjertesygdom	49	1	48
Hjerneslag	40	-	40
Medfødt svakhet	37	-	37
Tuberkulose utenfor lungerne	36	-	36
Lungebetændelse	34	-	34
Kronisk bronkit etc.	31	-	31
Akute katarrer i aandedrætsorganerne	23	3	20

Veirliget angives for de fleste distrikter at ha været gunstig for jordbruket og frugtavlen.

Levemaate og hygieniske forhold. I Lyster er der jevn velstand og utviklet sans for renlighet. (B. Lunde).

I Sogndal er akerbruk og fædrift de væsentligste næringsveier samt frugtavl, som stadig tiltar. Levemaaten nogenlunde, men renligheten kun middelmaadig. (O. B. Schøyen).

I Vik merker man meget litet til fremgang; døtrene kommer sjelden ut for at lære noget, og derfor gaar husstellet paa den gamle maaten. Hele sommeren, nemlig fra midten av juni til midten av september, har man de fleste steder ingen melk i husholdningen; man faar kun leilighetsvis endel sur myse hjem fra sætrene. Kaffe brukes der jevnlig for meget av, likesaa av brændevin, naar det haves; det er nemlig meget almindelig at slaa sig sammen om at forskrive en dunk fra bolaget, og saa holdes det gaaende, til den er tomt. Øl brygges endnu meget almindelig 1 à 2 ganger om aaret, og det temmelig sterkt øl, men det gir forholdsvis sjelden anledning til misbruk. (Helsing).

I Nordfjordeidet har forholdene bedret sig ikke litet i de senere aar; der hersker større renlighet saavel indendørs som utendørs, og man har paa mange gaarder anlagt vandedning fra lukkede kummer. (Rummelhoff).

Ogsaa i Indviken distrikt spores nogen fremgang, mindst selvsagt i de fattigste bygdelag. Frugtavl blir stadig av større og større betydning. Med hensyn til lægens gjerning, saa vurderes den paa disse kanter kun efter, hvorvidt de syke blir fuldstændig arbeidsdygtige igjen. Lægens evne til at lindre og skaffe velvære værdsættes derimot ikke; ialfald vil ingen spandere penger herpaa; som oftest ser man en syk kun 1 gang, og gamle folk hentes man sjelden til; de er jo utslitt, og ingen kan gi dem de tidligere kræfter tilbake. (H. Brodtkorb).

Sykehus. Nytaarsdag aapnedes Lærdals kommunale sykehus paa Lærdalsøren, hvis gamle skolehus blev overlatt til dette bruk. Herrederne Borgund og Lærdal, som har fælles fattig- og skolevæsen, bevilget til indredningen kr. 2 500, hvortil kom ca. kr. 500 i private bidrag. Det drives for begge herreders regning og har 4 sykeværelser, 2 kjøkkener, 2 særskilte indganger, 1 badeværelse og 2 smaa rum til betjeningen. Der er plads til 8 à 10 patienter. Da der er 2 kjøkkener og 2 særskilte indganger, kan der samtidig forpleies epidemiske og andre syke, idet der da holdes 2 fuldstændig adskilte husholdninger. Sykehuset har i dette første aar været meget benyttet; der har bl. a. været isolert en tyfus-patient og flere tuberkuløse, hvorav 2 indlagdes midlertidig, før de kunde optages paa Lyster sanatorium. Driften har vist sig at være forholdsvis billig. Hermed er da et første forsøk gjort paa at avhjelpe den nød, hvori dette distrikt, som amtet i det hele tat, hittil har befundet sig. (E. Andersen). Vaarsildavgiftsfondets sykehus i Florø (Kinn distrikt) mottok syke aaret rundt som tidligere; et samme fond tilhørende sykehus i Kalvaag er blot aapent i fisketiden (februar og mars). I Lyster ligger St. Jørgens hospitalsstiftelses sanatorium for tuberkuløse.

Badeindretninger. Ved sykehuset paa Lærdalsøren har publikum adgang til karbad, som har været endel benyttet; paa Ljosne i Lærdal samt paa Aurlandsvangen er der badstubad. Badene ved sykehusene i Florø og Kalvaag benyttes meget litet av publikum.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Nordre Bergenhus amt	42	2016
Lærdal	¹⁾ 4	145
Lyster	²⁾ 5	120
Sogndal	³⁾ 2	139
Vik	⁴⁾ 2	224
Gulen	⁵⁾ 2	146
Kirkebø	⁶⁾ 1	117
Ytre Søndfjord	⁷⁾ 8	196
Indre —	⁸⁾ 4	164
Gloppen	⁹⁾ 4	147
Kinn	¹⁰⁾ 2	167
Ytre Nordfjord	¹¹⁾ 2	197
Nordfjordeidet	1	63
Indviken	¹²⁾ 5	191

¹⁾ Lærdal og Borgund 2, Aurland 2. ²⁾ Lyster 1, Jostedal 4. ³⁾ Sogndal 1, Hafslo 1. ⁴⁾ Leikanger 1, Balestrand 1. ⁵⁾ Gulen 1, Sulen 1. ⁶⁾ Kirkebø. ⁷⁾ Hyllestad 1, Askvold 3, Ytre Holmedal 4. ⁸⁾ Førde 2, Jølster 1, Naustdal 1. ⁹⁾ Gloppen 2, Breim 2. ¹⁰⁾ Florø 1, Bremanger 1. ¹¹⁾ Selje 1, Daviken 1. ¹²⁾ Indviken 2, Stryn 2, Hornindalen 1.

XV. Romsdals amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		14989,61	136 519	45	7	99	76
1. Vestre Søndmør ..		918,51	13 067	5	-	10	10
	Vannellen	305,55	2 769	1	-	2	2
	Herø	132,85	3 925	2	-	3	3
	Sande	70,88	2 250	1	-	2	2
	Rovde	102,59	591				
	Ulstein	196,42	2 839				
	Vartdalstranden	110,22	693	-	-	1	1
2. Indre Søndmør ...		1 241,27	8 668	2	-	5	5
	Ørsten	241,57	2 344	-	-	1	1
	Volden	520,59	4 408	2	-	3	3
	Hjørundfjord	479,11	1 916	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje deeb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
3. Østre Søndmør	Stordalen	2 040,94	6 390	1	-	7	7
	Stranden	259,28	856	-	-	1	1
	Norddalen	267,67	1 480	1	-	1	1
	Sunnelven	947,67	2 321	-	-	3	3
		566,32	1 733	-	-	2	2
4. Ørskog	Ørskog	723,33	7 098	3	-	4	4
	Søkkelven	200,85	1 808	2	-	1	1
	Skodje	261,05	2 307	1	-	1	1
	Vatne	124,51	1 486	-	-	1	1
		136,92	1 497	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør	Aalesund, kjøbstad	314,82	24 245	8	2	15	8
	Haram	2,14	13 848	8	2	7	-
	Roald	90,32	2 541	-	-	2	2
	Borgund	20,06	988	-	-	1	1
		202,30	6 868	-	-	5	5
6. Ytre Romsdal	Molde, kjøbstad	1 164,65	17 827	7	2	14	11
	Bolsø	0,38	1 789	5	2	1	-
	Bud	271,45	3 479	-	-	1	1
	Akerø	152,90	2 683	1	-	3	2
	Frænen	152,46	2 410	-	-	2	2
	Sandø	220,32	2 687	-	-	3	2
	Sylte	16,04	984	-	-	1	1
	Vestnes	192,79	1 320	-	1)	1	2
		158,31	2 475	1	-	2	1
7. Indre Romsdal	Hen	2 525,43	10 300	3	-	8	6
	Grytten	245,53	1 113	-	-	1	2
	Eid	798,92	1 726	1	-	2	-
	Vold	36,12	547	1	-	1	1
	Veø	260,81	1 008	-	-	-	-
	Neset	247,14	2 422	-	-	2	1
	Eresfjord og Vistdalen	178,68	1 657	1	-	1	1
		758,23	1 827	-	-	1	1
8. Søndre Nordmør	Kristiansund, kjøbstad	817,52	24 631	8	3	16	9
	Kvernes	8,80	11 982	7	3	7	-
	Bremsnes	33,45	839	1	-	1	1
	Kornstad	119,71	3 133	-	-	1	1
	Eide	66,24	1 668	-	-	1	1
	Frei	141,11	1 571	-	-	1	1
	Grip	51,49	1 059	-	-	1	1
	Øre	0,48	194	-	-	1	1
	Strømsneset	232,28	2 013	-	-	1	1
	Gjemnes	118,57	1 274	-	-	1	1
		45,39	898	-	-	1	1
9. Sundalen	Sundalen	1 951,22	5 532	2	-	7	6
	Øksendalen	1 229,84	1 684	1	-	2	2
	Ulvundeidet	225,67	599	-	-	1	1
	Tingvold	182,39	412	-	-	1	1
		313,32	2 837	1	-	3	2

1) Er tillike vaccinatorer i Vaagstranden sogn av Veø herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
10. Surendalen	Stangvik	2 065,16	8 490	3	-	5	4
	Aasgaard	510,98	2 341	1	-	2	2
	Surendalen	64,22	629	-	-	1	1
	Rindalen	870,52	2 890	1	-	1	-
	Heggemstranden og Staknes bygdela ^g av Hasle herred	608,07	2 514	1	-	1	1
		11,37	116	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør	Edø	1 226,76	10 271	3	-	8	6
	Tusteren	273,92	3 380	1	-	4	3
	Aure	167,31	1 537	-	-	1	1
	Valsøfjorden	504,46	3 122	1	-	1	-
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknes bygdela ^g)	156,33	954	-	-	1	-
		124,74	1 278	1	-	1	1

Sundhetstilstanden var i det hele god, i flere lægedistrikter (Ytre og Indre Romsdal, Sundalen, Nordre Nordmør) endog mere end almindelig gunstig. Av epidemiske sygdomme synes alene skarlagensfeber at ha hat almindeligere utbredning inden en del lægedistrikter, mens den aaret forut herskende kikhoste-epidemi viser betydelig tilbakegang. Akute katarrar i aandedrætsorganerne og croupøs lungebetændelse var noksaa almindelig, mens influensa viser færre behandlede tilfælder end de nærmest foregaaende aar. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 6 756 med 204 dødsfald mot henholdsvis 7 566 og 234 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 897 eller 13,2 pro mille av den beregnede, tilstedeværende middelfolkemængde (143 900). I 1905 var dødeligheten 14,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 180 og 181, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av de ialt anmeldte 91 tilfælder av **tyfoidfieber** forekom de 66 i Nordre Søndmør distrikt — I Indre Søndmør distrikt behandledes i Volden 10 angrepne, av hvilke 1 døde av bronchopneumoni (paa listen over dødsaaersaker ikke opført blandt døde av tyfoidfieber). Av disse forekom 6 tilfælder paa det gamle arnested Ulvestad, 3 tilfælder skyldtes smitte fra Aalesund, og for 1 blev smitte-kilden uopklaret. (O. Eng). — I Østre Søndmør optraadte sygdommen hos en ung mand paa Hjelle i Ytredal; han kom syk hjem fra Aalesund. Om høsten blev en kone angrepet paa gaarden Kyamme i Stordalen; 14 dage før hadde en hestehandler fra Hjørundfjord bodd 1 døgn i huset; han var da upasselig og led av diarré. Efter hans avreise benyttet konen en del av de sengklaer, han hadde brukt. (S. Holtermann). — I Nordre Søndmør optraadte om høsten nogen tilfælder i Aalesund. De viste sig ved efterforskning at skyldes smitte gjennom

melk fra en gaard paa øen Hessen, hvor der fandtes 4 angrepne av sygdommen; dette tal forøkedes senere til 9, hvorav 3 indlagdes i amtssykehuset. I byen indlagdes alle syke i lasaret. Det lykkedes saaledes snart at stanse denne epidemi, idet kilden opdagedes. En anden epidemi skyldtes sandsynlig vand fra et bassin, der vistnok var forurenset fra sit nedslagsdistrikt; der optraadte pludselig, spredt utover hele byen ca. 20 tilfælder, uten nogen anden paaaiselig smittekilde. Sygdommen stanset ogsaa denne gang snart, idet samtlige angrepne indlagdes i lasaret. Noget senere viste en ny epidemi sig i Borgund ca. 1½ mil fra byen i et hus, hvor der foregaaende aar var tyfoidfeber. Smitten skrev sig sandsynlig fra, at man hadde gravet op jord utenfor husets indgang, hvor vaskevand vanlig blev slaat ut, og hvor børnene ofte pleiet at leke. Herfra spredtes sygdommen til 2 hus. 4 angrepne indlagdes i amtssykehuset, 1 behandledes i hjemmet. (Lorentzen). — I Ytre Romsdal distrikt forekom 9 tilfælder med 1 dødsfald; de var spredt over alle aarets maaneder, og syntes ikke at staa i forbindelse med hinanden. Flere angrepne i Tresfjorden forekom i hus, hvor tyfoidfeber hadde været tidligere. 4 syke indlagdes i amtssykehuset. (Parelius). — Et enkelt tilfælde i Indre Romsdal distrikt indlagdes ogsaa i amtssykehuset. Smittekilden var usikker. (Eide).

Av akut poliomyelitis opføres 13 tilfælder med 3 dødsfald. I Ørskog distrikt angrepes en 11-aarig pike i februar paa gaarden Fylling i Skodje. Hun helbrededes. I mars blev en 25-aarig pike syk paa gaarden Brusdal, ogsaa i Skodje; hun døde under tiltagende lammelser efter en maanedes sykeleie. Disse to gaarder ligger 2 mil fra hinanden, og nogen forbindelse mellem dem hadde ikke fundet sted. Heller ikke kunde tilfældene bringes i nogen forbindelse med de aaret forut indtrufne tilfælder av sygdommen. (H. Holst). — I Sundalen distrikt optraadte nogen lette tilfælder i Gravemgrænden øverst i Sundalen. (P. Nissen). I Surendalen distrikt iagttoges 2 tilfælder i Rindalen. Av de 2 for Nordre Nordmør distrikt opførte angrepne paa Hopen i Edø døde den ene; for den andens vedkommende var diagnosen maaske tvilsom. (Herlofsen).

Av skarlagensfeber anmeldtes ialt 309 angrepne med 2 dødsfald. I Indre Romsdal distrikt optraadte sygdommen meget mildt med spredte tilfælder omkring i Volden og Ørsten. (Eng). — I Østre Søndmør distrikt fortsatte epidemien fra høsten 1905 sig ind i 1906; 11 tilfælder behandledes uten dødsfald. (S. Holtermann). — I Ytre Romsdal distrikt iagttoges 20 tilfælder, derav 14 paa Akerøen; hos 8 av disse igjen var sygdommen allerede avløpen, da den tilfældigvis kom til lægens kundskap. Paa Akerøen hadde der utover eftervinteren i en grænd været angrepne i næsten hvert hus; men forløpet var saa let, at de fleste av børnene hverken hadde været inde eller tilsengs, saa ingen tænkte paa skarlagensfeber eller anmeldelse til læge. I november indtraf atter en række tilfælder paa samme sted, likesaa nogen i et par hus i Bud herred; antagelig har sygdommen holdt det gaaende saa smaat hele sommeren utover. Nogen gjennemgaaende desinfektion har under disse omstændigheter ikke kunnet utføres, heller ikke isolation forordnes; distriktslægen mener, at under et saa let forløp av sygdommen, uten eftersygdomme, kan det ha sin betydning, at en hel del børn paa en letvint maate kan erhverve immunitet mot en ellers saavidt alvorlig sygdom som skarlagensfeber. (Parelius). — I Søndre Nordmør distrikt anmeldtes ialt 93 angrepne, derav 49 i Kristiansund, 44 i landdistriktet; her optraadte i aarets begyndelse sygdommen i en grænd i Strømsneset herred, men saa mildt, at den ikke erkjendtes, men tilfældig blev opdaget av distriktslægen, der var paa reise der i anden anledning. Skolen indstilledes en tid, og det lykkedes at hindre sygdommens videre utbredning. (L. Selmer). — I Surendalen distrikt bredte den sig i aarets begyndelse især utover i Rin-

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	91	8	90	4	1	2	3	2	6	3	22	26	14	3	4
Akut poliomyelitis	13	3	13	3	1	1	5	1	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	309	2	309	68	64	31	15	21	39	9	5	25	8	16	8
Mæslinger	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Difteri (croup)	51	7	51	9	2	8	4	3	1	6	5	1	5	3	4
Blodgang	14	-	14	-	-	3	-	-	1	1	4	4	-	1	-
Barsefeber	22	10	20	3	1	-	3	-	2	1	1	1	5	3	-
Pyæmi, septhæmi	41	7	39	3	3	8	5	-	1	3	2	3	4	3	4
Rosen	132	-	131	12	9	17	16	2	10	12	5	9	13	15	11
Røde hunde	36	-	36	-	-	-	1	-	5	-	2	2	6	10	10
Vandkopper	116	-	116	14	5	7	7	1	1	15	10	1	28	10	17
Kusma	22	-	22	4	3	8	2	1	-	1	2	-	-	1	-
Kikhoste	291	27	288	69	48	40	63	27	9	7	4	12	7	1	1
Akute katarrher i aandedræts- organerne	2893	58	2851	352	301	250	244	222	175	127	123	161	303	288	305
Influenza	651	5	651	120	97	72	44	52	23	10	13	13	32	53	122
Lungebetændelse	534	47	532	90	66	45	48	38	25	19	19	27	50	52	53
Pleurit	449	8	443	41	42	45	40	43	29	45	32	28	23	36	39
Gigtfeber	232	5	229	36	12	21	25	22	19	17	15	23	9	15	15
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	842	16	842	57	55	45	60	59	55	85	101	101	87	78	59
Pemfigus (hos nyfødte)	13	1	13	3	6	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Tilsammen	6756	204	6694	888	718	604	586	494	402	361	367	438	595	588	653

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suren- dalen.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfeber	-	-	10	-	2	-	1	-	66	6	9	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	2	1
Skarlagensfeber	4	-	26	-	11	-	-	-	15	-	20	-	2	-	93	-	25	-	103	2	10	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	2	-	2	-	-	-	-	-	12	1	4	-	-	-	23	2	-	-	6	3	2	1
Blodgang	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	11	2	3	2	1	1	2	1	-	-	-	-	4	3
Pyæmi, septhæmi	1	1	-	-	2	1	1	1	30	1	-	-	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-
Rosen	-	-	12	-	7	-	-	-	50	-	7	-	2	-	44	-	-	-	4	-	6	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	31	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	7	-	-	-	-	-	74	-	2	-	-	-	31	-	1	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	10	-
Kikhoste	74	11	27	-	-	-	6	3	102	3	15	1	14	2	12	2	16	1	8	2	17	2
Akute katarrher i aande- drætsorganerne	231	4	203	7	34	-	137	3	730	23	445	8	84	2	706	7	28	-	105	2	190	2
Influenta	45	1	10	-	73	-	34	1	108	-	37	-	4	-	267	3	22	-	12	-	39	-
Lungebetændelse	34	5	39	3	6	-	27	3	149	9	61	6	7	-	121	11	13	2	43	6	34	2
Pleurit	49	-	55	1	5	-	14	-	103	-	58	2	12	-	101	1	5	1	16	1	31	2
Gigtfeber	12	-	32	-	5	-	8	-	56	-	28	2	19	-	55	2	2	1	8	-	7	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine) . . .	29	-	87	-	2	-	22	2	226	5	51	5	19	1	312	3	18	-	33	-	43	-
Pemfigus (hos nyfødte) . . .	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	7	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	487	24	511	11	148	1	256	14	1771	50	747	27	167	7	1795	36	137	5	342	16	395	13

dalen og Øvre Surendalen, men saa mildt, at nagtet over 100 tilfælder anmeldtes, og vistnok like mange aldrig kom under lægetilsyn, var dødeligheden yderst ringe, ialt kun 2 dødsfald. (A. Smith).

Av **difteri** (croup) anmeldtes ialt kun 51 tilfælder, det mindste antal siden 1881. I Søndre Nordmør distrikt viste en mindre epidemi sig i Kornstad og Eide herreder utover høsten og vinteren. Det første tilfælde i Eide, et barn, fik distriktslægen først underretning om 7 à 8 dage efter sygdommens begyndelse, saa det kom for sent under behandling og døde. Herfra førtes saa smitte til et hus i nærheten av kirken, hvor kirkefolket pleiet at ta ind, hvad likfølget ogsaa i dette tilfælde gjorde. Derfra spredte sygdommen sig til nogen gaarder i nabolaget, hvor den var vanskelig at utrydde. Der forekom kun spredte, lette tilfælder i Eide; formodentlig er en hel del blit upaaagtet og ikke erkjendt. (L. Selmer). — I Nordre Nordmør distrikt behandledes 2 tilfælder paa Hønsvik i Halse, av hvilke det ene endte dødelig. Serum anvendtes ogsaa profylaktisk; flere tilfælder optraadte derefter ikke. (Herlofsen).

Av **blodgang** anmeldtes 14 angrepne, 4 i Vestre Søndmør og 10 i Søndre Nordmør distrikt; av de sidstnævnte forekom 8 i Kristiansund, 2 i landdistriktet.

Av **barselfeber** opføres ialt 22 tilfælder og 10 dødsfald. Av 4 angrepne barselkvinder i Nordre Nordmør distrikt døde 3. Disse fødte uten noget operativt indgrep. I samtlige tilfælder blev vedkommende jordmør beordret til at foreta grundig desinfektion av sin person og sine klær. Sansen for renlighed ved fødsler staar endnu adskillig tilbage hos publikum, saa det behøver ikke altid at være fødselshjelperens skyld, om der kommer infektion selv ved normale fødsler. Hos en av de døde barselkoner var der optraadt embolier i lunger og hjerne med lammelse av høire ansigt, høire arm og fot samt afasi. Det blodige opspyt viste sig ved bakteriell undersøgelse at indeholde rikelig med stafylo- og streptokokker. (Herlofsen).

Kusma synes at ha hat epidemisk utbredning i Østre Søndmør og Nordre Nordmør distrikter.

Den aaret forut herskende **kikhosteepidemi** fortsatte i enkelte distrikter ogsaa ind i dette aar. Ialt anmeldtes 291 tilfælder og 27 dødsfald; av disse forekom de fleste i Nordre og Vestre Søndmør distrikter.

Akute katarer i aandedrætsorganerne var ogsaa dette aar ganske hyppige, mens

Influenta i det hele synes at ha været sjeldnere end i de nærmest foregaende 3 aar.

Lungebetændelse var i enkelte distrikter hyppigere end vanlig.

Et tilfælde av **koldfeber** iagttoges hos en kone paa gaarden Kjølvaas i Østre Søndmør distrikt. Det var en febris intermittens quotidiana, der helbrededes ved chinin. Sygdommen skal ikke tidligere være optraadt paa gaarden. Like i nærheten av denne ligger en torvmyr med grundt, stillestaaende vand. Dog ligger flere av gaardens hus nærmere myren, end det, hvori den angrepne bodde. (S. Holtermann).

Av **pemfigus hos nyfødte** anmeldtes 13 tilfælder med 1 dødsfald. Av disse forekom 7 uten dødsfald i Bud herred av Ytre Romsdal distrikt i den der boende jordmørs praksis.

Av **fnat** opføres ialt 76 angrepne. I Ørskog og distrikt antages sygdommen at være i tilbakegang. (H. Holst).

Av andre epidemiske eller smitsomme sygdomme omtales en epidemi av **herpes tonsurans** i Østre Søndmør distrikt. Den var noksaa voldsom og begyndte i januar paa gaardene Røirhus, Tronstad og Kjelstad i Sunnølvn paa grænsen mot Hornindalen, hvorfra sygdommen angaves overført. Den optraadte først hos husdyrene, saa hos menneskene. 11 tilfælder behandledes av distriktslægen; hos flere av disse fandtes utbredte ulcerationer. (S. Holtermann). — I Nesset, Indre Romsdal distrikt, forekom den ogsaa i december. (Eide).

I Sundalen distrikt behandledes et tilfælde av **actinomycois** hos en 12 aar gammel pike, lokalisert til midt paa brystbenet og i venstre bryst. Patienten bodde i samme grænd som de to tidligere, i medicinalberetningerne for 1903 og 1904 omtalte tilfælder av samme sygdom forekom, nemlig paa Gjæra øverst i Sundalen. (P. Nissen).

En epidemi av **ikterus** omtales fra Nordre Nordmør distrikt, hvor den optraadte fra august og utover i flere maaneder i en isolert beliggende, men forholdsvis folkerig grænd, Todalen. Den blev dog ikke nærmere fulgt, da læge ikke søktes fra mere end ett hus, hvor 3 tilfælder iagttoges. Først længe efter fik distriktslægen rede paa epidemiens store utbredning. (Herlofsen).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:									
		1	2	3	4	5	6	8	9	10	11
		Vestre Søndmør.	Indre Søndmør.	Østre Søndmør.	Ørskog.	Nordre Søndmør.	Ytre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundalen.	Surendalen.	Nordre Nordmør.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	5	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . .	37	-	-	-	-	22	-	15	-	-	-
— hereditær	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Gonorré, uretrit	203	1	-	1	1	112	14	71	1	1	1

Angaaende de **tuberkuløse sygdommes** utbredning m. v. inden amtet henvises til tabellen i den almindelige beretning. — Dødsfald av lunge-tuberkuløse utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 17,6 pct. av samtlige kjendte ved sygdom foraarsakede dødsfald og 20,1 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 18,1 pct. og 21,9 pct. og for bygderne 17,5 pct. og 19,7 pct. — I Østre Søndmør distrikt synes tuberkulose fremdeles at være i tilbakegang. Det er paafaldende, hvor mange utvandrere, der fra Amerika vender hjem med lungetuberkulose, sedvanlig i dens sidste stadium. Tuberkuløse ben- og ledlidelser er forholdsvis hyppige. Skrofulose synes at være sjelden. Smittefrykten overfor lungetuberkulose er fremdeles sterk. (S. Holtermann). — I Ørskog distrikt optraadte sygdommen for en stor del hos før hjem søkte familier, men ogsaa paa steder, hvor ingen før hadde været angrepet. En viss motvilje mot indleggelse i sanatorium, som i begyndelsen var tilstede, synes for største delen at ha tapt

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Vestre Søndmør	153	29	24	129
Indre —	112	21	11	101
Østre —	65	5	1	64
Ørskog	97	8	14	83
Nordre Søndmør	309	59	50	259
Aalesund by	167	33	35	132
Bygder	142	26	15	127
Ytre Romsdal	211	41	27	184
Molde by	25	8	2	23
Bygder	186	33	25	161
Indre Romsdal	113	13	7	106
Søndre Nordmør	284	51	36	248
Kristiansund by	155	22	23	132
Bygder	129	29	13	116
Sundalen	58	8	5	53
Surendalen	132	21	16	116
Nordre Nordmør	107	33	13	94
Romsdals amt	1641	289	204	1437
Derav i byer	347	63	60	287
— bygder	1294	226	144	1150

sig. Arbeide for at skaffe midler til opførelse av kommunalt tuberkulosehjem er begyndt. (H. Holst). — I Nordre Søndmør distrikt er tuberkulosen maaske noget i avtagende i landdistriktet; i Aalesund holder den sig omtrent uforandret. I byen er fremdeles noksaa trangt for lusrum, og ca. 1 000 personer bor endnu i barakker. (Lorentzen). — I Ytre Romsdal distrikt er der i aarets løp kommet til 59 nye tilfælder av sygdommen, det mindste antal i de sidste 5 aar. Kampen mot den føres efter distriktslægens erfaring, kraftig men rolig og hensynsfuldt likeoverfor de angrepne. Der vises gjennemgaaende omhu og forsigtighet likeoverfor smittekilderne baade fra de syke selv og fra deres omgivelser. Den omstændighet, at det er gaat ind i folks bevissthet, at smitten er bundet til bacillerne, har mægtig bidrat til at fjerne den allertyngste motstand, som lægerne har hat at overvinde i kampen mot de smitsomme sygdomme, nemlig fatalismen; nu er publikum endog bragt til selv at være med i kampen. (Parelius). — I Indre Romsdal distrikt er Veø herred mest hjemsoekt av sygdommen, og der særlig øen Sækken, mens den ellers optræder mere spredt. I den i tidligere beretninger omtalte inficerte grænd omkring Alnes i Grytten, er der ikke optraadt flere tilfælder i 1906. Det hus, som antoges at indeholde smittekilden, er blit istandsat. (Eide). — I Surendalen distrikt antages tuberkulosen fremdeles at være i avtagende. Folket er fuldt paa det rene med dens smitsomhet og overholder vistnok i almindelighet nøie de givne forsigtighetsregler, likesom desinfektion efter avdøde eller utflyttede patienter altid forlanges

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Utrækning ved bækkenendeleie.			Accouchement forcé.		Exviscera- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Død.	Dødf.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer.....	45	-	²⁾ 45	²⁾ 2	1	⁴⁾ 1	⁶⁾ 1	1	5	⁸⁾ 4	1	-	-	-	-
Bækkensneverhet	8	-	7	1	3	⁵⁾ 1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	¹⁾ 1	1	2	1	-	-	1	-	-	-	¹⁰⁾ 1	1	-	-
Placenta prævia og blødning....	-	-	-	-	4	-	2	⁷⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	1	⁹⁾ 1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med panden fortil	2	-	³⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	-	5	1	-	-	-	-	-	¹¹⁾ 1	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁹⁾ 1	-	-	-	-
Misfoster.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	¹²⁾ 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	61	1	60	5	15	2	10	7	6	5	2	1	1	2	7
	62		65		17		17			7					

¹⁾ Døde i coma (barselkrampe). ²⁾ Derav en 1ste tvilling, 2den tvilling forløstes i begge tilfælder ved utrækning (lev.), hvor utfaldet for moren er anført. Tillike en 1ste tvilling (lev.), 2den fødtes ved naturens hjælp. ³⁾ Derav en 1ste tvilling, 2den forløst (lev.) ved vending, hvor utfaldet for moren er angit. ⁴⁾ Dødsårsak: paralysis cordis 2 timer efter fødselen. Er paa listen over dødsårsaker ikke opført under dødsfald av barselsygdom. ⁵⁾ Dødsårsak: hjerteparalyse; er paa listen over dødsårsaker ikke opført under dødsfald av barselsygdom. ⁶⁾ 2den tvilling, 1ste forløst (lev.) ved tang. ⁷⁾ Det ene av disse fostre var i 7de maaned. ⁸⁾ Derav tre 2den tvillinger, to 1ste tvillinger forløstes (lev.) ved tang, for en 1ste tvilling er intet anført. ⁹⁾ 1ste tvilling (død), 2den tvilling ogsaa forløst ved utrækning (lev.) paa grund av blødning, hvor utfaldet for moren er anført. ¹⁰⁾ Dødsårsak: barselkrampe (coma). ¹¹⁾ Dødsårsak: livmorbristning (forsømt tverleie). ¹²⁾ Der var for-gjæves forsøgt tang, vending og perforation av hodet; under forsøk paa dekapitation kollaberte konen og døde uforløst. Det formodedes, at der forelaa et misfoster. Dødsfaldet er paa listen over dødsårsaker formodentlig opført under dystoki.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Vestre Søndmør	395	7	169	28	-	1	4	-	-
Indre —	271	6	124	14	2	-	4	-	-
Østre —	163	3	82	8	1	1	2	-	-
Ørskog	176	3	113	17	3	1	3	-	-
Nordre Søndmør	899	17	335	67	5	2	7	-	1
Aalesund by	572	10	189	48	5	1	6	-	1
Bygder	327	7	146	19	-	1	1	-	-
Ytre Romsdal	506	6	235	21	2	4	12	1	-
Molde by	35	-	25	4	-	-	-	-	-
Bygder	471	6	210	17	2	4	12	1	-
Indre Romsdal	229	4	132	12	-	1	2	-	-
Søndre Nordmør	678	8	334	30	2	2	25	1	-
Kristiansund by	348	4	182	14	2	1	20	-	-
Bygder	330	4	152	16	-	1	5	1	-
Sundalen	118	1	62	2	1	-	-	-	-
Surendalen	171	6	142	14	2	1	1	-	-
Nordre Nordmør	289	8	169	13	1	2	10	-	-
Romsdals amt	3895	69	1897	226	19	15	70	2	1
Derav i byer	955	14	396	66	7	2	26	-	1
— bygder	2940	55	1501	160	12	13	44	2	-

utført av den faste desinfektør. At faa opsporet nye tilfælder er ikke altid saa let, da lægerne ofte er slappe i sine anmeldelser. Det hænder saaledes hvert aar, at anmeldelse først mottages fra Reknes sanatorium. Den syke søker ikke sjelden i sykdommens begyndelse i stilhed til læge i byen (Kristiansund). Det har hændt, at anmeldelsen først er indløpet efter dødsfaldet. (A. Smith). — I Nordre Nordmør distrikt var dødeligheten av tuberkulose i 1906 mere end almindelig stor. Allikevel er dog tilgangen av nye tilfælder i det hele tat mindre iaar end i 1905. Den i forrige trykte medicinalberetning omtalte tuberkuloseplakat besluttedes iaar omdelt ogsaa i Aure og paa Tusteren. Bestræbelserne for at faa faste desinfektører i alle amtets herreder er nu kronet med held. Der har forøvrig i de senere aar av og til været bevilget til desinfektion ved egen, lønnet desinfektør, men kun efter ansøgning i hvert enkelt tilfælde. (Herlofsen).

Spedalskhet. I Vestre Søndmør distrikt findes nu kun 2 gamle spedalske tilbage, begge med den anæstetiske form; den ene av disse kan regnes for helbredet. (A. Birk). — I Indre Romsdal distrikt er fremdeles 6 patienter tilbage; en fra Nesset i Reitgjerdets pleiestiftelse indlagt spedalsk utskrevet igjen som for tiden ikke spedalsk. (Eide). — I Nordre Nordmør distrikt optraadte et nyt tilfælde paa Edø, en kvinde, der efter eget ønske snarest

overførtes til Reitgjerdets pleiestiftelse. Tilbake var da ved aarets utgang de samme som i 1905, i Aure 2 mænd og 1 kvinde, i Edø 1 mand. (Herlofsen).

Fordøielssesygdomme, især kronisk gastrit og mavesaar, er i Østre Søndmør distrikt almindelig, hvad der vistnok for en stor del kan tilskrives uhensigtsmæssig kost, særlig daarlig bakt brød, meget salt kjøt. (S. Holtermann).

Angaaende **amtets sindssyke** henvises til den almindelige beretning. Fra Surendalen distrikt anføres, at de sindssykes forpleinig der har været upaaklagelig. Antallet av sindssyke er fremdeles i avtagende. (A. Smith).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 99 saadanne, nemlig i Vestre Søndmør distrikt 11, i Indre Søndmør 8, i Østre Søndmør 3, i Ørskog 3, i Nordre Søndmør 28, i Ytre Romsdal 6, i Indre Romsdal 6, i Søndre Nordmør 18, i Sundalen 7, i Surendalen 3, i Nordre Nordmør 6. — Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 185.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blir saaledes et overskud av 1 998 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 48,7.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 15 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsaaarsaken for 14 kvinder saaledes: Barselfeber 10, barselkrampe 1, blødning 1, dystoki 2. — En kvinde døde i Ytre Romsdal distrikt uforløst av hjertelammelse under fødselsarbeidet. Det var en 27-aarig 2den gangs fødende. Der blev forsøgt tang, vending, uttrækning med kranioklast efter perforation. Alt var forgjæves. Under arbeidet med dekapitation med hake kollaberte hun. Der forelaa vistnok et misfoster. Lik-aapning negtedes bestemt. (Parelius).

De **hyppigste dødsaaarsaker** var:

Dødsaaarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet.	409	33	376
Lungetuberkulose	289	63	226
Kræft (cancer og sarkom).	155	35	120
Tuberkulose utenfor lungerne	93	33	60
Hjerneslag	80	24	56
Organisk hjertesygdom	70	11	59
Medfødt svakhet	66	20	46
Akute katarrar i aandedrætsorganerne.	58	24	34
Lungebetændelse.	47	16	31
Hjertelammelse.	40	18	22

Veirliget. Forsaavidt opplysninger om dette foreligger, synes vinteren at ha været mild, vaaren kold, juni maaned varm, men sommeren forresten kold og regnfull, likesaa høsten. I november indtraf i Østre Søndmør en periode med forholdsvis høi temperatur med samtidig regn, en del nysne i fjeldene smeltet, og dette i forening fremkaldte en enestaaende flom, der gjorde stor skade paa broer, veier og marker. I Sunnølv herred bortreves saaledes 16 broer. I december kom der efter frost et lignende mildveir med paafølgende isløsning i elven, der likesaa gjorde ikke ringe skade paa broer, veier og marker. (S. Holtermann). — I Sundalen distrikt foranlediget et svært snefald i mars store, ødeleggende sneskred. Et saadant er beskrevet i geografisk selskaps aarbok for 1905—1906. (P. Nissen). — Utbyttet av jorden blev allikevel i det hele ganske godt.

Levemaate, økonomiske og hygieniske forhold. I Vestre Søndmør distrikt synes det, som tuberkuloseloven har bidrat til, at interessen for renlighet er blit større. Mest har denne vist sig av betydning for den opvoksende slekt derved, at man nu overalt har faat nye og hensigtsmæssige skolehus, og at den regel er fastslaaet i alle herreder, at, naar skolehuset har været benyttet til forsamlinger, maa vaskning umiddelbart paafølge, om der skal holdes skole bagefter. (A. Birck).

At de hygieniske forhold i Østre Søndmør distrikt maa være ganske gode, synes at fremgaa av, at gjennomsnittsdødeligheten er liten. Av de i aaret anmeldte 77 dødsfald vedkommer de 44 personer over 70 aar. Hudpleien staaar vistnok meget lavt, og luften i boligerne er ofte mindre god, likesom kosten for en del er tungt fordøielig; men disse skadelige faktorer opveies ved det styrkende og hærdende arbeide i mark og skog og paa sæteren. Arbeidet med høihøsten virker overmaade gunstig paa helbreden; det er for bonden, som et sanatorieophold er for den velstaaende bymand. (S. Holtermann).

I Ørskog distrikt er de hygieniske forhold betydelig bedret og maa siges at være forholdsvis gode, om der end i avsidesliggende dele av distriktet raader den gamle urenlighet. Der bygges stadig nye hus, som bærer vidnesbyrd om forstaaelse av hygienens krav og større fordringer til livet. En stor del av disse hus bygges for amerikanske penger, der kommer fra slegtninger i Amerika; disse vender da senere hjem og overtar gaarden. Efter epidemiske sygdomme, og især efter tuberkulose, forlanger alle desinfektion av hus og indbo. Alle kirker, skolehus og forsamlingslokaler er forsynet med spyttbakker, som ialfald de fleste benytter. Den økonomiske tilstand er gjennemgaaende god og arbeidslønnen høi. Levemaaten er ganske god, men behandlingen av raastoffet endnu meget mangelfuld. Ædruelighetstilstanden er fremdeles god. Ølbrygningen er betydelig avtat. (H. Holst).

I Nordre Søndmør distrikt slog høsten godt til, og fiskerierne var ganske lønnende. Arbeidspriserne var paa grund av byggevirkomheten høie baade i byen og i landdistriktet. Paa grund av befolkningens raske vekst har i byen den private byggevirkomhet vanskelig for at følge med. Sanitært er byen kommet sig betydelig. Man har nu bad i de fleste hus. (Lorentzen).

I Ytre Romsdal distrikt var aarsveksten for høiets vedkommende særdeles god, for kornet middels og for poteterne daarlig. Bærhøsten var god. Sildefisket gav et mislig, torskefisket et middelsgodt utbytte.

Distriktslægen i Indre Romsdal skriver: Den overveiende del av befolkningen lever av jordbruk og dets binæringer. Meierier har været opprettet i hvert herred, tildels flere i hvert. En del nedlægges efterhaanden. I Nesset er alle meierier (3 à 4) nedlagt. Grunden hertil er vistnok ofte, at der er for mange i samme bygd paa grund av liten sammenslutning og samhold. Driftsomkostningerne blir

for store, driften ulønsom. — Fiskeri drives mest som litt hjemmefiske til husbehov og av enkelte personer. Det blir mer og mer sjelden, at man deltar i vinterfisket i Romsdal og paa Søndmør. Før en menneskealder siden var dette almindelig. Ungdommen søker heller beskjeftigelse som haandverkere. Haandverk drives i større grad i Hen herred, mere spredt i de øvrige; der oparbeides klær og sko, som avsættes under fisket i Nordland og Finmarken. Dette haandverk drives ved siden av jordbruk. — Skogdrift til salg maa siges at være av underordnet betydning i distriktet. — Levemaaten er i det hele tarvelig, men hos de nogenlunde velstilte ganske god. Underernæring merkes ikke uten undtagelsesvis blandt strandsittere og de fattigste husmænd. Men meieridriften har git levemaaten sit præg: mere bruk av margarin, sirup, kaffe og kjøtmat. Hvor meierierne nedlægges, brukes mere melk og smør. Blandt nogenlunde velstilte brukes en del kjøt og flesk, mindre fisk og sild, der er vanskelig at faa og kostbar. Melmat er dog den alt overveiende. Hos de mindre jordbrukere og husmænd er melken den hovedsageligste eggevittekost, da de sender litet eller intet til meierierne. Paa strandsteder er der litt lettere adgang til sild og fisk, saa disse ting utgjør her eggevittekosten. Men melmat og kaffe utgjør hos begge de sidst omtalte klasser den hovedsageligste og alt overveiende del av næringen. Klædedragten er god og tilstrækkelig i sin almindelighet. Billig fabriktøi har vundet meget indpas, især i bygder, hvor det saakaldte nordlandsarbeide drives. Anvendelsen og bruken av klærne er mindre omtænksom, idet man klær sig for tykt under, og gaar hermed saavel inde som ute, istedetfor at ha et varmt arbeidsplag, som med lethed kunde kastes av inde. Følsomhet og ømfindtlighet for temperaturforandringer, forkjølelse og kulds kjærhet med skråk for kaldt vand til vaskning og badning er følgen herav. Til bruk ved helg, paa reiser og i stygt veir er anvendelse av ytterplag temmelig almindelig. Der er i det hele fremgang i de hygieniske forhold. Boligerne blir bedre, men ikke altid praktisk og økonomisk indrettet. De gamle former og skikker henger i. Sansen for renlighet i hus og matstel er i tiltagende, den personlige renlighet hos de yngre likeledes. Ved nye hus er rendestenen (avfaldsdyngen) som regel forsvundet fra husvæggen. Befolkningen er i sin almindelighet meget ædruelig. Sedeligheten er i tiltagende; det ansees mer og mer for at være en skam at ha uægte børn. Før ikke saa ret længe siden var opfatningen i saa henseende temmelig skjøpelig. (Eide).

I Søndre Nordmør distrikt var den økonomiske stilling vistnok middels god eller snarere noget bedre end i de nærmest foregaaende aar. Fisket var middels, men prisene usedvanlig høie. Høiavlingen var god, mens en voldsom storm i midten av august herjet mangeln og potetaker, saa avlingen blev liten og litet værdifull. Paa den anden side opnaadde landmanden høie priser paa alle sine produkter. Ferskt kjøt sendes i hele skrotter i stadig større utstrækning til Kristiania og Bergen, likesom en mængde levende kreaturer kjøpes av opkjøpere og sendes til Bergen. (L. Selmer).

I Sundalen distrikt spores stadig fremgang i de hygieniske forhold. Iveren i avholdsbevegelsen synes i det sidste aar at være slappet litt, og ved sidste jul syntes der at være større indførsel av brændevinsdunker end vanlig — muligens og forhaabentlig en tilfældighet. (P. Nissen).

I Surendalen distrikt var avlingen av jorden god og rikelig og folkets økonomiske kaar derfor nu at betegne som gode. De høie smørpriser i England bragte utbyttet av meierierne — den viktigste indtægtskilde i distriktet — betydelig op. I kjøkkenhaverne dyrkes særlig kaal, løk og gulerøtter, der begynder at vinde indpas i den daglige kost, samt bærbusser. Ædrueligheten staar høit. (A. Smith).

Sykehus. I Aalesund findes et kommunalt sykehus og et epidemilasaret. I Ytre Romsdal er amtssykehuset beliggende i Molde by, nær hvilken ogsaa er Reknes sanatorium for tuberkulose. Paa Lergrovik, 4 km. fra Molde, er der i aaret oprettet et privat sykehjem for sindslidende. Paa Setnesmoen i Indre Romsdal er der et militært sykehus, der benyttes under vaabenøvelserne. I Kristiansund er der et kommunalt sykehus med afdeling for epidemiske sygdomme.

Sykepleien. I Østre Søndmør distrikt forpleies de faatallige, fattige syke i sine egne hjem som regel. Enkelte enlige gamle blir av fattigvæsenet bortsat til fremmede. Sykepleien synes efter forholdene at være god. Et gamlehjem synes paakrævet, og i Stranden herred tænker man paa at oprette et saadant. (S. Holtermann). I Indre Romsdal distrikt stilles der saa store krav til den private offervillighet til nytte for alle slags missioner og missionsselskaper m. v., at der intet blir tilbake for ens egen bygds lidende. Dette er saa meget mer beklagelig, som det blir mer og mer vanskelig at faa anbragt fattige syke i privatforpleining inden bygden paa grund av den for tiden herskende mangel paa arbeidshjælp. Ved anbringelse av kroniske, fattige syke, der ikke kan faaes ind paa sykehus, er der ofte ren nødstilstand. Den syke eller hans paarørende henvender sig til fattigtilsynsmanden; at denne efter eget tiltak henvender sig til og tilbyder hjælp til saadanne, som undser sig for at søke fattigvæsenets hjælp, forekommer mere sjelden. De syke budsender heller lægen, som anmodes om «at skrive paa regning». Fattigunderstøttelsen kan være knapt tilmaalt, men distriktslægen tror ikke, at nogen lider eller behøver at lide nød paa grund av, at fattigvæsenet vægrer sig. En del fattige, som er blit vant til at faa av «kassen», har heller ikke store betænkeligheter ved at anmode om hjælp. Tiggeri forekommer, men ikke i særdeles grad av bygdens fattige, mere av gjennemfarende landsstrykere. (Eide). I Sundalen distrikt er der i aaret gjort forsøk paa at samle de utsatte fattige i eget hus, hvortil er anvendt en gammel klokkebolig. Det troes, at baade de fattige og kommunen vil være vel tjent med den indretning. Der er i bygden ogsaa oprettet en forening for frivillig sykepleie; en av bygdens kvinder er sendt til Diakonissehuset til utdanning. (P. Nissen). I Surendalen distrikt stiftedes en syke- og fattigpleieforening i Rindalen, i den hensigt ved frivillige bidrag at utdanne en sykepleierske for herredet; den tæller 450 medlemmer. (A. Smith).

Badeindretninger. I Aalesund, Nordre Søndmør distrikt, findes 2 smaa offentlige badstubad og et karbad. I Molde, Ytre Romsdal distrikt, er der i forbindelse med skolebad et folkebad i den nye skolebyggnings kjælder. Om sommeren har byselskapet aapent et udmerket sjøbادهus. Paa byens 3 større hoteller kan varme karbad faaes. I de fleste nye hus indredes nu badeværelser. I landomdistriktet er der intet badehus. (Parelius). I Indre Romsdal findes paa Veblungnes et karbad med styrt, der drives med bidrag fra Grytten ølsamlag. I forbindelse med Hen dampmeieri findes ogsaa et karbad, der dog benyttes litet. Ved 2 hoteller er der anledning til bad for reisende. (Eide). I Kristiansund findes en karbadanstalt med 8 rum. I Surendalen har Rindalens badstue omtrent samme søkning som tidligere. (A. Smith). I Nordre Nordmør haabes at faa istand et badehus i Aure. (Herlofsen).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad samt av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Romsdals amt	113	3335
Vestre Søndmør	¹⁾ 6	272
Indre —	²⁾ 7	271
Østre —	³⁾ 5	109
Ørskog	⁴⁾ 8	160
Nordre Søndmør	⁵⁾ 31	895
Ytre Romsdal	⁶⁾ 12	345
Indre —	⁷⁾ 7	267
Søndre Nordmør	⁸⁾ 22	624
Sundalen	⁹⁾ 4	65
Surendalen ...	¹⁰⁾ 4	187
Nordre Nordmør	¹¹⁾ 7	140

¹⁾ Herø 1, Ulstein 1, Røyde 1, Sande 1, Vannelve 1, Vartdalstranden 1. ²⁾ Volden 5, Ørsten 2. ³⁾ Stranden 3, Norddalen 1, Sunnelve 1. ⁴⁾ Ørskog 1, Søkkelve 3, Skodje 1, Vatne 3. ⁵⁾ Aalesund 30, Borgund 1. ⁶⁾ Molde 5, Bolsø 2, Frænen 1, Bud 1, Sandø 1. Sylte 2. ⁷⁾ Vee 2, Grytten 1, Eid 1, Vold 1, Heu 1, Eresfjord og Vistdalen 1. ⁸⁾ Kristiansund 11, Strømsneset 2, Kvernnes 1, Gjemnes 1, Øre 2, Bremsnes 2, Eide 1, Kornstad 2, ⁹⁾ Sundalen 1, Øksendalen 1, Ulvundeidet 1, Tingvold 1. ¹⁰⁾ Rindalen 2, Surendalen 1, Aasgaard 1. ¹¹⁾ Aure 3, Edø 1, Halse 2, Tusteren 1.

Helseraad. Bestræbelserne av Tusteren helseraad, Nordre Nordmør, for at forbedre drikke- og kloakvandsforholdene paa Langholmen fiskevær har endnu ikke ført til noget endelig resultat, idet saken foreløbig er strandet paa, at værets opsittere har vist sig noksaa lunkne, da det blev spørsmåal om, at de ogsaa skulde yde noget til foretagendets fremme. (Herlofsen).

Kvaksalveruvæsen. I Indre Romsdal distrikt benyttes kvaksalvere endnu leilighetsvis, naar en saadan fagmand avsøker distriktet. Fra Nesset berettes, at kvaksalvere benyttes nok, men, naar undtages «leddokterne», har man ingen større tro paa dem. Det fortællles altid med et ironisk smil, at man har forsøkt den og den kvaksalver. Børn kan man dra langveis med til «kjærringer» for at faa dem helbredet for «gust» og «engelsk syke». (Eide).

XVI. Søndre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommune.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18608,80	134 718	65	17	90	51
1. Trondhjems stads- fysikat	Trondhjem, kjøbstad	35,24	38 651	35	16	28	-
2. Strinden	Strinden	689,47	13 395	1) 5	-	6	5
	Malvik	140,90	5 366	3	-	2	1
	Klæbu	182,41	2 498	-	-	1	1
	Tilder	182,21	1 065	-	-	1	1
	Tilder	27,42	614	-	-	-	-
	Byneset	78,05	1 877	-	-	1	1
	Leinstranden	46,54	1 235	1	-	-	-
	Buviken	31,94	740	-	-	1	1
3. Selbu	Selbu	2 545,04	5 119	1	-	2	2
	Selbu	1 174,15	4 309	1	-	1	1
	Tydalen	1 370,89	810	-	-	1	1
4. Røros	Røros med bergstaden	3 472,57	6 850	2	1	4	3
	Røros	1 900,45	4 549	2	1	3	2
	Aalen	696,72	2 067	-	-	1	1
	Til Røros prestegjeld og Røros lægedistr. hører ogsaa en del av Tolgen herred av Hedemarkens amt...	875,40	234	-	-	-	-
5. Guldalen	Melhus	2 972,67	13 139	4	-	8	8
	Flaa	118,91	2 322	1	-	1	1
	Flaa	127,30	664	-	-	-	-
	Hølandet	168,33	1 098	-	-	1	1
	Hørg	290,12	2 110	-	-	1	1
	Støren	266,15	1 831	2	-	1	1
	Budalen	350,45	548	-	-	1	1
	Singsaas	695,04	1 625	1	-	1	1
	Soknedalen	434,74	1 977	-	-	1	1
	Holtaalen	521,63	964	-	-	1	1
6. Opdal	Opdal	2 820,84	5 105	2	-	3	3
	Opdal	2 398,80	3 897	1	-	2	2
	En del av Rennebu (søn- denfor Vangsgraven)	209,70	685	1	-	1	1
	Til Opdal lægedistrikt hører derhos Inset anneks til Kvikne av Hedemarkens amt...	212,34	523	-	-	-	-

1) Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommune.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
7. Orkedalen		1 943,59	14 208	5	-	11	7
	Børsen	180,60 {	1 423	1	-	1	1
	Gjeitestranden		676	-	-	1	1
	Børseskognen		1 315	-	-	1	1
	Orkedalen		470,33	3	-	5	2
	Meldalen	636,14	2 950	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdal distrikt hørende del fraregnet)	527,63	1 603	-	-	1	1
8. Hitteren		921,83	9 912	2	-	9	9
	Hitteren	433,72	2 430	1	-	3	3
	Frøien	243,76	5 180	1	-	4	4
	Fillan	244,35	2 302	-	-	2	2
9. Hevne	Hevne	1 090,45	4 998	2	-	4	3
10. Ytre Fosen		618,67	9 342	2	-	5	3
	Ørlandet	79,12	3 330	1	-	1	1
	Nes	60,45	1 245	-	-	1	1
	Bjugn	89,04	1 155	1	-	-	
	Skjørn	310,66	2 061	-	-	2	
	Jøssund	79,51	1 551	-	-	1	1
11. Indre Fosen		806,79	7 514	3	-	4	4
	Stadsbygden	135,77	1 769	-	-	1	1
	Rissen	503,53 {	3 335	2	-	1	1
	Lensviken		1 001	-	-	1	1
	Agdenes	167,49	1 409	1	-	1	1
12. Nordre Fosen		1 779,38	7 242	2	-	6	4
	Roan	360,98	2 069	1	-	1	1
	Osen	389,07	1 511	-	-	1	1
	Stoksund	114,23	1 167	-	-	2	1
	Aa	915,10	2 495	1	-	2	1

Sundhetstilstanden angives fra Trondhjem by at ha været mindre god, fra byderne derimot som i det hele nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælder anmeldtes ialt 10 390, hvorav 350 med dødelig udgang, mot henholdsvis 9 574 og 332 aaret forut.

Dødeligheten. De dødes antal utgjorde 2 181 eller 15,6 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (139 500). I 1905 var dødeligheten 16,3 pro mille.

Til oplysning om de **epidemiske sygdomme** i almindelighet hitsættes en tabel paa side 194 og 195, sammendraget efter de fra lægerne indkomne opgaver.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidfieber	228	32	228	13	13	13	43	20	15	19	26	15	13	22	16
Cerebrospinalmeningit	10	1	10	2	-	1	-	2	1	1	-	1	-	1	1
Akut poliomyelit	6	1	6	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	1
Skarlagensfeber	441	8	441	43	26	32	28	13	14	76	23	28	41	52	65
Mæslinger	26	1	26	17	1	-	-	-	3	4	-	-	-	-	1
Difteri (croup)	361	26	361	42	48	29	32	13	46	29	15	10	34	41	22
Barselfeber	23	6	23	2	1	1	3	4	2	1	-	1	4	2	2
Pyæmi, sept hæmi	15	6	9	2	2	1	-	-	-	-	-	2	1	-	1
Rosen	126	5	126	11	11	6	11	8	10	13	14	9	14	6	13
Røde hunde	6	-	6	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	1
Vandkopper	189	-	189	38	28	27	14	14	6	-	2	3	12	14	31
Kusma	26	-	26	7	4	3	6	2	1	-	-	1	2	-	-
Kikhoste	929	28	929	116	116	168	101	78	32	48	45	34	47	59	85
Akute katarrer i aandedræts- organerne	4910	103	4910	658	523	492	454	429	334	234	252	442	365	341	386
Influenta	337	1	337	58	48	69	35	27	27	18	6	10	8	19	12
Lungebetændelse	671	82	671	85	71	66	67	93	51	23	31	33	47	53	51
Pleurit	387	6	387	34	27	43	31	51	33	46	29	25	16	19	33
Gigtfeber	183	5	183	16	20	18	15	18	20	16	15	12	10	9	14
Akut diarré (kolerine)	1485	37	1484	67	74	66	80	84	115	130	318	175	115	148	112
Pemfigus (hos nyfødte)	31	2	31	3	-	3	3	4	1	3	3	3	4	3	1
Tilsammen	10390	350	10383	1214	1013	1040	924	863	713	662	780	804	733	789	848

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																							
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Trondhjemshjemstadsfysikat		Strinden.		Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hevne.		Hitteren.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	149	22	7	3	-	-	44	2	7	1	-	-	5	1	-	-	1	-	2	-	13	3	-	-
Cerebrospinalmeningit .	1	-	5	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Skarlagensfeber	152	-	45	-	6	-	10	-	22	2	31	1	1	-	20	1	24	-	63	3	61	1	6	-
Mæslinger	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	17	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Difteri (croup)	249	13	13	2	-	-	1	-	9	2	-	-	47	3	18	3	14	2	7	-	3	1	-	-
Barsel-feber	7	1	2	2	-	-	2	-	2	-	-	-	3	1	1	1	2	1	3	-	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	2	-
Rosen	79	3	6	-	-	-	14	-	6	1	4	-	12	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	1
Røde hunde	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	177	-	1	-	-	-	6	-	2	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	5	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	689	15	38	4	-	-	75	2	47	3	2	-	10	-	3	-	28	3	5	-	15	1	17	-
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	3476	35	145	16	8	-	316	7	262	8	25	3	262	3	22	1	49	4	171	17	64	4	110	5
Influenza	2	-	2	-	-	-	161	-	-	-	3	-	93	-	-	-	-	-	33	-	-	-	43	1
Lungebetændelse	274	30	41	11	5	1	46	3	54	11	9	1	82	9	7	1	34	3	40	4	28	5	51	3
Pleurit	169	-	27	1	7	-	16	1	24	2	74	1	21	-	7	-	9	1	8	-	10	-	15	-
Gigtfeber	101	-	13	1	4	-	11	-	5	1	5	-	14	-	1	1	7	-	6	-	6	-	10	2
Akut diarré (kolerine) . .	1192	29	26	1	-	-	116	-	66	1	4	-	1	1	7	-	22	5	25	-	19	-	7	-
Pemfigus (hos nyfødte) .	25	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Tilsammen	6759	154	379	41	30	1	845	15	508	33	158	6	559	18	105	9	194	20	369	25	221	16	263	12

Tyfoidfieber forekom likesom i de foregaaende 5 aar noksaa hyppig. I Trondhjem by, hvorfra ca. 65 pct. av samtlige tilfælder er anmeldt, behandlede paa sykehus 132 patienter fra byen og 17 fra de nærmeste bygder. Sygdommen optraadte noksaa ondartet med spredte tilfælder uten paaaviselig indbyrdes forbindelse, naar undtages, at i enkelte familier flere medlemmer blev angrepet efter hverandre. At anta infektion av melk eller lignende var der i dette aar ingen grund til. (M. Bockman). I Aalen (Røros distrikt) var ogsaa sygdommen hyppig, særlig i mars--juni, og optraadte dels paa gaarder, hvor den før hadde været og dels paa nye steder. Dens pludselige tiltagen gav anledning til iverksættelse av ekstraordinære foranstaltninger, saasom oprettelse av et midlertidig epidemilasar, ansættelse av egen epidemilæge, forbud mot sammenkomster m. m., hvorefter tilfældene hurtig avtok. I slutten av aaret indtraf dog atter 5 tilfælder paa en isolert beliggende gaard. (M. Müller). Paa Orkedalsøren forekom i begyndelsen av aaret et par tilfælder som fortsættelse av den aaret forut begyndte lille epidemi; denne antoges hermed at være stanset, men om sommeren indtraf atter 3 tilfælder. De trange beboelsesforhold blandt arbeiderbefolkningen vanskeliggjør isolation, der dog bedst mulig søktes gjennomført. (J. Hoffmann). Paa Afloisen i Sørfrøya (Hitteren distrikt) indsygnet i december en pike, som en ukes tid i forveien var kommet dit fra Trondhjem, hvor hun hadde tjent og utvilsomt ogsaa faat smitten; hun flyttedes til sit hjem i Nordfrøya, hvor der nogen uker senere (i begyndelsen av 1907) indtraf 3 nye forholdsvis lette tilfælder. (Moland). I Ytre Fosen var ett av tilfældene hos en soldat, der blev bragt syk hjem fra Agdenes (Indre Fosen), hvor der under vaabenøvelserne, foranlediget ved smitte fra Trondhjem, indsygnet 7 unge mænd. I Indre Fosen var der forøvrig nogen uker før forekommet en del tilfælder, som ogsaa skyldtes smitte fra Trondhjem; en dersteds bosat agent var nemlig kommet syk hjem i paasken og døde efter at ha smittet sin kone og datter. Senere fik ogsaa barnepiken sygdommen; hun flyttedes til sit hjem, hvor hun døde. Av 2 andre, som blev angrepet, døde den ene, der i utrængsmaal hadde været inde hos de syke. De sanitære forhold var forøvrig gode, men de givne paabud blev til at begynde med ikke overholdt; da de 3 dødsfald var indtruffet, fik imidlertid pipen en anden lyd, idet der indtraadte fuldstændig panik. (Knutssøn).

Av **cerebrospinalmeningit** og **akut poliomyelitis** sees anmeldt til sammen 16 tilfælder. I Orkedalen indtraf det ene av poliomyelittilfældene aldeles isolert; den syke delte under hele det akutte stadium seng med sine smaa søskende, av hvilke dog ingen blev smittet. (J. Hoffmann). I Vinje (Hevne distrikt) indsygnet et 5 aars barn; der var bevisstløshet, nakkestivhet, opisthotonus, skjelen, forskjellig utvidede pupiller, samt toniske og kloniske kramper; under bruken av kloral i hyppige og smaa doser avtok kramperne, bevisstheten vendte tilbake, og efter nogen faa dage indtraadte fuldstændig helbredelse. (Wedøe).

Skarlagensfeber hadde stor utbredning, men forløpet var som regel mildt. I Inset (Opdøl distrikt) indtraf 3 tilfælder hos en familie paa Tønset; en klædeshandler hadde 4 dage forut overnattet i huset, i hvis dagligvarelse han hadde spredt sine varer utover gulvet. (J. Krefthing). I Hevne var paa grund av sygdommens lette forløp de iagttagne tilfælder kun en liten brøkdel av det virkelige antal angrepne; sygdommen blev mange steder enten ikke erkjendt som skarlagensfeber, eller holdt hemmelig for at undgaa isolation. De første tilfælder, som lægen fik se, var paa Kirksæterøren i nærheten av hans bopæl; der laa i en husstand 4 børn og en voksen pike syke; huset blev trods megen indignation og motstand strengt isolert, og sygdommen fik ingen videre utbredning blandt den store mængde børn paa den kant. Da man senere i anledning av nogen tilfælder i Hollengrænden ogsaa vilde iverksætte isolation der, viste det sig, at sygdommen

allerede hadde været paa de fleste gaarder og pladser. Foruten i denne grænd holdt sygdommen sig væsentlig i Vatslibygden, Eide, Stolsmo og Merkesnesstranden. (Wedøe). I Ytre Fosen optraadte en epidemi i en tætbebygget grænd omkring Beian, fra hvis meieri smitten antages utbredt ved tilbageleveringen av den separerte melk; i løpet av et par dage anmeldtes nemlig 44 tilfælder fra 18 familier, der samtlige leverte melk til meieriet; dette blev derfor stanset en tid og desinficert. Samtidig forekom blandt baade voksne og børn en hel del tilfælder av angina follicularis uten noget utslet eller avskalling. (Knutdzon). I Indre Fosen optraadte sygdommen i alle herreder undtagen i Stadsbygden. Til Hasselviken overførtes den fra Ørlandet. I Lensviken viste den sig først hos en forhenværende lærer, hvor 7 børn hadde været syke i let grad en maaned, før helseaadet fik kundskap herom; de hadde frembudt utvetydige tegn paa sygdommen, men kun ligget et par dage og hele tiden baade før og siden besøkt skolen. Under slike omstændigheter var det merkelig, at sygdommen ikke grep endda mere om sig. (Knutssøn). I Nordre Fosen forekom kun enkelte spredte tilfælder med som regel upaaviselig smittekilde. (A. Daae).

Av **mæslinger** iagttoges kun nogen faa tilfælder hist og her. Til Meldalen (Orkedalen distrikt) bragte en pike fra Amerika smitten, sygdommen hadde nemlig forekommet ombord; den fik dog saagodtsom ingen utbredning. (J. Hoffmann).

Difteri optraadte ganske hyppig. Blandt de fra Trondhjem by anmeldte tilfælder, der alle paa 3 nær indlagdes paa sykehus, frembød 81 ingen kliniske symptomer. Som regel holdes de syke isolert i 5 dage, efterat symptomerne er svundet, likesaa de personer blandt omgivelserne, som den bakteriologiske undersøgelse viser at være bacillebærere. I almindelighet utskrives de, som efter denne tid fremdeles har baciller, men bylægerne holder endnu nogen tid øie med omgivelserne. (M. Bøckman). I Orkedalen forekom sygdommen paa Evjen, Øien, Ekli og nogen andre gaarder. Da de første tilfælder, der var lette, ikke blev anmeldt, utbredte sygdommen sig hurtig blandt de fremmede jernbanearbeideres familier. Disses ugunstige boligforhold vanskeliggjorde arbeidet mot smittens utbredning, men anvendelse av serum saavel kurativt som profylaktisk hadde god virkning. I Meldalen indtraf 5 tilfælder. (J. Hoffmann). I Hitteren distrikt forekom 5 tilfælder paa Titran og Dalø (Sørfrøya) og andre 5 paa Volden og Baadvik (Nordfrøya); paa et par steder anvendtes serum paa de friske med som det syntes beskyttende virkning. (Moland). Paa Envik (Fjeldværø) i Fillan fik en gut efter «ondt i halsen» en hæmorrhagisk nefrit; uten lægens vidende reiste han hjem til Ulvaag, hvor han smittet en søster, der for nogen uker siden hadde hat skarlagensfeber. (Ludvigsen). Til Sandvik i Snildfjorden (Høvne distrikt) bragtes sygdommen efter al sandsynlighet fra Trondhjem, hvor vedkommende hadde bodd i et difterismittet hus; de andre steder, hvor den optraadte, antages at ha faat smitten fra nævnte gaard. Da man hadde opdaget et par tilfælder paa skolen, hvorefter 5 børn blev syke i ett hus og 2 i et andet, blev skolerne lukket en tid og desinficert. Præventive injektioner foretoges i de smittede hus paa de friske, og av disse fik ingen sygdommen. (Wedøe).

Av **barselfeber** indtraf i en hjælpekones praksis flere tilfælder paa øen Tarven (Ytre Fosen); men da man her ofte mange dage i træk kan være avskaaret fra enhver forbindelse med fastlandet, hvor jordmoren bor, lar det sig ikke gjøre ganske at forby vedkommende hjælpekone at praktisere; der er dog foretat grundig desinfektion av hendes hjem og person samt paa de steder, hvor sygdommen hadde forekommet. (E. Platou).

Kikhoste optraadte som en meget utbredt epidemi.

Av **lungebetændelse** forekom mange tilfælder i Nordre Fosen. Den var hyppigst i Aa herred. Paa Vik i Roan hadde sygdommen epidemisk karakter; ekspektoratet var hos alle mer end almindelig blodblandet, og 2 fik empyem. (A. Daae).

Av **pemfigus hos nyfødte** sees anmeldt et usedvanlig stort antal. Fra Hevne anføres i anledning av et tilfælde, der indtraf paa Krokstad i Snildfjorden, at jordmoren foruten paaleg om grundig desinfektion av sig selv og sine instrumenter blev forbudt at praktisere i 14 dage. (Wedøe).

Av **fnat** er anmeldt ialt 70 tilfælder, derav 46 fra Trondhjem by.

Skurv iagttoges hos et par søskende fra Skjørn (Ytre Fosen).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:										
		1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
		Trondhjems stadsfysikat.	Strinden.	Selbu.	Røros.	Guldalen.	Orkedalen.	Hitteren.	Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	NordreFosen.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	32	31	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	132	120	2	2	1	-	-	1	-	1	3	2
— hereditær	17	14	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
Gonorré, uretrit	484	423	2	2	8	4	11	5	5	13	8	3

Da disse sygdomme forekom noget sjeldnere i Trondhjem by end aaret forut, kan de gjentagne og tildels ganske langvarige besøk av større orlogseskadrer, som fandt sted i sommerens løp, neppe antages at ha medført nogen større utbredning av dem. (M. Beckman). I Nordre Fosen iagttoges syfilis hos et egtepar i 60 aars alderen; hos manden var affektionen begyndt i svelget; han paastod at ha faat sygdommen av en fremmed fisker, med hvem han hadde delt seng under vinterfisket; ubekjendt med sygdommens karakter smittet han saa efter hjemkomsten konen. (A. Daae).

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaade tilfælder av tuberkulose sygdomme inden amtets distrikter henvises til den almindelige beretning. Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 20,7 pct av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 25,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. I Trondhjem by var forholdet henholdsvis 18,8 pct. og 24,9 pct. og for bygderne 21,6 pct. og 25,6 pct. Se forøvrig tabellen paa næste side. I Trondhjem by er mortaliteten av denne sygdom atter steget, og det ret betydelig sammenlignet med forrige aar, da den var gaat noget ned. Av de i tuberkuloseprotokollen opførte syke døde i aarets løp 116, hvorav 12 pct inden en maaned efter anmeldelsen (i 5 tilfælder skedde anmeldelsen av sygdommen samtidig med anmeldelsen av dødsfaldet), 28 pct. inden 3 maaneder og 47 pct. inden 6 maaneder efter anmeldelsen. 13 indlagdes paa sykehus i henhold til tuberkuloselovens § 6, alle uten tvang og paa grund av slette boligforhold, der lot befrygte smitteutbredning i hjemmet. Der foretoges for denne sygdom desinfektion i hjemmet

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondhjems stadsfysikat	623	117	154	469
Strinden	141	22	41	100
Selbu	65	22	1	64
Røros	95	14	15	80
Guldalen	230	49	33	197
Opdal	96	23	6	90
Orkedalen	205	63	18	187
Hitteren	92	16	20	72
Hevne	47	3	9	38
Ytre Fosen	109	20	25	84
Indre —	88	22	16	72
Nordre —	82	16	12	70
Søndre Trondhjems amt.	1873	387	350	1523
Derav i by	623	117	154	469
— - bygder	1250	270	196	1054

88 ganger efter dødsfald, 56 ganger ved indlæggelse paa sykehus og 49 ganger ved flytning, avreise til sanatorium og lignende. (M. Bøckman). I Selbu synes sygdommen ikke at være i tiltagende; ihvorvel der ikke kan siges at herske nogen utidig smittefrygt, er man dog paa sin post likeoverfor personer, om hvem man har mistanke om, at de har sygdommen. Man ønsker grundig og snarlig desinfektion efter syke, som er død av tuberkulose, men beklager sig over den lugt, som desinfektion med liqvor cresoli saponatus efterlater; den medfører dog den fordel, at man nødes til at lufte godt ut. (C. G. Meidell). Fra Frøien (Hitteren distrikt) anføres i anledning av det aar for aar økende antal anmeldelser, at man ikke derav kan slutte, at sygdommen er i tiltagen; der vil nemlig hengaa en længere tid, inden man faar alle gamle tilfælder ind i protokollen; endel gaar omkring med en saakaldt kronisk bronkit; de har hørt op med at søke læge, og saa opdager man ret som det er like før døden, at sygdommen har været tæring. (Moland). I Hevne anmeldtes et betydelig mindre antal end aaret forut; der iagttages større forsigtighet og hersker mere renlighet mot før, saa at faren for smitteoverførelse er blit mindre; herfor taler ogsaa den omstændighet, at der i de smittede hus nu ikke optræder nye tilfælder, mens før det ene fulgte efter det andet inden samme husstand. En fattig patient lot sig godvillig indlægge paa Reknes sanatorium. (Wedøe). I Nordre Fosen hadde blandt de 20 i aarets løp anmeldte tilfælder 6 paadrat sig sygdommen utenfor distriktet, nemlig 4 i Amerika og 2 i Trondhjem; efterat være blit arbeidsudygtige er de saa vendt hjem for at dø; 3 var gamle folk, som hadde hat sygdommen i længere tid, men ikke søkt læge, og en, der i 1903 var erklæret for helbredet, var i aarets løp blit angrepet paany. (A. Daae).

Av **spedalske** er der opgit at være 1 i Børsen (Orkedalen), 4 i Hitteren og 4 i Indre Fosen. De i Hevne hjemmehørende er indlagt paa Reitgjerdet.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Uopg.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer ..	45	-	41	5	2	-	1	1	-	-
Bækkensneverhet ...	6	-	6	-	-	-	-	-	3	-
Ueftergivelige fødsels- dele	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-
Isseleie med panden fortil	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-
Isseleie med panden til siden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pandeie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tverleie	-	-	-	-	6	1	4	3	1	-
Fare for fosterets liv	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	62	1	56	8	10	1	5	6	5	13
	63		64		11		11			

¹⁾ Ruptura uteri før tang anlagdes.

Anæmi og **kardialgi** forekommer meget almindelig paa grund av uhen-
sigtsmessig kosthold og slit. Sidstnævnte er det ikke let at raade bod paa, da
det er vondt for hjælp, eftersom de unge og ledige helst drar ut for at søke
arbeide, hvor dette blir bedst betalt; og hvad levemaaten angaar, saa vil man
ikke vite av nogen forandring i den; folk tror kun paa medicin som botemiddel,
og følgen er, at man aldrig blir bra. (C. G. Meidell og A. Daae).

Rakit forekommer vistnok ikke saa sjelden i Nordre Fosen, men læge-
behandling søkes kun i yderst faa tilfælder; man tror nemlig, at det er en «troll-
sygdom», paaført av underjordiske, og som kun kloke koner i Stenkjær og Trond-
hjem kan yde hjælp mot. (A. Daae).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. Fra Hitteren
meddeles: De syke forpleies vistnok i det hele tat godt, idet de omgaaes for-
pleierens familie og spiser ved dennes bord; men de er ogsaa, bortset fra enkelte,
som helst burde forpleies i asyl, i almindelighet rolige og ufarlige. (Ludvigsen).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 93 saadanne, derav
i Trondhjem 52, i Strinden distrikt 2, i Selbu 3, i Røros 7, i Orkedalen 9,
i Hitteren 7, i Hevne 2, i Ytre Fosen 3, i Indre Fosen 2, i Nordre Fosen 6.
Angaaende indikationer og utfald henvises til ovenstaaende tabel.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 10 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 12 kvinder saaledes: barsel-feber 6, barselkrampe 4, blødning 1, livmorbristning 1.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av følgende tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved drap.
Trondhjems stadsfysikat.	1258	34	669	113	6	4	8	1	-
Strinden	382	3	236	24	1	1	5	2	-
Selbu	122	3	83	3	-	-	2	-	-
Røros	219	11	99	5	-	-	4	-	-
Guldalen	330	4	246	21	3	1	2	1	-
Opdal	121	3	70	3	1	-	1	-	-
Orkedalen	338	6	248	18	4	1	1	1	1
Heyne	132	1	64	6	1	-	3	-	-
Hitteren	318	6	151	24	2	2	16	-	-
Ytre Fosen	226	2	141	20	3	-	2	1	-
Indre —	200	7	93	12	1	-	2	-	-
Nordre —	198	5	92	10	1	1	6	1	-
Søndre Trondhjems amt.	3824	85	2181	258	23	10	52	7	1
Derav i by	1258	34	669	113	6	4	8	1	-
— - bygder	2566	51	1512	145	17	6	44	6	1

Der blir saaledes et overskud av 1 643 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 57,0.

De av lægerne opgivne **dødsårsaker** i Trondhjem stadsfysikat sees av tabellen paa side 202 og flg.

De **hyppigste dødsårsaker** var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		by.	bygder.
Lungetuberkulose	387	117	270
Alderdomssvakhet	343	61	282
Kræft (cancer og sarkom)	133	42	91
Akute katarer i aandedrætsorganerne	103	35	68
Hjerneslag	95	41	54
Lungebetændelse	82	30	52
Tuberkulose utenfor lungerne	81	37	44
Organisk hjertesygdom	79	26	53
Brights nyresygdom	49	22	27
Medfødt svakhet	40	19	21

eddelte dødsårsaker.

k j ø n.																	
15-20		20-30		30-40		40-50		50-60		60-70		70-80		80-90		90-100	
d.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
2	-	3	4	1	3	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
8	5	15	21	13	14	6	10	5	3	4	4	3	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	1	3	2	4	4	3	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	16	14	21	1	4
-	-	-	1	-	2	2	-	2	2	4	2	5	10	3	6	-	1
1	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de av lægerr

(Forts.). Dødsaaarsak.	Tilsammen.	Derav		Ald							
				0—1		1—5		5—10		10—1	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Klappfeil og andre organiske hjertesygdomme	26	12	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	10	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Arteriosklerose	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	1	1	.	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	17	8	9	5	3	1	1	-	-	-	-
— kronisk og bronkiektasi	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumoni, katarrale	18	8	10	3	4	2	2	1	-	-	-
— croupøs	30	14	16	2	4	1	1	-	1	1	1
Lungeemboli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mave-tarmkatarr	7	1	6	1	3	-	1	-	-	-	-
Mavesaar	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blindtarmbetændelse	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Diffus peritonit	6	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Indeklemt brok	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ileus og volvulus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>											
Galdestensygdøm	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, cystopyelonefrit	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	22	16	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre nyre- og urinveissygdomme	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VII. Hud- og ydre sygdomme.</i>											
Pemfigus hos nyfødte	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Herpes zoster	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensygdømme	2	2	-	-	-	-	-	1	-	1	1
<i>C. Barselsygdøm.</i>											
Barselseber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-

Liste over de av lægerr

(Forts.). Dødsaaarsak.	Tilsammen.	Derav		A l d							
				0—1		1—5		5—10		10—1	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	K
D. Dannelsesfeil											
Andre dannelsesfeil	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
E. Andre sygdomme.											
Morbus Addisoni	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
F. Unaturlig død.											
Drukning	7	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Forbrænding	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Andre ulykkestilfælder	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Selv mord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	635	399	326	49	47	19	28	16	8	7	-

Veirliget var i det hele gunstig for jordbruket, der gav et godt utbytte. Vinterfisket derimot blev paa grund av hyppige stormer kun middels. Tabeller over de meteorologiske forhold ved stationen i Trondhjem og over temperaturforholdene paa Røros findes paa side 208.

Levemaate, økonomiske og hygieniske forhold. Av offentlige arbeider av hygienisk interesse er der i Trondhjem by lagt 51 meter muret kloak til fortsat lukning av Vollabækken og 658 meter rørkloak, væsentlig i de nybebyggede strøk i den vestlige og østlige del av byen. Byggevirksomheten har været ganske livlig, og nybygningen maa antages nogenlunde at holde skridt med folkemængdens vekst. Tilsynet med byens renhold har været ført paa samme maate og med samme personale som før. Alle gaarder er efterset dels 9, dels 10 ganger, og gaarder med bedrifter, som medfører vanskeligheter for nøiagtig renhold, saasom bondelosjier, vognmandsgaarder, slagterier, pølsemakerier og lignende, dels hver, dels hver anden uke. Der er paa denne maate foretat ca. 24 000 enkelte eftersyn, hvorved i vel 3 000 tilfælder er fundet mangler at paatale. Disse er næsten uten undtagelse rettet uten politiets mellemkomst. Derhos er der gjort ca. 4 000 kontroleffersyn i anledning av givne paalæg. Ca. 1 500 kloakkummer er forlangt tømt, derav 150 overfyldt og med tættet avløp. 60 vandstandskummer er foranlediget oprenset. Ca. 1 250 binger og andre privat- og gjødselbeholdere er forlangt tømt, og ca. 170 ganger er andre vanskeligheter forlangt fjernet. 57 binger og privatbeholdere og 3 kloakkummer er foranlediget istandsat. Verksteder og andre arbeidslokaler er efterset høst og vaar, og rengjøring og oppudsning paalagt, hvor den var forsømt, hvilket iøvrig nu sjelden er tilfælde. Ogsaa langs bredderne av elven og havnen og under bryggerne har

eddelte dødsårsaker.

kjøn.																	
15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Id.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
18	10	26	33	23	26	22	24	28	15	33	27	43	53	23	38	2	6

der vaar og høst været ført kontrol med renholdet, navnlig ved utløpet av kloakerne. — Kemisk undersøgelse av tøjprøver og lignende har i dette aar paa grund av forskjellige forhold ikke været foretat. — Assistenten for kontrol med fødemidler meddeler, at der i aaret gjennemsnitlig har været ca. 250 melkeutsalg i byen, hvorav ca. 100 i kjeldere. I disse utsalg er foretat ca. 2 150 besøk, hvorved 136 ganger misligheter har været at paatale, hyppigst mangelfuldt renhold. Nogen forfalskning av melk har ikke været paavist. — I andre utsalgssteder for fødevarer er undersøkt ca. 900 ganger, i bakerier og konditorier ca. 400 ganger, og i slagterier og pølsemakerier 1 775 ganger. Derhos er ca. 600 kontroleftersyn foretat i anledning av givne paalæg. — 55 ganger er kjøtmat undersøkt paa preserve-salt, hvilket 3 ganger er paavist. Varen er da blit konfiskert og saken anmeldt for politiet, som har forelagt mulkt. — Der er i aaret konfiskert ca. 160 kg. kjøtvarer, 450 kg. sild, 375 kg. anden fisk, 130 stykker vildt, 2 tønder dansk kjøt, og smaa partier av ost, grønsaker o. l. — Av pleiebørn var ved aarets begyndelse 124 under helseraadets tilsyn. Der tilkom i aaret 62 og utgik 61. Ved aarets utgang stod altsaa 125 under tilsyn. Av de utgaade var 22 overtat av forældre, 22 utflyttet fra byen, 11 hadde naadd skolealderen, og 4 var døde, hvorav 2 av kolerine, 1 av tyfoidfeber og 1 av hereditær syfilis. — Den dame, der som assistent fører tilsyn med børnene, opplyser, at disse gjennomgaaende behandles bra. Hvor forholdene har gjort flytning ønskelig, er saadan opnaadd underhaanden uten beslutning av helseraadet. (M. Bockman).

I Selbu tages ved opførelsen av nye boliger gjennomgaaende hensyn til store og luftige opholdsrum; det synes ogsaa, som man begynnder at indse det uheldige i, at vaaningshuset ligger indeklemt mellem uthusbygninger, saa lys og luft stænges ute. — Levemaaten er ret god; man baker for det meste selv sit

Tabel over temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).

(Beregnet efter observation med psykrometer (tørt) kl. 8 fm. og kl. 8 em.).

Maaned.	Middel-temperatur.	Høieste temperatur.	Laveste temperatur.
Januar	÷ 9,73	+ 2,2	÷ 29,6
Februar	÷ 8,52	+ 3,2	÷ 21,8
Mars	÷ 6,15	+ 3,8	÷ 27,0
April	÷ 1,39	+ 4,4	÷ 18,6
Mai	+ 5,71	+ 11,4	÷ 4,0
Juni	+ 9,30	+ 19,0	÷ 2,0
Juli	+ 11,28	+ 19,2	÷ 0,0
August	+ 9,26	+ 20,0	÷ 2,4
September	+ 5,31	+ 12,0	÷ 5,4
Oktober	+ 6,60	+ 6,8	÷ 13,0
November	÷ 2,12	+ 8,2	÷ 14,2
December	÷ 10,05	+ 5,2	÷ 31,8

Middeltemperaturen for det hele aar = + 0,2933° C. Gjennemsnittstemperaturen for de sidste 19 aar har været ÷ 0,323° C.

Utdrag av Trondhjems meteorologiske stations journal.

Maaned.	Middel-temperatur. (Celsius).	Lufttryk. (Middel).	Hyppigste vind-retninger.	Skydække.		Nedbør-høide i mm.
				Middel.	Torden-veir.	
Januar	÷ 2,1	747,9	SSE	6,7	-	75,3
Februar	÷ 1,8	46,3	SE	7,1	-	33,6
Mars	÷ 0,7	46,9	SE/WNW	8,3	1	137,4
April	4,2	57,5	SSW	6,2	-	43,9
Mai	8,6	56,1	NE	7,8	-	33,5
Juni	11,6	58,5	WNW	6,9	1	41,5
Juli	14,1	756,0	WNW	7,3	-	59,1
August	12,5	54,3	WNW	8,1	-	148,4
September	9,7	61,6	SE	7,4	-	72,6
Oktober	5,8	55,2	S	6,9	-	27,4
November	2,6	52,4	SSW	7,7	-	128,7
December	÷ 3,2	49,6	SE	7,1	-	101,8
Sum Middel	5,1	753,5	SE/WNW	7,3	2	903,2

brød, og stekningen bedres stadig, men brødet spises som regel for ferskt. — Befolkningen maa gjennemgaaende ansees som ædruelig, nøisom og sparsommelig, ihvorvel man nok i flere henseender kan merke, at «tidsaanden» ogsaa har naadd hit. (C. G. Meidell).

Fra Røros anføres, at den tiltagende luksus i klædedragt og levemaate virker uheldig paa folkets helse og fremmer utbredning av tuberkulose. (M. Müller).

Fra Orkedalen skildres de økonomiske forhold som gode; bonden fik sin gode avling godt betalt, og mange hadde arbeide i skog, gruber og ved jernbane-anlægget Svorkmo—Thamshavn. Der er en meget utbredt husflid i træ- og snekkerarbeider, kurvbinding, vævning m. m; en hel del av disse saker avhændes til byerne og nabodistrikterne. Alle synes at ha nok at gjøre, og det er ofte forbundet med stor vanskelighet at erholde folkehjælp i onnetiderne og til andre leilighetsvis forefaldende arbeider; maskiner er derfor nødvendige for bonden, og de findes ogsaa nu næsten paa alle bruk. Da produktion av melk lønner sig bedst, beflitter man sig mest med græsavl og kreaturstel, og paa bekvemme steder er oprettet tidsmessige meierier. Gaardene er i regelen velbygget og forsynet med rummelige og gode boliger. For den især paa Orkedalsøren talrike arbeider-befolkning er der trods de i aarenes løp skedde forbedringer dog endnu mangel paa tilfredsstillende boliger; og denne mangel er i den senere tid blit saa meget mere følelig, som der paa grund av jernbaneanlægget er indflyttet ikke saa faa familier fra andre landsdele. Ædrueligheten gaar det fremad med; man ser kun sjelden berusede folk. (J. Hoffmann).

Fra Frøien (Hitteren distrikt) klages over det daarlige drikkevand, særlig om høsten i regntiden. I et par fiskevær (Kya og Sulen) er det undertiden rent fortvilet, især paa Kya, da det her under vinterstormene blir sterkt opblandet med sjøvand. Herredsstyret har for nogen aar siden anmodet om bidrag fra stat og amt til opførelse av tidsmessige brønde paa slike steder. (Moland).

I Hevne avholdtes et 8 ukers kurs i kurvbinderi; det hadde ganske stor tilslutning av ungdommen, og der blev utført meget pent arbeide i den korte læretid. (Wedøe).

Fra Bjugn (Ytre Fosen) skrives: Vinterfisket paa Halten var kun mid-dels; sildefisket i Bjugn fjorden hadde en kort periode, hvori gjordes nogen større stæng, men forresten synes denne før saa aarvisse «sildefjord» mer og mer at tape sit ry som saadan. I Skjørnfjorden fiskedes smaasild jevnt og godt de første 3 à 4 maaneder av aaret; adskillig eksportertes til Sverige og det øvrige utland. Til trods for det daarlige sildefiske og middels vinterfiske merkedes ingen nedgang i befolkningens økonomiske evne i forhold til tidligere aar. (E. Platon).

I Indre Fosen synes tjenerspørsmålet snart at skulle bli aktuelt, da største delen av ungdommen drar til Amerika; de faa, som er igjen, vil ikke tjene, men tar kun en «job» en gang imellem, naar underholdet blir for magert. At drive gaard, hvor der ikke findes husmænd, er derfor hartad umulig. Med hensyn til kosten er fordringerne ogsaa steget; man rynker nu paa næsen av grøt. Av arbeidstiden gaar ikke litet tapt ved den megen spisen og hvilen oven-paa maten; med 3 timers hvil for middag og non blir den effektive arbeidsdag kun 9 timer. (Knutssøn).

Fra Nordre Fosen skrives, at fortjenesten for fiskerne trods det daar-lige vinterfiske blev taalelig god, da priserne paa klipfisk var høie. Laksefisket om sommeren var ujevnt; i den nordlige del av Roan og Osen slog det ganske godt til, mens det var ubetydelig i den sydlige del av Roan og Stoksund. — Havfisket, det saakaldte bankfiske efter kveite, lange og brosme, slog om sommeren godt til for Stoksunds vedkommende, hvor et par driftige forretningsmænd driver det meget rationelt med store, sjøgaende dæksskøiter og motorbaater. I Roan og Osen derimot, hvor man endnu holder paa med aapne Lister- og Aafjordsbaater,

blev utbyttet av dette fiske meget mindre. — Sildefisket om høsten slog aldeles feil her som andre steder. — Det gode utbytte av jordbruket forøkedes ved at kreaturene paa grund av det milde veir kunde beite ute til ut i november. (A. Daae).

Sykehus. Foruten Trondhjems sykehus med en kirurgisk og en medicinsk avdeling er der en privat klinik for kvindesygdomme og fødselshjælp, et privat litet fødselshjem, samt det katolske St. Elisabets hospital. — I aarets begyndelse toges det nyindrettede Kalvskindets sykehus, som kan opta indtil 45 patienter, i bruk og fik efter kort tid fuldt belæg av patienter med kroniske sygdomme, væsentlig blot tiltrængende pleie. Henved halvparten av de syke har været tæringspatienter, mest i langt fremskredet stadium, enkelte dog i den tilstand, at den gode pleie og de gode forhold paa sykehuset gjorde det mulig efter nogen tid atter at utskrive dem i betydelig bedret tilstand. Der er ialt paa dette sykehus behandlet 131 patienter, hvorav 55 tuberkuløse. Av de 89 utskrevne utgik 22 helbredet, 17 (hvorav 6 tuberkuløse) bedret, 10 (hvorav likeledes 6 tuberkuløse) uhelbredet, og 40 (hvorav 22 tuberkuløse) døde, 45 pct. av de utskrevne. (M. Bøckman). I beretningen for Trondhjems sykehus's kirurgiske avdeling anføres, at der til generel narkose for den største del har været anvendt æter (Scherings æther purissimum absolutum pro narcosi), hos voksne som regel med injeksjon av 1 centigram morfin 15 min. før narkosens begyndelse; et kræmmerhus av oljelærret med flanel viste sig at være mest tjenlig som ætermaske baade med hensyn til letvint administration og hurtig indtrædende narkose. (Alexander Holst). — I byen findes tillike Trondhjems hospitalsstiftelses sindssykeasyll og kriminalasylet for sindssyke. I Strinden distrikt ligger Rotvold sindssykeasyll og Reitgjerdets pleiestiftelse for spedalske. Paa Røros er der et litet kobberverket tilhørende sykehus paa 3 senger; det benyttes i regelen kun til behandling av mere alvorlige kirurgiske tilfælder. Et nyt og tidsmessig paa 4 à 5 senger er nylig tat i bruk. Paa pleiehjemmet for tuberkuløse behandledes i aarets løp 12 patienter, hvorav 5 betalte for sig selv. Tilfældene var for det meste langt fremskredne lunge-tuberkuloser. 5 døde paa hjemmet (1 efter kun 2 dages ophold) og 4 utskreves i bedring. Liggedagenes antal var 1 301. Betalingen har været kr. 1,25 pr. dag, mens utgifterne ved den egentlige drift har utgjort kr. 1,53; underskuddet ved driften beløp sig til ca. kr. 450. (M. Müller). I Meldalen (Orkedalen distrikt) er der opført et sykehjem, som ved aarets utgang endnu ikke var tat i bruk; det indeholder 4 rum beregnet for tuberkuløse og desuten 2 à 3 rum for andre patienter eller gamle fattige, som trenger forpleining. — Til en lignende indretning i Orkedalen herred er der indkjøpt jord og indsamlet penger. (J. Hoffmann).

Badeindretningerne i Trondhjem, Røros og Ytre Fosen var de samme som i tidligere beretninger anført. Paa Kirksæterøren i Hevne, hvor man tænker paa at anlægge vandverk, arbeides der for oprettelsen av en badeanstalt. (Wedøe).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen paa næste side gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte.

Kvaksalvere har adskillig søkning i Hevne; især kan «leddoktorne» glæde sig ved en ubegrænset tillid. (Wedøe). I Skjørn (Ytre Fosen) hadde en kvaksalver en kort tid tilløb av lettroende og kritikløse folk; han paatok sig at helbrede blandt andet ogsaa «galopperende tæring». (E. Platon).

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Søndre Trondhjems amt	60	2173
Trondhjems stadsfysikat	15	330
Strinden	¹⁾ 3	451
Selbu	²⁾ 1	23
Røros	³⁾ 10	172
Guldalen	⁴⁾ 1	86
Opdal	1	120
Orkedalen	⁵⁾ 8	177
Hitteren	⁶⁾ 4	236
Hevne	5	49
Ytre Fosen	⁷⁾ 2	193
Indre —	⁸⁾ 8	160
Nordre —	⁹⁾ 2	176

¹⁾ Strinden 1, Malvik 1, Klæbu 1. ²⁾ Tydalen. ³⁾ Røros 3, Aalen 7. ⁴⁾ Melhus.
⁵⁾ Orkedalen 5, Børsen 1, Gjeitestranden 1, Børseskognen 1. ⁶⁾ Hitteren 1, Fillan 1,
 Nordfrøya 1, Sørfrøya 1. ⁷⁾ Ørlandet 1, Skjørn 1. ⁸⁾ Stadsbygden 2, Agdenes 2, Rissen 3,
 Lensviken 1. ⁹⁾ Roan 1, Aa 1.

XVII. Nordre Trondhjems amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinører.
Amtet		22491,60	83 449	32	7	49	45
1. Stjørdalen		2 252,16	11 186	3	-	4	4
	Stjørdalen	52,32	3 132	2	-	} 2	2
	Laanke	189,05	1 468	-	-		
	Skatval	97,90	2 149	-	-		
	Hegre	613,52	2 494	1	-	1	1
	Meraker	1 299,37	1 943	-	-	1	1
2. Frosten		646,72	8 239	3	-	¹⁾ 5	4
	Frosten	75,23	3 065	1	-	1	1
	Aasen	140,30	2 203	1	-	1	1
	Leksviken	431,19	2 971	1	-	2	2

¹⁾ For 1 er bopæl (herred) ikke opgit.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje de- cember 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatører.
3. Levanger		2 078,94	12 909	6	2	6	4
	Levanger, kjøbstad	0,42	1 599	3	2	3	-
	Levanger.....	140,24	2 124	-	-	-	1
	Skogn.....	340,30	3 432	1	-	1	1
	Værdalen.....	1 597,88	5 754	2	-	2	2
4. Inderøen		985,28	10 431	3	-	8	6
	Ytterøen.....	28,04	971	-	-	1	1
	Mosviken.....	137,33	992	-	-	1	1
	Verran.....	414,58	1 416	-	-	1	1
	Inderøen.....	146,29	4 479	2	-	3	1
	Sparbuen.....	259,04	2 573	1	-	2	2
5. Stenkjær		2 193,89	11 078	6	2	8	6
	Stenkjær, ladested....	0,87	2 304	4	1 ¹⁾	4	-
	Egge.....	50,82	1 098	2	1	-	1
	Stod.....	633,48	2 128	-	-	1	1
	Beitstaden.....	459,32	2 837	-	-	3	3
	Namdalseidet.....	623,39	1 423	-	-	-	-
	Ogndalen.....	426,01	1 288	-	-	-	1
6. Grong		10009,16	7 604	2	-	5	8
	Hølandet.....	561,09	1 032	-	-	1	1
	Grong.....	4 071,29	2 605	1	-	2	4
	Snaasen.....	2 406,35	2 380	1	-	1	1
	Lierne.....	2 970,43	1 587	-	-	1	2
7. Namsos		1 302,37	7 373	4	3	3	3
	Namsos, ladested....	0,34	2 337	2	3	2	-
	Klingen.....	352,49	1 378	1	-	1 ²⁾	1
	Vemundvik.....	240,55	1 131	-	-	- ²⁾	1
	Overhallen.....	708,99	2 527	1	-	-	1
8. Fosnes		1 323,00	4 610	2	-	3	3
	Fosnes.....	860,82	2 912	1	-	2	2
	Flatanger.....	462,18	1 698	1	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 758	1	-	3	3
	Kolvereid.....	437,26	1 730	1	-	1	1
	Foldereid.....	513,20	920	-	-	1	1
	Nærø.....	134,84	2 108	-	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 261	2	-	4	4
	Vikten.....	317,27	3 326	1	-	2	2
	Leka.....	297,61	1 935	1	-	2	2

¹⁾ 2 av disse fungerer for Stenkjær ladested, Egge og Ogndalen herred som jordmødre, som hjælpevaksinatører alene for de to sidstnævnte. ²⁾ Bor i Namsos.

Sundhetstilstanden kan i det hele betegnes som nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælder anmeldtes ialt 3 962 med 146 dødsfald mot 3 678 og 157 i 1905.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 210 eller 14,6 pro mille av den tilstedeværende beregnede middelfolkemængde (82 700). Aaret forut var dødeligheten 15,6 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 214 og 215, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **tyfoidfeber** optraadte i Stjørdalen i januar 3 tilfælder i et hus paa Stokmo (Stjørdalshalsen); i samme hus hadde en liten gut allerede faat sygdommen ved juletider. Om sommeren indtraf et par tilfælder paa Hell i Laanke; de indlagdes paa Indherreds sykehus. Paa Ytterøen (Inderøen distrikt) indsygnet en fæhandler, som var blit smittet under et ophold i Trondhjem; han kom sig. Det opførte dødsfald angik en mand, som var blit syk i Trondhjem og døde paa sykehus dersteds, men blev begravet i dette distrikt. I Stod (Stenkjær distrikt) forekom 3 isolerte tilfælder; ett av disse indtraf i en grænd, som tidligere gjennom en lang aarrække med kortere eller længere mellemrum har været hjem-søkt av nervefeber, og hvor man ofte har iagttaaet, at fremmede (som ogsaa denne patient var) efter et kort ophold paa stedet er blit angrepet. De 2 andre tilfælder stod muligens i forbindelse med en liten epidemi i nabobygden Snaasen. (A. Schnitler). I dette herred (Grong distrikt), hvor sygdommen tidligere har forekommet meget sjelden, indtraf nemlig 6 tilfælder; arnestedet for smitten var efter al sandsynlighet fjeldgaarden Gaundalen i nærheten av svenskegrænsen; her hadde en mand fra Aassveet i Imsdalen opholdt sig i arbeide utover vinteren; om vaaren, mens han arbeidet paa Bøgset, var han i nogen tid hanglesyk; litt senere fik foruten en yngre mand paa Bøgset ogsaa hans kone sygdommen. I slutten av august optraadte saa et tilfælde paa Nytrøen (naboplads til Aassveet) og kort efter ett hos manden paa Steinkjær; denne hadde nemlig som fattigtilsynsmand ofte været indom paa Nytrøen, førend tilfældet der var blit anmeldt; endelig kom i september en mand, som i flere uker hadde arbeidet paa Gaundalen, syk hjem; han smittet sin mor, der pleiet ham. Der blev foretat grundig desinfektion ogsaa paa Gaundalen (Melhus). Paa Homstad i Overhallen (Namsos distrikt) indsygnet en slaattonnpike, som hadde opholdt sig der en maanedes tid; kort efter blev tjenestegutten angrepet; det var ca. 30 aar siden nervefeberen hadde været der sidst (E. Strand). I Kolvereid distrikt var der et tilfælde paa Steine i Nærø hos en mand, der nylig var kommet hjem fra fiske.

Akut poliomyelitis forekom sjelden, sammenlignet med aaret forut. Med hensyn til det fra Stjørdalen anmeldte tilfælde næret man tvil om diagnosens rigtighet.

Av **skarlagensfeber** er de fleste tilfælder anmeldt fra Stjørdalen distrikt. Her dukket sygdommen op om vaaren i den øvre del av Leksadalen (Laanke) i strøket omkring Elvran skole; smitten var sandsynlig indbragt fra Selbu, hvor sygdommen hadde forekommet i vinterens løp; og da den var mild og godartet, kom intet tilfælde under lægebehandling. I Skatval optraadte senere nogen tilfælder hos en landhandler, som tillike drev bakeri og var skysskaffer; helseraadet tillot bedriftens fortsættelse, mot at landhandleren tok bolig i butikbygningen og ikke hadde noget samkvem med de i hovedbygningen isolerte patienter. (A. Røll). I Inderøen distrikt indtraf nogen lette tilfælder paa Vinje i Mosviken, hvor det blev oplyst, at flere børn i nabolaget for en tid siden hadde hat lignende sygdom, og gaat ute hele tiden; man hadde nemlig trodd, det var de «røde hunde», og derfor ikke søkt læge. Paa en plads under ovennævnte gaard,

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	21	2	21	3	2	-	-	-	3	-	5	3	3	1	1
Akut poliomyelit	10	4	9	-	2	1	1	2	2	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	50	-	50	-	-	12	1	10	4	1	10	-	2	2	8
Mæslinger	3	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Difteri (croup)	21	3	21	4	1	1	1	-	1	-	5	1	-	1	6
Barselfeber	10	2	10	3	-	2	2	1	-	-	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	30	8	30	6	3	2	1	4	2	1	2	2	5	-	2
Rosen	37	1	37	3	5	5	5	1	3	2	4	-	4	4	1
Røde hunde	3	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	39	-	39	7	1	8	6	8	2	2	1	-	-	3	1
Kusma	39	-	39	-	-	2	4	7	-	3	-	8	2	7	6
Kikhoste	230	14	230	7	8	34	8	7	17	12	15	23	37	29	33
Akute katarrer i aandedræts- organerne	1882	29	1882	235	264	170	213	147	117	105	73	102	127	167	162
Influenta	328	3	326	36	43	34	32	20	11	12	15	15	31	42	35
Lungebetændelse	455	57	455	70	54	27	35	47	14	14	12	13	43	73	53
Pleurit	136	4	136	10	12	14	12	12	12	9	10	15	7	9	14
Gigtfeber	114	2	114	7	12	18	14	9	13	10	6	6	5	6	8
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	551	16	551	44	34	23	34	40	26	56	114	39	42	57	42
Pemfigus (hos nyfødte)	2	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3962	146	3959	440	441	353	369	315	228	229	273	228	308	402	373

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10			
	Stjør- dalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolver- eid.		Vikten.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	5	-	-	-	-	-	1	1	3	-	6	1	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	-	-	-	1	1	1	-	1	1	1	-	3	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	26	-	-	-	3	-	8	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	8	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	7	1	1	-	3	1	-	-	4	-	-	-	-	-	2	1	4	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	-	5	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	22	4	2	2	4	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Rosen	6	-	6	-	8	-	2	1	4	-	1	-	3	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	2	-	-	-	5	-	2	-	19	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	-	19	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	24	1	11	3	85	1	42	3	24	-	23	2	21	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	84	2	139	3	272	4	255	7	553	3	98	2	157	4	116	3	42	-	166	1	-	-
Influenza	29	-	18	-	66	-	18	-	101	-	6	1	69	1	9	1	7	-	5	-	-	-
Lungebetændelse	36	1	20	3	70	13	75	6	75	11	14	2	80	8	19	2	9	-	57	11	-	-
Pleurit	10	1	9	-	20	-	9	-	21	-	14	-	15	1	7	-	15	2	16	-	-	-
Gigtfeber	5	-	9	-	34	-	7	1	24	-	12	-	12	1	3	-	3	-	5	-	-	-
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	35	1	72	1	57	1	63	1	150	3	42	2	67	6	26	1	1	-	38	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	272	7	286	10	654	27	485	22	1007	19	236	10	446	26	188	10	84	3	304	12	-	-

hvor senere 4 børn blev angrepet, var derimot forløpet ikke godartet; alle hadde betydelig svelgnekrose, 2 fik nefrit og 1 otit med mastoidalknekrose. «De ovennævnte lette tilfælder», skriver distriktslægen, «minder mig om en epidemi i Værdalen i slutten av 70-arene; det var den voldsomste, jeg har set, med større dødelighet og blivende invaliditet end efter nogen anden sygdom, jeg har hat under behandling i over 30 aar. Av en, som selv hadde hat sygdommen i sit hus, blev jeg underrettet om, at børnene hos hans nærmeste nabo vistnok maatte være angrepet; jeg reiste dit og fandt børnene røde som kokte hummer ute paa landeveien i den strenge vinterkulde; man trodde, det var de «røde hunde», da børnene subjektivt var friske, og efter forældrenes sigende hadde været det hele tiden». (Synnestvedt). I Fosnes indsygnet paa Statland en gut, som nylig var kommet hjem fra Ørlandet, hvor sygdommen forekom; han blev indlagt paa epidemilasaret, rengjøring og desinfektion foretat i hjemmet, samt familien isolert i 2 uker; men ca. 10 dage efterat den først angrepne var kommet hjem fra lasaret, fik 3 andre søskende sygdommen; skolen blev stanset i 2 uker, da en av de angrepne hadde frekventert den. (Fugelli). En liten epidemi paa Kvalø i Vikten skyldtes smitte fra Lyngsnes skole, hvor der er internat for børnene; efterat de angrepne var blit isolert og skolen lukket, stanset epidemien. (Rüsing).

Difteri optraadte, bortset fra enkelte smaa husepidemier, væsentlig med sporadiske tilfælder. Blandt de i Stjørdalen var der i slutten av aaret ett paa Moan hos en pike, der kom under behandling for svælgparalyse; hun hadde for en 5 uker siden været nogen dage i Trondhjem, og der faat «ondt i halsen»; tjenestepiken i huset, hvis kop hun ofte brukte, hadde ogsaa «ondt i halsen»; stadsfysikus i Trondhjem blev underrettet herom. Paa Moan i Hegre, hvor patienten ved anmeldelsen allerede var avgaat ved døden, gjordes profylaktiske injektioner hos omgivelserne. (A. Roll). — I Fosnes indsygnet paa Statland et par søskende, hvorav den ene hadde croup; de indlagdes paa lasaret. (Fugelli).

Kikhoste hadde ikke ringe epidemisk utbredning i Levanger, Inderøen og Stenkjær distrikter.

Av **influenza** anmeldtes et forholdsvis litet antal. I Inderøen forekom sygdommen jevnt hele aaret, endog i de varmeste sommermaaneder, mens den ellers altid har pleiet at optræde ved juletider og slutte utover vaaren; men saa er der vel ogsaa puttet en del forhastede diagnoser ned i denne rummelige sæk; det er nemlig av stor fordel for lægen at komme likesom i en mere forstaaelsesfuld kontakt med den syke; thi ofte finder patienten det liketil interessant at lide av denne høist eiendommelige, men hvad livets bevarelse angaar noksaa godartede sygdom. (Synnestvedt).

Lungebetændelse forekom relativt hyppig. I Vikten var sygdommen desuten ogsaa av en temmelig ondartet karakter med usedvanlig høi og langvarig feber. Mange, ogsaa blandt dem som kom sig, var bevisstløse kortere eller længere tid. Sygdommen gjorde indtryk av at være mere end almindelig smitsom, idet der hyppig optraadte 2 eller flere tilfælder i samme hus, ja endog like op til 5. (Rüsing). Fra Namsos anføres, at ophobningen av pneumonier og pleuriter med uforholdsmæssig mange dødsfald, der forøvrig indtraf sammen med en langvarig kuldeperiode, muligens ogsaa stod i forbindelse med, at distriktet i oktober og november oversvømmedes av lemnen, der forurenset drikkevandet. (J. Stang).

Et tilfælde av **koldfeber** i Stjørdalen optraadte hos en mand, der for et aar siden hadde paadrat sig sygdommen i troperne og nu hadde faat et tilbagefald. (A. Roll).

Akut diarré forekom noget hyppigere end i de nærmest foregaaende aar; i Overhallen hadde befolkningen i anledning av den mængde lemæn, som optraadte utover høsten, ventet sig slemme følger; disse uteblev dog; men saa var man ogsaa meget forsigtig med drikkevandet. (E. Strand).

Av **fnat** anmeldtes ialdt 30 tilfælder, hvorav 24 fra Vikten.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:							
		1	2	3	4	5	7	8	10
		Stjor- dalen.	Frosten.	Levanger.	Inderaen.	Stenkjær.	Namsos.	Fosnes.	Vikten.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel	9	2	-	2	-	1	2	1	1
Gonorré, uretrit	44	2	4	9	1	8	4	3	13

Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaaede tilfælder av **tuberkuløse sygdomme** inden distrikterne henvises til vedkommende tabel i den almindelige beretning. — Dødsfald av lungetuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsårsakslistor for det hele amt 18,9 pct. av samtlige kjendte, ved sygdom forårsakede dødsfald og 22,4 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 18,5 pct. og 26,2 pct. og for bygdene 18,9 pct. og 22,1 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. — Fra Frosten anføres, at meierierne stiller det krav til alle sine leverandører, at dyrene skal være tuberkulinundersøkt, da saadan undersøgelse kan foretages for offentlig regning; antagelig har der alle steder, hvor der har været tuberkulose blandt folkene, ogsaa været tuberkulose blandt kjørene. (Bendeke). I Inderaen, skriver distriktslæge Synnestvedt, har antallet av anmeldte tilfælder og dødeligheten av lungetuberkulose været større end i 1904 og 1905, uvisst av hvilken grund. Tuberkuloseloven er blit gunstig mottatt i distriktet, og jeg har grund til at tro, at den har virket opdragende i hygienisk retning. I sammenhæng hermed lyder det derfor næsten som en paradoks naar jeg sier, at spyttebakkerne paa kontoret og venteværelset kun sjelden blir benyttet; men spytteuven holder man paa at avlægge. Før spyttet de tæringssyke overalt; paa gulv og vægger, ind ved sengen var der fuldt op av klyser, ja endog sengklærne kunde være saa tilsolte, at der skulde adskillig overvindelse til for at undersøke den syke ordentlig. Nu er det en overmaade sjelden undtagelse at træffe paa saa urenlige mennesker; og findes de, — jeg har kun set et eneste tilfælde paa 5 à 6 aar —, saa blir de anmeldt til indlæggelse paa sykehus eller pleiehjem, da man ikke vil ha dem hjemme. Inden Stenkjær distrikt har der i aarets løp, særlig i en del av Kvam sogn (Stod), forekommet noksaa mange nye, hurtig forløpende tilfælder blandt yngre personer, hos hvem ingen arvelig belastning har været tilstede; de stadige selskabelige sammenkomster, oftest i form av dansemoro, hvori tuberkuløs ungdom trods forbud har deltatt, er her neppe uten betydning; ellers maa profylaksen mot tuberkulosen i det hele tat siges at være kommet i en god gjænge; det skorter ikke paa frygt for smitte, og naar isolation er paabudt, over-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Stjørdalen	91	27	7	84
Frosten	76	9	10	66
Levanger	145	22	27	118
Levanger by	19	1	7	12
Bygder	126	21	20	106
Inderøen	135	13	22	113
Stenkjær	130	25	19	111
Stenkjær by	36	10	8	28
Bygder	94	15	11	83
Grong	114	21	10	104
Namsos	110	26	26	84
Namsos by	37	6	12	25
Bygder	73	20	14	59
Fosnes	48	13	10	38
Kolvereid	33	8	3	30
Vikten	45	11	12	33
Nordre Trondhjems amt	927	175	146	781
Derav i byer	92	17	27	65
— - bygder	835	158	119	716

holdes den i regelen strengt; men den almindelige hygiene og ikke mindst den personlige renlighed burde bringes op paa samme nivaa. (A. Schnitler). I Grong distrikt er de fleste tilfælder anmeldt fra Snaasen, dernæst fra Hølandet; i herrederne Grong og Lierne derimot er sygdommen litet utbredt. Tuberkuloseloven synes at virke godt til sygdommens bekjæmpelse, idet forstaaelsen av smittefaren er vaagnet; pleiehjemmet ved Namsos har virket til stor velsignelse ved at motta patienter fra fattige og trange hjem og beskytte den øvrige familie mot at bli smittet. (Angell). I Kolvereid har der forekommet adskillig flere tilfælder end i 1905, uten at man dog derfor tør paastaa, at sygdommen er i tiltagende. Fuldt vidende om dens smitsomhet er man i det hele tat noksaa ængstelig og venter ikke længe med at søke lægehjælp. Baade kommuner og amt stiller sig særdeles imøtekommande, hvad indlæggelse paa pleiehjem angaar. (A. Arnesen). Fra Vikten berettes, at man mer og mer faar øinene op for renlighetens betydning, og for at man maa være forsigtig med den sykes opspyt; men mange utviser dog en altfor overdreven ængstelighet, saa at det, naar det en sjelden gang er paakrævet, kan falde meget vanskelig at skaffe en syk den fornødne pleiehjælp utenfor hjemmet. (Rüsing).

Av **spedalskhet** opdagedes et nyt tilfælde (den glatte form) hos en gammel mand i Vemundvik (Namsos distrikt). I Fosnes distrikt var antallet av hjemmeværende syke ved aarets utgang paa grund av 2 dødsfald gaat ned til 5, nemlig 1 i Fosnes og 4 i Flatanger. I Vikten diagnosticertes et nyt tilfælde

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Uttrækning ved bækkenendeleie.			Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	31	¹⁾ 1	31	1	1	-	-	³⁾ 2	4	⁴⁾ 3	⁵⁾ 2	-
Bækkensneverhet	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Fremfald av navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	37	1	37	1	5	1	4	3	5	3	3	1
	38		38		6		7			6		

¹⁾ Dødsårsak: debilitet (infektion?). Konen døde pludselig under indlæggelse av tangen, forinden uttrækningen var begyndt; fosteret var i begyndende maceration. ²⁾ Dødsårsak: hjertelammelse. ³⁾ En av disse var en 2den tvilling. Jfr. note 5. ⁴⁾ To av disse var tvillinger, hvorav første forlestes ved tang paa sætet. ⁵⁾ En av disse var en 3dje trilling. Jfr. note 3. Om 1ste tvilling er intet oplyst.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser	ved selv- mord.	ved drap.
Stjørdalen	281	6	137	18	2	-	-	-	-
Frosten	193	1	117	13	-	-	3	-	-
Levanger	339	12	193	15	2	1	4	1	-
Levanger by	33	1	26	2	-	1	1	-	-
Bygder	306	11	167	13	2	-	3	1	-
Inderøen	258	8	149	18	3	1	2	-	-
Stenkjær	274	5	151	11	3	-	6	2	-
Stenkjær ladested	98	2	33	4	1	-	1	-	-
Bygder	176	3	118	7	2	-	5	2	-
Grong	165	2	119	15	2	1	3	1	-
Namsos	195	3	124	20	3	-	2	2	1
Namsos ladested	83	-	41	14	2	-	1	-	-
Bygder	112	3	83	6	1	-	1	2	1
Fosnes	99	2	66	8	-	-	10	-	-
Kolvereid	123	1	74	3	-	1	20	-	-
Vikten	139	5	80	9	1	-	7	-	-
Nordre Trondhjems amt.	2066	45	1210	130	16	4	57	6	1
Derav i byer	214	3	100	20	3	1	3	-	-
— - bygder	1852	42	1110	110	13	3	54	6	1

hos en 56 aar gammel mand, der vistnok hadde hat sygdommen over et aar, inden han søkte læge; hustruen og børnene var alle friske; forøvrig forpleies der inden distriktet 2 syke; begge er gift, og deres egtefæller friske. (Rüsing).

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning. — I Frosten forpleies ikke alene distriktets egne syke, men ogsaa en del fremmede, som er utsat fra forskjellige egne inden begge Trondhjemsamterne. I Stenkjær distrikt angives forpleiningen at være gennemgaaende god; i mange tilfælder vil man endog finde, at disse syke, naar de i en aarrække har opholdt sig paa samme sted, blir behandlet med en næsten rørende omhu; og mens forpleiningsudgifterne i sin almindelighet har tendens til at stige, er det som regel ikke de bedst forpleiede syke, som er de dyreste, da forpleierne ofte ikke tør forlange tillæg i betalingen av frygt for at miste dem; de har nemlig vænnet sig til at betragte dem som lemmer av familien. (A. Schnitler).

Av **kræft** (cancer og sarkom) har dødeligheten i Inderøen distrikt været større end av tuberkulose (henholdsvis 14,8 og 12,6 pct. av samtlige ved sygdom forårsakede dødsfald). Sammenlignet med forholdene for 30 à 40 aar siden er forøgelsen saa stor, at der maa stikke noget mere under end senere aars nøiagtigere diagnoser, hyppigere lægehjælp og den opmerksomhet, sygdommen har vakt hos publikum. Dens absolute utbredning er utvilsom, hvad enten dette saa er begrundet i arv, smitte, drikkevand eller andre omstændigheter. (Synnestvedt).

Anæmi og kardialgi synes at tilta blandt landbefolkningen i Stenkjær distrikt; kardialgien optræder især henimot 40-aarsalderen og utover; kommer ialfald da hyppigst under behandling, omend somoftest et uhensigtsmæssig kosthold har lagt spiren dertil i en langt tidligere alder. En stor del av ungdommen er om vinteren beskæftiget med tømmerdrift, og kosten bestaar da for en væsentlig del av kaffe, daarlig stekt brød eller poteteskake samt flesk. (A. Schnitler). Lignende uttalelser foreligger ogsaa fra Vikten; herfra klages der ogsaa over den overordentlige utbredning, som tandkaries har; der er ikke mange dage i aaret, hvor man kan undvære tandtængerne; og det er en ren sjeldenhet at se en mund, hvor der ikke findes en eller flere raatne tænder; hyppig derimot slike, hvor knapt en eneste tand er frisk; og dette gjælder alle aldre, selv 3—4 aar gamle børn. Tand- og mundpleie eksisterer omtrent ikke, og meget faa, selv blandt dem som har raad til det, sørger for at faa sine tænder plumbert itide; men naar ødelæggelsen er blit tilstrækkelig stor, er det noksaa almindelig, især blandt de yngre kvinder, at skaffe sig kunstige tænder. (Rüsing).

Obstetriciske operationer. Av læger er opgit utført ialt 52 saadanne, derav i Stjørdalen distrikt 4, i Levanger 11, i Inderøen 10, i Stenkjær 14, i Grong 4, i Fosnes 2, i Kolvereid 3 og i Vikten 4. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 219.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Paa barselseng døde efter presternes opgaver 4 kvinder. Lægerne har opgit barselfeber hos 2, blødning hos 1 og dystoki hos 1 som dødsaaarsak.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av tabellen paa foregaaende side.

Der blir saaledes for det hele amt et overskud av 856 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 58,6.

De **hyppigste dødsaaarsaker** var:

Dødsaaarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet	185	11	174
Lungetuberkulose	175	17	158
Kræft (cancer og sarkom)	109	7	102
Lungebetændelse	57	8	49
Organisk hjertesygdom	47	3	44
Tuberkulose utenfor lungerne	42	3	39
Hjerneslag	41	3	38
Akute katarrar i aandedrætsorganerne	29	3	26
Brights nyresygdom	24	2	22
Kronisk bronkit etc.	17	2	16

Veirliget. Fra Stenkjær meddeles: Vinteren var præget av mere stabile veir- og føreforhold, end man her er vant til; dette skyldtes vistnok, at fjorden var islagt fra nytaar til utgangen av mars; som regel har man en mellemting av indlands- og kystklima med hyppige og pludselige omslag i vindretning og temperatur. Veirforholdene om sommeren og utover var gunstige; særlig frembød høsten næsten et ønskeveir, saa at aaret for landmanden blev det bedste paa lang tid med rikelig fôravling og mere fuldmødent og veggig korn, end man her som regel kan paaregne. (A. Schnitler). Fra Kolvereid berettes, at vinteren var usedvanlig haard til selv paa de kanter at være, idet den ene storm kom like efter den anden. Værst var det den 2den mars; den dag blev der mange enker og farløse i Ytre Namdalen; den begyndte med godt veir, hvorfor de ca. 1200 fiskere ved Gjeslingerne rodde ut til sine fiskepladser; pludselig røk der op en nordveststorm med snekave og sterke ilinger, som drev baatene tvers over Folla ned mot skjærgaardens farlige baarer og grunder; mange var saa heldig efter en fortvilet seilas at komme i god og sikker havn; endel kom sig, efter at ha forlist baaten, iland paa øde holmer, hvor de maatte tilbringe mange timer uten mat og ly og med drivvaate klær; men mange omkom. — Sommeren var usedvanlig tør og varm, men høsten kald og regnfuld, saa kornet hadde vanskelig for at modnes. (A. Arnesen).

Levemaate og hygieniske forhold. I Frøsten lever befolkningen jevnt tarvelig og ordentlig. Klædedragten er passende for klimaet og omtrent ens for rike og fattige. Blandt de i aarets løp avdøde var 31 over 80 aar og av disse 5 over 90. (Bendeke).

Fra Stenkjær distrikt angives forbruket av spirituosa nu at være meget litet; til julen slaar dog gjerne flere sig sammen om en konjakkagg, men det er ogsaa i regelen aarets eneste indkjøb av den slags; ellers vil man meget sjelden finde brændevin i hjemmene. En flerhet av befolkningen, særlig av de yngre, staar i avholdsforeninger, saa ungdomslag og avholdslag her omtrent falder sammen. (A. Schnitler).

Ogsaa i Fosnes pleier især unge mennesker at kjøpe ind litt brændevin og spiritus til enkelte av aarets festdage; spiritusen nytes dels som toddy, dels som «karsk»: tilsat sterkt sukret kaffe, men heller ikke saa ganske sjelden som dram. (Fugelli).

I Kolvereid distrikt, der fra Hølandet i øst til Tviberg (Nærø) i vest har en længde av ca. 90 km., er befolkningens levemaate noksaa forskjellig. Mens Foldereid nærmest kan betegnes som en bygd, hvor akerbruk og skogdrift er de fornemste næringsveier, og hvor den lettere adgang til trævirke har skaffet beboerne rummeligere hus, er Kolvereid og især Nærø omtrent skogløse. I disse 2 bygder, der væsentlig maa hente sine indtægter fra fiskerierne, er husene for en del mindre og uhensigtsmæssig indrettet. Trangen til frisk luft inden fire vægger er ikke stor, og man finder ofte mange mennesker stuert sammen i et litet rum, uten at den daarlige luft synes at genere dem. Hvad kosten angaar, kunde den være baade god og hensigtsmæssig, thi her er rikelig adgang til fisk aaret rundt, likesom kjøt og flesk nytes i adskillig utstrækning, — men den umaadelige bruk av kaffe og det slet bakte brød skaper en mængde dyspeptikere. Desuten nytes der altfor litet nysilt melk; denne sendes til meierierne, og saa faar man den tynde centrifugemelk tilbake. Man sige nu om denne, hvad man vil; til ernæring av smaabørn er den litet hensigtsmæssig. Kaffe, sirup og daarlig brød er den vanlige kost for voksne som for smaabørn. Dette er maaske den væsentlige aarsak til den utbredte tandløshet blandt befolkningen. Det er nemlig sjelden at se selv et ungt menneske med friske, hvite tænder, velskapte og vakre som folk her forøvrig er. At søke tandlæge for at faa reparert en tand, falder

dem sjelden ind, vilde vel ogsaa bli for kostbart. Det vilde derfor neppe være av veien, om landslægerne forstod den kunst at plombere, naar vedkommende ikke hadde raad til at reise til tandlæge. — Befolkningen er meget ædruelig og staar høit i sedelig henseende. — Da Gjeslingfisket paa grund av stormfuldt veir gav litet utbytte, og der heller ingen sild kom, blev det smalhans mange steder i Kolvereid og Nærø; i Foldereid derimot syntes de økonomiske forhold at være bedre. (A. Arnesen).

I Vikten er det fremdeles mislig med hygienien i den bymæssig bebyggede del av Rørvik; særlig skorter det her paa en tilfredsstillende ordning av renovationen og av drikkevandsspørsmålet. De ved kgl. resol. av 7de januar 1906 approberte sundhetsforskrifter for Rørvikbebyggelsen er efter bedste evne søkt gjennomført, men terrænget (ujevn fjeldgrund med talrike smaa forsænkninger) og den uregelmæssige bebyggelse volder mange vanskeligheter; desuten skorter det ogsaa paa forstaaelse, men især paa økonomisk evne og offervillighet hos befolkningen. Et par av de mest velhavende har med forholdsvis stor bekostning skaffet sig private brønde; men vandet i disse er saa «haardt», at det er litet tjenlig til bruk i huset; de fleste maa hente alt vand fra en bæk, som løper gjennom stedet. Men denne har, umiddelbart før den kommer til Rørvik, passert et ca. 1 km. langt dalføre med tildels sterkt skraanende sider, der overalt er dyrket. Skulde sundhetsforskrifterne helt gjennomføres, maatte for enkelte parcellers vedkommende praktisk talt al dyrkning ophøre; av økonomiske hensyn har man derfor hittil indskrænket sig til ved forestillinger til jordbrukerne at faa rettet paa de værste forurensninger; saa meget mere som der er planer oppe for at skaffe stedet vandledning uten altfor store omkostninger. — Bygningsloven er i aarets løp gjort gjeldende for stedet, og man har begyndt at utarbeide en plan for reguleringen. — Hvad kostholdet angaar, saa brukes der forholdsvis litet flabrod; mest anvendt er mykt, hjemmebakket brød av sigtet mel; det er som regel tilsat sirup, daarlig tillaget og tungt fordøielig; istedetfor ost brukes ofte sukker ovenpaa smøret. — Sukkertøi og slikkerier konsumeres i store mængder, og cigaretrøkning med inhalation av røken drives i vid utstrækning blandt de unge og yngste i Rørvik. (Rüsing).

Sykehus. I Stjørdalen findes like ved eksercerpladsen et militært sykehus. I Levanger by og i Vemundvik herred ved Namsos ligger henholdsvis Indherreds og Namdalens amtssykehus. For smitsomme sygdomme er der i Stenkjær ladested et isolationslokale. Saadant findes desuten ved begge amtssykehus. Av pleiehjem for tuberkuløse er der et i Stenkjær ladested; det tilhører amtet i likhet med et til Namdalens sykehus knyttet pleiehjem. Nytaar aapnedes Værdalens pleiehjem; det har 9 pladser, og det gjennemsnitlige daglige belæg har for aaret været 7,2 (i fjerde kvartal 8,6). Ialt behandledes 25 patienter (7 mænd og 18 kvinder); av disse var 22 indlagt ved helseraadsbeslutning og 3 for egen regning; 21 var fra Levanger distrikt (Værdalen 14, Skogn 4, Levanger herred 2, Levanger by 1), 3 fra Stjørdalen distrikt og 1 fra Snaasen (Grong distrikt). I Vikten har der i flere aar været tale om at faa et sykehus paa rorværet Sørgjeslingerne til bruk for fiskerne under torskefisket, men først i indeværende aar begyndte man at arbeide for saken. Som bidrag fra stat og amt fik man tilsammen 3 500 kr., og en av Vikten herredsstyre valgt komité indsamlet 1 500 kr. Der er avertert efter anbud, og man haaber at kunne faa sykestuen færdig til fisket 1908. (Rüsing).

Badeindretninger. I Stjørdalen findes bad ved det militære sykehus til bruk under øvelserne; endvidere er der en badeindretning paa Stjørdalshalsen og i Hegre en badstue; her er søkningen størst til de store høitider. I Løksviken, Frøsten distrikt, er der karbad ved et meieri, tilgjengelig for aktionærerne.

I **Levanger** by findes badeanstalt ved Indherreds sykehus; byens skolebad kan 2 ganger ukentlig benyttes av byens indvaanere som folkebad. I **Værdalen** har man et kombinert kar- og badstubad. I **Inderøen** distrikt er der et damp- og karbad ved Kirknes dampmeieri, 1 karbad ved Røiskje dampysteri og 1 varmdusjbad ved Hustad dampmeieri. I **Stenkjær** er der et badstubad (folkebad) aapent en gang ukentlig; endvidere er der i et farveri indrettet kar- og dampbad, der staar til avbenyttelse til enhver tid; i **Beitstaden** er der et badstubad. I **Grong** distrikt findes 3 saadanne efter finsk mønster, nemlig 2 i Grong og 1 i Hølandet. I **Namsos** distrikt findes foruten badeindretningen ved amtssykehuset ogsaa i ladestedet et dusjbad i folke- og middelskolebygningen. Ved **Bangdalens** sagbruk og ved **Spillumbruket**, **Klingen** herred, er der bad for arbeiderne. I **Overhallen** er der et bad ved meieriet og paa Øisletten og paa Mælen badstuer. Til stendampbadet («kvenbadet») i **Kolvereid** distrikt har søkningen været tilstrækkelig til at holde driften igang.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Nordre Trondhjems amt	83	1111
Stjørdalen	1) 8	37
Frosten	2) 3	134
Levanger	3) 14	291
Inderøen	4) 5	ingen
Stenkjær	5) 15	179
Grong	6) 4	48
Namsos	7) 22	22
Fosnes	8) 1	103
Kolvereid	9) 5	109
Vikten	10) 6	188

1) Stjørdalen 2, Hegre 2, Meraker 1, Laanke 2, Skatval 1. 2) Aasen 1, Frosten 2. 3) Levanger by 2, Levanger herred 4, Skogn 3, Værdalen 5. 4) Ytterøen 1, Mosviken 1, Verran 1, Inderøen 2. 5) Stenkjær 4, Egge 2, Stød 2, Ogdalen 3, Beitstaden 2, Namdals-eidet 2. 6) Grong 2, Lierne 1, Snaasen 1. 7) Namsos 8, Klingen 8, Vemundvik 5, Overhallen 1. 8) Flatanger 1. 9) Kolvereid 2, Foldereid 2, Nærø 1. 10) Vikten 4, Leka 2.

I **Klingen** (**Namsos** distrikt) valgtes 3 kommunerepresentanter som særskilte medlemmer av **helsæraadet**, hvorved hyppigere møter er muliggjort. (**J. Stang**). I **Vikten** vil der bli forelagt helsæraadet forslag til sundhetsforskrifter for losjibaater og fartøier i Viktenværene. Av opmaalinger, foretat av fiskerilægen, fremgik det nemlig, at ihvorvel luftkubus pr. mand var 1,5 m.³ for en flerhet av baatene og noget mere for fartøierne, saa var der ikke faa baater, som hadde mindre, ja like ned til 0,50 m.³ pr. mand. (**Rüsing**).

I **Fosnes** distrikt findes ingen **kvaksalvere**, men ikke saa ganske faa har valfartet til «**Kjærringen**» paa **Stenkjær**, der angivelig har stor søkning og har behandlet flere tilfælder av lungetuberkulose fra dette distrikt. (**Fugelli**).

XVIII. Nordlands amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læg- er.	Tandlæger.	Jordnødre.	Hjelp- vaksinatorer.
Amtet		38575,98	150 637	51	5	95	62
1. Brønnøy		2 628,85	12 759	3	-	7	5
	Bindalen	1 498,33	2 501	1	-	2	2
	Brønnøy	150,37	3 450	1	-	1	1
	Velfjorden	600,39	1 493	-	-	1	1
	Vega	147,27	2 620	1	-	1	1
	Vik	232,49	2 695	-	-	2	-
2. Alstahaug		1 448,22	11 917	4	-	5	3
	Stamnes	316,78	2 813	-	-	1	1
	Alstahaug	91,79	1 632	2	-	1	
	Herøy	172,83	3 818	1	-	1	1
	Tjøtta	866,82	3 654	1	-	2	1
3. Vefsen		6 481,64	7 305	2	2	4	1
	Mosjøen, ladested . .	0,83	1 446	2	2	1	-
	Vefsen	3 416,73	4 803	-	-	2 ¹⁾	1 ¹⁾
	Hattfjelldalen	3 064,08	1 056	-	-	1	1
4. Ranen		6 268,26	13 772	6	-	9	5
	Nesna	580,90	3 307	1	-	2	1
	Dønnes	87,18	1 431	1	-	1	1
	Hemnes	1 692,46	4 651	1	-	2	2
	Mo	3 907,72	4 383	3	-	4	1
5. Lurøy		1 856,47	8 826	2	-	5	4
	Lurøy	270,86	2 279	-	-	2	1
	Træna	17,36	534	-	-	1	1
	Rødøy	696,83	2 662	1	-	1	1
	Meløy	871,42	3 351	1	-	1	1
6. Gildeskaal		1 896,03	5 731	1	-	3	3
	Gildeskaal	665,31	4 051	1	-	2	2
	Beiarn	1 230,72	1 680	-	-	1	1
7. Bodø		673,40	9 627	6	2	5	2
	Bodø, kjøpstad	1,03	5 031	3	2	2	-
	Bodin	672,37	4 596	3	-	3 ²⁾	2 ²⁾
8. Folden		2 326,28	4 642	1	-	3	3
	Sørfold	1 563,48	2 436	1	-	1	1
	Nordfold	588,59	1 333	-	-	1	1
	Kjerringøy	174,21	873	-	-	1	1

¹⁾ Den ene av disse bor i Mosjøen. ²⁾ En av disse bor i Bodø.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaknematoret.
9. Skjerstad		3 980,19	9 426	4	-	5	4
	Skjerstad	730,22	1 649	-	-	1	1
	Fauske	775,11	4 745	3	-	3	2
	Saltdalen	2 474,86	3 032	1	-	1	1
10. Steigen		450,86	3 533	1	-	2	1
	Steigen	265,45	2 328	1	-	1	1
	Ledingen	185,41	1 205	-	-	1	-
11. Hamarøy	Hamarøy	1 058,83	3 134	1	-	1	1
12. Lødingen		2 832,05	6 205	2	-	6	4
	Lødingen	1 223,97	3 941	1	-	4	3
	Tysfjorden	1 608,08	2 264	1	-	2	1
13. Ofoten		3 011,10	11 426	3	-	9	7
	Evenes	574,85	3 393	1	-	3	2
	Ankenes	2 423,43	4 328	-	-	3	4
	Narvik, kjøbstad	12,82	3 705	2	-	3	1
14. Flakstad		327,85	4 166	3	-	4	3
	Flakstad	298,98	3 001	2	-	2	2
	Værøy	28,87	1 165	1	-	2	1
15. Buksnes		1)	9 532	2	-	7	5
	Buksnes	169,01	5 474	2	-	4	2
	Borge sogn av Borge herred	?	3 595	-	-	3	2
	Del av Valberg sogn..	?	463	-	-	-	1
16. Austlofoten		1)	6 509	3	-	5	4
	Resten av Valberg sogn av Borge herred	?	268	-	-	-	-
	Vaagan	286,17	4 821	2	-	4	3
	Gimsøy	185,34	1 420	1	-	1	1
17. Hadsel		944,02	11 898	4	-	7	2
	Hadsel	765,42	7 648	3	-	5	1
	Bø	178,60	4 250	1	-	2	1
18. Sortland		1 594,62	10 229	3	-	8	5
	Sortland	586,82	3 317	1	-	2	1
	Øksnes	408,22	3 025	1	-	2	1
	Dverberg	599,58	3 887	1	-	4	3

¹⁾ Buksnes og Austlofoten distrikter har tilsammen et flateindhold av 897,31 km.²

²⁾ En av disse bor i Narvik.

Sundhetstilstanden betegnes fra de fleste lægedistrikter som god, fra nogen, som Bodø, Steigen, Buksnes og Austlofoten som mindre tilfredsstillende. Blandt epidemiske sygdomme, der ialfald inden en del lægedistrikter har hat større udbredning, kan nævnes skarlagensfeber, kikhoste og sygdomme i aandedrætsorganerne. Den aaret forut herskende epidemi av akut poliomyelit viser for 1906 forholdsvis faa angrepne. Det samlede antal anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 8 232 med 248 dødsfald, mot henholdsvis 7 530 og 230 i 1905.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 1 939 eller 12,0 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (160 900). Aaret forut var dødeligheten 13,0 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 228—230, sammendraget efter lægernes opgaver.

Av **eksantematisk tyfus** forekom 7 tilfælder i Folden distrikt og 5 i Austlofoten, uten dødsfald. I førstnævnte distrikt fortsatte den i forrige medicinalberetning omtalte epidemi paa pladsen Andkileøre i Sørfjorden herred sig ind i begyndelsen av dette aar og angrep hele familien, likesom en bror av konen, der hadde besøkt det smittede hus, ogsaa fik sygdommen. Han bodde paa Evjeidet. Streng isolation overholdtes, idet frykten for smitte holdt de omboende borte. Efter desinfektion paa begge steder viste intet nyt tilfælde sig. (Kohmann). De 5 tilfælder i Austlofoten optraadte alle i Ulvaag i Vaagan med ukjendt smittekilde. Den først angrepne patient hadde universelt utslet, de senere viste mere symptomer paa almindelig tyfoidfeber, saa det kan være tvilsomt, om ikke alle tilfælder har været tyfoidfeber. Foruten disse 5 var der flere lettere sygdomstilfælder, som ikke med bestemthet kunde diagnosticeres som tyfus. Ogsaa efter disse foretoges desinfektion. (P. Backer).

Av **tyfoidfeber** anmeldtes ialt 51 tilfælder med 4 dødsfald, antagelig det mindste hittil i statistikken opførte antal. I Brønnøy distrikt forekom et enkelt tilfælde i Brønnøysund hos en kvinde, der paa hjemreise fra Amerika antagelig er blit smittet og kom syk iland. Ingen flere angrepes. (Sellæg). Av 8 for Ranen distrikt opførte tilfælder behandledes 6 i Mo herred, spredt og uten kjendt smittekilde. (Grüner). I Bodø forekom alle 10 tilfælder i byen; ingen døde. 7 personer angrepes i september i samme hus uten sikker smittekilde. En mand fra Bodø var paa arbeide i Aalesund, hvorfra han sendte den nævnte familie nogen klær; 6 børn blev saa her syke efter hverandre. Manden selv hadde ikke været syk. (I. Lund). I Skjerstad distrikt anmeldtes 11 tilfælder fra Sulitjelma bjergverk, hvorfra 8 mænd indlagdes i verkets sykehus. 1 dødsfald indtraf. (Bjerregaard). 5 patienter behandledes i en husklynge inde ved bunden av en avsides fjordarm i Ankenes herred, Ofoten distrikt. Alle helbrededes. (Astrup). I Buksnes distrikt indtraf 3 tilfælder hos fiskere, derav 1 fra Vesteraalen, de 2 andre fra et gammelt tyfusarnested i Buksnes; disse sidste indlagdes i sykehus. Alle kom sig. (Bugge). 5 spredte tilfælder uten dødsfald iagttoges i Austlofoten distrikt.

Av **cerebrospinalmeningit** opføres ialt 15 angrepne med 6 dødsfald. 2 syke i Lurøy distrikt helbrededes uten varig mén. (Glatved). Et enkelt tilfælde i Gildeskaal distrikt endte dødelig. Smittekilden kunde ikke paavises, men kort tid forut var der paa samme gaard optraadt et tilfælde av akut poliomyelit, ogsaa med dødelig utfald. Nogen forbindelse mellem de 2 hus kunde ikke paavises. Isolation og desinfektion blev iverksat. (Bertnes). En 2 aars pike i Engelvær, Steigen distrikt, døde av sygdommen. (Fodstad). I Buksnes distrikt behandledes 3 angrepne, hvorav 2 døde. Angaaende disse er følgende et kort utdrag av distriktslægens beretning. Alle 3 var fra nordgaardene i Borge,

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Exantematisk tyfus	12	-	12	7	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	51	4	51	5	12	4	6	2	6	1	6	8	-	1	-
Cerebrospinalmeningit	15	6	15	-	2	1	1	1	-	1	2	1	2	4	-
Akut poliomyelit	60	6	60	5	26	11	5	2	5	2	1	-	-	1	2
Skarlagensfeber	296	6	296	27	14	30	14	20	23	31	14	27	21	33	42
Difteri (croup)	87	4	86	6	2	7	-	-	6	3	7	4	4	9	38
Blodgang	7	-	7	-	-	2	3	-	-	1	1	-	-	-	-
Barselfeber	38	7	36	1	2	5	2	4	3	2	4	3	4	5	1
Pyæmi, septhæmi	43	10	42	2	1	5	3	1	3	3	10	3	3	5	3
Rosen	70	4	70	11	7	2	7	7	5	3	2	4	6	6	10
Røde hunde	9	-	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	65	-	65	13	3	3	10	6	4	7	5	4	4	2	4
Kusma	17	-	17	2	3	3	-	-	1	-	1	1	-	5	1
Kikhoste	428	35	428	77	53	37	28	11	8	12	54	59	39	40	10
Akute katarer i aandedræts- organerne	3993	76	3886	390	588	479	382	389	241	187	157	173	174	337	389
Influenta	598	6	591	80	123	96	64	52	19	15	9	13	17	33	70
Lungebetændelse	522	44	521	41	63	52	55	54	52	24	16	12	22	53	77
Pleurit	545	4	542	45	62	82	63	54	44	51	38	18	19	44	22
Gigtfeber	211	11	208	16	17	21	24	16	17	9	15	13	7	26	27
Akut diarré (kolerine)	1156	23	1156	65	99	72	84	101	122	127	164	109	71	79	63
Pemfigus (hos nyfødte)	9	2	7	3	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	8232	248	8105	796	1077	922	752	721	563	480	507	452	393	683	759

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønnøy.		Alstahaug.		Vefsen.		Ranen.		Lurøy.		Gildeskaal.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber	1	-	-	-	-	-	8	2	1	-	-	-	10	-	-	-	11	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut poliomyelit	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	4	-	-	-	7	-	4	-
Skarlagensfeber	6	-	20	-	18	-	6	-	4	-	22	-	74	6	56	-	11	-	14	-
Difteri (croup)	-	-	6	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	8	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	1	2	1	-	-	1	1	1	1
Pyæmi, septhæmi	14	3	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	2	1	1	2	-	9	-
Rosen	3	-	1	-	7	-	3	-	3	-	3	-	2	-	5	-	7	1	3	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	4	-	6	-	-	-	3	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	1	-	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	128	2	147	3	119	4	693	10	210	3	10	1	524	8	53	1	550	10	40	3
Influenta	22	-	80	-	3	-	34	1	3	-	5	-	9	-	-	-	37	1	19	-
Lungebetændelse	9	1	18	2	9	1	37	5	27	2	12	1	35	-	12	1	57	3	17	4
Pleurit	39	-	27	1	8	1	41	-	22	-	8	-	83	1	4	-	68	-	14	-
Gigtfeber	24	-	18	1	11	-	23	3	3	-	-	-	18	1	5	1	20	1	-	-
Akut diarré (kolerine)	54	3	40	-	105	3	144	1	20	1	3	-	149	4	20	1	173	-	10	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-	-
Tilsammen	304	9	368	8	284	10	997	24	300	6	72	5	934	23	164	5	954	19	140	9

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		Under Lofotfisket.	
	Hamarøy.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Aust- lofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	-	-	-	-	5	-	-	-	3	-	5	-	-	-	1	1	6	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	1	1	-	-	3	2	5	-	2	1	-	-	-	-
Akut poliomyelit	1	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	26	-	10	3	2	1
Skarlagensfeber	-	-	5	-	21	-	2	-	7	-	4	-	24	-	2	-	-	-
Difteri (croup)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	66	2	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-
Barsefeber	2	1	2	-	1	1	1	-	4	-	-	-	11	1	6	-	-	-
Pyæmi, septhæmi	-	-	1	1	3	1	-	-	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	3	1	-	-	10	1	1	-	7	-	3	-	3	1	5	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-	4	-	5	-	1	-	9	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	7	-	-	-	3	-
Kikhoste	11	1	65	8	190	11	-	-	82	13	58	2	4	-	-	-	-	-
Akute katarrher i aandedræts- organerne	81	1	95	3	219	11	20	-	67	3	187	4	227	7	111	2	512	-
Influenta	8	2	32	-	88	-	5	-	48	-	32	-	13	2	38	-	122	-
Lungebetændelse	1	-	21	1	68	11	5	-	24	-	34	8	63	3	41	1	32	-
Pleurit	7	-	20	-	18	-	4	-	21	1	17	-	34	-	31	-	79	-
Gigtfeber	1	1	3	-	26	3	2	-	7	-	16	-	9	-	14	-	11	-
Akut diarré (kolerine)	46	-	6	-	126	5	-	-	35	-	61	3	43	-	27	2	94	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	161	8	251	13	812	45	40	-	311	19	439	18	474	15	354	11	873	1

av hvilke to ligger like ved hverandre. Den ene av de døde var en 20 aar gammel gut; han var omtrent 14 dage, før han blev syk, tonsillotomert paa begge sider; en ukas tid efter befandt han sig mindre vel, men arbeidet allikevel ialfald stundevís en hel uke. Den 18de august blev han imidlertid meget daarlig, reiste hjem, men var ved hjemkomsten allerede adskillig omtaaket og uklar og blev snart ganske bevisstløs og forblev i denne tilstand, til han døde den 26de august. Han hadde flere ganger brækning, forstoppelse, i de 3 sidste dage var han angivelig lam i føtterne. Den anden patient, som døde, en 9 aar gammel pike, var ved lægens ankomst den 13de oktober allerede bevisstløs. Hun hadde været ute og lekt med andre børn, hvorunder hun var blit forfrossen og gjennomvaat; samme aften blev hun syk med brækning, feber, hodepine. Hun blev hurtig værre, litt efter litt omtaaket og efter faa dage bevisstløs. Hun laa da med hode og ryg bakoverbøiet, en viss grad av trismus var ogsaa tilstede; der foretoges spinalpunktion uten resultat. Den uttømte vædske var klar. Der syntes ingen anden lammelse at være end ptosis paa det ene øie. Hun døde 20de oktober. Den tredje patient, en 17 aar gammel pike, kom sig forholdsvis snart; der var hodepine, brækninger, nakkestivhet, ømhet langs columna tilstede, ingen bevisstløshet eller lammelser. (Bugge). De 5 tilfælder i Austlofoten distrikt var av lettere art. (P. Backer). Fra Bø, Hadsel distrikt, opføres 2 angrepne fra fiskeværret Nykvaag; én døde. (Thode).

Av akut poliomyelitt opføres tilsammen 60 angrepne med 6 dødsfald mot henholdsvis 363 og 23 aaret forut. Paa gaarden Sømnes i Vik, Brønnøy distrikt, blev en liten datter av gaardsgutten syk; hun blev indlagt i Søvik sykehus, hvor hun døde. (Dødsfaldet er ikke opført paa listen over dødsårsaker). Hendes far hjalp til med ekspedition av dampskib; han mentes at ha faat smitte ombord i et skib og overført den til barnet. Sygdommen hadde ikke tidligere forekommet i distriktet. (Sellæg). Et enkelt tilfælde i Lurøy distrikt endte med helbredelse uten varig mén. (Glatved). I Gildeskaal distrikt indtraf et dødelig endende tilfælde paa samme gaard som et av cerebrosposalmeningitt (se under denne sygdom). (Bernes). I Bodø distrikt forekom alle 4 tilfælder i Bodin uten dødsfald. (I. Lund). I Skjerstad optraadte sygdommen epidemisk i mars paa gaardene Sundby og Lien i Saltdalen, hvor 6 personer angrepes. I august var der et isolert tilfælde paa gaarden Brekke i Misværmarken. Årsaksforholdene var ukjent, ingen døde. (Bjerregaard). I Hamarøy distrikt døde en 16-aarig pike paa gaarden Hestbak. Smittekilden kunde ikke paavises. (P. Hansen). I Buksnes distrikt indlagdes i august en 23-aarig soldat paa sykehuset i Gravdal. Han hadde været paa utmarsj og derunder ligget i vaate klær et par nætter, men følte sig ikke syk da. Efter utmarsjen fik han en angina, hvorav han snart blev bra igjen; men efter et anstrengende løp en aften, fik han ondt i venstre hofte og begyndte at halte, gik tilsengs og næste morgen kunde han ikke løfte benene. Samtidig var der feber. Ved indkomsten i sykehuset var begge underekstremiteter fuldstændig lammet, men med normal følelse, nakkestivhet, hodepine o. s. v. Han utskreves helbredet efter 14 dage. (Bugge). Fra Hadsel distrikt anmeldtes 26 tilfælder uten dødsfald; sygdommen optraadte i februar paa strækningen Bitterstad til Risebro (grænsen mot Sortland). Efter epidemien kjendtes i 5 tilfælder blivende lammelser, som dog var i stadig bedring. (Thode). Den aaret forut i Sortland distrikt herskende epidemi strakte sig videre utover vinteren og vaaren, indtil det sidste tilfælde iagttoges i mai. 10 børn angrepes, 3 døde, og flere fik varig mén. Epidemien optraadte dette aar paa Langøen, det foregående aar holdt den sig paa Hindøen. (Fearnley). Under Lofotfisket behandledes 2 angrepne i mars, derav en i Svolvær og en i Stamsund; den sidste døde.

Skarlagensfeber opviser flere anmeldte angrepne end i de 6 nærmest foregaaende aar, nemlig 296 med 6 dødsfald. Sygdommen forekom inden alle lægedistrikter undtagen Hamarøy. I Vefsen distrikt optraadte den baade i Mosjøen og i landdistriktet; ved de trufne forholdsregler lykkedes det dog at hindre nogen almindeligere utbredning. (Klüver). I Beierens øvre del, Gildeskaal distrikt, hersket en epidemi i aarets begyndelse. (G. Klem). Størst utbredelse synes sygdommen at ha hat inden Bodø distrikt baade i byen og landdistriktet; den var hyppigst i første halvaar, i aarets sidste maaneder synes den at ha stilnet av. (I. Lund). I Folden var den utbredt over baade Sør- og Nordfold. (Kohmann). I Steigen distrikt var det først iagttagne tilfælde en 16-aarig pike, der skallet av; hun var blit behandlet av en kvak-salver for «halsbyld». Siden bredte sygdommen sig væsentlig til et par gaarder, Røtnes og Storsæter. Tidligere paa aaret skulde der paa gaardene Gangstø og Røtnes forresten ha hersket blandt børnene sygdom med feber, ondt i halsen, utslet og avskalling, uten at læge var tilkaldt. (Fodstad). I Ofoten forekom skarlagensfeber baade i Narvik og særlig i Evenes. I Narvik var lasaretets fleste senger optat av saadanne patienter, likesom der i landdistriktet vistnok hadde været langt flere angrepne end dem, som kom til lægernes kundskap. (Börch-Johnsen). I Hadsel distrikt forekom sygdommen hele aaret igjennem saavel i Bø som i Hadsel. Intet dødsfald kjendes, men nyresygdom indtraf oftere som eftersygdom. (Thode). Den almindelige karakteristisk gaar ut paa, at sygdommen i det hele optraadte let og med mildt forløp.

Mæslinger forekom ikke.

Difteri (croup) var forholdsvis sjelden, idet sygdommen ikke kan sees at være forekommet i 10 lægedistrikter, i 7 viste sig kun et enkelt eller ganske faa tilfælder; epidemisk optraadte den alene i Sortland distrikt, hvor der av de ialt anmeldte 87 angrepne forekom 66. Fra Alstahaug distrikt opgives 6 tilfælder og 1 dødsfald; desuten forekom der i november i Tjøtta en ondartet form av angina paa gaardene Sørnes og Ukkelforen, der medførte 2 dødsfald blandt smaabarn. (Hide). I Skjerstad distrikt døde et barn paa gaarden Erikstad av strupehoste. (Bjerregaard). I Steigen distrikt iagttoges 8 tilfælder i januar til mars uten dødsfald paa Steigen, Leines og Maaløen ved Grotøy. Smitten antoges at skrive sig fra en pike, der høsten forut hadde hat sygdommen paa gaarden Nordskot, hvortil den var kommet med sommergjester fra Bodø. Paa Leines lukkedes skolen, da lærerens familie var angrepet. Forløpet var forresten mildt. (Fodstad). Angaaende epidemien i Sortland distrikt foreligger ingen anden meddelelse, end at den hovedsagelig hersket paa Aase, en av de sterkest befolkede gaarder paa Andøen. (Fearnley).

Av **blodgang** opgives ialt 7 tilfælder uten dødsfald. I Folden distrikt blev en liten pike syk i august paa gaarden Styrcesnes. Paa samme gaard en nogen tilfælder almindelige til den aarstid; de skyldes antagelig det slette drikkevand. (Kohmann).

Av **barselfeber** opføres 38 tilfælder og 7 dødsfald. I Brønnøy distrikt var begge de angrepne kvinder betjente av hjelpekoner (Sellæg), likesaa de 2 i Gildeskaal distrikt, av hvilke den ene døde. Begge hjelpekoner blev paalagt i fremtiden ikke at praktisere uten i nødsfald, og i ethvert fald ikke paa lang tid, og først efterat deres klær var omhyggelig rensset. (Bertnes). I Steigen distrikt døde en første gang fødende kvinde septhæmisk. Fosteret var aldeles forraadnet, skuldrene bød sterk motstand, saa læge tilkaldtes til armløsning. (Fodstad). I Hamarøy distrikt indtraf 2 tilfælder, et i september og et i november; den først angrepne døde. Desinfektion foretoges paa begge steder

likesaa av jordnoderens tøj og instrumenter, da hun hadde betjent begge kvinder. (P. Hansen). Av de 4 angrepne i Buksnes distrikt var de 2 ganske lette, de 2 andre derimot fik langvarige parametriter. (Bugge). Fra Hadsel distrikt opføres 11 tilfælder med 1 dødsfald, av disse forekom 3 i Bø herred. (Thode).

Av **pyæmi** er anmeldt 43 tilfælder og 10 dødsfald.

Kikhoste synes at ha hat epidemisk utbredning i amtets nordlige og vestlige distrikter. I Hamarøy distrikt begynder saaledes omtalen av sygdommens mere epidemiske utbredning. Smitten var kommen dit fra Tysfjorden, Lødingen distrikt, hvor næsten ingen gaard gik fri; i Lødingen herred var den ogsaa adskillig utbredt. Til Tysfjorden antoges smitte bragt fra Narvik. I denne by og forøvrig inden Ofoten distrikt hersket en tildels voldsom epidemi, særlig var i Narvik komplikationer hyppig. Som vanlig ved den sygdom, kom i landdistriktet kun en brøkdel av patienterne under lægebehandling. Til Buksnes distrikt kom sygdommen i august først til en isolert liggende gaard Baarsund, hvorledes vites ikke. Her holdtes imidlertid et bryllup, der som vanlig varte i flere dage, og herfra spredtes saa smitten videre over hele Buksnes herred, mens Borge omtrent gik fri. I Austlofoten begyndte den i den østlige del av distriktet paa eftersommeren, og drog sig vestover utover høsten og vinteren, saa neppe nogen familie med børn blev skaanet. Sygdommen hadde som regel mildt forløp her. I Hadsel distrikt forekom en del tilfælder; men nogen større epidemi antoges ikke at ha fundet sted. (Thode).

Akute katarrar i luftveiene, croupøs lungebetændelse og pleurit synes i flere distrikter at ha optraadt ganske hyppig, mens der av **influenta** opføres færre angrepne end i de nærmest foregaaende 3 aar.

Akut diarré synes at være optraadt i mange distrikter nogenlunde jevnt over hele aaret, ikke blot i sommermaanederne. I Vefsen distrikt var sygdommen meget utbredt i oktober og november; man satte den i forbindelse med den usedvanlige mængde lemæn, som var en plage i den tid. I høibeholdningerne fandtes nemlig en masse av disse dyr, der ødela høiet og gjorde kvæget sygt. Gjennem helseraadet utgik derfor opfordring til at koke melken. Vandindtaget for Mosjøen blev jevnlig eftersat. (Klüver).

Av **pemfigus hos nyfødte** anmeldtes 9 tilfælder med 2 dødsfald. Fra Skjerstad distrikt opgives 5 angrepne, derav 4 i Saltdalen, hvilke antages at skyldes jordmoren sammesteds som smittebærer. Helseraadet blev sammenkaldt i sakens anledning; det besluttet imidlertid, mot ordførerens stemme, at der intet skulde gjøres ved jordmoren, da der ingen midlertidig var at faa i hendes sted. Der kunde saaledes intet mere gjøres end, hvad der før var gjort, nemlig at hun tilholdtes at vise den nødvendige renlighed. 1 tilfælde av sygdommen indtraf i Fauske. (Bjerregaard)

Impetigo contagiosa optræder som før i Steigen distrikt i Lødingen herred og her paa gaarden Brennvik, hvor sygdommen maa betragtes som stationær; folk her omkring kalder derfor ogsaa utslettet for «Brennviksaaran».

Av **fnat** opgives 238 tilfælder. I Steigen og Hamarøy distrikter antages sygdommen at være i tilbagegang, i Lødingen er den derimot fremdes noksaa meget utbredt, likesaa i Ofoten, Flakstad og Buksnes. Fra Ofoten distrikt meddeles, at ofte en hel del tilfælder opstaar samtidig og skyldes en fælles smittekilde. Der findes altid en del personer, som gaar og gemmer paa sygdommen, og brer den ut, indtil man mer eller mindre tilfældig blir opmærksom paa den og kan bekjæmpe den. (Borch-Johnsen). I Buksnes

Veneriske

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa						
		1	2	3	4	5	6	7
		Brennøy.	Alsta- hang.	Vefsen.	Ranen.	Lurøy.	Gilde- skaal.	Bodø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	16	-	-	-	1	1	-	1
Syfilis, konstitutionel	52	-	1	2	4	1	-	13
— hereditær	4	-	-	-	-	-	-	-
Gonorré, uretrit	372	11	5	7	35	9	4	77

antages de 60 opgivne tilfælder kun at være en brøkdel av de angrepne. At faa sygdommen utryddet, naar den har angrepet en hel, fattig familie i smaa og trange forhold, er omtrent haabløst, væsentlig fordi en ordentlig desinfektion av sengklærne falder vanskelig eller umulig. Rorboderne er nu, som ellers, de bedste arnesteder, hvorfra smitten føres rundt om i hjemmene. En eiendommelighet ved fnat hos fiskere er, at utslettet omtrent aldrig sees paa hænderne eller mellem fingrene; skabmidten liker aabenbart ikke det salte sjøvand, hvori jo fiskerne daglig plasker og samtidig vasker hænderne. Derimot er det desto mere fremtrædende paa nates og nedover laarene; den megen roning med irritation av dette sted ved gnidningen mot de skidne underklær er vistnok aarsaken. (Bugge). Under Lofotfisket behandledes 84 fiskere for fnat og anden smitsom hudsygdom.

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av ovenstaaende tabel.

I Lurøy distrikt iagttoges et tilfælde av primær tonsillærchanker med efterfølgende konstitutionelle symptomer. Den var sandsynlig paadrat ved røking av en inficert tobakspipe. (Glatved). I Ofoten behandledes i landdistriktet 5 tilfælder av gonorré, der alle skrev sig fra Narvik, hvortil der sker stadig indførsel av smitte ved de mange sjøfolk, som besøker stedet. De færreste av de behandlede tilhører byen selv. Vistnok findes en række løsgjængersker, som lever og tildels lever godt av, hvad de kan faa pint ut av sjøfolkene. Det er da hovedsagelig ulovlig salg av øl og brændevin i skumle sjapper og den med denne «langertrafik» følgende usedelighet, som sætter enkelte entreprenante kvinder istand til at leve ret rikelig. Før man kan faa saapas ordnede forhold, at man paa aapen og ærlig maate kan faa sig et glas øl, blir neppe disse forhold bedret. Ialfald viser det sig i Narvik, at i ly av forbud blomstrer langleiet og den dermed følgende usedelighet i høi grad. Og denne letvinte adgang til at tjene penger og til at faa foræringer frister nok ofte mange ganske unge smaapiker over evne, saa værgeraadet maa skride ind med indsættelse paa skolehjem o. s. v. (Astrup). I Buksnes distrikt synes gonorré at være i tiltagende. De unge mænds søkning til de talrike bjergverk inden distriktet, hvor de let erhverver sig sygdommen, kan muligens forklare en tiltagen av den.

Tuberkulose. Angaaende nye tilkomne tilfælder m. v. av denne sygdom henvises til tabellen i den almindelige beretning, der er utarbeidet efter de indsendte utdrag av kommunernes tuberkuloseprotokoller. — Dødsfald av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for

sygdomme.

lægedistrikterne:										Under Lofotfisket.
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Skjer- stad.	Steigen.	Hamarøy.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Aust- lofoten.	Hadsel.	Sortland.	
Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
1	-	-	-	7	-	1	-	-	3	1
2	2	1	-	15	-	2	4	-	2	3
-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-
31	3	-	12	46	11	17	38	14	9	43

det hele amt 18,6 pct. av samtlige kjendte ved sygdom forårsakede dødsfald og 22,3 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 28,0 pct. og 33,7 pct. og for bygderne 18,3 pct. og 21,4 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa side 236. — I Tjøtta, Alstahaug distrikt, er samtlige tuberkuløse syke i aarets løp tilset av kommunelægen. De hygieniske forhold blandt dem betegnes som efter omstændighetene bra. Kontrollen falder forøvrig let paa grund av den noget overdrevne smittefrygt hos naboer og paarørende. Efter avdøde tuberkuløse foretoges fornøden desinfektion. (Hilde). Distriktslægen i Lurøy mener, at naar han ved indførselen av et nyt tilfælde av tuberkulose i tuberkuloseprotokollen forsker efter smitekilden, anser han den f. eks. at skrive sig fra en patient, der i aarevis har gaat omkring med en aapen coxarthrocace, eller fra en gammel kvinde, der likesaa i aar har gaat omkring i familien og hostet og spyttet baade høit og lavt; han spør ikke efter den komelk, som den ny angrepne har nyt i sin spæde barndom, idet smitekilden i saadanne tilfælder, som nævnt, ligger nærmere. Men at gjennemføre en effektiv kontrol gjennem aar i et privat hjem med saadanne tilfælder, maa efter hans mening ansees umulig. Vedkommende maa ind i et pleiehjem, om her skal opnaaes noget. Desinfektionen blir det paa grund av de lange avstande vanskelig for lægen at kontrollere, og antallet av faste desinfektører er for litet. Man faar da hjælpe sig, saa godt man kan; herredsstyret bevilger saaledes personer, der av distriktslægen ansættes til at øve kontrol, kr. 3,00 pr. døgn. I Lurøy herred findes der et dampmeieri; da tuberkulosestilfældene her har været meget hyppige, bestræber distriktslægen sig for at faa kjørene undersøkt med tuberkulin. (Glatved). Fra Steigen distrikt omtales en hovedsmand fra gaarden Tro i Ledingen, som i 3 aar har hat adskillig av tuberkulose blandt sine baatlag. I dette har alene hovedsmanden og en fisker til fra Myklebostad været med paa fiske hvert aar, de øvrige mand-skaper har vekslet, og i 3 aar er tilsammen 5 av disse blit tuberkuløse; manden fra Myklebostad, der mente ikke at ha hat hoste før i 1906, døde av galloperende tæring samme aars høst. Ved utreisen paa fiske var angivelig alle baatfolkene friske. Distriktslægen har da fæstet sig ved manden fra Myklebostad som mulig smittekilde. I de sykes familier har tuberkulose ikke kunnet efterspores hverken før eller siden. (Fodstad) I Narvik, Ofoten distrikt, fik man i 1906 kongelig stadfæstelse paa helseraadets beslutning om tvungen meldelsespligt ved tuberkuløses flytning; denne bestemmelse antages at ville bidra til at fremelske den rette forstaaelse av forsigtighetsreglers betydning. Forsigtighet overfor sygdommen synes forresten at bli større aar for aar, ogsaa i landdistriktet. De stadige besøk av læge hos de tuberkuløse til ubestemte tider virker godt. Meieriernes for-

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Brønnøy	111	27	9	102
Alstahaug	73	19	8	65
Vefsen	74	13	10	64
Mosjøen ladested	18	6	2	16
Bygder	56	7	8	48
Ranen	189	34	24	165
Lurøy	79	17	6	73
Gildeskaal	48	4	5	43
Bodø	127	28	23	104
Bodø by	50	14	8	42
Bodin	77	14	15	62
Folden	41	5	5	36
Skjerstad	139	28	19	120
Steigen	38	3	9	29
Hamarøy	30	6	8	22
Lødingen	60	8	13	47
Ofoten	128	23	45	83
Narvik by	64	9	36	28
Bygder	64	14	9	55
Flakstad	19	6	-	19
Buksnes	95	16	19	76
Austlofoten	85	15	18	67
Hadsel	94	13	15	79
Sortland	59	12	11	48
Under lofotfisket	7	1	1	6
Nordlands amt	1496	278	248	1248
Derav i byer	132	29	46	86
— - bygder	1364	249	202	1162

langende om melkens renlige behandling hjælper til. En række patienter, som er vendt hjem fra sanatorier, virker som udmerkede agitatorer for renlighed og frisk luft. Paa den anden side kan man træffe paa en rent urimelig smittefrygt, saa det mangen gang kan holde haardt at faa nogen til at desinficere efter avdøde eller bortflyttede tuberkuløse syke. En anden ulempe er, at folk, saasnart der kan være tale om tuberkulose, øieblikkelig vil paa sanatorium, som de anser for den absolut eneste redning for sig. De færreste kan betale et saadant ophold selv, og naar saa ikke alle autoriteter øieblikkelig staar færdig til for offentlig regning at sende dem avsted, lægger de hænderne i skjødet og fortviler; kan de ikke faa det bedste, gir de en god dag i det næstbedste. Men i tidens løp vil vel publikum indse, at meget kan utrettes ogsaa utenfor sykehus eller sanatorium. (Astrup). I Flakstad distrikt siges $\frac{3}{4}$ av de tuberkuløse

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Uttækning ved bækkenendeleie.				Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.		Børn.		Moder.	Barn.	Mødre.		Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Død.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smerte-fulde veer.....	58	¹⁾ 1	55	4	-	-	-	1	²⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	1	2	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning..	1	-	1	-	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige fødselsdele ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nefritis cum oedema	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumor colli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	69	1	64	6	10	6	4	1	1	1	1	1	1	2	1	7
	70		70			10		2		2				3		

¹⁾ Dødsarsak: barselfeber. ²⁾ Døde 8 dage efter forløsningen av septhæmi; fosteret forraadnet. ³⁾ Dødsarsak for barselkvinden: pyæmi; barnet var dødt. Det forløstes ved vending og dekapitation. Dødsfaldet er paa listen over dødsarsaker ikke opført blandt døde av barselsygd. ⁴⁾ Dødsarsak antagelig emboli 14 dage efter forløsningen. Fosteret hadde en tumor (struma) paa halsen av størrelse som et barnehode. Kvinden er ikke opført blandt døde av barselsygd.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste døgn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Brønnøy	307	7	146	9	1	-	11	2
Alstahaug	344	11	165	19	3	2	8	-
Vefsen	207	4	81	9	-	-	3	-
Mosjøen ladested	41	2	18	1	-	-	-	-
Bygder	166	2	63	8	-	-	3	-
Ranen	512	9	202	25	1	1	6	-
Lurøy	260	2	113	17	1	-	10	-
Gildeskaal	175	2	73	5	-	4	3	-
Bodø	238	6	132	16	2	2	4	-
Bodø by	120	2	49	10	-	1	1	-
Bodin	118	4	83	6	2	1	3	-
Folden	135	5	69	9	-	-	4	-
Skjerstad	354	9	148	30	1	2	4	1
Steigen	71	3	46	-	-	1	6	-
Hamarøy	83	3	44	4	1	1	2	1
Lødingen	213	14	80	14	-	1	9	-
Ofoten	441	11	143	45	3	1	7	-
Narvik by	212	6	69	30	1	-	2	-
Bygder	229	5	74	15	2	1	5	-
Flakstad	168	3	60	11	3	-	10	-
Buksnes	322	4	112	15	1	-	5	-
Austlofoten	217	9	106	22	1	-	9	-
Hadsel	430	10	121	24	2	-	4	-
Sortland	324	7	98	19	7	1	12	-
Nordlands amt	4801	119	1939	293	27	16	117	4
Derav i byer	373	10	136	41	1	1	3	-
— - bygder	4428	109	1803	252	26	15	114	4

tilfælder at optræde i forhen sunde hjem uten paaviselig smitte. Influenta synes at være en særdeles hyppig leilighetsaarsak. Smitte gjennom farmtractus antages mindre sandsynlig, da sygdommen ikke forekommer hos yngre individer. Distriktslægen kjender ikke til, at der findes tuberkuløse kjør, selv blandt de mange, der slagtes til føde i aarets løp. (Ommundsen). I Buksnes distrikt tiltar sygdommen utvilsomt. I et hus paa Rikstrand (?) i Buksnes døde i løpet av faa maaneder far og 2 voksne sønner av lungetæring; en datter hadde samtidig blodspytning. Befolkningens opfatning saavel av sygdommens art som dens symptomer, ogsaa de tidlige, er i det hele og store tat ganske korrekt. Stor smittefrygt findes fremdeles ved siden av stor likegyldighet og fatalisme. (Bugge). I Austlofoten distrikt synes tuberkulosen at ha en uhyggelig utbredning og er vistnok i sterkt tiltagende. Befolkningen har i ikke liten grad lært at forstaa smitte-

faren, men det er dog langt fra, at der utvises tilbørlig forsigtighed. De daarligere økonomiske og dermed følgende daarlige ernærings- og boligforhold begunstiger sygdommens udvikling. (P. Backer)..

Spedalskhet. I Gildeskaal distrikt forpleies fremdeles 2 spedalske, likesaa 2 gifte saadanne i Bodø distrikt. I Folden distrikt er der fra før 1 spedalsk, i Steigen distrikt 3, i Flakstad distrikt 1. I Buksnes distrikt er nu kun 1 spedalsk tilbage, idet en patient er død paa Reitgjerdets stiftelse, og 1, der ifjor rømte fra stiftelsen, nu ved helseraadsbeslutning atter er anbragt der. (Bugge). Av de 2 spedalske i Austlofoten distrikt indlagdes den ene i aarets løp paa Reitgjerdet. (P. Backer).

Anæmi og sygdomme i fordøielseskanalen. Fra Brønnøy distrikt bemerkes, at, uagtet man skulde vente en tilbagegang i disse sygdomme paa grund av den efter hvert bedrede økonomiske tilstand, synes de snarere at tilta. Dertil kan være flere aarsaker, saaledes manglende evne til at tilberede maten hensigtsmæssig; men misbruken av kaffe maa dog ansees som en hovedaarsak. Den erstatter baade melk og suppe, ogsaa for børn. Distriktslægens anstrengelser for at bringe forandring heri har litet frugtet, saalænge ikke noget andet og bedre kan sættes istedet. Kakao anbefales og vil vistnok ikke bli dyrere. Kaffemisbruken bør bekjæmpes med like saa kraftige midler som alkoholen (Sellæg). Den samme klage over daarlig matstel og mangel av melk som aarsak føres ogsaa fra Hamarøy (P. Hansen), Ofoten (Borch-Johnsen), Austlofoten (P. Backer) og andre distrikter, klager som gjentages aar efter aar.

Angaaende amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Av større **ulykker** kan nævnes, at den 8de mars borttok, under et forrykende uveir i Steine (Buksnes distrikt), et sneskred 4 rorboder med iværende 60 mand; av disse omkom 18 og saaredes 12, mens 30 var uskadt. Alle de omkomne og 10 av de saarede hørte hjemme i Tromsø amt. Alle saarede indlagdes i sykehuset paa Steine; 3 av disse var slemt skadet, derav en, som senere overflyttedes til Gravdal sykehus paa grund av lamhet i benene, forarsaket ved beskadigelse av ryggraden.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 93 saadanne, derav i Brønnøy distrikt 3, i Alstahaug 6, i Vefsen 1, i Ranen 12, i Lurøy 3, i Gildeskaal 1, i Bodø 14, i Skjerstad 6, i Steigen 3, i Hamarøy 1, i Lødingen 6, i Ofoten 8, i Flakstad 1, i Buksnes 8, i Austlofoten 4, i Hadsel 8, i Sortland 8. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa side 237. I Sortland foretoges desuten ved molasvangenskap med blødning og infektion en tømning av livmoren med godt utfald for barselkvinden.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av foranstaaende tabel.

Der blir saaledes et overskud for det hele amt av 2862 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 40,4.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 16 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsarsaken for 13 kvinder saaledes: barsel-feber 7, barselkrampe 5, blødning 1.

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Alderdomssvakhet	283	5	278
Lungetuberkulose	278	29	249
Kræft (cancer og sarkom)	123	3	120
Akute katarer i aandedrætsorganerne	76	14	62
Hjerneslag	74	7	67
Medfødt svakhet	65	4	61
Organisk hjertesygdom	49	3	46
Lungebetændelse	44	8	36
Brights nyresygdom	43	5	38
Kikhoste	35	11	24
Kronisk bronkit og bronkiektasi	33	2	31

Veirliget. Vinteren synes i det hele at ha været kold, tildels snerik og stormfull. Vaaren kold, likesaa forsommeren, mens eftersommeren blev bedre, saa utbyttet av høsten i mange distrikter blev ganske godt, i andre derimot mindre tilfredsstillende.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. Fra Alstahaug distrikt omtales, at det kommunale fællesskap med Leirfjorden hittil har stillet sig hindrende iveien for anlæg av vandverk og kloaker i Sannessjøen. (Lange).

I Mosjøen, Vefsen distrikt, har man foruten de mange kaffestuer iaar ogsaa faat en «bondekaffistova». Kontrollen med salg av spirituosa er paa det derværende samlag fremdeles skarp; utskjænkingssteder er tillike indskrænket. Vand- og kloakledningen utvides fremdeles jevnt. (Klüver).

I Lurøy distrikt bunder sedelighetsforholdet dypt i befolkningens overlevering og sedvaner, likesom enkelte omstændigheter ved dens næring begunstiger driveriet i høi grad. En inderst eller husmandsfamilie (strandsitter), der væsentlig lever av fiskeri, kan være ukevis ad gangen avskaaet fra at drive fiske dels paa grund av veirforholdene, dels fordi der ikke er fisk paa fiskepladsene. De unge har da saa inderlig god tid til at drive dank; jenter og gutter færdes ilag ute hele natten og kan holde det gaaende slik nat efter nat i ukevis. Der findes neppe maken hertil noget sted i vort land; det er ikke det vanlige lørdagsfrieri her er tale om. Søker de saa bort til arbeidssteder, f. eks. til bjergverksdrift, har det liv, de her møter, just ikke indflydelse til det bedre. (Glatved).

I Gildeskål distrikt var den økonomiske tilstand gjennemgaaende meget daarlig. Lofotfisket gav dog for enkelte dele av distriktet godt utbytte, likesom der utover vaaren indtraf et mere end almindelig rikt seifiske. Men det daglige hjemmefiske og det almindelige sildefiske om høsten, der spiller den vigtigste rolle for den største del av distriktets befolkning, slog fuldstændig feil. Paa grund herav var levemaaten ogsaa meget daarlig; den manglende fisk i husholdningen erstattedes almindelig med melspise. (Bertnes).

I Bodø distrikt antoges levemaaten at ha været taalelig god, idet jordbrukets avkastning var upaaklagelig. Fiskerierne slog vistnok ogsaa dette aar daarlig til, saa at særlig silden var sjelden og kostbar. Skatterne var store og tunge. (I. Lund).

I Hamarøy distrikt gaar det mer og mer op for befolkningen, at akerbruk og fædrikt er en sikrere indtægtskilde end fiskerierne. Ædrueligheten staar fremdeles høit, mens det, som før, er daarlig bevendt med sedeligheten blandt ungdommen. (P. Hansen).

I Lødingen distrikt er de økonomiske forhold noksaa trykket, for Tysfjordens vedkommende dog i god bedring paa grund av hjemmefisket, der synes at faa større og større betydning. De hygieniske forhold siges i det hele at være ganske bra, likesaa husbygningerne. Spirituosa brukes litet, og sedelighetsstilstanden er saa nogenlunde god. (Søyland).

For Ofoten distrikt maa 1906 betragtes som et almindelig gjennemsniitsaar. Jordbrukets avkastning var middels og priserne for dets produkter gjennemgaaende gode. Fiskerierne slog vistnok feil for de fleste, men samtidig har en stor del av befolkningen hat anledning til sysselsættelse ved den bjergverksdrift, som er begyndt i Evenes. Ofotens malmfelt begyndte nemlig driften av sine felter paa Strand og Bergvik og beskæftiget ved aarets utgang ca. 160 mand. (Borch-Johnsen). Renlighetsforholdene i Narvik er gaat tilbake siden bystyret negtet bevilgning til en betjent for helseraadets ordfører som hjælp ved kontrollen med privetstamper, søppelkasser m. v. Det haabes, at stanken fra disse paa de fleste gaardspladser vil bringe byens fædre til at aapne øinene for det uholdbare i tingenes nuværende tilstand og gi ordføreren hans betjent tilbake. Er renligheten utendørs ringe, er den personlige renlighet gjennemgaaende ikke stort bedre. Der findes ikke noget offentlig bad, og et faatal av privathuse har badeindretning. Utøi trives saaledes godt, særlig blandt folkeskolens børn. Ordføreren har derfor under utarbeidelse, til utdeling blandt skolebørn og disses forældre, en plakat om, hvorledes man skal bli kvit sine lus. Arbeidsforholdene har inden byen været gjennemgaaende ganske gode; arbeidsfortjenesten har dog selvfølgelig ikke naaet den høide, som den hadde i anlægsaarene. Men for arbeidsdygtige og arbeidsvillige har der altid været arbeide at faa med rimelig betaling. Da jernbanen om vinteren skulde ha utsprængt noget sten, henvendte driftsbestyreren sig til alle kommunale og veldædige institutioner efter arbeidsløse, forat de først og fremst kunde skaffes arbeide. Men der kunde ikke i hele byen skaffes tilveie en arbeidsløs. I Ankenes herred fortsætter sig omdannelsen fra en fattig fiskerbygd til en forholdsvis velstaaende jordbruksbygd. For hvert aar som gaar, ryddes ikke saa litet nyland. Forholdsvis faa søker nu sit erhverv ved de store, men uvisse fiskerier. Om vinteren faar en række av bygdens folk ganske godt betalt arbeide med sneskufning paa Ofotbanen, hvor snestorm ofte kan gjøre det nødvendig at beskæftige flere hundrede ekstramandskaper. I Narvik og langs jernbanen langt ind i Sverige har gaardbrukere i bygden udmerket marked for sine landmandsprodukter; og priserne paa disse er i byen vistnok adskillig høiere end i de fleste andre smaabyer her i landet. Aaret 1906 var et forholdsvis uheldig aar for landmanden forresten, forsaavidt som der paa forsommeren optraadte store mængder græsmark, «aamen», som i en fart aat markerne snaue, saa engen laa aldeles brun. Ut paa eftersommeren, efterat aamen hadde forpuppet sig, kom der dog nogenlunde rikelig græsvekst paa de snauspiste steder, men høiavlingen blev dog allikevel adskillig under et middelsaars. Om Ankenesfolk ikke befatter sig synderlig med de store fiskerier længere, saa forsømmer de dog ikke hjemmefisket. I Narvik og ombord paa de store malmskibe er der som regel marked nok for ferskfisken; og Sverige tar med glæde, hvad der kan skaffes. Fiskepriserne er da ogsaa nu mange ganger høiere

end for faa aar tilbake. Foruten torsk fiskedes ikke saa litet ner og flyndre; særlig den sidste opnaar paa skibene og i Sverige temmelig høie priser. Sildefisket slog ogsaa i 1906 fuldstændig feil; her inde fik folk ikke saa meget sild, at de hadde til matsild engang. Kostholdet er gjennemgaaende noksaa bra. Tilberedningen lar selvfølgelig meget tilbake at ønske, men som regel er raastoffet godt. De høie melkepriser betinger dog salg av formeget melk, saa der blir forlitet eller intet igjen til husholdningen; kaffen faar her erstatte. Av brød kjøpes en hel del fra handelsmanden eller fra byen; enkelte baker selv, men omtrent udelukkende av «finsigt» eller «florsigt». Men det, som gjør, at kostholdet kan holdes nogenlunde, det er, at det ansees nødvendig at faa ialfald ét maaltid med «kokmat» pr. dag. (Astrup).

I Flakstad distrikt findes av industrielle anlæg efter distriktslægens opgave 29 trankokerier, hovedsakelig i Moskenes og paa Røst, hvorav 7 drives med damp. Et feltspatbrud i Moskenes drives med nogen faa mand. Med hensyn til kosten, saa brukes mest ovnsbakt brød, men dette er ikke saa godt som det gamle flabrød, der dog fremdeles anvendes i hvert hus. Bruken av finbrød og nydelsen av for varm suppe antages at medvirke til det tiltagende antal kariøse tænder hos den opvoksende slekt. Utilstrækkelig forsyning med melk er der fremdeles. Poteter nytes i hvert hjem, grønsaker forresten mest i de mere velstillede. Drikkevandsforholdene synes nu inden distriktet at være bedre, om der ogsaa i tørre somre og i snevintre under fiskerierne kan herske mangel paa godt og friskt vand. (Ommundsen).

I Buksnes distrikt slog fiskerierne i det hele ganske godt til; de økonomiske forhold var derfor i det hele tat meget bra og levemaaten i forhold hertil. Paa grund av meieridriften er nydelsen av nysilt melk omtrent = 0. Ogsaa smørforbruket indskrænkes mest mulig; istedet brukes daarlig margarin-smør, om overhovedet noget. Sirup og kaffe anvendes mere, vistnok til mindre gagn for sundheten, især hos børnene. Bruken av havre til suppe og grøt retter dog noget paa forholdet. At saa mange unggutter søker arbeide ved de mange bjergverk i amtet volder vanskelighet for arbeidere til jordbruket. For faa aar siden betaltes en «sommerkar» med kr. 80,00 for tiden fra begyndelsen av mai til slutten av september, nu er prisen ca kr. 150,00 og mere. (Bugge).

I Austlofoten distrikt staar de hygieniske forhold ikke paa noget høit standpunkt, hverken med hensyn til boliger eller levemaate, og dette er vistnok forværret i de senere aar med det mislykkede fiske og de derav følgende daarlige økonomiske kaar. (P. Backer).

Fra Hadsel distrikt bemerkes, at for Vesteraalens vedkommende har fisket nu i mange aar ikke svaret til forventningerne, saa befolkningen ser ut til saa smaat at ville lægge sig paa jordbruket, om end mange utvandrer. Distriktet befinder sig forsaavidt i en overgangstid, likesom de utvidede dampskibsforbindelser, fiskedampere, fiskeskoiter, har virket til, at den yngre generation begynder at vænne sig av med at ro ja endog med at seile. Det kan være yderst vanskelig at opdrive skyss til sykereiser, og skal man bruke dampbaat, blir det for kostbart, da betalingen er liten. De fattiges og dermed ogsaa de fattige sykes antal har i de senere aar været i stadig stigende og til enkelte steder inden distriktet — spesielt Eidsfjord — er der omtrent kun fattigreiser. (Thode).

I den trykte beretning for Lofotfiskeriet i 1906 gjentages de i tidligere beretninger fremholdte krav om utbedring av drikkevandsforholdene i Skroven, Kabelvaag, Henningsvær, Reine og Risvær. Tilsyn med vandspringene i Stamund viser sig ogsaa mer og mer paakrævet. Et til Nordlands amt indsendt andragende om bevilgning til gravning av en brønd paa Olenilse pr. Reine, blev paa det bedste anbefalet. (Richard Hansen).

Sykehus. Foruten amtssykehusene i Alstahaug (Søvik), Bodø, Buksnes (Gravdal) og Hadsel (Stokmarknes) er følgende sykehus i virksomhet under Lofotfisket: Skroven, Kabelvaag, Henningsvær, alle i Austlofoten distrikt, Steine i Buksnes, Reine og Værø i Flakstad. I Mosjøen, Vefsen distrikt, er der et privat sykehus, hvor der i aarets løp behandledes 34 personer, derav 14 militære under rekruteksersisen. I Bodø by findes et epidemilasaret, i Bodin herred ligger Rønvik sindssykeasyll. I Skjerstad distrikt findes ved Sulitjelma gruber et sykehus og et epidemilasaret. I Narvik, Ofoten distrikt, er der et epidemilasaret.

Sykepleien. I Bodø har den frivillige fattigpleie et pleiehjem for gamle og skrøpelige, særlig fattiglemmer. I Steigen distrikt er der nu utsigt til at faa utdannede sykepleiersker til næste aar. (Fodstad). I Hamarøy distrikt siges fattigsykepleien fremdeles at være daarlig. (P. Hansen). I Austlofoten er den i de fjernere dele av distriktet ogsaa mindre god. Til hjælp ved pleien er der en menighetssøster med station i Kabelvaag, foruten at der med det første agtes ansat en sykepleierske i Svolvær. (P. Backer).

Badeindretninger. Varmtbadeanstalten i Mosjøen, Vefsen distrikt, benyttes fremdeles flittig; den er om sommeren aapen 2 ganger i uken, om vinteren 1 gang. Det i Bodø folkeskole indrettede folkebad blev godt benyttet. (I. Lund). Paa Reine i Moskenes, Flakstad distrikt, er der en badstue; søkningen skal dog være liten. (Ommundsen). I Kabelvaag, Austlofoten distrikt, er der et meget godt badstubad, der omfattes med megen interesse og er godt besøkt. Stedets jordmor og diakonisse nyter frit bad, og ved høitiderne faar skolens elever gratis adgang til badet. (P. Backer). Ved Stokmarknes sykehus, Hadsel distrikt, er der adgang til bad for private. (Thode).

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Tabellen paa næste side gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vakeinerte.

Helseraad. I helseraadene i Vefsen og Hatfjelddalen herreder fattedes angaaende lov om tilsyn med pleiebørn saadan beslutning: Da forholdene inden herredet er smaa og let gjennemsikkelige, er man fuldt overbevist om, at utsatte pleiebørn forpleies fuldt forsvarlig. Helseraadet finder derfor at burde indstille til herredsstyret, «at der ikke træffes forføining til at gjøre §§ 1—9 i nævnte lov gjældende for herredet» (Klüver). Loven blev heller ikke i Skjerstad gjort gjældende i noget av distriktets herreder. (Bjerregaard).

Kvaksalveruvæsen. Den i forhold til befolkningens størrelse rikelige forsyning med læger i Ranen distrikt har bevirket, at fast bosatte kvaksalvere ikke findes der. Derimot hjemseekes distriktet stadig av gjennemreisende saadanne, saavel mænd som kvinder, hvilke narrer mange penger av folket. Det er dette omstreifende uvæsen, som en ny kvaksalverlov mest mulig bør ta sigte paa at hindre. Bedst turde dette maaske ske ved, at der blev forbudt enhver i vedkommende kommune ikke hjemstavnsberettiget person at drive kvaksalvervirksomhet. De fastboende kvaksalveres virksomhet vil nemlig enten dø hen av sig selv eller indskrænkes til et enkelt bestemt omraade. (Gundersen). I Bodø praktiserer fremdeles de 2 i tidligere beretninger omtalte koner, hver i sin specialitet og med noksaa stor søkning. (I. Lund). I Folden distrikt er kvaksalveriet omtrent forsvundet. (Kohmann). I Buksnes distrikt findes nu ingen storaugur paa kvaksalveriets omraade, men vistnok mange smaa, der i det hele tat ikke gjør stor skade. Værre er de tilreisende kvaksalvere, der nu og da gir gjesteroller, og

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Nordlands amt	59	5832
Brønnøy	1) 3	458
Alstahaug	2) 3	480
Vefsen	3) 5	743
Ranen	4) 3	517
Lurøy	5) 4	347
Gildeskaal	6) 2	229
Bodø	7) 3	331
Folden	8) 1	58
Skjerstad	9) 5	402
Steigen	10) 1	74
Hamarøy	2	86
Lødingen	11) 1	132
Ofoten	12) 6	529
Flakstad	13) 3	228
Buksnes	14) 6	33
Austlofoten	15) 5	303
Hadsel	16) 5	490
Sortland	17) 1	392

1) Brønnøy 1, Vik 1, Vega 1. 2) Alstahaug 1, Stamnes 1, Tjøtta 1. 3) Mosjøen 3, Vefsen 1, Hattfjelldalen 1. 4) Hemnes 1, Dønnes 1, Mo 1. 5) Lurøy 1, Meløy 3. 6) Gildeskaal 1, Bejarn 1. 7) Bodø 3. 8) Kjerringøy 1. 9) Skjerstad 1, Fauske 2, Saltdalen 2. 10) Steigen 1. 11) Tysfjorden 1. 12) Narvik 4, Evenes 1, Ankenes 1. 13) Flakstad 2, Værøy 1. 14) Buksnes 5, Borge 1. 15) Vaagan 3, Gimsøy 2. 16) Hadsel 3, Bø 2, 17) Øksnes 1.

narrer penger av folk. Den kvaksalver, der mest søkes fra distriktet, er en gammel kone i Rønvik ved Bodø. Hovedlægemidlet er en rød salve, der ser ut, som den er lavet av mønje og talg. En fattigtilsynsmand reiste endog til hende med et barn, som var bortsat for fattigvæsenets regning og led av et haardnakket ekzem i hodet. Det blev imidlertid bare værre. Det samme var tilfældet med en epileptiker, som fik salve tilsendt for kr. 10,00 og tappert gned sig ind med den. Han fandt det snart mere regningssvarende at vende tilbage til bromkalium for fattigvæsenets regning. Mere tilfreds med salven var en mand, der tok sit barn ut av sykehuset, hvor det var operert for osteomyelit. Ogsaa han fik rød salve, der klint paa lærretskluter lagdes paa saaret. Suppurationen varte i maaneder til familiens største tilfredshet; det gjaldt jo bare at være taalmodig, til alt «svineriet» var trukket ut. At barnet ikke allerede efter et par ukers tid var blit frisk paa sykehuset, viste jo naturligvis ikke andet, end at behandlingen der maatte være aldeles gal. (Bugge). I Sortland distrikt var der ingen andre kvaksalvere end den i forrige trykte beretning omtalte «specialist» i engelsk syke. (Fearnley).

XIX. Tromsø amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		26246,05	72 966	27	6	53	41
1. Trondenes.....		1 543,69	13 568	7	3	9	7
	Harstad ladested.....	0,68	1 263	4	3	2	-
	Kvæfjord.....	864,31	3 036	1	-	2	2
	Trondenes.....	547,72	7 557	1	-	4	4
	Bjarkøy.....	130,98	1 712	1	-	1	1
2. Ibbestad		1 660,95	8 741	2	-	6	5
	Ibbestad.....	1 149,25	6 552	2	-	4	5
	Salangen.....	511,70	2 189	-	-	2	-
3. Tranøy		1 083,02	5 099	3	-	4	3
	Tranøy.....	481,74	1 608	-	-	2	2
	Sørreisa.....	382,42	1 939	2	-	1	1
	Dyroy.....	218,86	1 552	1	-	1	-
4. Berg		609,10	2 305	1	-	2	2
	Berg.....	281,28	1 028	1	-	1	1
	Torsken.....	327,82	1 277	-	-	1	1
5. Lenvik		1 198,47	6 391	1	-	3	4
	Lenvik.....	713,62	4 713	1	-	2	2
	Hillesøy.....	484,85	1 678	-	-	1	2
6. Maalselven		5 896,05	5 091	3	-	5	3
	Maalselven.....	3 331,62	3 539	2	-	4	2
	Bardu.....	2 564,43	1 552	1	-	1	1
7. Balsfjord.....		1 565,28	4 497	1	-	3	2
	Balsfjord.....	1 222,48	2 977	1	-	2	1
	Malangen.....	342,80	1 520	-	-	1	1
8. Tromsø		1 550,09	12 214	6	3	8	4
	Tromsø, kjøbstad...	0,63	7 447	6	3	4	-
	Tromsøysund.....	1 549,46	4 767	-	-	¹⁾ 4	4
9. Lyngen		3 682,27	6 185	1	-	3	4
	Lyngen.....	3 119,92	5 070	1	-	2	2
	Sørfjord.....	562,35	1 115	-	-	1	2
10. Karlsøy		1 417,91	3 156	1	-	4	1
	Karlsøy.....	753,90	1 848	1	-	3	-
	Helgøy.....	664,01	1 308	-	-	1	1
11. Skjervøy		6 039,22	5 719	1	-	6	6
	Skjervøy.....	1 173,51	2 525	1	-	3	3
	Nordreisa.....	2 772,46	1 447	-	-	1	1
	Kvænangen.....	2 093,25	1 747	-	-	2	2

¹⁾ Den ene av disse er bosat i Tromsø by.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælde.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	27	4	25	-	-	1	1	3	1	3	3	2	7	3	1
Akut poliomyelit	15	1	15	10	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Skarlagensfeber	98	1	98	12	3	2	2	10	8	12	1	10	9	11	18
Mæslinger	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Difteri (croup)	139	16	139	10	5	6	8	3	5	26	5	9	14	41	7
Blodgang	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	16	3	16	1	-	1	-	-	-	1	3	2	2	2	4
Pyæmi, septhæmi	17	10	10	-	1	1	-	2	2	-	-	-	2	2	-
Rosen	28	1	27	3	2	4	1	2	1	3	-	2	5	2	2
Røde hunde	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Vandkopper	8	-	8	3	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Kikhoste	11	3	11	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	3	-
Akute katarrer i aandedræts- organerne	1270	28	1270	148	101	92	167	124	87	67	57	57	85	193	92
Influenta	186	-	186	13	18	17	28	16	8	1	1	6	18	36	24
Lungebetændelse	249	26	249	23	20	15	14	26	27	12	11	14	26	35	26
Pleurit	170	5	170	13	8	9	9	13	30	16	11	9	13	23	16
Gigtfeber	67	1	67	3	7	2	6	6	5	11	3	2	7	7	8
Akut diarré (kolerine)	325	3	325	16	10	25	15	11	35	25	50	33	45	35	25
Skjærbuk	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	2	1	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2637	104	2626	255	181	176	253	218	210	177	145	152	237	394	228

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tronde- nes.		Ibbestad.		Tranøy.		Berg.		Lenvik.		Maals- elven.		Balsfjord.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsøy.		Skjervøy.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	5	1	3	1	5	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	2	1	-	8	-	-	-
Akut poliomyelit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	9	-	2	1	-	-
Skarlagensfeber	27	1	4	-	-	-	-	-	1	-	4	-	9	-	27	-	6	-	-	-	20	-
Mæslinger	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	27	4	20	-	22	-	29	6	4	-	2	-	1	-	32	6	2	-	-	-	-	-
Blodgang	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	3	-	1	1	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-	2	1	1	1	2	-
Pyæmi, septhæmi	5	5	7	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2
Rosen	8	-	4	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	10	-	-	-	2	-	1	-
Røde hunde	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-
Kikhoste	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Akute katarrer i aande- drætsorganerne	224	5	127	1	33	4	17	1	62	4	60	3	20	1	586	4	-	-	64	-	77	5
Influenta	11	-	29	-	5	-	-	-	-	-	15	-	-	-	77	-	18	-	12	-	19	-
Lungebetændelse	38	4	48	4	27	2	2	-	7	2	23	3	8	1	43	7	13	1	8	-	32	2
Pleurit	29	2	37	-	9	-	2	-	8	-	27	-	3	-	37	3	-	-	5	-	13	-
Gigtfeber	13	-	14	-	1	-	3	-	2	-	5	-	2	-	22	-	-	-	1	-	4	1
Akut diarré (kolerine) . . .	77	2	49	-	19	-	3	-	18	-	23	-	1	1	114	-	-	-	11	-	10	-
Skjorbuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte) . . .	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	474	24	349	8	124	8	60	7	114	8	166	6	44	3	960	26	¹⁾ 51	2	114	2	181	10

Tromsø amt. 1906.

¹⁾ Opgaverne er hentet fra maanedslisterne, da der for dette distrikt, bortset fra et udrag av tuberkuloseprotokollen, ikke har kunnet avgives nogen aarsberetning som følge av manglende materiale i anledning av distriktslægens død.

Sundhetstilstanden var i det hele nogenlunde tilfredsstillende. Av epidemiske sygdomstilfælde anmeldtes ialt 2 637 med 104 dødsfald, mot henholdsvis 3 365 og 167 i 1905.

Dødeligheten. Antallet av døde utgjorde 944 eller 12,3 pro mille av den beregnede tilstedeværende middelfolkemængde (77 000). Aaret forut var dødeligheten 15,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 246 og 247, sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidfieber. Av de fra Trondenes distrikt anmeldte tilfælde var et par i Bjarkøy hos hjemkomne fiskere. Ogsaa i Dyrøy (Tranøy distrikt) hadde et par erhvervet sygdommen under fiske i Finmarken. I Berg forekom i januar et par tilfælde i et hus, hvor sygdommen allerede var begyndt i slutten av det foregaaende aar. I Karlsøy dukket den op paa en avsides gaard, hvor der i tidligere aar skal ha hersket nervefeber; trods forbud hadde nogen personer, som ogsaa fik sygdommen, været indom der og spist. I 6 tilfælde, hvor blodprøve toges, gav denne positiv reaktion; de benyttede tyfuskulturer var $1\frac{1}{2}$ aar gamle og var ogsaa $\frac{1}{2}$ aar senere fuldt brukelige. (V. Grimsgaard).

Skarlagensfeber forekom relativt hyppig; forløpet var i det store hele meget let. Hos en familie i Øksfjorden (Skjervøy distrikt) indsygnet alle børn, 7 i tallet, smittet av en fjeldlaps børn; fra denne familie kom sygdommen senere til Nordreisa; her fik lægen først greie paa epidemien og dens utbredning i anledning av nogen eftersygdomme, som kom under behandling. (W. Moe).

Difteri optraadte i Trondenes med nogen tilfælde i Harstad og i Kasfjord; til sidstnævnte sted hadde en tiggerske fra Kvæfjord bragt smitten; sygdommen viste sig noksaa ondartet, idet 3 av de først angrepte børn døde, men den begrænsedes til de først smittede hus og et par av de nærmeste naboer. I Ibbestad var der et par epidemier, først en noksaa utbredt paa gaardene i Fjordbotn, og ved aarets utgang en paa Rolløen. Serum anvendtes saavel kurativt som profylaktisk med særdeles tilfredsstillende resultat. Til Dyrøy (Tranøy distrikt) bragtes sygdommen av en kone, som under et besøk paa Tromsø hadde faat «ondt i halsen»; kort efter blev børnene i samme hus og i nabohuset syke, den ene efter den anden; læge blev først hentet, da der viste sig ganelammelse, tegn paa hjertesvækkelse og croupsymptomer; men saa blev der ogsaa grepet energisk ind med serumbehandling, isolation o. s. v., og det lykkedes at redde de syke og begrænse epidemien. Naar det rigtig kniper, maa lægen til, og man stiller da store fordringer, hvorimot «kloke» koner med koppehorn og barberkniv samt forslagne kvaksalvere hører ære ved at klare lette sygdomstilfælde. (Melbye). I Mefjord (Berg distrikt) indtraf i januar 4 tilfælde i et hus, i hvis nærhet der aaret forut hadde forekommet en epidemi. I juli behandledes 8 tilfælde i Ersfjord; foranledningen til, at lægen blev tilkaldt, var, at der indtraf et dødsfald under croup lignende symptomer, og at man vilde ha rede paa, om det var en smitsom sygdom de hadde, alle de som hadde «ondt i halsen»; ved undersøgelse viste det sig, at der i et andet hus for nogen maaneder siden hadde været 4 tilfælde, som hurtig var blit friske, men i et par var der efterpaa kommet svelgparese; smitten skrev sig sandsynlig fra Mefjord, hvor mandfolkene hadde rodd vinterfiske. Om høsten forekom der, antagelig foranlediget ved smitte fra Ersgaard, 13 tilfælde inden 4 familier paa Indergaarden; ogsaa her blev

læge først tilkaldt, efterat et litet barn var død av croup, mens flere andre var mere eller mindre haardt angrepet. Av de 6 i aarets løp døde kunde antagelig mindst 2 været reddet, om man hadde uleilighet sig med at søke læge itide. (P. Holst). I Tromsø distrikt optraadte sygdommen relativt hyppigere i Tromsøysund end i byen; om vaaren anmeldtes 3 tilfælder fra en gaard, der laa i en tidligere smittet grænd, og om høsten 9 fra en grænd, hvori der under den tidligere epidemi kun var forekommet et enkelt tilfælde. (J. Holmboe).

Av et par **barselfebertilfælder**, der indtraf i Berg distrikt, var det ene meget alvorlig og forekom i en hjælpekonens praksis; hun blev tilholdt for fremtiden at avholde sig fra indvendig undersøgelse. (P. Holst).

Lungebetændelse optraadte i Tranøy distrikt utover høstmaanederne og da oftest som en eftersygdom til «lemænfeber»; en mængde lemæn hadde nemlig paa sin vandring fra høifjeldet til sjøen sat livet til og forurenset drikkevandet; dette antok man var aarsaken til en influensa- eller tyfuslignende sygdom, som især optraadte paa fastlandet, men sjelden var av saa alvorlig art, at den kom under lægebehandling; en eventuel eftersygdom blev derimot en langt værre affære, idet det saa ut, som den syke netop blev angrepet, hvor han fra tidligere dage kunde ha et svakt punkt. (Melbye).

Av **fnat** anmeldtes ialt 53 tilfælder, hvorav 28 fra Karlsøy distrikt.

Veneriske sygdomme. Antallet av anmeldte tilfælder, som blev behandlet uten for sykehus, sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Tronde- nes. Tilf.	Ibestad. Tilf.	Tranøy. Tilf.	Berg. Tilf.	Lenvik. Tilf.	Maals- elven. Tilf.	Balsfjord. Tilf.	Tromsø. Tilf.	Lyngen. Tilf.	Karlsøy. Tilf.	Skjervøy. Tilf.
Veneriske saar . . .	10	3	-	3	-	-	-	-	4	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	18	5	-	-	-	-	-	1	12	-	-	-
— hereditær . . .	5	2	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Gonorré, uretrit . . .	187	41	3	6	5	6	5	6	84	4	5	22

Tuberkulose. Til oplysning om de i aarets løp anmeldte og utgaaede tilfælder inden distrikterne henvises til den almindelige beretning — Dødsfald av lunge tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslistor for det hele amt 23,7 pct. av samtlige ved sygdom forarsakede, kjendte dødsfald og 28,3 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 19,5 pct. og 24,2 pct. og for bygderne 24,6 pct. og 29,2 pct. Forøvrig henvises til tabellen paa næste side. Fra Tranøy distrikt anføres, at sygdommen ikke synes at være i tiltagende; ikke sjelden har derimot sygdommen, naar patienten kommer til lægen, allerede anrettet saa stor ødelæggelse, at al chance for helbredelse er udelukket; men selv i begyndende tilfælder, og hvor de økonomiske forhold var slike, at man kunde tilraade indlæggelse paa sanatorium,

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Trondenes	112	24	24	88
Harstad ladested	17	1	6	11
Bygder	95	23	18	77
Ibbestad	73	18	8	65
Tranøy	43	3	8	35
Berg	18	2	7	11
Lenvik	43	4	8	35
Maalselven	49	12	6	43
Balsfjord	43	9	3	40
Tromsø	137	35	26	111
Tromsø by	96	21	16	80
Bygder	41	14	10	31
Lyngen	28	26	2	26
Karlsøy	24	4	2	22
Skjervøy	60	12	10	50
Tromsø amt	630	149	104	526
Derav i byer	113	22	22	91
— - bygder	517	127	82	435

er dette raad kun sjelden blit fulgt; man kvier sig for den lange og kostbare reise. Uagtet man gjennemgaende er ræd for sygdommen, er det dog sjelden at se nogen utidig smittefrygt. At faa noget bestemt tak i smitekilden, falder i almindelighet meget vanskelig; men da skrofulose er en hyppig foreteelse, ligger det nær at anta, at et gammelt fokus er traadt i virksomhet, fremkaldt ved et eller andet svækkende moment. Nogen forbindelse med kvægtuberkulose har man ikke her kunnet paavise. (P. Hansteen).

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes ialt 45 saadanne, derav i Trondenes distrikt 4, i Ibbestad 12, i Tranøy 2, i Berg 4, i Maalselven 3, i Balsfjord 2, i Tromsø 13, i Karlsøy 3, i Skjervøy 2. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa næste side.

Angaaende **jordmorhjælpen** henvises til den almindelige beretning.

Antallet av **fødte** og **døde** sees av tabellen paa side 252.

For det hele amt blir der saaledes et overskud av 1 317 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 41,8.

Efter presternes opgaver **døde paa barselseng** 8 kvinder. Lægerne har opgit dødsaaarsaken for 6 saaledes: barselfeber 3, blødning 1, livmorbristning 2.

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Ultrækning ved bækkenendeleie.		Accouchement forcé.		Exvisce- ration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Moder.	Barn.	Moder.	Mødre.
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Død.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	23	.	18	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhet	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	¹⁾ 3	-	3	²⁾ 2	1	1	-	-	-	1	1	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2
Livmorbristning	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Tilbakeholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	31	1	24	10	3	1	2	1	1	1	1	1	5
	32		34			3							

¹⁾ Av disse var en tvillingfødende. ²⁾ Herav 1 førstetvilling, hvis tilsvarende andentvilling forløstes ved vending, hvor utfaldet for moren (lev.) er opført.

Fødte og døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste dogn.	paa barsel- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.
Trondenes	361	9	172	26	2	1	9	-
Harstad ladested	50	1	20	8	-	-	-	-
Bygder	311	8	152	18	2	1	9	-
Ibbestad	299	8	99	16	3	1	7	2
Tranøy	174	3	46	4	1	2	5	-
Berg	90	3	35	9	1	-	5	-
Lenvik	198	1	82	9	2	1	15	1
Maalselven	152	1	51	4	-	1	1	-
Balsfjord	130	3	55	6	-	-	5	-
Tromsø	367	11	169	22	2	-	1	-
Tromsø by	227	8	109	13	1	-	-	-
Bygder	140	3	60	9	1	-	1	-
Lyngen	210	6	111	17	1	1	1	-
Karlsøy	95	2	39	8	1	1	2	-
Skjervøy	185	4	85	21	2	-	2	-
Tromsø amt	2261	51	944	142	15	8	53	3
Derav i byer	277	9	129	21	1	-	-	-
— bygder	1984	42	815	121	14	8	53	3

De hyppigste dødsårsaker var:

Dødsårsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	123	22	101
Alderdomssvakhet	100	11	89
Kræft (cancer og sarkom)	57	7	50
Tuberkulose utenfor lungerne	49	10	39
Hjerneslag	37	10	27
Akute katarr i aandedrætsorganerne	28	4	24
Lungebetændelse	26	6	20
Organisk hjertesygdom	19	7	12
Difteri	16	3	13
Mave-tarmkatarr	14	6	8

Angaaende **veirliget** skrives fra Balsfjord: Sommeren var kald, og da «grasaamen» optraadte i store mængder inden distriktet, blev høiavlingen mindre end vanlig. I bjerkeskogen ødela løvmarken mange træer. Høsten kom tidlig med frost og sne, saa kreaturerne maatte sættes i fjøset allerede de sidste dage av september; og da dette omslag i veiret indtraf ganske pludselig og uventet efter en flere dages varmeperiode med det mest straalende sommerveir, blev potetesavlingen for en stor del ødelagt; kun faa hadde tat dem op, mens det var godveir. Av lemmen (lemmus norvegiens) og jordrotter (vond; lemmus amphibius) var der en hel del utpaa høsten. (Schjelderup).

Levemaate og hygieniske forhold. I Tranøy har de sidste par aar været ganske gode i økonomisk henseende. I 1906 slog fisket godt til baade i Lofoten og Finmarken, hvortil kom, at priserne var særdeles høie. Som følge av de opgaaende tider bygges der mere, og husene blir rummeligere og mere bekvemt indrettet. — «De sure maver» synes ikke at være saa hyppige som før, da fiskerne altid hadde grov stomp med sig; denne ansees nu for altfor simpel og er erstattet av fintbrød; en mer moderat bruk av tobak har kanske ogsaa betydning; den opvoksende ungdom konsumerer nemlig ikke saa meget derav som de gamle kaller. — Men med tænderne blir det stedse daarligere; det er ingen sjeldenhet at se individer paa omkring de 20 med en aldeles defekt tandgard; og intet gjøres for at raade bod herpaa; tandlægen bor for langt borte, og nogen utgift for at bevare tænderne er man litet villig til; derimot gaar det glattere med at punge ut med en 50—60 kroner til et gebiss. Hvad aarsaken kan være til al denne tandkaries er ikke saa let at si, men den erfaring har visst enhver læge gjort, at hvor flabrødet hører med til den daglige kost, der er tænderne i orden; endvidere at ingen børn har saa daarlige tænder som handelsmændenes og bakernes; den uavladelige knasking paa sukkertøi er vel her et moment. (P. Hansteen).

Fra Lenvik klages der over de stigende skatter, og over hvor dyrt alt blir; kommuneskatten er saaledes kommet op imot 16 pct.; og som eksempel paa, hvorledes fiskepriserne er steget, kan anføres, at en stor sei, som man for nogen faa aar siden fik for 10—12 øre, nu koster 30—35. — Emigrationen er stor herfra, og det begynder at bli trangt om arbeidshjælp; desuten er det blit skik, at alle, som har nogen arbeidsevne i behold, drar til Finmarken som «maanedskar»; kun kvindfolk og «gamle kaller» blir hjemme; skyssfolk er derfor omtrent ikke at opdrive, og uten sin motorbaat vilde distriktslægen ikke kunne utføre de regelmæssige reiser. — Drikkevandet er omtrent overalt meget haardt, da grunden mestendels er gammel fjære, som bestaar av kalk efter fordums skjæl; indkoktes vandet, blir der en tyk kalkskorpe igjen i gryten; av struma er der i løpet av 7 aar kun iagttat ett tilfælde. — Til de store kirkehøitider pleier ungdommen at skaffe sig en god forsyning med spirituosa. (Stjernholm).

I Maalselven er gaardene gjennemgaaende smaa, uagtet der er meget udyrket, men dyrkbar jord, og de drives desuten litet rationelt. Bønderne sælger alt det smør, de producerer, og kjøper daarligste margarin igjen. — Husene bygges almindelig av 4 toms planker, og grunden er ofte daarlig avgrøftet; utvendig paneling er sjelden, ofte ikke engang vinduslister. Kjøkkenet brukes almindelig til opholdssted for familien om dagen, men man sover i andre rum. Der er sjelden anledning til at aapne mere end ett vindu i hvert rum, og om vinteren, o: ca. 8 maaneder av aaret, er der ikke tale om nogen vindusventilation. Luften er derfor i regelen slet i de som oftest smaa og lave rum. Intet under, at rakit, skrofulose, bleksot og anæmi er saa almindelig. — Klædedragten er hos mændene nogenlunde god og tilstrækkelig; kvindene og de mindre børn er derimot ofte daarlig klædt, men de holder sig ogsaa den meste tid inde. — Der brukes meget melk (separert) og adskillig kjøtmat hos de bedrestillede; heldigvis brukes ogsaa det gamle flabrød (av byg) endnu paa mange steder. (Mossige).

For fiskerbefolkningen i Skjervøy distrikt var aaret i det hele ganske godt, og befolkningen er i de sidste par aar vistnok kommet sig op i økonomisk henseende; for Nordreisas vedkommende har den der igangværende grubedrift bidrat meget i saa henseende, da den skaffer en stor del av befolkningen jevnt arbeide aaret rundt. (W. Moe).

Sykehus. I Harstad, Trondenes distrikt, er der et kommunalt sykehus med tilskud av medicinalgondet. I Tromsø by ligger amtssykehuset; sammesteds er ogsaa et epidemilaset. I Holmenvær, Berg distrikt, har medicinalgondet en sykestue. I Balsfjord, Karlsøy og Skjervøy distrikter findes ogsaa smaa sykehus. — Et tuberkulosehjem blev i begyndelsen av aaret tat i bruk i Ibbestad; det har plads til 10 syke. I de vel 10 maaneder, driften har varet, er 11 syke blit forpleiet; herav var 9 tuberkulose; de andre var et par syke gamle. (F. Borchgrevink).

Badeindretninger. Ved sykehuset i Harstad findes et par værelser med karbad til almindelig avbenyttelse. I Tromsø by er der en badeindretning for damp- og karbad.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Tromsø amt	27	2206
Trondenes	1) 4	420
Ibbestad	2) 4	264
Tranøy	3) 1	170
Berg	.	11
Lenvik	4) 1	196
Maalselven	5) 2	499
Balsfjord	.	70
Tromsø	6) 9	362
Lyngen	.	-
Karlsøy	7) 4	118
Skjervøy	8) 2	96

1) Harstad 1, Trondenes 2, Bjarkøy 1. 2) Salangen 1, Ibbestad 3. 3) Tranøy 1. 4) Hillesøy 1. 5) Maalselven 1, Bardu 1. 6) Tromsø by 6, Tromsøysund 3. 7) Karlsøy 2, Helgøy 2. 8) Skjervøy 1, Nordreisa 1.

XX. Finmarkens amt.

Lægedistriktsinddeling, flateindhold, indbyggerantal, medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende herreder, dele derav og bykommuner.	Flate- indhold i km. ²	Tilstedev. indb. 3dje decb. 1900.	Antal læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakenerer.
Amtet		47580,84	33 783	¹⁾ 13	1	30	28
1. Alten		11227,37	5 862	1	-	6	5
	Alten	2 047,82	2 582	1	-	2	1
	Talvik	1 652,92	2 474	-	-	3	3
	Kautokeino	7 526,63	806	-	-	1	1
2. Loppen		1 266,24	2 132	1	-	2	1
	Lopppen og Øksfjord..	713,00	1 103	-	-	1	-
	Hasvik	553,24	1 029	1	-	1	1
3. Hammerfest		3 193,49	4 305	2	1	4	3
	Hammerfest, kjøbst.	4,00	2 365	2	1	2	-
	Hammerfest	857,08	1 088	-	-	1	2
	Kvalsund	2 332,41	852	-	-	1	1
4. Maasø		535,80	3 808	1	-	3	5
	Maasø	385,56	1 807	1	-	2	²⁾ 2
	Kjelvik	150,24	2 001	-	-	1	3
5. Kistrand		11966,07	2 553	1	-	2	3
	Kistrand	4 426,68	1 939	1	-	1	2
	Karasjok	7 539,39	614	-	-	1	1
6. Lebesby		³⁾ ?	?	1	-	2	2
	Lebesby	4 477,71	1 452	1	-	2	2
	Vestlige del av Tanen til og med Gamvik..	?	?	-	-	-	-
7. Tanen		²⁾ ?	?	1	-	3	3
	Resten av Tanen....	?	?	1	-	2	2
	Polmak	1 923,22	461	-	-	1	1
8. Vardø		2 027,38	3 681	2	-	4	3
	Vardø, kjøbstad	3,65	2 543	2	-	2	-
	Vardø	2 023,73	1 138	-	-	2	3
9. Vadsø		2 605,58	4 322	2	-	3	1
	Vadsø, kjøbstad	1,84	1 971	2	-	1	-
	Nordvaranger	1 188,38	1 300	-	-	⁴⁾ 1	-
	Næsseby	1 415,36	1 051	-	-	1	1
10. Sydvaranger	Sydvaranger	3 923,25	1 912	1	-	1	2

¹⁾ Foruten de i hvert distrikt opførte læger er ansat en distriktslæge uten fast distrikt med skiftende bopæl efter amtmandens nærmere bestemmelse. ²⁾ 1 post ledig.

³⁾ Lebesby og Tanen tilsammen har et flateindhold av 10 835,66 km.² og en folkemængde av 4 812. ⁴⁾ Bosat i Vadsø.

Epidemiske sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgit for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	tilfælder.	dødsfald.													
Tyfoidefeber	17	4	17	-	-	-	2	2	7	2	1	-	-	3	-
Akut poliomyelitis	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Skarlagensfeber	43	-	43	9	-	-	-	-	4	5	-	16	4	5	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Difteri (croup)	28	2	28	1	-	2	1	2	-	3	-	3	5	5	6
Barsel-feber	13	3	13	1	1	2	1	3	-	1	1	-	1	2	-
Pyæmi, septicæmi	2	1	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	16	1	15	3	2	1	-	-	-	2	2	2	3	-	-
Røde hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	10	-	10	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Kusma	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	161	10	161	1	-	-	8	27	35	3	19	11	18	21	18
Akutte katarrher i aandedræts- organerne	1009	21	1000	61	56	83	107	209	119	57	47	46	52	83	80
Influenza	318	1	318	5	4	17	27	99	50	23	10	6	6	29	42
Lungebetændelse	133	17	132	4	-	2	9	43	23	10	6	4	7	11	13
Pleuritis	79	-	79	6	3	8	7	5	13	7	3	4	8	9	6
Gigtfeber	41	2	40	5	2	3	1	5	2	2	6	2	3	2	7
Akut diarré (kolerine)	221	14	219	22	12	9	9	8	9	36	28	25	23	23	15
Skjærbuk	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	2098	78	2083	120	86	128	173	403	262	152	123	120	130	196	190

Epidemiske sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	-	-	5	1	2	1	-	-	-	-	1	-	9	2	-	-	-	-
Akut poliomyelitis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	4	-	5	-	10	-	19	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (croup)	5	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-	9	1	8	-	-	-
Barsel-feber	1	1	-	-	3	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	1	1
Pyæmi, septhæmi	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	8	-	1	-
Røde hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kikhoste	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	4	56	5	16	1
Akute katarrher i aandedrætsorganerne	118	7	24	-	315	4	1	1	6	-	61	-	-	-	270	7	207	2	7	-
Influenza	19	-	-	-	11	-	37	-	13	-	8	-	6	-	95	1	129	-	-	-
Lungebetændelse	2	1	1	1	18	2	-	-	1	-	1	-	3	-	36	5	71	8	-	-
Pleurit	6	-	1	-	13	-	-	-	6	-	2	-	3	-	18	-	27	-	3	-
Gigtfeber	11	-	1	1	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	16	-	9	-	-	-
Akut diarré (kolerine)	41	3	-	-	61	1	2	2	-	-	8	-	8	-	59	4	40	4	2	-
Skjorbuk	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos nyfødte)	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	246	13	32	2	454	10	63	6	28	-	81	-	26	1	570	25	568	19	30	2

Sundhetstilstanden betegnes i det hele som god fra alle distrikter undtagen Vadsø, hvor den var mindre tilfredsstillende, væsentlig paa grund av epidemier av kikhoste og influensa. — Det samlede antal av anmeldte epidemiske sygdomstilfælder utgjorde 2 098 med 78 dødsfald mot henholdsvis 2 027 og 88 aaret forut.

Dødeligheten. De dodes antal utgjorde 657 eller 19,4 pro mille av den beregnede, tilstedeværende middelfolkemængde (33 900). Aaret forut var dødeligheten 19,7 pro mille.

Angaaende de **epidemiske sygdomme** i almindelighet henvises til tabellen paa side 256 og 257. sammendraget efter lægernes opgaver.

Tyfoidfieber forekom ogsaa dette aar forholdsvis sjelden; for det hele amt anmeldtes 17 tilfælder med 4 dødsfald. Alle 5 angrepne i Hammerfest distrikt var syke fiskere fra Vestfinmarken; de indlagdes i Hammerfest sykehus. I Maasø distrikt døde en fisker paa Ingø. Smittekilden var ukjendt. I Tanen distrikt hadde en tjenestepike hos en handelsmand i Finkongkjeilen været syk i 3 uker, da læge budsendtes. Hun hadde tyfoidfieber, men hun var paa en maate isolert, likesom uttømmelserne var kastet i sjøen, saa sygdommen bredte sig ikke videre. Smittekilden var ukjendt. Fra Mehavn indkom paa Hammerfest sykehus en arbeider, hvis blod ved undersøgelse gav positiv Vidal. Likesaa meldtes senhøstes fra sykehuslægen i Vardø, at der paa sykehuset der var indkommet en fisker fra Finkongkjeilen med en sygdom, som antoges at være tyfoidfieber. Dette tilfælde kunde dog ikke sættes i nogen forbindelse med det ovenomtalte i Finkongkjeilen. (De to sidst omtalte mandlige patienter er ikke opført paa den epidemiske sykelliste for Tanen, men rimeligvis for Hammerfest og Vardø distrikter).

Av **akut poliomyelit** opføres 2 tilfælder med 1 dødsfald. I Kistrand distrikt blev i mars en 18-aarig fisker syk efter en haard rotørn fra fiskepladsen og hjem. Lammelsen strakte sig like til armene, deri ogsaa indbefattet blære og endetarm. I Tanen distrikt indtraf et tilfælde av en akut, febril sygdom med terminale kramper, hurtig forløp og dødelig utgang; det antoges at være poliomyelit, hvorfor der foretoges vanlig desinfektion.

Av **skarlagensfeber** behandledes 43 tilfælder uten dødsfald. For 4 angrepne i Alten distrikt antoges smitten bragt ved en av rekrutterne, da det første tilfælde indtraf nær ekserserpladsen, og kort tid efterat vaabenøvelserne var begyndt. (Haug). I Hammerfest distrikt var alle tilfælder lette, 4 indlagdes i sykehus, de øvrige isolertes i sine hjem. I Maasø distrikt indtraf en mindre epidemi paa Hjelmsø, de fleste angreps i september. At overholde paa budet om isolation ved denne sygdom, viser sig umulig paa grund av, at beboerne av et hus er avhengig av naboerne i saa mange forhold. 2 tilfælder anmeldtes fra Kjelvik herred. I Vadsø distrikt behandledes 4 tilfælder i Næsseby herred uten sikkert paaviselig smittekilde. Sygdommen hadde imidlertid et aars tid forut været iagttatt i det til Næsseby støtende nabadistrikt Tanen. Efter foretagen isolation og desinfektion viste ingen nye tilfælder sig. (A. Bergh).

Difteri (croup). I Alten distrikt indtraf nogen tilfælder like efter avholdelsen av markedsstevnerne paa Bosekop i mars og december; sandsynlig bragtes smitte ved handelsmænd fra Tromsø. (Haug). I Hammerfest indlagdes 3 av de angrepne i amtssykehusets epidemivdeling, den 4de i St. Vincents hospital, fordi der paa sykehuset samtidig laa skarlagensfeberpatienter, og forholdene der er slike, at man ikke paa betryggende maate samtidig kan isolere skarlagensfeber og difteri (Horne). De 8 tilfælder i Vadsø distrikt forekom

alle i byen. Smitten antoges bragt fra Hammerfest med en nylig derfra indflyttet familie, hvor sygdommen først viste sig. Senere smitteoverførelse skedde sandsynlig gjennem skolen. Baade folke- og middelskolen lukkedes derfor i et par uker i november. Siden optraadte blot et enkelt tilfælde sidst i december. 6 av de syke indlagdes i sykehus; flere av dem var sterkt angrepne, men ingen døde. (A. Bergh).

Av **barselseber** opføres 13 tilfælder med 3 dødsfald. I Kogelv i Refsbotten, Hammerfest distrikt, angrepes en kone av barselseber; hun laa i samme seng, hvori en barselkone aaret iforveien var død av samme sygdom. Jordmor var ikke tilstede ved fødselen, finnerne (lapperne) inde i fjordene benytter nemlig sjelden saadan. Konen kom sig, og desinfektion blev foretat. Men skindfælder og skindklær er vanskelige at rense. (Horne). I 5 av de i Vadsø distrikt iagttagne 6 tilfælder, hadde hjelpekoner bistaat ved fødslerne; i det sjette, hvor jordmor hadde bistaat, blev det hende forbudt at yde hjælp i 1 uke, hvorhos hun fik paalæg om at foreta kokning av klær og instrumenter og selv ta et bad. (A. Bergh).

Kikhoste forekom inden Alten og de 3 østligste distrikter Vardø, Vadsø og Sydvaranger. I Alten var Langfjordbunden gaat fri under epidemien i 1903; iaar angrepes der omtrent hvert eneste barn i juni, juli og oktober. (Haug). I Vadsø distrikt hersket sygdommen, særlig i Nordvaranger og Vadsø by, mens Næsseby, som i 1902 var sterkt angrepet, denne gang gik fri. Den ledsagedes ofte av følgesygdomme. (A. Bergh). I Sydvaranger hersket kikhosten særlig i den vestlige del av distriktet fra Bøgfjord til Bugønes fra sommeren av og langt utpaa vinteren. (Wessel).

Akute katarrar i aandedrætsorganerne var adskillig utbredt inden enkelte distrikter.

Av **follikulær angina** forekom en utbredt epidemi i Alten, paa Bosekop og i Bugten. De fleste tilfælder var dog saa lette, at kun faa kom til behandling. (Haug). I Hammerfest by indtraf en mindre husepidemi hos en familie, der skulde flytte og derfor foretok en rengjøring og hovedoprydning i huset, derunder ogsaa av en del gamle klær og lignende. Der optraadte tillike høi feber og intens hodepine, likesom smittestoffet syntes meget kraftig. Enkelte personer av familiens nærmeste omgangskreds smittedes ogsaa. (Horne).

Influenta hersket fra mai til juli i Vadsø by og nærmeste fiskevær, mens sygdommen forøvrig viste sig sparsomt i distriktet. Den komplicertes hyppig med lungebetændelse, saa antallet av dem, som angrepes av denne sygdom dette aar, var omtrent 3 ganger saa stort som i de nærmest foregaaende. Derimot var øresygdом og nervøse tilfælder meget sjeldnere end i tidligere epidemier. (A. Bergh)

Fnat opføres alene for Alten og Vadsø distrikter med tilsammen 16 tilfælder.

Impetigo contagiosa gik som epidemi inden Alten distrikt. (Haug).

2 tilfælder av **skurv** iagttoges i Næsseby, Vadsø distrikt, i herredets mest avsidesliggende del; begge de angrepne indlagdes i sykehuset, hvor behandlingen foregaar for Finmarkens medicinalgfunds regning. (A. Bergh).

Veneriske sygdomme. Utenfor sykehus behandlede tilfælder vil sees av følgende tabel:

Sygdom.	Tilfælder.	Fordeling paa lægedistrikterne:								
		1	2	3	4	6	7	8	9	10
		Alten.	Loppen.	Hammerfest.	Maasø.	Lebesby.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Sydvaranger.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske saar	5	-	-	4	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel	23	2	-	8	5	-	2	6	-	-
— hereditær	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Gonorré, uretrit	172	11	8	49	26	10	7	40	20	1

I Kistrand distrikt er vistnok gonorré meget almindelig, især i den indre del av fjorddistriktet. Men de syke søker ikke læge; de faar sig antagelig tilsendt zinkvand fra apoteket. Blennorrhoea neonatorum er likeledes noksaa hyppig, omend et faatal har mere intense symptomer. 3 tilfælder med saadanne kom til behandling i aarets løp. (N. Christoffersen).

Tuberkulose. Angaaende nye tilkomne tilfælder m. v. henvises til tabellen i den almindelige beretning, der er utarbeidet efter de indsendte utdrag av kommunernes tuberkuloseprotokoller. — Dødsfald av lunge-tuberkulose utgjorde i henhold til lægernes dødsaaarsakslister for det hele amt 20,1 pct. av samtlige ved sygdom forarsakede dødsfald og 25,0 pct. av dødsfald av ikke epidemiske sygdomme. For byerne var forholdet henholdsvis 15,7 pct. og 21,2 pct. og for bygderne 22,8 pct. og 27,1 pct. I Hammerfest distrikt er antallet av ny anmeldte tilfælder i 1906 litt mindre end i de nærmest foregaaende 2 aar. Det er dog selvfølgelig for tidlig at uttale sig om nogen virkelig avtagen av sygdommen allerede nu. Av de patienter, som har været sendt til Reknes sanatorium, har man hittil ikke hat glæde; formodentlig er de kommet for sent til behandling. (Horne). Distriktslægen i Maasø bemerker, at man deroppe i de fleste tilfælder staar omtrent magtesløs likeoverfor sygdommen, da forholdene er saa fortvilede i alle mulige retninger: fattigdom og elendighet, tætpakkede, smaa og uhensigtsmessige rum, daarlige klær og daarlig mat, dertil urenlighet og saa den fortvilede spytingen overalt og specielt i kirkerne. (E. Eriksen). — I Kistrand distrikt opdages tuberkulose som oftest leilighetsvis nede ved kysten, da sjøfinnerne aldrig reiser til læge, men blir gaaende hjemme, til lægen leilighetsvis kommer i nærheten, eller til de blir arbeidsudygtige og sengeliggende, saa de maa rekvirere læge; selv gidder de aldrig hente ham. I Karasjok derimot er folk meget omhyggelige med at faa sig undersøkt. — At faa nogen sendt til sanatorier sydpaa, blir under disse forhold bare et front ønske; man maa være glad til, at patienterne er villig til at reise til pleiehjemmet paa Tanagaard. Gifte folk negter dog gjerne at dra avsted. (N. Christoffersen). — Med hensyn til dette pleiehjem meddeler distriktslægen i Tanen følgende: I driftsaaret fra $\frac{1}{10}$ 05 — $\frac{31}{12}$ 06 indkom 45 patienter, derav 22 av mandkjøn, 23 av kvindekjøn. 10 syke befandt sig i 1ste stadium, 12 i 2det og 22 i 3dje. 1 behandledes for hofteledstuberkulose. 2 utgik helbredet, 6 bedret, 5 ikke bedret, og 15 døde. Ved aarets utgang laa tilbake 17. 39 behandledes for offentlig regning i henhold til tuberkuloseovens § 6. De sykes hjemsted var for 24 Østfinmarken (Sydvaranger 7, Nordvaranger 2, Næsseby 4, Tanen 11), for 11 Vestfinmarken (Kistrand 2, Kjølvik 2, Loppen—Øksfjord 1, Alten 3, Talvik 3). Fra byerne kom 4. — Det samlede antal liggedage for

Døde av lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne dødsfald ved			
	sygdom.	lunge- tuberkulose.	epidemiske sygdomme.	ikke epidemiske sygdomme.
Alten	58	7	13	45
Loppen	19	3	2	17
Hammerfest	72	10	10	62
Hammerfest by	51	8	7	44
Bygder	21	2	3	18
Maasø	19	5	6	13
Kistrand	13	5	-	13
Lebesby	12	3	-	12
Tanen	9	5	1	8
Vardø	76	9	25	51
Vardø by	56	6	23	33
Bygder	20	3	2	18
Vadsø	93	24	19	74
Vadsø by	46	10	10	36
Bygder	47	14	9	38
Sydvaranger	23	8	2	21
Finmarkens amt	394	79	78	316
Derav i byer	153	24	40	113
— - bygder	241	55	38	203

offentlig og privat forpleiede var 5 131. Kostholdet pr. døgn beløp sig til kr. 0,57 og medicinforbruket til kr. 0,067 pr. liggedag. En del private patienter har været forpleiet for kr. 1,20 pr. liggedag. Det daglige belæg varierte mellem 7 og 17, gjennomsnittsbelægget var 11,2. — Med hensyn til betjeningen er gjort den forandring, at man nu har 2 sykepleiersker og 1 pike, istedetfor tidligere 1 pleierske og 2 piker, hvilken forandring har vist sig at være heldig, baade hvad sykepleien og omkostningerne angaar. — Iberegnet en skjønsmæssig sat procent til vedlikehold og til forrentning av anlæggets og inventarets kostende — tilsammen vel kr. 23 000 — blev den daglige utgift for de for offentlig regning forpleiede syke kr. 2,20 pr. liggedag. — Til patienternes hygge er det ved en basar lykkedes at skaffe et orgel, likesaa er der sørget for bøker og aviser til underholdning. — Om vinteren trives de syke bedst paa hjemmet, derimot gaar det vanskeligere om vaaren; veiene kan da være daarlige og hindre deres færden ute. Dertil er de fleste i vaartiden vant til det travle liv ved kysten, hvor da livet paa land og sjø er mere vekslende og adspredende. Mange længes da saa hjem, at det gaar paa velværet løst. En og anden, specielt av de gifte, maa skrives ut av den grund. (C. Groth). I Vadsø distrikt synes arbeidet med at lære befolkningen at forstaa tuberkulosens smitsomhet og nødvendigheten av forsigtighet likeoverfor sygdommen heldigvis mer og mer at bære frugt, skjønt fatalisme og likegyldighet, særlig blandt kvæner og lapper, endnu danner en hindring herfor. Fatalismen, som visselig baade beror paa folkekarakteren, og som desuten er en læresætning i den meget utbredte læstadianisme, volder over-

hovedet ofte vanskeligheter ved gjennomførelsen av forholdsregler likeoverfor smittsomme sykdomme hos den ikke norske del av befolkningen. Eksempelvis kan nevnes, at en sogneprest, som viste almindelig forsigtighet, forat ikke smitte skulde bredes fra et av hans børn, der hadde difteri, fik høre fra flere kanter: «Du tror ikke paa Gud, naar du er ræd for smitte». (A. Bergh). I Sydvanger vedblir tuberkulosen at være distriktets svøpe, og har ogsaa i 1906 fortsatt sin utbredning. De værste smitekilder er gamle, langsomt forløpende tilfælder, naar de syke ved sygdom eller alderdom er blit saa svake og hjælpeløse, at de ikke ved egen hjælp kan komme sig ut av sengen og stelle sig selv. Ved den utilstrækkelige og ukyndige pleie, og deres egen avkræftelse eller likegyldighet, iagttages ingen forsigtighet ved behandlingen av opspyttet i disse fattige, trange og ofte barnerike hjem; de syke klinet det ut over væg og senger med fingrene, hvormed de fjerner det fra munden. At flytte saadanne hjælpeløse syke til sykehus, har ogsaa sine store vanskeligheter. Især naar de bor længere inde i landet, og transporten maa gaa over fjorder og vand og ubanede veier til nærmeste dampskibsanløpssted. Man ser da i saadanne hjem det ene barn efter det andet bli kjertelsykt, eller faa en lungeaffektion, som enkelte bukker under for, andre overvinder efter lang tids sykkelighet. I høi grad begunstigende tuberkulosens utbredelse har den mangelfulde ernæringstilstand virket, hvori næsten hele befolkningen i de sidste 4—5 aar har befundet sig paa grund av feilslagne eller fullstændig ophørte fiskerier. Kjøt og fisk er blit en sjelden ret paa almuenes bord, og lykkelig har den prist sig, som har faat melforraadet til at vare vinteren ut. (Wessel). Distriktslægen uten fast distrikt omtaler blandt de steder, hvor tuberkulosen herjer, ogsaa Nordre Honningsvaag paa Magerøen, hvor sykdommen synes at ha slaat sig ned paa enkelte steder og i enkelte familier og herjer for fote. Boligforholdene paa stedet er tildels elendige. — Smittefrykten er meget utbredt blandt folket; naar nogen føler «styng» eller hold et eller andet sted i kroppen, likegyldig hvor, styrter han straks til doktor for at faa bragt paa det rene, hvorvidt det er tæring eller ikke. (F. Grimsgaard).

Anæmiske og neurastheniske tilstande samt fordøielssesykdomme er fremdeles meget almindelige inden Hammerfest og Maasø distrikter. De to sidstnævnte antages at staa i forbindelse med mørketiden, idet de bedres, og det ofte temmelig hurtig, naar solen igjen viser sig og bringer lys og varme. Søvnløshet forekommer i den tid ikke blot blandt sydfra indflyttede, men ogsaa de indfødte besværer sig derover. Naar man kommer sydfra til Finmarken, forbauses man over, at folk gaar lange veier for at se et glimt av solen, naar den atter viser sig efter mørketiden, og man ler tildels av slikt. Men naar man har været en aarrække deroppe, finder man denne længsel efter solen og det fulde, klare dagslys, saa naturlig, at man selv gjør likedan. (Horne).

Av andre sygdomstilfælder omtales fra Alten distrikt 2 med lammelse av m. peroneus, begge hos smaa gutter i 3 aars alderen. De hadde høsten 1905 hat et kortvarig sygdomsanfald og straks efter viste det sig hos begge, at de ikke kunde bruke sit ene ben som før, men slæpte paa det. Læge blev ikke søkt. Sandsynlig har der i Alten paa den tid været tilfælder av akut poliomyelitt, som dog ikke har grepet om sig i form av nogen epidemi. Distriktslægen traf tilfældig disse to paa forskjellige steder inden distriktet. (Haug).

En **akut kvikselvforgiftning** iagttoges hos en arrestant i Hammerfest. Han hadde lavet sig en salve av svinefett og kvikselv og smurt sig ind hermed angivelig for at bli kvit lus. Distriktslægen hadde forresten mistanke om, at han med vilje vilde bibringe sig en kvikselvforgiftning forat bli flyttet fra arresten til sykehuset; han var nemlig vel kjendt med virkningen av salven. Man blev ogsaa nødt til at flytte ham, da han fik en voldsom stomatitt med excessiv salivation. (Horne).

Obstetriciske operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Uttækning ved bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Moder.	Barn.	Moder.	Barn.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde veer	13	13	¹⁾ 2	1	1	1	1	-	-	-
Bækkensneverhet	2	1	1	-	-	-	-	1	²⁾ 1	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og blødning	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Fastvoksning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	16	15	3	2	2	1	1	1	1	2
		18								

¹⁾ Derav en 1ste tvilling, 2den forløstes ved vending, hvor utfaldet for moren er anført. ²⁾ Fosteret forløstes ved embryotomi.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 aar.	i 1ste dogn.	paa barsels- seng.	ved ulyk- kelige hæn- delser.	ved selv- mord.	ved mord og drap.
Alten	188	-	84	13	1	-	2	-	1
Loppen	73	2	28	8	-	1	6	-	-
Hammerfest	172	4	101	16	-	-	19	1	-
Hammerfest by	90	3	55	6	-	-	6	1	-
Bygder	82	1	46	10	-	-	13	-	-
Maasø	114	1	52	21	-	1	4	-	-
Kistrand	87	5	39	9	-	1	-	1	-
Lebesby	56	5	39	7	1	1	9	1	1
Tanen	87	7	59	11	-	-	9	-	-
Vardø	129	7	100	29	-	1	6	-	1
Vardø by	100	6	65	18	-	1	2	-	1
Bygder	29	1	35	11	-	-	4	-	-
Vadsø	135	3	118	23	1	-	2	-	-
Vadsø by	63	2	43	8	1	-	-	-	-
Bygder	72	1	75	15	-	-	2	-	-
Sydvaranger ..	39	2	37	10	1	1	5	-	-
Finmarkens amt	1080	36	657	147	4	6	62	3	3
Derav i byer	253	11	163	32	1	1	8	1	1
— - bygder	827	25	494	115	3	5	54	2	2

Om amtets **sindssyke** se den almindelige beretning.

Obstetriciske operationer. Av læger utførtes 24 saadanne, derav i Alten distrikt 3, i Loppen 3, i Hammerfest 3, i Maasø 3, i Lebesby 1, i Vardø 3 og i Vadsø 8. Angaaende indikationer og utfald henvises til tabellen paa foregaaende side.

Om **jordmorhjælpen** henvises til tabellen i den almindelige beretning. I Vadsø distrikt siges landbefolkningen fremdeles at hænge ved sine gamle hjælpekoner, uagtet disse hvert aar forvolder tilfælder av barselfeber, og uagtet jordmor næsten overalt letvint og hurtig kan hentes. En saadan hjælpecone, som nu er avgaat ved døden, var ganske blind og vasket aldrig sine hænder eller barselkonen før fødselen, men hadde, maaske netop paa grund av disse sine egenskaper, et stort ord blandt lapperne. (A. Bergh).

Antallet av **fødte** og **døde** vil sees av ovenstaaende tabel.

Der blir saaledes et overskud av 423 fødte og forholdet mellem fødte og døde = 100 : 60,8.

Dødsfald paa barselseng. Efter presternes opgaver døde 6 kvinder paa barselseng. Lægerne har opgit dødsårsaken for 4 kvinder saaledes: barselfeber 3, emboli 1.

De hyppigste dødsaaarsaker var:

Dødsaaarsaker.	Antal dødsfald.	Derav i	
		byer.	bygder.
Lungetuberkulose	79	24	55
Alderdomssvakhet	50	19	31
Kræft (cancer og sarkom).	24	13	11
Hjerneslag	24	13	11
Medfødt svakhet	21	3	18
Akute katarrrer i aandedrætsorganerne.	21	11	10
Organisk hjertesygdom	18	5	13
Tuberkulose utenfor lungerne	17	6	11
Lungebetændelse	17	10	7

Veirliget. Vinteren synes at ha været streng, stormfuld og snerik. Vaaren kom for det meste tidlig, men sommeren blev kold og regnfuld, især fra august maaned, mens forsommeren var bedre. Høsten synes i Østfinmarken at ha været mildere end i Vestfinmarken, hvorfor utbyttet av jorden der blev bedre end i Vestfinmarken, hvor specielt høiet led megen skade av det fugtige veir.

Levemaate, hygieniske og økonomiske forhold. I Alten distrikt gav loddefisket og sommerfisket et middels utbytte for de fleste av dem, som drev fiske ute ved havet. Derimot gav hjemmefisket i Altenfjorden et meget magert utbytte, hvad der spiller en stor rolle for befolkningen, især den fattige del av den, hvis eneste kjøtmat fisken alene saa mangen gang er. Paa grund av den ugunstige sommer frøs poteterne før og under optagningen, likeledes blev høiavlingen under et middelsaars. I vinterens løp faldt der en saadan masse sne i fjeldet, at fjeldfinnerne hadde megen motgang. Renerne hadde vanskelig for at grave mosen frem, hvorfor en hel del renkalver døde, og de voksne ren var magre og elendige. Hertil kom saa inddrivningen av svensk ren paa norsk territorium i en saadan masse, at mange av vore fjeldfinner hurtig maatte flytte unda, og dette taalte ikke kalvene, hvorfor mange døde. (Haug).

I Hammerfest vil den i byen fremdeles herskende mangel paa smaa-bøliger for arbeiderfamilier mulig bedres, idet dispensation fra murtvangsloven nu er ordnet. For herredernes vedkommende blev utbyttet av loddefisket som i et middelsaar. I de inden distriktet liggende større fiskevær (Medfjord og Kjødvik) slog fisket godt til, med stor tilstrømning av baater og fartøier. — I Ripperfjord gruber arbeider en 30—40 mand, men ellers er endnu intet regelmæssig arbeide kommet igang ved andre gruber. (Horne).

Angaaende forholdene i Kistrand distrikt henvises til den av distriktslægen givne beretning, der er trykt som anhang bak i boken.

I Lebesby distrikt blev boligen for distriktslægen fuldført. Den bestaar av 8 værelser og kjøkken, kjælder, bryggerhus og rullebod, samt foruten andre utvendige hus, ogsaa fjøs til 2 kjør. Huset er bekvemt og smukt, og like utenfor kjøkkendøren er brønd med udmerket vand. Til huset hører en liten jordvei, som, naar den blir en smule dyrket, antages at kunne skaffe fórfald til 1 ko. (Kjos).

I Tanen slog de forskjellige fiskerier godt til, saa der var rundelig utkomme. Høimængden blev paa grund av den kolde sommer under et middelsaars, likesom beskaffenheten av det hesjede høi forringedes ved, at det stod ute i mange uker. Ved havkanten kjøper indbyggerne sig efterhaanden sneseilsbaater til gagn for fiskeribedriften, der tillike derved blir mindre farefuld. Lapperne bruker dog mest endnu de aapne nordlandsbaater, men de holder sig ogsaa mere i de indre og mindre rørvar. Statens baatlaanefond benyttes meget sparsomt, inden distriktet næsten bare av fiskere i Berlevaag. Har nogen en liten spareskilling, kjøper han heller en god og billig baat, som han med lethet faar bortleiet mot lot under fisket. Herved blir der mindre trang til offentlige laan. — Hvad der efter distriktslægens mening nu mangler, er en let adgang til at anbringe opsparte penger i sparebankerne. Folk deroppe har vanskelig for at komme sig ivei med at sende penger, og de blir derfor gaaende med dem paa sig. Saa meget lettere blir de et bytte for omreisende jøder, skræppekarer og andre snyltere, der kappes om at fravriste almuen dens utbytte av fisket. — Med de gode tider er klædedragten saavel som kostholdet og boligene bedret, men samtidig er ogsaa misbrukene kommet tilsyne. Dog skal siges til befolkningens ros, at det væsentlig er den tilflyttende almue, spesielt kvænerne, der fører tonen an i retning av drik og usedelighet. (C. Groth).

I Vardø distrikt forekom et storartet fiske i mai, men det varte desværre kun i 8 dage, siden var det rent usselt. Priserne var gode. — De hygieniske forhold er, som før, neppe tilfredsstillende. Befolkningen bestaar væsentlig av fiskere. Skatterne er fremdeles en ren plage. (Blom).

I Vadsø distrikt gav høi- og poteteshøsten omtrent middels utbytte, sommerfisket i Varangerfjorden derimot kun et maatelig, hvilket ikke bedret den tidligere slette økonomiske tilstand blandt befolkningen, der i sin økonomi er væsentlig avhengig av dette fiskeri. (A. Bergh).

I Sydvaranger distrikt gav alene laksefisket nogenlunde tilfredsstillende utbytte, sommer- og høstfisket blev ganske ubetydelig, saa melforraadene for vinteren blev yderst knappe, ja for et par steds vedkommende aldeles utilstrækkelige, saa kommunen neste vaar maatte ta overordentlige skridt for at folk, som ellers i almindelighet klarer sig, ikke skulde sulte. Hos russerne fik almuen særdeles høi pris for de smaa mængder fisk, den fik skrapet sammen. Seifisket slog feil, likesaa den ellers ofte meget indbringende agntrafik i Grænse—Jakobselv med fangst og salg av lodde og siil. — Høihøsten blev god, og der var om vinteren ingen fórnød; multebærene frøs bort. — I august begyndte aktieselskapet Sydvaranger sin virksomhet med alle de forberedende arbeider til en større grube-drift paa jernmalm. Blandt andet byggedes ogsaa en del arbeiderboliger. Gjennemskjæringen av den store myr ved Kirkenes med grøfter til dens tørlægning paa-begyndtes. Her skal en større del arbeiderhjem legges, en anden del skal ligge oppe ved gruberne paa Pasvikhalvøen. Da der strømmet en hel del arbeidere til, blev bolignøden i begyndelsen stor; en hel del maatte til langt ut paa vinteren bo i telter og i daarlige barakker. Forkjølelssesygdomme var derfor noksaa almindelig. Ialt var 210 arbeidere beskjeftiget fra høsten til juletid, senere fortsattes med ca. 100 mand; de øvrige drog bort. En betydelig del av dem var svenske, av de norske var mange fra Vardø og Nordvaranger. Lapperne, der blev anvendt til grøftegravning, viste sig meget utholdende i dette arbeide, som vistnok har været temmelig tungt i den stive lere. Fortjenesten blev for en del ringere end ventet paa grund av det uvante akkordarbeide. Bedst tjente de av bygdens folk, som hadde hest og kunde paata sig kjørearbeide. — Nogen drukken-skap var der, men i det hele hersket udmerket ro og orden. Der er en uopsigelig vinret paa stedet, men selskapet staar i underhandling om dens avstaaelse. — Et stort fremskridt i hygienisk henseende er skedd i de par sidste aar paa skole-

væsenets omraade ved opførelsen av 3 skoleinternater, 1 i Neiden, 1 i Langfjord-dalen og 1 i Jarfjord. Der er store, lyse, godt ventilerte skolerum, og børnene faar her losji med fuld forpleining den tid, de gaar paa skole, de faar godt og renlig stel og rikelig kost. Man kan ha grund til at vente gode resultater herav i folkehygienisk henseende; desuten vil de lære at sætte pris paa et ordnet og arbeidsomt levesæt og overføre noget av, hvad de lærer, til sine egne hjem. (Wessel).

Sykehus. De 3 amtssykehus er beliggende i Hammerfest, Vardø og Vadsø. Desuten findes i Hammerfest et katolsk «St. Vincents» hospital. Gamvik sykehus i Lebesby er fra 1907 nedlagt; det holdtes aapent under loddefisket. Angaaende Tanagaard pleiehjem se under tuberkulose.

Syke- og fattigpleien. Fra Alten distrikt klages over, at fattigpleien er mangelfuld paa grund av for vidt dreven sparsomhet hos fattigstyret. (Haug). Hammerfest by har 2 fattighus; det ene indeholder 8 smaabekvemmeligheter paa ett værelse med et litet kjøkken, og her har en del fattiglemmer tilhold. Paa det andet bor gamle, avfældige fattige under tilsyn av en bestyrerinde. Der er i det hele sørget godt for de fattige i byen. En menighetsdiakonisse er ansat og er til stor nytte. Sykehjemmet i Kistrand har hat fuldt belæg paa 10—13 personer.

Badeindretninger. I Alten har mange kvænfamilier sine badstuer, der benyttes flittig. I Hammerfest er der karbad ved begge sykehus og desuten et kvænbad. I Lebesby findes 3 badstuer paa private hænder. I Tanen er der talrike private badstuer, specielt hos kvænerne. I Vardø by findes et karbad paa fæstningen, 3 kvænbad og 1 russebad, desuten et kvænbad i Havningberg og 1 i Kiberg.

Om amtets **apotek** se den almindelige beretning.

Følgende tabel gir oplysning om antallet av møter i helseraad og av vaksinerte:

Lægedistrikter.	Helseraad. Antal møter.	Vaksinerte.
Finmarkens amt.....	31	1082
Alten	1) 5	245
Loppen	2) 2	10
Hammerfest	3) 2	192
Maasø	4) 4	188
Kistrand	5) 2	33
Lebesby	6) 1	11
Tanen	7) 1	142
Vardø	8) 7	113
Vadsø	9) 6	118
Sydvaranger	1	30

¹⁾ Alten 3, Talvik 1, Kautokeino 1. ²⁾ Loppen—Øksfjord 1, Hasvik 1. ³⁾ Hammerfest by 2. ⁴⁾ Maasø 1, Kjølvik 3. ⁵⁾ Kistrand 1, Karasjok 1. ⁶⁾ Lebesby 1. ⁷⁾ Tanen 1. ⁸⁾ Vardø by 6, Vardø herred 1. ⁹⁾ Vadsø 3, Nordvaranger 1, Næsseby 2.

Kvaksalvere benyttes i Vadsø distrikt for hvert aar mindre av befolkningen, og de to gamle kvaksalvere i lægedistriktet har vistnok litet eller intet at gjøre. (A. Bergh).

C. Anhang.

(Appendices).

1. Utdrag av medicinalberetningen for Moss lægedistrikt for 1906.

Av

distriktslæge Rømcke.

Efter mangeaarig virksomhet i fjeldbygddistrikt og nu nogen aar i et av landets folkerikere slettebygddistrikter, ligger det nær at gjøre en liten sammenligning mellem befolkningen paa begge steder, hvad karakter angaar. Det er utvilsomt, at naturforhold ofte sætter sit præg paa folket.

Tilværelsen der oppe mellem de høie fjeld, med gaarden ofte liggende i bratte bakkeheld, stenet og saaledes besværlig jord, sommertravlheten, særlig paa sætrene langt borte paa fjeldvidderne, vinterarbeidet med hugst, kjøring av tømmer og høi, jevnlig vandringer paa og over fjeldvidderne, dels for at fange ryper, dels for — mest i handelsanliggender — at besøke fjerntliggende bygder, — alt dette bidrar hver for sig under indvirkningen av frisk, ren og let luft til at utvikle legemet, styrke muskulaturen og staalsette viljen. Levemaaten med ganske rikelig nydelse av melk, smør og ost er ogsaa heldig. Kun maa det ønskes, at forstaaelsen av værdien ved nydelse av ferskt kjøt, egg og lignende maa bli større, og at dygtigheten i matlagning tilsvarende maa økes. Tjernene og elvene med deres krystallklare vand og den velmakende ørret er ellers herligheter, som det er værd at sette pris paa.

Som der saaledes her skulde findes forutsætninger for tilstedeværelse av et kraftig folk, slaar dette ogsaa i mange tilfælder ind. Virker paa den ene side livet oppe i ensomheten mellem de høie fjeld i mange henseender utviklende og hærdende, likesom det nationale særpræg der naturlig findes og langsomt svinder, fører paa den anden side netop de samme forhold til at gjøre folket noget haardt, stridig, indesluttet, mistænksomt og uberegnelig. Selv under dansen, hvor stor kraft og spenstighet ofte lægges for dagen, hører det til god tone ikke at fortrække ansigtet til et smil. Kommer imidlertid gutten saa, mens dansen gaar som livligst, ut paa det i nattens dunkelhet indhyllede gaardstun og der træffer en rival eller uven, kan han i et øieblik kaste al høitidelighet og selvbeherskelse av sig, paa en haandgripelig maate hurtig opgjøre mellomværendet — for saa kort efter at træde ind i de dansendes rækker igjen, som intet var hendt.

Hvis den reisende, som han sitter i sin karjol, faar lyst til at høre litt av skyssgutten om forholdene i dalen, blir han ofte ikke synderlig klok av svarene: «det kan hende», «det var saa det», «det er mulig», «man siger det», «kjender ikke til det», saa at han snart opgir videre forsøk. Er derimot gutten litt gløgg

og forstaar, at den reisende er snaksom og desuten har rede paa forskjellig, saaledes t. eks. paa sidste stor-politiske begivenheter, varer det gjerne ikke længe, før han opsender en liten prøveballon — med et enkelt spørsmaal likesom føler sig frem: «hvad heter den mand?» — gaar det godt, fortsættes der: «hvor er han fra?» «hvilken stilling indehar han?» «hvad har han at gjøre som saadan?» «hvor stor er lønnen?» «faar han pensjon, og i tilfælde hvor stor, naar han tar avsked?» «hvad reiser han nu efter?» «hvorfra kommer han?» «hvor skal han nu hen?» «skulde vel ikke kjende til Ola, bror min, som driver handel med hester og kjøer om sommeren, med smør, ost og skind om vinteren?» — Som det fremgaar av det her kortelig skisserte, har fjeldfolkets karakter saavel lys- som skyggesider.

Herute paa sletterne, hvor man, kommen op til en høide av ca. 100 meter over havet, paa sine steder kan se utover flere herreder paa én gang, og hvor de ofte næsten stenfrie, flate, utstrakte, frugtbare marker med bekvem anvendelse for tidsmessige landbruksmaskiner gjør bondens arbeide letvint, avspeiler dette sig, yderligere fremhævet ved gode kommunikationsforhold tillands og tilvands, som tilsteder let adkomst saavel til byerne som til det store hav, ogsaa i folkets karakter.

De økonomiske kaar er vistnok noget varierende i de forskjellige bygder, men i det hele tat maa man vel si, at forholdene i saa henseende her gjennemsnitlig er nogenlunde gode. Folkeskolen gir paa disse kanter længere tids undervisning om aaret end i fjeldbygderne, hvor mange av børnene i sommerhalvaaret skal være borte som gjeterer for saaledes baade at tjene det daglige brød og en ny klædning til bruk under næste skoleaar. Let tilgjengelig amtsskole og skoler for utdannelse i landbruk, gartneri, husholdningsvæsen m. m. benyttes flittig. De stadige møter, mindst hver søndag, i oppbyggelseshusene med talere saavel fra vedkommende bygd som tilreisende, dels statskirkelige, dels sekteriske, bidrar ogsaa til at utvikle aandslivet. Noget særlig nationalt kan der ikke antages at være og er neppe heller ved folket her. Naar man imidlertid hører der tales om en «klake» (en klage), en «tjør» (tyr, okse), «ladegaarden» (en laave), «kallen» (gamlingen), «bingen» (et litet jordstykke), om at «herske paa'et», gaardsnavn med endelsen «Rød», istedetfor det ellers mangesteds paa landsbygden almindelige «Rud», saa vet man omtrent, hvor man er; muligens man dog i Jarlsberg og Larvik amt har lignende uttryksformer.

De forholdsvis korte avstande og lette kommunikationsforhold indbyrdes mellem gaarder, bygder og byer ntøver ogsaa sin indvirkning, der bl. a. viser sig i folkets optræden. Fjeldfolkets indesluttethet, mistænksomhet, sluhet og delvis stridighet ser man litet (et. Med sine spørsmaal er man ogsaa mere tilbakeholden og forsiktig; svarer derimot almindeligvis uforbeholdent paa henvendelser. Den rørende umiddelbarhet, den naivit, som man — ved siden av sluheten — stundom kan træffe hos fjeldfolket, vil man derimot sjelden iagtta hos slettefolket. Som stedforholdene i almindelighet ikke kræver eller gir anledning til saadan utvikling av muskulaturen, stiller saa store krav til spenstighet og energi som oppe i fjeldbygderne, hører man saaledes ogsaa her sjelden tale om den slags vidnesbyrd om stor kraft og smidighet, som der t. eks. præsteres under en rigtig animert hallingdans, et rygtak eller krokspænding. Man bebreider ofte fjeldfolket træghet; dette henger ikke sjelden sammen med sluhet: En klokker spurte engang nogen bønder, om de vilde være med at sette i gang et meieri. Der forelaa tegning. Tomt med vand hadde man forberedt sig paa at skaffe. Resultatet blev, at klokkeren for egen regning og risiko skulde faa sette op meieriet og drive det. Fik man saa se, det lønte sig for ham, turde det nok hælde, bønderne senere vilde ta aktier. Som de økonomiske forhold i fjeldbygden almindeligvis er middelmaadige, er det intet at si paa, at man er forsiktig med hensyn til at indlate

sig paa deltagelse i aktieselskaper med almenntytig formaal, men der maa dog være maate med forsigtighet og mistænksomhet. Hvis der ikke i forbindelse med grundige undersøgelser og overveielser gjøres en smule indsats, vil vanskelig noget kunne utrettes til befordring av fremskridt. Slettefolket er stadig i berøring med pulserende liv paa de forskjelligste omraader; den økonomiske evne er bedre, og ko-operation lar sig her lettere praktisere, — det gaar saaledes ogsaa her lettere dermed. Som foran nævnt kan det dog være noget forskjellig hermed.

Som her kortelig utviklet, har natur og folk, saavel i fjeldbygderne som ute paa slettelandet, sine mere eller mindre tiltalende eiendommeligheter. Tiltrods for slettebygdernes smilende, smaapene, men gjerne noget ensformige naturforhold, dog med forholdsvis liten anledning til at se rindende, klart, godt vand, endsi nytte det, vil fjeldbygdene med høifjeldenes storartede høitidelighet — om sommeren oplivet ved bølgingernes bjeldeklang, gjæternes lur-laatter og heiloens monotone, vemodige pipen indimellem, dalen med elvens fossedur og folkelivet med dets eiendommeligheter — under arbeide, i sorg og glæde, uutslettelig fæste sig i erindringen. Fjeldbonden har mange gode egenskaper, som er værd at sætte stor pris paa. Særlig for en længere tids sammenvær vil man formentlig dog med grund foretrække sletteboeren, som forholdene er. Om moderne kommunikationsmidler m. m. i alle henseender vil bringe de bebudede herligheter, blir der i en nær fremtid anledning til at forvisse sig om.

2. Utdrag av medicinalberetningen for Kistrand lægedistrikt for 1906.

Av

distriktslæge N. Christoffersen.

Levemaaten for en sjøfinnfamilie antages gjennemsnitlig at stille sig omtrent paa følgende maate aaret igjennem: Over nytaar begynder den værste tid for familien og husdyrene, som jo hos de ikke faa, der bor i fællesgammer, deler folkenes kaar baade med hensyn til føde og sult, frost og hete, mørke og lys.

Smaat er det med kjøt, da de faa sauer, som slagtes i oktober—november, snart er opspist. Litet med fisk, da den skik at salte ned til vinterbruk, mens der endnu er sjøveir, er gaat mer og mer av bruk paa grund av det siden kobbeaaret (1903) knappe fjordfiske, og russemelbeholdningen er ogsaa hos de fleste utilstrækkelig, da seifisket de to sidste sommere har slaat aldeles feil.

Borte paa høikrakken — et stillas i fri luft, hvor høiet dynges sammen vel mandshøit over jorden — har det minket stygt, adskillig over halvdelen av høiet er allerede nu ved aarsskiftet gaat med. Det gjælder at begynde at knipe ind paa dagsrationerne. Og ikke er det stor melkedraapen heller, om nogen. Hos de fleste holder nok koen paa at «sine» op. Her er det jo en sjeldenhet at finde en høstbær ko.

Den ene dag gaar som den anden. Er det nogenlunde veir, drar manden og hesten tilskogs efter ved. Konen har dagen besat med at stelle husdyrene, hvilket tar adskillig tid. For at spare paa det knappe høi, anvendes alle mulige tilsætninger, lyng, tare, fiskeavfald, i nødaar endog menneskeekskremitter, barken av de tykkere grener og stammer av veden, ris, litt mel. Alt dette kokes i den store gryte, som i fællesgammerne optar midtpartiet av gulvet like under ljoren i fjøsgammen gjerne et hjørne. Under denne kokning, som foregaar to ganger daglig, og som tar timer, er alt indhyllt i den sure røk fra den raa ved, blandet med dampen fra gryten.

Stellet for folkene tar ikke lang tiden. Det er kaffekjelen, som spiller hovedrollen — fra den tidlige morgen til sene kveld, for hele familien fra den netop avvendte mindste til den syvende far eller mor i slekten. Til kaffen sukker, «finnkake» — et $1\frac{1}{2}$ cm. tykt brød av spadeblads størrelse, der lages av russemel og vand, og som uten nogensomhelst gjæringsproces lægges paa en stenhelle eller jernplate og holdes opreist mot ilden i peisen, til den er gjennomstekt. Hvor der haves ovn, stekes dette brød simpelthen paa ovnens overflate. Denne brødbakning foretages saavel av mænd som kvinder, hyppigst dog av de sidste.

Tilberedningen av hovedmaaltidet — kveldsmaten — er ogsaa ofte mandens arbeide, likefra opskjæringen av fisken eller kjøttet til serveringen, som bestaar i at placere gryten paa bordet eller en krak, og saa la indholdet fiskes op med fingrene og forsvinde hurtigst mulig. Gaffel kjendes neppe av navn, — servicet bestaar av gryten, fingrene, finnekniven og kaffekopperne.

I mange hjem blir det desværre snart slut med dette hovedmaaltid. Det blir svarte kaffen, som utover i februar og mars maa dulme hungeren baade hos store og smaa, med sukker til og en pipe bakefter.

Før altfor mange blir strævet nu væsentlig at faa ut av handelsmanden saa meget som mulig av, hvad en trænger. Men det er kun et faatal, som har opført sig slik i tidligere aar, at de faar paa kredit, paa haabet om at vaarfisket, loddefisket, skal sætte dem istand til at kunne betale igjen. De fleste har ingen anden utvei end enten at sælge for en slik og ingenting, hvad de kan ha, eller hvad der er det samme, pantsætte det. Før altfor mange blir det fattigkassen at ty til, hvad mel og gryn angaar, da de jo omtrent alle staar i skyld og gjæld til langt opover ørene til handelsmanden før, — for den flerdobbelte værdi av alt, hvad de eier.

Det er intet særsyn at se en kone eller mand komme trækkende med noget høi paa en kjælke og tiltuske sig kaffe, sukker og tobak — vi faar haape paa en tidlig vaar.

Stellet forøvrig i huset eller gammen er letvint nok. Der er ingen senger at rede — skindfælden og hodeputen blir liggende, som de forlates, indtil de tages i bruk igjen utpaa eftermiddagen; børnene lærer snart at kaste kuften eller pæsen over sig, en hækte i halsen lukes igjen og dermed er kroppen færdig. Smaa-pikene og kvindfolkene putter haaret godt op i den lille klædelige, tætsittende lue, kjønning og flætning av haaret anvendes lite — haarets længde er ikke betydelig, knapt ned paa skuldrene. Mest omhu anvendes paa fottøiet. Om vinteren har alle «bællinger», haarklæde, renskindsbukser fra midt paa laaret til ankelen, indenfor disse et par tykke uldbenklær, strautsittende, hos mændene av lys naturlig uldfarve, hos kvinderne altid sorte. Disse naar saavidt over skambjerget fortil, men gaar rundt under hoftekammen og holdes i stilling ved et trækkebaand, som knyttes foran. Skjorten eller linnetet henger løst utenpaa bukserne, som skjules fuldstændig av kuften.

Den meste tid under paaklædningen medgaar for finnen til at «senne» komagerne (om vinteren «skallerne», finskoene), utføre dem med det ved bankning og vridning mykgjorte græs av *carex aquatilis*. Før at faa komagerne (resp. skallerne) til at passe godt til bællingernes nederste ildrøde klæde, saa det hele danner en glat og rynkefri fortsættelse av læggens rounding, helst likesaa tyk som denne, anvender finnen megen omhu. Man kan gjerne si, at fotbeklædningen, dens sirlighet og nethet, er særlig gjenstand for finnens forfængelighet, saavel for mænd som kvinder. Tærnes naturlige stilling ofres villig for at opnaa en formidskelse av fotens utseende. Det ser man især ved sessionerne, hvor hveranden har overliggende tær.

Er først toilettet nedentil færdig — det øvrige er et øiebliks sak —, saa er ogsaa finnen saaledes utstyret, at han kan holde klimaet ut, selv under aapen himmel, i en grad som ingen norsk dragt vilde tillate.

Der er ikke stor forskjøl paa hverdag og søndag — det eneste er kanske, at kvinderne kaster en ny eller den nyeste bolstertoikuffte utenpaa de andre, de bærer — jeg har engang tælt 7 kuffer utenpaa hverandre. De færreste naar til kirke. I hver grænd holdes gjerne om søndagen «samling», læstadiansk forsamling, hvor en av grændens mænd er den selvsagte forelæser og utlægger av Læstadius's postille, naar ikke en av de mere ansete, vidtspurte prædikanter gjester grænden. Denne av Læstadius vakte bevægelse — som ikke er nogen fra statskirken avvikende sekt — er saa rotfæstet baade blandt lapper, kvæner og nordmænd, at ingen norsk prest vover eller forsøker paa at gripe ind deri og ta ledelsen. Den er blit folkets, almuens religion indenfor og fremfor den, der prækes i kirkerne. Og den fremmer ialfald ædrueligheten.

Ut i mars maaned begynder gjerne efterretningerne fra fiskeværerne paa

Magerøen — ved fjordens munding — at trække mandfolkene hjemmefra. De, som er færdige med vedkjøringen fra skogen, drar utover med dampskibet, de andre driver paa av alle kræfter — dagene er jo nu lange —, og naar vedskjulet har vokset sig til et umaadelig stort neg, som et 2-etages hus, er mandens viktigste hjemmearbeide endt. Kun der, hvor der hersker total förmangel, maa manden bli hjemme for at skrape sammen fra lyngmark og fjære alt, som kan holde liv i koen og sauene. Først naar veiret blir saa mildt, at dyrene kan slippes ut og selv gnage i sig alt mulig, kommer disse efternølere avsted.

Træffer det saa ind med fiske, drar alle et lettelsens suk — nu er da nøden over for denne gang. Med hvert dampskib kommer der litt til alle, penger, fisk og andet til folkene, fiskehoder og en og anden balle høi til dyrene. Det er ganske merkelig at se, hvorledes kjørene delikaterer sig med de kokte fiskehoder og «kraften» derav. Men saa er det jo ogsaa netop i kalvningen.

Slaar fisket derimot feil -- paa grund av vedholdende uveir eller mangel paa fisk —, ja da er sandelig ikke utsigterne lyse.

Heldigvis er vaarfisket, «loddefisket», omtrent aarvisst. Uten det vilde neppe nogen almue kunne brødfø sig i Porsangerfjorden.

Kvinderne og børnene har imidlertid sin fulde hyre med at stille kreaturene og, naar sneen ut i mai gaar bort, at utføre vaarønnen, som bestaar i at sprede de i vinterens løp utoverlagte smaa gjødselhauger for derpaa om mulig at pulverisere gjødslen ved bankning med trækklubber.

Saasart beitet oppe i utmarken tillater det, føres hesten tilfjelds, kreaturene gjætes væk fra indmarken, denne rakes ren for grovere gjødselklumper, og saa faar resten staa i forsynets haand. Noget i retning av rationelt jordbruk som grøftning, pløining, harvning o. s. v. sees ikke her nede ved kysten.

Naar det lir imot St. Hans, er gjerne fisket ute ved havet slut. Manden og de større gutter kommer hjem, og seien er saa smaat formerket. Men før der kommer alvor i seifisket, sommerfisket, har man mangt og meget at ordne. Skatter og gjeld skal betales, én skal konfirmeres, en anden døpes, andre skal giftes, nogen skal til doktor, andre skal samles til forskjellige kommunale møter, — der er en masse ting, som paa grund av vinteren og vaartravilheten har maattet opsættes til sommeren. Og som regel bor alle offentlige tjenestemænd ved kirkestedet. Det er derfor en gammel tradition, at den St. Hans nærmeststaaende søndag og mandag er sjøfinnernes største og viktigste samlingsdag.

Man kommer da i sine ottringer, som regel med baskotten overbygget, mange sammenskibet, saa der er stuvende fuldt ombord, baatene sættes paa land nedenfor kirken, baat ved baat, og i de par dage, dette St. Hansstevne varer, hersker der et liv i og omkring baatene, uten avbrytelse i de solblanke dage og nætter, som ved den travleste myretue. Et for en fremmed broget billede baade med hensyn til klædedragt, sprog, maaten at hilse hverandre paa, ansigternes og øinenes mørke farve og de livlige bevegelser.

Efter denne kirketur begynder det egentlige sommerliv, finnsens gladeste dage. Manden og guttene i baaten paa jagt efter seien, dels i smaa flotiller paa 4 og 4 baater, en til hvert hjørne av synkenoten, dels bare enkelte baater med 2 mand paa dorging efter seien. Av og til en sviptur hjem med det tilbyttede russemel til oplæggelse paa staburet. Hjemme staar alt i flor, rundt væggene, paa avfaldsdyngen, paa taket, overalt har det drivende sollys nat og dag tryllet frem dette friske, lysegrønne, med soleie og prestekrave isprængte græsdække, saa den mørkegraa hyttevæg formelig «staar sig» i landskapet, eller gammen ligner en vældig, frodig blomstrende tue. Dørene staar som regel vidtaapne døgnet igjennem, inde er det altid en eller anden som sover, i sengen eller borte i en krok mellem noget skrammel, paa bordet ligger halvspiste brød, sukkerklumper og nogen par uvaskede kaffekopper, i gruen eller paa ovnen kaffekjelen — alt til fri avbenyttelse

naarsomhelst — der er aapent taffel for alle familiens medlemmer døgnet rundt, og enhver lar hvilen falde paa sig, naar han dertil føler trang, uanset om dag eller nat — man blir døgnavild, som det heter. Det eneste regelmæssige er kjørenes melkning morgen og aften.

Men sommeren forløper desværre ogsaa ofte paa anden maate. Der kan i ukevis staa ind fra ishavet nordlige vinde, med en temperatur om dagen optil $+5$ eller 6^0 og om natten $+2$ eller 3 . Da stanser alt i sin vekst, løvet tar til at blekne, kreaturene sliter ondt i havnegangen, og paa sjøen er det ofte ikke «kommendes». Som regel er det da ogsaa forbi med seiens «notgang», formodentlig hindrer den urolige sjø seien i at pakke aaten sammen, saa den kan gaa hode ved hode og bare sluke i sig. Den maa jage enkeltvis, saa fiskerne maa henge noten paa land og ta til at dorge eller «hile», — hale seien ind en for en. Surt kan det da være at sitte i baaten i timevis og kanske komme paa land med en 2—3 sei.

Over midten av august, hos mange senere, begynner slaatten, ofte til stort avbræk for fiskeriet. Først hjemmeslaatten, senere oppe i utmarken. Høiet rakes ikke som hos de norske sammen om kvelden i store saater. Det samles i ikke fuldt halvtøndestore dynger i tette rader. Er veiret næste morgen trygt, spredes det, ellers vendes bare dyngen med bunden op. Hesjing av høiet blir dog mer og mer almindelig som bedre passende til det upaalidelige veir heroppe.

Efter slaatten er det saavidt mørkt om nätterne, at seigarnenes tid er inde. Med disse fortsættes saa, samtidig med litt dorging, utover høsten, saalænge veiret tillater. Kjørene faar lov at komme ind paa de avslaatte marker, sauene gjætes dog for ulvens skyld fremdeles. Sneen begynner at melde sig, først oppe i fjeldet, hestene nærmer sig ned mot bopladsene, surt og fugtig er det, og dag for dag blir det mørkere. Man nærmer sig finnernes anden store samlingstid, søndagen og mandagen nærmest Mikkelsmess. Denne helg kan betragtes som skillet mellem sommer- og vinterlivet. Den feires paa samme maate som St. Hanshelgen, men ofte under al høstveirets uhygge, storm, regn og mørke, — dog, det generer ikke folket stort, den gode dragt holder kulden ute, og ved kaffeilden nede mellem baatene gaar spøken og latteren like kvikt.

Efter helgen drar enhver til sit hjem og de kortere og kortere dages syssel. Nogen faa holder sig ute i fiskeværer Kjelvik, men det blir paa grund av «veiret» som regel litet utbytte. De gifte mænd maa tilskogs og hugge og samle sammen ved til nedkjøring paa vinterføre — et arbeide som paa mange steder blir besværligere og besværligere og tilslidst ganske maa ophøre, fordi skogene uthugges og ikke kommer igjen paa mandsaldr, kanske ikke nogensinde.

Ut i oktober og november tvinger sne eller frost dyr og mennesker til at begynde vinterens indeliv og tære paa, hvad forraadene fra sommeren tillater.

Nogen av dyrene slages, dels til eget bruk dels til salg. Kjøttet hænges op, gjerne under luneste gast paa hytten til tørring, blodet samles i den vrængte mavepose og opbevares, — saltning av kjøt anvendes omtrent ikke. Av saueskindene syes dorkar (kufter med ulden ind) eller fælder til sengene.

Meget av den mørkeste mørketid — ind under jul — anvendes til søvn, især en drabelig eftermiddagslur, det sparer jo paa paraffinen, og man har jo litet at forsømme.

Selve julaften gaar vistnok hos de fleste ganske upaaagtet hen.

De, som har hest og kan komme avsted, drar ofte den lange vei til Kara-sjøk, for at møtes med sine læstadianske brødre og søstre deroppe og delta i de svære «samlinger» der, hvor der ofte er baade 2 og 3 berømte prædikanter tilstede, som holder det gaende nat efter nat med sine opbyggelser.

Men hos de fleste sjøfinner glir baade julen og nytaarshelgen over uten synderlig eller nævneværdig avviken fra den sedvanlige graa ensformighet.

3. Sundhedsforskrifter approberede 1906.

Haus herred.

(Kongelig resolution af 27de januar).

Tillægget er saalydende:

«Det paalægges enhver inden herredet praktiserende læge straks at anmelde ethvert af ham paatruffet tilfælde af smitsom eller epidemisk sygdom for sundhedskommissionens ordfører».

Vikten herred.

(Kongelig resolution af 27de januar).

Rørvik bebyggelsen.

§ 1. Gaardsrummet og adkomstveie til og mellem husene skal af huseierne gives fast og jevn overflade med fornødent fald og skal af huseierne forsynes med afløbsrender for spild- og regnvand med fast, jevn bund og fornødent fald.

§ 2. Hus- og grundeiere skal holde sine gaardsrum, pladse, veie og smug rene, samt holde sine veigrøfter og stikrender aabne og fri for stank.

§ 3. Ved ethvert beboelseshus skal der være et vandhus. Vandhuset skal have et aflukke for hver 15 personer af husets beboere og skal være mindst 2 m. høit. Dets vægge og gulv skal være tætte, dør og lem skal være tætsluttende og være forsynede med hængsler og krog. Tæt under sædet paa fast underlag af sten eller grus anbringes $\frac{1}{2}$ fustage forsynet med 2 jernhanker, forat den med lethed kan tages ud og tømmes. Andre tætte gjødselbeholdere kan ogsaa benyttes, naar de er godkjendte af sundhedskommissionens ordfører.

Stald og fjøs skal være luftige, lyse og rummelige, bingen skal være tæt og saaledes beliggende og indrettet, at den med lethed kan kontrolleres, tømmes og renses.

§ 4. Enhver gjødselbeholder eller gjødselbinge skal tømmes saa ofte, at overfyldning ikke finder sted; i strøget østenfor kirke- og skolehusbakken mindst 2 gange aarlig — vaar og høst. Beholdere under vandhuse tømmes, naar de er $\frac{3}{4}$ fulde, forat intet af indholdet skal spildes under bortkjørselen.

§ 5. Privetgjødsel maa ikke inden Rørviks grænser henlægges i have eller paa mark uden at opblandes og tildækkes saa grundig med torvstrø, jord, aske eller kalk, at stank undgaas. Spredning af privetgjødsel maa ikke ske nærmere beboet hus end 50 m. og af ublandet eller mindre godt blandet husdyrgjødsel ikke nærmere end 20 m.

§ 6. Affald fra husene, feieskarn o. l. skal, hvor det ikke brændes eller nedmuldes, samles i tætte beholdere, hvis indhold fjernes saa ofte fornødent og bortbringes saa langt, at stank derfra ikke er til plage for de nærmestboende.

§ 7. Sundhedskommissionen kan forbyde kreaturhold, hvor det foranlediger sanitære misligheder, som vedkommende huseier ikke kan eller vil afhjælpe ved benyttelsen af tilstrækkelig torvstrø eller tør sagsasp.

§ 8. Ethvert rum i kjælder skal have et vindu eller anden aabning, som kan benyttes til luftveksling. Om kjælderrum benyttes til bolig, handel eller verksted, maa det være mindst 2,30 m. høit fra gulv til loft og deraf 1,30 m. være over jordskorpen. Grunden skal være godt dræneret og fyldt med 20 cm. høit lag af puksten. Gulvet dobbelt og med tør mellemfyld.

§ 9. Brønde eller opkomme, hvorfra mad- eller drikkevand hentes, skal være indvendig klædt med sten eller bord. De skal være ombyggede med sten og kanterne tættede med grus, ler eller cement, saa de ikke forurenses af overflade- eller spildvand. De skal videre være overbyggede og forsynede med hængsellaag.

Paa mark langs bæk eller elv, hvorfra mad- eller drikkevand hentes, er det forbudt at sprede ublandet vandhusgjødsel. Anden naturlig gjødning som husdyrgjødsel maa ikke spredes nærmere bredden end 5 m. Rigelig torvblandet vandhusgjødsel ikke nærmere bredden end 10 m. Gjødseldynger maa ikke anbringes nærmere bredden end 20 m., ligesom det iagttages, at der ikke er tilsig fra dyngen til vandet.

§ 10. Enhver bedrift, som ved forurensning af luften eller paa anden sundhedsskadelig maade forulemper de omboende, saasom slagteri, garveri, farveri o. l., er underkastet sundhedskommissionens tilsyn, og er vedkommende eier forpligtet til at rette sig efter de paabud, som kommissionen til fjernelsen af sanitære ulemper maatte give ham.

§ 11. Vikten herreds sundhedsforskrifter er fremdeles i sin helhed gjældende ogsaa for Rørvik.

§ 12. Disse særlige sundhedsforskrifter for Rørvik træder i kraft 3 maa-neder, efterat de er approberede. De trykkes og fordeles til enhver hus- og grundeier paa Rørvik.

Karassjok herred.

(Den norske regjerings resolution af 14de juni).

A. Bygningsvæsen.

§ 1. Ved opførelse af nye eller flytning af gamle husbygninger skal iagttages:

- a) At det opførendes hus ikke kommer til at borttage sollyset fra noget andet vaaningshus, samt at beboelsesrummene faar mest muligt sollys.
- b) At afstanden fra noget beboelseshus paa den ene side og stald, fjøs, grisehus og vandhus (privet) paa den anden side ikke bliver mindre end 8 — otte — m., og at der ikke er tilsig fra noget saadant hus til grund under vaaningshus eller stabur (madbod).
- c) Grund under vaaningshus maa i forveien afgroftes, hvor vandet ikke paa naturlig maade finder afløb, og muldjorden bortføres.
- d) Vaaningshus skal hvile paa graastens undermur, der intetsteds maa være lavere end 30 cm. over jordoverfladen og forsvarlig tættet.

- e) Beboelsesrum skal have en højde af mindst 2,25 m. til raften.
- f) Ethvert beboelsesrum skal være forsynet med mindst ett slagvindue, som med lethed kan aabnes. I før opførte huse skal saadanne vinduer være istandbragte inden et aar fra disse forskrifters approbation.
- g) Hvor kogeovn bruges i beboelsesrum, skal der anbringes damphætte eller saadan indretning, at den frembragte damp opfanges og ledes ud i det frie. I før opførte huse skal saadanne indretninger være istandbragt inden et aar fra disse forskrifters approbation.

§ 2. Til ethvert vaaningshus skal der inden et aar efter disse forskrifters approbation være indrettet et vandhus (privet), om hvilket foruden de i § 1 b nævnte bestemmelser endvidere følgende skal gjælde:

- a) Det maa ikke have væg eller tag fælles med rum, hvori madvarer opbevares, og maa ikke ligge alfarvei nærmere end 8 — otte — m.
- b) Det maa ikke have afløb eller afsig til indtag for mad- eller drikkevand, det være sig bæk, elv eller brønd.
- c) Det skal være forsynet med ordentlig sæde og gulv, hvis bord er mindst 10 cm. fra grunden. Bingen under sædet skal tømmes saa ofte, at ingen overfyldning finder sted, mindst to gange aarlig, og skal jævnlig paastrøes jord, torvstrø, aske eller lign., saa at stank undgaaes.

B. Kreaturhold.

§ 3. Heste, køer, svin, sauer, gjeeder og fjærkræ maa ikke huses i eller under vaaningshus, ei heller i eller under rum, som har fælles væg med dette eller opbevaringsrum for madvarer.

§ 4. Oplag af gjødselaffald m. m.

- a) Feieskarn, køkkenaffald eller anden urenlighed fra husene skal bringes til gjødselhaug, vandhus eller søppelhaug og maa ikke lægges nærmere vaaningshus eller alfarvei end 6 — seks. — m., og heller ikke saaledes, at derfra er tilsig til steder, hvorfra mad eller drikkevand tages til mennesker eller madvarer opbevares.
- b) Ildelugtende gjødselstoffer maa ikke lægges til opsamling nærmere vaaningshus eller alfarvei end 10 — ti — m. og skal dækkes med tilstrækkelig jord, saa stank undgaaes.
- c) Aadsler, affald fra døde eller slagtede dyr eller lign. maa ikke henlægges ved elvebred eller jorde; men enten anbringes dybt i gjødselhaug for senere nedgravning eller, hvis aarstiden tillader det, straks nedgraves.

C. Drikkevand.

§ 5. Ved brønd eller kilde, hvor mad- eller drikkevand tages, maa ikke foretages klædevask eller andet, som kan forurene vandet, nærmere end 8 m., og saaledes, at tilsig til vandet ikke kan ske.

D. Renlighedsforhold.

§ 6. Sundhedskommissionen kan forbyde salg eller anden overdragelse af bedærvede eller sundhedsfarlige fødemidler samt af andre for sundheden skadelige gjenstande. Prøver af saadanne kan af sundhedskommissionen eller dennes ordfører eller af over halyparten af dennes øvrige medlemmer i forening forlanges udleveret til undersøgelse. Saadant forbud kan foreløbig udstedes af sundhedskommissionens ordfører eller over halyparten af dens øvrige medlemmer i forening, indtil den samlede sundhedskommission afgjør, hvorvidt forbudet skal opretholdes eller ikke.

§ 7. Ethvert alvorligere sygdomstilfælde, der enten er eller giver mistanke om at være opstaaet ved nydelse af bedærvede eller forfalskede næringsmidler eller er opstaaet ved benyttelsen af gjenstande, der indeholder giftige eller farlige bestanddele, skal gennem et af sundhedskommissionens medlemmer uopholdelig anmeldes til sundhedskommissionens ordfører med angivelse af sygdommens formodede aarsager og andre fornødne oplysninger. Det samme gælder om andre sundhedsfarlige forhold, som antages at kunne give anledning til sygdom.

§ 8. Melk maa saavidt muligt ikke opbevares i beboelsesrum, men i melkebod eller i ethvert fald i tillukket melkeskab, saaledes at støv ikke kan forurene melken.

Melk fra tuberkelsyge kør maa kun i kogt tilstand gives til spædbørn.

§ 9. Madkopper maa ikke anvendes baade til dyr og mennesker uden efter tilstrækkelig rengjøring.

§ 10. Beboelsesrum bør hyppig rengjøres og gulvene vaskes mindst én gang ugentlig.

§ 11. Børn, der lider af skurv, skab eller anden sygdom, der formodes at være smitsom, tilstedes ikke adgang til skolen og optages ikke paanyt, medmindre de har attest fra læge, eller sygdommen aabenbart er stanset, og vedkommende person og klæder er forsvarlig vasket.

§ 12. Gang- eller sengklæder efter personer, som har lidt af smitsom sygdom, maa ikke afhændes til eller overlades andre til brug, forinden de er rensede efter nærmere bestemmelse af sundhedskommissionens ordfører.

E. Særlig bestemmelse for kirkestedet.

§ 13. Ved opførelse af et nyt eller flytning af opført hus skal meddelelse enten skriftlig eller mundtlig i vidners overvær ske til nærmestboende af sundhedskommissionens medlemmer, førend arbeidet paa grunden paabegyndes. Dette medlem har da at paase de under disse forskrifter litr. A indtagne bestemmelser overholdt og i modsat fald uopholdelig anmelde overtrædelser til stedets almindelige politi.

§ 14. Ingen maa, undtagen for kortere besøg, indtage tilleie i sit hus saa mange personer, at der blir mindre end 5 m.³ soverum for hver person.

§ 15. Enhver husleier er ansvarlig for, at der fra den tid, vandhus er opført, ikke forefindes menneskeafføring rundt vaaningshuset eller stabur (madbod)

§ 16. I forsamlingshuse skal der forefindes tilstrækkelig antal spyttebakker. Sammesteds er det forbudt at spytte paa gulvene.

F. Almindelige bestemmelser.

§ 17. Hvor forholdene paakræver det, kan sundhedskommissionen indrømme afvigelser fra disse regler.

§ 18. Saafremt nogen undlader at efterkomme foranstaaende bestemmelser eller andre af sundhedskommissionen loymedholdig fattede beslutninger, kan sundhedskommissionen lade det fornødne udføre for vedkommendes regning.

§ 19. Det paaligger sundhedskommissionens medlemmer at paase foranstaaende bestemmelser overholdte samt at gjøre stedets politi og sundhedskommissionens ordfører opmærksom paa mulige overtrædelser.

Nes herred.

(Den norske regjerings resolution af 30te juni).

Forandringen er saalydende:

§ 9. Enhver bedrift, hvorved luft eller drikkevand forurenses og stank udbredes, skal være underkastet sundhedskommissionens kontrol. Neselven ovenfor Nesbyen og i dens løb gennem denne maa ikke benyttes til udblødning og skylning for garverier, farverier eller lignende anlæg i dens løb fra gaarden Rukke til nederst i Kristianshølen.

§ 10. I brønd, elv eller bæk, hvorfra mad- og drikkevand hentes, maa ikke foregaa vask eller badning eller i det hele foretages noget, som kan gjøre vandet urent. Fra Juvet til nederst i Kristianshølen i Neselven tillades skylning af ludkogt eller sæbevasket tøj i tiden fra kl. 2 til 4 eftm. Brønde og vandbeholdere skal være saaledes indrettet, at urent tilsig forhindres.

Som nye §§ 11 og 12 indtages følgende:

§ 11. Bohave, gang- og sengklæder efter personer, der lider af eller er døde af smitsomme sygdomme, deriblandt spedalskhed, maa ikke afhændes til eller benyttes af andre, forinden de er rensede efter nærmere bestemmelse fra sundhedskommissionen. Den samme bestemmelse gjælder udenbygdsfra indførte brugte gang- og sengklæder, som agtes forhandlet inden herredet.

§ 12. Hvor særegne forhold paakræver det, kan sundhedskommissionen indrømme afvigelser fra disse forskrifter.

§§ 11 og 12 i forskrifterne af 19de januar 1878 bliver herefter henholdsvis §§ 13 og 14.

Borgund herred.

(Kongelig resolution af 7de august).

Tillægget er saalydende:

§ 6 b. Kloakledninger tillades ikke at udmunde i veigrøfterne ved offentlig eller privat vei, men skal, om de maa krydse en vei, føres under denne og dens grøfter i lukket rende og udmunde saa langt fra samme, at stank ikke kommer til at genere, ligesom der omhyggelig maa sørges for, at sig fra kloakerne ikke kommer til at forurene elv, bæk eller brønd, hvorfra madvand tages.

Ældre kloakledninger, der staar i strid med ovenstaaende, skal bringes i orden inden 1 — et — aar, efterat dette paalæg er traadt i kraft.

c. Paa strækningen fra Aalesund til Nørve bro skal sørges for, at ikke sig fra vandhuse eller gjødselbinger finder sted til veigrøfterne langs alfarvei.

Den sidstnævnte bestemmelse kan ogsaa bringes i anvendelse paa andre steder inden herredet, naar sundhedskommissionen finder det paakraevet.

Tydalen herred.

(Kongelig resolution af 18de september).

§ 1. Ved flytning eller opførelse af huse skal nærmeste medlem af sundhedskommissionen underrettes, og følgende skal derved iagttages:

a) Afstanden mellem beboelseshuse samt madbod paa den ene side og fjøs, stald,

grisehus, vandhus og affaldsdynger paa den anden side skal ikke være mindre end 9 meter.

Opførendes hus maa derhos ikke komme til at borttage sollyset fra et andet vaaningshus, ligesom vaaningshuse skal være fjernet mindst 3 meter fra offentlig rodelagt vei.

- b) Grunden under beboelseshuse skal være vel afgrøftet og byggegrunden, selv om den er fjeld, skal være saaledes jevnet, at der ingen fordybning findes, hvori vand eller urenligt tilløb kan ansamles under bygning. Madjorden skal fjernes, og grundmuren — mindst 30 cm. høi over jorden — skal opføres af sten og være forsvarlig tæt, om fornødent rappes, og i hver af to mod hinanden vendende sylmure skal der være 2 trækul af 8 cm. diameter (altsaa ialt 4 trækul).

Ethvert beboelsesrum skal have en høide af 2,5 meter fra gulv til tag i 1ste etage og i 2den mindst 2 meter samt være forsynet med et tilstrækkeligt antal vinduer, hvoraf mindst ét slagvindu, som let kan aabnes og lukkes.

Gulvet skal være tæt og trækfrit

§ 2. I beboelsesrum, hvor der ikke benyttes aabent arnested (peis), maa kogeovn ikke benyttes eller anbringes, uden at den er forsynet med en saadan indretning, at derved røg og kogedamp ledes ud i fri luft.

§ 3. For ethvert beboelseshus skal forefindes et sømmeligt vandhus. Dets afstand fra beboelseshus, madbod eller alfarvei skal være mindst 9 meter. Bingen skal tømmes 2 gange aarlig, og ellers saa hyppig, at overfyldning ikke finder sted, ligesom unødig stank bør forebygges ved tilblanding med jord eller torvstrø.

§ 4. Brønd, bæk, opkomme eller elv, hvorfra drikkevand eller madvand tages, maa ikke forurenses eller have tilsig fra vandhus, stald, fjøs, grisehus eller anden ansamling af urenligheder.

§ 5. Affald, feieskarn, menneskers udtømmelser, spildvand og anden urenlighed maa ikke henkastes udenfor indgangsdøren, ved beboelseshusets mur eller vinduer, men henbringes paa et sted, hvorfra der ikke kan ske tilsig til beboelseshuset eller drikkevand.

§ 6. Gulvene i beboelsesrum skal vaskes mindst én gang ugentlig.

§ 7. Salg af bedærvede eller for sundheden skadelige fødemidler eller brugsgjenstande, f. eks. tapeter, tøier, legetøj o. s. v., kan forbydes af sundhedskommissionen, der i tilfælde ogsaa kan besørges saadanne varer tilintetgjorte paa eierens bekostning.

Sundhedskommissionen er ogsaa berettiget til at forlange sig fornødne prøver udleverede til undersøgelse. Aadsler og affald af døde dyr skal nedgraves paa afsides steder, hvorfra der ikke kan ske tilsig til bebygget grund eller til steder, hvorfra tages mad- eller drikkevand.

§ 8. Bohave, gang- eller sengekæder efter personer, som lider af eller er døde af smitsom sygdom, maa ikke afhændes til eller benyttes af andre, førend de er rensede saaledes som af sundhedskommissionens ordfører nærmere bestemt.

§ 9. Melk og andre næringsmidler maa ikke opbevares i soveværelser eller andet beboet rum.

§ 10. Heste, køer, griser, faar, gjeider og høns maa ikke huses i vaaningshus, ei heller i rum, der har tag eller væg fælles med dette eller med opbevaringssted for madvarer. Herfra undtages dog midlertidige opholdssteder (f. eks. koier).

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde benyttelsen af beboelseshuse eller forsamlingslokaler, som paa grund af mangel paa lys eller luft, overfyldning eller andre aarsager (f. eks. fugtighed) kan antages at være skadelige for sundheden — indtil manglerne er afhjulpne.

§ 12. Under særegne omstændigheder kan sundhedskommissionen indrømme afvigelser fra disse forskrifter.

§ 13. Det paahviler sundhedskommissionens medlemmer at paase foranstaaende forskrifter overholdte samt at anmelde mulige overtrædelser til sundhedskommissionens ordfører, der skal gjøre anmeldelse derom til politiet, saafremt dertil maatte findes grund.

§ 14. Disse forskrifter træder i kraft 6 maaneder efter approbationen.

Stenkjær ladested.

(Kongelig resolution af 18de september).

Kapitel I.

Om det offentlige renhold.

§ 1. De inden ladestedet beliggende offentlige pladse, gader og veie med tilhørende fortauge, rendestene og grøfter samt lysgrave og kjeldertrapper skal rengjøres mindst hver lørdag. Ogsaa udenfor ovennævnte dag kan politiet paabyde feining, naar særegne omstændigheder gjør det nødvendigt. Dette renhold paahviler hus- og grundeieren, som har at besørge det fra sin tomts grænse og indtil gadens midtlinje. Hvor renholdet ikke paahviler nogen hus- eller grundeier, blir det at udføre af kommunen. Det sammenfeiede skarn skal straks bortføres og maa ikke henlægges paa andre end de af politiet anviste steder; dog kan det lægges i bingen, saafremt herved ikke risikeres overfyldning af samme. Til renholdet hører ogsaa bortskaffelse af det i kjørebane, fortaug, rendestene og andre stensatte afløbsrender voksende græs. Under feiningen skal gade og fortaug oversprøites med vand, naar dette er nødvendigt for at hindre ophvirvling af støv.

Træbroer over rendestene skal, hver gang gaden feies, løftes op og rendestenen under samme rengjøres.

§ 2. Feieskarn, kjøkkenaffald, gjødsel, ben, kluder, aadsler eller anden urenlighed og ildelugtende stoffe maa ikke henlægges paa offentlig plads, gade, strandbred eller kastes i den gjennem ladestedet rindende elv.

Saadanne urenligheder maa heller ikke ophobes i huse eller disses gaards- og portrum, men skal straks føres til steder, som af politiet anvises. Urenligheder som ovenfor nævnt maa heller ikke henlægges i tomter eller haver, med mindre sundhedskommissionens samtykke i hvert enkelt tilfælde er indhentet. Aadsler nedgraves paa kommunens nedgravningsplads for døde dyr.

§ 3. Oplag af gjødsel og anden urenlighed eller ildelugtende stoffe maa ikke findes saa nær beboede eller befærdede steder, at lugten blir generende.

Kapitel II.

Om tomter, gaards- og portrum. Afløbsvæsen.

§ 4. Tomt eller grund, der paa grund af sumpig beskaffenhed eller af andre sanitære hensyn findes uegnet til bebyggelse, kan af sundhedskommissionen forbydes bebygget, indtil tomten dertil behørig er gjort skikket.

§ 5. Port og gaardsrum skal holdes rene og fri for stank. De skal have en fast, tør og jevn overflade med tilstrækkelig afløb for vand.

§ 6 I huse eller deres gaards- og portrum tillades ingen ansamling af søppel eller urenlighed som omhandlet i § 2. Dog kan med sundhedskommissionens specielle tilladelse alt ikke flydende affald anbringes i en tæt med forsvarligt laag forsynet kasse, som skal tømmes saa ofte, den er fuld eller dens indhold udbræder stank og mindst hver 14de dag. Indholdet bringes til de af politiet bestemte steder.

Saadanne kasser anbringes i gaardsrummet, og kan sundhedskommissionen, naar den finder det paakrævet, paabyde desinfektion saavel af kasse som indhold.

§ 7. Afløbsrør og kloaker med tilhørende kummer skal være saaledes indrettede, at de let kan renses. De maa holdes i forsvarlig stand.

Kloakledninger eller afløbsrør maa altid gjøres enten af sterke eller middelsterke støbejernsrør eller af brændte og glasserede lerrør.

§ 8. Hvor afløb for flydende affald ikke med rimelig bekostning kan tilveiebringes gennem kloak, skal sundhedskommissionen bestemme, hvorvidt og paa hvilke betingelser andre foranstaltninger kan tillades.

§ 9. Køkkenvaske eller kloakslug i kjelder eller bryggerhus skal, naar de staar i forbindelse med kloak, være forsynet med vandlaas eller anden indretning til at hindre indstrømning af kloakgas.

§ 10. Rengjøring af offentlig og privat kloak skal foregaa mindst 2 gange aarlig, helst i april og oktober og paa den maade, at mindst mulig uleilighed og stank afstedkommes, hvorhos rengjøring efter spild straks skal finde sted.

§ 11. I kloak, aabne eller lukkede afløbskanaler eller grøfter skal uden sundhedskommissionens tilladelse ikke ledes ekskrementer eller flydende stoffe, som har været i berøring med saadanne.

§ 12. Paa de indenfor ladededets grænser liggende agre maa gjødsel ikke henligge længere end 1 døgn; dog undtages herfra gjødsel, som er blandet med jord o. l. — kompost — eller som ligger i mindst 60 meters afstand fra gade, vei eller beboet hus.

§ 13. Vandindtag for vandledninger og brønde, hvis vand bruges i husholdningen, maa holdes fri for overvand og maa være mindst 4 meter fjernet fra berge og forsynet med forsvarligt laag og renses saa ofte, det findes fornødent. Sundhedskommissionen kan desuden i tilfælde forlange brønden desinficeret eller gjenkastet.

Kapitel III.

Om priveter og binger.

§ 14. Tømning af binger skal foretages saa ofte som fornødent for at undgaa overfyldning og stank og mindst 2 gange aarlig. Forøvrigt kan sundhedskommissionen naarsomhelst paabyde tømning og i tilfælde desinfektion af bingen.

§ 15. Tømning af berge og bortkjøring af gjødsel og andre stinkende substanser er fra 1ste juni til 1ste september forbudt i tiden mellem 6 morgen og 10 aften. Al gjødselekjøring skal foregaa i fuldstændig tætte, med tæt laag forsynede kasser. Dog kan paa vinterføre gjødselen kjøres i tætte kasser uden laag, naar den dækkes med halm eller matter.

Under kjørselen maa intet spild finde sted.

§ 16. Ældre priveter, der befindes at være saaledes indrettede eller beliggende, at det virker stødende for omgivelserne, spreder stank eller kan medføre sundhedsskadelige følger, kan af sundhedskommissionen fordres forandret eller helt sløfet inden en af kommissionen fastsat frist.

Kapitel IV.

Om husdyrhold.

§ 17. Fjøs, stald og grisehus maa være tilbørligt fjernet fra vaaningshus og aldrig bygges under samme tag som dette.

§ 18. Sundhedskommissionen har ret til helt eller delvis at forbyde husdyrhold, hvor det foranlediger sanitære misligheder, der enten er begrundede i stedsforholdene eller i undladelse af at efterkomme sundhedskommissionens paabud.

Kapitel V.

Om næringsveie, der kan være skadelige for sundheden.

§ 19. Naar nogen bedrift agtes sat i gang, der ved forurensning af luften eller paa anden for sundheden skadelig maade kan forulempe de omboende, eller ved hvilken stoffe behandles, der kan være skadelige for arbeidernes sundhed, skal planen for anlægget forinden forelægges sundhedskommissionen. Finder denne, at anlægget efter planen vil bli farligt eller skadeligt for den almene sundhed, maa det ikke sættes iverk, førend manglerne er afhjulpne. I virksomhed værende bedrift af saadan art er underkastet sundhedskommissionens tilsyn, og vedkommende er forpligtet til at rette sig efter forskrifter, den til fjernelse af sanitære ulemper maatte give.

Kapitel VI.

Om boliger, forsamlingslokaler, skoler, verksteder m. m.

§ 20. Hvor der ved huse, beboelsesleiligheter eller enkelte rum findes sanitære misligheder, som kan medføre fare for beboernes helbred, kan sundhedskommissionen paabyde foranstaltninger sigtende til disse misligheders fjernelse. Saafernt disse foranstaltninger ikke ufortøvet iverksættes, kan husets leiligheter eller et enkelt rum ryddes paa eierens bekostning og uden godtgjørelse for afsavn, indtil paabudet er efterkommet. Det samme gjelder rum eller lokaler bestemt til for kortere eller længere tid af dagen at optage et større antal mennesker.

§ 21. Lokaler, der er bestemt til at optage et større antal mennesker, eller hvor folk jevnlig færdes (saasom offentlige lokaler, forsamlingslokaler, gymnastiklokaler, hoteller, kaféer, butikker etc.), skal til enhver tid holdes rene og luftige. Tørfeining af gulvet i saadanne rum tillades ikke. Et tilstrækkelig antal spyttbakker skal forefindes og jevnlig tømmes.

§ 22. Med hensyn til renhold af skoler henvises til bestemmelserne af 7de juni 1902, udarbeidet ifølge lov af 8de mai 1900.

§ 23. Verksteder og lignende arbeidslokaler skal være rene, lyse og luftige, og rummet skal hver aften efter sluttet arbeide udluftes. Et tilstrækkelig antal spyttbakker skal forefindes. Verksted eller tilstødende rum, der udelukkende faar luft og lys fra dette, maa ikke benyttes som soverum.

§ 24. Kjeldere maa være tilbørlig drænerede, holdes rene og luftige. Hvor drænering ikke kan anvendes, kan sundhedskommissionen paabyde de fornødne foranstaltninger til forebyggelse af vand i kjelderen, f. eks. cementering af gulv og vægge. Hvor kjelder ønskes benyttet som beboelsesrum, maa hertil sundhedskommissionens tilladelse indhentes.

Kapitel VII.

Om nærings- og nydelsesmidlers forhandling.

§ 25. Sundhedskommissionen kan forbyde salg eller anden overdragelse af bedærvede eller for sundheden skadelige nærings- eller nydelsesmidler, heri ogsaa indbefattet saadanne, der paa grund af tilsætning af preserveringsmidler ansees skadelige, samt af brugsgjenstande, f. eks. tapeter, tøier og lignende, der er skadelige for sundheden derved, at de indeholder giftige bestanddele. Sundhedskommissionen kan i saadant øiemed anstille eller lade anstille undersøgelse af til salg frembudte varer og er berettiget til at forlange prøver udleverede; disses værdi bliver, forsaavidt det ikke findes nødvendigt at skride ind mod varens salg, paa forlangende at erstatte efter almindelig salgspris. Findes varen sundhedsskadelig, kan den af politiet beslaglægges og i tilfælde tilintetgjøres. Forbud

mod salg kan, naar afgjørelse maatte ske straks, midlertidig nedlægges af sundhedskommissionens ordfører eller 3 af dens øvrige medlemmer i forening. Sundhedskommissionen kan forbyde udsalg af næringsmidler fra steder, der af sanitære grunde ansees uskikkede for saadant udsalg.

§ 26. Udsalgssteder og opbevaringsrum for levnetsmidler, specielt kjød og kjødvarer, flesk, fisk og fiskevarer, melk, fløde, smør, ost, brødvarer o. l. skal være rene, lyse, luftige og støvfrie og i det hele indrettede for øiemedet, maa ikke benyttes som beboelsesrum, soverum eller køkken. Dersom de staa i forbindelse med saadanne rum, skal døren være selvlukkende og aldrig lades aaben.

Saadanne udsalgssteder maa have tæt gulv, der tilligemed vægge og tag skal være oljemalede og godt ventilerede.

§ 27. Levnetsmidler maa paa salgsstederne ikke opbevares sammen med varer, der giver dem usmag eller bedærver dem; i det heletaget skal alle næringsmidler behandles ned størst mulig renslighed.

Ophængte kjødvarer skal ikke ligge an mod væg e. l. Diske, borde og redskaber skal være omhyggelig rene.

I melkeudsalg maa de kar, hvori melken opbevares, ikke benyttes til andet brug. De skal holdes omhyggelig rene og i forsvarlig stand og altid staa til-dækkede. Saavel melk- som kjødudsalg skal være underkastede sundhedskommissionens specielle tilsyn.

§ 28. Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde salg af levnetsmidler fra huse, hvor der er smitsom sygdom, ligesom sundhedskommissionen kan forbyde indførsel til byen af næringsmidler fra steder, hvor smitsomme sygdomme hersker.

Kapitel VIII.

Om smitsomme sygdomme, anmeldelsespligt, dødsfald m. m.

§ 29. Enhver praktiserende læge skal maanedlig afgive til sundhedskommissionen opgave over de af ham i den forløbne maaned iagttagne tilfælde af epidemisk eller smitsom sygdom.

§ 30. Ethvert sygdomstilfælde, der er eller giver anledning til mistanke om at være frembragt ved nydelsen af bedærvede eller forfalskede nærings- eller nydelsesmidler eller ved brug af gjenstande, der indeholder sundhedsfarlige bestanddele, eller er af farligere smitsom art, skal af den tilkaldte læge uopholdelig anmeldes for sundhedskommissionens ordfører med angivelse af den formodede sygdomsaarsag saavel som af andre fornødne oplysninger. Det samme gjælder sanitære misligheder, der antages at staa i forbindelse med eller at kunne give anledning til sygdomme.

§ 31. Gang- og sengklæder, saavel som rum med iværende gjenstande, der har været benyttede af folk med smitsom sygdom, skal desinficeres efter de regler, som er eller maatte bli vedtagne af sundhedskommissionen.

§ 32. Ved sygdomstilfælde blandt reisende i hoteller, logihuse eller lignende skal vedkommende vert besørge undersøgt, om tilfældet er af smitsom natur, og isaafald straks give sundhedskommissionens ordfører meddelelse.

§ 33. Om ethvert i ladestedet eller paa fartoi i havnen indtruffet dødsfald skal straks anmeldelse ske til vedkommende læge; er læge ikke benyttet, blir liget at syne og anmeldelse at gjøre til distriktslægen.

§ 34. Lig, hvis henliggen i hjemmet ansees utilraadeligt paa grund af dødsaaarsagen eller lokalets beskaffenhed eller af andre sanitære hensyn, kan af sundhedskommissionen beordres ført til gravkapellet.

Kapitel IX.

Forskjellige bestemmelser.

§ 35. Undlader nogen at træffe foranstaltning, som ifølge nærværende forskrifter eller iøvrigt iflg. sundhedskommissionens beslutninger paaligger ham, kan kommissionen lade det fornødne udføre paa den skyldiges bekostning.

§ 36. Sundhedskommissionen kan i særegne tilfælde tillade afvigelser fra disse regler, hvor forholdenes natur dertil maatte afgive tilstrækkelig grund.

§ 37. Overtrædelse af disse forskrifter bevirkes af sundhedskommissionen paatalte og straffede efter de gjældende bestemmelser.

Ovenstaaende forskrifter træder ikraft 3 — tre — maaneder, efterat de har erholdt kongelig stadfæstelse.

Skoger herred.

(Kongelig resolution af 28de september).

Forandringerne er saalydende:

§ 3. Ethvert hus, der benyttes til beboelse, skal inden $\frac{1}{2}$ aar, efterat forskrifterne er approberede, have et vandhus, der er beliggende mindst 6 meter saavel fra vaaningshus som fra alfarvei, og som er af tilstrækkelig størrelse i forhold til beboernes antal. Fra vandhuset maa der ikke være afløb eller tilsig til vaaningshus, gaardsrum eller alfarvei, eller til indlæg for mad- eller drikkevand. Vandhusets sæder og gulv skal vaskes mindst 1 gang ugentlig. Forat undgaa stank skal jord, torv, aske eller deslige jevnlig paafyldes i tilstrækkelig mængde. Vandhuset tømmes saa ofte, at ingen overfyldning finder sted. Hvor forholdene gjør det umuligt at tilvejebringe forannævnte afstande, eller hvor de øvrige ovenstaaende regler trods advarsel ikke overholdes, kan sundhedskommissionen paabyde, at vandhuset skal være forsynet med tæt beholder, der tømmes saa ofte, at den ikke bliver overfyldt, og hvis indhold overstrøes som ovenfor nævnt.

§ 4. Heste, køer, faar, svin og fjærkræ maa ikke huses i vaaningshus, ei heller i rum, der har tag eller væg fælles med dette eller med opbevaringssted for madvarer. Sundhedskommissionen kan i bymæssig bebyggede strøg forbyde kreatur- og svinehold, hvor det foranlediger stank eller andre sanitære misligheder, som enten paa grund af de lokale forhold ikke kan afhjælpes eller formedelst fortsat overhørighed af vedkommende ikke kan hindres.

§ 5. Feieskarn, køkkenaffald, skyllevand og anden urenlighed fra husene skal bringes til gjødselhaug eller vandhus, og maa ikke lægges nærmere vaaningshus og alfarvei end 6 meter, og heller ikke saaledes, at derfra er tilsig til steder, hvorfra mad- eller drikkevand tages til mennesker eller dyr. Ildelugtende gjødningsstoffer og affald maa ikke lægges nærmere vaaningshus og alfarvei end 6 meter og heller ikke paa steder, hvorfra der er tilsig til vandindtag, gaardsrum eller alfarvei, og skal dækkes med tilstrækkelig jord for at forhindre stank. Aadsler eller affald fra døde dyr skal nedgraves paa afsides steder, der ikke har afløb til bebygget grund.

Narvik kjøbstad.

(Kongelig resolution af 6te november).

§ 1. Alle gader og pladse skal holdes rene og fri for stank; saadan rengjørelse paaligger hus- eller grundeierne i saadan udstrækning som i politivedtægterne til enhver tid bestemt.

§ 2. Gaardspladse, portrum o. desl. holdes tilbørlig rene og fri for stank.

§ 3. Feieskarn, affald eller anden urenlighed maa ikke henkastes paa gade, plads eller ubebygget tomt, men skal henbringes i gjødselbinge eller i tæt, med laag forsynet søppelkasse. Sundhedskommissionen kan paabyde tømning og desinfektion af beholderne, naar dette findes paakrævet.

§ 4. Til ethvert beboelseshus skal der høre et ordentligt vandhus; dette maa tømmes saa ofte, at ingen overfyldning finder sted. Sundhedskommissionen kan, om den finder det fornødent, paabyde tømning og desinfektion naarsomhelst.

§ 5. Bortkjøring af gjødsel og affald maa kun foregaa til de tider og paa saadan maade, som til enhver tid i politivedtægterne bestemt.

§ 6. Naar nogen bedrift agtes sat igang, der ved forurensning af luften eller anden for sundheden skadelig maade kan forulempe de omboende, eller ved hvilken stoffe behandles, der kan være skadelige for arbeidernes sundhed, skal planen for anlægget forinden forelægges sundhedskommissionen. Finder denne, at anlægget efter planen vil blive farligt eller skadeligt for den almene sundhed, maa det ikke sættes iverk, førend manglerne er afhjulpne. I virksomhed værende bedrift af saadan art er underkastet sundhedskommissionens tilsyn, og vedkommende er forpligtet til at rette sig efter forskrifter, den til fjernelse af sanitære ulemper maatte give.

§ 7. Udsalgs- og opbevaringssteder for kjød, fisk, melk og andre næringsmidler maa stadig holdes rene og godt ventilerede, fri for støv og stank og maa ikke benyttes til soverum eller køkken; heller ikke maa der sammesteds opbevares andre varer, som kan meddele næringsmidlerne lugt eller smag.

§ 8. Bedærvede og forfalskede næringsmidler og brugsgjenstande, der kan befrygtes skadelige for sundheden, skal af sundhedskommissionen forbydes holdt tilfals og i fornødent fald besørges tilintetgjorte eller uskadeliggjorte paa vedkommendes bekostning. Sundhedskommissionen kan til opnaaelse heraf naarsomhelst anstille undersøgelse hos de handlende og forlange sig udleveret de nødvendige prøver.

§ 9. Slagterier skal være forsynede med murstens- eller cementeret gulv, og vægge og tag oljemaales. Rengjøring ved overspyling maa ske, hver gang slagtning er foretaget, og alt affald øieblikkelig bortfjernes.

§ 10. Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde udsalg af melk og andre næringsmidler fra lokaler, hvor tilstedeværende smitsomme sygdomme kan give anledning til sammes udbredelse; ligeledes ogsaa tilførsel og udsalg af melk fra andre steder, hvor saadanne sygdomme optræder blandt mennesker eller dyr.

§ 11. Findes beboet hus eller forsamlingsrum (offentligt eller privat) ved mangel paa tilstrækkelig lys eller luftveksel, ved fugtighed, urenlighed eller overfyldning at være skadeligt for sundheden, kan sundhedskommissionen paalægge vedkommende uopholdelig at rette de forefundne mangler og i tilfælde forbyde sammes brug, indtil saa er skeet.

§ 12. Brønde og andre vandtag maa holdes tilbørlig rene og eftersees og renses høst og vaar.

§ 13. I og ved vandtag, hvorfra hentes drikkevand, maa ikke foregaa vask eller anden urenlighed eller i det hele foretages noget, hvorved vandet kan forurenses.

§ 14. For ethvert fartøj, som kommer fra udenlandsk havn med nogen syg ombord, skal der straks ved dets ankomst afgives anmeldelse til havnefogden om denne sygdom, saavidt muligt med angivelse af dens art.

Af havnefogden afgives straks derefter anmeldelse til sundhedskommissionens ordfører, saafremt sygdommen antages at være af epidemisk eller smitsom art, og læge ikke straks tilkaldes. I saadanne tilfælde maa ingen forlade skibet eller gaa ombord i samme, før læge har været ombord og givet tilladelse dertil. Forøvrigt er fartøier, der henligger i byens havn saavel som deres besætninger med hensyn til sundhedsforhold underkastet sundhedskommissionens bestemmelser.

§ 15. Om ethvert paa byens grund eller paa fartøier eller baade helliggende i dens havn indtræffende dødsfald maa, forinden begravelsen kan foregaa, tilveiebringes en efter et bestemt skema af eksamineret læge udfærdiget anmeldelse, som bliver at aflevere til stedets prest og af denne tilstilles sundhedskommissionens ordfører. Hvis den afdøde ikke har været lægebehandlet, bliver liget at syne og anmeldelse at udfærdige af eksamineret læge.

§ 16. Sundhedskommissionen skal være berettiget til at beordre lig bragt til byens lighus, naar dets helliggen i hjemmet paa grund af dødsarsagen, lokalets beskaffenhed eller andre sanitære hensyn findes utilraadelig.

§ 17. Undlader nogen at udføre de foranstaltninger, som paahviler ham efter nærværende forskrifter eller efter sundhedskommissionens lovmedholdelig fattede beslutninger, kan sundhedskommissionen paa vedkommendes bekostning lade disse foranstaltninger udføre og træffe forføjninger til at raade bod paa de ved forgaaelserne forvoldte ulemper.

§ 18. Sundhedskommissionen kan i enkelte tilfælde, hvor det findes fornødent, tillade fravigelser fra disse regler ved særskilt beslutning i hvert enkelt tilfælde.

§ 19. Overtrædelser af disse forskrifter bliver af sundhedskommissionens medlemmer straks at anmelde for dens ordfører, der i tilfælde vil bevirke dem paataalt og straffet.

4. Love, kongelige resolutioner, skrivelser m. m. vedkommende medicinalvæsenet, utfærdiget i 1906.

9de januar. Skrivelse fra medicinaldirektøren til veterinærdirektøren, hvori meddeles, at det i sin almindelighet maa betragtes som en selvfølge, at en apoteker til enhver tid bør være forsynet med en passende beholdning av glas, krukker, æsker etc. til benyttelse ved utlevering av rekvirerte medikamenter, forutsat at kravene paa utvalg av saadanne gjenstande ikke gaar utover, hvad der i medicinal- og veterinærmedicinaltaksten er forutsat. Han maa saaledes ogsaa ansees forpligtet til paa forlangende at utlevere av dyrlæge forskrevne salver i krukker til de for disse i veterinærmedicinaltaksten opførte priser. Den gjældende lovgivning indeholder imidlertid intet paabud om, at apotekerne skal føre tilstrækkelig lager av ledige krukker til at kunne imøtekomme rekvisitioner derpaa fra læger og dyrlæger til bruk ved deres dispensering av medicin; men forholdets egen natur vil tilsi, at en apoteker i denne henseende bør søke at imøtekomme rimelige ønsker.

25de januar. Reglement for kontrol med hermetikfabrikker. (Fastsat av Departementet for handel, sjøfart og industri, jfr. det ved kgl. resol. av 24de novbr. 1905 fastsatte kostreglement for den norske handelsflaate § 3 nr. 2).

§ 1.

Der skal være adgang for fabrikker, som befatter sig med tilvirkning av preservert, hermetisk kjøt og fisk, til at la raastoffene, tilvirkningen og det færdige produkt undergi en av det offentlige anordnet kontrol som nedenfor bestemt.

§ 2.

Tilsynet med hermetikfabrikker, som har underkastet sig kontrol, besørges av særskilte kontrollører, fortrinsvis læger, som antages av Departementet for handel, sjøfart og industri. Forsaavidt flere fabrikker maatte ønske en fælles kontrollør, skal der være adgang hertil, hvor departementet finder, at intet er til hinder derfor.

§ 3.

Kontrolløren skal ha uhindret adgang til enhver ham underlagt fabrik og til hvilkensomhelst del derav. Fabrikkens bestyrer er forpligtet til paa begjæring at avgi forklaring om de forhold, som vedrører kontrollen.

§ 4.

Kontrolløren skal hyppig, mindst 8 ganger om maaneden, til ubestemte tider inspicere hver ham underlagt fabrik, likesom ogsaa fabrikken bør tilkalde ham, naar raastoffer, der ikke tidligere er kontrollert, anskaffes. Forsaavidt nogen fabrik en tid av aaret ikke nedlægger kjøt- eller fiskehermetik eller er helt ute av drift, bortfalder i denne tid inspektionen. Under særegne omstændigheter

kan der efter departementets nærmere bestemmelse gjøres undtagelse fra denne paragrafs regler.

§ 5.

Kontrolløren skal paase, at den størst mulige renlighed iagttages i fabrik-lokalerne og deres omgivelser:

- at jordbunden ikke forurenses ved afvold og urent avløpsvand,
- at kloaker, affaldsbeholdere, priveter, pissoirer, staldar eller andre ydre rum ikke gir anledning til forurensning eller stank i fabriklokalerne eller de rum, hvor raastoffer opbevares,
- at lokalene og særlig gulv og væggen stadig holdes rene,
- at der sørges for tilstrækkelig ventilation,
- at lufttemperaturen ikke blir for høi i de rum, hvori matvarer opbevares eller behandles før kokning eller stekning,
- at alt inventar og alle kar og redskaper, som anvendes ved fabrikationen, holdes omhyggelig rene, samt
- at der ikke fra dem kan tilføres produkterne sundhetsskadelige stoffer.

§ 6.

Med hensyn til arbeiderne har han at paase, at alle, som beskæftiges med tilberedningen, er fri for smitsomme sygdomme, saar, bylder, utslet og lignende.

Arbeiderne maa tilholdes den strengeste renlighed med sine klær og sin person, fornemmelig forærmer, hænder, fingre og negler.

Der maa altid forefindes et tilstrækkelig antal vaskeindretninger med rikelig vand og sæpe samt neglebørster og haandklær.

De arbeidere, som kommer i nær berøring med varernes tillagning og nedlægning, skal bære en særskilt overklædning av vasketøi til bruk under arbeidet i fabrikken, samt hætter over haaret. Hver av disse arbeidere skal ha rent ombytte herav mindst 1 gang og av løsærmer 2 ganger om uken.

Gangklær maa ikke ophænges i arbeidsrummene.

§ 7.

Kontrolløren skal paase, at de anvendte raastoffer er av god kvalitet, ubedærvet, renlig behandlet, samt at der paa de steder, hvor der er offentlig kjøtkontrol, kun anvendes kontrollert 1ste classes kjøt. Paa steder, hvor der ikke er offentlig kjøtkontrol, skal kontrolløren sørge for en betryggende undersøgelse av kjøttet, før det tillates benyttet.

Kontrolløren har videre at paase, at der ikke anvendes sundhetsskadelige tilsætninger.

Med hensyn til emballagen skal han paase:

- at det anvendte blik er av god kvalitet, tilstrækkelig tykt og navnlig, at dets fortinning ikke indeholder mere end 1 pct. bly,
- at det til tætning anvendte materiale (gummiringer og lign.) ikke indeholder bly eller andre giftige stoffer,
- at der ikke brukes indvendig lodning.

Hver boks skal være paaført trykstempel, som viser, at fabrikken er undergitt offentlig kontrol samt angir tiden for nedlægningen paa en saadan maate, at den er forstaaelig for indviende, herunder ogsaa kontrolløren.

De til skibsbruk til langfart bestemte bokser bør være holdbart malet (med jernmønje eller lign. Se kostreglement for den norske handelsflaate av 24 november 1905 § 3, punkt 2).

§ 8.

Kontrolløren skal efter evne paase, at varenes tilberedning foregaar under iagttagelse av den strengeste renlighet og bør herunder gi de raad og anvisninger, han finder fornødne.

Likesaa bør han indskjærpe og saavidt gjørlig kontrollere, at de forskjellige processer gaar slag i slag og navnlig, at der medgaar mindst mulig tid mellem nedlægning og sterilisering.

§ 9.

Finder kontrolløren grund til at anta, at noget produkt ikke tilfredsstiller de nødvendige fordringer til renhet, at der er anvendt ikke tilladte konserveringsmidler eller tilsætning utover, hvad der er teknisk nødvendig, eller hvad der stemmer med varens merke, har han straks at utta prøver og indsende dem til undersøgelse ved en av departementet til foretagelse av saadanne undersøgelser antat anstalt. Forevrig skal han til forskjellige tider, og naar departementet maatte forlange det, utta prøver saavel av emballagen (blik, tætningsmateriale osv.), som av de færdige beholdninger og indsende dem til undersøgelse. De ved undersøgelsen foranledigede utgifter blir at utrede av vedkommende fabrik.

§ 10.

I tilfælde av dissens mellem kontrollør og fabrik angaaende kassation av en raavare eller av det færdige produkt, skal saken indankes for helseraadet.

Dersom kontrolløren opdager misligheter, som trods git paalæg ikke rettes, har han straks at anmelde dette til helseraadet og samtidig underrette departementet.

§ 11.

Paa enhver fabrik skal der forefindes en protokol, hvori kontrolløren indfører sit navn ved hvert besøk samt en kort bemerkning om de raad eller anvisninger, han har fundet fornødne, og de feil eller misligheter, som har git anledning til paatale.

Denne protokol skal til enhver tid være tilgjengelig for departementet eller dettes utsending og blir, i tilfælde departementet begjærer det, at indsende til undersøgelse.

§ 12.

Kontrolløren er forpliktet til at bevare taushet om, hvad han under sin virksomhet maatte erfare om fabrikkernes forretningsforhold og de av vedkommende driftsherre hemmeligholdte indretninger og fremgangsmaater, samt til at avholde sig fra efterligning av samme.

§ 13.

Kontrolløren skal inden hver januar maanedts utgang indsende til departementet indberetning om sin virksomhet som kontrollør i det forløpne aar og om de sanitære forhold i sin almindelighet ved den eller de under hans kontrol hørende fabrikker.

§ 14.

Kontrollørens ansættelse sker med 3 maaneders gjensidig opsigelsesfrist. Hvis en kontrollør ikke utfører sit hverv tilfredsstillende, kan han dog uten opsigelse avskedigges av departementet.

Kontrollørens godtgjørelse, der ogsaa bestemmes av departementet, utredes av det offentlige mot refusion av vedkommende fabrik. Har samme kontrollør

tilsynet med flere fabrikker, fordeles hans godtgjørelse paa disse i forhold til størrelsen av deres produktion.

§ 15.

Kontrollørerne vil ha at finde sig i de forandringer i nærværende reglement, som departementet maatte bestemme.

§ 16.

I enhver fabrik, som har underkastet sig kontrol, skal et uttog av nærværende reglement findes opslaat i fabrikklokalerne.

§ 17.

Forsaavidt en fabrik, som har underkastet sig kontrol, ønsker igjen at fritages for saadan, kan saa ske efter 6 maaneders forutgaaende opsigelse. Isaafald blir det i § 7 omhandlede trykstempel gjennom kontrolløren at indlevere til departementet.

25de januar. Telegram fra Arbeidsdepartementet til politimesteren i Bergen:

Privat klinik eller sykehus antages at indgaa under lov av 6te juni 1891*), forsaavidt anlægget er beregnet paa mindst 10 gjester i en enkelt bygning.

*) om foranstaltninger til betryggelse mot ildsfare i hoteller og lignende. Merk forøvrig fra 1ste januar 1909 lov om brandvæsnet av 15de august 1908, spec. §§ 3, 5 og 69.

29de januar. Skrivelse fra Kirkedepartementet til skoledirektøren i Bergen, hvorved meddeles, at departementets rundskrivelse av 23de mars 1886 angaaende de hygieniske hensyn ved skolebygningers opførelse er rettet til de høiere almenskoler, og at de i samme opstillede regler er git specielt med forholdene i den høiere skole for øie. Direkte forpligtende er saaledes de deri gitne regler alene for den høiere skole, hvis lokaler skal godkjendes av departementet (lov 27de juli 1896 § 65), men det siger sig selv, at de opstillede, av sakkyndige utarbeidede regler paa grund av siteget værd saavidt mulig ogsaa bør befulgges ved opførelse av skolebygninger for folkeskolen. Departementet antar derfor, at saavel overtilsynet som amtskolestyret og amts-tinget gjør rettest i ved sine forslag til eller beslutninger om bidrag av amts-skolekassen til skolebygninger altid at kræve, at de i rundskrivelsen av 23de mars 1886 opstillede krav i det væsentlige imøtekommes.

9de februar. Skrivelse fra medicinaldirektøren til amtmanden i Kristians amt, hvori meddeles, at utgifterne ved sykehusbehandling av et tilfælde av ophthalmia neonatorum bør utredes av amtskassen paa grund av den fare for smitteoverførelse, som var tilstede.

17de februar. Skrivelse fra medicinaldirektøren til stadsfysikus i Kristiansand, hvori meddeles, at det alene under ganske ekseptionelle forhold vil kunne ansees berettiget at lukke skolerne av hensyn til en difteriepidemi.

19de februar. Skrivelse fra medicinaldirektøren til en distriktslæge, hvori meddeles, at «The dentists all over anaesthetic» eller «Kjennerudin» i henhold til kongelig plakart av 4de juni 1904 § 10 ikke kan utleveres fra apotekene efter tandlæges recept, medmindre derom av medicinaldirektøren utfærdiges særlig bestemmelse. Nogen saadan

bestemmelse er ikke truffet, hvorfor midlet for tiden ikke lovlig kan anvendes uten efter recept fra læge og under dennes ansvar.

20de februar. Skrivelse fra arbeidsdepartementet til amtmannen i Romsdals amt angaaende adgangen til at føre vandklosetter ut i havnen.

Departementet har angaaende saken erhvervet nedenstaaende uttalelse fra havnedirektøren av 9de januar 1906 og bemerker, at det for sit vedkommende antar, at et havnestyre neppe vil kunne motsætte sig, at vandklosetter gives avløp til havnen.

Skrivelse fra havnedirektøren til Arbeidsdepartementet av 9de januar 1906.

«Vandklosetter — havnelovens § 26.

Det kongelige departement har med skrivelse av 29de f. m. oversendt til uttalelse en sak vedkommende en meningsforskjel mellem Aalesunds sundhets- og bygningskommission paa den ene og byens havnestyre paa den anden side med hensyn til adgangen til at føre vandklosetter ut i havnen.

Jeg tillater mig i den anledning at meddele, at jeg anser det meget tvilsomt, om et havnestyre med hjemmel av havnelovens § 26 kan forby at føre ledningerne fra vandklosetter ut i havnen. — Et saadant forbud vilde være langt mere paakrævet likeoverfor almindelige kloaker, som fører adskillige mængder fyldt ut i havnen, især naar kloakerne staar i forbindelse med rendestenssluk i gaterne, hvilket er regelen.

Med hensyn til disse kloaker har der imidlertid utviklet sig den praksis, som mig bekjendt intetsteds er fraveget, at man ikke finder at kunne negte tilladelse til at føre dem ut i havnen. Dette vilde jo ogsaa praktisk talt være umulig i de allerfleste byer.

Derimot anser jeg det rigtig av hensyn til havnelovens bestemmelser og nødvendig, at planer for kloakanlæg forelægges havnestyret til uttalelse, inden de utføres, væsentlig for at kunne forebygge, at kloakerne ledes ut i havnen paa steder, hvor de vil være til særlig gene eller skade. Likesaa forekommer dette mig paakrævet, fordi der herved aapnes havnestyret adgang til at stille forhold med hensyn til kommunens pligt til at delta i mudrings-utgifterne utenfor kloaker, som bevirker opgrunding av havnen».

28de februar. Rundskrivelse fra medicinaldirektøren til samtlige sykehus.

Idet jeg hoslagt oversender skemaer til sykehusets aarsliste, skal jeg henlede opmerksomheten paa den foretagne rettelse i dens tekst, hvorefter der for de utgaaedes vedkommende fremtidig kun vil forlanges opgit antallet med fordeling paa kjøen av dem, der er utgaat ilive eller som døde.

Spesifikationen i helbredede, bedrede og uhelbredede kan som overflødig bortfalde.

28de februar. Rundskrivelse fra Justisdepartementet til amtmændene.

Ifølge lov om tilsyn med pleiebørn m. v. av 29de april 1905, dens § 11 sidste punktum, kan kongen eller den, han dertil bemyndiger, gi nærmere regler om tilsynet med dem, der mot betaling optræder som mellemmand ved utsættelse av pleiebørn, og ved kgl. resolution av 6te december 1905 er nærværende departement bemyndiget til utfærdige disse regler.

Med hjemmel herav bestemmer departementet, at de, der erholder bevilling til mot betaling at optræde som mellemmand ved utsættelse av pleiebørn, skal føre to av politiet autoriserte bøker angaaende sin virksomhet, nemlig en bok for de anmeldte ledige pladser og en bok for de til utsættelse anmeldte pleiebørn. Bøkerne skal daglig holdes à jour og jevnlig eftersees av politiet paa medlemmandens bopæl eller kontor. Utskrift av bøkerne skal ukentlig tilstilles politiet, som efter at ha gjort sig bekjendt med indholdet oversender den til helseraadet paa medlemmandens bopæl.

Bøkerne blir at føre efter omstaaende skema*).

*) Se Lovtidendes 2den afdeling for 1906, side 65.

Idet foranstaaende bringes til almindelig kundskap, finder departementet samtidig at burde fremholde, at der bør utvises megen kritik ved meddelelse av den i ovennævnte lovs § 11 omhandlede bevilling til at optræde som mellemmand ved utsættelse av pleiebørn, og at det i ethvert enkelt tilfælde nøie bør prøves, baade om bevillingens meddelelse er paakrævet, og om den i enhver henseende er ubetænkelig. Den bør kun meddeles personer, der er av sat alder og i besiddelse av den fornødne skjønsomhet samt fortrolig med de forhold, under hvilke de utsatte børn er henvist til at vokse op. Da virksomheten — forsvarlig drevet — ikke antages at ville gi synderlig utbytte, bør bevilling heller ikke i almindelighet meddeles folk, som vil gjøre utsættelse av pleiebørn til sit eneste levebrød. Bevilling bør derhos kun utfærdiges av vedkommende politimester (foged) og ikke av de underordnede politifunktionærer.

Iste mars. Rundskrivelse fra medicinaldirektøren til samtlige læger og apotekere.

Veterinærdirektøren har henledet min opmerksomhet paa, at Kochs oprindelige tuberkulin, det saakaldte gammeltuberkulin, «Tuberculinum vetus Koch», i den senere tid ikke sjelden anvendes i diagnostisk eller terapeutisk øiemed hos mennesker ogsaa i vort land. Da dette stof hittil paa vore apotek har været dispenseret fra de fra veterinærlaboratoriet eller fra utenlandske fabrikker mottagne originalflasker av stoffet i koncentrert tilstand, maa den til injektion hos mennesket anvendelige fortynding enten foretages paa apoteket eller av vedkommende læge.

Tuberkulinet vil herved bli utsat for at forurenses, og da en injektion under huden av en oppløsning, der ikke er sikkert steril, kan betinge sundhetsskadelige bivirkninger (betændelse, ødem, furunkler, abscesser eller endog septikæmiske lidelser) paa samme tid som det virksomme tuberkulinstof dekomponeres ved tilblanding av bakterier, har veterinærdirektøren velvillig tilbudt at levere tuberkulinet fra veterinærlaboratoriet i sterile fortyndinger, færdig til bruk.

Tuberkulinet vil bli ekspedert paa flasker i 3 forskjellige fortyndingsgrader, nemlig:

- 1) en oppløsning av 1 milligram tuberkulin til 1 kubikcentimeter vand (gul signatur),
- 2) en oppløsning av 1 centigram tuberkulin til 1 kubikcentimeter vand (blaa signatur),
- 3) en oppløsning av 10 centigram tuberkulin til 1 kubikcentimeter vand (rød signatur).

En injektionssprøite paa 1 kubikcentimeter vil altsaa paa hver tildelingsstrek indeholde henholdsvis $\frac{1}{10}$ milligram, 1 milligram og 1 centigram tuberkulin av hver av disse oppløsninger. Injeksjonsdosen vil saaledes kunne varieres fra $\frac{1}{10}$ milligram til 10 centigram tuberkulin. Det bemerkes, at den til diagnostisk eller terapeutisk øiemed anvendte begyndelsesdose i almindelighet er fra $\frac{1}{10}$ til 1 milligram tuberkulin. Hvis reaktion ikke indtræder efter denne dose, kan der anvendes indtil 1 centigram. Høiere doser maa kun benyttes, hvor tilvænning har fundet sted.

Oppløsningerne forsendes fra laboratoriet færdig til bruk for lægen. Flaskerne maa derfor ikke aapnes førend i det øieblik, oppløsningen skal benyttes. Indholdet av en aapnet flaske maa ikke opbevares til senere bruk.

Oppløsningerne leveres fra veterinærlaboratoriet kun til apotekene. Prisen pr. flaske er 25 øre, naar mindst 10 flasker tages paa én gang; pris for en enkelt flaske er 30 øre.

Recepturprisen for midlet blir indtil videre at beregne i henhold hertil efter den for indenlandske varer i taksreglernes almindelige bestemmelser § 4 fastsatte beregningsmaate.

15de mars. Skrivelse fra medicinaldirektøren til stadsfysikus i Drammen, hvori meddeles, at engelsk heftplaster, efter hvad Justisdepartementet ved tidligere anledninger har uttalt, maa henføres til litr. A III i plakat av 23de juni 1888 og saaledes er gjenstand for apotekeres enehandel i detalj.

Jfr. nu plakat av 29de august 1908.

29de mars. Skrivelse fra medicinaldirektøren til en distriktslæge, hvori paa forespørsel om, hvilket helseraad skal utstede den i pleiebarnslovens § 6 omhandlede bok for et ved lovens ikrafttræden i en kommune boende, men i en anden kommune hjemmehørende og for sidstnævnte kommunes fattigvæsens regning utsat pleiebarn, meddeles, at boken maa bli at utfærdige av ordføreren for bostedets helseraad.

7de april. Lov om adgang til at føre fartøi og bli styrmand samt om navigationseksamener m. v., der bl. a. bestemmer, at for erhvervelse av sertifikat som fører av fartøi av saadan størrelse og i saadan fart, at bestaat styrmands-eksamen ikke dertil kræves, samt for adgang til styrmands- og skibsførereksamen skal fordres bl. a. vidnesbyrd fra eksaminert læge om, at vedkommende har evne til at skjelve de ved lov eller reglement paabudte farver for signallanterner og ikke lider av nogen betydelig mangel ved synsevnen forøvrig eller ved hørselen*). (§§ 3, 4 og 4, 4 og 27).

*) Vidnesbyrdet blir at utfærdige overensstemmende med veiledningen av 22de mai 1906. (Forsvarsdepartementets skrivelse av 30te januar 1907 i Lovtidende).

25de april. Skrivelse fra medicinaldirektøren til amtmanden i Nordlands amt, hvori i anledning av spørsmålet om bidrag av stat og amt til en fattig tuberkuløs syks ophold ved sanatorium i kurativt øiemed bl. a. uttales, at tuberkuloselovens forutsetning for saadant bidrag her ikke er tilstede, og at det i et saadant tilfælde vil være fattigstyret og ikke helseraadet, der vil ha at ta sig av den syke og fatte beslutning om, hvorledes der skal forholdes for at yde hjelp.

30te april. Rundskrivelse fra Justisdepartementet til landets avis-redaktioner.

I rundskrivelse til samtlige avisredaktioner av 12te august 1904 angaaende et da utfærdiget forbud mot handel med visse nærmere angivne lægemidler gjorde departementet opmerksom paa forskjellige bestemmelser i lov om indførsel av apotekervarer samt om handel med gifter og arkana av 16de mai 1904. Man nævnte saaledes, at denne lov ikke alene indeholder forbud mot at indta i aviser eller tidsskrifter eller paa anden maate at utbrede bekjendtgjørelser angaaende lægemidler, hvormed handel ifølge speciel bestemmelse er forbudt, men tillike mot at indta eller utbrede bekjendtgjørelser, hvori der opfordres til indførsel av apotekervarer i strid med lovens § 1. Hermed sigtes til bekjendtgjørelser fra utlandet, hvori stilles i utsigt, at et lægemiddel vil bli alle og enhver tilsendt, naar betaling sendes til vedkommende utenlandske fabrikant eller forhandler. Da saadanne bekjendtgjørelser imidlertid i den senere tid har været indtat i enkelte aviser, finder departementet paany at burde henlede avisredaktionernes opmerksomhet paa ovennævnte bestemmelse.

Samtidig tillater man sig at henstille til den ærede redaktion, at det neden-anførte velvillig gjennom Deres blad maa bli bragt til almenhetens kundskap.

Efter arkanaloven kan apotekervarer til medicinsk bruk kun indføres fra utlandet av bestyrere av apotek og enkelte handelsberettigede, som dertil av kongen har erholdt særskilt tilladelse. De stoffer, som i strid med loven sendes til andre personer end disse, vil bli stanset av toldvæsenet og ikke komme adressaten ihænde.

Da medicinpakker, adressert til privatfolk, efter hvad man ved forskjellige leiligheter har bragt i erfaring, fremdeles ankommer til flere av rikets toldstationer, maa det antages, at mange endnu er uvidende om lovens bestemmelser. Forsaaavdt der, som vistnok er almindelig, for disse medicinforsendelser er erlagt forskuds betaling, vil adressaten risikere at tape de utlagte penger.

I den seneste tid er departementets opmerksomhet blit henledet paa forsendelsen av brever, som er adressert til bestemte personer og er ankomet til flere av rikets postanstalter fra et amerikansk firma (J. W. Kidd, Fort Wayne, Ind. U. S.). Dette har sendt prøvemedicin (arkana) med opfordring til adressaten om at sende en pengesum til et større kvantum medicin. I henhold til foranstaaende maa der advares mot, at saadan opfordring efterkommes, da mulige forsendelser av medicin vil bli stanset.

22de mai. Veiledning for læger ved undersøgelse av sjømænds farvesans, syn, hørsel og sundhetstilstand.

(Utfærdiget av Departementet for handel, sjøfart og industri).

Departementet har med bistand av medicinaldirektøren utfærdiget nedenstaaende regler til veiledning for læger ved utførelsen av de undersøgelser av sjøfolks farvesans, syn, hørsel og sundhetstilstand, som foreskrives i lov om statskontrol med skibes sjødygtighet av 9de juni 1903 §§ 84 og 85.

§ 1.

Lovens § 84 lyder:

«Enhver, som efter denne lovs ikrafttræden begjærer sig paamønstret til dækstjeneste, skal godtgjøre ved vidnesbyrd fra eksaminert læge, at han har evne til at skjelne de ved lov eller reglement paabudte farver for signallanterner, og at han ikke lider av nogen betydeligere mangel ved synsevnen forøvrig eller ved hørselen».

«Dette vidnesbyrd blir at paaføre sjømandens sjøfartsbok».

Bestemmelsen kommer kun til anvendelse overfor dem, som efter lovens ikrafttræden første gang begjærer sig paamønstret til dækstjeneste.

§ 2.

Det i forrige § omhandlede vidnesbyrd skal av lægen utfærdiges efter en nøiagtig undersøgelse av vedkommende sjømand, ved hvilken der bør gaaes frem efter de i det følgende angivne regler.

§ 3.

a) Farvesansen prøves i fuldt dagslys efter en av følgende metoder:

I. *Holmgreens*: Den hertil anvendte samling garnbunder skal indeholde ca. 100 saadanne i forskjellige farver. Prøven er bestaat, naar der ikke til en grøn bundt lægges nogen rød eller omvendt, i motsat fald er den ikke bestaat.

II. *O. B. Bulls*: Prøven utføres saaledes, at vedkommende opfordres til i en meters afstand fra den godt belyste tavle at utpeke de ensfarvede felter i rækkerne til og med 6te række nedenfra. Den er bestaat, hvis han til de graa blot utpeker graa felter; ikke bestaat, hvis han til de graa ogsaa utpeker grønne eller røde felter.

III. *A. Daes*: Prøven er bestaat, hvis de horisontale rækker, der kun indeholder nuancer av samme farve (rødt eller grønt) rigtig erkjendes, mens de øvrige rækker forkastes. Derimot er den ikke bestaat, hvis en av de øvrige rækker betegnes som nuancer av samme farve.

b) Synsevnen prøves ved Snellens tavler (indrettet for en afstand av 5 eller 6 meter) Forat prøven skal ansees bestaat, kræves som minimum $S=1\frac{1}{2}$,

($\frac{5}{10}$ eller $\frac{6}{12}$). Prøven maa foretages enten i fuldt dagslys eller ved god kunstig belysning, idet vedkommende ser med begge øine og uten anvendelse av glas.

- c) Hørselen prøves ved at undersøke, paa hvilken avstand hvisken kan opfattes tydelig. Forat prøven skal kunne ansees bestaa, maa hvisken kunne opfattes tydelig paa 3 meters avstand.

§ 4.

Hvis samtlige prøver bestaaes, skal lægen paaføre sjømandens sjøfartsbok følgende vidnesbyrd:

«Undertegnede har idag undersøkt N. N. overensstemmende med de gjældende regler. Jeg kan derefter bevidne, at han har evne til at skjelne de paabudte farver for signallanterner, og at han ikke lider av nogen betydeligere mangel ved synsevnen eller ved hørselen».

.....den 19

(Underskrift)
eksaminert læge.

§ 5.

Hvis nogen av prøverne ikke bestaaes, har lægen at meddele sjømanden en erklæring herom, med angivelse av hvilke feil ved hans syn eller hørsel der maatte være forefundet. Denne erklæring skal av sjømanden forevises ved eventuel ny lægeundersøgelse.

§ 6.

Lovens § 85 lyder:

«Her i landet maa mandskap ikke paamønstres, forinden der tilveiebringes attest fra eksaminert læge om, at vedkommende ikke lider av nogen ondartet smitsom sygdom, derunder indbefattet tuberkulose i en form, der medfører fare for sygdommens overførelse til andre. Saadan lægeattest bør være utfærdiget i løpet av de sidste 12 maaneder — —».

§ 7.

Attesten blir at utfærdige efter en av lægen foretat personlig undersøgelse i den utstrækning, som han i hvert enkelt tilfælde maatte finde nødvendig for at kunne forvisse sig om, hvorvidt sjømanden lider av nogen ondartet, smitsom sygdom, derunder indbefattet tuberkulose i saadan form, at den medfører smitte-utbredelse.

Med hensyn til, hvilke former av tuberkulose, der herved kommer i betragtning, henvises til medicinaldirektørens rundskrivelse av 31te oktober 1900 (indtat i Norsk medicinallovgivning).

Av andre smitsomme sygdomme bør særlig haves for øie: tyfoidfeber, børnekopper, skarlagensfeber, difteri, samt veneriske sygdomme i deres smittende stadium.

§ 8.

Finder lægen, at sjømanden ikke lider av nogen saadan sygdom, som i forrige § omhandlet, vil han ha at utfærdige en attest saalydende:

«Undertegnede har idag undersøkt N. N. i overensstemmelse med de herom gjældende regler. Jeg kan derefter bevidne, at han ikke frembyr symptomer paa nogen ondartet smitsom sygdom, deri indbefattet tuberkulose i smitsom form».

.....den 19

(Underskrift)
eksaminert læge.

Findes sjømanden at lide av nogen saadan sygdom, som ovenfor omhandlet, vil lægen ha at meddele ham en skriftlig erklæring herom og forøvrig at træffe

de forføininger, som efter den gjældende sundhetslovgivning og sygdomstilfældets natur maatte paahvile ham som læge.

Angaaende hvorledes en læge bør forholde sig overfor personer, som han tidligere har behandlet for syfilis, men som for øieblikket ikke frembyr symptomer av sygdommen, se medicinaldirektørens rundskr. av 12te september 1907 i Norsk Lovtidende.

29de mai. Skrivelse fra Justisdepartementet til stiftamtmanden i Kristiansands stift i anledning av en inkommet forespørsel om forstaaelsen av lov om sundhetskommisioner av 16de mai 1860 § 5. Departementet antar, at den forpligtelse til at paase helseraadets bestemmelser efterkommet, som ifølge nævnte lovbestemmelser paahviler det almindelige politi, ikke kan ansees fyldestgjort ved, at politiet søker at hindre, at helseraadets funktionærer lider personlig overlast under utførelsen av raadets beslutninger, men at det ogsaa maa være politiets pligt at yde direkte bistand, hvor disse funktionærer møter motstand, som bevirker, at de maa trække sig tilbake med uforrettet sak; jfr. departementets skrivelse til stiftamtmanden i Kristiania av 19de december 1890 i «Norsk Medicinallovgivning» og den i Lovtidendens 2den afdeling indtagne skrivelse fra medicinaldirektøren til amtmanden i Tromsø amt av 30te december 1903. Mens det saaledes er politiet, naar dets bistand paakaldes, der har ansvaret for, at helseraadets beslutning efterkommes, er det selvfølgelig dette selv, der bærer ansvaret for, at beslutningen er lovlig, nødvendig og hensigtsmæssig.

31te mai. Skrivelse fra medicinaldirektøren til en læge, hvori uttales, at der ikke kjendes nogen bestemmelse, hvorefter en læge skulde være forpligtet til paa forlangende av retten i en paternitetssak at gi denne utdrag av sin lægejournal.

6te juni. Skrivelse fra medicinaldirektøren til Nordre Trondhjems amt, hvori meddeles, at en kommunelæge ikke antages berettiget til at kræve godtgjørelse av amtskommunen for utført vaccination, naar den offentlige vaccination i distriktet er overlatt en autorisert hjælpevaksinatør.

29de juni. Skrivelse fra Handelsdepartementet angaaende autorisation av «Lægebog for sjømænd».

Med hjemmel av kongelig resolution angaaende medicinforsyning paa norske skibe av 21de juli 1894 § 1 autoriseres herved til bruk paa norske fartoier: «Lægebog for sjømænd». Veiledning for skibsførere og styrmænd i sundhets- og sykepleie ombord i handelsskibe av V. Uchermann, professor. Syvende utgave. Forlagt av H. Aschehoug & co. 1906.

3dje august. Skrivelse fra medicinaldirektøren til amtmanden i Tromsø amt, hvori i anledning av en forespørsel fra en distriktslæge om, hvorvidt en hjælpevaksinatør hadde lov til, indenfor sit eget distrikts grænser, at vaksinere personer, hjemmehørende i et andet vaccinations- eller lægedistrikt, uttales, at det baade av hensyn til kontrollen med vaccinationens utførelse og utredelsen av de derved foranledigede utgifter maa ansees rettest, at enhver blir at vaksinere i den kreds, hvor han ved vaccinationstiden er bosittende eller opholder sig, jfr. medicinaldirektørens skrivelse av 16de juni 1883. Kun under ganske særlige omstændigheter vil en avvikelse herfra kunne ansees berettiget.

11te august. Skrivelse fra Justisdepartementet til Finansdepartementet angaaende hvorvidt «Enosfrugtsalt», maa ansees for at være gjenstand for apotekeres enehandel i detalj, og om præparatet

kan indføres her til landet av handelsmænd. Departementet henholder sig til en av medicinaldirektøren, paa en lignende forespørsel under 9de mai 1903 avgitt uttalelse saalydende:

«Paa foranledning har universitetslæreren i farmakologi angaaende ovennævnte præparat uttalt, at det ingenlunde kan antages at ha en saadan medicinsk betydning, at det bør være gjenstand for apotekernes enehandel.

I tilslutning hertil antages Enos fruit-salt at maatte henføres til B. i plakat av 23de juni 1888 angaaende apotekeres handel med gifter og medicinske stoffer m. v. og saaledes kunne forhandles baade av kjøbmænd og apotekere, saavel en detalj som en gros».

Jfr. nu plakat av 29de august 1908.

14de august. Skrivelse fra Justisdepartementet til Kirkedepartementet om hvorvidt utgifter ved en tuberkuløs syks begravelse kan antages at gaa ind under tuberkuloseloven. Departementet meddeler, at det overensstemmende med en uttalelse av medicinaldirektøren antar, at begravelsesutgifter ikke indgaar under de utgifter, som omhandles i tuberkuloselovens § 13, 2det led.

31te august. Skrivelse fra Justisdepartementet til amtmanden i Smaalenenes amt, om hvilken kommune, Fredrikstad eller Smaalenenes amtskommune, har at utrede utgifterne ved indlæggelse paa Smaalenenes amtssykehus av en fattig tuberkuløs enke, som bodde i Fredrikstad, men i en lang aarrække har hat direkte understøttelse av Glemminge fattigvæsen.

Departementet uttaler, at da beslutningen om indlæggelse paa sykehus er fattet av Glemminge helseraad, uten at opholdsstedets — Fredrikstads — kommune hadde fundet opfordring til at træffe nogen foranstaltning i saa henseende, antages det ikke, at denne kommune kan ansees formelt forpligtet til at utrede de med sykehusopholdet forbundne omkostninger. Forutsætningen for, at opholdsstedets kommune overensstemmende med tuberkuloselovens § 13, 2det led, jfr. departementets rundskrivelse av 25de september 1903, skal utrede disse utgifter er, at denne kommunes helseraad har fundet forpleining utenfor hjemmet paakrævet for at hindre utbredelse av smitte og derfor selv har truffet fornøden foranstaltning hertil.

Iøvrig bemerkes, at det findes tvilsomt, om nærværende tilfælde overhovedet gaar ind under tuberkuloselovens bestemmelser. Efter det oplyste ser det nærmest ut, som om øiemedet med enkens indlæggelse paa sykehus ikke saameget har været den at forebygge smitteoverførelse som paa grund av hendes langt fremskredne sygdomstilstand at skaffe hende fornødent tilsyn og pleie. Forsaaavdt der derfor i sin tid vil bli søkt delvis refusion av statskassen i anledning av utgifterne ved hendes forpleining, bør der foreligge fuldstændige oplysninger om de omstændigheter, som har bevirket, at indlæggelse har fundet sted, likesom der bør foreligge tilstrækkelige oplysninger angaaende forholdene i vedkommende sykes hjem (se departementets rundskrivelse av 25de september 1903).

Men selv om utgifterne ansees paakrævet for at forebygge smitteoverførelse, og der bortsees fra den formelle side av saken, at Glemminge kommunes helseraad har foranstaltet indlæggelsen, antages utgifterne at være Fredrikstad kommune uvedkommende og at burde bli at utrede av Glemminge herred og Smaalenenes amt. Likesaalitt som en kommune ved at bortsende allerede angrepne tuberkuløse syke til en fremmed kommune uten forøvrig at træffe forføjninger til sygdommens bekjæmpelse derved kan fri sig fra at overta utgifterne ved mulige foranstaltninger av opholdskommunen, likesaalitt antages en kommune, der lar personer, som den

yder fattighjælp, anbringe under mindre gunstige hygieniske forhold i en fremmed kommune at burde være befriet for de udgifter, som paaløper ved, at sundhedsmyndighederne væsentlig paa grund av disse ugunstige hygieniske forhold finder at maatte skride ind.

Spørsmaalet hører forøvrig under domstolenes avgjørelse.

6te september. Skrivelse fra medicinaldirektøren til en distriktslæge angaaende hvorledes der skulde forholdes med vaccinationsattester til en del børn, der aaret før var blit vakcinert av en jordmor, uten at hun fik anledning til at forvisse sig om anslaget til sedvanlig tid.

Direktøren uttaler under henvisning til kancelliplakat av 19de november 1811 § 8 og Indredepartementets skrivelse av 30te juli 1851, at jordmoren vil være berettiget til efter vidnesbyrd fra en paalidelig person, der maatte ha iagttat anslaget, mens dette endnu var tilstede, at utstede vaccinationsattest saavidt mulig i overensstemmelse med det befalte skema. — Skulde saadant vidnesbyrd i noget tilfælde ikke kunne erholdes, kan attestation kun paa grundlag av tilstedeværende ar ikke meddeles av nogen anden end en autorisert læge, jfr. foruten forannævnte skrivelse ogsaa medicinaldirektørens skrivelse av 6te oktober 1886.

11te september. Skrivelse fra Kirkedepartementet til Akers helseraad, hvorved paa foranledning meddeles, at naar landsskolelovens § 13 bestemmer, at helseraadet skal ha hat anledning til at uttale sig om enhver «plan for opførelse av ny skolebygning», maa dette efter departementets mening naturligst forstaaes om den hele plan for anlægget, derunder ogsaa om valget av tomt. Saaledes forholdes ogsaa vistnok som regel utover landet.

12te september. Rundskrivelse fra medicinaldirektøren til samtlige læger og apotekere.

Efter hvad jeg underhaanden har bragt i erfaring, hænder det oftere, at der, naar aspirin rekvireres fra apotekene, leveres acidum acetylo-salicylicum, likesom det ogsaa hænder, at læger paa sine recepter forskriver acidum acetylo-salicylicum, men samtidig forordner, at medikamentet skal signeres aspirin.

Det synes saaledes, uagtet jeg tidligere gjennem de medicinske og farmaceutiske tidsskrifter har oplyst om forholdet mellem disse navn, fremdeles at raade endel uklarhet saavel blandt læger som apotekere med hensyn dertil.

Jeg har derfor trodd paany at burde gjøre opmerksom paa, at det kun er et bestemt, i handelen gaaende præparat, fremstillet av «Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.», der tilkommer navnet aspirin, idet nævnte firma siden 1899 har latt præparatet aspirin under dette navn registrere her i riket i henhold til lov om beskyttelse for varemerker av 26de mai 1884.

Naar derfor det billigere præparat acidum acetylo-salicylicum ønskes levert (jfr. min rundskrivelse til landets læger av 28de mars 1904), maa rekvisitionen lyde paa acidum acetylo-salicylicum, og stoffet maa isaafald ikke signeres «aspirin». Likeledes maa, naar «aspirin» er rekvirert, kun ovennævnte firmas præparat aspirin leveres.

Det samme gjælder selvfølgelig ogsaa andre medicinske præparater, der under et bestemt navn maatte være registrert her i riket.

27de september. Skrivelse fra medicinaldirektøren til amtmanden i Hedemarkens amt angaaende, hvorvidt en fra sykehus i bedring utskrevet tuberkuløs syk, der nu atter var blit værre, kunde indlægges i sykehus paany i henhold til den om den første indlæggelse fattede beslutning av helseraadet.

Direktøren uttaler, at han med amtmanden anser det rettest, at ny beslutning fattes om den paatænkte fornyede indlæggelse.

10de oktober. Høiesteretsdom, hvorved det blev avgjort, at lov om sundhetskommisioner m. v. av 16de mai 1860 § 4 ikke hjemlet en kommune adgang til ved sundhetsforskrift — i hensigt at lette og reducere utgifterne ved helseraadets kontrol — at paalægge en privat renovationsforretning at tilstille helseraadet plan over forretningens arbeidsordning og kjøreruter*).

*) Se nærmere Norsk Retstidende for 1906, side 719 ff.

13de oktober. Skrivelse fra Justisdepartementet til Finansdepartementet i anledning av en forestilling fra et aktieselskap angaaende indførsel av et stof, benævnt «Agfa Forsterker».

Der meddeles, at saken har været forelagt medicinaldirektøren, som har uttalt, at omhandlede vare «Agfa Forsterker» ifølge den prøven medfølgende bruksanvisning benyttes i fotografien. Av prøven sees endvidere, at varen er et kviksolvpreparat i flydende form, uten at noget nærmere er angitt om sammensetningen. De fleste kviksolvforbindelser er — især i oppløst form — sterke gifter, og omhandlede prøve sees da ogsaa at være merket «Gift!!!» og desuten forsynet med giftmerke (dødningshode).

Efter det av medicinaldirektøren anførte antar departementet, at der efter loven av 16de mai 1904 ikke er adgang for almindelige handelsberettigede til at indføre varen.

Jfr. nu handelslov 16de juli 1907 § 27 a og plakat 29de august 1908.

24de oktober. Skrivelse fra medicinaldirektøren til overlægen for den spedalske sygdom, hvori bl. a. uttales, at en jordmor ikke kan ansees berettiget til at undslaa sig for at yde en spedalsk kvinde fødselshjælp (jfr. jordmorlovens § 4). Selvfølgelig bør hun under og efter en saadan forretning være særlig agtpaagivende med hensyn til rengjøring saavel av sin person som av sine klær og instrumenter.

6te november. Kongelig resolution, hvorved der i den kongelige plakat angaaende apotekernes handel med gifter og medicinske stoffer m. v. av 23de juni 1888 ved det under litr. A III. b. 4 nævnte stof «Bulbus Scillæ — strandløk» tilføies: «undtagen i de i fortegnelsen B nævnte blandinger», og at der i plakatens litr. B. I. 29 blandt eksempler indtages: «Strandløk i blandinger, der anvendes som middel til utryddelse av rotter».

Se nu plakat av 29de august 1908 A. III. b. 4 og C. I. 19.

7de november. Skrivelse fra medicinaldirektøren til bestyreren av et privat sindssykeasyl, hvori uttales, at der ikke kan antages at paahvile en bestyrer av et privat sindssykeasyl nogen forpligtelse til uten godtgjørelse til civil retslig bruk at avgi erklæring om patienter, der tidligere har været behandlet i hans asyl.

12te november. Skrivelse fra Arbeidsdepartementet til Revisionsdepartementet, hvorved der meddeles, at departementet ikke tror at burde opretholde den i skrivelse av 3dje december 1898**) uttalte forstaaelse av § 9 litr. a i loven om offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse, idet det finder, at bestemmelsens mening maa være den, at det utlæg, som en offentlig tjenestemand har hat til bagagebefordring paa en del av sin reise, ikke kan kræves godtgjort med større beløp end den tjenestemanden selv tilkommende skyssgodtgjørelse paa samme strækning.

I praksis vil det vistnok stille sig saa, at opgjør i heromhandlede henseende alene kan ske for hver strækning, hvorpaa der har været anvendt særskilt befordringsmiddel. Men denne omstændighet antages ikke at burde indvirke paa lovens forstaaelse og anvendelse i de tilfælder, hvor opgjør paa anden maate kan foretages.

****)** Indtat i Norsk Lovtidende og Norsk Medicinallovgivning.

13de november. Skrivelse fra medicinaldirektøren til redaktionen av Tidsskrift for Den norske Lægeforening, hvori, angaaende spørsmålet om embedslægen eller helseraadets ordfører er jordmødrenes nærmeste foresatte, uttales:

I den kongelige proposition, som laa til grund for jordmorloven av 19de december 1898, var den ældre ordning, hvorefter tilsynet med jordmødrene i sin helhet paahvilte embedslægerne, foreslaaet opretholdt. Vedkommende stortingskomité, som fandt det naturlig, at dette tilsyn henlægges under den nærmere boende ordfører i helseraadet, foreslog imidlertid tilsynet overført til denne; men den uttalte samtidig, at der om misligheter i jordmødrenes virksomhet burde gjøres indberetning til embedslægerne. Det var saaledes ikke komiteens mening, at dennes befatning med jordmødrenes virksomhet helt skulde overgaa til helseraadens ordførere for de dele av distriktet, hvor saadanne var særskilt ansat. Og til denne opfatning sluttet ogsaa stortinget sig.

Tilsynet med jordmødrene blev saaledes ordnet som av komiteen foreslaaet (lovens § 2), hvorefter i tilfælde av misligheter ikke alene helseraadets ordfører, men ogsaa embedslægen vil ha adgang til at skride ind. Ifølge § 3 maa enhver, der driver næring som jordmor, melde sig for begge. Mens jordmødrene maa henvende sig til helseraadets ordfører for at faa tilladelse til at forlate sit distrikt (§ 13), og mens de vil ha at rette sig efter dennes bestemmelser med hensyn til ophør med praksis paa grund av barselsefeber og lign. (§ 15), er befatningen med jordmordistrikternes deling samt ansættelse og avskedigelse av offentlige jordmødre fremdeles forbeholdt distriktslægen (§§ 7, 10 og 12).

Saaledes som forholdet ved loven er ordnet, er altsaa helseraadets ordfører jordmørens nærmeste foresatte, efter hvis anvisninger hun i sin virksomhet har at rette sig. Men i spørsmaal vedkommende det offentlige jordmorvæsens administration er det nu, som før, embedslægen, hvis uttalelser blir at indhente.

Dette forhold vites ikke hittil at ha medført ulemper; og saalænge den nuværende lægeordning skal opretholdes, antar jeg derfor ikke, at der er grund til at foreslaa den forandret.

Om en ny jordmors tilflytning til distriktet er der sikret helseraadets ordfører underretning, idet hun efter lovens § 3 vil være forpligtet til at melde sig hos ham.

(Tidsskrift for Den norske Lægeforening for 1906, side 862—4).

19de november. Skrivelse fra medicinaldirektøren til stadsfysikus i Kristiania, hvori uttales, at den omstændighet, at en tandlæge paa en recept har anført, at det rekvirerte middel skal anvendes til eget bruk, ikke berettiger ham til i strid med § 10, 2det passus i plakat av 4de juni 1904 at forlange utlevert fra apotek til indvendig bruk stoffer, der i medicinaltaksten er betegnet med merket *.

29de november. International overenskomst om indførelse av ensartede regler for tilberedelse og betegnelse av de sterkt virkende medikamenter, undertegnet for Norges vedkommende i henhold til kongelig resolution av 23de juni 1906.

Overenskomsten er indtat i Lovtidendes 2den avdeling for 1906, side 777 ff.

31te december. Rundskrivelse fra medicinaldirektøren til samtlige helseraadsordførere.

Til bruk ved utarbeidelsen av en pleiebarnsstatistik, saaledes som forutsat i motiverne til lov av 29de april 1905 (nr. 2), bedes et skema som vedlagte*) for hvert aar fra lovens ikrafttræden (1ste januar 1906) utfyldt av helseraadets ordfører og indsendt til medicinaldirektøren sammen med den aarlige medicinalberetning.

Som det fremgaar av skemaets ordlyd, forlanges for børnenes vedkommende opgit kun antallet av dem, der er anmeldt som utsat i løpet av det paa-gjældende aar. De børn, der maatte være anmeldt i tidligere aar, blir altsaa ikke at medregne.

Der er intet til hinder for, at de læger, der er ordførere i flere kommuners helseraad, kan benytte samme skema til opgaverne for disse kommuner, dog saaledes, at der altid meddeles særskilte opgaver for hver kommune.

Det nødvendige antal eksemplarer av skemaet vil paa henvendelse erholdes gjennem vedkommende amtmand.

*) Se Lovtidendes 2den afdeling for 1906, side 830.

Register

til

samling av love, kgl. resolutioner, skrivelser m. v.

Apotekervæsen.

			Side.
Januar	9.	Skr. ang. apotekeres forpligtelse til at være forsynet med beholdning av glas, krukker, æsker m. v.	288
Februar	19.	Skr. om, at tandlæger ikke har ret til at forskrive «Kjennerudin»	291
Mars	1.	Rundskr. om, at tuberkulin i fortyndet stand til bruk i diagnostisk eller terapeutisk øiemed hos mennesker leveres fra veterinærlaboratoriet	293
—	15.	Skr. om, at engelsk heftplaster er gjenstand for apotekeres enehandel i detalj	294
April	30.	Rundskr. om bekjendtgjørelser i aviser og indførsel av medikamenter i strid med lov av 16de mai 1904	294
August	11.	Skr. om, at «Enos frugtsalt» ikke er gjenstand for apotekeres enehandel i detalj	297
September	12.	Rundskr. ang. aspirin og acidum acetylo-salicylicum	299
Oktober	13.	Skr. om indførsel av et stof kaldet «Agfa forsterker»	300
November	6.	Kgl. resol. ang. forandring i plakat av 23de juni 1888	300
—	19.	Skr. ang. tandlægers forskrivning av medikamenter «til eget bruk»	301
—	29.	International overenskomst om tilberedelse og betegnelse av sterkt virkende medikamenter	301

Epidemiske og smitsomme sygdomme.

Februar	9.	Skr. om utredelsen av utgifterne ved sykehusbehandling av et tilfælde av ophthalmia neonatorum	291
—	17.	Skr. om skolernes lukning av hensyn til en difteriepidemi	291

Jordmørvasen.

Oktober	24.	Skr. om, at en jordmor ikke kan undslaa sig for at yde en spedalsk kvinde fødselshjælp	300
November	13.	Skr., om embedslægen eller helseraadets ordfører er jordmødrenes nærmeste foresatte	301

Læger.

Mai	22.	Veiledning for læger ved undersøgelse av sjømænds syn m. v.	295
—	31.	Skr. om, hvorvidt en læge var forpligtet til at gi retten i en paternitetssak utdrag av sin lægejournal	297

Medicinalvæsenet, forskjellige bestemmelser.

		Side.
Januar	25. Reglement for kontrol med hermetikfabrikker	288
Februar	20. Skr. ang. adgangen til at føre vandklosetter ut i en bys havn	292
April	7. Lov om adgang til at føre fartøi m. v., indeh. bl. a. bestemmelser om lægeattester for skibsførere og for adgangen til at fremstille sig til styrmands- og skibsførereksamen.....	294
Mai	22. Veiledning for læger ved undersøgelse av sjømænds syn m. v.	295
Juni	29. Skr. om godkjendelse av en lægebok for sjømænd	297

Pleiebarn.

Februar	28. Rundskr. om tilsyn med mellemmænd ved utsættelse av pleiebarn..	292
Mars	29. Skr. om hvilket helseraad i et tilfælde skulde utstede den i pleiebarnslovens § 6 omhandlede bok	294
December	31. Rundskr. ang. skemaer til opgaver over pleiebarn ...	302

Sindssykevæsen.

November	7. Skr. om hvorvidt der paaligger bestyreren av et privat sindssykeasyl forpligtelse til at avgi erklæring om patienter, som har været behandlet i asylet.....	300
----------	--	-----

Skyss og diæt.

November	12. Skr. ang. forstaaelsen av § 9 a i lov av 10de juli 1894 om offentlige tjenestemænds skyss- og kostgodtgjørelse	300
----------	--	-----

Spedalskhed og tuberkulose.

Mars	1. Rundskr. om, at tuberkulin i fortyndet stand til bruk i diagnostisk eller terapeutisk øiemed hos mennesker leveres fra veterinærlaboratoriet	293
April	25. Skr. om bidrag til en fattig tuberkuløs syks ophold paa sanatorium i kurativt øiemed m. v.	294
August	14. Skr. om utgifterne ved tuberkuløses begravelse.....	298
—	31. Skr. ang. hvilken kommune i et tilfælde hadde at utrede utgifterne ved en fattig tuberkuløs syks indlæggelse i sykehus	298
September	27. Skr. om, at ny helseraadsbeslutning maa fattes om en tuberkuløs syks fornyede indlæggelse i sykehus i h. t. tuberkuloseovens § 6..	299
Oktober	24. Skr. om, at en jordmor ikke kan undslaa sig for at yde en spedalsk kvinde fødselshjælp	300

Sundhetsvæsen.

Januar	25. Reglement for kontrol med hermetikfabrikker	288
—	29. Skr. om, at rundskr. 23de mars 1886 ogsaa bør anvendes paa folkeskolebygninger	291
Februar	20. Skr. ang. adgangen til at føre vandklosetter ut i en bys havn	292
Mai	29. Skr. ang. forholdet mellem politiet og helseraadet efter l. 16de mai 1860 § 5	297

September	11.	Skr. om, at helseraadet har at uttale sig ang. tomt for folkeskolebygninger	Side. 299
Oktober	10.	Høiesteretsdom ang. en privat renovationsforretnings forpligtelse til at gi helseraadet underretning om kjøreruter m. v.	300

Sykehus.

Januar	25.	Telegram om, hvorvidt et sykehus indgaar under l. 6te juni 1891 om foranstaltninger til betryggelse mot ildsfare i hoteller o. l.	291
Februar	28.	Rundskr. ang. forandring i teksten for de aarlige sykehuslister....	292

Tandlæger.

Februar	19.	Skr. om, at tandlæger ikke har ret til at forskrive «Kjennerudin»	291
November	19.	Skr. ang. tandlægers forskrivning av medikamenter «til eget bruk»	301

Utgifter og omkostninger.

Februar	9.	Skr. om utredelsen av utgifterne ved sykehusbehandling av et tilfælde av ophthalmia neonatorum	291
August	14.	Skr. om utgifterne ved tuberkuløses begravelse.....	298
--	31.	Skr. om hvilken kommune i et tilfælde hadde at utrede utgifterne ved en fattig tuberkuløs syks indlæggelse i sykehus	298

Vakinationsvæsen.

Juni	6.	Skr. om en kommunelæges berettigelse til godtgjørelse av amtet for vaccination	297
August	3.	Skr. om en hjelpevaksinators ret til at vaksinere personer fra en anden vakinationskreds	297
September	6.	Skr. om vakinationsattester til en del barn, hos hvem vedk. vaksinator ikke hadde faat anledning til at forvise sig om anslaget..	299

